

**CONFERINȚA DE MANAGEMENT, CONTABILITATE ȘI
INFORMATICĂ DE GESTIUNE**

**CONFERENCE MANAGEMENT, ACCOUNTING
AND
MANAGEMENT INFORMATION SYSTEMS**

MAMIS 2014

**ORIZONT 2020: O ECONOMIE INTELIGENTĂ PENTRU
VIITORUL ORAȘELOR INTELIGENTE**

**HORIZON 2020: A SMART ECONOMY
FOR A FUTURE SMART CITIES**

**Volum îngrijit de Conf. univ. dr. Lucian-Dorel ILINCUȚĂ
Director adjunct CCDMCIG
Co-președinte MAMIS 2014**

Revista ***Management, Accounting and Management Information Systems – MAMIS*** (*Management, Contabilitate și Informatică de Gestione*), ISSN 2344-3367, ISSN-L 2344-3367, este o publicație cu apariție anuală a *Centrului de Cercetări în Domeniile Managementului, Contabilității și Informaticii de Gestione (CCDMCIG)*.

Revista MAMIS, publică în principal fără a se limita la acestea, articolele prezentate la *Conferința de Management, Contabilitate și Informatică de Gestione* a Facultății de *Management Financiar-Contabil*, București, din cadrul Universității *Spiru Haret*.

Limba de publicare a textului este română/engleză.

Comitetul științific și editorial (pentru acest nr. este reprezentat de *Comitetul științific MAMIS 2014*) face eforturi susținute de indexare a revistei în baze de date internaționale – BDI.

Editor: *Centrului de Cercetări în Domeniile Managementului, Contabilității și Informaticii de Gestione (CCDMCIG)*

Adresa: Str. Fabricii nr. 46 G, Sector 6, București, corpul C, etajul 3, camera 9.

E-mail: mamis@spiruharet.ro

www.mamis.spiruharet.ro

tel. 0745.552.551 - conf. univ. dr. Lucian-Dorel ILINCUȚĂ

**CENTRUL DE CERCETĂRI ÎN DOMENIILE MANAGEMENTULUI,
CONTABILITĂȚII ȘI INFORMATICII DE GESTIUNE
(CCDMCIG)**

**CONFERINȚA DE MANAGEMENT, CONTABILITATE
ȘI
INFORMATICĂ DE GESTIUNE**

**CONFERENCE MANAGEMENT, ACCOUNTING
AND
MANAGEMENT INFORMATION SYSTEMS**

MAMIS 2014

**ORIZONT 2020: O ECONOMIE
INTELIGENTĂ PENTRU
VIITORUL ORAȘELOR INTELIGENTE**

**HORIZON 2020: A SMART ECONOMY
FOR A FUTURE SMART CITIES**

**Volum îngrijit de Conf. univ. dr. Lucian-Dorel ILINCUȚĂ
Director adjunct CCDMCIG
Co-președinte MAMIS 2014**

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2014**

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

ISSN 2344 – 3367

ISSN-L 2344 – 3367

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/23443367

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2014
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

- *VULNERABILITĂȚI ALE DEZECHILIBRELOR ECONOMICE EXTERNE ALE ROMÂNIEI ÎN PERIOADA DE PRE ȘI POST-ADERARE/ VULNERABILITIES OF ROMANIA'S EXTERNAL ECONOMIC DISEQUILIBRIA OVER THE PRE AND POST-ACCESSION PERIODS*, **prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN DHC m.c.a.**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: gheorghezaman@ien.ro 9

- *PARTICULARITĂȚI ALE AUDITULUI MANAGEMENTULUI PROIECTELOR INFORMATICE/ SOME PECULARITIES OF SOFTWARE PROJECT MANAGEMEN AUDIT*, **conf.univ.dr. Mihai ANDRONIE**, **prof.univ.dr. Zenovic GHERASIM**, **conf.univ.dr. Maria ANDRONIE**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: mihai_a380@spiruharet.ro, zgherasim.mfc@spiruharet.ro, andronie_maria@hotmail.com 23

- *DE LA CONCEPT LA PROGRES SOCIAL REAL. STUDIU DE CAZ LA PROIECTUL POSDRU PROFEMINANTREP/ FROM CONCEPT TO REAL SOCIAL PROGRESS. CASE STUDY ON THE POSDRU PROJECT "PROFEMINANTREP"*, **conf.univ.dr Aurelian Virgil BĂLUȚĂ**, **conf.univ.dr. Maria ANDRONIE**, **lect.univ.drd Ștefan BARBĂLATĂ**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: aurelian.baluta@yahoo.com 32

- *UTILIZAREA INSTRUMENTELOR DREPTULUI CONTABIL PENTRU LANSAREA ȘI GESTIUNEA PROIECTELOR FINANTATE DIN FONDURI EUROPENE. STUDIU DE CAZ: CERCETAREA PERTURBATIILOR DATORATE CONECTARII LA REȚEAUA NATIONALA A SURSELOR DE ENERGIE REGENERABILA ȘI SOLUȚII DE DIMINUARE A ACESTORA/ USING INSTRUMENTS ACCOUNTING LOW FOR LAUNCHING AND MANAGING A PUBLICLY FUNDED PROJECT OF EUROPEAN UNION THE CASE STUDY PROJECT: RESEARCH ON THE PERTURBATIONS CAUSED BY RENEWABLE POWER SOURCES CONNECTED TO THE ELECTRIC POWER NETWORK AND MODELING SOLUTIONS TO MITIGATE THESE, USING EEA RESEARCH PROGRAM*, **masterand BOGDAN (TOMA) Tatiana**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: tatiana_toma@yahoo.com 41

- *„LEBEDELE NEGRE” DIN ULTIMII TREI ANI ÎN BISERICA CATOLICĂ ȘI IMPACTUL LOR ECONOMICE LA NIVEL LOCAL ȘI GLOBAL/ THE “BLACK SWANS” FROM THE LAST YEARS IN CATHOLIC CHURCH AND THEIR ECONOMICAL IMPACT ON LOCAL AND GLOBAL LEVEL*, **Petru-Ciprian BRADU**, absolvent Universitatea *Spiru Haret*, Liceul Greco-Catolic *Timotei Cipariu*, e-mail: pcbradu@yahoo.ro 50

- *TENDINȚE EVOLUTIVE ÎN MANAGEMENTUL SITUAȚIILOR PRODUCTIV-ECONOMICE ÎN SOCIETATEA CUNOAȘTERII/ EVOLUTIONARY TRENDS IN THE PRODUCTIVE-ECONOMICAL SITUATIONS MANAGEMENT IN THE KNOWLEDGE SOCIETY*, **asist. univ. drd. Elena BURTEA**, **lect. univ. dr. Ion Iulian HURLOIU**, **conf. univ. dr. Bianca PREDA**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: elenapana2006@yahoo.com 58

- *CONTROLUL INTERN ÎN CADRUL ORGANIZAȚIEI ȘI AUDITUL INTERN - ORIZONT 2020/ INTERNAL CONTROL IN THE ORGANIZATION AND INTERNAL AUDIT - HORIZON 2020*, **lect.univ.dr. Florentin CALOIAN¹**, **conf.univ.dr. Luminița IONESCU²**, Președinte CECCAR- filiala București¹, Universitatea *Spiru Haret* ², e-mail: lionescu.mfc@spiruharet.ro 66

- *DEȘEURILE ELECTRONICE. AMENINȚARE SAU OPORTUNITATE/ ELECTRONIC WASTE. THREAT OR OPPORTUNITY*, **asist. univ. dr. Marin CHIVU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: chivu_marin@yahoo.com 71

- *AVANTAJE COMPETITIVE ALE PRACTICILOR DE MANAGEMENT ȘI MARKETING ÎN CONTEXTUL RESPONSABILITĂȚII SOCIALE CORPORATIVE/ COMPETITIVE ADVANTAGES OF THE PRACTICES OF MANAGEMENT AND MARKETING IN THE CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY*, **asist. univ. dr. Marin CHIVU¹, drd. Adrian IONESCU², Alexandru IONESCU³**, Universitatea *Spiru Haret*¹, Universitatea de Vest din Timișoara², Academia Română³, e-mail: chivu_marin@yahoo.com, adrian.ionescu@europe.com, alexandru.ionescu2005@gmail.com 78
- *ANALIZA RELAȚIEI DINTRE CONTABILITATE ȘI FISCALITATE. DEPENDENȚE ȘI INDEPENDENȚE/ ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ACCOUNTING AND TAXATION. DEPENDENT AND INDEPENDENT*, **lect.univ.dr. Maria Ramona CHIVU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: chivumariaramona@yahoo.com 84
- *O NOUĂ DIMENSIUNE A CONTABILITĂȚII. CONTABILITATEA VERDE*, **lect. univ. dr. Liana GĂDĂU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: lianagadau@yahoo.com 92
- *PRACTICA MANAGERIALĂ DOXASTICĂ PRIN CVAȘI-ADEVĂR EPISTEMIC/ DOXASTIC MANAGEMENT PRACTICES BY QUASI- EPISTEMIC TRUTH*, **prof.univ.dr. Ioan GÂF-DEAC**, Universitatea *Spiru Haret* București, e-mail: ro_affairs@yahoo.com 99
- *ÎNVĂȚAREA SUPERIOARĂ ȘI ECONOMIA INTELIGENTĂ/ TOP LEARNING AND SMART ECONOMY*, **conf.univ.dr. Ioan I. GÂF-DEAC**, Facultatea de Drept și Administrație Publică, Universitatea *Spiru Haret*, email: editurafmp@gmail.com 106
- *GESTIUNEA CORPORATIVĂ ÎN ECONOMIA INTELIGENTĂ – DEMERS MANAGERIAL ACTUAL CĂTRE ECONOMIA BAZATĂ PE CUNOAȘTERE/ CORPORATE MANAGEMENT IN SMART ECONOMY – CURRENT MANAGEMENT APPROACH TO KNOWLEDGE BASED ECONOMY*, **conf. univ. dr. Maria GÂF-DEAC**, Universitatea *Spiru Haret* București, e-mail: gafdeac@yahoo.com 113
- *ROLUL ȘI IMPORTANȚA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIEI ȘI ALE COMUNICAȚIILOR ÎN MANAGEMENTUL ORAȘELOR INTELIGENTE/ ROLE AND IMPORTANCE OF INFORMATION TECHNOLOGIES AND COMMUNICATIONS IN THE MANAGEMENT OF THE SMART CITIES*, **prof.univ.dr. Zenovic GHERASIM**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: zgherasim.mfc@spiruharet.ro 120
- *MEGA RISCURI ÎNTR-O LUME DE MICRO-OPORTUNITATI/ MEGA RISKS IN A WORLD OF MICRO POSSIBILITIES*, **conf.univ.dr. Elena GURGU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: elenagurgu@yahoo.com 126
- *SECURITATEA DATELOR UTILIZATE ÎN MANAGEMENTUL ȘI CONTROLUL FINANCIAR/ SECURITY OF DATA USED IN FINANCIAL MANAGEMENT AND CONTROL*, **conf.univ.dr. Lăcrămioara-Rodica HURLOIU, asist.univ.drd. Mariuța ȘERBAN, asist.univ.drd. Raluca-Mariana ȘTEFAN**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: hlacra@yahoo.com, t_mariuta@yahoo.com, ralucastefan77@yahoo.com 137
- *CLUSTERIZAREA DATELOR UTILIZATE ÎN MANAGEMENTUL ȘI CONTROLUL FINANCIAR/ CLUSTERING DATA USED IN FINANCIAL MANAGEMENT AND CONTROL*, **conf.univ.dr. Lăcrămioara-Rodica HURLOIU, asist.univ.drd. Raluca-Mariana ȘTEFAN, asist.univ.drd. Mariuța ȘERBAN**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: hlacra@yahoo.com, ralucastefan77@yahoo.com, t_mariuta@yahoo.com 142

- *RELUĂRI ȘI DEZVOLTĂRI PRIVIND CONTABILITATEA SUBVENȚIILOR GUVERNAMENTALE/ RESUMPTIONS AND DEVELOPMENTS REGARDING THE ACCOUNTANCY OF THE GOVERNMENT SUBSIDIES*, **conf.univ.dr. Lucian ILINCUȚĂ**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: ilincuta.lucian@yahoo.com 147
- *ASPECTE CONTABILE PRIVIND OPERAȚIUNILE DE EXPORT/ ACCOUNTANCY ASPECTS REGARDING THE EXPORT OPERATIONS*, **conf.univ.dr. Lucian ILINCUȚĂ**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: ilincuta.lucian@yahoo.com 157
- *THE ACCOUNTING NORMALIZATION IN ROMANIA BETWEEN RULES AND PRINCIPLES/ NORMALIZAREA CONTABILĂ ÎN ROMÂNIA ÎNTRE REGULI ȘI PRINCIPII*, **prof. univ. dr. Cicilia IONESCU**, **conf. univ. dr. Floarea GEORGESCU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: cicilia.ionescu@yahoo.com, georgescuflori@yahoo.com 167
- *CONTABILITATEA, BIROCRATIA ȘI CORUPȚIA - ORIZONT 2020/ ACCOUNTING, BUREAUCRACY AND CORRUPTION - HORIZON 2020*, **conf.univ.dr. Luminita IONESCU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: lionescu.mfc@spiruharet.ro 179
- *MANAGEMENTUL CUNOȘTIINȚELOR ȘI ACTORII INTELIGENȚI AI SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE/ SMART PLAYERS IN THE INFORMATION SOCIETY AND KNOWLEDGE MANAGEMENT*, **prof. univ. dr. Marius Daniel MAREȘ¹**, **conf. univ. dr. Valerica MAREȘ²**, Universitatea *Spiru Haret*¹, A.S.E. București², e-mail: mdmares.mfc@spiruharet.ro, maresvalerica@yahoo.com 185
- *DEZVOLTAREA ORGANIZAȚIONALĂ ȘI ATITUDINEA FAȚĂ DE RISC - ÎNTRE FORMALIZAREA EXCESIVĂ A PROCESULUI ȘI ACȚIUNEA PE BAZĂ DE INTUIȚIE/ ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT AND ATTITUDE TOWARDS RISK - BETWEEN EXCESSIVE FORMALIZATION OF THE PROCESS AND ACTION BASED ON INTUITION*, **conf. univ. dr. Valerica MAREȘ¹**, **prof. univ. dr. Marius Daniel MAREȘ²**, A.S.E. București¹, Universitatea *Spiru Haret*², e-mail: maresvalerica@yahoo.com, mdmares.mfc@spiruharet.ro 191
- *ROLUL ANTREPRENORILOR ÎN RELAȚIILE ECONOMICE INTERNAȚIONALE/ ROLE OF ENTREPRENEURS IN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS*, **lect. univ.drd. Alexandrina MERUȚĂ¹**, **prof. univ. dr. habilitat Nicolae TÂU²**, **lect.univ.dr. Iulian HURLOIU¹**, Universitatea *Spiru Haret*¹, ULIM², e-mail: alexandrina.meruta@yahoo.com, iulian_hurloiu@yahoo.com 201
- *SISTEMELE DE MONITORIZARE ALE BIOTOPULUI FORESTIER ÎN VEDEREA DEZVOLTĂRII DURABILE A PĂDURILOR-BENEFICII ECONOMICE*, **Ioan MUNTEANU**, **Ilioara-Sofia RAICU**, absolvenți Universitatea *Spiru Haret*, S.C. MNA PRODCOM IMPEX S.R.L. e-mail: munteanu0403@yahoo.com 208
- *INTERFERENȚE ÎNTRE MISIUNEA DE AUDITOR FINANCIAR ȘI CEA DE EXPERT CONTABIL ÎN ACTUALELE ȘI VIITOARELE PROIECTE CU FINANȚARE EUROPEANĂ TIP POSDRU/ INTERFERENCES BETWEEN THE FINANCIAL AUDIT MISSION AND THE CHARTERED ACCOUNTANT MISSION IN RELATION TO CURRENT AND FUTURE POSDRU TYPE EUROPEAN FINANCED PROJECTS*, **prof. univ. dr. Dumitru NICA**, **lect.univ.dr. Claudiu Cristinel COCOȘATU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: nicadumitru_aism@yahoo.com 216
- *INFLUENȚA ASUPRA FACTORILOR ECONOMICI PRIN MONITORIZAREA AREALULUI LUNCA DUNĂRII*, **Ilioara Sofia RAICU**, **Ioan MUNTEANU**, absolvenți Universitatea *Spiru Haret*, S.C. MNA PRODCOM IMPEX S.R.L., e-mail: iris.michaela@rocketmail.com 231

- *GLOBALIZAREA - UN FENOMEN CU IMPLICAȚII ASUPRA TURISMULUI/ GLOBALIZATION-A PHENOMENON WITH IMPLICATIONS FOR TOURISM*, **asist.univ.dr. Cosmina Silvana SAVU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: cosmina.savu@yahoo.com 242
- *STRATEGIC MANAGEMENT IN THE HEALTH SYSTEM IN ROMANIA - REALITIES AND PROSPECTS/MANAGEMENTUL STRATEGIC ÎN SISTEMUL DE SĂNĂTATE DIN ROMÂNIA – REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE*, **Simona Cătălina ȘTEFAN**, absolventă Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: simonacatalina_2006@yahoo.com 249
- *CERINȚELE DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN ROMÂNIA - PROVOCĂRI PENTRU INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE/ THE REQUIREMENTS OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN ROMANIA - CHALLENGES FOR THE FOREIGN DIRECT INVESTMENTS*, **prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN DHC m.c.a., asist.univ.dr. Marinela GEAMĂNU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: gheorghezaman@ien.ro, geamanu_marinela@yahoo.com.au 258
- *ANTREPRENORIATUL – PRINCIPALELE PROVOCĂRI ȘI DIFICULTĂȚI ÎN PERIOADA ACTUALEI CRIZE ECONOMICE ȘI FINANCIARE ÎN ROMÂNIA ȘI ALTE ȚĂRI MEMBRE ALE U.E./ ENTREPRENEURSHIP - MAIN CHALLENGES AND DIFFICULTIES DURING THE CURRENT ECONOMIC AND FINANCIAL CRISIS IN ROMANIA AND OTHER EU COUNTRIES*, **prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN DHC m.c.a., prof.univ.dr. Zenovic GHERASIM**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: gheorghezaman@ien.ro, zgherasim.mfc@spiruharet.ro 264
- **ANEXA Program MAMIS 2014** 274

VULNERABILITĂȚI ALE DEZECHILIBRELOR ECONOMICE EXTERNE ALE ROMÂNIEI ÎN PERIOADA DE PRE ȘI POST-ADERARE

VULNERABILITIES OF ROMANIA'S EXTERNAL ECONOMIC DISEQUILIBRIA OVER THE PRE AND POST-ACCESSION PERIODS

Prof.univ.dr. DHC Gheorghe ZAMAN
Membru corespondent al Academiei Române,
e-mail: gheorghezaman@ien.ro

Rezumat. *Cercetarea își propune o analiză a posibilelor vulnerabilități economice externe ale României, generate de deficitul balanței comerciale și datoria externă a țării în perioada de pre și postaderare, evidențiind o serie de tendințe și evoluții structurale cu potențial nefavorabil. Principalele amenințări pentru economia națională sunt legate de cronicizarea deficitului balanței comerciale și creșterea fără precedent a datoriei externe pe termenele scurt, mediu și lung, ceea ce reduce potențialul de acumulare și investire de capital ca factor al dezvoltării sustenabile economice și sociale.*

Abstract. *The paper is dealing with Romania's possible external economic vulnerabilities involved by the trade balance deficit and external debt in the pre and post-accession periods, pointing out a series unfavourable tendencies and structural evolutions. The main threatening factors for the national economy are related to chronicity of trade balance deficit and unprecedented growth of external debt on short, medium and large term, detrimental to savings and capital accumulation as a factor of sustainable economic and social development.*

Cuvinte-cheie: *deficitul balanței comerciale, datoria externă, vulnerabilități și dezechilibre economice externe.*

Key-words: *trade balance deficit; foreign debt; economic external vulnerabilities and imbalances.*

JEL Classification: F1, F3, F4.

Introducere

Declanșarea crizei financiare internațională în anul 2008 a accentuat o serie de aspecte legate de accentuarea dezechilibrelor economice externe și a vulnerabilității macroeconomice între care componenta piețelor și sistemelor financiare prezintă un interes deosebit pentru elaborarea strategiilor de combatere a acesteia, cuprinzând obiective și planuri de acțiune pe diferite orizonturi de timp.

Vulnerabilitatea înseamnă expunerea la riscuri financiare la nivel macroeconomic, îndeosebi **riscul de îndatorare (supraîndatorare) externă a României** pe termenele scurt, mediu și lung, ținând seama de capacitatea de rambursare pe care o are România, precum și de standardele existente pe plan internațional în ceea ce privește depășirea anumitor niveluri critice sau „cote de avarie”, pe baza indicatorilor de semnalizare timpurie (early warning indicators).

Ca metodă de analiză, în prezenta cercetare, vom utiliza comparațiile naționale și internaționale **statice și dinamice** ale indicatorilor relevanți pentru vulnerabilitatea datoriei externe (VDE), încercând o corelare a volumului, structurii și dinamicii acestora, îndeosebi în perioada de criză.

Analiza cantitativ-calitativă, la nivel macroeconomic a principalelor surse de vulnerabilitate a datoriei externe a României va fi completată cu o serie de măsuri de combatere a efectelor negative și de creștere a rezilienței macroeconomice a României, în perioada 2014-2020, în concordanță cu obiectivul Strategiei UE 2020 al creării unei „societăți inteligente, durabile și incluzive”.

Contribuția balanței comerciale la vulnerabilitatea potențială a datoriei externe

Balanța comercială reprezintă un indicator sintetic cu directă relevanță pentru vulnerabilitatea **deficitului de cont curent**, a **balanței de plăți externe** și **datoriei externe a României**.

Cele două evenimente majore ca impact pentru mersul economiei românești, aderarea la UE în anul 2007 și declanșarea crizei financiare în a doua parte a anului 2008, au reprezentat factori importanți de influență pentru dezechilibrele economice externe ale României, fără a putea însă disjunge influența într-un sens sau altul al fiecăruia dintre acestea.

Un prim indicator reflectând dezechilibrul extern al economiei României este deficitul balanței comerciale în perioadele **pre și post-aderare** (tabelele 1 și 2), pe total relației intra și respectiv extra UE-27.

Tabelul nr. 1. România – Comerțul intra UE- 27

Anii	Ponderea importurilor %	Ponderea exporturilor %	Balanța comercială mil. euro	Exporturi mil. euro	Importuri mil. euro
2002	0,7	0,6	-2042	10833	12876
2003	0,8	0,6	-2700	11753	14453
2004	0,9	0,7	-3187	14139	17326
2005	1,0	0,7	-4915	15598	20513
2006	1,1	0,7	-7647	18167	25815
2007	1,4	0,8	-15314	21265	36579
2008	1,5	0,9	-16069	23758	39827
2009	1,3	1,0	-6867	21589	28456
2010	1,4	1,1	-6963	27009	33972
2011	1,5	1,1	-7785	32161	39947
2012	1,5	1,1	-8567	31587	40153
2013	1,5	1,2	-7389	34392	41781

Sursa: Eurostat Intra-EU trade, by Member State, total product (epp. Eurostat ec. europa eu/portal/page/portal/international trade data) main table.

Tabelul nr. 2. Mărimea medie anuală de ponderi și valori absolute ale balanței comerciale a exporturilor și importurilor României Intra-UE 27 în perioadele de pre și post-aderare

Perioadele	Ponderea medie anuală a României (%)		Volumul valoric mediu anual în mil. euro al:		
	Exporturilor	Importurilor	Balanței comerciale	Exporturilor	Importurilor
(1) – de preaderare	0,7	0,66	-4098	14096	18196
(2) – de post-aderare	1,4	1,0	-9136	27394	37245
(3) Raport (2):(1)	2,0	1,51	2,23	1,94	2,04

Sursa: Eurostat Intra-EU trade, by Member State, total product (epp. Eurostat ec. europa eu/portal/page/portal/international trade data) main table.

Din tabelele 1 și 2 rezultă următoarele concluzii relevante și anume:

- ponderea exporturilor și importurilor României în volumul total al exporturilor și importurilor UE-27 este foarte mică variind între 0,7 și 1,5%, ceea ce arată o asimetrie majoră în ceea ce privește importanța relativă modestă a comerțului exterior românesc pentru țările membre UE-27, față de importanța comerțului exterior UE-27 pentru România care deține o pondere de circa 70% în totalul comerțului exterior al țării;

- în perioada de post-aderare se observă o creștere modestă a ponderii exporturilor și importurilor României, în relația cu țările membre UE-27, în principal datorită liberalizării circulației mărfurilor, forței de muncă și capitalului;

- pe întreaga perioadă analizată s-a înregistrat un deficit comercial cu cele mai ridicate valori în anul 2007 și 2008, după cum a urmat o reducere sensibilă a acestuia în anii de criză;

- deficitul comercial mediu anual al României cu țările intra UE-27 a fost de circa 3,01 ori mai mare, în perioada de postaderare, comparativ cu cel din perioada de preaderare, ceea ce semnifică atât o creștere a dependenței comerțului exterior al României dar și **a gradului de îndatorare** față de țările membre ale UE;

- din calculele noastre rezultă că, în cadrul relației comerciale intra UE-27 a României, în perioada de post-aderare față de cea de preaderare, **creșterea gradului de îndatorare** comercială externă a țării noastre a crescut față de Olanda (16,7 ori), Ungaria (12,9 ori), Slovenia (6,6 ori), Cehia (4,9 ori), Polonia (4,0 ori), Germania (2,3 ori);

- **o reducere a gradului de îndatorare comercială** a României în perioada de postaderare, față de cea de preaderare s-a înregistrat în cazul Portugaliei (0,85 ori), Angliei (0,67 ori) și Suediei (0,5 ori).

**Tabelul nr. 3. Comerțul Extra – UE 27 al României
în perioada de postaderare**

Perioada 2009-2013	Pondere %		Valoare a		
	Export	Import	Balanței comerciale	Exporturilor	Importurilor
2009	0,7	0,8	-2996	7496	10491
2010	0,8	0,8	-2488	10390	12878
2011	0,8	0,9	-1873	13123	14996
2012	0,8	0,8	-1058	13433	14491
2013	0,9	0,8	+1682	15180	13498
Medie anuală	0,8	0,82	-1346	11924	13271

Sursa: Eurostat Intra-EU trade, by Member State, total product (epp. Eurostat ec. europa eu/portal/page/portal/international trade data) main table.

În cazul relației extra UE-27, în perioada de postaderare în România a **crescut soldul negativ mediu anual al balanței comerciale**, ceea ce implică a însemnat o creștere a gradului de îndatorare comercială, față de Norvegia (3,8 ori), China (2,8 ori) și SUA (1,2 ori) și, respectiv, s-a produs **o diminuare a soldului** în cazul Elveției (0,84 ori) și Japoniei (0,55 ori);

- dacă în perioada de preaderare deficitul comercial mediu anual al României cu țările extra UE-27 analizat era de 1,08 și mai mare față de cel intra UE-27, în perioada de postaderare constatăm o inversare de situații în sensul că, respectiv indicatorul analizat ia valori de 2,3 ori mai mari ale deficitului intra față de cel extra UE-27, ceea ce semnifică faptul că integrarea României în UE, cel puțin în prima sa fază de preaderare a reprezentat un puternic factor de creștere a dependenței comerciale, în sensul îndatorării față de țările membre ale UE, cu puține excepții (de exemplu, Anglia).

Analiza evoluției (creștere/descrere) a gradului de îndatorare comercială a României pe relația intra și extra UE-27 în perioada de preaderare trebuie completată cu cercetarea **structurii deficitului comercial mediu anual pe țări intra și extra UE-27**, pentru a vedea

care ar trebui să fie prioritățile mix-ului de politici ale României în vederea reducerii presiunilor pe termen scurt, mediu și lung a acestui deficit.

Tabelul nr. 4. Structura deficitului mediu anual al balanței comerciale a României cu țări intra și extra UE-27, în perioada de pre și postaderare

Țara	Structura procentuală (%) a deficitului comercial mediu anual al României pe țări intra și extra UE-27 în perioadele de:		Modificarea procentuală (+scădere,-creștere) a deficitului mediu anual al țărilor în total deficit comercial
	preaderare	postaderare	
0	1	2	3=2-1
Total intra UE-27 din care:	-100,0	100,0	0,0
Germania	-28,8	-22,3	+6,5 scade
Italia	-15,4	-7,1	+8,3 scade
Ungaria	-4,5	-19,29	-14,7 crește
Olanda	-0,1	-7,9	-7,8 crește
Franța	-9,1	-4,6	-4,5 crește
Austria	-9,9	-13,3	-5,3 crește
Polonia	-10,9	-8,5	+2,4 scade
Portugalia	-1,2	-0,3	+0,9 scade
R.Cehă	-11,5	-5,9	+5,6 scade
Belgia	-2,2	-3,6	-1,4
Grecia	+2,2 (excedent)	-1,4	+0,8
Slovenia	-0,9	-1,9	-1,0
Slovacia	-5,2	-2,9	+2,3
Finlanda	-2,2	-0,1	+2,1
Suedia	-7,1	-1,9	+5,2
Anglia	+6,1	+1,4	-4,7
Total extra UE-27	-100,0	100,0	0,0
Norvegia	-1,6	-5,1	-3,5 crește
Elveția	-3,6	+2,6	+1,2
Rusia	-46,5	-39,9	+6,6
SUA	-2,6	-2,5	+0,1
Canada	-1,6	-1,5	+0,1
China	-16,8	-39,7	-22,9
Japonia	-7,3	-3,4	+3,9

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor statistice EUROSTAT.

Cel mai mare deficit comercial mediu anual pe relația intra UE-27 au fost înregistrate de România în perioada de postaderare în comerțul cu Germania (-2,52 mild.euro), Ungaria (-2,18 mild.euro), Polonia (-0,96 mild.euro), Olanda (-0,896 mild.euro și respectiv pe relația extra UE-27 cu Rusia (-1,93 mild.euro), China (-1,91 mild.euro), Norvegia (-0,245 mild.euro) și Japonia (-0,164 mild.euro). În tabelul 4 sunt redată structurile procentuale ale deficitelor comerciale medii anuale ale României pe relația comercială intra și extra UE-27, precum și modificările acestora în termeni relativi, semnul plus (+) semnificând o scădere de pondere în total, iar semnul (-) o creștere a ponderii țării respective. Cu alte cuvinte, în termeni relativi, în perioada de postaderare **tendințe favorabile** (+), în ceea ce privește evoluția ponderii țărilor în deficitul comercial mediu anual, s-au înregistrat în cazul Germaniei, Italiei, Poloniei, Portugaliei, R.Cehă, Greciei, Slovaciei, Finlandei, Suediei, Elveției, Rusiei, SUA, Canadei și Japoniei. Menționăm că aceste modificări nu reflectă schimbarea ierarhiei partenerilor comerciali ai României, după mărimea absolută a volumului deficitului comercial.

Aceste țări trebuie să reprezinte pentru România priorități atât în ceea ce privește diminuarea în viitor a deficitelor respective cât și crearea de excedente comerciale cu alte țări care să contribuie la reducerea deficitelor persistente cu țările anterior menționate. Practic pot

fi concepute două strategii de reducere a potențialului de vulnerabilități pentru datoria externă a României pe termenele mediu și lung.

În concluzie se poate afirma că, în perioada 2001-2013, a avut loc o **cronicizare și agregare a soldului negativ al balanței comerciale** a României, la nivel macroeconomic, ceea ce constituie un factor defavorabil pentru capacitatea de plată a datoriei externe. Exporturile fiind mai mici decât importurile intra și extra UE-27. Menținerea acestei tendințe în România și în viitor, după cum prognozează unele instituții financiare internaționale, dar și unele agenții de specialitate din România, face ca exportul să nu reprezinte o sursă care să ofere mijloace valutare pentru plata importului și datoriei externe și implicit pentru investiții.

Povara soldului balanței comerciale a României asupra balanței de plăți externe

Calculul impactului pe care îl are soldul balanței comerciale negativ, cu tendință de creștere în perioada 1990-2016 asupra balanței de plăți, evidențiază o serie de aspecte care conduc la accentuarea vulnerabilității potențiale a îndatorării externe a țării, atât de la instituții financiare internaționale cât și de pe piața externă privată a capitalului.

Dacă notăm cu PBC = povara soldului balanței comerciale a României, asupra datoriei externe totale brute, cumulată pe perioadele 2001-2006, 2007-2010 și 2001-2010, respectiv $PBC_{2001-2010}$, $PBC_{2001+2006}$ și $PBC_{2007-2010}$, va rezulta:

$$(1) PBC_{2001-2010} = PBC_{2001-2006} + PBC_{2007-2010}$$

Cunoscând soldul mediu anual al balanței comerciale a României PBC pe perioadele 2001-2006 și 2007-2010 (tabel 1) rezultă:

$$(2) PBC_{2001-2006} = 6 (PBC_{a\text{intra}} + PBC_{a\text{extra}})$$

$$PBC_{2007-2010} = 4 (PBC_{a\text{intra}} + PBC_{a\text{extra}})$$

Înlocuind cu datele din tabelul 1, vom obține mărimea poverii balanței comerciale pe cele două subperioade (preaderare și postaderare) astfel:

$$(3) PBC_{2001-2006} = 6 \times (-3,764) + 6 \times (-4,071) = -47,010 \text{ mild.euro.}$$

Pentru perioada de postaderare, vom avea:

$$(4) PBC_{2007-2010} = 4 \times (-11,327) + 4 \times (-4,833) = -45,308 + (-19,322) = -64,640 \text{ mild.euro.}$$

Pe întreaga perioadă, povara soldului negativ al comerțului exterior al României va fi:

$$(5) PBC_{2001-2010} = PBC_{2001-2006} + PBC_{2007-2010} = -47,010 - 64,610 = -111,650 \text{ mild.euro.}$$

Cu alte cuvinte, deficitul în perioada de preaderare a reprezentat 42% din PBC , iar restul de 58% i-a revenit deficitului comercial din perioada de postaderare.

Vulnerabilitățile datoriei externe brute totale

Criteriile după care determinăm potențialul de vulnerabilitate a datoriei externe brute totale se referă la **mărimea indicilor de creștere**, în perioada analizată dec.2001-iunie 2013, a diferitelor sale componente precum și la **ponderea** pe care o are fiecare componentă în volumul total al acesteia (tabelul 5).

Tabelul nr. 5. Dinamica datoriei externe brute totale și a componentelor sale, în perioada dec. 2001 - iunie 2013

-%-

Tipul datoriei externe	Datoria externă în mil.euro	Evoluție 2013/2001	Structura datoriei externe brute totale pe componente			
			2001	2005	2010	2013
0	1	2	3			
1.TGED	98853.1	6.68	100.0	100.0	100.0	100.0
2. TGED-GG	28854.9	4.13*	47.19	32.76	20.04	29.19
3. TGED-GGST	1131.2	56.56	0.00	0.06	1.61	1.14
4. TGED-GGLT	27723.7	3.97	47.18	32.69	18.43	28.05
5. TGED-GGLTB	12434.0	7.88	10.66	8.48	3.14	12.58
6. TGED-GGLTL	15288.4	2.91	35.57	0.24	15.29	15.47
7. TDET-NBR	6891.6	16.87	2.76	0.71	9.85	6.97

8. TDET-BK	18497.0	25.24	4.96	23.94	24.55	18.72
9. TDET-BKST	4770.9	11.36	2.84	8.32	7.60	4.83
10. TDET-BKSTL	779.0	33.00	0.16	1.49	1.74	0.79
11. TDET-BKLT	13726.1	43.12	2.15	15.62	16.94	13.89
12. TDET-XS	24130.2	4.57	35.68	27.15	26.27	24.41
13. TDET-XSST	6189.0	10.73	3.90	9.92	4.64	6.26
14. TDET-XSLT	17941.2	3.82	31.78	17.23	21.63	18.15
15. TDET-DINV	20461.4	16.45	8.41	15.44	19.29	20.70

*) 2013/2005

1. Total gross external debt (TGED); 2. Total gross external debt of the government (TGED-GG); 3. Total gross external debt of the government on short term (TGED-GGST); 4. Total gross external debt of the government on long term (TGED-GGLT); 5. Total gross external debt of the government on long term bonds (TGED-GGLTB); 6. Total gross external debt of the government on long term loans (TGED-GGLTL); 7. Total gross external debt of monetary authority (TDET-NBR); 8. Total gross external debt of banks (TDET-BK); 9. Total gross external debt of banks on short term (TDET-BKST); 10. Total gross external debt of banks on short term loans (TDET-BKSTL); 11. Total gross external debt of banks on long term (TDET-BKLT); 12. Total gross external debt of banks of other sectors (TDET-XS); 13. Total gross external debt of banks of other sectors on short term (TDET-XSST); 14. Total gross external debt of banks of other sector on long term (TDET-XSLT); 15. Total gross external debt of intercompany direct investment (TDET-DINV).

Din tabelul 5, putem evidenția câteva aspecte importante legate de dimensiunile TGED pe ansamblu și componente și anume:

- creșterea TGED de 6.68 ori, în iunie 2013 față de decembrie 2001, este **foarte mare** dacă o vom compara cu evoluția altor indicatori macroeconomici de rezultat ai economiei, ceea ce ne indică, în primul rând, o eficiență a acestora relativ scăzută pe termen lung cu impact negativ asupra realizării unei capacități necesare și suficiente de rambursare;

- cele mai mari înalte dinamici ale componentelor TGED comparativ cu creșterea totală a acestora au fost înregistrate de datoria externă brută pe termen lung a guvernului (56,56 ori), a băncilor (43,12 ori), investițiile directe intercompanii (16,45 ori), datoria externă brută a BNR (16,87 ori), ceea ce impune o analiză atentă a legăturii cu evoluția indicatorilor de performanță a împrumuturilor;

- **ritmuri mai mici de creștere decât media datoriei externe brute totale** au fost înregistrate în cazul îndatorării externe a altor sectoare pe termen lung (4,57 ori);

- la 30 iunie 2013, sectoarele cu cele mai mari ponderi în datoria externă brută totală sunt guvernul (41,8%), alte sectoare (24,4%) investițiile directe intercompanii 20,7%, băncile (18,7%), BNR (15,5%).

Tabelul nr. 6. Evoluția indicatorilor de îndatorare externă a României în perioada 2007-2011

- mil. euro -

Indicatori	Anul 2011 (mil.euro)	Indici cu bază fixă 2007=100				Ritm mediu anual de creștere 2007-2011 (%)
		2008	2009	2010	2011	
Datorie externă (DE)	98724	123.4	138.5	157.7	168.4	11.0
-termen mediu și lung (TML)	75929	133.7	169.5	188.3	196.1	14.5
-termen scurt (TS)	22795	103.4	78.3	98.2	114.4	2.7
PIB	131364	112.1	94.9	99.8	105.4	1.1
Exportul de bunuri și servicii (EXP)	52528	116.6	99.2	120.7	144.2	7.6
Importuri de bunuri și servicii (IMP)	59596	113.2	80.4	95.0	110.7	1.9
Serviciul datoriei externe (SDE)	46232	152.3	163.9	146.2	154.5	9.0
-rate de capital	42631	153.3	167.4	147.5	154.3	9.1
-rate de dobândă (DOB)	3601	140.9	121.2	131.2	156.7	9.4
Rezervele internaționale ale României (RI)	37252	104.0	113.5	132.2	137.0	6.5

Sursa: calcule proprii pe baza datelor BNR și Anuarul Statistic al României, anii 2007-2011.

În perioada 2007-2011, care coincide cu perioada de postaderarea României la UE, dar și cu cea a crizei financiare și economice, am analizat vulnerabilitatea datoriei externe a României pe baza unor indicatori consacrați în literatura de specialitate cărora li se stabilesc valori critice pe intervale sau diferențiate în funcție de nivelul de dezvoltare a țărilor sau calitatea guvernării acestora.

Pe întreaga perioadă de postaderare cel mai înalt sistem mediu anual de creștere a fost înregistrat de datoria externă a României pe termen lung (14,5%) după care au urmat serviciul datoriei externe (9,0%) și exportul (7,6%) în timp ce ritmul mediu anual de creștere a PIB a fost de numai 1,1% iar al importurilor de 1,9%. Dacă ritmul lent de creștere a PIB nu reprezintă un indiciu favorabil al **ieșirii din și refacerii după** recesiunea economică din anii 2009 și 2010, ritmul lent al importurilor, pe de o parte, evidențiază aportul slab al acestora la creșterea PIB, dar de pe alta, mai reduce presiunea asupra deficitului balanței comerciale și implicit asupra balanței de plăți externe pe termenele scurt, mediu și lung.

Tabelul nr. 7. Evoluția indicatorilor standard ai datoriei externe ai României în anii de anticriză, de criză și post criză economico-financiară

Indicators	Annual average		
	Media anuală a anilor precriză 2007-2008	Media anuală a anilor de criză 2009-2010	Nivelul anului de postcriză 2011
1. DE/PIB	49.4	71.5	75.2
2. TML/PIB	34.1	57.1	57.8
3. DE/EXP	165.6	217.4	187.9
4. TML/EXP	114.1	173.7	144.5
5. SDE/EXP	94.7	117.6	88.0
6. SDE/PIB	28.3	38.5	35.2
7. SDE/RI	135.7	140.3	124.1
8. DOB/EXP	6.95	7.3	6.9
9. TS/DE	31.3	20.15	23.1
10. Multilaterale/DE	9.2	19.1	25.9
11. RI/IMP	5.9	8.5	7.5

Sursa: calcule proprii, pe baza datelor BNR și ale Anuarului Statistic al României, anii 2007-2011.

Eficiența macroeconomică a datoriei externe

În general, datoria externă este considerată un factor de cost, de efort economic (input) de la care se așteaptă un volum excedentar de rezultate, efecte, beneficii valorice, calitative și cantitative, pe termenele scurt, mediu și lung. **Eficiența datoriei externe (EDE)** în forma sa cea mai simplă dar și relevantă, va avea următoarea formulă:

(1) $EDE = PIB / DEXT$ în care:

PIB = reprezintă produsul intern brut ca variabilă de rezultat sau efect;

DEXT = datoria externă brută totală a României considerată variabilă de efort (cost, cheltuială)

Relația (1) mai poate fi scrisă și sub forma de dependență funcțională, calculabilă ca o funcție de regresie și anume:

(2) $EDE = f(PIB, DEXT) = a_0 + a_1 PIB + a_2 DEXT$ în care PIB și DEXT sunt variabile explicative, iar EDE variabile explicate sau rezultat: a_0 = constantă; a_1 și a_2 coeficiența de regresie sau elasticitate.

Relația (2) poate fi în continuare diferențiată în funcție de numărul de variabile explicative care se iau în considerare, astfel:

(3) $EDE = f(PIB, DETML, DETS, IR, REM, SDE, FDI, Forex, RD, Mat, S)$ în care: DETM = datorie externă pe termen mediu și lung; DETS = datorie externă pe termen scurt; IR = rezerve valutare internaționale; REM = remitențe (transferuri bănești ale românilor care lucrează în străinătate); SDE = serviciul datoriei externe; FDI = investiții străine directe;

Forex= cursul de schimb; RD = rata dobânzii; Mat = maturitatea creditelor; S = distribuția sectorială a creditelor).

Variabilele anterior menționate pot reprezenta un studiu separat fără a avea pretenția că am epuizat factorii determinanți ai eficienței datoriei externe.

În prezenta cercetare, ne vom limita la calculul EDE cu ajutorul formulei (1) care, deși simplă, este relevantă (tabel 8), întrucât arată tendința indicatorului.

Tabelul nr. 8. Evoluția coeficientului de eficiență a datoriei externe a României (EDE) în perioada de postaderare la UE

- euro -

Indicator	Anii				
	2007	2008	2009	2010	2011
-EDE ₁ – raport între PIB și datoria externă brută totală	2.12	1.93	1.45	1.34	0.75
-EDE ₂ – raport între PIB și datoria externă pe termen mediu și lung	3.22	2.70	1.80	1.71	1.73
- EDE ₃ – raport între PIB și datoria externă pe termen scurt	6.25	6.78	7.58	6.36	5.76
Grad de deschidere externă a economiei – raport (export și import)/PIB din care:	72.0	73.9	67.2	76.5	85.3
-GD ₁ – export/PIB	28.8	30.4	30.6	35.4	39.9
-GD ₂ – import/PIB	43.2	43.5	36.6	41.1	45.4

Sursa: calcule proprii pe baza datelor BNR și Anuarul Statistic al României, anii 2007-2011.

În perioada de postaderare, se înregistrează o **tendință de scădere de peste 2,8 ori a indicatorului de eficiență a datoriei brute externe totale** de la 2,12 PIB/datorie externă la respectiv 0,75.

O astfel de tendință evidențiază situația total defavorabilă a performanțelor economico-financiare ale României, la nivel macroeconomic, în sensul că randamentul unui euro datorie exprimat în unitate de PIB s-a deteriorat sensibil ca urmare a influenței unui complex de factori subiectivi și obiectivi, de natură internă și externă.

În mod firesc, apare atunci întrebarea la ce ne servește datoria externă care a crescut foarte mult, îndeosebi în perioada de criză. Până când ne vom putea îndatora, date fiind condițiile tot mai restrictive și împovărătoare ale împrumuturilor pe piețele internaționale? Dacă vom contracta împrumuturi externe în continuare și vom cheltui resursele valutare proprii numai pentru a plăti datoriile externe scadente nu și pentru relansarea economiei, atunci este puțin probabil să putem ieși din cercul vicios al îndatorării ineficiente și în creștere (snowball).

Gradul de deschidere externă a economiei României a crescut foarte mult (tabelul 8) îndeosebi pe seama contribuției importurilor care au înlocuit cea mai mare parte a producției naționale, în general, și au o capacitate concurențială superioară (raport preț-calitate), față de produsele autohtone, exceptând, totuși, o serie de importuri cu impact negativ asupra mediului și sănătății pe termen mediu și lung a populației.

Una din problemele vulnerabilității datoriei externe a României vizează determinarea unor **praguri de permisivitate sau încredere** de care să se țină seama atunci când potențialul de insolvență sau „default” poate să apară.

Cele mai mari semnale de atenționare privind vulnerabilitatea datoriei externe a României, potrivit standardelor internaționale se înregistrează la indicatorii DE/PIB, DE/EXP, TML/EXP, SDE/EXP, SDE/PIB și RI/IMP.

Se poate concluziona că **exporturile** care reprezintă una din sursele majore de asigurare a valutei necesare pentru plata datoriei externe, pe diferite orizonturi de timp, în România reprezintă factorul cu cea mai redusă contribuție la rambursarea datoriei externe.

Această situație îngrijorează și cu atât mai mult cu cât o serie de surse care contribuiau la finanțarea externă a deficitului de cont curent, în prezent, și-au redus aportul. Este vorba de **reduceri însemnate de aport valutar din ISD, remitențe și privatizări ale activelor statului**, la care se mai pot adăuga și alți factori de risc, cum ar fi de exemplu **deprecierea monedei naționale**, declanșarea crizei de mediu (fenomene meteo extreme), a unor conflicte militare de anvergură internațională etc.

Studii de specialitate (Manasse P., Roubini N., Schimmelpfennig A., 2003), utilizând tehnicile econometrice (nonparametric methods based on binary recursive tree analysis), subliniau, încă din anul 2003, că țările în care datoria externă depășește rata de 50% din PIB, au o probabilitate mai mare de a intra în „episoade” ale încetării de plăți (in default).

În literatura de specialitate, există numeroase studii în legătură cu determinarea unor **praguri de sustenabilitate standard a datoriei externe** pentru indicatorii anteriori calculați pentru România. Aceste praguri¹ sau standarde, de regulă, au valori orientative și, mai degrabă, reprezintă intervale de încredere cu mai multe mărimi, în funcție de nivelul de dezvoltare a țării și al veniturilor, de calitatea politicilor și a instituțiilor, de volumul remitențelor, al ISD, al datoriei externe publice și public garantate și de valoarea nominală și **valoarea actualizată** a datoriei externe.

Cercetările în domeniu fac distincția între țările **puternic îndatorate** (external distress countries), și țări cu **datorie externă nestresantă**.

Ceea ce ne interesează în mod deosebit sunt studiile care analizează pragurile de sustenabilitate a datoriei externe pentru economiile de piață emergente, cum este și cazul României. Astfel, Baldacci et al.(2011) analizând un eșantion de 52 de țări cu economie emergentă, în perioada 1970-2010, stabilește diferite praguri critice (optime) pentru țările **avansate** și cele cu **economie de piață emergentă**, ceea ce ni se pare deosebit de important și pentru standardele convergenței ale UE unice pentru toate țările membre chiar dacă nivelul lor de dezvoltare este diferit. În consecință, pentru România, criteriile de convergență și pragurile referitoare la indicatorii de sustenabilitate a datoriei externe totale, publice și private, ar trebui **adaptate specificului țării**, inclusiv în ceea ce privește capacitatea de plată în viitor, sursele de finanțare a deficitelor precum și calitatea guvernării.

În calculul indicatorului de stress fiscal (Baldacci et al., 2011), diferențierea pragului critic pentru unii indicatori parțiali este următoarea pe cele două categorii de țări:

Indicatori	Țări avansate	Țări cu economie de piață emergentă	România
General government gross debt/percent of GDP	72.2	42.8	75.1*
Pondere datorii pe termen scurt față de total datorii	9.1	44.0	21.8
Debt denominated in foreign currencies (percent of total debt)	83.6	40.3	...
Gross financing needs (percent of GDP)	17.2	20.6	...
Weighted average maturity of general government debt (years)	3.9	2.3	...
Short term external debt (percent of gross international reserves)	3.9	61.3	57.2

Sursa: Baldacci E., McHugh J., Petrova I., 2011, Measuring Fiscal Vulnerability and Fiscal Stress: A Proposed Set of Indicators IMF Working Papers, WP/11/94.

* indicatorul se referă strict la datoria externă brută totală ca proporție din PIB. În cazul în care s-ar adăuga și datoria internă, depășirea pragului critic standard al sustenabilității datoriei totale ar fi și mai mare.

Pentru a rafina și mai mult indicatorii gradului de îndatorare externă a României, în funcție de o serie de alți factori de influență, prezentăm diferențele care se fac în literatura de specialitate în ceea ce privește calitatea politicilor și a guvernării în diferite țări (Revisiting the

¹ Vezi: Revisiting the Debt Sustainability Framework for Low Income Countries 2012, IMF and World Bank

Debt Sustainability Framework for Low Income Countries, IMF and World Bank, 2012 January).

Astfel, ponderea **datoriei externe totale în PIB** variază între 30% în cazul țărilor cu un indice slab CPIA² = 3.25, 40% în cazul celor cu CPIA moderat = 3.50 și 50% pentru țările cu indice puternic CPIA = 3,75.

În cazul ponderii serviciului datoriei externe în exporturi pentru cele trei mărimi ale indicilor CPIA, vom avea praguri de sustenabilitate de 200%, 250% și 300%.

Am prezentat pe scurt aceste praguri pentru a aduce argumente în favoarea **aprofundării analizei indicilor de vulnerabilitate**, generată de datoria externă a României în direcțiile următoare:

- modificarea acestora în funcție de calitatea guvernării, a politicilor și instituțiilor implicate;
- revizuirea periodică a acestor praguri critice, în funcție de modificarea numărului și intensității influenței factorilor determinanți.

Se observă, de exemplu, că, cu cât este mai slabă mărimea indicelui CPIA cu atât pragul critic al sustenabilității datoriei externe față de PIB se diminuează de la 50% la 30%, iar ponderea serviciului datoriei externe de la 25% la 15%.

În ceea ce privește analiza complexă a unor factori adiționali de reducere a vulnerabilității României, cauzate de tendințele nefavorabile ale volumului și structurii datoriei externe a României, aceasta vizează următoarele direcții:

- a) **reducerea soldului negativ** al balanței comerciale a României;
- b) promovarea unor **politici selective** în domeniul investițiilor străine directe;
- c) **îmbunătățirea sistemului de creditare** a economiei naționale și a politicilor monetare;
- d) **creșterea aportului gradului de ocupare** a forței de muncă la reducerea poverii datoriei externe.

Aceste direcții trebuie să răspundă convergent într-o mai mare măsură necesității de a genera mai multă valută, astfel încât să putem face față provocărilor unei datorii externe care se află la un nivel cu potențial ridicat de multiplicare atât prin fenomenul de noi împrumuturi pentru plata împrumuturilor scadente cât și prin creșterea poverii serviciului datoriei externe pe termenele scurt, mediu și lung.

Componente ale cadrului macroeconomic de reducere a vulnerabilității datoriei externe a României.

Situația îngrijorătoare în care se află România, din punctul de vedere al volumului datoriei externe, demonstrată de o serie de indicatori ai gradului de îndatorare dincolo de cotele standard, stabilite fie prin documente oficiale reflectând acorduri internaționale la care România este parte, fie în cadrul unor studii de specialitate, impune crearea unui **cadru macroeconomic proactiv al sustenabilității datoriei externe** (CMPSDE) care să diminueze **pericolul datoriei** (debt distress).

În acest sens, dorim să jalonăm câteva direcții de acțiune pornind tocmai de la prezentarea riscului de vulnerabilitate și continuând cu propuneri, instrumente și măsuri care să conducă la îmbunătățirea sustenabilității datoriei și echilibrelor externe ale economiei românești.

1. **În domeniul comerțului exterior**, semnalăm ca principală vulnerabilitate **cronicizarea deficitului balanței comerciale, cu tendință de creștere a acestuia pe termen lung**, până în 2016 potrivit estimărilor FMI și ale Comisiei Naționale de Prognoză. **Micșorarea poverii acestui deficit** care grevează asupra deficitului de cont curent și al balanței de plăți apare ca o **prioritate strategică** pentru evoluția favorabilă a economiei

² CPIA = Country Policy and Institutional Assessment.

românești până la orizontul de timp 2020. Există următoarele căi de reducere a deficitului comercial:

a) **creșterea mai rapidă a exporturilor decât a importurilor**, la unele grupe de produse, creându-se astfel un potențial de surplus valutar pentru rambursarea datoriei externe, prin mărirea volumului exportului de bunuri și produse menționând aceeași structură sau îmbunătățind-o cu produse noi, de nivel tehnic superior și valoare adăugată mai mare, astfel **încât să reia procesul de diversificare a nomenclatorului exportului românesc** care, în perioada de tranziție, a suferit un dramatic proces de diminuare;

b) promovarea unor politici coerente de **substituție a importurilor cu produse interne de calitate**, eficiență și competitivitate cel puțin egală cu cea a produselor de import; substituția importurilor este cu atât mai necesară cu cât o proporție de 42% din valoarea produselor românești exportate este reprezentată de conținutul de import al acestora;

c) mai buna **monitorizare a prețurilor de transfer** potrivit reglementărilor UE, în special în cadrul relațiilor comerciale dintre firma mamă și filiala sa din România, și utilizare a instrumentarului politicilor antidumping;

d) crearea unei **asociații naționale a exportatorilor** care să protejeze interesele particulare și colective ale acestora și să evite concurența păgubitoare dintre exportatorii români, pe piețele externe care are ca rezultată reducerea prețului de export;

e) încurajarea **specializării inteligente** (smart specialization), la nivelurile local și regional, îndeosebi prin valorificarea potențialului de CDI și al cooperării științifice și tehnice internaționale - mai buna și eficienta utilizare a oportunităților oferite de UE, atât în ceea ce privește instrumentele financiare pe perioada 2014-2020, dar și alte posibilități de protejare a producției naționale, în cadrul negocierilor anuale ale tarifului extern unic.

2. **În domeniul ISD** (investițiile străine directe) care controlează în proporție de până la 90%, diferitele sectoare de activitate economico-financiară din România, principalele neajunsuri cu impact negativ asupra îndatorării externe menționăm:

- **ponderea mare a întreprinderilor cu ISD în exporturile** (peste 70%) și **importurile** României (60%) care își desfășoară activitatea în condițiile unor obiective nu întotdeauna direct racordate la interesele dezvoltării durabile a României (vezi exporturile de bușteni și alte materii prime și importurile concurențiale, cu impact negativ asupra produselor naționale;

- **structura nefavorabilă** a ISD pe activități economice, regională și pe tipuri, în sensul concentrării lor, în cea mai mare parte, în sectorul serviciilor, al activităților cu produse neexportabile (non-tradable) în ISD orizontale, cu efect de propagare relativ scăzut în economia națională, fuziuni și achiziții (mergers and acquisition); concentrarea ISD în proporție de peste 60% în București care creează premise pentru adâncirea decalajelor economice și sociale între regiunile și localitățile țării;

- la nivel macroeconomic, întreprinderile cu ISD din România **importă mai mult decât exportă**, ceea ce contribuie la **creșterea deficitului comercial** al țării și într-o oarecare măsură confirmă vehicularea unor teorii potrivit cărora economia României este **sursă de materii prime, de forță de muncă ieftină** și piață de desfacere pentru partenerii investitori străini.

În scopul eliminării neajunsurilor, a punctelor slabe și a riscurilor menționate anterior ale ISD propunem următoarele:

- promovarea unor politici mult mai **selective**, în domeniul atragerii ISD în România, în **ramuri sciento și tehnico-intensive**, în sectorul „tradable” cu produse de export, încurajarea investițiilor „greenfield” (la firul ierbii) care sunt mult mai benefice (creează capital fix) decât fuziunile și achizițiile, prin privatizări ale activelor statului, cu efect, adesea distructiv, pentru avuția națională și reduc gradul de ocupare prin disponibilizări de amploare;

- monitorizarea eficientă a concesiunilor și redevențelor și renunțarea la mentalitatea categorică potrivit căreia statul nu poate fi un factor activ al **schemelor de parteneriat public privat**, experiența altor țări arătând că statul poate fi un bun gestionar al producției de bunuri

și servicii publice și nu numai, cu condiția să nu fie erodat de corupție, birocrăție și cleptomanie;

- încurajarea investitorilor străini direcți prin mecanisme de piață care să crească ponderea profitului reinvestit în România, acesta fiind de circa 33% și 25%, în perioadele 2003-2010 și respectiv 2010-2012, restul constituindu-l profitul repatriat la firma-mamă;

- **creșterea responsabilității sociale** a întreprinderilor cu ISD care, având o poziție predominantă în economia națională, practic, sunt direct implicate în bunul sau mai puțin bunul mers al economiei românești;

- cointeresarea investitorilor străini în **finanțarea CDI din România**, în prezent, nevoile lor de cercetare, ca rezultat, fiind asigurate de firmele mamă sau subsidiarele din alte țări, segmentul românesc de CDI fiind periferizat sau chiar desființat.

3. În **domeniul financiar-bancar** se constată predominarea de circa 90% în cota de piață a filialelor și sucursalelor băncilor străine, îndeosebi din UE, precum și o pondere de peste 50% a creditării cu denominare în euro a gospodăriilor și agenților economici; creditare care este amenințată de o serie de vulnerabilități între care cea mai importantă este evoluția nefavorabilă a cursului valutelor, dar și retragerea din țară a filialelor, sau hotărârea firmelor mamă de a restrânge creditarea. Rata dobânzii la creditele acordate în valută în România este de câteva ori mai mare decât rata dobânzii a creditelor cu denominare în euro, din țările dezvoltate ale UEM. Printre principalele argumente ale acestui diferențial de dobândă aflându-se așa-numitul „risc de țară”, mai mare în România decât în țările dezvoltate, care, de fapt s-au dovedit a fi cu mult mai vulnerabile în condițiile actualei crize financiare și economice, comparativ cu țara noastră.

Având în vedere însemnătatea cu totul deosebită a sistemului financiar-bancar pentru îmbunătățirea nivelului sustenabilității datoriei externe a României, propunem următoarele.

- dezvoltarea sistemului bancar din România cu **capital național** (public și/sau privat) astfel încât, în virtutea proceselor de convergență reală, nominală și instituțională, promovate în mod deschis de documentelor oficiale ale UE, să se reducă ponderea în cota de piață a capitalului bancar străin din România, ajungându-se la nivelul celor din Grecia (20%) , Franța (9%), Olanda (13%), Spania și Germania câte (10%), Italia (13%), Polonia (65%)³. Aceste măsuri ar contribui la consolidarea unui climat bancar concurențial în România, la reducerea ratelor dobânzilor și la mai buna promovare a interesului național.

- reducerea decalajului inacceptabil de mare între nivelul ratelor dobânzilor la creditele denominate în lei, dar și în valută, față de nivelul acestora din alte țări membre ale UE. În condițiile în care creditul în valută din România este cu mult mai scump decât cel din țările dezvoltate, este puțin probabil, dacă nu chiar imposibil, ca România să aibă șanse de a-și mări eficiența investițiilor și a se înscrie pe traiectoria convergenței reale. De fapt, creditele relativ ieftine din țările dezvoltate membre ale UE, din punctul de vedere al mărimii ratei dobânzii, față de creditele în euro care se acordă în România, reprezintă o disturbare a mediului concurențial bancar la nivelul întregii UE care dorește să-ți edifice și o uniune financiar-bancară.

- în România, se încalcă una din regulile de bază ale creditării, și anume aceea că în mod preponderent creditele **trebuie denominate în moneda în care se realizează cea mai mare parte a veniturilor**. Or, noi, în România, partea covârșitoare a veniturilor o realizăm în lei, iar creditele acordate de instituțiile bancare sunt cu denominare în euro, dolari sau alte valute străine, reprezentând în total, în martie 2013 o pondere de 65,2%. Pe de altă parte, sursele interne ale activității sistemului bancar din România reprezintă o proporție de circa 70%, restul de 30% aparținând surselor externe.

- relansarea creșterii economice în România nu poate fi realizată decât prin revigorarea proceselor instituționale din sectoarele public și privat, **creditarea pe termen lung** fiind una din sursele importante de finanțare a investitorilor. În prezent, este nevoie ca băncile să acorde

³ Vezi Raport asupra Stabilității Financiare 2012, BNR.

o pondere **mai mare creditării pe termen lung a economiei naționale**, spre deosebire de situația actuală când cea mai mare pondere este deținută de creditele pe termen scurt și mediu. Pe de altă parte, practicarea unor rate ale dobânzilor și comisioane mai mari la creditele noi, față de cele existente în sold, nu este de natură să contribuie la ieșirea din criză și relansarea creșterii economice în România.

4. Domeniul **pieței forței de muncă** are legătură directă cu sustenabilitatea datoriei externe prin mai multe canale. În primul rând, este vorba de câștigurile salariale și nonsalariale pe care lucrătorii români în străinătate le trimit în țară, adică transferurile bănești sau **remitențele** care au evoluat pe un trend crescător de la 4743 mil.dolari în anul 2005 la 9381 mil.dolari în anul 2008 după care în anii de criză 2009 și 2010 au scăzut brusc la 4952 mil.dolari și respectiv 3952 mil.dolari, tendința de scădere, de data aceasta mai moderată, continuându-se cu 3895 și 3669 mil.dolari, în anii 2011 și respectiv 2012.

În general, remitențele reprezintă un factor care se ia în calculul pragurilor critice ale sustenabilității datoriei externe, de regulă, în sensul diminuării acestora cu câteva puncte procentuale. Nu este însă cazul României, întrucât remitențele reprezintă o proporție de 2-2,5% din PIB, ceea ce nu schimbă substanțial valorile critice ale pragurilor de sustenabilitate. Mai degrabă, în viitor va trebui să identificăm alte surse de venituri în valută pentru a contracara tendința descrescătoare a remitențelor, începând cu anul 2009 în care impactul crizei financiare a fost cel mai puternic.

Alte venituri în valută pe care le realizează forța de muncă în România (salarii, alte forme de beneficii etc.) au o pondere redusă în PIB astfel că nu considerăm că pot constitui un factor de consolidare a sustenabilității datoriei în exterior.

În opinia noastră, sunt alți factori legați de ocuparea forței de muncă al căror aport la îmbunătățirea sustenabilității datoriei externe ar putea fi substanțial și anume:

- promovarea unor **investiții publice** cu efect favorabil asupra creșterii gradului de ocupare a forței de muncă⁴, inclusiv în domenii și sectoare generatoare de externalități pozitive la nivel local și regional, în special sectoare cu productivitate a muncii înaltă și retribuții relativ mari;

- stimularea, prin mijloace specifice și compatibile cu reglementările UE, a ocupării în sectorul privat al economiei, mai ales în cadrul **implementării unor noi politici de industrializare** a economiei care să contracareze efectele dezastruoase ale dezindustrializării produse în perioada de tranziție printre altele și datorită incapacității factorilor de decizie de a promova politici eficiente de conversie a industriei create în anii comunismului în industria viabilă în condițiile economiei de piață; neglijarea importanței și sectorului industrial în economie în favoarea sectorului servicii a condus la „aparența” modernizării structurii economiei românești prin creșterea ponderii serviciilor în PIB care, de fapt, a însemnat o mărire artificială a activităților cu caracter predominant speculativ sau nonproductiv, fără justificare și susținere în planul economiei reale, adică o „pseudoterțializare” a cărei fragilitate și nesustenabilitate a fost cu prisosință demonstrată de actuala criză economică și financiară din România, multe categorii de servicii prăbușindu-se (vezi serviciile din sectoarele financiar-bancar), creând probleme serioase în ceea ce privește presiunea șomajului asupra ocupării forței de muncă.

Câteva concluzii și remarci finale

Analiza complexă a numeroaselor vulnerabilități pe care le poate crea o datorie externă nesustenabilă în România pe termenele scurt, mediu și lung, în perioada de postaderare și de impact puternic al crizei financiare internaționale pune în evidență următoarele concluzii:

- **intensificarea vulnerabilităților** datoriei externe a României pe termenele mediu și lung s-a datorat creșterii fără precedent a acesteia de la 51.8 mild.euro, în 2008, la 80.6 mild.euro în aprilie 2013 și a serviciului datoriei externe pe termen mediu și lung de la

⁴ În România gradul de ocupare al forței de muncă este printre cele mai scăzute față de celelalte țări membre ale UE.

respectiv 13.1 la 17.65 mild.euro, în condițiile în care cursul mediu de schimb, în aceeași perioadă, a crescut de la 3.68 la 4.38 lei pentru un euro, iar rezervele internaționale (aur și valută) și-au mărit volumul de la 28.26 mild.euro la respectiv 36.15 mild.euro;

- calculul indicatorilor vulnerabilității îndatoririi externe a României, în concordanță cu metrica existentă pe plan internațional, evidențiază faptul că, la cea mai mare parte a acestora, România, **depășește nivelurile critice ale datoriei externe și serviciului acesteia**, ceea ce necesită **strategii în acest domeniu**, bazate pe abordări decuplate de conjuncturi politico-electorale, adesea marcate de interese pe termen scurt și mediu ale mandatelor de guvernare care manifestă insuficient interes sau dezinteres față de efectele împrumuturilor externe pe termen mediu și lung;

- în vederea creșterii sustenabilității datoriei externe pe termenele scurt, mediu și lung, cercetarea noastră ridică o serie de probleme critice și argumentează un set de propuneri vizând factori importanți de influență ai datoriei externe cum sunt: deficitul balanței comerciale, impactul volumului și structurii ISD și al profiturilor repatriate și reinvestite; îmbunătățirea structurii sectorului bancar din România prin creșterea cotei de piață a capitalului bancar românesc și diminuarea creditării cu denominare în euro, în condițiile în care veniturile în cea mai mare parte se realizează în lei; reducerea ratelor dobânzii; mărirea gradului de ocupare a forței de muncă în sectoare cu valoare adăugată ridicată, în contextul promovării unei noi politici industriale în România;

- analiza evoluției indicatorilor datoriei externe a României a evidențiat **necesitatea revizuirii periodice a pragurilor critice specifice pentru România**, în funcție de nivelul dezvoltării sale economice și sociale în comparație cu alte țări dezvoltate.

Noi direcții de cercetare. Având în vedere complexitatea vulnerabilităților datoriei externe a României, cercetarea noastră nu a reușit decât să stabilească anumite corelații între diferitele componente ale metricii sustenabilității datoriei externe. Eforturile de cercetare în continuare vor trebui axate atât pe direcția **extinderii analizei unor noi factori de influență** ai datoriei externe (remitențe, fiscalitate, calitatea politicilor și instituțiilor administrației publice, investiției publice etc.), cât și în ceea ce privește determinarea mai riguroasă a eficienței în prezent și în perspectivă a împrumuturilor externe, în funcție de externalitățile pozitive și negative pe care le generează, de posibilitățile și oportunitățile unui raport optim între datoria internă și externă. O mai atentă analiză a capacității de rambursare, pe diferite orizonturi de timp, va trebui să fundamenteze pragurile limită anuale ale gradului de îndatorare pe care să le aprobe Parlamentul României având în vedere promovarea consecventă a intereselor dezvoltării durabile a României și nu interese politice interne/externe pe termen scurt cu efecte nefavorabile pe termen mediu și lung, care, prin poveri tot mai mari, obstrucționează o creștere economică durabilă și respectarea principiului cooperării intra și intergeneraționale ca parte integrantă a sistemului de criterii și reguli ale durabilității.

Bibliografie

1. Baldacci E., McHugh J., Petrova I., 2011, Measuring Fiscal Vulnerability and Fiscal Stress: A Proposed Set of Indicators IMF Working Papers, WP/11/94.
 2. Manasse P., Roubini N., Schimmelpfennig A., 2003, Predicting Sovereign Debt Crises, IMF Working Paper WP/03/221, p.4.
 3. *Revisiting the Debt Sustainability Framework for Low Income Countries 2012*, IMF and World Bank
- *** www.bnr.ro
*** www.eurostat.ro
*** www.insse.ro

PARTICULARITĂȚI ALE AUDITULUI MANAGEMENTULUI PROIECTELOR INFORMATICE

SOME PECULARITIES OF SOFTWARE PROJECT MANAGEMEN AUDIT

Conf. univ. dr. Mihai ANDRONIE,
Prof. univ. dr. Zenovic GHERASIM și
Prof. univ. dr. Maria ANDRONIE,
Universitatea *Spiru Haret*,
Facultatea de *Management Financiar-Contabil* București,
e-mails: mihai_a380@spiruharet.ro,
zgherasim.mfc@spiruharet.ro,
andronie_maria@hotmail.com

Rezumat. *Specificul activităților generate de metodologiile managementului proiectelor de sisteme informatice conduce, în principal, la rezolvarea, semiautomată și automată, a activităților de proiectare a componentelor sistemelor informatice.*

Managementul proiectelor de sisteme informatice este supus un proces continuu de aplicare de proceduri, atât în etapa dezvoltării acestora, cât și pe perioada mentenanței, în abordarea pe întreg ciclul de viață al sistemelor informatice.

Auditul managementului proiectelor de sisteme informatice economice are în vedere existența proiectelor noi sau a proiectelor de tip mentenanță pe aceeași platformă de lucru.

Scopul lucrării este abordarea, într-o manieră sintetică și integratoare, a unora dintre particularitățile auditului managementului proiectelor informatice din perspectiva standardelor specifice de audit și a celor generale ale managementului proiectelor, precum și de misiunile auditorului IT.

Abstract. *Specifics of activities generated by software systems project management methodologies leads mainly to solve, semiautomatic and automatic, the design activities of computer systems components.*

Software systems project management undergoes a continuous process of procedures implementation, both during their development and maintenance during the approach throughout the life cycle of software systems.

The economic software systems project management audit takes into account the existence of new projects or maintenance type projects working on the same platform.

The aim of the paper is the approach in a synthetic and integrating manner some of the peculiarities of the software project management audit in conjunction with the specific audit standards and general standard of project management and IT auditor tasks.

Cuvinte-cheie: *auditarea sistemelor informatice, managementul proiectelor, auditul managementului proiectelor, auditor IT*

Key-Words: *software audit, project management, project management audit, IT auditor*

JEL Classification: L86, M15, M42, O22

1. Introducere

Specificul activităților generate de *metodologiile managementului proiectelor* de sisteme informatice conduce, în principal, la rezolvarea, semiautomată și automată, a activităților de proiectare a componentelor sistemelor informatice.

Managementul proiectelor de sisteme informatice este supus un proces continuu de aplicare de proceduri, atât în etapa dezvoltării acestora, cât și pe perioada mentenanței, în abordarea pe întreg *ciclul de viață al sistemelor informatice*. Prin *calificarea* proiectului sau procesului se demonstrează că echipamentele hard și programele soft, inclusiv cele recuperate de la vechile sisteme informatice prin *reengineering*, precum și *mediile de proiectare, de fabricație sau de mentenanță* sunt capabile să îndeplinească *cerințele prestabilite* pentru proiect sau proces.

Sarcinile de control au *auditorilor de sisteme informatice (auditorilor IT)* sunt corelate cu *tehnicele de auditare asistată de calculator* în managementul auditului și ca instrumente de audit.

Auditul managementului proiectelor de sisteme informatice economice are în vedere existența proiectelor noi sau a proiectelor de tip mentenanță pe aceeași platformă de lucru.

Auditul informatic intern este o *funcție a organismului economic*, care se aplică tuturor categoriilor de agenți economici și întregii tipologii de funcții efectiv exercitate la aceștia.

Scopul lucrării este abordarea, într-o manieră sintetică și integratoare, a unora dintre particularitățile *auditului managementului proiectelor de sisteme informatice*, pe întreg ciclul de viață al acestora, din perspectiva standardelor specifice de audit și a celor generale ale managementului proiectelor, precum și de misiunile auditorului IT.

2. Sarcinile de control ale auditorilor de sisteme informatice

Într-un organism economic, funcția de *auditor al sistemului informatic* (auditor IT) trebuie să existe separat și distinct de funcția de *control* atribuită personalului autorizat sau grupului de control din *Departamentul de informatică*, dacă acesta este constituit, deoarece personalul autorizat sau grupul de control efectuează controlul zilnic al prelucrărilor și distribuiriilor automate de date, în timp ce *auditorii* evaluează eficiența prelucrărilor efectuate asupra datelor și a controalelor corespunzătoare, în ansamblu.

Auditorii sistemelor informatice trebuie să participe la *proiectarea și realizarea acestor sisteme* prin activitățile de *management de proiect* pentru a se asigura că:

- sistemul creează un *jurnal* corect și complet al prelucrărilor (*jurnal de activitate*);
- se implementează *controalele* necesare pentru asigurarea unui *control intern*, la nivelul solicitat de utilizatori.

Auditorii IT testează și validează sistemul informatic, în momentul în care acesta devine *operativ*:

- verifică dacă au fost implementate toate *controalele interne* prevăzute în proiect;
- stabilesc dacă toate *controalele interne* implementate în sistem funcționează așa cum a fost planificat;
- iau măsurile necesare pentru *corecția erorilor* de implementare și funcționare a controalelor interne prevăzute în proiect;
- identifică eventualele *schimbări neautorizate* efectuate în sistemul informatic și iau măsurile necesare pentru *eliminarea sau autorizarea* acestor schimbări.

Pentru asigurarea controlului intern, la nivelul solicitat de utilizatori, definit prin proiect, auditorii îndeplinesc următoarele *sarcini*:

- verifică *separarea*, din punct de vedere funcțional, a *personalului de programare de personalul de operare* și impun măsurile organizatorice necesare pentru realizarea acestei separări;
- verifică *documentația inițială a sistemului informatic* și actualizarea acesteia, în cazul în care sunt autorizate schimbări;
- verifică îndeplinirea sarcinilor care au fost atribuite personalului autorizat sau grupului de control al sistemului informatic;
- urmăresc aplicarea măsurilor de *securitate* a sistemului informatic;

- urmăresc funcționarea efectivă a controlului, în cadrul organismului economic care utilizează, pentru evidența activităților sale, un sistem informatic.

Funcția de *auditor al sistemului informatic (auditor IT)* utilizat de un organism economic poate fi atribuită unui angajat permanent sau unui colaborator extern al acestuia, după cum sarcinile pe care trebuie să le îndeplinească auditorul impun, sau nu impun, prezența permanentă a acestuia la locul de muncă. Dacă volumul de activitate desfășurat sau nivelul de eficiență solicitat pentru controlul intern al sistemului informatic utilizat este ridicat, organismul economic trebuie să angajeze proprii săi auditori. În caz contrar, poate folosi, pentru îndeplinirea sarcinilor de audit, colaboratori externi specializați, care pot ocupa funcția de auditor la mai multe organisme economice. Din acest punct de vedere, auditorii sistemelor informatice pot fi interni sau externi organismului economic care utilizează un sistem informatic. Auditorii externi pot fi auditori independenți sau angajați ai organismelor financiare sau agențiilor guvernamentale de control.

Auditorul IT urmărește dacă softul instalat de o firmă pe calculatoarele sale au fost obținute *legal* și au fost autorizate pentru a fi folosite de către entitățile ce reprezintă autoritatea în companie. Auditorul IT acționează din rațiuni legale – verifică dacă există licențe suficiente pentru a acoperi utilizarea softului, precum și dacă se respectă *legea drepturilor de autor* în ceea ce privește softul. De asemenea, prin audit se asigură conformitatea în ceea ce privește versiunile de *software*.

Auditul IT sprijină managementul companiei în a înțelege mai bine care este *valoarea adăugată* prin folosirea sistemelor informatice organizaționale și care sunt riscurile implicate de utilizarea produselor software. Auditorii IT, ca și specialiștii din *Departamentul de informatică*, folosesc instrumente software pentru auditarea asistată de calculator

Dacă se ia ca exemplu, *auditorul sistemelor informatice financiar-contabile*, acesta este reprezentat, de regulă, de un informatician specializat în domeniul financiar-contabil. El este certificat ca *auditor al sistemelor informatice (Certified Information Systems Auditor, CISA)* de ISACA în conformitate și cu condițiile stabilite de Camera Auditorilor Financiar din România. Jacques Renard specifică, în *Teoria și practica auditului intern*, că *auditorul informatician nu este un auditor care a învățat informatică, ci reprezintă neapărat un informatician format după metodologia și instrumentele Auditului Intern. Acest auditor informatician își folosește talentul și competențele în cinci direcții fundamentale: auditul centrelor informatice, auditul biroticii, auditul rețelelor informatice, auditul sistemelor în exploatare și al programelor informatice de aplicație și auditul sistemelor în curs de dezvoltare. Același Jacques Renard, atunci când analizează funcțiile organismului economic, precizează funcția informatică a organizației economice, adică o funcție *in integrum* și nu doar un instrument specific informaticii de gestiune*⁵.

Ordinul Ministrului Comunicațiilor și Tehnologiei Informației nr. 389/2007 privind procedura de avizare a instrumentelor de plată cu acces la distanță, de tipul aplicațiilor *Internet-banking, home-banking sau mobile-banking*, la art.6 alin. (1) precizează că *opinia de audit* (exprimată în *raportul de audit*) se întocmește de către o persoană calificată ca *auditor de sisteme informatice (CISA, Certified Information Systems Auditor)*, ajutată, eventual, de unul sau mai mulți experți.

Pe baza celor menționate, se poate concluziona că *auditul informatic intern* este o *funcție a organismului economic*, care se aplică tuturor categoriilor de agenți economici și întregii tipologii de funcții efectiv exercitate la aceștia.

⁵ Boulescu, M.; Fusaru, D.; Gherasim, Z. – *Auditul sistemelor informatice financiar-contabile*, Editura Tribuna Economică, București, 2005.

3. Utilizarea tehnicilor de auditare asistată de calculator în managementul auditului și ca instrumente de audit

Auditarea asistată de calculator (AAC) constă în folosirea tehnicii de calcul, în general, în procesul de audit, și, în special, în procesul de *auditare a sistemelor informatice*, inclusiv din perspectiva managementului proiectelor de sisteme informatice. AAC se bazează pe *software specializat* în asistarea execuției procesului de audit. Aceste tehnici de auditare asistată pe calculator sunt folosite pentru efectuarea auditului mai eficient (mai operativ, mai rapid).

Auditarea asistată de calculator este rezultatul creșterii dimensiunii sistemului informatic, atât prin complexitate cât și prin arie de desfășurare.

În funcție de complexitatea *software*-ului folosit în procesul de auditare asistat de calculator, tehnicile de auditare asistată de calculator pot fi:

- utilizate în *managementul auditului*;
- folosite ca *instrumente de auditare*.

Auditorii pot folosi pentru testarea și monitorizarea controalelor interne implementate într-un sistem informatic prin așa-numitul *sistem integrat de testare*, SIT, care constă în integrarea unui set de fișiere de test, programe și date de test în sistemul informatic respectiv. Aceste *fișiere de test* permit ca datele de test pe care le conțin să fie prelucrate simultan cu datele reale, fără ca datele reale respective și rezultatul prelucrării lor să fie afectate. *Datele de test*, care cuprind toată gama imaginabilă de date posibil a fi introduse în sistemul informatic respectiv, afectează numai fișierele de test și rezultatele prelucrărilor acestora. *Sistemul integrat de testare* poate fi implementat în toate tipurile de sisteme informatice, inclusiv în sistemele informatice *online*, în timp real.

Sistemul integrat de testare poate fi folosit de auditori și pentru *monitorizarea prelucrărilor datelor de test* în vederea studierii efectelor produse de prelucrările efectuate asupra fișierelor de test, listelor de erori și ieșirilor sistemului informatic. Ei comunică concluziile personalului autorizat sau grupului de control care efectuează controlul zilnic.

Folosirea *sistemelor integrate de testare* (SIT) prezintă riscul de manipulare eronată a datelor reale, prin transferarea lor în sau din *fișierele fictive*. Pentru eliminarea acestui dezavantaj, auditorii trebuie să monitorizeze toate activitățile în *fișierele fictive* utilizate și să impună măsuri riguroase de prevenire a accesului neautorizat la aceste fișiere. De asemenea, proiectarea unui astfel de sistem trebuie făcută cu atenție, pentru a elimina riscul ca fișierele reale să fie contaminate întâmplător cu date din fișierele fictive de test.

Managementul auditului, atunci când folosesc *tehnici de auditare asistată de calculator*, AAC, are în vedere următoarele *obiective*:

1. *direcționarea auditării* în scopul obținerii unui beneficiu maxim
2. asigurarea *conformității* cu legislația și cu reglementările specifice domeniului de auditat
3. *revizuirea* proceselor și activităților cu risc major
4. *planificarea* auditărilor individuale
5. *întreținerea* informației de audit preliminară și curente
6. alocarea și programarea *personalului*
7. *comunicarea* cu clienții.

Dintre *activitățile asistate de calculator* în *managementul auditului*, se menționează:

1. *analiza și managementul riscurilor* (stabilirea *obiectivelor auditului* determinată de riscurile majore, întocmirea *listei riscurilor majore*, stabilirea *controalelor* în scopul gestionării riscurilor etc.)
2. stabilirea *conținutului* auditului (stabilirea priorităților auditului, monitorizarea mediului în schimbare, asigurarea *securității informației*, inclusiv a *securității informatice* etc.)
3. *evaluarea* controalelor interne
4. *planificarea și programarea* în detaliu a auditului:

- *programare strategică* – ce constă în pregătirea și planificarea operațiunilor de audit - și *tactică* - ce constă în studiul și organizarea unitară pentru realizarea unui audit eficient;
 - *programare logică* (gândită) și *logistică* – prin *metode și mijloace* de organizare, determinare caracteristici pachete software necesare în funcție de complexitatea mediului de auditat, flexibilitate și adaptare la schimbări etc.
5. *managementul proiectului* (*Project Management*, PM) și urmărirea *traseului de auditare* (*feedback* pentru planificare și programare - flux de informații obținute în procesul de control al unui sistem, informații folosite pentru compararea performanțelor curente cu cele planificate și programate -, aprecierea *nivelului de complexitate* impus de necesități, aprecierea resurselor de personal necesare pentru gestionarea *software*-ului de PM, aprecierea *software*-ului de MP utilizat în alte domenii etc.)
 6. crearea și utilizarea unei *baze de date de personal* care să cuprindă competențele și abilitățile acestora (capabilități, instruire, experiență – necesare și disponibile -, auditări asociate, surse de perfecționare și instruire, planificarea carierei etc.)
 7. *prezentări* relevante ale *domeniului de auditat* (funcționalitate și complexitate, comunicare clară și cu impact; asocierea de elemente vizuale - hărți, grafice, imagini, sunet, conținut web; documente de lucru folosite pentru actualizare continuă, utilizarea *web-site* ca instrument de comunicare etc.)
 8. *comunicare* pe durata procesului de audit (comunicare între auditori, comunicare cu managementul organizației, comunicare electronică a mesajelor și fișierelor, securitatea comunicațiilor etc.)
 9. crearea și utilizarea unei *biblioteci de referință* pentru auditare care conține literatură de specialitate (resurse informaționale tehnice și profesionale, manuale de referință și de reglementare, ghiduri, politici și proceduri, contracte și documente legale etc.)
 10. *înregistrarea rezultatelor și constatărilor* pe parcursul procesului de audit și reconstituirea *traseului auditului* (întărirea *controalelor*, eficiență, economii, îmbunătățiri măsurabile, asigurare, protecție etc.)
 11. *evaluarea satisfacției clientului* (posibilitatea măsurării efectivității, eficacității, operativității și calității imaginii profesionale etc., *feedback* efectuat asupra documentelor de audit, supravegherea clientului, independență și obiectivitate etc.)
 12. *instruire și educație* (instruire pentru software utilizat sau auditat, funcții *help* incluse, instruire bazată pe calculator – *Computer-Based Training*, CBT-, cursuri structurate cu testare și *feedback*, programe de strategii, instruire bazată pe web etc.)
 13. comunicare pe Internet (disponibilitate permanentă, motoare de căutare, *portaluri* de informare, auditarea *website* și sisteme informatice, experiența auditorului în utilizarea rețelei Internet etc.)

Dintre *activitățile* care utilizează *instrumente software* de auditare asistată de calculator, pot fi amintite:

1. *gestionarea documentelor în format electronic* (documente text ce permit regăsirea informațiilor, baze de date, formulare tabelare, formulare cu conținut standardizat, sisteme expert, documente diverse, înregistrări video sau audio, definiții ale specificațiilor/ și planurilor etc.)
2. *regăsirea și analiza informației*:
 - opțiuni de *eșantionare a informației* (eșantionare statistică sau procentuală, selecție în funcție de criterii specifice, stabilirea locului de eșantionare sau selecție, analiza eșantionării și selecției pentru auditul anterior);
 - *softuri pentru regăsire și analiză* (care folosesc *date pentru auditare* ce depășesc limitele impuse de formate, tipuri de sisteme de calcul, sisteme de operare, protocoale de comunicații, medii cu baze de date, locații fizice, tehnici de codificare a informației, reglementări legislative (de gestiune, funcționale, organizatorice etc.) ce permit

- desfășurarea de la distanță a regăsirii și analizei și care oferă informații despre instrumentele folosite de *hackeri*);
- *analiza informației* (efectuarea de schimbări de configurații ale afacerii sau datelor, analiza valorilor admisibile (praguri), evaluarea datelor care depășesc domeniul admis, indicatori de fraudă, configurații tip etc.)
3. *estimarea riscurilor generate de utilizarea tehnicilor de auditare asistată de calculator* (pot stabili nivelul de securitate, conțin vulnerabilități (slăbiciuni) pentru care sunt disponibile protecții, eșecul de protecție la vulnerabilități (slăbiciuni) se elimină prin practică, se definesc teste de configurare etc.)
 4. *detectarea fraudei*, prin punerea în evidență a unor:
 - *suspecți uzuali* (conturi de cheltuieli, registru de casă, rapoarte asupra cheltuielilor, situații de inventariere etc.);
 - *anomalii în date* (deviații neexplicabile în configurațiile șablon, un număr de documente artificiale, abateri de la balanțe, monitorizarea valorilor limită admisibile etc.)
 5. *securitatea și performanța rețelei de calculatoare* (asigurată de administratorii de rețea), prin:
 - *analiza utilizării conturilor* (conturi vechi neactivate recent, conturi cu privilegii de administratori etc.)
 - *performanța rețelei* (software liber față de software licențiat, auditarea *firewalls*-urilor care limitează accesul între rețele în funcție de protocolul local, și a altor componente de securitate)
 6. *securitatea în rețeaua Internet* (arhitecturile *business-to-business*, B2B sau *business-to-consumer*, B2C, *e-mail*-uri, *website*-uri și *browse*-re, accesul de la distanță la informația sensibilă de afaceri electronice sau *e-business* etc.)
 7. *monitorizarea continuă a sistemului informatic auditat* (cererea crescândă pentru acces imediat și continuu la informații de încredere, sisteme integrate de contabilitate, standarde avansate etc.)
 8. *raportarea auditului* (legături automate către sau de la documente de lucru, date colectate, evaluări și sinteze, documente de lucru *inteligente* care generează constatări, monitorizarea stadiului unui proiect sau al revizuirilor lui, comunicații temporare, concentrarea pe rezultate și comunicări, prezentarea și distribuirea în manieră electronică a raportului, criptografie etc.).
 9. *întreținerea și utilizarea bazei de date care conține istoricul auditului* (perspectiva istorică pentru auditări, aspecte ale auditului care reapar sau care nu au fost rezolvate, riscuri semnificative sau potențiale, confidențialitatea informației aferente auditării, managementul controlului accesului la baza de date, criptarea și alte tehnici de securitate a datelor cu caracter personal)
 10. *instruirea bazată pe calculator*, CBT (instrumente *help* și instruirea inclusă în acestea, *www*, acces de la distanță, servere de liste de *e-mail*-uri, timp de răspuns, buget)
 11. *monitorizarea timpului programat pentru activitățile de audit* (instrumente de auditare care înregistrează automat procesele sau timpul consumat de acestea, cu sau fără intervenție manuală pentru obținerea informațiilor utile, instrumente de contorizare a timpului utilizate pentru *maximizarea eficienței resurselor critice*)
 12. *software pentru managementul securității și al rețelei utilizat ca instrument de audit*
 - instrumente de administrare a rețelei și de anihilare a *hackeri*-lor (scanarea rețelelor pentru depistarea vulnerabilităților, monitorizarea traficului în rețea și a configurațiilor de trafic, maparea componentelor rețelei);
 - se utilizează cu prudență pentru că pot provoca pagube semnificative, pot viola legile-motiv pentru care se impune o expertiză în domeniu și coordonarea activităților cu managementul organizației, respectiv managerul de proiect;

13. *instrumente pentru evaluarea și managementul securității și al riscurilor* (cerințe de reglementare și de industrie, cuantificarea riscurilor și estimarea acoperirii, înțelegeri ale partenerilor de afaceri, testarea comparativă a parametrilor de securitate, standarde de perfecționare a securității)
14. *managementul riscului de securitate a afacerii* (protejarea infrastructurilor naționale, a economiilor naționale, a comerțului electronic global, a partenerilor de afaceri și a clienților acestora, a valorilor acționarilor, a membrilor organismelor de conducere).

4. Auditul managementului proiectelor de sisteme informatice

Specificul activităților generate de *metodologiile managementului proiectelor* de sisteme informatice conduce, în principal, la rezolvarea, semiautomată și automată, a activităților de proiectare a componentelor sistemelor informatice (la o platforma dată, proiectarea se direcționează, în principal, pe *soluțiile software* – cu folosirea *instrumentelor CAD, Computer-Aided Design*), precum și a problemelor de asistare a deciziilor în MP, utilizarea predominantă a soluțiilor bazate pe *modele și șabloane (pattern-uri)*, folosirea *instrumentelor informatice dedicate managementului proiectelor (Microsoft Project, Primavera, Spider etc.)*, creșterea vitezei de prelucrare a datelor și micșorarea timpului de răspuns al sistemelor, crearea unor facilități sporite de intercomunicare între membrii echipelor de lucru la proiecte, diversificarea posibilităților de instruire și învățare, evidențierea și reevaluarea configurațiilor de lucru la proiecte cu introducerea de *corecții* necesitate de evoluția în timp a proiectelor.

Managementul proiectelor de sisteme informatice este supus un proces continuu de aplicare de proceduri, atât în etapa *dezvoltării acestora*, cât și pe perioada *mentenanței*, în abordarea pe întreg *ciclul de viață* al sistemelor informatice.

Auditul managementului proiectelor de sisteme informatice economice (Mookhey, KK) are în vedere existența *proiectelor noi* sau a *proiectelor de tip mentenanță* pe aceeași *platformă de lucru*. Când auditează *metodologia de realizare* a sistemului informatic, auditorii au în vedere dacă această metodologie este bine *definită și adaptabilă* mai multor tipuri de proiecte, *ușor de folosit, consistentă* în utilizarea de către întreaga echipă de lucru a proiectului. De asemenea, auditorii verifică dacă *metodologia* a fost supusă *reviziilor* în funcție de modificările apărute în evoluția mediului de afaceri, a tipurilor de proiecte informatice abordate și a tehnologiilor informatice de dată recentă.

Deoarece cele mai folosite metodologii de dezvoltare a proiectelor de sisteme informatice sunt *metodologiile incrementale* care asigură participarea activă a clientului la *proiectarea, realizarea, implementarea și dezvoltarea* de către furnizor a sistemelor informatice, auditul managementului proiectelor de sisteme informatice impune *abordarea lui pe fiecare etapă, abordare integrată cu opinia clientului*, exprimată prin *evaluările sale parțiale*. Auditorul IT verifică respectarea celor *cinci faze* specifice managementului proiectelor – *definirea scopului și a obiectivelor proiectului, existența și aplicarea planului proiectului, lansarea și execuția, monitorizarea și controlul, precum și închiderea proiectului*.

La auditarea *managementului resurselor* din MP de sisteme informatice, auditorii iau în considerație elementele care să demonstreze *încărcarea curentă* a tuturor membrilor echipei de lucru la proiect, dacă se actualizează și se folosește *matricea competențelor* în corelație cu *cerințele proiectului*, dacă *managementul proiectului* este capabil să gestioneze *situațiile emergente*, inclusiv cele datorate aplicării conceptului de *introducere a unor noi cerințe pentru proiect*, la cererea ulterioară expresă a clientului (*on-demand*).

În *Tabelul nr.1* sunt sintetizate *particularitățile procesului de audit* al MP de sisteme informatice, detaliate pe *etapele specifice ale procesului de audit*.

În etapa preliminară de *înțelegere a structurii activităților și a obiectivelor* MP de sisteme informatice sunt fundamentate activitățile viitorului proces de audit prin *întocmirea listelor de obiective și activități-cheie*, precum și a *resurselor alocate (umane, materiale,*

financiare și informaționale). Pe baza acestora, în *etapa de stabilire a obiectivelor procesului de audit* sunt definitive *lista cu obiectivele procesului de audit* și *acordurile între părți*, cu luarea în considerare a cerințelor formulate de toți *participanții* (persoanele interesate sau *stakeholders*) la managementul proiectului de sistem informatic. În *etapa de planificare a procesului de audit* sunt avute în vedere prevederile *metodologiilor specifice de realizare a sistemelor informatice*, precum și cele ale *metodologiilor specifice managementului proiectelor*. Este definitivat și aprobat *planul de audit* și *lista activităților procesului de audit*.

Tabelul nr. 1. Caracterizarea etapelor procesului de audit al managementului proiectelor (MP) de sisteme informatice

Nr. crt.	Denumirea etapei	Activități, standarde și metodologii asociate	Livrabile	Observații
0	2	2	3	4
1	Preliminar, înțelegerea structurii activităților și a obiectivelor MP de sisteme informatice	Interviuri cu managerul de proiect și membri ai echipei de lucru; Negocieri cu managementul organizației. Cunoașterea opiniilor reprezentanților clientului și ale celorlalți stakeholders.	<i>Lista obiectivelor MP de sisteme informatice.</i> <i>Lista activităților-cheie ale MP de sisteme informatice.</i> <i>Lista resurselor alocate MP de sisteme informatice.</i>	
2	Stabilirea obiectivelor procesului de audit al MP de sisteme informatice	Negocieri directe	<i>Lista obiectivelor procesului de audit.</i> <i>Acord general între stakeholders.</i> <i>Acord de confidențialitate.</i>	
3	Planificarea activităților procesului de audit al MP de sisteme informatice	Metodologii de realizare a sistemelor informatice. Metodologia FPA (Function Point Analysis). CMM. Six Sigma. PMBOK. PRINCE2. Metodologii de planificare și prioritizare în MP. Metodologia UML.	<i>Plan de audit.</i> <i>Lista activităților procesului de audit.</i>	
4	Identificarea și analiza riscurilor asociate MP de sisteme informatice	Metodologii de identificare și analiză a riscurilor. CMM. Six Sigma. PMBOK. PRINCE2. Cunoașterea opiniei reprezentantului clientului.	<i>Raport de analiză a riscurilor.</i>	
5	Colectarea probelor de audit al MP de sisteme informatice	Efectuarea testelor de semnificație/ reprezentativitate și utilitate. COBIT. ISO 17799. BS 7799. PMBOK. PRINCE2. CMM. Six Sigma.	<i>Probele de audit.</i> <i>Buletine cu rezultatele testelor.</i> <i>Lista documentelor de revizie auditate.</i> <i>Lista software creat auditat.</i> <i>Lista software comercial achiziționat auditat.</i> <i>Lista activităților auditate din planul de instruire (training).</i>	
6	Analiza rezultatelor reprezentate prin probele de audit al MP de sisteme informatice	Analiza documentației de MP. Analiza privind conținutul probelor de audit. Analiza calității datelor. Analiza semantică. Metode statistice și nestatistice. Modelarea evaluării.	<i>Rapoarte de analiză.</i> <i>Model de evaluare.</i> <i>Raport de audit (preliminar).</i>	
7	Formularea opiniei de audit și prezentarea concluziilor într-un raport de audit al MP de sisteme informatice	Analiza livrabililor privind datele rezultate din procesul de audit.	<i>Opinia de audit.</i> <i>Raport de audit (final).</i>	

În etapa de identificare și analiză a *riscurilor* asociate managementului proiectelor de sisteme informatice se realizează o clasificare și ierarhizare a *riscurilor* prin aplicarea metodologiilor specifice, obținându-se un *raport de analiză a riscurilor*. Concluziile acestui raport sunt utilizate în etapa următoare în *colectarea probelor de audit*. Datele obținute prin aceste probe de audit trebuie să îndeplinească cerințele *testelor de semnificație - reprezentativitate și utilitate*. Analiza probelor de audit prin folosirea unei game variate de metode și tehnici este urmată de întocmirea *modelului de evaluare*, a *raportului de analiză* și a formei preliminare a *raportului de audit*. În sfârșit, în ultima etapă, este formulată *opinia de audit* și este finalizat *raportul de audit*.

5. Concluzii

Abordarea duală integrată a auditului managementului proiectelor de sisteme informatice, atât din perspectiva prevederilor metodologiilor specifice realizării sistemelor informatice cât și din perspectiva prevederilor metodologiilor specifice managementului proiectelor, pe întreg ciclul de viață al sistemelor informatice, conferă întregului proces de audit *consistența și completitudinea* necesare lucrului într-un mediu relativ volatil și supus *riscurilor* generate de vulnerabilitățile informatice caracteristice, concomitent cu asigurarea cerințelor de *calitate* impuse.

Bibliografie

1. **Bech, H.P.**, (2013), *Designing Effective Channel partner Programs in the Software Industry*, TBK Publishing, Klamperborg, Denmark, www.tbkconsult.com.
2. **Boulescu, M., Fusaru, D., Gherasim, Z.**, (2005), *Auditul sistemelor informatice financiar-contabile*, Editura Tribuna Economică, București.
3. **Cascarino, R.**, (2007), *Auditors Guide to Information Systems Auditing*, John Wiley & Sons, Hoboken.
4. **Champlain, J.**, (2003), *Auditing Information Systems*, Second Edition, John Wiley & Sons, Hoboken.
5. **Gherasim, Z., Fusaru, D., Andronie, Maria**, (2008), *Sisteme informatice pentru asistarea deciziei economice*, Editura Fundației România de Măine, București.
6. **Gherasim, Z. (coord.), Andronie, Maria, Dumitru, Al., Ștefan, R.M., Șerban, M.**, (2010), *Managementul proiectelor*, Editura Fundației România de Măine, București.
7. **Iliescu, F., Orzan, M., Mincu, M.**, (2005), *Securitatea IT și implementarea standardului ISO/IEC 17.799*, Editura Internews, București.
8. **Mookhey, K.K.**, (2008), *Auditing IT Project Management*, NII Consulting, www.theiia.org.
9. **Munoz, M., Charvat, J., Ho, B., Ha, D., Everhart, K., Dawson Jr., M.**, (2008), *A Guide to Project Management Auditing, Assessment and Recommendations, Certified International Project Auditor (CIPA)*, New Jersey, www.iappm.org.
10. **Orzan, M.**, (2013), *Auditul sistemelor informatice de marketing*, Editura ASE, București.
11. **Renard, J.**, (2003), *Teoria și practica auditului intern*, Editat de Ministerul Finanțelor Publice, București.
12. www.isaca.org.
13. www.wikipedia.com.
14. www.theiia.org.

DE LA CONCEPT LA PROGRES SOCIAL REAL. STUDIU DE CAZ LA PROIECTUL POSDRU PROFEMINANTREP

FROM CONCEPT TO REAL SOCIAL PROGRESS. CASE STUDY ON THE POSDRU PROJECT “PROFEMINANTREP”

Conf.univ.dr. BALUTA Aurelian Virgil
Conf.univ.dr. ANDRONIE Maria
Universitatea Spiru Haret, M.F.C. București
Lect.univ.drd. BARBALATA Ștefan
Universitatea Spiru Haret, M.A.E.I. București
e-mail: aurelian.baluta@yahoo.com

Rezumat. *Articolul conține corelația dintre teoria economică, socială, legislația privind accesarea fondurilor Uniunii Europene în România pe de o parte și un proiect finanțat din Fondul Social European, pe de altă parte. Pornind de la un studiu de caz privind un proiect de succes derulat în România de Universitatea Spiru Haret în parteneriat cu o organizație națională a femeilor, sunt prezentați câțiva parametri concreți ai progresului social. Structura articolului cuprinde: introducere, inclusiv o scurtă revedere a literaturii relevante, descrierea conceptelor, contextul teoretic și social în care a fost lansat și implementat proiectul, premisele avute în vedere la lansarea proiectului, elementele tehnice ale proiectului.*

Abstract. *The paper contains the correlation between economic theory, laws for acces to UE funds in Romania, on the one hand, and a project funded by European Social Fund, on the other hand. Starting from a case study of a successful project developed in Romania by Spiru Haret University in partnership with a national organization of women, there are presented several parameters of the social progress. The structure of the paper is: introduction, including a short literature review, description of the concepts, theoretical and social context in which it was launched and implemented the project, assumptions considered in the project launch, technical elements of the project.*

Cuvinte cheie: *inovare socială, proiect, femei, progress social, cercetare socială.*

Key words: *social innovation, project, women, social progress, social research.*

Clasificare JEL: I39

1. Introducere

Unul din obiectivele politicilor publice contemporane este asigurarea unei creșteri economice sustenabile care să genereze progres social. Uniunea Europeană a dezvoltat un set de instrumente de acțiune conforme regulilor economiei de piață care urmăresc în esență progresul social. Printre instrumentele utilizate în țările membre ale UE, rolul de nucleu al politicii sociale aparține Fondului Social European (Profiroiu, 2003). Prin intermediul acestuia în România a fost finanțat în perioada 2007-2013 Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POSDRU). Universitatea Spiru Haret a derulat mai multe proiecte finanțate din acest program. Articolul dezvoltă aspectele teoretice și de legislație atașate unui studiu de caz privind derularea celui mai relevant proiect dintre acestea.

Proiectul care face obiectul studiului de caz în acest articol s-a derulat într-un parteneriat format din Universitatea Spiru Haret București, în calitate de lider, și Uniunea Națională pentru Drepturile Femeii din România, în calitate de partener, pe

durata a 36 de luni (în perioada 01.10.2010–30.09.2013). Proiectul a avut codul POSDRU/97/6.3/S/64240 și titlul „ProFeminAntrep-Promovarea egalității de șanse în antreprenoriat”. S-a desfășurat la nivel național, multi-regional (în toate cele 8 regiuni de dezvoltare ale României), atât în mediul urban, cât și în mediul rural.

În cuprinsul articolului sunt detaliate contextul teoretic și social al proiectului, premisele avute în vedere la elaborarea și depunerea sa, inclusiv cele pe durata derulării. Am inclus de asemenea elementele tehnice ale unui proiect POSDRU. Articolul este și o parte din diseminarea de bune practici și experiență de cercetare a autorilor în cadrul proiectului respectiv.

Articolul are în vedere atribuțiile pe care le-au îndeplinit autorii în acest proiect: manager de proiect - Andronie Maria, asistent al managerului de proiect-Barbălată Ștefan, formator cu atribuții speciale pentru achiziții publice – Băluță Aurelian Virgil.

Literatura economică, atât din România cât și din Uniunea Europeană, a dezvoltat în faza de teorie probleme legate de nevoia îmbunătățirii performanței instrumentelor de acțiune socială. Sunt prezente în comunicări științifice, în manuale universitare sau în tratate de teorie economică și socială elementele privind dezvoltarea umană (Toderan, 2004), dezvoltarea morală a capitalismului (Young, 2009), conexiunea dintre creșterea economică și finalitatea sa socială (Angelescu, 2004), dezvoltarea durabilă, atât din punct de vedere ecologic cât și social (Pohoață, 2003). Articolul prezentat de noi aduce ceva total nou: pune în conexiune problemele de teorie economică și socială, reglementarea privind fondurile UE și un proiect concret, un proiect declarat a fi de succes de către autoritatea publică de management.

2. Contextul teoretic și social

Originile politicii sociale a UE pot fi identificate încă din perioada de fondare (1957-1971) (Miron D, 2002). Ele au evoluat în timp până la stadiul actual al unui model social european, bazat pe rezultatele unor cercetări sociale multi-disciplinare. Modelul respectiv este elementul de referință al politicilor și instrumentelor UE. Printre aceste instrumente un rol important îl are Fondul Social European, care la rândul lui alimentează cu fonduri o serie de programe. Proiectele derulate în cadrul programelor finanțate prin Fondul Social European sunt parte a efortului de realizare a acestui model social european. Practic aceste proiecte urmăresc obiective care se pot încadra în conceptul de progres social.

Conform unei opinii importante pentru teoria economică din România, progresul social este corelat direct și nemijlocit cu progresul economic, fiind un rezultat firesc al acestuia. Progresul economic este reflectat <explicit asupra calității vieții populației și nivelului de civilizație atins> (Dicționar, 1999). Cu alte cuvinte progresul economic realizat prin dezvoltarea spiritului antreprenorial și creșterea calificării lucrătorilor (ca factori umani ai creșterii economice și progresului economic) generează progres social. În aceste condiții investițiile în educație de tipul furnizării de calificare și abilități antreprenoriale sunt parte a acțiunii de realizare a modelului social european. Mai mult, prin conexiunea educație - cercetare (socială) - inovare (socială) se formează triada de bază a dezvoltării economice și sociale (Suci, 2011). Este exact elementul de bază al proiectului ProFeminAntrep.

În unele teorii moderne dimensiunea progresului social ar putea fi măsurată prin evoluția și dinamica bunăstării sociale. Această abordare metodologică ajută practica pentru că trece la indicatori mai ușor măsurabili. Prin bunăstare socială (social welfare) se înțelege cel mai des „starea de bine a unei comunități” (total wellbeing of a community) (Dicționar, 2003). Prin sprijinul acordat femeilor, proiectul contribuie la o astfel de stare de bine prin veniturile suplimentare obținute de acestea din antreprenoriat sau dintr-o poziție mai bună pe piața muncii.

Progresul social poate fi definit ca fiind capacitatea unei societăți de a acoperi nevoile fundamentale ale cetățenilor săi, de a le pune la dispoziție elementele esențiale îmbunătățirii

vieții și de a crea condițiile prin care indivizii și comunitățile pot atinge potențialul lor maxim (<http://economie>, 2014.). Prin intermediul proiectelor de tip POSDRU se urmărește printre altele atingerea unor astfel de obiective. Proiectul ProFeminAntrep contribuie la acoperirea mai bună a nevoilor fundamentale ale cetățenilor din România prin îmbunătățirea spiritului antreprenorial și prin crearea efectivă de noi întreprinderi, din categoria afacerilor mici (IMM sau persoane fizice autorizate să facă acte și fapte de comerț). Mai multe întreprinderi înseamnă o ofertă extinsă pe piață, satisfacerea mai bună a nevoilor de consum ale cetățenilor și venituri mai mari pentru micii antreprenori.

Indicele de progres social așa cum este calculat de Skoll World Forum cuprinde 3 categorii de indicatori: nevoi umane de bază, fundamentele bunăstării și oportunități. La capitolul “nevoi umane de bază” sunt incluse măsurători pentru: nutriție și îngrijire medicală de bază, acces la apă și instalații sanitare, locuință, siguranța persoanei. În “fundamentele bunăstării” este cuprins accesul la educație de bază, la informații și comunicare, sănătatea și bunăstarea, sustenabilitatea ecosistemului. În categoria “oportunități” indicatorul urmărește respectarea drepturilor omului, libertatea persoanei și cea de opțiune, toleranța și incluziunea, accesul la educație avansată. (socialprogressimperative.org , 2014). Proiectul ProFeminAntrep contribuie la atingerea tuturor categoriilor de indicatori ai progresului social conform metodologiei Skoll World Forum.

În unele studii problema progresului social este privită în continuare în principal din perspectiva ponderii cheltuielilor pentru sistemele de asistență socială în PIB sau din punctual de vedere al adaptării acestor sisteme la exigențele și nevoile reale ale cetățenilor (IRES, 2013). Economiiști adepți ai economiei libere și firmele consideră că o astfel de abordare este limitativă, punând accent pe redistribuirea de avere, nu pe crearea de avere. Proiectul ProFeminAntrep este din categoria celor creatoare de avere prin apariția unor firme noi generate de inițiativă privată, asistate logistic și financiar pentru a atinge cote ridicate de performanță.

Tot mai mulți specialiști susțin că una din componentele principale ale progresului social trebuie să fie reducerea inegalităților (Progresive economy, 2014). Este exact ce a urmărit proiectul ProFeminAntrep al Universității Spiru Haret. Acesta a avut ca obiectiv reducerea inegalităților de venit pe criteriu de sex prin sprijinirea antreprenoriatului feminin și prin derularea unor cursuri de calificare destinate numai femeilor.

3. De la teorie la un proiect de succes

Realizarea progresului social presupune acțiuni concrete care să genereze efectele benefice dorite. În Uniunea Europeană este dominantă metoda acțiunii pe bază de proiect, indiferent dacă finanțarea este din fonduri publice sau din fonduri private.

POSDRU 2007-2013 a inclus mai multe axe prioritare, printre care și axa 6 « Promovarea incluziunii sociale ». Această axă cuprinde printre obiective « facilitarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile și promovarea unei societăți inclusive și coezive » (Ghid condiții generale). În cadrul axei prioritare 6 a existat Domeniul Major de Intervenție 6.3 « Promovarea egalității de șanse pe piața muncii ». În cadrul acestuia s-a încadrat proiectul câștigător ProFeminAntrep, fiind declarat după implementare drept unul de succes.

Proiectul și-a propus și a reușit să răspundă nevoilor grupului țintă, punând accent pe:

- formarea profesională a peste 7200 femei (grupul țintă al proiectului a fost depășit cu 40 de persoane);
- dobândirea de competențe antreprenoriale în domeniul resurselor umane, în domeniul imobiliar și gestionării bunurilor;
- acordarea asistenței în inițierea propriei afaceri pentru un număr de min.360 de femei;
- dezvoltarea și promovarea principiului egalității de șanse și de gen în societatea românească.

Toate acestea au contribuit la creșterea ratei de ocupare a forței de muncă, în general, și a celei feminine, în special, prin implementarea politicilor de ocupare, îmbunătățirea calității și productivității muncii, întărirea coeziunii sociale și teritoriale. De asemenea, a ajutat la creșterea și îmbunătățirea capitalului uman (prin activitățile desfășurate în cadrul acestui proiect), în toate cele 8 regiuni de dezvoltare. Proiectul este relevant pentru politicile și strategiile europene și naționale întrucât a facilitat accesul la formarea profesională a unor grupuri țintă importante, inclusiv a persoanelor vulnerabile (www.profeminantrep.ro).

Proiectul a abordat domeniul general al dezvoltării resurselor umane. În cadrul acestui domeniu general, activitățile au urmărit promovarea incluziunii sociale și a egalității de șanse pe piața muncii. A fost avută în vedere egalitatea de șanse pe criterii de gen, conform obiectivelor stabilite prin Legea 202/ 2002. Incluziunea socială a fost marcată prin accesul deschis al femeilor aparținând tuturor categoriilor sociale și tuturor regiunilor din România. Instrumentul ales a fost îmbunătățirea educației și a formării profesionale a femeilor în vederea integrării lor pe piața muncii. Adaptarea programei s-a făcut ținând cont de condițiile crizei economice în plină desfășurare la lansarea proiectului și în contextul integrării României în Uniunea Europeană. A fost realizată astfel o inițiere în “antreprenoriatul zilelor noastre”.

4. Premise ale proiectului

4.1. De la ce premise a fost lansat proiectul

În România, încă de la sfârșitul anilor 1990 au apărut afaceri de succes realizate de femei, chiar dacă ele nu au avut amplitudinea și succesul celor conduse de bărbați. Conform legislației de atunci atât femeile cât și bărbații au avut libertatea de a-și construi cariera pe care și-o doreau sau de a începe o afacere proprie. Pentru femei nu era la fel de ușor ca pentru bărbați datorită obligațiilor pe plan familial. Cu toate acestea, unele femei din România au dovedit că pot fi performante: unele au ocupat poziții manageriale în companii, uneori chiar și în companii mari, altele au inițiat afaceri de succes (www.profeminantrep.ro). Aceste femei au dovedit astfel că se poate. Ponderea lor în total a rămas însă atât sub cea justificată prin proporția în total populație, cât și sub media europeană.

În urma unor studii realizate de cercetători, în care au fost implicate femeile care au reușit să-și facă o carieră de succes în diverse domenii, s-a constatat că, indiferent de țara din care provin, ele se lovesc de aceleași greutăți. În mare parte, putem discuta de cinci mari preocupări ale acestora: autenticitatea, relațiile, influența, flexibilitatea și propria motivație. Aceste aptitudini și abilități pot fi dobândite prin educație sau experiență. Proiectul ProFeminAntrep a gândit transferul concomitent de educație și de experiență către femei. Educația a fost asigurată prin formatori calificați, marea lor majoritate cadre didactice universitare, cu experiență relevantă în practica studenților pentru domenii similare cursurilor predate. Proiectul a avut în vedere și valorificarea experienței unor femei care au reușit în afaceri sau în carieră. Soluția de a prezenta ca model de reușită numai femei a sporit forța de convingere a grupului țintă și a generat rapid încredere în forțele proprii.

Modificările structurale din economia României (provenite din procesele de globalizare, din integrarea României în UE și din extinderea economiei cunoașterii) au determinat situația ca un număr mare de persoane, inclusiv femei, să nu mai dispună de o calificare cerută pe piață. Măsurile de formare profesională vin în direcția rezolvării acestei probleme. În același timp, experiența acumulată în didactica universitară poate să fie adaptată ușor la didactica pentru persoanele adulte. În principiu persoanele care au predat în învățământ, inclusiv în cel universitar, au capacitatea de a trece la predarea pentru cursuri de formare, pe baza unei instruirii rapide. Experiența cadrelor didactice de la Universitatea Spiru Haret putea fi deci

convertită în resursă umană pentru proiect. Nevoia de formatori putea fi asigurată astfel în principal din personalul propriu.

4.2. Eligibilitatea și conformitatea proiectului

În conformitate cu prioritățile Uniunii Europene privind egalitatea pe criteriu de gen, una din direcțiile principale de acțiune este “obținerea independenței economice egale pentru femei și bărbați” și “promovarea participării egale a femeilor și bărbaților la luarea deciziilor” (Manual, 2008). Se cere de asemenea abordarea integratoare a egalității de șanse prin promovarea acestora în toate domeniile. Proiectul ProFeminAntrep derulat de Universitatea Spiru Haret a răspuns tuturor acestor exigențe.

Femeile sunt considerate în România și în UE un grup vulnerabil. Facilitarea accesului pe piața muncii a femeilor prin intermediul cursurilor din proiect este astfel în concordanță cu obiectivul din Axa 6 a POSDRU « de a facilita accesul pe piața muncii a unui grup vulnerabil ». În același timp are loc sporirea oportunităților de angajare a femeilor care au parcurs programe de formare din proiect. Prin aceasta este respectat obiectivul Domeniului Major de Intervenție 6.3 al POSDRU privind « dezvoltarea și promovarea principiului egalității de șanse ».

Îmbunătățirea standardelor de viață (asigurarea progresului social al individului) se poate realiza legal în principal prin două căi: educație și antreprenoriat. Proiectul ProFeminAntrep a îmbinat eficient aceste două căi prin realizarea educației pentru antreprenoriat. De asemenea a sprijinit obținerea unei poziții mai bune pe piața muncii prin cursurile de calificare. Esența proiectului a coincis cu esența obiectivelor Fondului Social European și ale POSDRU.

4.3. Capacitatea organizatorică a partenerilor

Universitatea Spiru Haret în calitate de aplicant dispunea de următoarele elemente care îi permiteau derularea acestui proiect:

- sedii proprii în toate regiunile țării conectate la infrastructura centrală de IT, cu posibilități de derulare atât a cursurilor cât și a conferințelor, complet utilizate pentru nevoile proiectului;
- calculatoare fabricație Dell cu sistem de operare inclus, gradul de uzură fizică fiind sub durata de exploatare deoarece au fost folosite cu mare atenție în laboratoare de informatică;
- platformă on-line de ultimă generație cu o mare capacitate care permite comunicații la distanță sigure către un număr mare de utilizatori la costuri financiare și de timp foarte mici.

În același timp avea experiența unor proiecte anterioare privind egalitatea de șanse și a contactului cu firmele pentru organizarea practicii studenților și masteranzilor, element important al programei.

Foarte important, liderul de parteneriat, fiind una din cele mai mari universități din țară, avea cadre didactice cu experiență capabile să obțină calificarea de formator. În plus Universitatea Spiru Haret era deja furnizor de formare profesională autorizat de către Consiliul Național de Formare a Adulților (CNFPA), în conformitate cu prevederile O.G. 129/2000 privind formarea profesională a adulților.

Partenerul 1, Uniunea Națională pentru Drepturile Femeii din România, avea capacitatea dovedită la nivel național de a informa și sensibiliza un număr mare de femei, ca și capacitatea de comunicare operativă cu acestea. Fiind implicat anterior în acțiuni destinate drepturilor femeilor, dispunea de o notorietate adecvată pentru a genera încredere în parametrii proiectului.

Ambele organizații dispuneau de o bază de date solidă cu femei din diferite categorii sociale sau regiuni.

5. Elemente tehnice ale proiectului

În cadrul unui proiect de tip POSDRU sunt obligatorii următoarele elemente tehnice:

- obiectivul principal al proiectului;
- obiectivele specifice;
- grupul țintă;
- activitățile;
- obiectivele orizontale POSDRU.

5.1. Obiectivul principal

Obiectivul principal al proiectului a constat în promovarea pe piața muncii a egalității de șanse în domeniul antreprenoriatului, prin stimularea implicării femeilor în inițierea și dezvoltarea propriilor afaceri. Prin acest proiect strategic multi-regional am urmărit să îmbunătățim calitatea resurselor umane și să creăm femeilor din România condiții de acces pe piața muncii egale cu cele ale bărbaților, inclusiv prin creșterea ratei de ocupare (www.profeminantrep.ro).

5.2. Obiectivele specifice

Obiectivele specifice s-au referit în principal la:

- formarea profesională a femeilor în vederea inițierii unei afaceri;
- acordarea asistenței în vederea inițierii propriiei afaceri, în toate fazele acestui demers: inițiere, înregistrare, autorizare, asigurând ulterior și activități de sprijin și monitorizare.

5.3. Grupul țintă

Grupul țintă al proiectului a fost format dintr-un număr de 7200 femei, din toate cele 8 regiuni de dezvoltare - București-Ilfov, Centru, Nord-Est, Nord-Vest, Sud-Est, Sud-Muntenia, Sud-Vest Oltenia, Vest. Din cele 7.200 femei, 40% au fost studente. 6.800 femei au urmat programe de formare profesională « *Competențe antreprenoriale* » iar 400 femei au urmat programe de formare profesională de calificare / recalificare: *Inspector resurse umane, Agent comercial, Asistent de gestiune, Agent imobiliar*. În cadrul proiectului 360 femei au inițiat cu documente legale, propria afacere.

5.4 Activitățile proiectului

Principalele activități ale proiectului au fost:

- programe de formare profesională în domeniul antreprenoriatului, calificării/recalificării pentru 7200 de femei (aprox. 900 la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare), din care 40% studente, facilitând astfel noi oportunități de ocupare și crescând accesul femeilor pe piața muncii;
- studiu de cercetare privind diferențele bazate pe gen în ceea ce privește profesiile, cariera și veniturile;
- studiu de cercetare privind segregarea bazată pe gen existentă pe piața muncii. Acesta va putea servi ca punct de pornire pentru adoptarea de măsuri în vederea prevenirii problemelor

de acest tip;

- organizarea și desfășurarea Concursului “Premiul pentru inițiativă antreprenorială feminină”;
- acordarea asistenței și sprijinului necesar (inclusiv prin premiile în bani) unui număr de 360 de femei, câștigătoare ale concursului, pentru inițierea și implementarea propriilor afaceri; monitorizarea acestora;
- promovarea poveștilor de succes ale femeilor care ocupă funcții de conducere în diverse organizații prin intermediul unei campanii de promovare, acestea fiind prezentate publicului țintă și publicului larg(www.profeminantrep.ro).

5.5. Obiective orizontale ale POSDRU

S-a asigurat *egalitate de șanse* prin următoarele elemente:

- membrii grupului țintă sunt numai femei, fără discriminare în funcție de vârstă, statutul pe piața muncii, naționalitate, etnie, nivel de instruire, dizabilități fizice;
- accesul la programele de formare, la consiliere și asistență în inițierea unei afaceri, a fost egal pentru toate femeile interesate, pe baza unor criterii obiective cum ar fi existența unui nivel minim de instruire, gradul de interes manifestat și acceptare a obiectivelor proiectului.

Egalitatea de șanse față de parametri menționați a fost susținută prin:

- metodologiile și procedurile dezvoltate în cadrul proiectului;
- activitatea de informare a persoanelor interesate în desfășurarea proiectului de către echipa de implementare.

Obiectivul *dezvoltare durabilă* a fost vizat pe două căi:

- a) prin aplicarea unor principii ecologice în activitățile curente, inclusiv în procedurile de achiziții resurse pentru proiect;
- b) prin transferarea cunoștințelor dobândite în cadrul proiectului. Pregătirea antreprenorială ajută atât la viitoarele locuri de muncă, cât și la înțelegerea funcționării mecanismelor de piață pe principii de eficiență
- c) prin continuarea asistenței acordată femeilor din grupul țintă ulterior finalizării proiectului cu ajutorul biroului de asistență online (helpdesk), funcțional în cadrul paginii web.

Obiectivul *inovare și TIC* a fost realizat prin utilizarea pe scară largă a tehnologiilor specifice economiei cunoașterii. De altfel erau imposibile procedurile de management de proiect la un grup țintă de 7200 persoane fără generalizarea acestui tip de tehnologie.

Obiectivul *îmbătrânire activă* a fost respectat prin accesul persoanelor de peste 45 de ani. Astfel proiectul a ajutat un grup cu un grad de vulnerabilitate ridicat, femeile la limita vârstei de pensionare.

Concluzii

Proiectul ProFeminAntrep a fost un răspuns multivalent față de exigențele formale din documentele cu valoare normativă ale POSDRU din momentul în care a fost depus, dar și la elementele de esență ale modelului social european. Au fost avute în vedere aspectele calitative conceptuale atât în faza de design a proiectului cât și în cea de implementare. Valorificarea eficientă a resurselor tuturor partenerilor și generarea unor sinergii a permis atingerea unui nivel de performanță ridicat al proiectului, fiind declarat ca fiind de succes și prezentat ca model.

Progresul social realizat prin proiectul ProFeminAntrep a fost rezultatul aplicării unor elemente de cercetare socială și economică alături de practicile avansate ale managementului de proiect adaptate regulilor POSDRU.

Referințe bibliografice

A. Literatură economică

1. Angelescu Coralia, Stănescu Ileana, *Politica de creștere economică*, Editura Economică, București, 2004, pag.13-15;
2. Andronie Maria, Făiniși Florin (coordonatori): *Diferențele bazate pe gen în ceea ce privește profesiile, cariera și veniturile*, Editura Fundației România de Măine, București, 2012, pag.171.
3. Dicționar de economie, coordonator Niță Dobrotă, Editura Economică, București, 1999, pag.375;
4. Dictionary of economics, Penguin Reference, Londra, 2003, pp.359;
5. http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-14667469-indicele-progres-social-suedia-marea-britanie-cele-mai-avansate-tari.htm, accesat 1 iunie 2014;
6. Ghid pentru promovarea egalității între femei și bărbați pe piața muncii, ANOFM, <https://www.senat.ro/UploadFisiere%5C106d721d-55e0-4283-ad91-45926e1b1b64%5Cghid-egalitate-de-sanse-anofm-ifi.pdf>, accesat pe 6 martie 2014;
7. Guidance for policy-makers and implementing bodies, European Commission, Regional and Urban Policy, http://ec.europa.eu/regional_policy/index.en.cfm, 2014, pp5;
8. <http://www.profeminantrep.ro/formare-in-antreprenoriat>
9. România și statul social. Analiză 2013, IRES, 2013, http://www.progressocial.ro/wp-content/uploads/IRES-Romania_si_statul_social.pdf, accesat pe 25 aprilie 2014;
10. http://www.progressiveeconomy.eu/sites/default/files/Progressive_Economy-JOURNAL_issue2.pdf, accesat pe 21 aprilie 2014;
11. <http://www.socialprogressimperative.org/data/spi>
12. Manual pentru abordarea integratoare a egalității de gen în politici de ocuparea forței de muncă, incluziune socială și protecție socială, Comisia Europeană, 2008, pag.5, file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/My%20Documents/Downloads/ke8108293_ro.pdf, accesat pe 21 martie 2014;
13. <http://www.profeminantrep.ro/idei-de-afaceri/idei-de-afaceri-2>;
14. <http://www.profeminantrep.ro/beneficii>;
15. Miron Dumitru, *Economia Uniunii Europene*, Luceafărul, 2002, pag. 391;
16. Pohoacă Ion: *Filosofie economică și politica de dezvoltare durabilă*, Editura Economică, București, 2003;
17. Profîroiu Marius, Popescu Irina: *Politici europene*, Editura Economică, București, 2003, pag. 255;
18. Suci Marta Christina: *Învățământul superior economic și de afaceri în relațiile cu economia bazată pe cunoaștere*, Amfiteatru Economic, vol.XIII, nr. 30/2011;
19. Young Stephen: *Capitalismul moral. O reconciliere a interesului privat cu binele public*, Editura Curtea Veche, București, 2009, pag.23-24.
20. Todorean Olivia, *Dezvoltare social-politică sau dezvoltare umană? O retrospectivă asupra gândirii consacrate despre dezvoltare*, Revista Transilvană de Științe Administrative, 2(11), 2004, <http://www.rtsa.ro/files/16%5B1%5D.pdf>.

B. Acte normative

1. Legea 202/2002 privind egalitatea de șanse între bărbați și femei;
2. O.G. 129/2000 privind formarea profesională a adulților;

3. Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, *Documentul cadru de implementare a Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane*;
4. Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, *Ghidul solicitantului. Condiții generale*, www.fseromania.ro;
5. Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, *Ghidul solicitantului. Condiții specifice DMI 6.3*, www.fseromania.ro.

**UTILIZAREA INSTRUMENTELOR DREPTULUI CONTABIL PENTRU
LANSAREA ȘI GESTIUNEA PROIECTELOR FINANTATE DIN FONDURI
EUROPENE. STUDIU DE CAZ: CERCETAREA PERTURBATIILOR
DATORATE CONECTARII LA RETEAUA NATIONALA A SURSELOR DE
ENERGIE REGENERABILA ȘI SOLUȚII
DE DIMINUARE A ACESTORA**

**USING INSTRUMENTS ACCOUNTING LOW FOR LAUNCHING
AND MANAGING A PUBLICLY FUNDED PROJECT OF EUROPEAN UNION
THE CASE STUDY PROJECT: RESEARCH ON THE PERTURBATIONS
CAUSED BY RENEWABLE POWER SOURCES CONNECTED TO THE
ELECTRIC POWER NETWORK AND MODELING SOLUTIONS TO MITIGATE
THESE, USING EEA RESEARCH PROGRAM**

**masterand BOGDAN (TOMA) Tatiana
Universitatea Spiru Haret,
Facultatea de Management Financiar-Contabil București
e-mail: tatiana_toma@yahoo.com**

Rezumat. *Lucrarea prezinta modul de utilizare a instrumentelor dreptului contabil pentru lansarea și gestiunea unui proiect finantat în cadrul Programului de cercetare EEA.*

Proiectul cerceteaza perturbatiile datorate conectarii la rețeaua nationala a surselor regenerabile de energie și modelarea solutiilor de limitare a acestora, utilizand pentru lansarea și gestiunea proiectului ca instrument Project Manager.

Abstract. *This paper shows to use the right tools for launch and management accounting a project funded under the EEA Research Program. Whose research topics is innovative system of economic management.*

The project reaserch perturbations caused by renewable power sources connected to the electric power network and modeling solutions to mitigate these, using for launching and managing, the tool work product Project Manager.

The issues researched was about importances and necessity of this project, regulations state and grantes to undertakings thought.

An important role is the case study which applied the regulations outlined in the paper.

Keywords: *Gantt Chart, PERT Diagram, Cost Reports, eligible activities, the aid intensity.*

Introducere

În economia de piața este necesar a se îndeplini cerințele clienților din mediul socio-economic, care constau în aceea ca proiectele lor să fie executate în timpul cel mai scurt și cu recuperarea cât mai rapidă a investițiilor.

Scopul lucrării este de a prezenta modul de utilizare a instrumentelor dreptului contabil pentru lansarea și gestiunea unui proiect finanțat în cadrul Programului EEA de cercetare pe linia colaborării cu entități de cercetare din Norvegia, Islanda și Liechtenstein.

Proiectul propus se înscrie în aria tematica Renewable Energy, iar obiectivele majore ale proiectului sunt în concordanță cu obiectivele programului de a contribui la o dezvoltare economică durabilă și de protecție a mediului, cu accent pe soluții de energie regenerabilă.

Astfel, generarea energiei electrice din resurse regenerabile a devenit un punct central al cercetărilor din cauza problemelor de mediu și a percepției asupra sistemelor tradiționale de energie.

Centralele electrice eoliene sunt cele mai comune centrale cu surse regenerabile de energie conectate la sistemul electroenergetic, însă conectarea acestora la sistemul electroenergetic poate determina apariția de perturbații electromagnetice în rețeaua electrică, în cazul în care nu se iau măsuri adecvate de limitare a acestora. În mod normal pot să apară perturbații sub forma de armonice, interarmonice, fluctuații de tensiune, nesimetrie și supratensiuni.

Pentru utilizarea eficientă a centralelor de energie eoliană, proiectul își propune limitarea perturbațiilor electromagnetice, cu atât mai mult cu cât centralele electrice eoliene au cunoscut o dezvoltare spectaculoasă, în ceea ce privește puterea instalată. Prin limitarea acestor perturbații, centralele eoliene își vor diminua consumurile proprii tehnologice, deci implicit se vor reduce emisiile de gaze cu efect de seră și poluanții atmosferici.

Proiectul propus contribuie la consolidarea bazei de cunoștințe în ceea ce privește punerea în aplicare a unor soluții pentru limitarea perturbațiilor datorate conectării la rețeaua electrică a surselor de energie eoliană.

De asemenea, prin alcătuirea primei baze de date la nivel național se contribuie la lărgirea bazei de cunoștințe aplicabile în mediului tehnologic al proiectului propus.

Pentru realizarea proiectului s-a alcătuit un consorțiu Internațional din care fac parte o universitate și o instituție al cărui profil principal de activitate este cercetarea în domeniul energetic din țara noastră și o instituție de cercetare similară din Norvegia.

Lansarea și gestiunea acestui proiect este analizată în lucrarea de față din punctul de vedere al partenerului din România, RO INFOENERG, care a ales ca monitorizarea, organizarea, controlul, conducerea întregului proiect să se realizeze într-o manieră originală, utilizând mijloacele moderne ale tehnicii de calcul, mai precis Project Manager.

Recenzia literaturii pe tematica abordată

Două aspecte trebuie subliniate pentru această tematică, pe de o parte cadrul legal general referitor la instrumente ale dreptului contabil pentru lansarea și gestiunea proiectului precum și caracterizarea generală a produsului *Microsoft Office Project 2010*.

Reglementările aplicabile ajutorului de stat acordat întreprinderilor prin intermediul programului EEA sunt similare cu cele ale programului Parteneriate, subprogramul Proiecte Colaborative de Cercetare Aplicativă, și anume:

- a) Cadrul comunitar privind ajutorul de stat pentru cercetare, dezvoltare și inovare (2006/C 323/01);
- b) Regulamentul nr. 800/2008 al Comisiei Europene, (2008/L 214/3);
- c) Decizia de autorizare C(2007) 6545;
- d) Decizia președintelui ANCS nr. 9451/2007 privind aprobarea schemei de ajutor de stat „Finanțarea proiectelor CD&I conform Planului Național de Cercetare, Dezvoltare și Inovare II”.

În lucrarea sa *“Managementul proiectelor cu finanțare internațională”* Viorica Beldean face o analiză a următoarelor probleme majore ce trebuie abordate pentru succesul unui proiect cu finanțare internațională, și anume: investițiile și dezvoltarea lor în România, evaluarea proiectelor de investiții, analiza economică și financiară a proiectelor cu finanțare internațională, previziunea financiară și utilizarea situațiilor contabile, aspectele specifice proiectelor reprezentând investiții publice, finanțarea investițiilor publice în sistem de parteneriat public-privat, sistemele de achiziție de bunuri pentru investiții publice, organisme internaționale de finanțare.

Din literatura de specialitate analizata și prezentata la referințe bibliografice este de menționat ca planificarea activităților proiectelor și obținerea de rapoarte privind desfășurarea acestora se desfășoară la nivel de performanță cu ajutorul unor instrumente informatice, iar în cazul lucrării prezentate se utilizează Microsoft Office Project 2010.

Așa cum rezulta din lucrarea “Managementul proiectelor”, a lui Zenovic Gherasim, explicând instrumental informatic studiul: “La deschidere, *Microsoft Office Project 2010* este setat pe modul de vizualizare specific pentru *Diagrama Gantt*”.⁶ În partea de sus este zona barelor de navigare, în dreapta este *Diagrama Gantt* și în stânga modul de vizualizare a acestei diagrame. și mai departe autorul subliniază ca “în *Diagrama Gantt* se redă printr-o reprezentare grafică modul de succesiune a sarcinilor în funcție de timpul alocat și relațiile dintre acestea”.

Pentru a personaliza forma graficului *Gantt* se utilizează submeniul *Gant Chart Wizard* cu următoarea succesiune de ferestre: aspectul vederii, vizualizarea drumului critic, salvările de tip baseline, afișarea sau nonafișarea informațiilor despre termene, afișarea resurselor activităților, vizualizarea dependențelor.

Fundamentarea teoretică

Fundamentarea teoretică dezvoltă și descrie în general etapele de lucru cu *Microsoft Office Project 2010* pentru managementul unui proiect, astfel:

1.1. Consorțiul

Consortiul este alcătuit dintr-o universitate și o instituție de cercetare în domeniul energetic din România și o instituție similară din Norvegia.

O **organizație de cercetare**, (inclusiv, universitate - indiferent de statutul său legal, de drept public sau privat, sau modalitățile de finanțare), are ca scop principal conducerea activităților de cercetare fundamentală, cercetare industrială sau dezvoltare experimentală și de a disemina rezultatele sale prin activități de educație, publicare sau transfer tehnologic; toate profiturile/veniturile excedentare sunt reinvestite în aceste activități, diseminarea rezultatelor sau educație.

Finanțarea instituțiilor care se încadrează în definiția organizațiilor de cercetare nu constituie ajutor de stat, iar prevederile legale privind ajutorul de stat nu se aplică.

Beneficiarii sunt universitățile sau organizațiile de cercetare care desfășoară atât activități economice, cât și activități non-economice, în condițiile în care acestea nu țin contabilitate separată pentru cele două activități, chiar și în cazurile în care ajutorul este acordat pentru activitatea non-economică principală a acestora.

1.2. Activități finanțate

Se pot finanța următoarele tipuri de activități:

- cercetare industrială – A2
- dezvoltare experimentală (individual sau în colaborare), A3
- studii de fezabilitate tehnică, B1 și B2
- activități pentru obținerea și protejarea drepturilor de proprietate intelectuală.

În cadrul schemei de intensitatea ajutorului, o condiție obligatorie în vederea obținerii de finanțare, este ca cel puțin un partener să fie organizație de cercetare și acestui partener să îi revină cel puțin 10% din costurile eligibile ale proiectului.

⁶ Zenovic Gherasim, “Managementul proiectelor”, Editura Fundatiei Romania de Maine, 2010, pag. 186.

În cadrul schemei de ajutor de stat nu sunt eligibile următoarele tipuri de cheltuieli din fonduri publice, însă pot fi decontate din bugetul contribuției financiare a partenerilor:

- Diseminarea pe scară largă prin comunicarea și publicarea națională sau internațională a rezultatelor;
- Participare la manifestări tehnico-științifice din domenii specifice proiectului (mese rotunde, workshopuri, simpozioane naționale / internaționale, târguri naționale / internaționale);
- Participare la cursuri de formare și perfecționare;
- Organizarea de cursuri de formare și perfecționare;
- Conectarea la rețelele de cercetare naționale și internaționale.

1.3. Declarații

În funcție de tipul organizației, fiecare entitate parteneră în proiect trebuie să completeze și să transmită următoarele declarații:

- Declarație privind încadrarea în definiția organizației de cercetare - Entitățile care se declară organizații de cercetare;

- Declarație pe propria răspundere privind eligibilitatea organizației de cercetare - Organizațiile de cercetare;

De specificat ca “intensitatea ajutorului” este suma brută a ajutorului, exprimată ca procent din costurile eligibile ale proiectului. Toate sumele utilizate vor fi calculate înainte de deducerea taxelor sau impozitelor. Ajutorul plătit în tranșe va fi actualizat la valoarea lui la momentul acordării grantului. Rata dobânzii ce urmează a fi folosită în scopurile actualizării va fi rata de referință aplicabilă în momentul acordării grantului. Intensitatea ajutorului se calculează per beneficiar.

Conținutul articolului

Instrumentele dreptului contabil menționate în capitolul anterior, au fost aplicate pentru situația concretă a acestui proiect, la societatea RO INFOENERG., partenera în consorțiu.

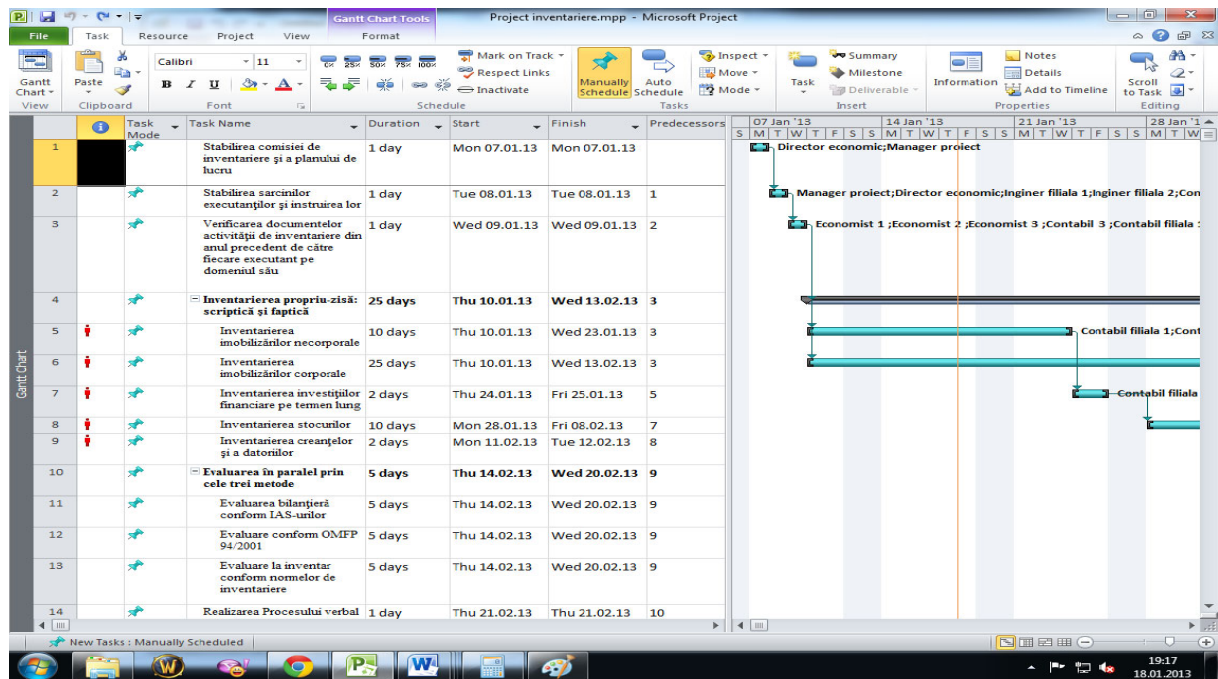
După alcătuirea consorțiului, s-au stabilit activitățile principale și cele subordonate lor. S-a alcătuit o echipă de lucru formată din specialiști cu pregătire profesională necesară efectuării activităților ce se derulează în cadrul proiectului. Activitățile sunt cele eligibile pentru Programul EEA, finanțat din fonduri norvegiene..

Atât pentru etapa de ofertare, cât și în cea de derulare a proiectului, *Project Manager* este un instrument util.

Utilizarea produsului *Project Manager* oferă o vedere de ansamblu asupra proiectului, acesta fiind unul dintre punctele forte ale programului de calcul. Prin prezentarea unor rapoarte sumarizate se pot identifica zonele care pun probleme și care necesită o analiză amănunțită a resurselor de timp și de costuri.

Un alt avantaj este faptul că, se pot adăuga informații suplimentare pe o activitate cum ar fi prețul oferit pe deviz sau fișiere de tip document, tip tabelar sau plan. Acest fapt conferă flexibilitatea de care managerul de proiect are nevoie. Asocierea oricărei informații pe o activitate, cum ar fi planuri tehnice pe care le poate vedea oricine are acces la proiect, reprezintă o formă de comunicare foarte rapidă și benefică pentru echipa de proiect.

În figura 2.1. se prezintă diagrama Gantt unde s-au definit activitățile principale și cele subordonate cu data de început și de sfârșit a fiecăreia în parte, precum și ordinea în care se desfășoară (predecesoarele).

Activitățile propuse a se realiza sunt: cercetări asupra problemelor care apar în centrale eoliene la conectarea la rețeaua de energie electrică, analiza perturbațiilor electromagnetice determinate de sursele regenerabile de energie, analiza sistemelor de conectare la rețeaua electrica a surselor de energie regenerabila, cercetări privind stabilirea unei metodologii complexe, pe baza studiilor de teren și a măsurătorilor în cadrul centralelor eoliene, alcătuirea primei baze de date națională privind măsurători în centrale electrice eoliene precum și a perturbațiilor introduse de către acestea în rețeaua de energie, modelarea soluțiilor de limitare a perturbațiilor de tensiune în rețelele electrice eoliene.

După planificarea activităților se trece la planificarea resurselor.

În figura 2.2. se pune în evidența repartizarea resurselor de munca pentru fiecare activitate în parte, precum și resursele de tipul materiale consumabile.

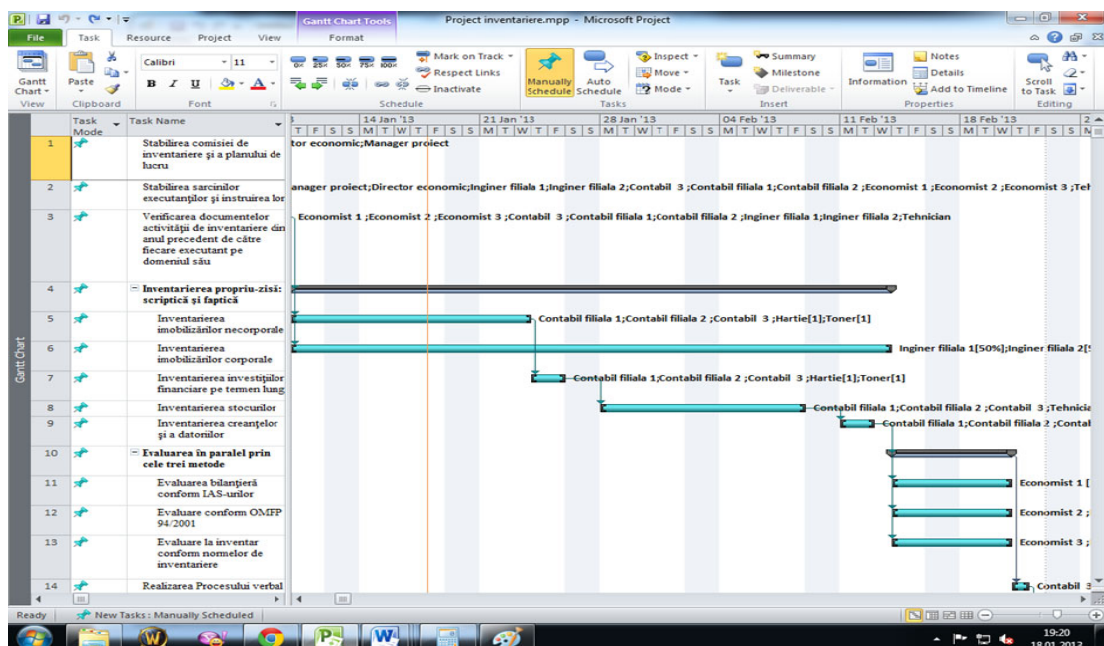

Figura 2.2. Diagrama *Gantt* cu repartizarea resurselor pentru fiecare activitate

Pentru personalul utilizat în proiect se alocă procente din programul de lucru. Pentru un program de lucru complet se alocă 100%, iar pentru timp de lucru parțial se alocă 50%.

Atât pentru resursele materiale, cât și pentru cele de muncă utilizate se asociază costuri.

În figura următoare se prezintă diagrama de rețea denumită și *diagrama PERT* (*Program Evaluating and Review Technique*). Diagrama de rețea are un rol important în optimizarea timpului cât și a cheltuielilor.

Diagrama de rețea reprezintă prin dreptunghiuri denumite noduri, sarcinile și prin linii fluxul dintre acestea.

Pentru a ilustra mai lizibil acest aspect se prezintă în figura 2.3. un detaliu al diagramei de rețea. Astfel, se poate observa că fiecare nod prezintă succint informații referitoare la denumirea activității, durata și datele de început și sfârșit, precum și resursele alocate fiecărei activități.

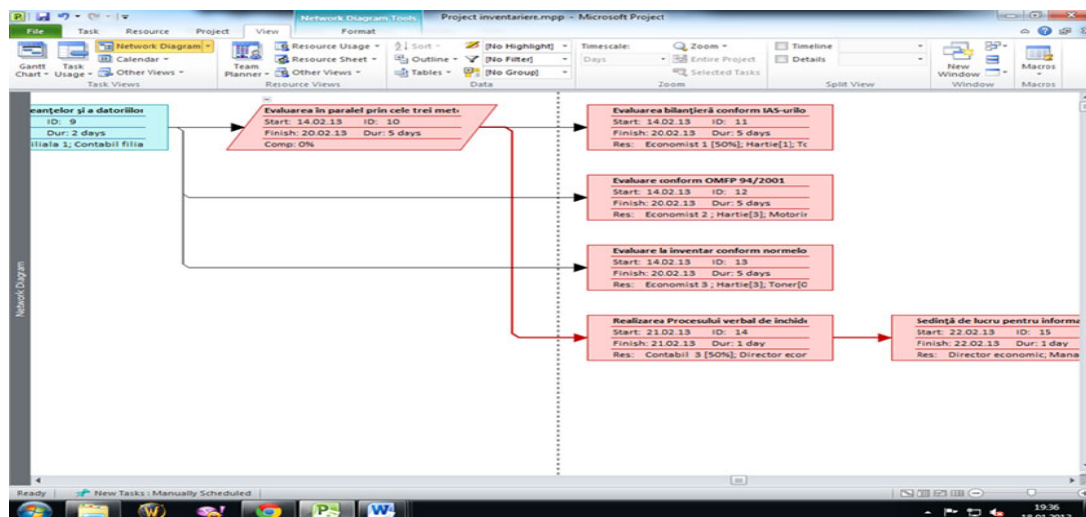

Figura 2.3. Diagrama de rețea sau Diagrama PERT

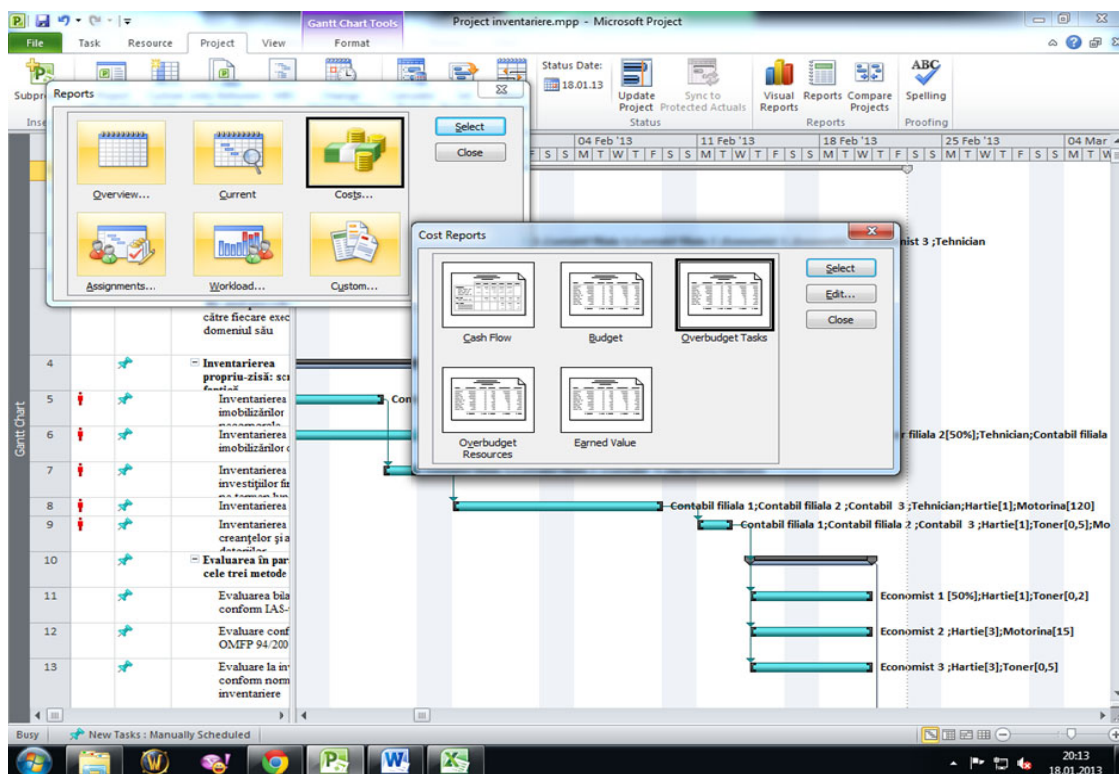

Figura 2.4. Extragerea unui raport – opțiunea *Costs*, urmata de *Over Budget Tasks*

Diagrama de rețea are un rol important în optimizarea timpului și a cheltuielilor. Atât pentru resursele materiale, cât și pentru cele de munca utilizate se asociază costuri. În figura următoare se poate vizualiza cum se realizează reprezentarea costurilor.

Prin utilizarea produsului *Project Manager*, se poate obține și raportarea progresului înregistrat în cadrul proiectului.

În figura 2.5. se prezintă raportul sub forma de grafic pentru evaluarea costurilor proiectului.

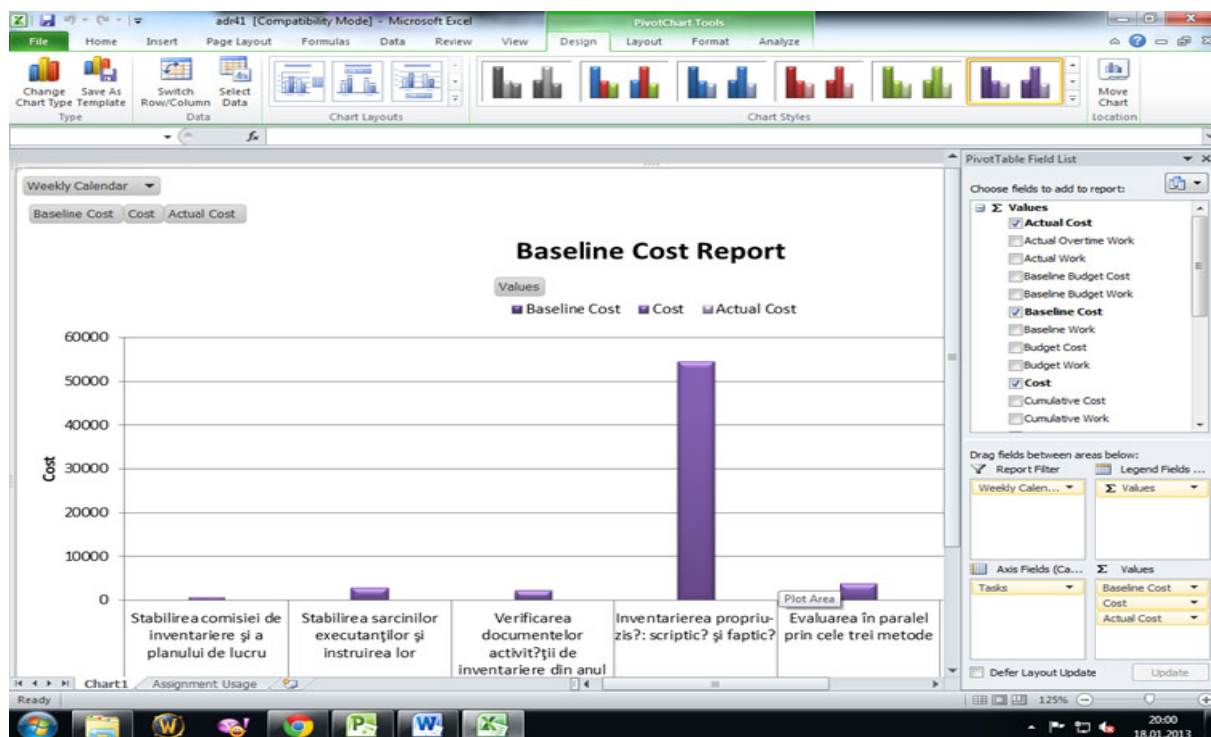

Figura 2.5. Raport sub forma de grafic pentru costurile proiectului

Printre alte informații importante ale *Gantt Chart* se poate menționa calendarul de timp prezentat în figura 2.6, cu toate activitățile proiectului.

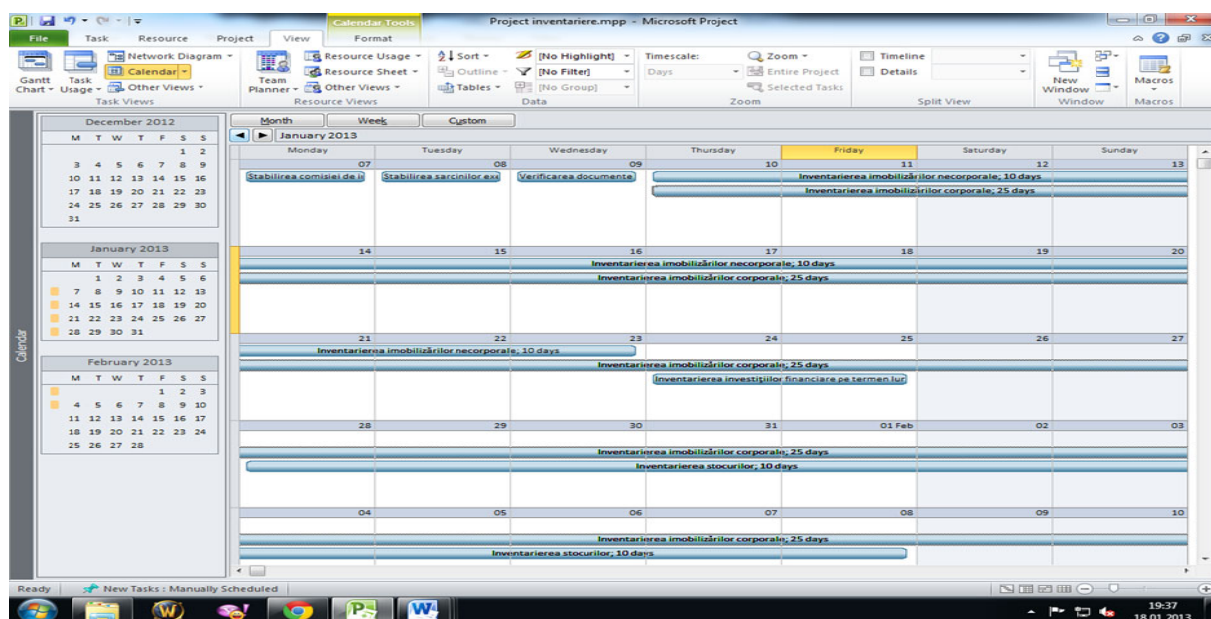

Figura 2.6. Calendarul de timp al proiectului propus pentru accesare de fonduri norvegiene

Folosind *graficul Gantt* se pot adăuga informații suplimentare legate de timpul unei activități, în cazul în care apar schimbări neprevăzute inițial în planul de realizare al proiectului. Acest fapt conferă flexibilitatea de care managerul de proiect are nevoie. Asocierea oricărei informații pe o activitate, pe care le poate vedea oricine are acces la proiect, reprezintă o formă de comunicare foarte rapidă și benefică pentru echipa de proiect.

Concluzii

Lucrarea prezintă modul de utilizare a instrumentelor dreptului contabil pentru lansarea și gestiunea unui proiect finanțat în cadrul Programului EEA (din fonduri norvegiene), a cărui tematica de cercetare o constituie energia regenerabilă.

Reglementările europene aplicate în cazul proiectelor finanțate prin Programul EEA au fost aplicate, exemplificate în studiul de caz realizat la o firmă de cercetare din domeniul energiei, utilizând într-o manieră originală, ca instrument informatic de lucru produsul *Project Manager*.

În lucrare s-a plecat de la o **necesitate a oricărei firme** de a realiza periodic inventarierea patrimoniului. Aceasta operațiune contabilă se efectuează cel puțin o dată pe an, ca parte componentă a "Situațiilor financiare", dar se poate organiza inventarierea parțială sau generală și cu alte ocazii sau motivații apărute în "viața" firmei.

Pentru situație concretă a firmei S.C. HENKEL S.A. care are în domeniul său de activitate producția de materiale de construcție, deci are în dotare utilaje și echipamente specifice, inventarierea este o operațiune amplă, desfășurată cu un număr relativ mare de salariați. Organizarea de tip clasic a inventarierii nu poate fi strict monitorizată, iar atribuțiunile managerului, de organizare, monitorizare și control, sunt anevoioase îndeplinite. Având în vedere această situație concretă, proiectul și-a propus și a realizat într-o manieră originală, utilizând mijloacele moderne ale tehnicii de calcul, planificarea activității de inventariere la societatea comercială HENKEL.

O contribuție personală, din domeniul cercetării – dezvoltării economice, este planificarea inventarierii prin evaluarea patrimoniului în paralel prin trei metode: evaluarea bilanțieră conform IAS/IFRS-urilor, evaluare conform O.M.F.P. nr. 3055/2009 și evaluare la inventar conform normelor de inventariere, în scopul stabilirii metodei optime pentru societatea analizată.

În desfășurarea inventarierii se utilizează o echipă de lucru cu salariați din cele două filiale, echipa având în componență atât personal tehnic (doi ingineri și un tehnician), cât și personal economic (3 contabili câte unul pentru fiecare filială și un contabil responsabil cu centralizarea datelor). Rolul celor trei economiști este preponderent în activitatea de cercetare, realizată prin efectuarea evaluării inventarului și analiza comparativă a datelor obținute. Trebuie semnalat că salariile tarifare ale membrilor echipei sunt fictive și orice potrivire cu realitatea este pur și simplu întâmplătoare, salariile sunt alese pentru a se derula experimentul, programul realizat.

În proiect s-a insistat mai mult asupra naturii practice și specifice firmei a modului de lucru cu *Diagrama Gantt*, considerându-se cunoscuți pașii necesari de instalare și inițiere în utilizarea produsului *Microsoft Office Project 2010*.

Figurile prezentate de-a lungul lucrării exemplifică pașii urmăți pentru realizarea diagramei *Gantt* cu activitățile principale și cele subordonate, cu prezentarea resurselor de muncă sau materiale de natură materiale consumabile necesare proiectului.

De asemenea se prezintă diagrama de rețea, având în vedere importanța acesteia în optimizarea timpului și a cheltuielilor. Un rol important în monitorizarea proiectului are calendarul de timp, care redă sugestiv activitățile ce sunt de realizat.

În ceea ce privește raportările acestea sunt de tip tabelar sau grafice, de asemenea prezentate în figurile anterioare, exemplificate pentru evidențierea costurilor.

Utilizarea produsului *Microsoft Office Project 2010* oferă o **vedere de ansamblu** asupra **proiectului de inventariere**, acesta fiind unul dintre punctele forte ale programului. Prin prezentarea unor **rapoarte sumarizate** se pot identifica zonele care pun probleme și care necesită o analiză amănunțită a resurselor de timp și de costuri.

Un alt avantaj este faptul că, se pot **adăuga informații suplimentare** pe o activitate cum ar fi prețul oferit pe deviz sau fișiere de tip document, tip tabelar sau plan. Acest fapt **conferă flexibilitatea** de care managerul de proiect are nevoie. Asocierea oricărei informații pe o activitate, cum ar fi planuri tehnice pe care le poate vedea oricine are acces la proiect, reprezintă o **forma de comunicare foarte rapidă și benefică pentru echipa** de proiect.

Pentru viitor, având în vedere avantajele deosebite pe care le prezintă acest instrument *Microsoft Office Project 2010* se propune diseminarea pe scara largă a proiectului prezentat, de exemplu în cadrul manifestărilor științifice din domeniu.

Chiar dacă prezentul proiect este un experiment, se poate propune la nivelul diferitelor societăți ca planificarea activităților de inventariere a patrimoniului să se realizeze cu ajutorul *Microsoft Office Project 2010*.

Bibliografie

1. **Ristea, M.** și colectiv, „*Contabilitatea financiară a întreprinderii*”, Editura Universitară, 2004
2. **Popescu, L., Baluță, A. V.**, „*Metode și procedee moderne de calculația costurilor*”, Editura Fundației România de Main, București, 2007;
3. **Beldean, V.**, „*Managementul proiectelor cu finanțare internațională*”, Editura MatrixRom, București, 2006
4. **Gherasim, Z.**, „*Managementul proiectelor*”, Editura Fundației România de Main, 2010
5. **Ciocoiu, N.C.**, „*Managementul riscului în afaceri și proiecte*”, Editura ASE, București, 2006.
6. **Hurloiu Lăcrămioara Rodica**, și colectiv, „*Managementul contabilității societăților comerciale*”, Editura Fundației România de Main, București, 2008;
7. **Radu, V.**, „*Managementul Proiectelor*”, Editura Universitară, București, 2008.
8. ***, *The Romanian - EEA Research Programme 2012 – 2017 "Guide for Applicants"*
9. ***, „*The Ministry of National Education as Programme Operator and The Executive Agency for Higher Education, Research, Development and Innovation Funding as Implementing Agency for the Romanian – EEA Research Programme under EEA Financial Mechanism 2009-2014*”

„LEBEDELE NEGRE” DIN ULTIMII TREI ANI ÎN BISERICA CATOLICĂ ȘI IMPACTUL LOR ECONOMIC LA NIVEL LOCAL ȘI GLOBAL

THE „BLACK SWANS” FROM THE LAST YEARS IN CATHOLIC CHURCH AND THEIR ECONOMICAL IMPACT ON LOCAL AND GLOBAL LEVEL

masterand BRADU Petru - Ciprian
Academia de Studii Economice - București
e-mail: pcbradu@yahoo.ro

Rezumat. Acest articol dorește să analizeze fenomenul descoperit de economistul Nassim Nicholas Taleb, de Lebedă neagră, asupra evenimentelor care s-au întâmplat în ultimii ani în Biserica Catolică și impactul lor economic local și global. Mai exact, cu abdicarea papei Benedict al XVI-lea și alegerea noului papă Francisc I.

În prima parte a expunerii este prezentat argoul economic de lebedă neagră al libanezului-american, cum poate fi el identificat și catalogat astfel, din lucrarea științifică a acestuia Lebedă neagră – Impactul foarte puțin probabilului, lansată în 2007 și tradusă în 2009 în România.

În continuare articolul dorește să se scoată în evidență personalitățile și pozițiile economice ale ultimilor doi suverani pontifi, prin analizarea a două documente oficiale catolice editate de ei și reprezentative pentru aceștia: Caritas in veritate aparținând lui Benedict al XVI-lea (2009) și Evangelii Gaudium a lui Francisc I (2013).

După fiecare din aceste două contururi a ultimilor doi urmași la scaunului sfântului Petru sunt verificate evenimentele deosebite în care au fost implicați spre a fi catalogate lebede negre.

În ultima parte a acestui articol sunt prezentate, în linii mari, impactele economice pe care aceste două lebede negre le-au avut la nivel local și global. În plus sunt trasate anumite predicții sau probabilități, la care să se aștepte economiștii din partea Bisericii Catolice în viitorul apropiat.

Concluzia articolului este punerea în gardă și să fim pregătiți pentru orice lucru foarte puțin probabil, dar care se poate întâmpla și poate avea un impact deosebit și sa-l acceptăm și să reușim să fructificăm tot ce e pozitiv din el. Deoarece toate cele trei personalități influente din ultimii ani Nassim N. Taleb, Joseph Ratzinger și Jorge M. Bergoglio au demonstrat că reușesc să vadă cu claritate o bună parte a omului de azi, în această eră a globalizării.

Abstract. This aim of this article is to analyze the phenomenon of the black swan discovered by Nassim Nicholas Taleb, the events that have happened in the recent years in the Catholic Church and their economic impact on the local and global level. More exactly, to analyze the abdication of Pope Benedict XVI and the election of new Pope Francisc I.

In the first part of this exposure is shown economic slang black swan of Lebanese-American person, how can he be identified and cataloged like this, from his scientific work named The Black Swan - The Impact of the Highly Improbable, launched in 2007 and translated in Romania in 2009.

Further more, this article highlight the personalities and economical positions of the last two Pontiff, by analyzing two Catholic official documents issued by them and representative for them: Caritas in Veritate belonging to Benedict XVI (2009) and Gaudium Evangelii of Francisc I (2013).

After each of these two accounts of the last two followers to the chair of St. Peter there are checked the special events that have been involved to be labeled as black swans.

The last part of this article presents, in broad line, the economical impacts that these two black swans have had locally and globally. In addition, there are traced some predictions or probabilities, which the economists should expect from the Catholic Church in the near future.

The conclusion of the article there is the put on guard and the fact that we have to be ready for anything highly unlikely, but that can happen and can have a special impact and we should accept it and try to manage and to capitalize everything that is positive in it. Because all the three influential figures from the recent years Nassim N. Taleb, Joseph Ratzinger and Jorge M. Bergoglio have

demonstrated that they succeeded to see the clearly a good part of the nowadays humans, in this era of globalization.

Cuvinte cheie: *Lebede negre, Nassim N. Taleb, Benedict al XVI-lea, Francisc I, Biserica Catolică.*

Keywords: *Black Swans, Nassim N. Taleb, Benedict XVI, Francisc I, the Catholic Church.*

JEL Classification: *Z120 Cultural Economics: Religion*

Introducere

Într-un reportaj economic al știrilor TVR, cu titlul *Papa Francis, un critic al piețelor liber: Influența grației divine în economia globală* este inserată o descriere despre abdicarea pape Benedict al XVI-lea ca o „lebadă neagră”, un argou al economistului Nassim Nicholas Taleb.

Acest lucru mi-a stârnit curiozitatea și o dorință de mă documenta, care m-a determinat să analizez în primul rând teoria libanezului-american. Astfel mi-am comandat cartea sa cu această teorie, *Lebadă Neagră - Impactul foarte puțin probabilului*, editată de Curtea Veche în anul 2009.

Apoi am reluat într-o nouă analiză, de data aceasta, ultima scrisoare enciclică a lui Benedict al XVI-lea, *Caritas in Veritate* (*Caritatea în adevăr*) și prima exortatie apostolică a noului Suveran Pontif, Papa Francisc *Evangelii Gaudium* (*Bucuria Evangheliei*); opere reprezentative pentru evidențierea personalitățile lor.

Apoi am încercat să urmăresc dacă putem denumi ca „lebede negre” renunțarea lui Benedict al XVI-lea și alegerea noului pontif Francisc I după analiza acestor documente ale Bisericii Catolice.

În ultima parte am expus ce efecte economice au produs aceste evenimente tip lebede negre la nivel local, în Italia, în speță Roma, și în Argentina, și ce urmări pot avea la nivel global alegerea noului pontif.

Nassim Nicholas Taleb și teoria lebedei negre

“Gândiți-vă la un curcan hrănit în fiecare zi. Fiecare masă îi va întări convingerea păsării, că o regulă generală a vieții, este aceea de a fi hrănită în fiecare zi de către membrii prietenoși ai rasei umane, cum ar spune un politician. În după amiaza de miercuri, înaintea Zilei Recunoștinței, curcanului i se va întâmpla ceva neașteptat. Faptul va crea a o revizuire a convingerii.”(pg.69)

Taleb este un libanez-american eseist, savant și statistician, practician al matematicilor financiare și om de știință specializat în probleme de incertitudini, el se declară un filosof al dezordinii

Lebadă neagră așa cum reiese din reportajul TVR, menționat în introducere, este un argou folosit de Nassim pentru a desemna un eveniment improbabil, surprinzător, care ar fi putut fi anticipat. La fel ca în cazul acestor păsări, despre care unii oameni au auzit probabil că există, dar majoritatea când se gândesc la o lebadă prima imagine este culoarea lor albă, splendoarea și eleganța lor.

Ca un eveniment să fie catalogat *lebadă neagră*, în viziunea autorului trebuie să îndeplinească trei cerințe și anume:

Primul, este un caz izolat, aflat dincolo de tărâmul așteptărilor obișnuite, dat fiind că nimic din trecut nu i-a indicat în vreun fel posibilitatea.

Apoi, are un impact deosebit.

Al treilea atribut este că, în ciuda statutului de caz izolat, natura umană, ne-a făcut să născocim explicații pentru apariția sa după ce acest lucru s-a întâmplat, făcându-l explicabil și predictibil. (pg. 16)

El dorește să tragă un semnal de alarmă asupra necesității analizării evenimentelor puțin probabile și care se întâmplă, ca ele să nu mai fie trecute ușor cu vederea și să rămână cazuri izolate. Acestea decurg în viziunea sa, într-un arbitraj al categoriilor care generează confuzie: „Dacă vreți să înțelegeți ce vreau să spun referindu-mă la arbitrariul categoriilor, studiați situația din politică. Data viitoare când un marțian va vizita Pământul, încercați să-i explicați de ce aceia care sunt pentru permiterea eliminării fătului din pântecul mamei se opun totodată pedepsei capitale. Sau încercați să-i explicați de ce aceia care acceptă avortul se presupune că sunt pentru o impozitare mai severă, dar se împotrivesc unor cheltuieli militare foarte mari. De ce aceia care preferă libertatea sexuală trebuie să fie împotriva libertăților economice individuale ? (pg. 44)

Apelez în finalul acestei părți la o concluzie făcută într-un articol al trustului de presă, *Adevărul*, despre sfaturile pe care ni le oferă Taleb, el le mai numește „*trucuri modeste*”:

- Mai întâi faceți distincție între contingențele pozitive și cele negative
- Nu căutați ceea ce este precis și local.
- Nu fiți înguști la minte. [...]
- Nu încercați să preziceți cu precizie Lebede Negre.
- Vigilența nedefinită nu este posibilă.
- Valorificați oportunitatea, sau orice pare să fie o oportunitate. Ele sunt rare, mult mai rare decât credeți.
- Amintiți-vă că Lebedele Negre pozitive au un prim pas necesar: trebuie să fiți expus la ele. (p. 242-248).

Benedict al XVI-lea și Caritas in veritate

„Caritatea este calea principală a doctrinei sociale a Bisericii (...). Ea dă adevărată substanță relației personale cu Dumnezeu și cu aproapele; este principiul nu numai al microrelațiilor: raporturi amicale, familiale, de grup mic, ci și al macrorelațiilor: raporturi sociale, economice, politice”. (*Caritas in veritate*, nr. 2)

Consider că este elocventă scrisoarea enciclică *Caritas in veritate* în a vedea cine este acel papă al vremurilor noastre, care a ales să se retragă din viața publică catolică cu o influență globală, dacă ne gândim că la telefonul unui papă răspund conducătorii statelor importante din lume.

În acest document se evidențiază spiritului lui Joseph Ratzinger de mare teolog al secolului XX și preocuparea sa pentru contextul uman cultural, social, economic și politic ca papa Benedict al XVI-lea.

Aici ca teolog abordează două concepte caritas (caritate, iubire, dragoste) și veritate (adevăr) dezbătute de-a lungul istoriei și de mari filozofi, oameni de știință și gânditori. „Sunt conștient de devierile și de golirile de sens la care caritatea a fost supusă și este supusă, cu riscul corespunzător de a o înțelege greșit, de a o exclude din trăirea etică și, în orice caz, de a-i împiedica valorizarea corectă. În domeniul social, juridic, cultural, politic, economic, adică în contextele cele mai expuse acestui pericol, îi este declarată cu ușurință irelevanța de a interpreta și de a conduce responsabilitățile morale.

Adevărul trebuie căutat, găsit și exprimat în "economia" carității, însă la rândul ei caritatea trebuie înțeleasă, valorizată și practică în lumina adevărului. În felul acesta nu numai că vom aduce o slujire carității, luminată de adevăr, dar vom și contribui la acreditarea adevărului, arătându-i puterea de autentificare și de convingere în viața socială concretă.” (*Caritas in veritate*, nr. 2).

În calitatea sa, de Suveran Pontif, reia preocuparea manifestată de papa Paul al VI-lea, în *Populorum progressio* din urmă cu 40 de ani, despre efectul globalizării. În timp ce Paul al

VI-lea a prevăzut un anumit grad de globalizare cu care urma să ne confruntăm, cu siguranță el nu a prevăzut gradul în care se manifestă astăzi globalizarea. Una din consecințele globalizării este „că statul se află în situația de a trebui să facă față limitărilor pe care le impune suveranității sale noul context economic, comercial și financiar internațional, caracterizat și de o mobilitate crescândă a capitalurilor financiare și a mijloacelor de producție materiale și imateriale.” (nr. 24) Niciun stat nu mai poate pretinde că-și poate rezolva problemele economice în mod izolat.

„Fără adevăr, fără încredere și iubire față de adevăr, nu există conștiință și responsabilitate socială, și acțiunea socială cade în voia intereselor private și a logicilor de putere, cu efecte de descompunere asupra societății, cu atât mai mult într-o societate în curs de globalizare, în momente dificile cum sunt cele actuale.” (nr. 5)

În plus papa ne avertizează asupra pericolului de a limita dezvoltarea la o simplă problemă de economie. El atrage atenția ca să nu vedem profitul ca un scop în sine: „Profitul este util dacă el, ca mijloc, este orientat spre un scop care să-i furnizeze un sens atât cu privire la modul de producere a lui, cât și cu privire la modul de folosire a lui. Obiectivul exclusiv al profitului, dacă este produs rău și fără binele comun ca scop ultim, riscă să distrugă bogăția și să creeze sărăcie.” (nr. 21)

În final, ca o noutate pe care o aduce această lucrare din personalitatea papei Benedict al XVI-lea, este faptul că vorbește despre ecologie, în sensul situării problemei eticilor cu privire la mediul înconjurător într-un context mai larg, care privește demnitatea persoanei umane:

„Este necesar să existe ceva ca o ecologie a omului, înțeleasă în mod corect. De fapt, degradarea naturii este strâns legată de cultura care modelează conviețuirea umană: atunci când „ecologia umană” este respectată în cadrul societății, și ecologia ambientală trage folos din aceasta. După cum virtuțile umane sunt comunicante între ele, așa încât slăbirea uneia expune la risc și pe celelalte, tot așa sistemul ecologic se sprijină pe respectarea unui proiect care se referă fie la conviețuirea sănătoasă în societate, fie la raportul bun cu natura. Pentru a proteja natura nu este suficient să se intervină cu sporiri sau reduceri economice și nici nu e suficientă o instruire adecvată. Acestea sunt instrumente importante, dar problema decisivă este ținuta morală globală a societății. Dacă nu se respectă dreptul la viață și la moartea naturală, dacă se face artificială conceperea și nașterea omului, dacă se sacrifică embrioni umani pentru cercetare, conștiința comună ajunge să piardă conceptul de ecologie umană și, odată cu el, pe cel de ecologie ambientală. Obligațiile pe care le avem față de ambiant se leagă cu obligațiile pe care le avem față de persoană considerată în ea însăși și în relație cu ceilalți. Nu se pot pretinde unele și să fie călcate în picioare celelalte. Aceasta este o gravă antinomie a mentalității și a practicii de astăzi, care slăbește persoana, tulbură ambiantul și dăunează societății. (nr. 51)

Văzând astfel personalitatea papei Benedict al XVI-lea din această lucrare reprezentativă pentru el, putem încerca să vedem dacă putem cataloga abdicarea sa ca o „lebdă neagră”. Primul element era să fie un caz izolat, dincolo de așteptările obișnuite și nimic din trecut nu indica această posibilitate. Nici până la această enciclică și mai ales nici după ea nu ar fi prevăzut această posibilitate. Al doilea element era despre impactul deosebit și într-adevăr a avut un impact global. Iar ultimul atribut este născocirea de explicații pentru apariția evenimentului după ce acesta s-a produs, făcându-l explicabil și predictibil. Iar în acest sens au curs „râuri de cerneală” pe mapamond, nefiind suficient motivul prezentat public. Noi acum mai putem adăuga o explicație și o predicție pornind de la acest îndemn, *Caritas in veritate*, având în vedere că din simpla lui analiză nu reușea niciun astfel de gând, dar poziționându-ne în optica abdicării, tensiunea transmisă și curajul de a afirma că la baza problemelor crizei economice stă păcatul și că nicio instituție nu poate să rezolve singură această problemă economică și politică (nr. 34) ne poate canaliza discursul spre opțiunea renunțării la Sfântul Scaun, mai ales în postura de trimis a lui Dumnezeu, care vine, spune, arată și apoi se retrage lăsând libertatea oamenilor de a acționa.

Alegerea Papei Francisc I – lebădă neagră?

„În privința globalizării, aceasta ar trebui să fie una în care fiecare om are un loc și îndeplinește un rol, dar totodată fiecare își păstrează caracteristicile individuale.” (*Despre cer și pământ*, card. J. M. Bergoglio într-un interviu cu rabinul argentinian Abraham Skorka)

Exortația apostolică, *Evangelii Gaudium* nu are dimensiunile sociale ale unei enciclici, dar atinge prin fraze incisive provocările sociale, culturale, umane, economice și politice actuale. Ea vine ca un răspuns al sfântului Părinte de la sinodul de la Roma din octombrie 2012. Acest prim document papal dat lumii întregi, în noua calitate de suveran pontif, redă personalitatea sa și cum dorește să fie pontificatul său.

Ne vom rezuma din acest vast document, asupra celui de al II-lea capitol, probabil și cel mai controversat, *În criza implicării comunitare*, deoarece își argumentează poziția sa economică. Pornește într-o atitudine pozitivă apreciind succesele care s-au făcut pentru „bunăstarea persoanelor în domeniul sănătății, al educației și al comunicării”, apoi adaugă să nu uităm că „cea mai mare parte a bărbaților și femeilor din timpul nostru trăiesc în condiții precare, de pe o zi pe alta, cu consecințe teribile” (n. 52).

Suveranul Pontif cere o abordare a comerțului mai dreaptă, mai corectă sub aspect economic și mai echitabil sub aspect global. El face o clarificare de termeni, preferă să folosească termenul *inechitate* de sorginte social-economică, mai degrabă decât *nedreptate*, de natură morală. Pentru el inechitatea devine tot mai evidentă, strigând bucuria de a trăi, făcând să crească lipsa de respect și violență: „Această schimbare epocală a fost cauzată de salturile uriașe care, prin calitate, cantitate, rapiditate și acumulare, au loc în progresul științific, în inovațiile tehnologiei și în rapidele lor aplicații în diferite domenii ale naturii și vieții. Suntem în era cunoașterii, izvor de noi forme ale unei puteri foarte adesea anonime” (nr. 52).

În continuare este incisiv, condamnă „economia excluderii și a nedreptății; această economie ucide”. Nu constituie o știre faptul că un bătrân moare înghețat pe stradă, ci că bursa a scăzut cu două puncte – „această situație e excludere”. Papa Francisc nu mai denunță asemenea lui Leon al XIII-lea în enciclica *Rerum novarum*, exploatarea muncitorilor, ci excluderea lor din societatea activă, din universul muncii, din perspectivele de viitor, ceea ce îi face să se simtă inutili; persoana este folosită la maximum și apoi aruncată, creând chiar o „cultură a rebutului”. „Cei excluși nu sunt cei <<exploatați>>, ci gunoaiile <<resturile>>” (nr. 53). Papa critică ideea foarte răspândită, dar fără acoperire în realitate, conform căreia fiecare creștere economică favorizată de piața liberă reușește în mod automat să producă o mai mare echitate și incluziune socială. Chiar s-a dezvoltat o „globalizare a indiferenței” datorită căreia toți așteaptă ca problemele să se rezolve de la sine în funcție de mecanismele pieții, devenind astfel incapabili de a reacționa față de miile de vieți distruse din cauza lipsei de posibilități.

Papa vede ca o cauză a acestor fenomene o nouă formă de idolatrie a banului, față de cele care au existat de-a lungul istoriei, mereu ca o tentație. Astăzi însă se înfățișează sub un nou chip, cel al fetișismului banului și al dictaturii unei economii fără chip și fără dimensiune umană. Astfel apare o nouă și ostilă concepție antropologică, care reduce ființa umană la una din nevoile sale: consumul. Ducând la inegalitățile crescânde care se fac simțite câte puțin pretutindeni, cărora li se adaugă corupția răspândită și evaziunea fiscală egoistă. „În acest sistem, care tinde să acapareze totul cu scopul de a spori beneficiile, orice lucru care este fragil, cum ar fi mediul înconjurător, rămâne lipsit de apărare față de interesele pieții divinizate, transformate în regulă absolută” (nr. 56).

Asemenea unui proverb popular, banul este o slugă foarte bună, dar un stăpân foarte rău. „O reformă financiară care să nu ignore etica, ar cere o viguroasă schimbare de atitudine din partea conducătorilor politici, pe care-i îndemn să primească această provocare cu

hotărâre și cu clarviziune, fără a ignora, desigur, caracterul specific al fiecărui context. Banul trebuie să slujească, nu să guverneze” (nr. 58).

Este deplânsă lipsa de siguranță, dar, până când excluderea și inechitatea nu vor fi eliminate din societate, eradicarea violenței va fi imposibilă: „Fără egalitate de oportunități, diferitele forme de agresiune și de război vor găsi un teren fertil care mai devreme sau mai târziu va provoca explozia” (n. 59).

Ajuns la acest punct, documentul face una dintre afirmațiile sale cele mai puternice: aceasta se întâmplă „pentru că sistemul social și economic este fundamental nedrept” (nr. 59). Revine astfel una dintre deformările denunțată de către Ioan Paul al II-lea în *Sollicitudo rei socialis*, aceea a „structurilor de păcat”: „Este răul cristalizat în structurile sociale nedrepte, de la care pornind nu se poate aștepta un viitor mai bun” (nr. 59). Exacerbarea consumului provocată de actuala economie, împreună cu nedreptatea, dau naștere mai devreme sau mai târziu unei violențe pe care cursa înarmărilor nu o rezolvă și nici nu o va rezolva vreodată.

Prin această prezentare consider că se vede o nouă personalitate la cârmuirea spiritualității catolice, care are și va avea un impact la nivel global. Alegerea primului iezuit, chiar a unui cleric din afara bătrânului continent departe de Roma, pe scaunul urmașului sfântului Petru o putem considera o nouă „lebadă neagră” în cadrul Bisericii Catolice, deoarece respectă cele trei elemente. Primul element, de caz izolat, se respectă deoarece numele său nu a fost deloc menționat printre cei care figurau ca posibili papi, ca în cazul alegerii lui Benedict. A avut un impact deosebit nu se știa mai nimic despre el, mai ales că aparține ordinului călugăresc ignațian, singurul ordin care a fost desființat și reacceptat ulterior în Biserica Catolică. Iar al treilea element în ciudat statutului de a se afla în afara tărâmului așteptărilor obișnuite s-au născocit nenumărate explicații, și îl putem face explicabil, mai ales în contextul relecturării acestor două opere, care au cam același mesaj; primul mai filozofic, teoretic, iar actualul pontif este un papa de acțiune care pune în practică ceea ce a transmis predecesorul său.

Iar datorită spiritului său incisiv, trăit într-un mod deosebit, reprezintă chiar și pentru cei din interiorul Bisericii Catolice o predispoziție, dorită sau mai puțin dorită, la anumite evenimente de tip „lebede negre”, care erau aproape la ordinea zilei la începuturile creștinismului.

Impactul economic al acestor „lebede negre”

Abdicarea lui Benedict a reușit să abată opinia publică de la probleme economice ale Italiei. Nefiind sesizabil scăderea ratingului de țară în aceeași perioadă. Economia Italiei chiar avea nevoie de o *lebadă neagră* în acea perioadă, putem spune, deoarece zăcea sub presiunea veștilor proaste din economie, sub amenințarea agențiilor de evaluare financiară și incapacitatea politicianilor de a furniza un nou guvern de după alegeri. Urmărirea alegerii noului papă a trecut aproape ca neobservată penalizarea de către agenția de evaluare financiară Fitch a ratingului de țară, care a coborât la același nivel cu cel al Kazahstanului, la **BBB+** de la **A-**.

În aceeași perioadă cu voturile cardinalilor, guvernul italian a reușit să vândă obligațiuni în valoare de 6,9 miliarde de euro, sub plafonul de maxim de 7,25 miliarde pe care-l urmărea.

Numărul de pelerini atrași de Vatican contribuie la restabilirea economică italiană, deoarece aceștia stau în hotelurile din Roma, consumă în restaurantele de aici și colindă magazinele și punctele de atracție turistică a marii cetăți antice.

În 2012 încasările directe din turism de „Cizma” Europeană au depășit 63 de milioane de euro, ceea ce reprezintă 4,1% din economia sa și ocupă 4,8% din forța sa de muncă. E drept, aceste venituri au fost generate de 31 de milioane de vizitatori, cam de șase ori mai mulți decât cei atrași de Vatican. Câștigul generat indirect de turism este însă mult mai mare, spun experții Consiliului Mondial al Turismului. Practic, mai mult de 10% din produsul intern

brut al Italiei depinde direct și indirect de industria turistică, dacă includem aici investițiile, câștigurile realizate pe lanțurile furnizorilor și impactul veniturilor realizate în consum.

Italia are nevoie în continuare de o infuzie de bani din turism, mai ales că industria sa de profil nu este imună la criză: datele Observatorului Național de Turism indicau faptul că, între ianuarie 2013 și octombrie 2012 numărul de vizitatori a scăzut cu 6,2% față de aceeași perioadă din 2011. Timp de două săptămâni Vaticanul și splendorile sale au fost vedetele mass-media, o uriașă și neașteptată campanie de promovare turistică, pentru care Italia n-a cheltuit niciun euro.

Datorită noului suveran pontif și a spiritului său extrem de auster și corect ține săptămânal audiența canalelor mass-media devine previzibil, ca în fiecare duminică sau sâmbătoare piața San Pietro să fie arhiplină.

Un alt impact al alegerii Papei Francisc este că economia la nivel global are un luptător pregătit și virulent împotriva mecanismelor piețelor libere, care are argumente concrete din realitățile din țările afectate de efectele negative ale acestora.

Critică politicile Fondului Monetar Internațional, considerându-le injuste pentru echilibrul aparent pe care îl apară, mai ales că acesta este văzut, în criza din Argentina de la finalul anilor 90 ca țap ispășitor pentru plecarea capitalului din această țară.

În America latină, datorită numirii cardinalului argentinian Bergolio ca papă, în spiritul literaturii istorice de aici, în care muncitorii erau exploatați, acum având de partea lor acest susținător de talie mondială pentru echitatea socială; au fost, sunt și vor fi mai mari presiuni sindicale și susținute asupra patronatelor și politicilor capitaliste. În Argentina se cunoaște situația anilor de criză politico-economică începând din 1997 spre 2001, an în care datorită mișcărilor populare de rebeliune s-a pus capăt mandatului președintelui Fernando de la Rúa, și care au declanșat consolidarea și construirea *Companiilor fără patron*. Prin lupte, adunări comunitare la nivel de cartiere și presiuni, care au ajuns la ocuparea fabricilor închise, în perioada 2001-2003 de către mișcarea numită „Controlul muncitorilor”. O inițiativă împotriva capitalismului argentinian din acea perioadă, care a ajuns până în 2007 la un număr de 163 de companii operând fără patroni, printr-o conducere democratică a muncitorilor, conform www.lavaca.org. Istoria nesigură a populației din Argentina din ultimele două decenii, în care țara nu a avut un lider sigur, au fost 5 președinți în două săptămâni după 2001 consider că a avut și are un impact asupra actualului papă, astfel îi putem înțelege incisivitatea în probleme de natură economică. În orice caz un impact există la nivel local, care se va putea răsfrânge la nivel global.

Analizii piețelor financiare văd ca o forță a economiilor emergente gestul cardinalilor de a alege un lider al lumii catolice din America de Sud:

“Cred că este interesant faptul că noul lider al credinței catolice vine dintr-o piață emergentă. Este interesant, dar nu e surprinzător, deoarece America Latină, la fel ca Africa sau Asia sunt locurile unde credința catolică se răspândește cu rapiditate în acest moment. Nu este altceva decât o confirmare a puterii crescânde a influenței piețelor emergente în lume”, spune analistul Chris Gaffney de la EverBank World Markets

Concluzii

În concluzie putem afirma că Taleb prin cartea sa, *Lebăda neagră*, catalogată de Financial Times printre cele mai influente 20 de cărți după al II-lea război mondial ne pune în gardă să fim vigilenți la ceea ce se întâmplă în jurul nostru, să fim pregătiți pentru *lebedele negre*, care sunt inevitabile. El susține că sunt și pozitive și negative. Cele pozitive sunt acelea, în viziunea sa, ca de exemplu, în care un scriitor, are o idee strălucită și scrie o operă care se bucură de un succes enorm (Dan Brown, ș.a.).

Având în vedere evenimentele prezentate mai sus, abdicarea lui Benedict al XVI-lea și alegerea lui Francisc I, și impactul lor considerabil le putem cataloga ca *lebede negre pozitive*.

Și cred datorită personalității aparținând Papei Francis, a faptului că a fost martor și a trăit situațiile tensionante din Argentina și în plus datorită spiritului de cavaler, conform fondatorului iezuiților Ignățiu de Loyola, de a fii în sprijinul Societății lui Isus (Societas Jesus numele ordinului) vor mai fi *lebede negre* atât cu impact economic cât și politic, social, cultural, religios la nivel Bisericii, local, dar și global.

Închei acest articol cu un citat din cartea lui Taleb care mi-a dat mult de gândit și la fiecare recitare a sa mă face să auez pe un lucru nou: „Norocul este mai egalitarist decât însăși inteligența. Dacă oamenii ar fi fost răsplătiți strict după abilitățile lor, lucrurile ar fi rămas în continuare nedrepte – oamenii nu-și aleg abilitățile. Aleatoriul are efectul benefic de a reîmpărți cărțile societății, doborându-l pe cel puternic” (pag.256)

Referințe bibliografice:

1. Lidia Moise (actualizat 18 Martie 2013, 16:31) http://stiri.tvr.ro/papa-francisc-un-critic-al-pietei-libere-influenta-gratiei-divine-in-economia-globala_28253.html
2. Nassim Nicholas Taleb, *Lebăda Neagră - Impactul foarte puțin probabilului*, ed. Curtea Veche, București, 2009. Titlul original: *The Black Swan – The Impact of the Highly Improbable*
3. Benedict al XVI-lea, *Caritas in veritate*, trad. pr. M. Pătrașcu, Editura Presa Bună, Iași, 2009
4. Francisc I, *Gaudium Evangelii*, trad. pr. M. Pătrașcu, Editura Presa Bună, Iași, 2014
5. Alex Berenson (actualizat la 11 octombrie 2009) http://www.nytimes.com/2009/09/12/business/12change.html?pagewanted=2&_r=0
6. Robert Matthews, (accesat 10 mai 2014) http://edge.org/memberbio/nassim_nicholas_taleb
7. Stephanie Baker-Said (actualizat la 27 Martie 2008) http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=aHfkhe8.C._8&refer=home
8. Daniel Bîlbă (actualizat la March 27, 2008) http://adevarul.ro/cultura/carti/lebada-neagra-despre-impactul-putin-probabilului-1_51ed9894c7b855ff5663c3f6/index.html
9. Traducere de O. FRINC după G. P. SALVINI, „Uno sguardo sulla società con la «Evangelii Gaudium»”, în *La Civiltà Cattolica*, 3929 (1 marzo 2014), pp. 508-51 <http://www.e-communio.ro/stire1359-o-privire-asupra-societatii-cu-%E2%80%99Evangelii-gaudium>
10. The money channel (actualizat 21 decembrie 2011) http://www.money.ro/10-ani-de-la-falimentul-argentinei--istoria-se-repeta-pentru-zona-euro_1197076.html
11. Andrei Chirileasa (actualizat la 11 feb 2013) <http://www.zf.ro/eveniment/cine-sunt-favoritii-la-tronul-papal-dupa-abdicarea-lui-benedict-al-xvi-lea-10555867>

TENDINȚE EVOLUTIVE ÎN MANAGEMENTUL SITUAȚIILOR PRODUCTIV-ECONOMICE ÎN SOCIETATEA CUNOAȘTERII

EVOLUTIONARY TRENDS IN THE PRODUCTIVE-ECONOMICAL SITUATIONS MANAGEMENT IN THE KNOWLEDGE SOCIETY

BURTEA Elena

Universitatea Spiru Haret

HURLOIU Ion Iulian

Universitatea Spiru Haret

PREDA Bianca

Univeritatea Spiru Haret

e-mail: elenapana2006@yahoo.com

Rezumat. *În colectivitățile avansate din punct de vedere economic folosirea intensivă a cunoașterii este apreciată ca factor principal de progres. Economia cunoașterii este pe cale să se identifice cu un nou stadiu de dezvoltare a economiei contemporane.*

Premisele imersiunii în societatea cunoașterii sunt semnalate de dinamica evolutivă a Noii economii, în care tehnologiile digitale facilitează accesarea, procesarea, stocarea și transmiterea informațiilor. Volumul imens de informații oferă oportunități de exploatare a lor prin crearea de noi produse și servicii, apariția de noi activități și locuri de muncă.

Abstract. *In the economically advanced communities, the intensive use of knowledge is regarded as a major breakthrough. The knowledge economy is about to identify with a new stage of modern economy development.*

The immersion premises in the knowledge society are raised by evolutionary dynamics of the New economy, in which digital technologies facilitate the accessing, processing, storage and transmission of information. The sheer volume of information provides opportunities to exploit them by creating new products and services, the emergence of new activities and jobs.

Cuvinte cheie: *societatea cunoașterii, dereglementare, delocalizare, revoluție managerială, economia cunoașterii*

Keywords: *knowledge society, deregulation, relocation, managerial revolution, knowledge economy*

Introducere

Consiliile Europene de la Lisabona (2000) și Barcelona (2002) au fixat, ca obiectiv țință, transformarea Europei (Uniunii Europene) în cea mai competitivă și dinamică economie bazată pe cunoaștere din lume, capabilă să producă o creștere economică sustenabilă și o mai mare coeziune socială.

În ultimii zeci de ani, au avut loc schimbări lente în cadrul cărora vechiul stil de viață și modul tehnic de producție industrial se regăsesc ocazional. Conceptul de societate industrială aparține pentru prima dată prin anii 60 autorilor Daniel Bell, Herman Kahn, Collin Clark și Jean Fourastié, care în felul acesta anunțau sosirea „postindustrialismului”. Nu se poate spune că după epoca industriei nu va mai exista industrie, aceasta va fi sub forma nanoindustriei, o industrie bazată pe cibernetizare, robotizare, automatizare. Noul tip de industrie se regăsește în literatura de specialitate sub diferite denumiri cum ar fi: societate postindustrială, societate informațională, civilizație tehnologică, societate postcapitalistă, economie bazată pe

cunoaștere și informație. Toți acești termeni sub care noua industrie se regăsește dovedesc faptul că aceasta nu a prins încă contur clar și univoc. Pe măsură ce procesele vor fi formate și desăvârșite se va definitiva și terminologia proprie. În acest sens am considerat utilă analiza evoluției sistemelor economico-tehnologice din trecut până în prezent. Astfel, în revoluția industrială principalul aspect la constituit mecanizarea trecând de la activitatea artizanală de mână la activitatea mecanizată din fabrică. În acest fel s-a concentrat în aglomerările urbane, fiind o temelie a mării industrii. În același timp diviziunea muncii a evoluat dintre legătura între lucrători în cooperare între mașini și utilaje, punând bazele eficienței economice și raționalizării. Principalul element distinctiv al revoluției industriale l-a constituit raționalizarea. Aceasta a fost reprezentată de-a lungul timpului prin concepția Tayloristă de organizare a producției. Taylorismul prevede creșterea eficienței pe baza a două căi: a) oprirea conflictelor între patroni și muncitori; b) efectuarea unui control permanent al proceselor de producție. Raționalizarea a generat norme și standarde de performanță care să poată măsura efortul muncitorilor și distribuirea oamenilor pe posturi de muncă astfel încât să se obțină un randament maxim.

Următoarea revoluție tehnico-științifică a introdus automatizarea producției. Au fost asimilate soluții globale, noi tehnologii, concepții și programări de dezvoltare a valorii economice. Noțiunea de neproductiv aproape că nu a mai existat în spațiul social economic. Proiectarea, concepția în domeniul tehnologic și social au reprezentat principalele acțiuni economice eficiente. Tehnologiile informatice și computerul au devenit elemente de bază ale celei de a doua revoluții industriale au apărut noi tehnologii cum ar fi: microbiologia, comunicațiile, energetica. A avut loc revoluționarea management prin trecerea la organizarea muncii pe module. Apare un nou tip de lucrător „proletarul cunoașterii”, cum l-a numit Peter Drucker.

Statuarea cunoașterii ca resursă a dezvoltării stă la originile *noii economii*. Se constată că universalizarea valorilor științei și tehnicii nu cunoaște alternativă la scara evoluției societății umane. Denumită nuanțat și variat, *noua realitate economică și socială* are ca specific **trăsături precum:** tehnologiile axate pe microelectronică și informatică; tehnologiile biologice; ingineria genetică; revoluția verde; tehnica nucleară; navigația spațială.

Noua economie, specifică societății cunoașterii, transformă informația în valoare economică și socială, creând noi industrii, modificându-le pe cele existente și afectând profund viața cetățenilor.

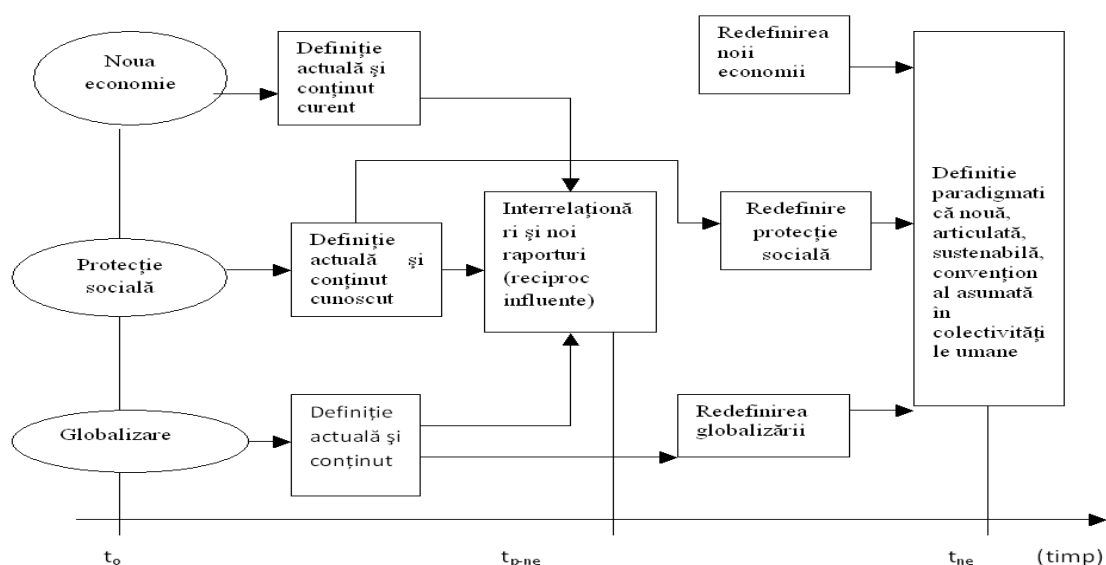

Figura nr. 1. Expriarea conceptuală a momentului intrării în Noua Economie
Sursa: realizat de autori

Unde: t_0 = moment inițial (actual); t_{p-ne} = moment pre-noua economie; t_{ne} = moment aferent intrării în Noua Economie

Pentru țări precum România, aflate în același areal european (regional) interconectat la dezvoltare prin cunoaștere, se constată că este imperativ necesar să se recurgă la autoevaluări referitoare la Noua Economie. Cel mai important obiectiv economic urmărit se referă la identificarea momentului (t_{ne}) intrării țărilor în Noua economie, în strânsă legătură cu evoluțiile internaționale zonale pentru asigurarea compatibilității relațiilor regionale.

Expresiile *era cunoașterii*, *societatea cunoașterii*, *noua economie* sau *economia cunoașterii* denotă importanța dobândită de cunoaștere, în prezent reprezentând principalul propulsor al competitivității și creării de bogăție în cadrul companiilor din țări, în plan regional, european, internațional și global.

Economia bazată pe cunoaștere, specifică societății postcapitaliste, este definită prin trăsături distincte. Se identifică *supremația valorilor necorporale*, prin faptul că valoarea unei firme din vechea economie industrială este dată, în primul rând, de elementele materiale, corporale din patrimoniu. Competitivitatea și valoarea unei firme din economia cunoașterii este determinată de capacitatea de a dobândi, disemina și valorifica, în fapt, cunoașterea. Se manifestă *demasificarea piețelor* prin faptul că produsele și serviciile devin tot mai adaptate nevoilor specifice ale unor nișe sau chiar „particule” ale pieței. Demasificarea piețelor atrage *demasificarea marketingului*, proces care deplasează economia dinspre omogenitate și nediferențiere către eterogenitate. Are loc *modificarea naturii muncii*, când se petrece noninterșanjabilitatea acesteia și se manifestă nevoia crescândă de expertize specializate complexe. Munca de rutină, repetitivă și programabilă cedează teren în fața muncii creative, nonrepetitive, de sarcini inedite. *Inovația este cheia succesului*, iar supraviețuirea firmelor nu mai este posibilă fără asigurarea unor fluxuri constante de inovativitate care să vizeze cvasitotalitatea aspectelor funcționării lor. *Revenirea la „scara redusă”* se produce prin diferențierea produselor, ceea ce implică diferențierea proceselor. „Scara redusă” furnizează o valoare economică ridicată. „Mare” nu mai înseamnă neapărat și bun, iar „mic” nu mai este sinonim cu slab și necompetitiv. Are loc *„dereglementarea” organizării*, respectiv orientarea spre schimbare și inovație care nu mai face posibilă menținerea unor angrenaje organizatorice fixe pe durate mari de timp. Descentralizarea decizională, destandardizarea procedurilor de muncă, deformalizarea relațiilor organizaționale, creșterea ponderii comunicării informale constituie cadrul organizatoric în măsură să asigure *creativitatea, reactivitatea și flexibilitatea organizațiilor de afaceri*. *Integrarea sistemelor economice* ține de interdependența crescândă a elementelor ce alcătuiesc sistemele economice. Se derulează *informatizarea infrastructurii de afaceri*, sistemele informatice reprezentând baza unor vaste și ramificate rețele parteneriale, extinse chiar la scară globală. Se înregistrează *accelerarea ritmului tranzacțiilor și operațiunilor economice* când economia vitezelor mari înlocuiește economia scării mari. Timpul se transformă într-o variabilă critică, fiecare interval temporal valorând mai mult decât cel anterior. Concurența dintre firme se bazează pe factorul timp, pe rapiditatea reacțiilor, iar abordările lente, secvențiale, pas cu pas, sunt înlocuite de „abordări simultane”.

Considerăm că aceste caracteristici ale noii economii suscită schimbări profunde în „fiziologia”, dar mai ales în „psihologia” firmelor, care trebuie să-și reinventeze structurile și să garanteze o altă calitate, superioară, a funcțiilor.

Edgar Morin remarcă amploarea, în lumea modernă, a unor elemente de entropie normativă precum: neoanarhismul, neoruralismul, neonaturalismul ș.a. Ca efect major al acestor manifestări, statul-națiune (în egală măsură, ca realitate socială, realitate economică și realitate simbolică) se găsește la confluența a două tendințe divergente: 1) pe de o parte, aspirațiile infranaționale (regionalismele, particularismele culturale, etnice și politico-economice), iar pe de altă parte, 2) tendințele integraționiste, supranaționale, tinzând chiar până la federalizare. Țările dezvoltate economic au deplasat deja accentul către *cooperarea transfrontalieră*, focalizându-și eforturile spre reducerea tensiunilor naționaliste, care nu mai

vizează componenta etnică, ci mai curând cea economică. În contextul *mondializării* tot mai accelerate a societății informaționale (postindustriale), la care participă, în egală măsură, actori guvernamentali și nonguvernamentali, atât la nivel național, cât și supranațional, continental, generând mutații în structurile sistemelor economico-sociale, problema păstrării unității în diversitate relevă actualitatea reșezării structurilor vieții economice și sociale.

„*Revoluția managerială*”, ca vector conducător al societății postindustriale, oferă corecții prin deplasarea accentului de la eficiența tehnico-economică la eficiența umană globală, prin „*sisteme de organizare rațională*”, protejate normativ și axiologic.

Deschiderea frontierelor favorizează circulația produselor, tehnologiilor, finanțelor, resurselor umane și informaționale. Deschiderea economiilor naționale a provocat „diluarea” a ceea ce, în mod tradițional, este denumit „macroeconomie”. În acest fel, localul și microeconomicul sunt conectări și integrări directe în economia regională și globală. Chiar și afacerile reduse se impun a fi conduse ca și cum ar fi afaceri multinaționale. În acest cadru se petrece așa numita „*erodare a suveranității economice*” a statelor naționale. Pârghiile keynesiene și neoclasice de management macroeconomic și-au dovedit eficacitatea într-o lume în care economiile aveau frontiere protejate, astfel încât puteau fi, cel puțin parțial, neutralizate efectele provenite „din-afară”, iar „interiorul” era supus unor stimuli, natura și intensitatea acestora asigurând performanțele macroeconomice dorite.

Aderarea statelor naționale la structuri supranaționale (precum Uniunea Europeană) presupune, de regulă, cedarea unor competențe și prerogative de politică economică în favoarea suprastructurilor. Delocalizarea producțiilor și constituirea unor rețele de afaceri la scară internațională, globală fac extrem de dificilă, uneori chiar imposibilă, contabilizarea și reglementarea fiscală a unor fluxuri economice importante. Forțele impersonale ale piețelor mondiale, au fost integrate de-a lungul perioadei postbelice mai curând de firmele private din domeniul finanțelor, industriei și comerțului decât de structuri născute din deciziile comune ale guvernelor. Acestea sunt în prezent mai puternice decât statele despre care se presupune că ar deține autoritatea politică fundamentală asupra societății și economiei. Acolo unde statele erau cândva stăpâne ale piețelor, acum piețele sunt cele care, în numeroase probleme esențiale, sunt „stăpânele” guvernelor. Declinul autorității statelor este reflectat de o *difuziune crescândă a puterii spre alte instituții, asociații și organizații*, inclusiv spre structurile regionale. Se întâlnește o asimetrie crescândă între statele mai mari, cu o solidă putere structurală, și statele mai slabe. Cauza fundamentală a răsturnării echilibrului de putere dintre stat și piață provine din ritmul accelerat al schimbărilor tehnologice. Competiția pentru segmente din piețele mondiale a înlocuit competiția pentru teritoriu, din cauza mizei modificate, datorită supremației noilor tehnologii.

În firme crește importanța birourilor în comparație cu departamentele productive, întrucât tratamentul informației ocupă un loc tot mai important în procesul de creare a valorii economice. Răspândirea tehnicilor moderne de procesare a informației a determinat o triplă schimbare în munca de birou: 1) *tehnică*, (în capacitatea crescută de tratare a informației, a interconexiunii datelor, imaginilor și simbolurilor); 2) *economică* (scăderea costului utilităților, care a determinat creșterea valorii muncii intelectuale); 3) *socială* (circa jumătate din populația activă a unei țări dezvoltate desfășoară activități de natură informațională).

Se constată că organizațiile de afaceri cu poziție de lider se vor baza pe tehnologie avansată și vor fi orientate spre servirea clienților și pe educarea adulților. Cea mai importantă trăsătură a *firmelor excelente* este imersiunea lor într-o *cultură a învățării continue*. Rezultatele sunt produsele și serviciile „*bogate*” în *cunoaștere și informații*. Pentru a ajunge la o „organizație care învață” este nevoie ca managerii să-și orienteze atenția către concepte pentru „competențele de bază” și „concuranța pe bază de capacități”. Această mutație implică nevoia *reevaluării rolului capitalului uman*.

Exemplificativ, se constată că firmele din areale de proximitate (România) urmează în ireversibil calea spre complexitate, odată cu creșterea cunoașterii. Se înregistrează, ca

atare, dinamism stabil/instabil și diferite niveluri de corectitudine/incorectitudine a relațiilor integrative pe termen lung.

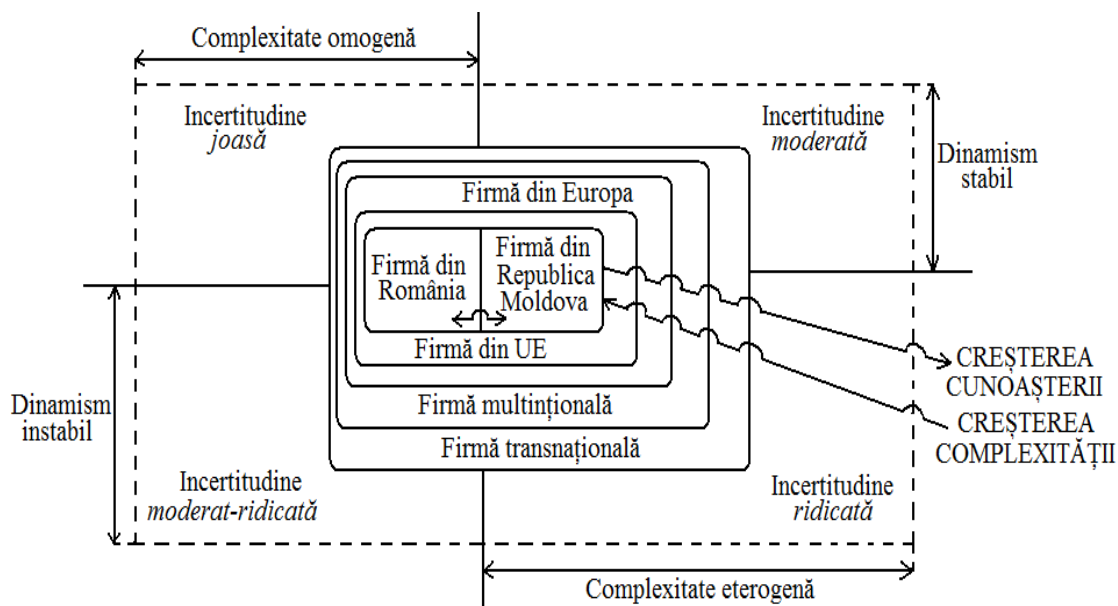

Figura 2. Exemplu corelativ pentru interdependența dintre firmele din România în evoluțiile lor spre complexitate bazată pe creșterea cunoașterii.

Sursa: realizat de autori

În noua economie și în societatea cunoașterii, bazată pe inteligența și creativitatea umană, bunurile intangibile, precum cunoștințele și managementul informației și cunoașterii devin *noul nucleu al competențelor*. Dacă în economia tradițională factorii de producție erau pământul, munca și capitalul, în noua economie cunoașterea devine componentă esențială a sistemului contemporan de dezvoltare economică și socială.

Informația se constituie astfel ca o resursă nouă, un adevărat *capital al economiei moderne*. Se produce un efect de transformare a resurselor informaționale asupra industriei și o dispariție gradată a granițelor între produse și servicii.

Cunoașterea împreună cu informația sunt armele competitive ale economiei moderne. Cunoașterea este mai puternică și mai valoroasă decât resursele naturale și marile întreprinderi. În societatea celui de-al treilea mileniu valoarea nu constă în activele tangibile, ci în cele *intangibile*. *Capitalul intelectual* este termenul atribuit activelor intangibile combinate, care permit companiei să funcționeze eficient. Ele reflectă potențialul unei organizații. Exemplele pot include clienții și gradul lor de loialitate, canalele de distribuție, diferite contracte și acorduri. Activele bazate pe proprietatea intelectuală includ know-how-ul, secretele de comercializare, copyright-ul, brevetele sau alte drepturi. Proprietatea intelectuală reprezintă mecanismul legal de protecție a mai multor active ale organizațiilor. Cercetătorii, oamenii de afaceri și politicienii au nevoie de know-how pentru a transforma activitățile care influențează principalele valori legate de muncă. Aceste valori constituie motorul bunei funcționări a unei societăți și pot determina natura proceselor și instituțiilor din România.

Un aspect nou al *cunoașterii este acela de factor economic*. Într-o companie crearea de cunoaștere nouă nu este o activitate specializată a departamentului de cercetare și dezvoltare. Este un mod de comportare, un mod de a fi. Într-o companie fiecare este un lucrător al cunoașterii (knowledge worker), ceea ce îi conferă și caracterul de antreprenor. Giovanni Dosi consideră economia ca un sistem distribuit de diverse piese (obiecte) de cunoaștere.

Cunoașterea este *activ* care se apreciază pe măsura utilizării. Cu cât sunt utilizate mai mult, cu atât cunoștințele devin mai efective și eficiente. În acest sens, trebuie să se folosească *darul imaginației umane inteligente*. Așadar, *informația* este ceva extern, care se pune la dispoziția oamenilor. *Cunoștința* este o dezvoltare internă, un avans făcut nouă

înșine, o îmbogățire a existenței practice prin, potența capacității operative. În continuare, în mod configurat s-a recurs la sistematizarea conceptuală reprezentativă a celor mai corecte definiții pentru date, informații și cunoștințe. Conform Collins Concise Dictionary: *datele* reprezintă „o serie de observații, măsurători sau fapte”; *informațiile* sunt definite ca „actul de informare sau condiția de a fi informat”; *cunoștințele* sunt „fapte sau experiențe cunoscute de o persoană sau un grup de persoane; *cunoașterea* sau *înțelegerea acumulată* (câștigată) prin experiență sau învățare”. Dacă urmărim conexiunile dintre cele trei concepte, *informațiile* sunt „un ansamblu de date care au fost organizate într-o anumită structură, au fost încadrate într-un context și li s-a dat un anumit sens sau înțeles”, iar *cunoștința* este „o informație codificată suplimentar”.

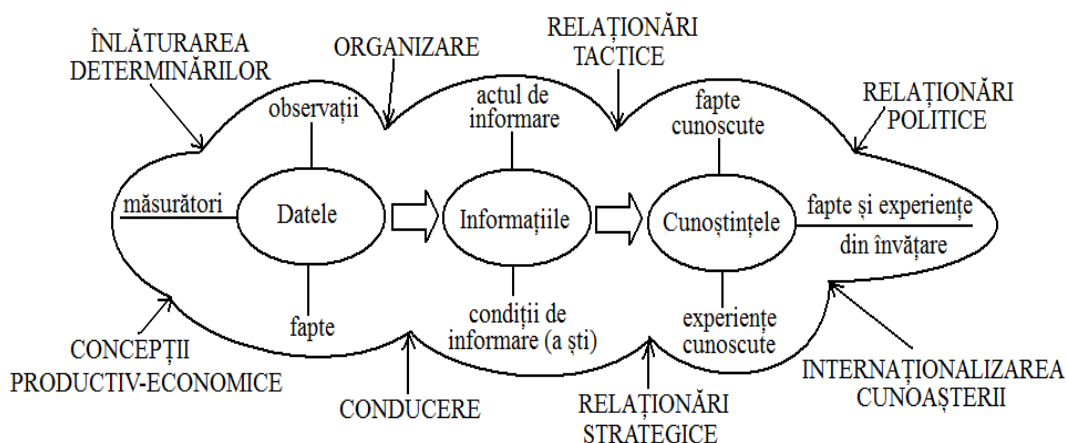

Figura nr. 3. Algoritmul evolutiv "date-informații-cunoștințe" în managementul situațiilor productiv-economice bazate pe cunoaștere.

Sursa: realizat de autori

Informația reprezintă o legătură între date și, în mare măsură, este de sine stătătoare, semnificația ei depinzând de context și cu puține implicații pentru viitor. Dincolo de relație stă *modelul*, el fiind mai mult decât o simplă relație între relații. Modelul servește ca arhetip implicând repetabilitatea cât și predictibilitatea. Modelele care reprezintă cunoștințe au tendința de a deveni mai auto-contextualizate. Un asemenea model tinde, mai degrabă să-și creeze propriul său context, decât să fie dependent de un anumit cadru. Înțelepciunea (wisdom) rezultă atunci când se înțeleg principiile fundamentale care răspund de modelele de adevăruri general valabile (*eternal truths*). Concluziv, pot fi făcute următoarele asocieri: *informațiile* se referă la descriere, definire sau perspectivă (ce, cine, când, unde); *cunoștințele* includ strategii, practici, metode sau abordări (cum); *înțelepciunea* cuprinde principii, judecăți, morale sau arhetipuri (de ce).

Analiza sintetică a începutului noii economii în România evidențiază elemente aparent neconvenționale ca apariție fenomenologică și procesuală. Este vorba de tranziția „haotică” spre o nouă eră, caracterizată de schimbări „șocante”, competiție globală, rapiditate crescută a circulației informației în fluxurile de comunicare, creșterea afacerilor și globalizarea de neoprit a acestora.

Societatea cunoașterii bazată pe informație este fundamentată pe următorii piloni: *know-what* (a ști ce) se referă la cunoștințele despre fapte; *know-why* (a ști de ce) se referă la cunoașterea științifică a principiilor și a legilor naturii; *know-how* (a ști cum) se referă la abilitatea sau capacitatea de a face ceva; *know-who* (a ști cine) a devenit foarte important deoarece a ști cine implică informații despre *cine știe ce* și *cine știe cum, să faci ce*. Din aceste considerente, cei 31 ai societății cunoașterii: *inovare, învățare, interactivitate partenerială* creează, la nivel microeconomic, organizația care învață.

În UE, și România se deschide un nou „areal temporal” al noilor tipuri de afaceri auto-ajustate, cu elemente marginale finite infinitezimale, în întregime micro-controlate cvasi-continuu de decidenții colectivi informatizați.

În esență, în România apare „un nou mediu economic”, în comparație cu cel actual.

Se constată că schimbarea (S), cunoașterea (C) și globalizarea (G), practic se manifestă procesual pe corpul și conținutul actualei economii din România.

Ca atare, este justificată concluzia că noua economie nu este o apariție dată, o invenție sau un produs inovativ „de ruptură”, ci mai degrabă reprezintă rezultatul procesării actualei economii, într-o cvasicontinuitate infrastructurală materială și umană, dominată de cunoaștere și globalitate.

Concluzii

Evoluțiile globale în materie de producere de cunoaștere au făcut obiectul a numeroase dezbateri la nivel internațional și au fost dezvoltate în numeroase documente programatice: evoluția noilor paradigme tehnolo-industriale; evoluțiile demografice la nivel global - scăderea natalității, îmbătrânirea populației, creșterea nivelului de urbanizare; știința noilor materiale, biotehnologiile, nanotehnologiile și reducerea biodiversității; provocările de natură ecologică; modificarea sistemelor generatoare de bunăstare și a structurilor de guvernare; dimensiunea instituțională și etică a inovării și creativității; dimensiunea socială a proceselor intensive în cunoaștere; creșterea importanței digitalizării în procesul de codificare a cunoașterii; redefinirea echilibrelor de forță între actorii societali.

O chintesență a ariilor tematice în domeniul producerii de cunoaștere poate fi regăsită în FP7 și vizează: creșterea economică, ocuparea și competitivitatea în societatea bazată pe cunoaștere; combinarea obiectivelor economice, sociale și ecologice din perspectivă europeană; principalele tendințe majore la nivel societal și implicațiile acestora; locul și rolul Europei la nivel global; cetățenia europeană.

La începutul anilor ‘90, două fenomene majore au început să revoluționeze economia și viața cotidiană peste tot în lume, inclusiv în UE. Pe de o parte, globalizarea economiei, economiile din toată lumea devenind din ce în ce mai interdependente.

Cunoașterea poate să ducă la creșterea estimată a competitivității firmelor de până la 80% în condițiile în care influențele globale ale informațiilor și tehnologiilor transformă vechea economie în noua economie. Influența globală a informațiilor și tehnologiei comunicațiilor transformă societatea ca întreg, dar aceste tehnologii nu produc idei noi, toate cunoștințele depind, în ultimă instanță, din punct de vedere al generării și învățării, de individ, și ca urmare omul este cel ce trebuie pus în centrul oricărui demers.

Ca răspuns în fața globalizării, Uniunea intenționează să încurajeze competitivitatea economiei europene (liberalizarea telecomunicațiilor, a serviciilor și a energiei), susține programele de reformă ale statelor membre facilitând schimbul „celor mai bune practici”, caută să concilieze necesitatea de creștere și competitivitate cu obiectivele de coeziune socială.

Bibliografie

1. Bell D., Coicaud J.M. Ethics in Action: The Ethical Challenges of International Human Rights Nongovernmental Organizations. Cambridge: University Press, 2007. 320 p.
2. Drucker P. Realitățile lumii de mâine. București: Teora, 1999, 271 p.

3. Morin E. Penser L'Europe. Paris: Editeur Gallimard, 1997. 262 p.
4. Dosi G., The Contribution of Economic Theory to the Understanding of a Knowledge – Based Economy, in Dale Neef a.o., Eds, The Economic Impact of knowledge, Butterworth-Heinemann.
5. Collins H., Concise Dictionary. Sydney: Australian Edition, 3rd Edition, Harper Collins, Australia 1995. 1583 p.
6. Burtea E. Economia cunoașterii și avantajul competitiv. Chișinău, Analele Universității Libere Internaționale din Moldova, 2009, 197 p.

CONTROLUL INTERN ÎN CADRUL ORGANIZAȚIEI ȘI AUDITUL INTERN – ORIZONT 2020

INTERNAL CONTROL IN THE ORGANIZATION AND INTERNAL AUDIT - HORIZON 2020

CALOIAN Florentin

A.S.E. București, Facultatea de Contabilitate și informatică de gestiune

Bucharest University of Economic Studies,

Accounting and Management Information Systems Faculty

IONESCU Luminița

Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Management Financiar-Contabil București

Spiru Haret University

Faculty of Financial-Accounting Management

e-mail: lionescu.mfc@spiruharet.ro

Rezumat. Această lucrare prezintă rolul controlului intern în cadrul unei organizații, bazele analizei controlului intern, precum și evoluția estimată a controlului intern cu privire la orizontul 2020. Pe măsură ce organizațiile au devenit tot mai mari și mai complexe, orizontul 2020 pentru Europa prefigurează dezvoltarea unor societăți de tip holding multinaționale foarte puternice, care concentrează fluxuri de numerar și forță de muncă la un nivel fără precedent.

În ultimele decenii, auditul intern a căpătat o semnificație deosebită, mai ales în contextul globalizării, dezvoltării tehnologiei și a sistemelor informatice. În viitorul apropiat, sistemele informatice vor contribui substanțial la aplicarea mecanismelor de control și exercitarea misiunilor de audit.

Abstract. This paper presents the role of internal control in an organization, the foundation of the analysis of internal control and internal control regarding the horizon 2020.

As organizations have become larger and more complex, 2020 for Europe might emerge strong holding multinational companies, that concentrate cash flows and labor to an unprecedented level.

In recent decades, internal audit has acquired a special significance, especially in the context of globalization, technology and information systems development. Thus, in the near future, information systems will contribute substantially to implement the control mechanisms and to perform the audit missions.

Cuvinte-cheie: contabilitate, control financiar, audit inte

Keywords: accounting, financial control, internal audit

JEL Classification: M41, M49, M42

I. Introducere

Contabilitatea se află într-o evoluție continuă, deoarece internaționalizarea și globalizarea reprezintă trăsăturile definitorii ale secolului al XXI-lea. Ca urmare, pentru orizontul 2020 putem discuta despre globalizarea contabilă care urmărește transformarea sistemului contabil într-un model economic și financiar, care să informeze corect și rapid utilizatorii informației contabile.

Este unanim acceptat controlul intern ca fiind funcție a conducerii, iar rolul managementului devine tot mai important cu privire la prezentarea obiectivelor misiunii de audit în raport de rezultatele controlului intern. Studiul controlului intern presupune analiza a 3(trei) elemente:

- a. Răspunderea managementului
- b. Asigurarea rezonabilă
- c. Restricții inerente

Managementul organizației trebuie să definească și să aplice mecanismele de control ale entității. Din acest punct de vedere, managementul este răspunzător de întocmirea și prezentarea situațiilor financiare, conform cadrului general de raportare financiară la nivelul teritoriului național în care se află entitatea economică.

Entitatea economică trebuie să definească mecanismele de control intern, astfel încât să ofere o asigurare rezonabilă(dar nu absolută) a situațiilor financiare, în sensul că acestea oferă o imagine fidelă a:

- a. Situației patrimonialului (Bilanțul contabil)
- b. Rezultatul exercițiului(Contul de profit și pierdere)
- c. Modificării poziției financiare (Situația modificării capitalurilor proprii)
- d. Situației fluxurilor de numerar (Fluxuri de trezorerie)
- e. Note explicative (Detaliere posturi situațiile financiare – nelimitative)

Mecanismele de control intern sunt concepute de managementul întreprinderii după analizarea:

- a. Costurilor generale de activității canalizate pe centre de cost;
- b. Beneficiile generate de punerea în aplicare a mecanismelor de control.

Restricțiile inerente sunt în legătură cu gestionarea riscurilor. Astfel, afacerile nu se confruntă doar cu probleme de contabilitate în interiorul țării de origine. În momentul în care companiile depășesc frontierele naționale se confruntă: cu noi culturi; noi legi; noi sisteme politice; diferențe la nivelul sistemelor de contabilitate național-european-internațional⁷.

II. Recenzia literaturii pe tematica abordată

În lucrarea *Contabilitatea și controlul formării și utilizării resurselor bugetare*, autoarea Popescu Pusa Viorica, tratează problematica contabilității publice și a controlului resurselor publice. Sunt prezentate modele de control financiar și modul în care acestea conduc la eficiența organizațiilor, precum și instituții de control financiar există la nivel național. Un subcapitol este destinat auditului intern și extern, cu accent pe auditul fondurilor europene.

Documentul *România și strategia Europa 2020*, discutat pe larg în mass-media, stabilește cele 3 priorități ale strategiei Europa 2020 care definesc viziunea Uniunii Europene asupra economiei sociale de piață pentru secolul XXI și vizează⁸:

- a) creșterea inteligentă, prin dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare;
- b) creșterea durabilă, prin promovarea unei economii mai eficiente, mai ecologice și mai competitive;
- c) creșterea favorabilă incluziunii prin promovarea unei economii cu un grad înalt de ocupare a forței de muncă care să asigure coeziunea socială și teritorială.

⁷ Caloianu F – Forum PMM 2012, Convergente și divergente între IFRS-IMM și Directiva a IV a Europeană

⁸ http://www.fonduri-ue.ro/Suport/Studii/1_Studii_POR/10_Romania_si_strategia_ue_2020.pdf p. 9

III. Controlul intern – orizont 2020

Controlul intern este o prioritate a tuturor organizațiilor, cu precădere în ultimii ani, când au fost accesate numeroase fonduri europene. Pentru asigurarea calității managementului financiar-contabil este imperativ promovarea controlului intern, pentru prevenirea fraudelor și a corupției. Accesarea fondurilor publice și în special a fondurilor europene impune exercitarea controlului financiar preventiv, înglobând experiența organelor de control din ultimii douăzeci de ani și analizând reacțiile contribuabililor la acțiunile integrate ale organelor de control (Ionescu L, 2012).

Referitor la fondurile europene pot fi identificate următoarele elemente de control intern:

- eficacitatea, eficiența și economia de operațiuni economice;
- fiabilitatea informațiilor furnizate prin raportările financiare;
- protejarea informațiilor din proiectele finanțate cu fonduri europene;
- prevenirea abaterilor, fraudelor și neregulilor, minimizarea acestora;
- buna gestionare a riscurilor ce decurg din tranzacțiile cu banii publici;
- limitarea birocrăției în proiectele finanțate cu fondurile europene.

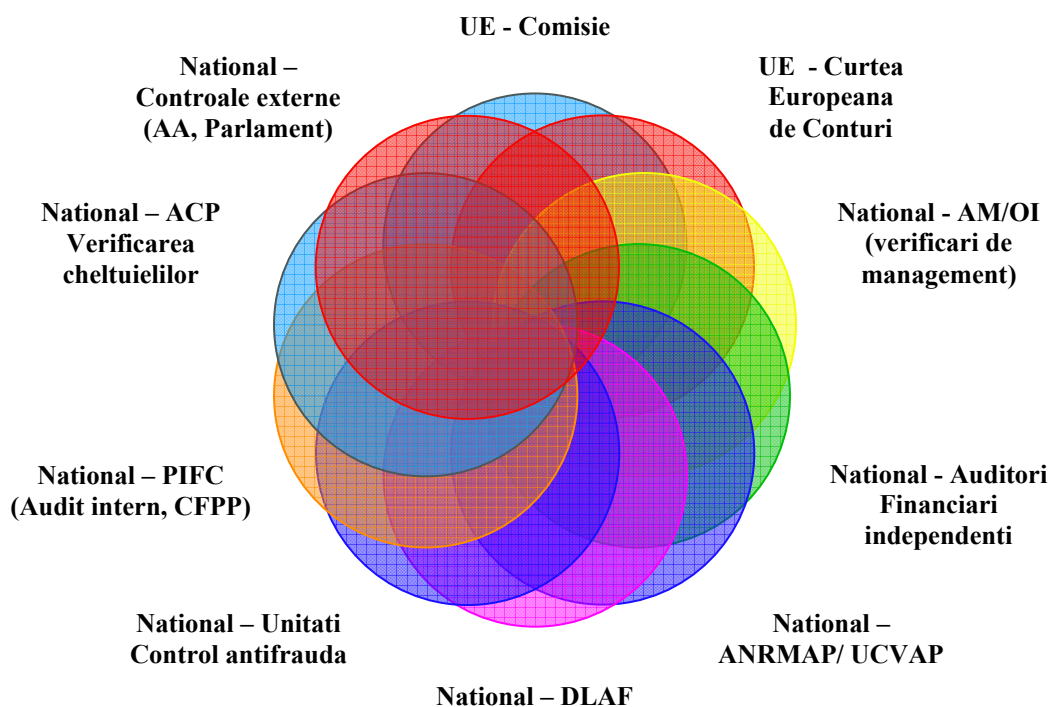

Figura nr. 1. Controlul proiectelor finanțate din fonduri europene

Sursa: CECCAR – Curs “Gestiunea fondurilor nerambursabile”, București, 2013

Orizontul 2020 impune **modernizarea controlului intern** și îmbinarea tehnicilor de control cu sistemele informatice și bazele de date, modernizarea sistemului contabil public și a sistemului de raportare a banilor europeni. Pentru dezvoltarea și implementarea controlului financiar cu privire la orizontul 2020 se impune constituirea unui corp de elită al specialiștilor în domeniu care să devină buni controlori financiari și să aibă competență în domeniul fondurilor europene. Una dintre dificultățile accesării de fonduri europene o constituie capacitatea limitată a autorităților publice locale de a identifica oportunități și proiecte, precum și insuficienta pregătire a managementului și a societăților beneficiare care nu au înalt

grad de pregătire pentru dezvoltarea și implementarea de noi proiecte(Zaman, G. și Cristea, A., 2011).

Pentru pregătirea acestor specialiști în domeniul controlului intern, Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România(CECCAR) alături de alte organisme profesionale contabile, cum ar fi Camera Auditorilor Financiari(CAF) și Camera Consultanților Fiscali(CCF) oferă mijloace de pregătire și stagii de practică în domeniu. CECCAR este principalul organism care guvernează profesia contabilă din România, având o puternică implicare pe plan european și internațional și are rolul de a pregăti experți contabili europeni, care să gestioneze afacerile clienților și să implementeze controlul intern conform exigențelor europene. Dezvoltarea afacerilor pe plan european a condus la dezvoltarea profesiei contabile la un nivel fără precedent. CECCAR are sarcina să se asigure că profesioniștii contabili continuă să-și dezvolte și să-și mențină competențele profesionale cerute de utilizatorii serviciilor lor și de aceea a dezvoltat ample programe de pregătire profesională pentru a promova profesia contabilă pe plan național și regional⁹.

IV. Auditul intern – orizont 2020

Auditul intern este în strânsă legătură cu controlul intern deoarece auditul se bazează pe rezultatele controlului intern. Orizontul 2020 prefigurează o bună colaborare între toate organele de control și audit cu privire la verificarea/auditarea tranzacțiilor economice, a proiectelor finanțate din fonduri publice sau a declarațiilor fiscale și financiare. Se observă dezvoltarea auditului în guvernanta corporativă, efecte redistribuite ale impozitelor asupra evoluției economice și complexitatea situațiilor financiare anuale consolidate întocmite în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară.

Concomitent, se observă și o bună colaborare între organismele profesiei contabile la nivel național și internațional, adică între: Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România(CECCAR), Camera Auditorilor Financiari(CAF) și Camera Consultanților Fiscali(CCF) împreună cu The Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) și Chartered Institute of Management Accountants (CIMA).

În ultimii ani s-a înregistrat o dezvoltare a pieței de audit pentru proiectele finanțate din fonduri europene, dar și o orientare a firmelor către serviciile de audit, care conferă un plus de credibilitate informației contabile și o bună reputație a întreprinzătorilor. Contractele de audit sunt atribuite către auditorii financiari prin sistemul electronic de achiziții publice (SEAP), ceea ce indică creșterea transparenței pe piața de servicii de audit la nivel național. Prin observarea pieței de audit se remarcă concentrarea contractelor de audit la marile societăți de audit, așa numitele „Big Four” și numărul mic de contracte câștigate de către micile firme de audit sau auditorii persoane fizice. Societățile mari de audit dispun de mai multe resurse materiale și umane, precum și financiare pentru a derula misiuni importante de audit, care implică prelucrarea unui volum mare de documente într-un interval scurt de timp.

Auditul intern este diferit față de auditul financiar și se exercită de către persoane din interiorul organizației, care au nivel înalt de pregătire și cunoștințe extinse despre entitate și problemele întâlnite. Auditul intern se bazează pe constatările controlului intern și mai ales pe rezultatele controlului de gestiune. De multe ori, auditorii interni sunt numiți de către compania mamă la filiale sau sucursale pentru a verifica activitatea din alte țări. Este cazul companiilor multinaționale, lanțuri hoteliere sau firme de turism care au depășit frontierele naționale și se confruntă cu noi culturi, noi legi și noi sisteme politice. Sistemele fiscale creează situații speciale de la țară la țară datorită sistemului de impunere și modului de completare a declarațiilor fiscale. Ca urmare, auditul intern pentru orizontul 2020 va fi exercitat de specialiști bine pregătiți cunoscători a limbilor europene și a sistemelor fiscale din UE care pot face față exigențelor companiilor europene.

⁹ www.ceccar.ro – Dezvoltare profesională

În general, auditul intern în viitor va avea aceleași misiuni, cea mai importantă fiind de a asigura eficacitatea controlului intern, însă va prezenta noi aspecte ca urmare a dezvoltării companiilor pe piața europeană. Astfel, auditul intern va deveni mult mai complex, dezvoltat la nivelul fiecărui departament în interiorul companiilor, astfel încât să identifice posibile lipsuri sau omisiuni ale controlului intern, precum și erori contabile înregistrate în trecut. Este posibil ca auditul intern să devină o funcție a conducerii alături de controlul intern și să conducă la creșterea afacerilor și la securitatea informațiilor. Auditarea sistemelor informatice va deveni importantă în cadrul companiilor care au nevoie de protejarea bazelor de date și securitatea informațiilor, precum și accesarea acestora cu ușurință de către personalul autorizat.

Rolul auditului intern este de a facilita legătura dintre management, contabilitate, sistemele informatice și sistemul de control, fiind un element de comunicare a informațiilor în cadrul organizației.

V. Concluzii

Această lucrare prezintă aspecte specifice cu privire la contabilitate, control intern și audit cu privire la orizontul 2020, având în vedere particularitățile naționale și regionale din ultimii ani. Problematika globalizării și dezvoltarea companiilor pe plan european a condus la gradul de complexitate ridicat al tranzacțiilor și la provocările legate de gestionarea riscurilor. Apreciem că sistemul de control intern, ca funcție a conducerii poate gestiona cu succes riscurile apărute în cadrul organizațiilor, iar perfecționarea profesioniștilor contabili implicați în acțiunile de control intern este esențială. Auditul intern va deveni mai complex în următorii ani ca urmare a dezvoltării afacerilor pe plan național și european, misiunile de audit putând fi exercitate cu ușurință prin sisteme electronice avansate, care permit prelucrarea și stocarea datelor.

Bibliografie

1. Caloian F. – *Bazele contabilității*, Editura C.H. Beck, București, 2008
 2. Ionescu L. – *Principii și ipoteze în fenomenul birocrăției și corupției*, Teză Post-doctorală Academia Română, 2012
 3. Ionescu L. – *Controlul financiar și fiscal, teste grilă și practice*, Editura Ars Academica, București, 2010
 4. Ionescu L. – *Controlul financiar și fiscal și audit, fundamente teoretice și practice*, Editura Ars Academica, București, 2009
 5. Popescu, I(2011) - “*The Expansion of European Bureaucracy*, CES Working Papers, Vol II, 2011
 6. Popescu P.V.(2013) – *Contabilitatea și controlul formării și utilizării resurselor bugetare*, teză de doctorat 2013, Cluj Napoca, 2013
 7. Treisman, D., (2000) - *The causes of corruption: a cross-national study*, Journal of Public Economics, 76(2000)
 8. Uslaner, E.M., (2008) - *Corruption, Inequality, and the Rule of Law: The Bulging Pocket Makes the Easy Life*. New York: Cambridge University Press
 9. Zaman, G. and Cristea, A., (2011) - *EU Structural Funds Absorption in Romania: Obstacles and Issues*, Romanian Journal of Economics, Volume 32, nr. 2, pp. 60-77
- Site internet:
www.ceccar.ro- Dezvoltare profesională
www.cafr.ro- Audit intern

DEȘEURILE ELECTRONICE. AMENINȚARE SAU OPORTUNITATE

ELECTRONIC WASTE. THREAT OR OPPORTUNITY

CHIVU Marin
CHIVU Maria Ramona
Universitatea Spiru Haret /Spiru Haret University
chivumarin@yahoo.com
chivumariaramona@yahoo.com

Rezumat. *Articolul tratează problema deșeurilor electronice la nivel global, cauzele, impacturile asupra populației precum și eforturile depuse pentru a asigura o bună gestionare a acestor deșeuri.*

Abstract. *The article deals with the problem of electronic waste globally, causes, impacts on the population and the efforts to ensure the proper management of these wastes.*

Cuvinte cheie: *deșeuri electronice, e-waste, poluare.*

Keywords: *electronic waste, e-waste, pollution.*

1. Introducere

Deșeurile electronice, cunoscute de asemenea și după denumirea lor din engleză E-Waste (deșeuri electronice) sau RAEE (deșeurile aparatelor electronice și electrice) cu diferența că sub această siglă sunt incluse și deșeurile electrice, au devenit în ultimii ani un nou tip de deșeuri. Foarte puține persoane din domeniul public și privat au atras atenția asupra faptului că din cauza progresului tehnologic, în curând aceste aparate se învechesc transformându-se astfel foarte repede în deșeuri.

Telefoanele mobile, bateriile, monitoare, computerele, calculatoarele, jocurile video, dotările telecomunicațiilor și altele, sunt aparate care la sfârșitul ciclului de viață devin deșeuri electronice ce se înmulțesc de trei ori mai repede decât deșeurile urbane menajere.

Progresul tehnologic rapid a contribuit la producerea din ce în ce mai mare a aparatelor electronice de dimensiuni mici ce se depreciază tehnic destul de rapid. Printre multe alte lucruri, aceste produse au îmbunătățit sistematizarea proceselor industriale, eficacitatea firmelor și activitatea educativă deoarece oferă noi instrumente de cunoaștere. Cu toate acestea producția tehnologică accelerată a generat tone de E-Waste sau deșeuri electronice.

Ce reprezintă E-Waste?

E-Waste este denumirea internațională (termenul) preluat din englezescul „electronic waste” pentru deșeuri electronice. În Europa este de asemenea cunoscut sub denumirea de DEEE (deșeuri din echipamente electronice și electrice) cu diferența că această siglă include și deșeurile electrice. E-Waste face referire la orice produs, bunuri sau componente care au un dispozitiv electronic sau un chip și care ajung la sfârșitul ciclului de viață. Majoritatea acestor aparate conțin deșeuri poluante foarte periculoase pentru sănătatea persoanelor și pentru mediul înconjurător.

E-Waste au legătură cu aparatele pe care le folosim zilnic în diferite locuri:

- **Acasă:** computere, monitoare, mouse, telefoane mobile, calculatoare, jucării, jocuri video, mașini de scris, încărcătoarele telefoanelor mobile, etc.

- **La birou:** faxuri, imprimante, xeroxuri, proiectoare, scannere, ceasuri, multifuncționale, centrale telefonice, mașini de calculat.
- **În industrie:** pe lângă toate cele menționate, dotările telecomunicațiilor, echipamentele medicale, sisteme de microunde și baterii, sisteme audio și sisteme de securitate.

Potrivit datelor Agenției Europene de Mediu numărul deșeurilor electronice crește la fiecare cinci ani cu 17- 29%. Aceasta înseamnă că numărul lor crește de 3 ori mai repede decât cel al deșeurilor urbane¹⁰. Astfel, se poate spune că este vorba despre o nouă problemă de mediu care va afecta din ce în ce mai mult sănătatea oamenilor și conservarea mediului înconjurător.

Deșeurile electronice care se produc în România provin în principal din sectorul sistemelor automate, aerospațial, din industrie, din sectorul comercial și de asemenea din case și birouri. Sursele deșeurilor electronice:

- *Consumatoare:* celulare, sisteme de comunicare fără fir (wireless), calculatoare, computere personale, jocuri video.
- *Sisteme automate:* sisteme audio, instrumentare, sisteme de navigare, sisteme de securitate.
- *Industrie:* echipamente de telecomunicații, echipamente automatizate, echipamente medicale, sisteme de control, sisteme de microunde.
- *Comerciale:* calculatoare, imprimante, monitoare.
- *Aerospațial:* sistemele de control de la bord, sisteme de comunicare, sisteme de navigare, sisteme radar și de trafic.

2. Aparatele electronice – O amenințare

În multe case și birouri putem întâlni mai multe telefoane mobile și diverse aparate electronice. Frazele precum „mouse-ul acesta nu mai este bun”, „telefonul acesta nu mai funcționează”, „calculatorul s-a stricat” sau „am rămas fără baterie” duc la cumpărarea unor aparate noi. Însă atunci când intrăm într-un magazin să cumpărăm noul model de pe piață nu ne punem întrebarea „ce vom face cu aparatul vechi?”. Folosim aceste aparate fără să știm ce tehnologie a folosit producătorul, ce valabilitate le dăm acestor aparate și fără să știm ce vom face cu cele care „se presupune că” nu ne mai folosesc.

Companiile, serviciile publice, universitățile și oamenii își reînnoiesc în mod constant echipamentele pentru a îmbunătăți calitatea lucrării, pentru a automatiza procese și de asemenea pentru a se menține în prim-planul pieței electronice. Potrivit Programului Națiunilor Unite pentru Mediu, în fiecare an sunt fabricate până la 50 de milioane de tone de aparate electronice care apoi sunt aruncate. Rapiditatea cu care sunt înlocuite aceste tehnologii produce mai multe deșeuri care trebuie tratate.

Greutatea ecologică.

Producția aparatelor electronice necesită o amplă și complexă combinație de substanțe. Dintre acestea amintim metalele prețioase a căror extracție și transformare poluează foarte mult. Impactul pe care îl are asupra mediului înconjurător începe încă de la etapa de fabricație datorită cantității de energie care se folosește pentru acest proces.

De exemplu, „greutatea ecologică” (cantitatea de deșeuri generate pentru a produce o unitate) a următoarelor aparate este:

- Un calculator, aproape 1500 de kilograme
- Un portabil, aproximativ 400 de kilograme
- Pentru un telefon mobil, 75 de kilograme

¹⁰ Revista Ecoamérica. Especial Residuos Sólidos. Santiago, Martie 2007, an (curs) 7, nr. 65

În țările în curs de dezvoltare media ciclului de viață a calculatoarelor a scăzut de la 6 ani în 1997 la 2 ani în 2005 și se menține iar cea a telefoanelor mobile de la 3 în 2004 la 1 an în 2010 (sursa: EPA, Environmental Protection Agency, United States).

Unde ajung deșeurile electronice?

În unele cazuri (cele mai dorite situații) aceste deșeuri ajung în depozitele companiilor în așteptarea de a fi refolosite, reciclate sau vândute pe componente. Însă există situații în care aceste deșeuri sunt lăsate în spații deschise afectând mediul înconjurător.

Unele țări exportă mari cantități de deșeuri electronice în China, India, Pakistan, Indonezia, Malaezia printre altele, unde muncitorii – în general în condiții precare - separă acele piese care pot fi refolosite, reciclate și vândute, de restul componentelor care în final devin deșeuri periculoase. Există munți de deșeuri care provin din telefoane mobile, imprimante, faxuri, scannere, sisteme audio, camere video, televizoare, calculatoare, xeroxuri. Majoritatea acestor aparate electronice conțin elemente precum mercur, plumb, cadmiu, beriliu, seleniu, crom, substanțe halogenate și alte deșeuri poluante foarte periculoase pentru sănătatea oamenilor și mediu. Sunt compuși chimici care pot polua resursele de apă de suprafață și subterane.

În acest lanț informal de prelucrare intervin comunități precum provincia Guandong din China care este unul dintre principalele depozite pentru deșeurile electronice. În ciuda faptului că în anul 2000 a fost interzis importul acestor deșeuri, E-Waste continuă să fie o sursă importantă de muncă pentru milioane de persoane, printre care femei însărcinate și copii care dezassemblează piesele, cablurile, chipurile și alte componente pentru un salariu precar. Același lucru se întâmplă și în India. Deși cifrele pot varia din cauza ilegalității acestui tip de comerț, se estimează că anual în India ajung între 10 și 20 de milioane de tone de deșeuri electronice dintre care 25% de tipul calculatoarelor. Cererea pentru acest tip de deșeuri se datorește faptului că din interiorul calculatoarelor se pot obține elemente valoroase precum cuprul, fier, siliciu, nichel etc.

Persoanelor care lucrează în acele adevărate cimitire de deșeuri sunt supuse unor mari riscuri de îmbolnăvire datorita componentelor manevrate, astfel se pot dezvolta afecțiuni ale rinichilor, tumori cerebrale, afectarea sistemului nervos, probleme de tensiune și sistemul reproductiv. Dat fiind faptul că în China procentul populației sărace și a șomerilor este destul de mare, foarte multe persoane vor să muncească acceptând astfel condiții de muncă precare atât din punct de vedere al salariilor, condițiilor sanitare cât și al siguranței; există întotdeauna cineva dispus să ia locul celor care renunță din dorința de a găsi condiții de muncă mai bune.

Aparatele electronice conțin plumb, mercur, cadmiu, beriliu și alte substanțe chimice BFR, polibromurați (PBB), eterii de difenil-polibromurați (PBDE), tetra-bromobisphenol A (TBBA). De asemenea folosesc frecvent polimeri pe bază de clorură de vinilin (PVC).

Un mobil de exemplu conține între 500 și 1000 de componente¹¹. (Jacott, Marisa, Toxic substances in electronics industry, May 2005)

3. E-Waste: impacturile asupra sănătății și a mediului înconjurător

Calculatoarele, monitoarele, xeroxurile și alte aparate pot fi păstrate ani întregi în depozite fără să provoace niciun rău, problema apare atunci când în aceste depozite intervin condiții de umiditate și/sau temperaturi ridicate. Atunci materialele încep să se descompună și devin substanțe poluante care afectează sănătatea persoanelor și mediul înconjurător.

Atât în cazul procesului de fabricație a unui aparat electronic – prin extracția metalelor valoroase - cât și în gestionarea deșeurilor, populația și mediul înconjurător sunt expuse unei serii de riscuri. De exemplu pentru funcționarea unui ecran de televizor sau a unui monitor se folosesc tuburi de raze catodice care conțin doze mari de plumb, acesta neputând fi reciclat.

¹¹ Jacott, Marisa, toxic substances in electronics industry, May 2005

În prezent, datorită cererii în creștere pentru plasme și LCD a scăzut producția și consumul acestui tip de tehnologii (tuburi de raze catodice) materialul folosit pentru ecranele LCD fiind mercurul.

Progresul acestor tehnologii este inevitabil, însă manevrarea eficientă a acestor produse chimice în procesul de fabricație, consumul responsabil de către cetățeni și dispunerea finală adecvată a acestor ar putea scădea eventualele riscuri, evidențiate în continuare.

Legătura dintre materialele folosite pentru producția aparatelor electronice și prejudiciul pe care acestea îl pot cauza sănătății oamenilor și mediului înconjurător.

Materialul	Potențiale prejudicii, sănătatea oamenilor	Potențiale prejudicii, mediul înconjurător
Bariu	Edem cerebral, slăbiciune musculară, creșterea presiunii sângelui, afectarea ficatului.	Bariul rămâne în sol și în sedimentele din apă. Dacă organismele acvatice îl absorb acestea dezvoltă afecțiuni care în cele din urmă provoacă moartea
Beriliu	Sărurile din beriliu sunt toxice și expunerea prelungită ar putea cauza cancer. Berilioza atacă plămânii.	Unii compuși de beriliu se dizolvă în apă, însă majoritatea rămân în sol.
Cadmiu	Afecțiuni grave rinichilor și oaselor.	Bioacumulativ, persistent și toxic pentru mediu.
Crom	Reacții, bronșită asiatică, alterații ale ADN-ului.	Celulele îl absorb foarte ușor. Au efecte toxice.
Materiale ignifuge bromurate (sau cu efect întârziat)	Cancerigene și neurotoxice. Pot afecta, de asemenea funcția de reproducere.	În gropile de gunoi sunt solubile, într-o oarecare măsură volatile, bioacumulatoare și persistente. Prin ardere generează dioxine și furan.
Mercur	Posibile afecțiuni cerebrale și are impacturi cumulative.	Dizolvat în apă pătrunde în organismele vii.
Nichel	Poate afecta sistemul endocrin, sistemul imunitar și sistemul respirator.	Poate afecta microorganismele dacă este depășit nivelul tolerabil.
Plumb	Posibile afecțiuni ale sistemului nervos, endocrin și cardiovascular și de asemenea poate afecta rinichii.	Se strânge în ecosistem. Efecte toxice asupra florei, faunei și microorganismelor.

Sursa: www.atsdr.cdc.gov, www.acrplus.org/technical-reports¹².

4. Aparatele electronice – O oportunitate

Din fericire tehnologia folosită pentru reciclare permite transformarea deșeurilor electronice în materii prime în vederea dezvoltării noilor procese productive. În ceea ce privește deșeurile electronice, acestea sunt separate în funcție de piesele reciclabile, în principal metalele, care ulterior sunt predate unor turnătorii regenerează noi materii prime. Reciclarea E-Waste precum și alte linii de reciclare reprezintă accesul la beneficiile sociale, economice și de mediu asociate în mod strategic lanțului de valori:

- Sociale, deoarece majoritatea depozitelor de deșeuri sunt instalate în zonele cele mai sărace și suferă un mare impact de mediu ca rezultat a dispunerii deșeurilor. Dacă exportăm mai puține deșeuri va fi nevoie de un spațiu mai mic pentru dispunerea acestora, ceea ce înseamnă în plus, o nouă platformă generatoare de locuri de muncă.
- Economice, deoarece există remunerație financiară din vânzarea elementelor reciclabile, unde se folosesc toate deșeurile a căror ciclu de viață (valabilitate) nu s-a sfârșit, transformându-le în materie primă ce va fi folosită într-un nou proces de producție rentabil.
- De mediu, deoarece se evită extracția de materie primă de pe planetă protejând astfel resursele naturale regenerabile și neregenerabile. Sunt recuperați excedenți care dacă

¹² www.atsdr.cdc.gov, www.acrplus.org/technical-reports.

ar trece printr-un proces de producție s-ar consuma mai multă energie. Recuperarea acestora favorizează ecoeficiența și scade impactul care contribuie la schimbarea climatică și de asemenea se reduce poluarea asociată dispoziției neadecvate a deșeurilor electronice.

Întrucât această problemă este relativ nouă industria electronică a început să facă pună în practică anumite schimbări. Unele companii s-au autoeducat și în mod oficial au început să retragă anumiți compuși toxici din produsele lor. Această strategie le-a oferit o nouă imagine pe piață, o imagine protectoare față de individ și mediu. Campania realizată de Greenpeace din ultimii ani cere să fie eliminate metalele grele, metalele ignifuge cu efect întârziat și plasticul PVC din produsele electronice. Datorită acestei acțiuni firmele Samsung și Sony și-au luat angajamentul că vor scoate acești compuși din procesul de fabricație a produselor lor. Alte companii precum Nokia și Hewlett Packard și-au luat responsabilitatea de a retrage treptat aceste substanțe toxice, proces care în Europa dispune deja de o legislație.

5. Refolosirea calculatoarelor

În ceea ce privește calculatoarele, ca o formă de prelungire a ciclului de viață a acestui produs, organizațiile neguvernamentale și instituțiile guvernamentale primesc calculatoare prin donație iar ulterior le trimit în locuri de recondiționare pentru a fi donate școlilor și altor organizații.

Această inițiativă care fără îndoială este în dezvoltare are și părțile ei mai puțin bune. În fiecare an ajung în țările în curs de dezvoltare sute de containere cu calculatoare folosite. Aceste donații făcute de țările bogate în favoarea celor mai sărace pot fi un mare ajutor pentru a reduce decalajul digital din întreprinderile educaționale și sociale. Cu toate acestea echipamentele se învechesc curând iar tonele de deșeurile electronice rămân în țara săracă, în care cel mai probabil va fi adoptată o soluție rapidă: arderea aparatelor în aer liber eliberând fum toxic și substanțe chimice nocive.

Donarea calculatoarelor și transferul acestora în țările în curs de dezvoltare este de asemenea o alternativă pentru REP (responsabilitatea extinsă a producătorilor) prin faptul că arată că producătorul este responsabil de la etapa de proiect până la dispoziția finală a produsului. Acest fapt mărește ciclul de viață a unui calculator și rezolvă problema reducerii deșeurilor în țările exportatoare dar nu ia în considerare acumularea deșeurilor în țările receptoare. Astfel programele care susțin acest domeniu trebuie să ia în considerare problema acumulării deșeurilor în țările sărace, trebuie să includă durabilitatea mediului și nu să ofere pur și simplu viitoare deșeurile. Ne putem duce cu gândul la un subterfugiu de a scăpa de propriile deșeurile.

Această posibilitate de care dispun sectoarele cu mai puține resurse necesită legislație și strategii care să garanteze că inițiativele de acest tip, precum și reducerea decalajului digital, asigură o dispoziție a deșeurilor electronice care poate fi susținută din punct de vedere al mediului. Odată ce școlile primesc calculatoarele donate reciclarea acestora trebuie să fie garantată. În acest mod înglobarea socială s-ar dezvolta respectând conceptul de responsabilitate și de dezvoltare durabilă.

6. Gestionarea E-Waste în anumite țări europene

Înainte de elaborarea Directivei Europene privind deșeurile electronice și electrice anumite țări europene implementase deja propriile norme și sisteme de gestionare pentru acest tip de deșeurile, cu orientările și caracteristicile proprii fiecărei țări. Dat fiind că Directiva stabilește că statele membre trebuie să o aplice pe teritoriul lor câteva țări vor trebui să o adapteze actualelor legislații. (Sursa, Ghidul pentru gestionarea deșeurilor din aparatele

electrice și electronice, elaborat de Asociația orașelor și regiunilor privind reciclarea și gestionarea durabilă a resurselor)

Norvegia. Colectarea este o sarcină asumată de municipalitate, comercianți și distribuitori. Nu sunt considerate deșeuri acele aparate electrice și electronice care mai pot fi folosite.

Suedia. Punctele de colectare sunt gestionate de municipalități, finanțate de către acestea și de producători. Reciclarea este sarcina exclusivă a producătorilor. Același lucru se întâmplă în Belgia și în Țările de Jos.

Danemarca. Gestionarea punctelor de colectare și reciclarea sunt în special îndatoriri municipale iar finanțarea provine de asemenea din același sector.

Țările de Jos. Se elimină posibilitatea refolosirii aparatelor de răcire și congelare care conțin CFC din HCFC (hidro-clorofluocarbură). Canalele de distribuție strâng aproximativ 13% din deșeurile electronice și electrice înapoiate.

Belgia. După procesul de colectare următoarea etapă este separarea aparatelor reutilizabile de cele care nu mai pot fi folosite cu ajutorul firmelor de economie socială sau a altor companii. 80% dintre punctele de colectare sunt puncte de vânzare dar aici sunt primite doar 25% din deșeuri.

Elveția. În Elveția sunt mai mult de 280 de companii care se ocupă cu colectarea și reciclarea deșeurilor electronice și electrice. Consumatorul își poate oferi echipamentele, gratuit, producătorilor și distribuitorilor, care au obligația de a le primi, consumatorul poate de asemenea să le ofere angrosiștilor sau centrelor de colectare.

Romania. În România lucrurile s-au mișcat ceva mai greu, 2008 fiind anul de debut al campaniilor de colectare a deșeurilor. Atribuțiile legale revin Ministerul Mediului și Pădurilor cel care se ocupa și de semnarea protocoalelor de colaborare cu diferite organizații responsabile cu aceasta mișcare de colectare.

Concluzii

Până acum câțiva ani termenul și problema deșeurilor electronice nu exista, așa cum nu a existat nici termenul de efect de sera sau termenul de gaură în stratul de ozon cu ceva timp în urmă. Omul își face simțita prezența prin natura lui de consumator fanatic.

Lucrurile au început să se miște într-o direcție pozitivă, dar nu cred acest lucru se întâmplă din responsabilitate pentru mediu, ci doar datorită faptului că este percepută de 80% din organizații ca o nouă sursă și oportunitate orientată către profit. Un lucru este cert. Deșeurile electronice ne afectează și oricare ar fi natura motivațiilor cum ar fi: profitul, frica de sancțiune sau teama de îmbolnăvire (personală sau a urmașilor) datorită poluării, nu contează atât timp cât lucrurile se mișcă în direcția bună, iar lucrul acesta trebuie să se producă într-un ritm mai accelerat.

Bibliografie

1. Aragón, J.A (1998), *Empresa y medio ambiente: gestión estratégica de las oportunidades medioambientales*. Editorial Comares, Granada;
2. Bold, O., Mărcăineanu, G.A., (2003) *Managementul deșeurilor solide urbane și industrial*, Ed.Matrix-ROM, București;
3. Calomarde, J.V (2000), *Gestión ecológica*, Ediciones Pirámide y Esic Editorial. Madrid;
4. Clemens, Bruce, Douglas, Thomas J. (2006) *Does coercion drive firms to adopt 'voluntary' green initiatives? Relationship among coercion, superior firm resources, and voluntary green initiatives*, Journal of Business Research, 59, 483-491;
5. Dumitrescu, I., *Poluarea mediului*, Editura. Focus, Petroșani, 2003;

6. Kardash, W. J. (1974) *Corporate responsibility and the quality of life: developing the ecologically concerned consumer*. In Peattie, Ken (2001) *Golden Goose of Wild Goose? The Hunt For The Green Consumer*, Business Strategy and the Environment, 10, 187–199;
7. Kramer, Mark R., Porter, Michael E. (2007) *Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility*, Harvard Business Review, 85(6), 78-92;

AVANTAJE COMPETITIVE ALE PRACTICILOR DE MANAGEMENT ȘI MARKETING ÎN CONTEXTUL RESPONSABILITĂȚII SOCIALE CORPORATIVE

COMPETITIVE ADVANTAGES OF THE PRACTICES OF MANAGEMENT AND MARKETING IN THE CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

CHIVU Marin

Universitatea *Spiru Haret* / *Spiru Haret University*

IONESCU Adrian

drd. Universitatea de Vest din Timisoara /PhD UV Timisoara

IONESCU Alexandru

Academia Romana/Romanian Academy

chivu_marin@yahoo.com

adrian.ionescu@europe.com

alexandru.ionescu2005@gmail.com

Rezumat. *Unul dintre obiectivele strategice ale multor companii este de a spori avantajele competitive în ceea ce privește rivalii săi. Această motivație este cu siguranță un puternic susținător al adoptării unor politici RSC de către companii (Smith, 2003).*

Abstract. *One of the strategic objectives of many companies is to enhance competitive advantages in terms of its rivals. This motivation is certainly a strong advocate of the adoption of CSR policies by companies (Smith, 2003).*

Cuvinte cheie: *avantaj competitiv, management, marketing, responsabilitate socială corporativă*

Keywords: *competitive advantage, management, marketing, corporate social responsibility.*

Clasificare JEL: M41, M48, Q56, Q51 Q20 N27.

1. Percepția consumatorilor în ceea ce privește RSC

Potrivit unui articol publicat de Stanaland et al. în 2011, percepțiile privind poziția unei companii cu privire la RSC sunt influențate de eforturile sale corporative în ceea ce privește marketingul, managementul inclusiv brandingul, reputația și comunicarea. Acești autori au efectuat o cercetare care analizează RSC din punctul de vedere al consumatorului, concentrându-se pe antecedentele și consecințele RSC. Constatările sprijină în mare măsură faptul că indicatorii particulari, și anume performanța financiară și calitatea în ceea ce privește informațiile etice, fac ca RSC să aibă impact asupra reputației corporative, încrederea consumatorilor și loialitatea. Autorii consideră că atât încrederea și loialitatea consumatorilor reduc riscul perceput în ceea ce privește faptul că clienții experimentează prin cumpărarea și folosirea produselor. Prin aceste constatări semnificative, sunt atinse o serie de concluzii și implicații, inclusiv importanța sporirii atenției companiei în ceea ce privește angajamentele etice și reputația pe termen lung, bazate pe RSC.

„Identitatea etică” a unei companii este construită prin intermediul unei "relații de schimb de afaceri între părțile din cadrul unei comunități și aspectele sociale " (Balmer et al.,

2007). Un aspect important al identității etice este determinat de modul de a comunica între părților interesate. Balmer și Powell (2006) indică, de asemenea, necesitatea de a comunica eficient cu părțile interesate pentru a percepe angajamentul și responsabilitatea afacerii cu societatea. Potrivit autorilor, acest lucru este realizat prin intermediul managementului și marketingului corporativ, care combină imaginea corporativă, branding-ul, identitatea, reputația și comunicarea.

Percepția privind RSC și identitatea etică depinde în mare măsură de eficiența comunicării companiei. Podnar și Golob (2007) consideră că așteptările RSC, sprijină consumatorii, inclusiv în ceea ce privește intenția de a cumpăra. Apelând la istoricul RSC, aceasta devine o alternativă pentru ca întreprinderile să atingă un nivel mai ridicat de legitimitate în ochii părților interesate (Woodward et al., 1996).

Impactul activităților RSC asupra reputației companiei, reduce percepția privind riscul și încrederea și loialitatea clienților care sunt vitale pentru companie, așa cum s-a constatat că nivelul de angajament corporativ a acestor politici este extrem de perceput și apreciat (Pava și Krausz 1996 Stanwick și Stanwick 1998).

Atât afirmațiile legate de performanța financiară, cât și de angajamentul etic influențează pozitiv percepția companiei în ceea ce privește RSC (Porter și Kramer, 2006).

Murphy (2005) indică faptul că societățile care sunt foarte legate de RSC doresc să fie identificate în acest fel. Această poziție tinde să crească legitimitatea companiei în ochii societății și a stakeholderilor.

RSC este un concept cu multiple fațete, care influențează reputația corporativă, încrederea clientului și loialitate sa (Deegan, 2002). Reputația și loialitatea par aspecte pragmatice, având în vedere că încrederea poate avea o bază morală.

Impactul reputației corporative și a încrederii nu ar trebui să fie subestimate. Ambele joacă un rol decisiv în generarea de loialitate, deoarece scopul comun este de a consolida reputația companiei și de a o face într-un mod etic (Balmer și Greyser 2006; Balmer et al 2007).

Managerii ar trebui să acorde atenție atât performanței economice cât și angajamentelor etice în contextul RSC a companiei, deși din punct de vedere istoric, s-a acordat mai multă atenție părții economice. Managerii de asemenea trebuie să urmărească îndeaproape evoluția reputației companiei, având în vedere că aceasta joacă un rol critic în activele oricărei companii.

Reputația pozitivă este dificil și greu de obținut și ușor și rapid de pierdut (Stanaland et al., 2011).

2. RSC ca avantaj competitiv: o chestiune de încredere și implicare

Autorii Du Bhattacharya și Sen (2011) au publicat în august 2011 un articol care a oferit o perspectivă cu privire la RSC ca o armă competitivă pe piață. Prin intermediul cercetării în lumea reală a inițiativelor RSC se arată că aspirantul poate obține profituri mai mari pentru afacerea lui printre consumatorii care au participat la inițiativa sa în ceea ce privește RSC, în raport cu cei care au fost pur și simplu informați cu privire la aceasta. În mod specific, consumatorii care au participat, au demonstrat schimbări în comportamentul său și în atitudinile sale în favoarea aspirantului, în ciuda încrederii sale afective în lider, în timp ce clienții pur și simplu informați au reacționat mai puțin favorabil și încrederea sa în lider a crescut. În plus, consumatorii participanți, și nu numai cei informați, au format o comunitate bazată pe încredere și legată de aspirant.

Astăzi, RSC caută să maximizeze pe termen lung bunăstarea economică, socială și de mediu prin intermediul practicilor, politicilor și resurselor întreprinderii, toate acestea fiind guvernate de o atentă strategie (Kotler și Lee 2005, Raghubir et al., 2010, Mahoney și colab., 2009, Margolis și Walsh 2003, Porter și Kramer 2006).

La nivel mondial, firmele pioniere în RSC au încetat să o perceapă ca pe un simplu comportament etic cu societatea și natura. Pentru aceste tipuri de companii, pe care le-am putea numi avangardiste, RSC este o modalitate de a-și atinge obiectivele strategice fără a deteriora mediul (Du et al., 2011). Companiile se leagă de inițiative care caută să îmbunătățească sănătatea, siguranța și mediul înconjurător, prin participarea comunității și a stakeholderilor. În acest mod se dorește îmbunătățirea bunăstării consumatorilor, în timp ce aceleași acțiuni contribuie la realizarea obiectivelor strategice, pentru dezvoltarea pieței și creșterea vânzărilor.

Unul dintre obiectivele strategice ale multor companii este de a spori avantajele competitive în ceea ce privește rivalii săi. Această motivație este cu siguranță un puternic susținător al adoptării unor politici RSC de către companii (Smith, 2003).

Cercetările de marketing efectuate până în prezent au adoptat o perspectivă la nivel micro pentru a înțelege cum, când și de ce consumatorii răspund pozitiv la RSC și de ce adoptă un comportament favorabil mărcii (Du et al, 2008; Sen și Bhattacharya 2001). Aceiași autori dezvăluie condițiile în care o marcă ar trebui să dezvolte acțiuni RSC care să se transforme în instrumente eficiente pentru strategia de luptă împotriva unui lider puternic. O premisă de bază este că succesul obiectivelor la nivel macro, depinde de acțiunile la nivel micro efectuate de consumatori în mod individual. În acest sens, trebuie lua în considerare două variabile:

- ♣ Participarea la inițiative (mai degrabă decât să conștientizeze sau sensibilizeze);
- ♣ Încrederea emoțională și afectivă a consumatorilor în lider și în challenger.

Cercetarea oferă următoarele date: în primul rând, o atitudine și un comportament prietenos în rândul consumatorilor care au participat într-un mod real și au perceput în mod tangibil beneficii din inițiativa RSC a brand-ului, în fața acelor care au conștientizat (Kotler și Lee, 2005, Porter și Kramer, 2006). În plus, participarea la inițiativele RSC promovate de challenger au generat o mai mare încredere afectivă în el, și ca urmare consumatorii au devenit ambasadori ai brandului. În mod similar s-a constatat că aceeași încredere a consumatorilor, dar spre lider, reprezintă un obstacol semnificativ, pe care challengerul trebuie să o depășească pentru a câștiga clienții liderului. Rezultatul este că aceste acțiuni RSC care implică în mod direct consumatorul, face ca în cazul Challengerului, brand-ul său să poată ajunge dincolo de standardul de mix de marketing, apelând direct la inimile și sentimentele consumatorilor, retrasând tabla de joc cu liderul (Bowman și Gatignon, 1996).

Prin urmare, este esențial ca acțiunile RSC să implice participarea directă a consumatorului, mai degrabă decât să-l trateze ca pe un simplu spectator (Porter și Kramer, 2002, 2006, Yoon et al 2006.).

3. RSC și marketingul, o uniune de conveniență sau o necesitate?

Jahdi și Acikdilli (2009) au analizat rolul pe care îl pot juca mai multe vehicule de comunicare de marketing în ceea ce privește comunicarea, publicitatea și popularitatea politicilor corporative a RSC diferiților stakeholderi ai săi. În cercetarea lor evaluează impactul unor astfel de comunicări asupra reputației corporative și imaginii de marcă a unei organizații. Proliferarea de informații fără fundament etic, de asemenea, numită "green-washing", de către unele companii, a dus la creșterea cinismului și neîncrederea consumatorului. Acest lucru a făcut ca sarcina de a comunica, și, mai important, de a convinge stakeholderii unei organizații cu privire la prerogativele lor în ceea ce privește RSC, fiind chiar mai dificil. Instrumentele de comunicare de marketing pot juca un rol important în transmiterea de mesaje legate de RSC și de a comunica o imagine socială mai responsabilă.

În afară de contabilitate și finanțe, marketingul este, domeniul de management al firmei văzut cu un grad mai mare de cinism și suspiciune, mai ales atunci când încearcă să transmită o mai bună imagine de responsabilitate socială (Nantel și Weeks, 1996). Marketing ca un

mijloc de comunicare, reprezintă un set de instrumente care încercă să îndeplinească obiectivele RSC (Jahdi, 2006). Într-adevăr, în cuvintele lui Fraedrich (Fraedrich et al. 1991), „una dintre cele mai puternice argumente pentru a include etica și responsabilitatea socială în cadrul planurilor de marketing este obținerea mai multor dovezi în legătură cu responsabilitate socială, etica și rezultatele de marketing”.

Deși unele cercetări indică faptul că comunicarea activităților de RSC nu au neapărat un impact pozitiv asupra societății (Sen și Bhattacharya, 2001), altele arată că organizațiile care comunică societății o imagine responsabilă sunt percepute mai pozitiv și generează mai multă încredere (Swaen și Vanhamme, 2004). Autori, cum ar fi Sneider (Sneider et al., 2003) avertizează în legătură cu creșterea semnificativă a comunicării corporative, rapoarte la RSC, "completarea de pagini web și broșuri," în principal, ca răspuns la cererile stakeholderilor.

Există o creștere a cererii de informații din partea publicului, companiilor din spatele mărcilor și produselor. Sunt stabilite judecăți de valoare, iar companiile sunt recunoscute ca "bune" sau "rele" în funcție de aceste informații (Lewis, 2001. Bowd et al, 2006). Acest lucru înseamnă că societățile acordă din ce în ce mai multă atenție comunicării RSC pentru a fi văzute sau percepute ca fiind una dintre companiile "bune". Există, de asemenea, o tendință care împinge companiile să adopte măsuri de RSC de către cercetători, părțile interesate, grupuri de presiune și guverne (Bowd et al., 2006).

Cu toate acestea, adoptarea acestor politici necesită o comunicare cu stakeholderii, nu numai pentru a îi convinge că firma ia în serios strategiile RSC, ci de a genera și de a colecta beneficii care să provină de la o astfel de imagine, de exemplu, un avantaj mai competitiv, pentru a evita noi concurenți, pentru a evita sancțiuni pentru comportamentul lipsit de etică, pentru a preveni impactul legislației viitoare, precum și o investiție pe termen lung în imaginea corporativă.

Însă trebuie să fie foarte atenți pentru a nu transmite o imagine de cinism, care ar fi contrară intereselor companiei. Greenpeace a avertizat de mai multe ori cu privire la reclamele ipocrite, în special în anumite sectoare, cum ar fi uleiul. Un exemplu este cazul anunțurilor companiei britanice Shell (Monbiot, 2009), care a arătat că între 2001 și 2005 va investi 1 miliard dolari în energie regenerabilă. Cu toate acestea, niciodată nu au lansat cifre referitoare la investițiile în acest tip de energie, deși compania a spus că au fost destinate cantități "semnificative", deși nu au clarificat ceea ce este "semnificativ". În mod similar s-a întâmplat cu fabricile auto precum Fiat, Toyota, Volkswagen, etc. sau companii aeriene, cum ar fi Easyjet.

Orice acțiune de comunicare de marketing este capabilă de a răspândi mesajul RSC și de a contribui la imaginea sa corporativă și de brand, precum și din toate acțiunile, se pare că relațiile publice sunt cele care oferă rezultate mai bune. Poate că acest lucru se datorează faptului că din punct de vedere teoretic, aceste tipuri de acțiuni consolidează importanța și relevanța implicării consumatorului (Bowd et al., 2006).

Cu siguranță cea mai bună opțiune pentru acest tip de comunicare este faptul că societatea în sine are un comportament responsabil. Un exemplu este cazul Marks & Spencer care în ianuarie 2008 a introdus o campanie prin care promitea un voucher de 5 lire pentru fiecare articol de îmbrăcăminte M & S. Acest voucher putea fi răscumpărat pentru o achiziție de cel puțin 35 de lire sterline într-un magazin făcut M & S. Dar care au fost intențiile M & S, în acest caz?

Consistența și transparența atunci când se face o comunicare cu privire la RSC ar trebui să fie mai presus de orice alt interes, având în vedere că reputația companiei este în joc.

3. Concluzii

Analizând informațiile prezentate până acum, se observă că comunicarea de marketing poate fi utilizată pentru scopuri legate de etică și valori RSC. Există un mare scepticism cu privire la acest tip de comunicare generat de acțiunile "green-washing". Cu toate acestea,

există alte companii care au RSC în cadrul principiilor cele mai ferme, și comunicarea lor cu stakeholderii ar putea fi numită "căsătorie de conveniență". Pentru ca această uniune să dureze, transparența și credibilitatea trebuie să prevaleze. Există, de asemenea, companii a căror activitate este dăunătoare precum industria tutunului, petrolului, auto, etc., care se luptă cu disperare pentru a fi acceptate. Alte companii, cum ar fi The BodyShop, Ben&Jerry's, etc., care au fost cumpărate de companiile multinaționale pentru comportamentul lor etic, ceea ce este un indicator bun că piața este interesată de companii cu produse și un comportament respectuos și responsabil.

Bibliografie

1. Balmer, J. M. T. (2006). "Comprehending Corporate Marketing and Corporate Marketing Mix", Working Paper (Bradford School of Management, Bradford), 2006;
2. Balmer, J. M. T., & Greyser, S. A. (2002). "Managing the multiple identities of the corporation". *California Management Review*, 44. 2002.
3. Balmer, J. M. T. & Powell, S. M. (2006). "What is corporate and organisational marketing?" International Centre for Corporate Marketing Studies. <http://www.corporate-marketing.org/>. 2006.
4. Bowman, D., H. Gatignon. 1996. "Order of entry as a moderator of the effect of the marketing mix on market share". *Marketing Science* 15. 1996.
5. Bowd, R., bowd, L. Y. Harris, P. (2006). "Communicating Corporate Social Responsibility: An Exploratory Case Study of a Major UK Retail Centre", *Journal of Public Affairs* 6. 2006
6. Deegan, C. (2002). "Introduction—The legitimizing effect of social and environmental disclosures—A theoretical foundation". *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 15. 2002.
7. Du, S., Bhattacharya, C. B. & Sen, S. (2011). "Maximizing business returns to corporate social responsibility (CSR): The role of CSR communication". *International Journal of Management Reviews*, 12(1). 2011.
8. Du, S., S. Sen, C. B. Bhattacharya. 2008. "Exploring the social and business returns of a corporate oral health initiative aimed at disadvantaged hispanic families". *J. Consumer Res.* 35. 2008.
9. Sen, S. Y Bhattacharya, C. B. (2001). "Does Doing Good Always Lead to Doing Better?: Consumer Reactions to Corporate Social Responsibility", *Journal of Marketing Research* 38. 2001.
10. Fraedrich, J. P., Ferrell, O. C. and Jones, K. (1991). "An Empirical Investigation into the Ethical Philosophies of Managers", in T. Childers, et al. (eds.), *Marketing Theory and Applications*, American Marketing Association Winter Educator's Conference. San Antonio. 1991.
11. Kotler, P., N. Lee. 2005. "Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Your Cause". John Wiley & Sons, Hoboken, NJ. 2005.
12. Jahdi, K. S. (2006). "A Study of Ethical Green Marketing". PhD Thesis, Sheffield Hallam University. 2006.
13. Jahdi, K.S. & Acikdilli, G. (2009). "Marketing communications and corporate responsibility (CSR): Marriage od convenience or shotgun wegging?" *Journal of Business Ethics*, 88. 2009.
14. Lewis, S. (2001). "Measuring Corporate Reputation", *Corporate Communications: An International Journal* 6. 2001.
15. Mahoney, J. T., A. M. McGahan, C. N. Pitelis. 2009. "The interdependence of private and public interests". *Organ. Sci.* 20. 2009.

16. Margolis, J. D., J. P. Walsh. 2003. "Misery loves companies: Rethinking social initiatives by business". *Admin. Sci. Quart.* 48. 2003.
17. Monbiot, G. (2009). "It will Take more than Goodwill and Greenwash to Save the Biosphere", *The Guardian Newspaper*, 6th January 2009.
18. Murphy, P. E. (2005). "Developing, communicating and promoting corporate ethics statements: A longitudinal analysis". *Journal of Business Ethics*, 62. 2005.
19. Nantel, J. and W. A. Weeks. (1996). "Marketing Ethics; Is There More to it than the Utilitarian Approach", *European Journal of Marketing*, 30. 1996. (Pava și Krausz 1996
20. Podnar, K., & Golob, U. (2007). "CSR expectations: The focus of corporate marketing". *Corporate Communications: An International Journal*, 12. 2007.
21. Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2006). "Strategy and society: The link between competitive advantage and corporate social responsibility". *Harvard Business Review*, 84. 2006.
22. Raghubir, P., J. Roberts, K. N. Lemon, R. S. Winer. 2010. "Why, when, and how should the effect of marketing be measured? A stakeholder perspective for corporate social responsibility metrics". *J. Public Policy Marketing* 29. 2010.
23. Sen, S. Y Bhattacharya, C. B. (2001). "Does Doing Good Always Lead to Doing Better?: Consumer Reactions to Corporate Social Responsibility", *Journal of Marketing Research* 38. 2001.
24. Snider, J., Hill, R. P. Y Martin, D. (2003). "Corporate Social Responsibility in the 21st Century: A View from the World's most Successful Firms", *Journal of Business Ethics* 48. 2003.
25. Smith, N. C. 2003. "Corporate social responsibility: Whether or how?" *California Management Rev.* 45. 2003.
26. Stanaland, J.S., Lwin, M.O., Y Murphy, P.E. (2011). "Consumer perceptions of the antecedents and consequences of corporate social responsibility" *Journal of Business Ethics*, 2011.
27. Swaen, V. Y Vanhamme, J. (2004). "See How 'Good' we are: The Dangers of Using Corporate Social Activities in Communication Campaigns", *Advances in Consumer Research* 31. 2004
28. Stanwick, P. A., & Stanwick, S. D. (1998). "The relationship between corporate social performance and organizational size, financial performance, and environmental performance: An empirical examination". *Journal of Business Ethics*, 17. 1998.
29. Woodward, D. G., Edwards, P., & Birkin, F. (1996). "Organizational legitimacy and stakeholder information provision". *British Journal of Management*, 7. 1996.
30. Yoon, Y., Z. Gurhan-Canli, N. Schwarz. 2006. "The effect of corporate social responsibility (CSR) activities on companies with bad reputations". *J. Consumer Psych.* 16(4). 2006.

ANALIZA RELAȚIEI DINTRE CONTABILITATE ȘI FISCALITATE. DEPENDENȚE ȘI INDEPENDENȚE

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ACCOUNTING AND TAXATION. DEPENDENT AND INDEPENDENT

CHIVU Maria Ramona
Universitatea Spiru Haret / Spiru Haret University
chivumariaramona@yahoo.com

Rezumat. „Relația dintre contabilitate și fiscale este un subiect complex, cu multe dimensiuni, de actualitate continuă, în special în Europa continentală, unde statul are prin tradiție, o implicare puternică în economie” (Walton, Haller, Raffournier, 2003). Când contabilitatea se intersectează cu fiscalitatea multe subiecte pot fi deschise. În cadrul acestui articol voi prezenta unele abordări în ceea ce privește relația de dependență sau independență dintre contabilitate și fiscalitate.

Abstract. "The relationship between accounting and taxation is a complex subject with many dimensions, continuous current, especially in continental Europe, where the state has traditionally been a strong involvement in the economy" (Walton, Haller, Raffournier, 2003). When tax accounting intersects many topics can be opened. In this article I will present some approaches to the relationship of dependency between accounting and taxation Independence.

Cuvinte cheie: contabilitate, fiscalitate, dependență, independență.

Keywords: accounting, tax, dependency, independence.

„Relația dintre contabilitate și fiscale este un subiect complex, cu multe dimensiuni, de actualitate continuă, în special în Europa continentală, unde statul are prin tradiție, o implicare puternică în economie” (Walton, Haller, Raffournier, 2003). Când contabilitatea se intersectează cu fiscalitatea multe subiecte pot fi deschise. Literatura de specialitate ne oferă o sursă bogată de documentare. Impactul fiscal asupra contabilității poate fi văzut în numeroase articole academice.

O primă abordare folosită în scopul de a evalua acesta relație a fost distincția care se face între sistemele de contabilitate. Se încearcă adesea să se stabilească o relație între politica fiscală și contabilă, în scopul de a indica *direcția de influență (gradul de rudenie)*. Punerea în aplicare a legilor și reglementărilor fiscale, în relație cu standardele și principiile contabile, a dus la apariția a trei modele de relații contabilitate-fiscalitate:

- a) „dependența contabilitate – fiscalitate;
- b) independența fiscalității de contabilitate;
- c) dependența fiscalității de contabilitate”¹³ (Ristea, 2011) .

a) Dependența contabilitate – fiscalitate, are în vedere:

- „independență sau ușoară dependență (spre exemplu Danemarca, Olanda);
- dependența fiscalității de contabilitate sau „dependența inversă” (majoritatea țărilor spre exemplu: Austria, Belgia, Germania, Franța, Italia, Spania, Marea Britanie);
- dependența contabilității de fiscalitate (spre exemplu: Grecia)”¹⁴.

¹³ Ștefano Marchese, vicepreședinte FEF responsabil pentru fiscalitate, președintele Comitetului de Lucru pentru impozite directe, a formulat acest schelet privind modelele de relații dintre contabilitate și fiscalitate (Ristea, 2011).

¹⁴ Pentru o nouă cultură în profesia contabilă, al 18-lea congres CECCAR. Profesia contabilă și serviciile fiscale, 4 septembrie 2010, http://congres.ceccar.ro/documente/Raileanu_Vasile.pdf

Este cunoscut ca modelul utilizatorilor de informații (stakeholders) și este caracterizat prin faptul că, contabilitatea este corelată cu fiscalitatea, există o relație statutară, în sensul că principiile contabile respectă normele fiscale sau normele fiscale respectă normele contabile. Un rol de bază îl are autoritatea fiscală din fiecare țară, în calitate de utilizator al informației contabile, deoarece fiscalitatea și-a consolidat rolul central și fixează „regulile jocului”. Această zonă de influență fiscală este puternic dominată de sistemul germano-francez prin codul de comerț și prin planul general de conturi. Este cazul țărilor influențate de sistemul de contabilitate *Euro-Continental*;

b) „independența fiscalității de contabilitate, are în vedere:

- contabilitatea financiară separată de contabilitatea fiscală;
- calcularea bazei de impozitare fără a fi legată de rezultatul financiar;
- necesitatea unui set de reguli pentru calcularea bazei de impozitare;
- nevoia de reconciliere a celor două rezultate.”¹⁵

Este cunoscut ca modelul acționarilor (shareholder). Este caracterizat prin faptul că contabilitatea și fiscalitatea sunt complet separate (cel puțin din punct de vedere legal), adică nu există nici o relație statuară între cele două, în sensul că există reguli diferite pentru contabilitate și reguli diferite pentru fiscalitate. În lipsa unor reguli stabilite de legislația fiscală, contabilitatea ajunge să aibă un grad de influență asupra fiscalității. Statul are un rol limitat în practicile contabile, fără să intervină în conturi (este cazul țărilor influențate de *sistemul de contabilitate Anglo-Saxon*, de exemplu: Statele Unite ale Americii, Australia, Noua Zeelandă, Canada, Republica Cehă, Danemarca, Irlanda, Norvegia, Polonia, Țările de Jos: Olanda, Belgia și Luxemburg).

c) „dependența fiscalității de contabilitate, are în vedere:

- rezultatul financiar ca punct de plecare pentru calcularea bazei de impozitare;
- ajustări pozitive și negative ale rezultatului financiar;
- necesitatea unui set de reguli pentru ajustări;
- riscul *poluării fiscale* a situațiilor financiare.”¹⁶

”În țara noastră, atât creanța cât și obligația fiscală se regăsesc integrate în contabilitate. Aceasta a fost posibilă prin adoptarea modelului de contabilitate European, unde predomină intervenția guvernamentală și influența regulilor fiscale în materie de normalizare contabilă” (Ristea, 1995).

În literatura de specialitate, gradul de rudenie în relația contabilitate și fiscalitate este tratat în diferite studii. Astfel, profesorul Ristea și Dumitru consideră că ”raportul contabilitate-fiscalitate trebuie să fie discutat și analizat prin poziția contabilității în cadrul gestiunii fiscale și prin măsura în care contabilitatea este sau nu deconectată de fiscalitate. Discutată din acest punct de vedere contabilitatea în calitatea sa de componentă a gestiunii fiscale a entității economice constituie sistemul informațional care asigură funcționarea în condiții de eficiență și securitate a fiscalității, precum și dezvoltarea obligațiilor creanțelor fiscale. Structurile contabile informaționale și funcționalitatea lor sunt orientate spre onorarea interesului fiscal. În aceste condiții se poate accepta prezența unei conexiuni și deconectări în relațiile dintre contabilitate și fiscalitate” (Ristea și Dumitru, 2011).

Savanții precum Lamb, Nobes și Roberts fac distincția între sistemul contabil anglo-saxon și continental (european), bazat pe relația dintre contabilitate și fiscalitate. Autorii au explicat mai în detaliu două direcții, precum legăturile istorice dintre contabilitate și fiscalitate, precum și gradul de separare sau mai degrabă legătura contemporană dintre raportarea financiară și raportarea fiscală în ceea ce privește determinarea profitului, un indicator considerat a fi foarte important în orice activitate economică. Deconectarea este în

¹⁵ Pentru o nouă cultură în profesia contabilă, al 18-lea congres CECCAR. Profesia contabilă și serviciile fiscale, 4 septembrie 2010, http://congres.ceccar.ro/documente/Raileanu_Vasile.pdf

¹⁶ Pentru o nouă cultură în profesia contabilă, al 18-lea congres CECCAR. Profesia contabilă și serviciile fiscale, 4 septembrie 2010, http://congres.ceccar.ro/documente/Raileanu_Vasile.pdf

primul rând explicată prin metoda de calcul a rezultatului contabil și rezultatului fiscal. Rezultatul contabil se determină aplicând principiile și normele contabile, în timp ce rezultatul fiscal se determină ținând cont de normele fiscale. Rezultatul determinat folosind două metodologii diferite, implica diferențe majore.

Neamțiu are o abordare mai internațională, concentrându-se pe diferențele dintre sistemul de contabilitate anglo-saxon și sistemul continental european. "Sistemul de contabilitate anglo-saxonă este mai puțin poluat de fiscalitate decât sistemul continental european, concentrându-se pe obținerea de informații de calitate, profitul impozabil fiind determinat în afara contabilității. Interferența fiscalității în contabilitate are o consecință principală: o denaturare a informațiilor contabile" (Nemțiu, 2008).

Dependența și independența dintre contabilitate și fiscalitate a fost obiect al unui studiu realizat de Hoogendoorn în treisprezece țări europene, dintre care șase țări unde contabilitatea și fiscalitatea sunt dependente și șapte țări unde contabilitatea și fiscalitatea sunt independente. Studiul privește impozitul amânat între țări. În urma studiului a ajuns la concluzia că relația dintre țări este foarte diferită în întreaga Europă.

Profesorul Ristea, consideră că "atunci când contabilitatea este conectată la fiscalitate obiectivele contabilității pot fi îndeplinite doar prin filtrul fiscalității" (Ristea, 1995). Istrate consideră că acest lucru poate "denatura sensul de informații contabile" (Istrate, 1999). În opinia profesorului Feleagă, "în ceea ce privește obiectivul fundamental al contabilității, acesta va depinde de importanța relativă a diferitelor forme juridice ale întreprinderii, modalitățile de finanțare și de preferință atitudinea generală față de noțiunea de transparență și încredere" (Feleagă, 1999).

Economistul italian Rocchi, susține că legătura dintre fiscalitate și contabilitate „poluează capacitatea de rapoarte financiare pentru a oferi o imagine fidelă și corectă, ținând cont de situația economică și financiară a afacerilor”¹⁷.

Artsberg, un academician din Suedia, susține că „dezvoltarea unei bune contabilități este împiedicată de temerile fiscale și de influența autorităților fiscale care au nevoie de coerențe, bine specificate și ușoare pentru a verifica normele, în loc de norme mai fidele”¹⁸.

O concluzie similară a fost atinsă de un studiu al OECD, prin care s-a constatat că aspectele fiscale au fost un obstacol major pentru o mai bună comparabilitate și armonizare în practicile contabile din țările membre.

Chaveau a efectuat o analiză descriptivă, în Spania, în ceea ce privește poziția dominantă a fiscalității. Autorul a concluzionat că "punerea în aplicare a directivelor a fost o bună oportunitate de a scăpa de dominația fiscală" (Chauveau, 1995).

Blake et. al. a examinat reglementările contabile din Spania, Suedia și Austria, evidențiază faptul că "Suedia oferă un exemplu neobișnuit de țară care se ocupă cu două căi diferite: sistemul juridic este bazat pe o relație strânsă între contabilitate și fiscalitate, în timp ce sectorul privat încearcă să rupă această legătură" (Blake et. al., 1998). Autorii s-au concentrat pe modalitățile privind direcțiile în care practicienii contabili suedezi sunt dispuși să rupă legătura dintre contabilitatea și fiscalitate, în scopul de a dezvolta situații financiare relevante și comparabile financiar pentru utilizatorii de informații contabile.

Aisbitt a efectuat o analiză cu privire la determinarea profitului în scopuri fiscale și contabile în Danemarca, Norvegia, Suedia și Finlanda. Autorul a menționat că "o posibilă alternativă cu privire la ruperea legăturii fiscale de contabilitate se poate prin promovarea armonizării fiscale, precum și a contabilității" (Aisbitt, 2002).

În opinia profesorilor Caraiani și Dumitrana, "dat fiind faptul că reglementările fiscale pot fi diferite de cele contabile, datorită intereselor uneori contradictorii (din punct de vedere contabil poate fi atractivă prezentarea unui rezultat mai mare, dar din punct de vedere fiscal

¹⁷ Rocchi F., Accounting and taxation in Italy, The European Accounting Review, pg. 987.

¹⁸ Artsberg K., The link between commercial accounting and tax accounting in Sweden, The European Accounting Review, pg 805.

avantajos ar fi un rezultat contabil mai mic), poate fi necesară o reconciliere între informațiile luate în calcul din punct de vedere contabil, respectiv fiscal. Modul în care are loc această reconciliere face diferența dintre cele două categorii de relații contabilitate-fiscalitate” (Caraiani și Dumitrana, 2005).

În Statele Unite ale Americii, de asemenea, au fost dezvoltate o mulțime de studii cu privire la relația dintre contabilitate și fiscalitate. Aici, contabilitatea este deconectată de fiscalitate. Guentther et. al. a analizat efectele fiscalității asupra informațiilor cu privire la câștigurile contabile în companiile americane. Autorii au concluzionat că, atunci când firmele recurg la comutări în scopuri fiscale, de la metoda contabilității de casă la metoda contabilității de angajamente, firmele amână mai mult venitul pentru scopuri contabile, deoarece crește compromisul între contabilitate și fiscalitate. Manzon și Plesko (2002) și Scholes et. al. (2005) au analizat factorii care influențează dreptul fiscal. Analiza empirică arată că dreptul fiscal este influențat mai degrabă de obiectivele politice, sociale și economice, decât de nevoile de informare ale investitorilor. Hanlon et. al. (2008) a realizat un studiu empiric cu privire la comportamentul fiscal care induce schimbări în raportarea financiară. Concluzia a fost că ”atunci când legăturile dintre contabilitate și fiscalitate devin mai puternice, rolul informațional al profiturilor contabile este redus”.

Sucher și Jindrichovska (2004) a analizat impactul implementării IFRS în Republica Cehă. În studiul lor empiric, în ceea ce privește relația dintre contabilitate și fiscalitate, realizat prin interviuri cu firme, auditori și alți profesioniști, în ceea ce privește aplicarea IFRS-urilor, atitudinea autorităților de stat nu a fost favorabilă, legătura strânsă dintre contabilitate și fiscalitate punându-și amprenta. În opoziție, companiile au demonstrat o atitudine favorabilă, în ceea ce privește punerea în aplicare a IFRS, concluzionând că aceasta este una dintre soluții cheie ale deconectării contabilității de fiscalitate.

Ciumag a efectuat o analiză comparativă a normelor contabile și fiscale în România. Autorul a subliniat că există ”divergențe între ele, pe lângă multe elemente comune. Pentru a identifica aceste diferențe, o analiză a modului în care principiile contabile sunt influențate de considerente fiscale poate fi semnificativă” (Ciumag, 2004).

În concepția lui Berinde și Răchișan (2005) ”statul este cel mai important utilizator, mai ales în cazul IMM-urilor, pentru acest motiv, contabilitatea trebuie să fie influențată de fiscalitate”. Acest aspect special a fost pe larg dezbătut în conferințele/forumurile academice și profesionale din România, în literatura de specialitate și, de asemenea, în cărțile de curs. De exemplu, Berinde (2004) a analizat introducerea conceptului de impozit amânat în legislația românească ”ca o încercare de separare a contabilității de fiscalitate”.

Profesorul Ristea, consideră că în România, ca și în alte țări europene (Franța, Germania, etc.) contabilitatea este în mod evident influențată de fiscalitate, dacă luăm în considerare faptul că normele specifice dreptului fiscal și legislației contabile sunt întocmite de aceeași structură organică, care este Ministerul Finanțelor Publice, care impune regulamente și proceduri.

Berinde (2006) apreciază că în România ”există posibilitatea de a deschide treptat calea spre un sistem contabil eficient, în care contabilitatea și fiscalitatea operează independent una față de cealaltă. O deconectare între contabilitate și fiscalitate ar trebui să fie asociată cu o rată redusă de impozitare. Consecința este reducerea riscului de țară și, astfel, un raport de țară favorabil pentru România”.

Cotleț (2007) afirmă că ”este dificil să se stabilească între contabilitate și fiscalitate o relație de prioritate, ambele sunt condiționate reciproc. Pe de o parte, contabilitatea oferă subiectul pentru sistemul fiscal, în faza de determinare a taxelor fiscale și, pe de altă parte sistemul fiscal influențează contabilitatea prin reglementări specifice”.

Potrivit Bunget și Dumitrescu (2008), relația dintre contabilitate și fiscalitate reprezintă „încă un domeniu de convergență și divergență, de toleranță și intoleranță”.

„În oricare dintre aceste cazuri, un lucru este cert: există o interdependență între contabilitate și fiscalitate”, ne spune profesorul Ristea. De altfel, se apreciază că „această interdependență este hotărâtoare în gestiunea fiscală a întreprinderii, chiar și în condițiile incompatibilității unor reguli din cele două laturi ale gestiunii întreprinderii” (Ristea, 1998). Însă, „contabilitate reprezintă o sursă privilegiată de informații pentru autoritățile fiscale” consideră Berinde și Răchișan (2005), „majoritatea obligațiilor fiscale fiind stabilite pe baza datelor din contabilitate” (Domnișoru, 2004).

Profesorul Morariu (2005) ne spune că ”mult timp dreptul fiscal a intervenit în domeniul contabil pentru a stabili reguli de evaluare sau metode de prezentare a documentelor de sinteză. Această evidență are două explicații: prima este aceea că în absența unei reguli contabile, norma fiscală se impunea în practică economică, iar cea de-a doua a reprezentat-o preocuparea fiscalității de a fixa regulile de determinare a bazelor de impozitare cu scopul de a diminua deficitul bugetar prin sistemul de impunere. Prima explicație astăzi nu mai poate fi valabilă întrucât în ultimii ani s-a construit un *drept contabil care se vrea autonom*. Fiecare dintre cele două discipline dispune de reglementări proprii, iar regula care trebuie aplicată este în funcție de natura documentului ce trebuie întocmit luând în calcul nevoia de informare a utilizatorului”. În majoritatea țărilor care aplică modelul continental de contabilitate, ”contabilitatea este supusă procesului de armonizare și uniformitate” completează profesorul Morariu (2005). Această dezvoltare este datorată tranziției la economia de piață pentru unele țări din Europa de Est, precum și armonizării contabile care interferează cu structura de bază a dependenței.

Astfel, în acest sens domnii profesori Ristea și Răileanu, membri CECCAR, participând la masa rotundă din 20 iunie 2009, organizată de CECCAR în parteneriat cu Asociația Internațională de Fiscalitate, Filiala România, pe tema „**Relația contabilitate-fiscalitate. Perspective europene**”, au trasat câteva linii directoare în ceea ce privește perspectivele europene în relația contabilitate și fiscalitate. În opinia profesorului Răileanu, răspunsul la problema conexiunea/deconectarea în relația contabilitate-fiscalitate este determinat prin:

a) „admiterea paralelismelor, iar în unele situații și înglobarea valorilor contabile și fiscale, din raportarea contabilă, respectiv raportarea fiscală;

b) libertatea privind contabilitatea în relație cu fiscalitatea în ceea ce privește recunoașterea și măsurarea activelor și datoriilor. Exemplu, opțiunea de a alege metoda de amortizare, îmbrățișarea valorii juste parțiale în măsurarea activelor imobilizate și a unor instrumente financiare; ajustările privind deprecierea activelor etc.

c) determinarea rezultatului fiscal prin trecerea de la profitul contabil la profitul impozabil. În aceste condiții, pentru elementele determinate fiscal diferit de contabilitate (exemplu amortizarea fiscală) se țin evidențe distincte.

d) pentru a asigura o transparență a concilierii dintre rezultatul fiscal calculat prin trecere de la cel contabil și rezultatul fiscal calculat în mod distinct prin contabilitatea fiscală se organizează și conducerea unei evidențe distincte specializate bazată pe Registrul de evidență fiscală”¹⁹.

Profesorului Ristea, consideră că nu dispunem, la nivelul Uniunii Europene, de un standard fiscal general sau de o consolidare fiscală la nivel de grup și că nu există compatibilitate în toate standardele contabile și regulile fiscale. În opinia profesorului Ristea, răspunsul la problema reconcilierea fiscalității cu IFRS este un venit impozabil bazat pe IFRS-uri și independența în totalitate a rezultatului fiscal de rezultatul contabil conform cu IFRS. În ceea ce privește omogenizarea prin IFRS, acesta recomandă:

- „Trecere de la dependența la independență în relația contabilitate-fiscalitate;
- Valorile activelor și pasivelor să fie distincte din punct de vedere contabil și fiscal;
- Dispoziții pentru a evita distribuirea veniturilor neimpozitate;

¹⁹ <http://www.curierulnational.ro/Specializat/2009-07-09/Relatia+Contabilitate+Fiscalitate+Perspective+europene>

- Consecvența sistemului fiscal²⁰.

Concluzii

În opinia noastră, dependența dintre contabilitate și fiscalitate, este o pierdere de utilitate a informațiilor contabile, deoarece companiile pot încerca să reducă la minimum beneficiul, pentru a amâna cât mai mult posibil plata impozitelor. Dar este, de asemenea, un obstacol mare pentru armonizare, deoarece legislațiile fiscale ale fiecărei națiuni sunt diferite. Utilizarea profitului contabil pentru a realiza decontarea fiscală nu este singurul impact fiscal, dar mare parte din normele contabile românești sunt influențate de acesta.

În România recunoașterea dependenței contabilității de legislația fiscală se face prin faptul că reglementările contabile sunt parte a legislației fiscale. O consecință directă a impactului fiscal sunt informațiile limitate pe care compania vrea să le ofere în note pentru a evita posibilele probleme fiscale. Pentru a îmbunătăți informațiile contabile, făcându-le mai utile și mai coerente, este necesară separarea reglementărilor contabile de cele fiscale. Dacă contabilitatea acceptă obiectivele fiscale, informațiile contabile trebuie să se limiteze la un mijloc de realizare a acestora, dar niciodată să atingă scopurile fiscalității. Contabilitatea ar trebui să arate situația economică și financiară a companiei pentru ca utilizatorii să ia decizii eficiente, în timp ce obiectivele legislației fiscale sunt foarte diferite, deoarece acestea au ca scop colectarea veniturilor. Separarea contabilității de fiscalitate pare a fi o cerință inevitabilă pentru a reflecta realitatea economică a societății, imaginea fidelă, iar politica fiscală nu întotdeauna împărtășește obiective comune.

Autoritățile fiscale prevăd veniturile corporative, ca o modalitate de a obține o bază de date pentru impozitul pe profit, o măsură care impune precizie, verificabilitate și obiectivitate. Acest obiectiv este în mod clar în conflict cu obiectivele economice ale majorității utilizatorilor de informații contabile.

În general, putem afirma că autoritățile fiscale au nevoie de informații din trecut, în timp ce restul de utilizatori de informații contabile au nevoie de aceste informații pentru deciziile viitoare. În concluzie, obiectivele contabilității diferă de cele ale fiscalității. Dacă nu separăm contabilitatea de fiscalitate, riscăm nerespectarea normelor care reflecta realitatea economică, alegând altele care asigură satisfacerea obiectivelor fiscale, fie de către emitentul de reglementări contabile, în alegerea normelor care asigură venituri adecvate, cât și de expertul contabil, într-un efort de a reduce obligația fiscală. Separarea celor două discipline semnifică existența autonomiei în determinarea profitului contabil și în determinare a bazei de impozitare. Cucerirea independenței ar conduce la o reflectare mai bună a contabilității, dar și la o îmbunătățire a obiectivelor fiscale în ceea ce privește neutralitatea, transparența, securitatea și competitivitatea. Informațiile contabile trebuie să se bazeze pe substanța economică mai degrabă decât pe aspectul de colectare și subvenționare guvernamentală.

În cazul în care există o separare, compania nu ar fi deranjată să furnizeze informații financiare, din moment ce nu apar probleme fiscale care în prezent împiedică buna desfășurare a contabilității. Separarea contabilității de legislația fiscală este susținută de acceptarea unui rezultat fiscal (bază impozabilă) independent de contabilitate. Dar acest lucru nu este suficient, deoarece anumite standarde de contabilitate sunt bazate pe criterii fiscale și chiar reguli fiscale, cum ar fi IAS 12 *Impozitul pe profit*, care reglementează problemele de contabilitate. Soluția reală este independența totală a celor două cadre de reglementare, care au un singur dezavantaj “duplicarea sarcinilor”. Separarea reglementărilor contabile de cele fiscale ar trebui să fie realizată în principal prin următoarele mijloace:

- Reglementările fiscale ar trebui să fie emise numai pentru plata impozitelor, fără a influența reglementările contabile;

²⁰

<http://www.curierulnational.ro/Specializat/2009-07-09/Relatia+Contabilitate+Fiscalitate+Perspective+europene>

- Reglementările contabile nu ar trebui să fie făcute de același organism care reglementează și normele fiscale, ci doar de contabili;
- Procesul de emitere a reglementărilor contabile trebuie să sufere o schimbare în filozofie.

Datorită importanței sale, al treilea criteriu, este absolut necesar pentru a modifica procesul de emitere a reglementărilor contabile. În ciuda tuturor cadrelor conceptuale în domeniul, reglementările contabile încă stabilesc legături puternice și neechivoce cu legislația fiscală, care se reflectă în detaliu normelor contabile. Normele contabile actuale împart trei obiective: de informare, servesc ca metodă de calculare a bazei de impozitare și îndeplinesc obiectivele întreprinderii. În imposibilitatea de a realiza cu succes cele trei obiective cu un sistem unic de informare, este necesar să se ia în considerare singurul obiectiv în scopuri informative, ceea ce înseamnă acceptarea paradigmei de comunicare și abandonarea paradigmei contabile de a ajuta fiscalitatea. Această teorie, în timp ce este acceptată de majoritatea doctrinelor contabile nu are corespondență viitoare în cele mai multe dintre diferitele normative contabile, inclusiv în Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), emise de IASB. Pentru a separa contabilitatea de influența fiscală, este esențial să se stabilească mijloacele pentru a o realiza. Și astfel, cel mai bun mod de a face acest lucru este că această contabilitate să se bazeze, într-o măsură mai mare pe criterii economice. Contabilitatea a început să se bazeze pe criterii fiscale, deoarece elementele de analiză economică nu au fost perfecționate, dar în prezent, contabilitatea ar trebui să admită că economia a avansat pentru a explica mai bine fenomenele fiscale.

Bibliografie

1. Aisbitt, S., *"Tax and accounting rules: some recent developments"*, European Business Review, vol. 14, 2002;
2. Artsberg K., The link between commercial accounting and tax accounting în Sweden, The European Accounting Review;
3. Berinde, S., *"Contabilitatea și Fiscalitatea veniturilor și rezultatelor entităților economice"*, teză de doctorat, Babes-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania, 2006;
4. Berinde, S., Răchișan, R., *"Taxes impact on accounting"*, International Conference „The Impact of European Integration on the National Economy”, Babeș-Bolyai University of Cluj-Napoca, Faculty of Economics and Business Administration, October, 2005;
5. Blake, J., Amat, O., Gowthorpe, C., Pilkington, C. *"International accounting harmonisation"*, European Business Review, vol. 98, 1998;
6. Bunget, O.C., Dumitrescu, A.C., *"Accounting treatment of deferred income taxes according to the requirements of the Romanian accounting regulations"*, Article published în The Annals of University of Oradea – Economic Science, Tom XVII, vol.3, section Finances, Banks and Accounting, 2008, available on-line at http://steconomice.uoradea.ro/anale/en_volum-2008-finance-bank-accountancy.html
7. Caraiani Chi., Dumitrana M., *"Bazele contabilității"*, Editura InfoMega, 2005;
8. Chauveau, B., *"The Spanish National Chart of Accounts - Agent of development and innovation?"*, European Accounting Review, 1995;
9. Ciumag, M., 2004 *"Accounting principles and Fiscal Rules"*, available on-line at <http://mpira.ub.uni-muenchen.de/14963>
10. Coteș, D., Megan, O., *"The Romanian accounting information under the pressure of providers and users"*, articol publicat în Analele Universității din Petroșani, Seria Economică, nr.7, 2007, available on-line at <http://www.britanica.com/bps/additional/content/18/31705556>
11. Domnișoru S., *"Controverse și concilieri în gestiunea fiscal-contabilă a firmei"*, Editura Sitech, Craiova 2004;

12. Feleagă, N., *"Sisteme contabile comparate"*, Vol. I, ediția a-II-a. Editura Economică, București, 1999;
13. Hanlon M., Maydew E., Shevlin T., 2008, *"An Unintended consequence of book-tax conformity: a loss of earnings informativeness"*, Journal of Accounting and Economics;
14. IAS 12 *Impozitul pe profit*;
15. Istrate, C. 1999, *"Fiscalitate și contabilitate în cadrul firmei"*, Editura Polirom, Iași;
16. Lamb, M., Nobes, C. and Roberts, A. (1998), *"International Variations in the Connections Between Tax and Financial Reporting"*, Accounting and Business Research, vol. 28, no. 3;
17. Morariu A., Radu G., Păunescu M., *"Contabilitate și fiscalitate în dezvoltarea firmei"*, Editura Ex Ponto, Constanța 2005;
18. Neamțiu, G., 2008, *"Accounting information and fiscal pollution"*, Article supported at International Conference „Theoretical Developments in Contemporary Economics” în University Aurel Vlaicu Arad, Faculty of Economic Sciences, available on-line at www.conferinta.uav.ro/php/part2.php
19. Ristea M., Răileanu V., Olimid L., Stoian A., Nișulescu I., *"Contabilitatea și fiscalitatea întreprinderii"*, Ed. Tribuna Economică, București 1995;
20. Ristea M., Dumitru Corina Grațîela, *"Prudență și agresivitate în tratamentele contabile"*, Ed. Tribuna Economică, București 2008;
21. Ristea M., *"Contabilitatea între fiscal și gestionar"*, Ed. Tribuna Economică, București 1998;
22. Rocchi F., Accounting and taxation in Italy, The European Accounting Review;
23. Sucher, P., Jindrichovska, I., 2004, *"Implementing IFRS: a case Study of the Czech Republic"*, Accounting in Europe 1 (1);
24. Walton, P., Haller, A., Raffournier, B., International Accounting. Thomson Learning, London, UK, 2003;

O NOUĂ DIMENSIUNE A CONTABILITĂȚII. CONTABILITATEA VERDE

GĂDĂU Liana
Universitatea Spiru Haret, București
e-mail: lianagadau@yahoo.com

Abstract:

As the title suggests, the article aims to go beyond traditional accounting that we are used to, at a new dimensions of it, known as green accounting. In this report we sought to emphasize the role, the importance of green accounting, which must be seen as a complement to traditional accounting. In the context of green accounting, we expanded the concept of performance beyond the financial dimension, through the dimensions: economic, social and environmental, which we have explained and argued. We presented various models of reporting, which can be used by companies to communicate information related to sustainability, which complement the information provided by traditional financial statements. We also made a presentation of the most important international and European bodies recognized for promoting the publication of information on sustainable development in developing their conceptual frame of reference of being found influences accounting: international and American. We reviewed a series of indicators of sustainable development.

We have shown and argued that the same trend of promoting the publication of information on sustainable development is shown at European level, and here we had in mind the Directive of the European Accounting Directives modernization, and current legislation no.3055/2009 order OMFP Romanian accounting reporting.

Key words: *green accounting, sustainable development, economic performance, environmental performance, social performance, global performance, reporting models, Bodies-in promoting sustainable development of information published*

JEL Classification: M40, M41

Introducere

Pornind de la realitatea că, în economia actuală, punctul de vedere financiar nu este singurul și nici cel mai important pentru a evalua performanța, conducerea entității trebuie să ia în considerare și impactul social, economic și de mediu exercitat asupra oricărei entități care are un interes în rezultatele companiei.

Care este rolul contabilității verzi și cum poate fi definită aceasta? Contabilitatea verde are rolul de a lua în considerare în mod sistematic faptele legate de protecția și refacerea mediului natural prin respectarea rolului tradițional al contabilității de a ține cont de fluxurile și riscurile legate de mediul natural, pentru a putea comunica utilizatorilor o imagine fidelă a întreprinderii.

Lărgind aria de acțiune, contabilitatea verde ia în considerare nu doar contabilizarea consecințelor activităților întreprinderii asupra mediului natural după ce acestea au fost deja produse, ci și administrarea acțiunilor întreprinse de societate pentru a se evita astfel de incidente.

De asemenea, contabilitatea verde trebuie considerată mai mult decât un instrument pasiv de înregistrare a fluxurilor imediate sau viitoare, sigure sau potențiale, dar și un levier care să incite întreprinderile spre activități și strategii care să se înscrie în logica dezvoltării durabile.

Contabilitatea verde este dedicată atât utilizatorilor externi, cât și gestiunii interne a întreprinderii. Astfel, *contabilitatea verde externă* urmărește prezentarea informațiilor despre

mediul natural: în cadrul situațiilor financiare (prin introducerea unor rubrici verzi în Bilanț, în Contul de profit și pierdere, sau în Notele la situațiile financiare); în cadrul soldurilor intermediare de gestiune (prin calculul valorii actuale nete care ia în considerare consumul de resurse naturale); în cadrul rapoartelor anuale de activitate, sau în cadrul unui raport specific privind mediul natural.

Contabilitatea verde internă are ca principal obiectiv producerea de informații utile în luarea deciziilor la nivelul managementului întreprinderii. Meritul și importanța contabilității verzi îl reprezintă faptul că duce raportarea performanței afacerii dincolo de dimensiunea financiară clasică, completând astfel conceptul de performanță cu două noi dimensiuni, de mediu și cea socială.

1. De la performanța financiară la performanța globală

În condițiile actuale, obiectivul major al unei entități economice nu mai reprezintă simpla obținere de profit. Din ce în ce mai multe entități au început să abordeze, pentru o dezvoltare sustenabilă a activității, conceptul TBL (Triple Bottom Line), concept care definește performanța prin cele 3 nivele: economic, de mediu și social. În prezent, dacă se ignoră aspectele sociale și de mediu, în special de marile corporații, acestea riscă să piardă cote din piața internațională, să suporte costuri de ecologizare a ariei de activitate, să aloce mari sume pentru controlul pierderilor pentru a recâștiga încrederea consumatorilor.

1.1. Dimensiunea economică a performanței

Cuprinde toate aspectele interacțiunilor economice ale entității, inclusiv indicatorii tradiționali folosiți în contabilitatea financiară, dar și elemente intangibile care nu apar în mod obișnuit în situațiile financiare. Indicatorii financiari se referă în principal la profitabilitatea unei entități și au drept scop să furnizeze informații atât pentru conducerea entității cât și pentru acționarii acesteia. În contextul raportării pentru sustenabilitate, indicatorii economici se concentrează mai mult pe modul în care o entitate îi afectează pe utilizatorii cu care aceasta interacționează economic, direct sau indirect. De aceea, scopul principal al măsurării performanței economice este evidențierea schimbărilor în statutul economic al utilizatorilor, ca o consecință a activității entității, și nu doar înregistrarea schimbărilor în starea financiară a entității.

1.2. Dimensiunea de mediu a performanței

Aceasta privește impactul unei entități asupra sistemelor naturale, inclusiv ecosistemele, solul, aerul, apa. Entitățile sunt încurajate să raporteze acest tip de performanță atât în valori absolute cât și în valori relative. *Valorile absolute* dau o imagine asupra mărimii folosirii sau a impactului, permițând utilizatorului să analizeze performanța în contextul unor sisteme mai largi. *Valorile relative* ilustrează eficiența entității și permit comparația între entități de mărimi diferite. Performanța de mediu include informații care caracterizează: cantitatea de energie consumată și proveniența acesteia, tratamentele aplicate resurselor, managementul emisiilor, deșeurilor, rezidurilor, modul de exploatare a pământului, managementul mediului în care entitatea există și își desfășoară activitatea. Contabilitatea verde urmărește să identifice și să aplice metode de contabilizare a elementelor specifice mediului natural, cu rezultate cât mai apropiate de realitate. Putem exemplifica contabilizarea cotelor de emisii de gaz de seră, având la bază legislația franceză în domeniu. Astfel, pentru fiecare instalație care are autorizația de a emite gaze cu efect de seră, statul atribuie întreprinderii, pentru o perioadă determinată, cote de emisii care îi sunt acordate în fiecare an, pe perioada respectivă.

În Notele la situațiile financiare, întreprinderea trebuie să prezinte cotele pe care urmează să le mai primească până la sfârșitul perioadei. Cotele de emisie, putând fi cedate, au

condus la crearea de piețe specifice pe care pot fi tranzactionate (exemplu: London Exchange). La sfârșitul fiecărui an al perioadei de afectare, întreprinderea trebuie să restituie statului un număr de cote egal cu totalul emisiilor de gaz cu efect de seră al instalațiilor sale, cote care pot fi cele permise de la stat, sau în cazul în care acestea au fost insuficiente, cotele cumpărate de pe piață.

Pentru întreprinderile industriale, cotele de emisii corespund imobilizărilor necorporale, iar pentru întreprinderile de comerț acestea pot fi cumpărate și cedate asemenea instrumentelor financiare. O bună practică de mediu rezultă dintr-o bună practică economică care să genereze eficiență prin tehnologii adaptate la mediu, prin produse, servicii compatibile cu mediul înconjurător, prin conservarea resurselor naturale și a energiei. Controlul și minimizarea impactului activității entității asupra mediului prin reducere, reutilizare și reciclare devin obiective importante pentru tot mai multe entități economice. Activitatea majorității entităților care prezintă rapoarte de mediu este certificată de standarde de management al mediului, precum ISO 14001.

1.3. Dimensiunea socială a performanței

Aceasta poate fi măsurată prin analiza interacțiunilor dintre entitate, resursa umană angajată și oricare alte părți cu care se stabilesc contacte.

Indicatori ai performanței sociale pot fi: relațiile dintre angajați, sănătatea și siguranța muncii și a resursei umane, raportul salariu/costul vieții, înlăturarea discriminărilor, respectarea comunității locale, impactul asupra dezvoltării comunității, etc. Multe dintre problemele sociale care fac obiectul acestui tip de performanță nu sunt ușor de cuantificat, de aceea un număr de indicatori sociali sunt măsuri calitative ale sistemelor și activităților unei entități, cum ar fi politici, proceduri și practici manageriale. În urma studiilor efectuate pe mai multe seturi de companii aparținând diferitelor industrii, ca tendință generală, s-a constatat existența *unei relații pozitive între performanța de mediu și performanța economică*. De asemenea, s-a cercetat *relația dintre eco-performanță, performanța financiară și beneficiile economice legate de mediu* pentru diverse entități, *remarcându-se o relație pozitivă între aceste variabile*.

Studiul a mai demonstrat că, relația pozitivă dintre eco-performanță și performanța financiară este mai puternică atunci când există beneficii induse de respectarea cerințelor de mediu.

De asemenea, s-a constatat că îmbunătățirea performanței de mediu nu este asociată cu reducerea performanței economice. Mai mult, nivelul beneficiilor economice, generate în urma inițiativelor de îmbunătățire a performanței de mediu, crește pe măsură ce performanța de mediu a entității se îmbunătățește. Putem susține ca trăsătură centrală că, *desfășurarea activităților entităților organizate pe principiile protecției mediului asigură sustenabilitate economică, organizare care are efecte benefice directe asupra creșterii performanței economice*. Aspectele de mediu influențează atât costurile cât și veniturile unei entități, influențând performanța economică a entității.

Nu trebuie abandonată ipoteza conform căreia *performanța economică este cea care asigură o performanță de mediu*.

Redăm schematic relația performanța de mediu – performanța economică:

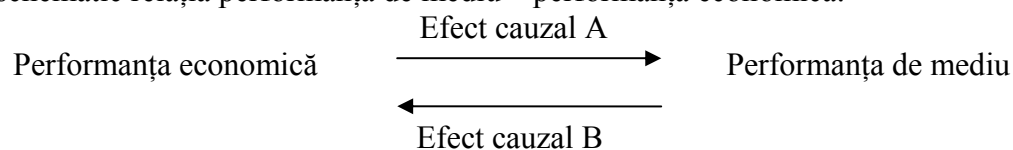

Figura nr. 1. Relația dintre Performanța economică și Performanța de mediu

Referitor la relația performanța de mediu – performanța economică, găsim un efect cauzal A prin care se pot explica efectele performanței măsurate prin indicatori financiari

asupra managementului bazat pe cerințele de mediu, dar și vice-versa un efect cauzal B care explică îmbunătățirea performanței economice printr-o strategie coerentă de îmbunătățire a performanței de mediu.

2. Raportarea informațiilor sociale și de mediu. Modele de raportare

Raportarea corporativă socială și de mediu creează beneficii pentru investitori prin reducerea riscurilor, și mai puțin prin creșterea profitului, iar cercetările au demonstrat că *Rapoartele anuale* reprezintă una din modalitățile eficiente de prezentare a unor astfel de informații pentru investitori.

Unele companii de frunte, au început deja să experimenteze prin fuzionarea rapoartelor de sustenabilitate și a rapoartelor financiare într-un singur Raport anual.

Chiar și în condițiile raportărilor separate există valori și oportunități substanțiale prin referințe sau trimiteri încrucișate. Anumite categorii de entități cerute de standardele de raportare financiară pot și trebuie să încorporeze informații calitative și sustenabile. De exemplu, reducerea tendințelor de risipă care să ducă la diminuarea costurilor poate fi prezentată ca o cheltuială în situațiile financiare, în timp ce beneficiile aduse de utilizarea productivă a reducerilor risipei pot fi recunoscute ca venit. Datoriile generate de vulnerabilitatea schimbărilor în reglementările de mediu, sau în convențiile internaționale de muncă pot fi recunoscute în Bilanț.

La un nivel mai general, tendințele economice, sociale și de mediu pot fi prezentate în Notele la situațiile financiare prin detalierea și analiza riscurilor viitoare și incertitudinilor.

Ca **modele de raportare** utilizate pentru comunicarea de informații despre sustenabilitate, putem exemplifica:

1. *Tabloul indicatorilor de performanță* pentru o perioadă contabilă (a cărei utilitate este sporită prin prezentarea valorii-etalon în vederea realizării de comparații);

2. *Situația capitalului natural*, care poate fi defalcată pe următoarele categorii principale: capital natural critic: stratul de ozon, pădurea tropicală, biodiversitatea; capital natural neregenerabil și nesubstituibil: petrol, resurse minerale etc; capital natural neregenerabil, dar substituibil: reciclarea deșeurilor, consumul de energie; capital natural regenerabil: plantațiile de arbori, crescătoriile de pește etc;

3. *Analiza intrări-ieșiri*: (ține evidența fluxurilor fizice formate din intrările de materiale și energie pe de o parte, și ieșirile de produse și deșeuri, pe de altă parte, evaluate în unități fizice);

4. *Analiza ciclului de viață*;

5. *Lista abaterilor prin neconformare la cerințele legislative*;

6. *Descrieri ale impactului social și de mediu*.

Trebuie subliniat faptul că, evaluarea în etalon monetar nu poate acoperi decât dimensiunea economică a raportării. Pentru evaluarea elementelor sociale și de mediu va fi necesară utilizarea unor unități de măsură diferite, deoarece impunerea unității monetare poate avea ca efect reprezentarea eronată și subestimarea impactului prin comparație cu aspectele economice. O susținere mai bună o are raportarea de tip calitativ sau descriptiv.

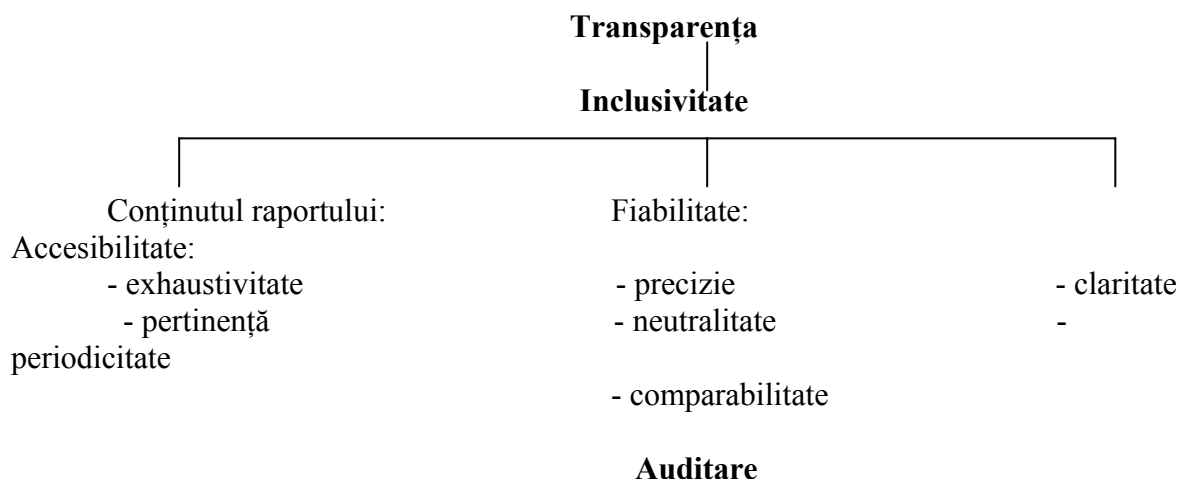
3. Organisme internaționale și europene – în promovarea publicării de informații privind dezvoltarea durabilă

În prezent există mai multe cadre de raportare, cele mai importante fiind: Global Reporting Initiative (GRI – Inițiativa Raportării Globale), United Nations Environmental Programme (UNEP – Programul de mediu al Națiunilor Unite), Public Environmental Reporting Initiative (PERI – Inițiativa Raportării Publice de Mediu), Federation des Experts Comptables Europeens (FECE – Federația Experților Contabili Europeni).

GRI este un organism internațional al cărui scop este promovarea publicării de informații privind dezvoltarea durabilă. Adoptarea textelor emise de GRI rezultă dintr-un demers voluntar, nu există până în prezent nicio dispoziție care să oblige la aplicarea lor.

Ghidul elaborat de GRI nu are ca obiectiv înlocuirea standardelor contabile aplicabile în prezent, ci *oferirea unei baze pentru a răspunde cerințelor de credibilitate și relevanță în raportarea nonfinanciară, care să completeze informațiile din situațiile financiare*. De asemenea, urmărește de a avansa calitatea unei raportări sociale și de mediu la nivelul de comparabilitate, de rigoare și de verificabilitate, specific raportării financiare. În elaborarea cadrului său conceptual, GRI s-a inspirat din referențialele contabile internațional (IASB) și american (FASB).

Principiile de bază ale acestui cadru conceptual pot fi sintetizate astfel:

Așa cum obiectivul situațiilor financiare este de a oferi o imagine fidelă a poziției financiare, a performanței și a evoluției poziției financiare a întreprinderii, obiectivul cadrului conceptual social și a mediului natural este de a oferi o imagine echilibrată și rezonabilă asupra domeniilor vizate: economic, social și ecologic. Ghidul elaborat de GRI pune la dispoziție 97 de indicatori care privesc: performanța financiară (13), performanța socială (49), performanța asupra mediului natural (35).

Indicatorii privind mediul natural recomandați de GRI, în număr de 35, sunt grupați pe următoarele 3 mari teme, conform tabelului de mai jos:

Tabelul nr.1. Indicatorii recomandați de GRI privind mediul natural

Categorii de indicatori	Direcții de detaliere a categoriilor de indicatori
Consum de resurse	- consum de materiale; consum de apă; consum de energie;
Impactul activității entității asupra mediului natural	- condiții de utilizare a solului; vărsări în aer, în apă, în sol, care afectează grav mediul natural; - deșeuri; suma indemnizațiilor vărsate prin decizii judiciare privind mediul natural;
Măsuri luate de entitate pentru a diminua aceste impacturi	- inițiative pentru a exploata sursele de energie reînnoibile și pentru a ameliora randamentul energetic; - obiective, programe, previziuni de protecție și de restaurare a ecosistemelor și a spațiilor indigene din zonele degradate

Un alt organism internațional, foarte important care depune eforturi susținute în promovarea publicării de informații privind dezvoltarea durabilă este Organizația Națiunilor Unite. Aceasta a elaborat un cadru conceptual și metode de evaluare și contabilizare a consecințelor activităților întreprinderilor asupra mediului natural.

Ca și în cazul IFRS, cadru conceptual alaborat de ONU cuprinde *caracteristici calitative* (acestea sunt aceleași ca și în cazul Cadrului general IASB: inteligibilitatea, relevanța, fiabilitatea, comparabilitatea) și *concepțe de bază* care sunt următoarele: contabilitatea de angajamente; independența exercițiilor; congruența: omogenitate între informația financiară și informația ecologică difuzată; precizie lipsită de ambiguități cu privire la indicatorii reținuți de întreprindere în comunicarea informațiilor despre mediu natural.

Indicatorii privind mediul natural recomandați de ONU sunt grupați pe următoarele categorii, conform tabelului de mai jos:

Tabelul nr.2. Indicatorii recomandați de ONU privind mediul natural

Categorii de indicatori	Direcții de detaliere a categoriilor de indicatori
Apa	- cantitatea de apă consumată; natura apei consumate; utilizarea apei
Energia	- cantitatea și natura energiilor consumate, etc.
Efectul de seră	- emisiile de gaz cu efect de seră, datorate utilizării produselor petroliere, consumului de minereuri, etc
Stratul de ozon	- consumul de bunuri cu efect asupra păturii de ozon raportat la valoarea adăugată netă a întreprinderii; - informații privind producția, cumpărarea, vânzarea, stocarea, reciclarea bunurilor care influențează stratul de ozon, etc.
Deșeurile	- natura și cantitatea de deșeuri produse; - natura tratamentelor folosite pentru a le reduce sau suprima, etc.

Același trend al promovării publicării de informații privind dezvoltarea durabilă găsim și pe agenda de lucru a Parlamentului European, care încă din 2005 a venit cu următoarele propuneri privind mediul natural, și anume: existența în cadrul Directivei a IVa/CEE a unei dispoziții care să oblige întreprinderile să prezinte rapoarte sociale și ecologice; obligativitatea publicării de rapoarte privind mediul social și ecologic pentru orice întreprindere care dorește să fie cotate la Bursa de valori; supunerea rapoartelor sociale și ecologice procesului de auditare; obligativitatea publicării acestor tipuri de rapoarte de toate întreprinderile indiferent de mărimea lor. Astfel, la nivel european, Directiva de Modernizare, destinată să actualizeze cerințele contabile la practicile contabile moderne, cuprinde și cerințe ale raportării nonfinanciare a performanței. Avem în vedere includerea în Raportul de gestiune, pentru analiza evoluției activităților, rezultatelor societății, și a indicatorilor de natură nefinanciară, în special informații legate de problemele de mediu și de personal. În ultima perioadă, în legislația contabilă românească de raportare (OMFP nr. 3055/2009) care urmează trendul tendințelor europene și internaționale, găsim cerințe privind mediul natural. Astfel, OMFP nr. 3055/2009 cere ca în Bilanț, la elementul “Alte provizioane” să fie incluse și provizioanele constituite pentru cheltuielile legate de protecția mediului înconjurător, și anume pentru: protejarea aerului, gestiunea gazelor uzate, gestiunea deșeurilor, protejarea solului, protejarea biosferei și a peisajului, informații care trebuie descrise, detaliate în Notele la situațiile financiare, dacă acestea sunt semnificative. Precedentul OMFP nr. 1752/2005, cu același nume, nu conținea astfel de precizări, nu făcea nicio referire privind publicarea de informații privind mediul natural.

Concluzii

Impactul entităților economice asupra mediului și asupra societății tinde să devină tot mai important pentru manageri, în cursul perioadelor ce vor urma, generând o serie de riscuri și de incertitudini prezente și viitoare, asupra cărora o entitate economică trebuie să le facă față, prin urmare trebuie să le includă în raportările publice.

În condițiile actuale tot mai selective în care consumatorii manifestă o cerere tot mai crescută pentru produse și servicii care să nu afecteze negativ mediul, entitățile economice se văd în situația în care trebuie să raporteze informații despre astfel de caracteristici ale serviciilor și produselor lor.

De aceea, tot mai multe entități s-au repositionat în privința raportării economice, sociale și de mediu, trecând din rândul spectatorilor în cel al decidenților. Din ce în ce mai multe entități au început să abordeze, pentru o dezvoltare sustenabilă a activității, conceptul de TBL, concept care întregeste performanța prin cele trei nivele: economic, de mediu și social. De asemenea, organizațiile adoptă strategii de afaceri care să mențină calitatea mediului și care să asigure un avantaj competitiv prin creșterea profitabilității. Astfel, rapoartele de mediu și sociale publicate de marile corporații care indică o dezvoltare sustenabilă au devenit parte integrantă din informațiile publicate de acestea.

Bibliografie

1. Caraiani C. et al. *Contabilitatea verde. Strategii transdisciplinare către contabilitatea socială și de mediu*. București: ASE, 2010.
2. Dascălu C. et al. "Eco-cost challenges for environmental protection", *Journal of Environmental Protection and Ecology* 4 (2008): 925-938.
3. Dascălu C. et al. "The externalities in social environmental accounting", *International Journal of Accounting and Information Management* 1 (2010): 20-32.
4. Gary S. *Meeting the challenge of performance reporting under the EU Account Modernisation Directive*. London: FSE Publishing Limited, 2005.
5. Gray R. H., "Social, Environmental and Sustainability Reporting and Organizational Value Creation? Whose value? Whose creation?", *Journal of Accounting and Auditing* 6 (2006): 41-61.
6. Lungu C. et al. "Performanța globală verde – model al raportării sustenabile", *Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor* 9 (2009): 29-33.
7. Schaltegger, S, and Synnestvedt, T, "The link between green and economic success: Environmental management as the crucial trigger between environmental and economic performance", *Journal of Environment Management* 5 (2002): 339-346.

DOXASTIC MANAGEMENT PRACTICES BY QUASI - EPISTEMIC TRUTH

PRACTICA MANAGERIALĂ DOXASTICĂ PRIN CVASI - ADEVĂR EPISTEMIC

Professor Ioan GÂF-DEAC
Faculty of Financial Management and Accounting,
Spiru Haret University of Bucharest
Facultatea de Management Financiar-Contabil,
Universitatea Spiru Haret București
e-mail: ro_affairs@yahoo.com

Summary. *Different assumptions and procedural prerequisites in place of a theory need constant and consistent quasi -complete quality for the new economy.*

Models lacking for specific measurement of network boundaries and framework, not handy methodology to ensure that capacity development / economic knowledge capabilities in the new field of complex production / reproduction and distribution / consumption.

The paper show in originality maner the itself manifests first exposure to new results in the light of new principles that dominate key theoretical and practical field of smart economy, confined in its laws objective in the early stages of innovative development, that touches human collectivity, in particular the Romanian society.

Rezumat. *Diferite asumări și premise procedurale țin locul unei teorii necesar constante, cvasi-complete și consistente pentru noua economie. Lipsesc modelele specifice de măsurare, delimitările de rețele și cadrul general, nefiind la îndemână metodologii prin care să se asigure dezvoltarea capacității/capabilităților de cunoaștere economică în noul câmp complex de producție/reproducție și distribuție/consum.*

Originalitatea articolului se manifestă prin expunerea în premieră a rezultatelor noi, în lumina noilor principii care domină esențial câmpul teoretic și practic al economiei inteligente propriu-zise, cantonată în legile sale obiective, în stadiile de dezvoltare inovativă pe care le atinge colectivitatea umană și, în particular, societatea românească.

Key words and phrases: *doxastic management, smart economy, knowledge-based economy, managerial practice*

Cuvinte-cheie: *management doxastic, economie inteligentă, economia bazată pe cunoaștere, practica managerială*

JEL Classification: A1, M1, M2

Introduction

Traditional management can be interpreted as a system of signs, like the culture that the structuralists is a system of signs organized in a determined way.

Currently, a manager does not endeavor to obtain managerial truth as its fundamental perception, or related to searching and identifying operational road to reality methods and techniques of organization and management.

Amid the existence of the enterprise as strong organizational entity, aware of its mission, is concerned about the issue of principles that govern structured, explaining that becoming firm.

In modern management is possible reiteration Kantian question: What can I hope?, Appearance is likely doxastică.

Appear doubt and dismay , they are now involved in the breadth or depth of managerial thinking doxastice .

We find that, in modern times, in terms of human perceptual knowledge is concern for deeper horizons, to prove the belief in organization and management.

It is the tendency to idealize the models formalized in the area of organization and management of life and aspirations to limit metaphysics.

Beyond virtual horizon perceptible manifests another philosophy that other knowledge.

Conceptualization and formalization new smart savings are already considered "natural imperative" developments close to the target, due to birth and concrete manifestation of globalization and overall commitment to winning, that development and advance competitive advantages in a deep economic world tech .

Nonlinearity economic advance theoretical and practical, with the emergence and manifestation of organic / osmotic intrinsic or associated risk / articulated phenomena and processes in the new economy shows that developments / changes are marked by "a continuous imbalance".

Doxology management is a form of acknowledgment, validation, legitimacy, including laudatory appraisal, competitive or comparable in terms of organization and management transcendence.

The doxology Managerial ignore the strict need for prior arguments.

Thus we witness a certain liberalization of management to take it out of the shackles of methods and techniques of organization and management.

We consider that the current management is felt the need to switch from standard probability theory to a non-standard probability theory through observation and quantification attitudinal infinitesimal.

1. Practice of organization and doxastic management using epistemic truth

Science Manager management is providing a collection of " images received " marked by pragmatism and quasi - truth.

The management may replace the notion of absolute truth in the decision making process of quasi - truth , more able to represent .

Even if quasi - managerial truth is characterized by ambiguity or incompleteness idealizations is considered pragmatic intentions of the manager are stronger when using this expression notional.

An object or phenomenon can be clearly managerial total epistemic point of view.

Therefore, the manager captures attitudes that acknowledges its own scientific / epistemic ideas.

Relations and operations defined organization and management, in fact, their constituents management .

In such a situation it makes at least a theoretical model for generating related management concepts.

Managerial theories are also characterized in terms of "class of models" partial structure represented by epistemic attitudes. In particular, such a vision referring specifically to the quasi - managerial truth.

Mobilizing ideas doxastic management is about power and the representativeness truth that obtains conventional organizing and managing documents found increasingly in modern smart economy.

Basically, a manager who "knows" is handy epistemic possibilities, and one who "thinks he knows" uses the doxastics possibilities for sustainable issues (Figure1).

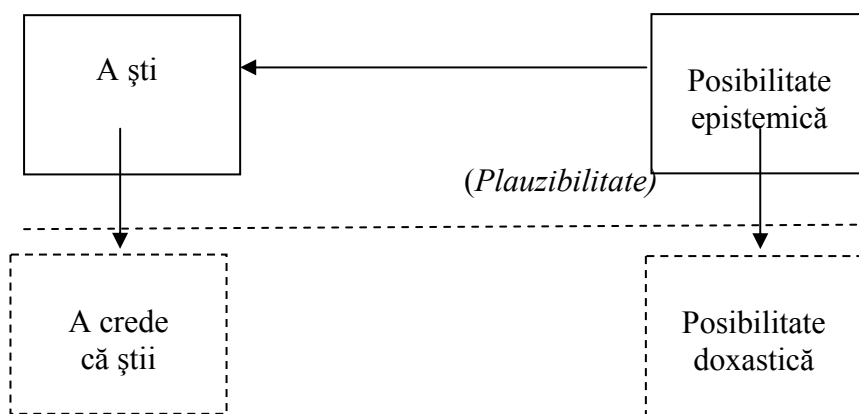

Figura nr. 1. Plausibility management between epistemic possibilities and doxastic conception

Representations of scientific management practice is open, so the concept of partial structures using quasi - truth marks partial isomorphisms between family relations management and different models of organization and management.

In a such framework is necessary to take account of the nature and diversity of approximately model techniques and methods in the field.

„A present”, „represent”, „characterize” and „show”, all is conjugated contributions to quantify the relationships between models and between models and the real world by application and mention about doxastic quasi- doubt and quasi- confusion, does not affect the dimensional and qualitative decisions.

Managers have some alternatives to accept the truth or near- truth, such as: a) total acceptance (you believe that it had „real truth” captured by empirical essentiality) or b) partial acceptance (when beliefs are marked by quantifiable quasi - truths).

Field representations of quasi-truths management is crossed by „forms of induction”, marked by local attempts weighing their own data (information).

Often holistic way of accepting the truth, is now some barriers related to „understanding”, which generates a drop.

In this context, various antitheses and disarming dichotomy, help managers in their effort and making ideal decision.

Binomial relations „theoretically – observable”, „theory – models”, „justification – discovery”, „realism – empiricism” and „realism – realism” can be found in a network to mobilize managerial ideas.

2. Doxastical managerial issues search in organizational practice

Peter F. Drucker (2000) [1] shows that the management are important evolutionary in term of examinations.

It is estimated that at the beginning of the XXI century appear historical events, like Internet or e- commerce, or technology in general, are those that determine societal influences and changes, but rather knowledge management.

There have been unprecedented changes and runs the human condition.

Now is an exceptionally increased number of people who „seek”, „choose”, „select”, „identify”.

Therefore, primarily people is in a position to formulate methods and techniques for driving in itself, before driving other people or their external structures.

It is believed that human society is still unprepared to cope with changes in the human condition.

Before 1900, most manufacturers were working lines /action , ancestors /their predecessors.

Mobility was dominated by a quasi - immobility, is apparent change advance trajectories.

The very knowledge of operations generates an advanced „search”.

However, it is learned thing „some others” and is equated collaboration.

Managers who focus on „organization and management of knowledge” is part of meritocracy in open society.

Innovation is a form of change.

Creative managers are located outside of the conventional general management.

They are „explorers” and have the potential, ability and courage crossing barriers /borders of doxastic issues.

An important part of managerial work is marked by „innovative organizational culture”, but also „culture 's leadership”.

Knowledge becomes the instrument of management control.

Anticipation, alignment and action are programmatic elements in practical organizational and management culture.

The management discipline is necessary include the manifestation of innovation. Mainly, it has to: a) focus on the company mission; b) clearly define significant results obtained and to be obtained, and c) the action (execution) rigorously what is necessary to satisfy a) and b).

The essence of leadership activities, mainly lies in communication which consumes on average 95-98 % of the total management.

Therefore, „managerial dictionary” of the head and of an undertaking covers words marking the mission (the goal), the expression of views (images) and quantification (determination) values.

Sense and nonsense are conventional management, but their changes as subject innovation.

Managerial discipline derived from „learning” and the „knowledge”. „Finding” and „understanding” contributes to the operational data management process, so the discipline.

The „finding” and „knowledge” are expressive and are considered doxastic search results, the significant disciplinary opportunities .

However, „networking”, plus depictions of management in the band storage, enroll new knowledge, advanced area near the border with doxastic issues.

All the above concerns in management occur in a wide variety of factors and service, driven organization and management.

Discontinuities mark the start times for „us search”.

In fact, the manager realized doxastic behavior, achieved in the quality of decisions, in the crowd of differences, similarities and articulation / disarticulation of decisions.

Diversity management actions has source in density situations requiring organization and management.

The manager must have: a) the ability to recognize and analyze the diversity of situational mixtures require in organization and management; b) the ability to determine whether their actions under the requirement, to be applied in relation to the peculiarities situational mixtures, and c) ability to respond with appropriate actions for each question (requirement) in management.

3. Use doxastic conception to identify direct managerial perceptions

The organization is the label of owner and manager of knowledge management (a set of knowledge), and is called to judge whether this (or crowd) the result of knowledge / lot of prior knowledge will be in action.

The appearance of value judgment on that issue, above shows the capability of rationality manager, and facilitating obtaining conclusion of those elements, relate directly to the object / subject or content knowledge in question.

The premise itself becomes managerial intuition (I_m):

$$[\{C_0/M(C_0)\} \rightarrow \{C_1/M(C_1)\}] \xrightarrow{\text{(premise)}} (I_m)$$

In fact, the premise turns conclusion, becoming substance of the judgment.

Features intuition may include any knowledge of organization and management.

Instead, latent managerial knowledge manager who meets and falls within the determinative for judgments about organization and management.

They can be a) prior knowledge; b) overlapping; c) the rear (downstream).

The doxastic alignment designed in this paper, must have „intuition about intuition”, used to quantify and assuming a certain type of organization and management (Figure 2).

Assuming it could pierce the singular ego or individual manager.

Faculty of intuition about intuition is correlative with external authority / outward of reason expressed. Manager portray a different times and situations.

Manager must not enter in the area of managerial credibility in contemplative style, but the dynamic area of management commitment to cross physical borders with metaphysical tools.

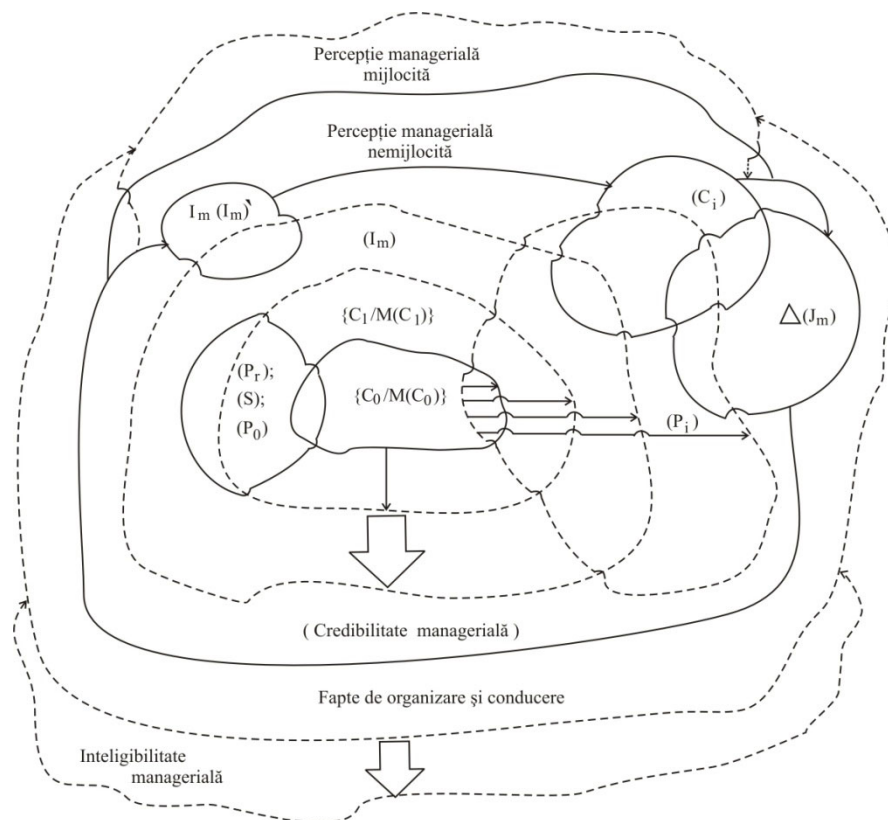

Figura nr. 2. The role of vision in establishing the facts of doxastic organization and management of intelligibility

Between the inner and outer relations manager breaks out of the advance to managerial decision support.

Interpretations and contemplation should equally comparisons between times, places and information.

The mere contemplation of perception management is the segment for the proximity actional manager and thus is equivalent in doxastic management.

Impression management should be immediate. In other words, the management subject motivation is dedicate for perfection by overlapping effort perception (even imaginative) of further development of managerial time and space.

It is possible that the extent of managerial substance over managed entities provoke a state of dis - unity, but in plan doxastic record the „one last time no longer exists” and not sub- summable tangible process management.

Organization and management are for the future.

Consciousness is both perception and apperception, and management manager knowing that knows about and commitment that, organizes and leads.

With doxastic management would be possible to build a tool to discern faculties of perception, mediated by the direct management, and the latter is advisable to assume.

As such, intuitive and perceptive manager gets fit / able to retain aspects that have the potential / tendency or permissiveness to be modified / changed, with the belief that, actually, they can be subject to changes, resulting clichés of organization and management.

It is not without interest to determine the potential of endogeneity of managerial aspects concerned about their tendency from their own substance to achieve a transformative state of potentiality, before suffering related changes.

We can systematize such cases of intelligibility using doxastic management, new facts of organization and management.

A manager if it is not aware about his beliefs about a particular organization and management, then are the situational force created, but not realized.

Between managerial representation and belief, about a fact of organization and management, we identify boundaries, distinctions.

Conscience to be convinced, becomes paramount in expressing or referral existence of managerial belief in question.

By doxastic manager is given the ability to take supplements accompanying belief, and formation, belief about a fact, phenomenon , process or object of organization and management.

4. Conclusion

We find that, in modern times, in terms of human perceptual knowledge is concern for deeper horizons, to prove the belief in organization and management.

Managerial discipline derived from „learning” and the „knowledge”. „Finding” and „understanding” contributes is to the operational data management process, so the disciplinility.

The „finding” and „knowledge” are expressive and are considered doxastic search results, the disciplinary opportunities are significant.

Mobilizing ideas of doxastic management is about power and the representativeness truth that obtains conventional organizing and managing documents found increasingly in modern smart economy.

Bibliography

1. Drucker, P. F., *Managing Knowledge Means Managing Oneself, Leader to Leader*, New York, no 16/2000
2. Gâf-Deac, I., (col.), *Management of diplomatic activities*- Economic Publishing House, Bucharest, 2003
3. Gâf-Deac, I., *Accepting conflicts as a means of modeling*, Magazine National Defense College Foundation, Bucharest, year V, nr.1/1999
4. Gâf-Deac, I., *Development of modern structural technologies* - All Beck Publishing House, Bucharest, 2001
5. Gâf-Deac, I., *Modeling economic and politico-strategic environment with conflict*, Economistul, Bucharest, nr.567 (1603) / April 10, 2000
6. Gâf-Deac, I., *New discussion about the fundamental structure and mechanisms of the universe*, Academic Journals , Bucharest, Year A, Nr . 9-10 (129-130), July-August 2001
7. Gâf-Deac, I., *Technologies and productive system in economic crises*, Mining Magazine, Bucharest, nr. 2/2000
8. Gâf-Deac, I., *Modeling the economic and political conflicts with the Strategic issues*, The Economist, Bucharest, April 10, 2000
9. Gâf-Deac, I., *Introduction to the Management Philosophy and Praxis* - Universitas Publishing House, Petrosani, 2009

TOP LEARNING AND SMART ECONOMY

ÎNVĂȚAREA SUPERIOARĂ ȘI ECONOMIA INTELIGENTĂ

Senior Lecturer Ioan I. GAF - DEAC
Faculty of Law and Administration,
Spiru Haret University of Bucharest
Facultatea de Drept și Administrație Publică,
Universitatea Spiru Haret București
email: editurafmp@gmail.com

Summary. *Present economic reality highlights the need for multi-disciplinary field of higher learning where the boundaries are fluid, sliding or even is invisible, unpredictable. The article show that development is extremely simplified expression, of limit world (environment and general human community).*

The article states that formalizes a huge simplification of the complexity of the New Economy, moving with increasing speed of information flow of general knowledge, including higher learning.

The temptation immersion in cyber-space is grounded / justified by the need to increase knowledge to serve the smart economy.

Rezumat. *Realitatea economică prezentă evidențiază nevoia de pluri și multidisciplinaritate în câmpul învățării superioare, în care frontierele să fie fluide, glisante sau chiar invizibile, imprevizibile. În articol se precizează că dezvoltarea, este expresia extrem de simplificată, esențializată a lumii (mediul înconjurător și a colectivității umane generale).*

În articol se precizează că simplificarea formalizează o imensă complexitate a Noii Economii, pe măsura creșterii vitezei de mișcare a informației în fluxul cunoașterii generale, inclusiv a învățării superioare.

Tentația imersiunii în cyber-spațiu este fundamentată/ justificată de nevoia în creștere de cunoaștere care să servească economiei inteligente.

Key words and phrases: *smart economy, organizational culture, learning, cyber-space*

Cuvinte-cheie: *conomie inteligentă, cultura organizațională, învățare superioară, cyber-spațiu*

JEL Classification: A1, E6, M1, M2

Introduction

Complex economic behavior, related to smart economy, give a unpredictable movement, emphasizes economic activities towards different steady states or to periodic behaviors, including chaotic.

It appears that dominated economic systems are complex, sensitive undefined to initial conditions and formally unpredictable.

Highly formalized economic models generally have a complex behavior. In this context, „border of rationality” is the one that offers the most convenient ways to advance towards „economic realism” of the New Economy.

To discuss the present and future of universities is therefore context, the opportunity to discuss necessarily about „actors” within or on their scenes.

Of course, equally discussion relates to teachers and students, but on the analytical treatment of the latter should be reconsidered.

Teachers and students must be included „in the same sentence”, on the same point on the agenda.

1. Premises for placement of education / organizational culture in cyber-space

Economy complexity must be learned. Since the 1980s appeared additions regarding suitability for general economic equilibrium theory (Peter Albin, Duncan Foley, Brian Arthur and others).

After this landmark temporal were addressed dynamic aspects of market, based on a so-called „absolute rationality behavioral presumption” of economic agents, which by similarity can be expressed as „finite memory behavior, generating information / intelligence equivalent”.

It is considered „the role of speculator / speculator producers” being more difficult prediction „next economy”, given that optimizes economic sub- sequences that maximizes utility.

Economic Artificial intelligence is now based on mathematical topics of Kurt Gödel and Alan Turing's computational theories spread over wider economic calculation procedures.

The smart optimization problem is only formally calculable before traders as economic events begin to be simulated, and the results were confirmed by real degree to increasingly higher significance.

Naom Chomsky, highlighting the complexity of language, becomes the precursor of formalizing problems in the complexity of the economic hierarchy.

Complexity is the result of interaction of economic agents increasingly with high intelligent (meaning holders / generators of information / knowledge).

Behavior and calculability of economic models identify the corresponding levels of complexity, in associated hierarchies related of economic activities.

Systems that have „an attractive point / attention” can be found in one state of equilibrium; around this, as the whole revolving system. This kind of thinking is typical of neo-classical economic theory.

Systems expressing concerns cyclic behavior as relevant to structural economic theory.

Quasi-equilibrium is characteristic attractions and multivariate attractiveness.

Not identify periodicity types of behavior, which justifies the relevance judgments relating chaos theory.

Development, in our opinion, is extremely simplified expression, of limit world (environment and general human community).

Simplifying formalizes an immense complexity of the new economy, with increasing movement speed of information flow of general knowledge.

The modern economy is reflected in the relative partial equilibrium network, that ensures the reproduction of increasingly faster production cycles and business, amid a continuous vacuum in the operational economic system.

In such context of higher learning, „second life” (Second Life) is the conventional expression like can be considered a fiction in cyber- space.

Currency Linden Lab (Bitcoin) and metaphor are elements of quantification / materialize real results on virtual activities.

Fiction meets with people in real life, even in the absence of recognition / view cyberspace.

On the other hand, the communication process is seen as objective and strictly necessary in people's lives.

As such, fiction and real life metaphor circulating, respectively, the virtual and individual temptation is to communicate easily and effectively.

Cyber-space communications is an excellent opportunity for the smart economy.

Therefore, entry into Second Life does not have formal inconvenience, but long as this area exhaustively and housing for individuals / managers are expected movement of information through communication.

The temptation immersion in cyber-space is grounded / justified by the need to increase knowledge to serve the smart economy.

Potential drawbacks of virtual space could come from lack of opportunities or knowledge resources.

Rather, it appears that the physical background, in virtualized understand of the knowledge base for knowledge, far exceeds the volume of conventional classical libraries.

As such, it is important that cyberspace have knowledge, and more, in Second Life to be encountered informed characters, managers and decision-makers to individual or collective.

Such a view, determining inclusion in cyberspace education - as the key to personal and societal evolution of man - the world of metaphor and communication without borders.

Managers could real organizational culture dissemination in cyberspace, as an extension of its natural base in real life, in smart economy.

2. Establishment the structural-functional competitiveness of universities

General evolution, versus intelligent economy and assertions about the economy and higher learning, it is estimated that about "university" as an entity with distinct role par excellence in production and dissemination of knowledge; can not longer speak of a picture of "eternal timeless" or a-timeless.

Ancient university is a European invention, it perpetuates while under the transformations suffered on two alignments, namely:

- a) transforming the world / human society based on knowledge and
- b) structural and functional transformation of the university, defining as the unit production / and disseminating knowledge.

It is possible to accept that the speed of processing for the alignment (a) is higher, in absolute value, than the speed of advance registered alignment (b).

However, it means that universities in their millenary history have undergone structural and functional changes.

The powerful image of the traditional view of the role and functions of the university, it supports functional structural defenders, like legitimate millennium recognized university.

But nothing could resist the introduction of the Internet in universities at the beginning of the third millennium.

As such, universities do face some challenges (for example, join the modern telecommunication) and themselves continue to have significant challenges with aplomb and by learning n-dimensional equally informative and formative discovery.

It is quite noticeable conclusion that the higher education and universities par excellence, is not in crisis.

The truth is that they go through a process of mutation accelerated more transformative than in other periods of history.

Reaching abstract universalism is not declared formalized, but rather an informal goal is generally accepted, not visible, only implied in the name of increasing "good" and erosion (elimination) conventional "evil" (intolerance, violence, racism and others) with learning, using the university as a structural functional- tool (Figure no. 1).

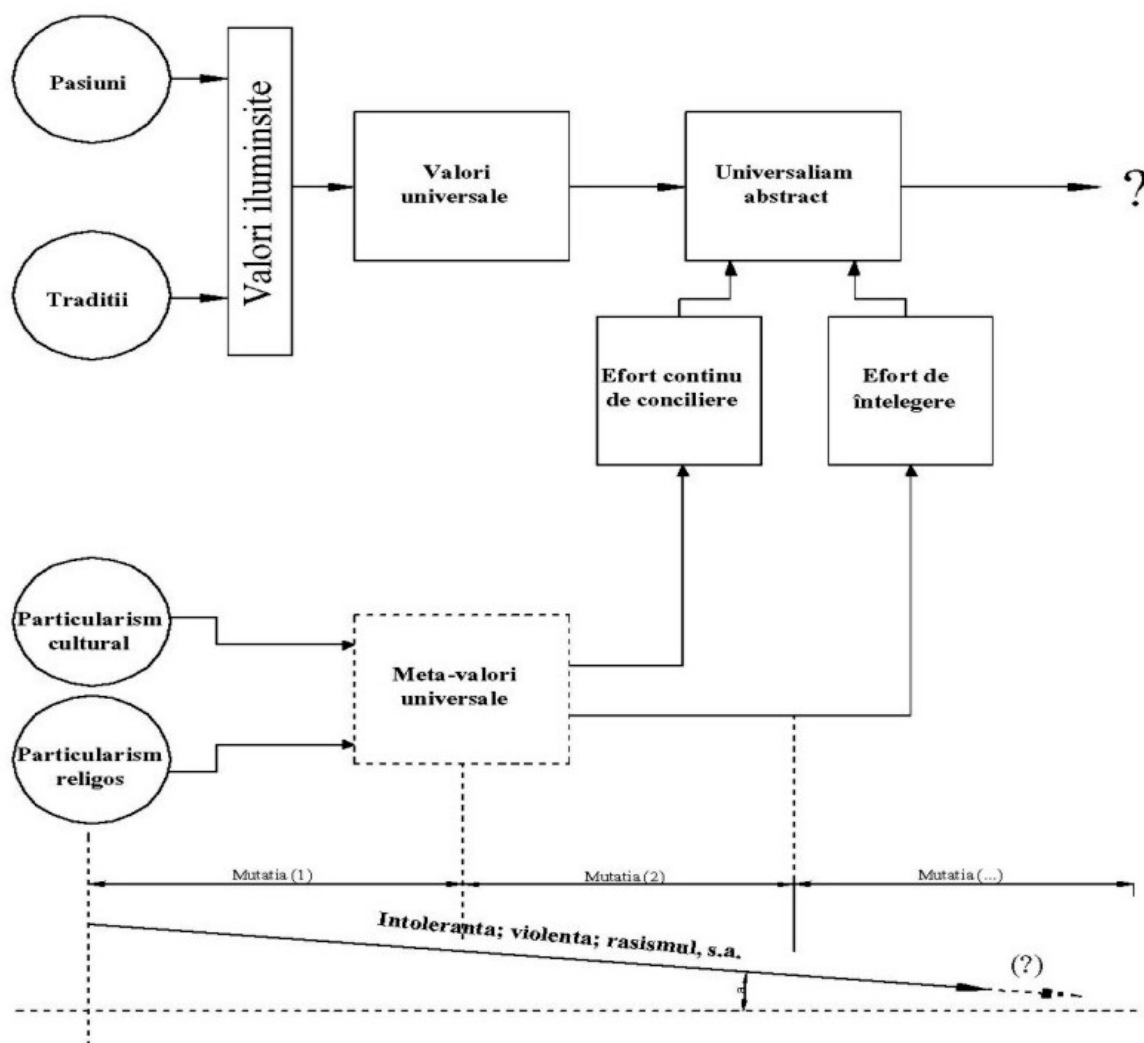

Figure no.1. The role of universities in advance to abstract universalism

Source: original drawing, done by author

Mutational advance (not the pseudo-crisis, proclaimed traditionalists academic) by information is based on the infinite variation in the big area of knowledge.

Modernity of university should not be seen as an opportunity for promote the fight between universal values and cultural or religious particularism.

Updating image rather academic is the results of the ongoing effort of articulation, connection, networking, respectively conciliation between particularities.

The difficulty of an such approach is undeniable, and the horizon "good" may yet be achieved in this retrieval way.

Extra- secularization from the past means, basically, is operational issue for known forms of socio- economic and spiritual areas, that can not be proclaimed as "innovative".

Instead, past award values, those that prove permanence, means step further contribution to innovative construction / continuity of process within the knowledge/training people retrieval, intelligent economy.

University should be allowed to question, to accept his role as "researcher" and „transmitter" of knowledge through learning (Figure no.2).

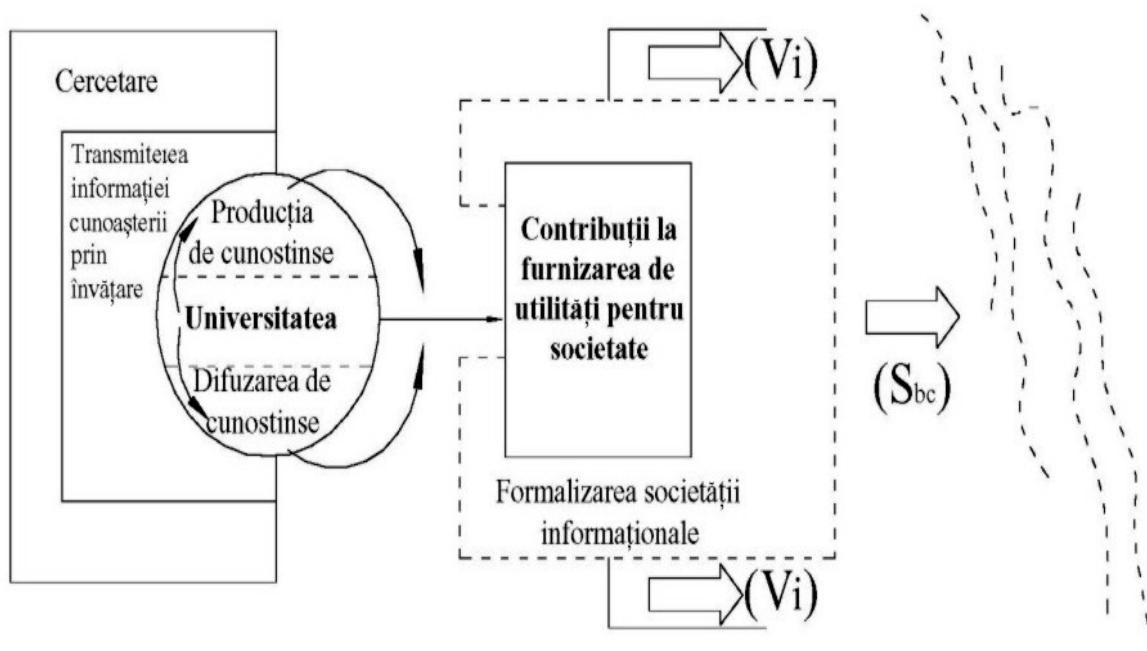

Figure no. 2. Traditional location of the university in the transmission of knowledge through teaching / learning
 (SBC) = knowledge-based society; (Vi) = intellectual life
Source: original drawing, done by author

This kind of understanding for validates traditional university, constituents found in the body structure it's a functional issue.

Students 'living' and 'thinking' with the university "learning process".

The university has indeed become "aid" to support, facilitate and not to manifest its forms for formal "coercive and punitive" toward those advancing at different speeds at heights (standard) or requirement (criteria).

Frequently, advocates emphasize traditional university disciplines necessarily for assimilation/basic sciences, the "hard core" strongly shaped collections of knowledge, as evidenced by a subject or another, between different covers of books or treated, if it were possible as the generalized "copyright".

The uniqueness transmitter (teacher Course) is still strongly natural defended as the undeniable imperative traditionalists.

Highlights contemporary reality of time need multi and higher learning multidisciplinary field in which borders are fluid, sliding or even invisible, unpredictable.

Disciplinary thinking shared a science focused on generic hypertext, to the depth required by the teacher, can often be overcome by self-taught student.

It is well known that universities (faculties, departments, teachers Course) are engaged in "knowledge separation" using curricula, government science disciplines, cataloging course materials in "fundamental," "voluntary", "relevant", "irrelevant", optional, non-optional, mandatory, etc.

Universalist particularism can be recognized or may be in the legitimacy of universal values, but reaching the horizon, without allowing competition (plural and multidisciplinary) approach is difficult prospects to promoted efficiency and effectiveness of university.

As far competitiveness is instituted operational state, local level, regional and, step by step, install globally, it is natural and logical that it should be reflected in the structural-functional universities.

If we want to prepare specialists to operate the smart economy, it is necessary to consider the role and potential actors called "student", without which the upper loses the practical learning effectively.

In essence, the university is a significant social space. In this area there is the temptation for similarity manifestation of profit and economic efficiency.

Quantifiable indicators of prosperity and economic success in the smart economy are extrapolated into "learning success" in universities.

But often traditionalists stop at "success informative learning" (learning is successful if students are proving able to pass the exams).

Contemporary reality shows, however, that the success of "learning" is / should be confirmed later by extension pragmatic profitability, practical knowledge acquired in real life that social and economic productivity.

So "years of lead" of traditional education information can melt the "ethereal years" in the near future, characterized by multi and osmotic multidisciplinary.

Students, by assuming their roles "learners" were predisposed mobilization of actors become equal to their professors in academia.

In an such environment, unprecedented in the history of universities, the latter can not wait "key words" or "political" from outside them.

Practical alignments of the future pre-configured with sufficient certainty, forcing them to mutation and adaptation.

In relation to the degree of autonomy assumed, may be examples of universities - through higher learning-, academic democracy is representative of the participatory and, not least, the deliberative.

Democratizing access to knowledge is procedural permissiveness, didactic and pedagogical fluent, unconstrained in terms methodically.

Therefore, universities need to reinvent the common competitiveness, already defined conceptual but pragmatic enough undying academic functional structures.

2. Conclusions

Key findings and observations to the above analysis refers to:

- The university is a social space, where is present the similarity manifestation of profit and economic efficiency for extends smart economy;

- Students (prospective specialists in smart economy) „live” and „thinking” with the university, „learn” where higher education institution becomes „help” support, which facilitates for formation of avoiding its forms „coercive and punitive” to those who are advancing at different speeds towards the knowledge economy;

- Managers reflected diffusion of organizational culture in cyberspace, as an extension of its natural base in real life, smart economy;

- Highly formalized economic models, generally have complex behavior. In this context, „border of rationality” is the one that offers the most convenient ways to advance towards „economic realism” of the New Economy.

Bibliography

1. Gâf-Deac, I.I., *The legal and economic systems resources in the new economy*, Ed Infomine, Deva, 2007
2. Gâf-Deac, I.I., - *Model cluster area for growth performance in comparable competitive terms in the Romanian economy*, *Scientific paper, International Interdisciplinary Scientific Symposium Universitaria Simpro 2005 Integration into the European Research Area*, Vol Economics, Universitas Publishing House, Petrosani, 2005

3. Gâf-Deac, I.I., *New legal horizons and globalization*, Publishing Infomine, Deva, 2002
4. Gâf-Deac, I.I., *Legal protection of the database stored in the computer* - Scientific paper, International Interdisciplinary Scientific Symposium Universitaria Simpro 2005, Integration into the European Research Area, Vol. Law and Administration, Universitas Publishing House, Petrosani, 2005
5. Gâf-Deac, I.I., *The new economy between knowledge and risk* , Ed Infomine, Deva, 2010
6. Gâf-Deac, I.I., *The Integrated Sense of Social - Economic Transformation on Primary Phase of Glogalization in Romania, International Scientific* - Session on „Challenges of security and strategy at the beginning of XXI century”, Ministry of Defence, National Defense University, Section „History, geopolitical and geostrategic”, Bucharest, April 14 to 15, 2005

CORPORATE MANAGEMENT IN SMART ECONOMY – CURRENT MANAGEMENT APPROACH TO KNOWLEDGE BASED ECONOMY

GESTIUNEA CORPORATIVĂ ÎN ECONOMIA INTELIGENTĂ – DEMERS MANAGERIAL ACTUAL CĂTRE ECONOMIA BAZATĂ PE CUNOAȘTERE

Senior Lecturer Maria GÂF-DEAC
Faculty of Financial Management and Accounting,
Spiru Haret University of Bucharest
Facultatea de Management Financiar-Contabil
Universitatea Spiru Haret București
e-mail: gafdeac@yahoo.com

Summary. *Corporate management is a major issue for government leaders and managers of firms, especially for those of medium to large corporations and investors.*

Interest to introducing corporate management can be tracked by periodic assessment of the performance of modern enterprises from the perspective, efficient, ethical and correct conventional sustainable development of entities.

In corporate management, it proves important relationship between managerial theories, already known, and the effort search of organizing and conducting effective anti-corruption.

For example, corporate risk management can support the functioning of financial firms and other companies that depend feasible, in particular, of raising funds for development.

Rezumat. *Gestiunea corporativă reprezintă un subiect major pentru conducătorii guvernamentali, cât și pentru managerii de întreprinderi, îndeosebi pentru cei din firmele mijlocii și mari, pentru corporații dar și pentru investitori. Interesul introducerii gestiunii corporative poate fi urmărit cu ajutorul evaluării periodice a performanțelor întreprinderilor moderne din perspectiva dezvoltării sustenabile, eficiente, etice și convențional corecte a entităților respective.*

În gestiunea corporativă, se dovedește importantă relația între teoriile manageriale deja cunoscute și efortul de căutare a unei organizări și conduceri eficiente de combatere a corupției. De exemplu, gestiunea corporativă a riscurilor în firmele financiare poate sprijini funcționarea fezabilă a altor firme care depind, în mod concret, de atragerea resurselor financiare pentru dezvoltare.

Key words and phrases: *corporate management, smart economy, knowledge-based economy*

Cuvinte-cheie: *gestiune corporativă, economie inteligentă, economia bazată pe cunoaștere*

JEL Classification: E2, E6, F2, M1

Introduction

Modern corporate management among companies in Romania is the general condition of organization and management provided on the correct base, increasingly a successful and ethical businesses globalized market, following the achievement of key performance indicators.

We find that, often, the theory and practice of management is confusion between the term „corporate management” and the words „corporation” or „corporatism”, appreciate that corporate management clearly does not mean state intervention in economic and business processes, but the introduction of a new management that determines firms and organizations

to accept a certain behavior legal, transparent, ethical benefit for shareholders and local people in which exist the social and business functions.

Corporate management requires mechanisms by which shareholders exercise control over those inside and those outside the company, as their interests are protected.

It is important to know the complete characteristics of corporate management organization in Romania, to now particularities, priorities for the organization and management of internal regional geographically companies, the country and, on this basis, to identify those elements of Romanian corporate management for interest application at regional level in Europe.

1. Corporate management and modern theories of economic and management

In the theoretical and methodological foundations of smart economy, in modern organizing corporate management an important place occupies the reputation of the company, which operates by applying a person or on corporate governance and companies.

Reputation is, generally, a item of an individual or a company how is perceived by the public (American Heritage Dictionary, 1990) [11].

Therefore, a company has a good reputation due to the appreciation of its organizational behavior and actions in the economic environment.

Consequently, corporate reputation represents all enterprise images, formed to act, like its behaviour and performances, plus a good communication and organizational relations company exist in the local and international economy.

Between reputation and financial performance of the company, is identifies relationships.

Romanian economy are cases where some enterprises due to their positive reputation, and record of profit growth is in absolute terms between 2-5%, as reputable capital supports higher evaluation of economic and social production units concerned.

A good reputation helps to increase organizational value of the enterprise, supporting real commitment and strong link employees to their jobs and managers [10].

In the international management uses, increasingly more, the reputation quotient (Regulation Quotient) as a tool to measure the image of the company [1].

Differentiation, esteem, relevance, experience, knowledge, expectations, etc. become the „pillars of reputation”, assimilated to the key performance indicators in the process of obtaining a profit in business.

In different situations, the performance of some companies in Romania, especially among state enterprises, are weaker because of bads organizational ethical issues.

Mastering ethical issues, the fairness of the activities and decisions affecting companies, and applying known theories of management and corporate management are meeting with the new concept of fair and transparent organization and management in the field [6].

On the other hand, problems of unfairness, of „dishonesty” or corruption, both private and state firms, are those related to how owners and managers aim to meet the interests of shareholders, ie stakeholder, how to properly distribute the benefits and how to pay for social responsibilities.

The principle of equal treatment of shareholders is the corporate and plays an important role in regulating situations of violations of the rights of minority shareholders.

Gibson Burrell and Gareth Morgan (1979) [7], believes that „a firm is a phenomenon immoral and inhuman”, and support the concept that in such an entity is going domination of some over others (owners and managers „against” contractors), alienation, surface control, etc.

From observations made in the economic and social area of Romania, among firms in the 8 regions of the country, it appears that, in fact, conflict of interest ranks first in the set of

factors that determine the negative situation, corruption, failures, ie deviations from corporate behavior characterized by normative ethics and fairness.

In context, it appears that the operation productive economic and social enterprises in contemporary Romania economy, is influenced by a spirit of still less participation of the peoples, employees in decisions on the organization and management of firms in the direction of sustainability, efficient, scheduled.

On the other hand, in Romania in the administrative system still remains high bureaucracy and heavy development issues are left to local managements that having sufficient financial resources, or have no power to resolve all difficulties faced [5] .

In a such managerial perimeter, confirmed the need to develop and implement a corporate management theories such as, ensuring the new organizational, ethical and transparent development.

In large part, the difficulties of organization and management in poor areas of the country is due to misunderstanding or unfair struggle between the companies.

In fact, the management of corporate scandals combat managerial organization of firms, especially transnational companies when clashes type unethical corporations, promoting the justice decision.

The need to develop a new comprehensive theory of corporate management, face to face with the traditional general management, it is necessary due to the complexity of processes which dominate enterprise and the economic field, the productive and social present specific, particularly in Romania (Figure 1).

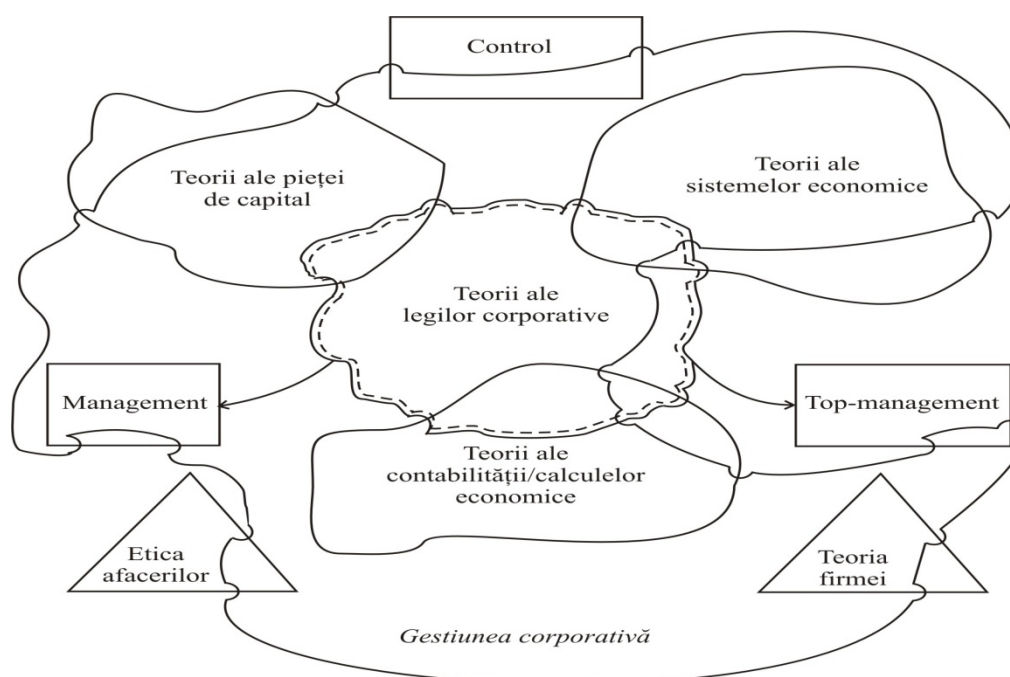

Figure no. 1. Provisions of various economic theories and management that can be used to develop a new theory from corporate management to be applied to enterprises in Romania

Source: original scheme , drawn by the author

Develop of a new content and form of clearer theory of corporate management in European regional geographically area, particularly in Romania and neighboring countries, is the result of positive selection of items considered from classical management theories (Figure no. 2).

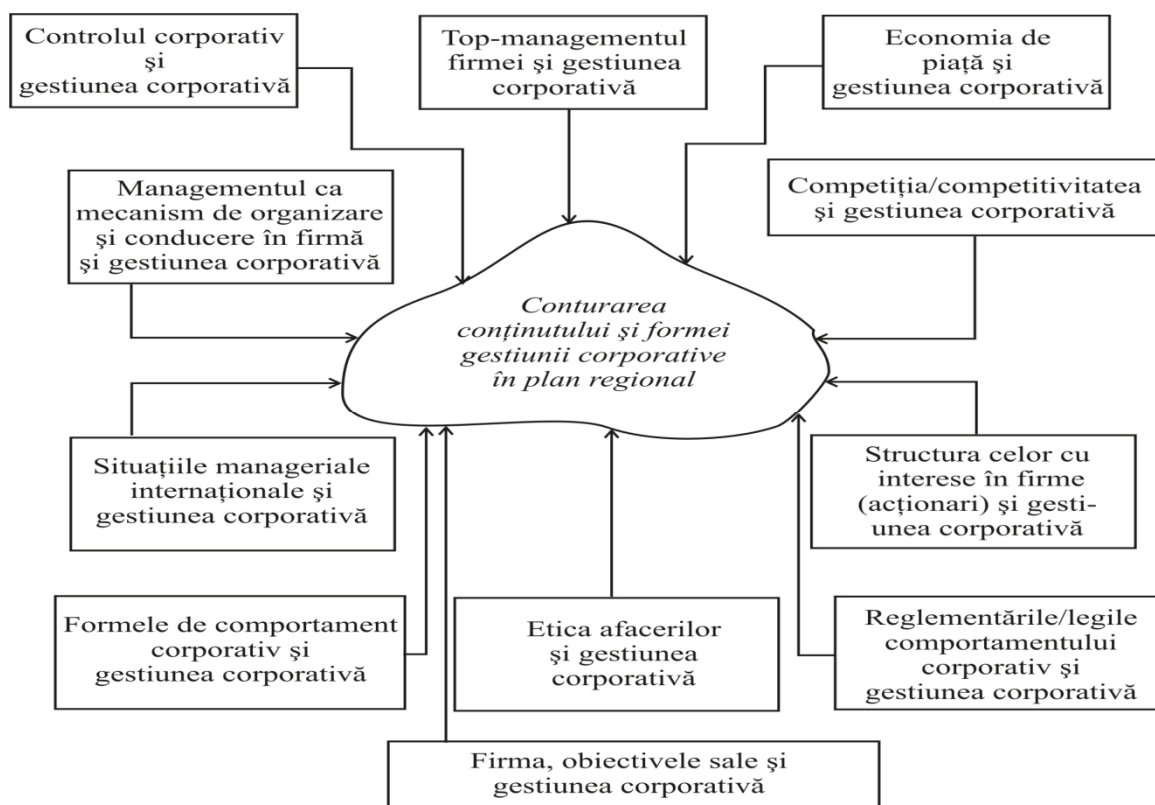

Figure no. 2. Classical and modern management theories used to develop the forms of national corporate management (in Romania) and in regional area

Source: original scheme, drawn by the author

Between traditional management theories, currently used in business, and content of a modern corporate management proposed to contemporary enterprises for implementing, it is found that there are specific links and reports.

It is noted that the applicability of corporate management is still relatively difficult in practice of firms in Romania.

However, it should be noted that the rules of corporate management offering chances for survival face on difficulties and potential firms overcome the market competition.

These concern mainly managerial solutions to companies and organizations for environmental protection, planning to ensure that people with consumer goods and services, at least for human subsistence communities nationally and regionally.

Typically, to achieve a competitive performance in firms and retrieval Romanian national plan for their business contracts with companies from developed European geographical region, in particular the EU, should consider applying direct corporate management.

Amiyatosh Purnanandam (2004) [9] shows that have mastered the manage business risk before an event occurs economically or financially dangerous and damaging.

Between the state of solvency and insolvency, firm emerges situation to be seen in time, prevented and eliminate the „financial and managerial distress”.

In order to explain the concept of comparative corporate management is useful to select a number of management theories (Figure 3), which serve to substantiate decisions by corporate management.

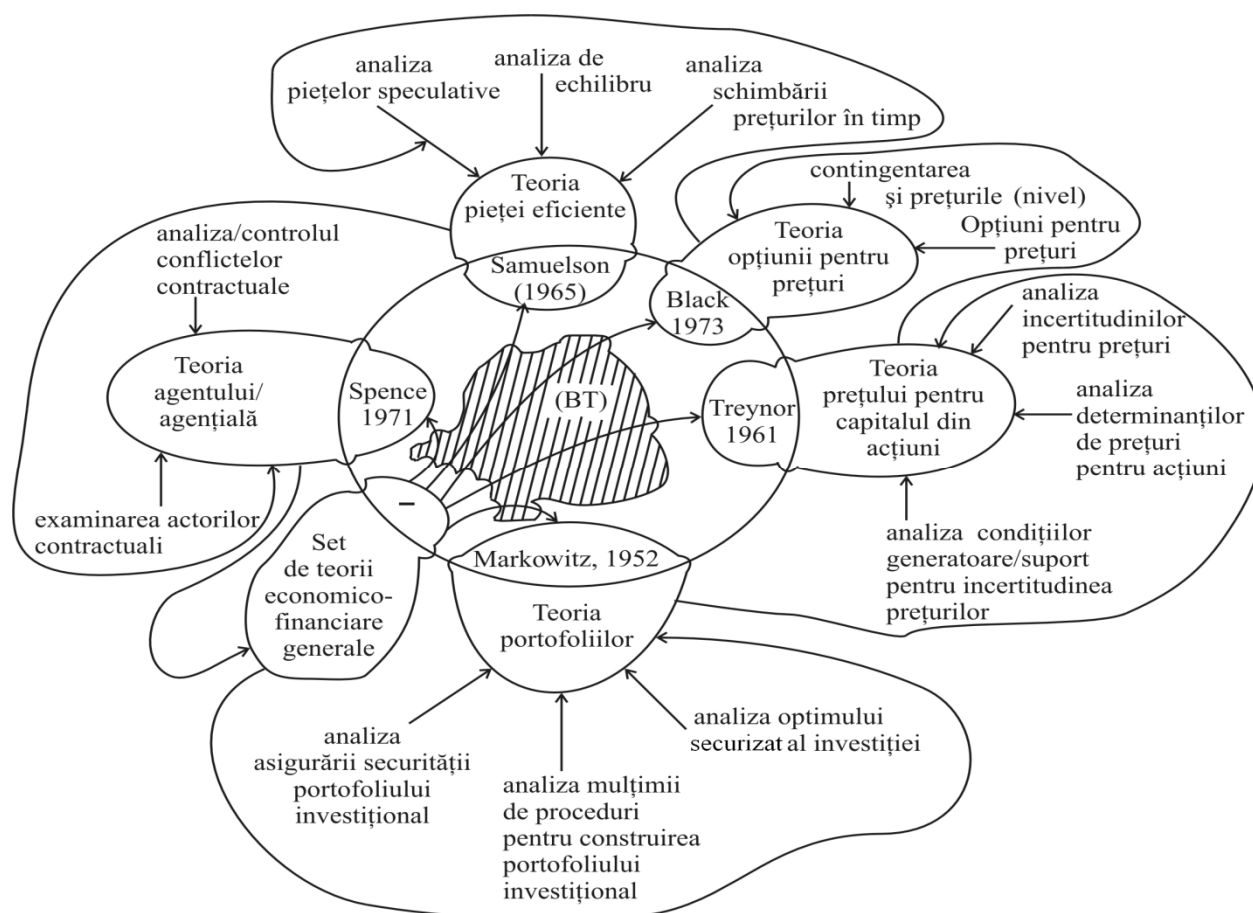

Figure no. 3. Traditional financial and economic theories that help explain the development of the knowledge base for corporate management in modern companies
 {BT} = block specific economic and financial theories, traditional
Source: original scheme, drawn by the author

The most difficult process to master in modern companies, in our view, it turns out, in modern times, the risk, preventing and combating them.

Brian W. Nocco, (2006) [8] show, for example, that the risk management in large companies have corporate a new role changed in the last 25 years, in national and European region .

He confirms that in the smart economy, the operational risk, the strategic risk and the reputation can be improved by using best practices related to corporate management.

2. Achievement given by the introduction in enterprises a new bureaucracy by corporate management

We conclude that advance the national boundaries of knowledge management can not be limited or restricted to a country like Romania or in European regional plan which lies the country.

More and more companies, in the geographic area closest Romania, already have a huge number of contracts and agreements of collaboration, cooperation with other high performing companies from anywhere in the world.

As a particular problem investigated, along with internationalization and regionalization distinguish the relation „bureaucracy, reduce bureaucracy” when introducing corporate management in the operation of firms in Romania.

Many people from firms believe that if their management rules introduced a new additional corporate management, is a process of bureaucratization.

In fact, de-bureaucratization emphasized pursued in contemporary socio-economic environment, it is contrary to corporate management. In essence, corporate management means some kind of „new bureaucracy”, but the background is a positive development, useful for controlling and guiding enterprises (Figure no. 4).

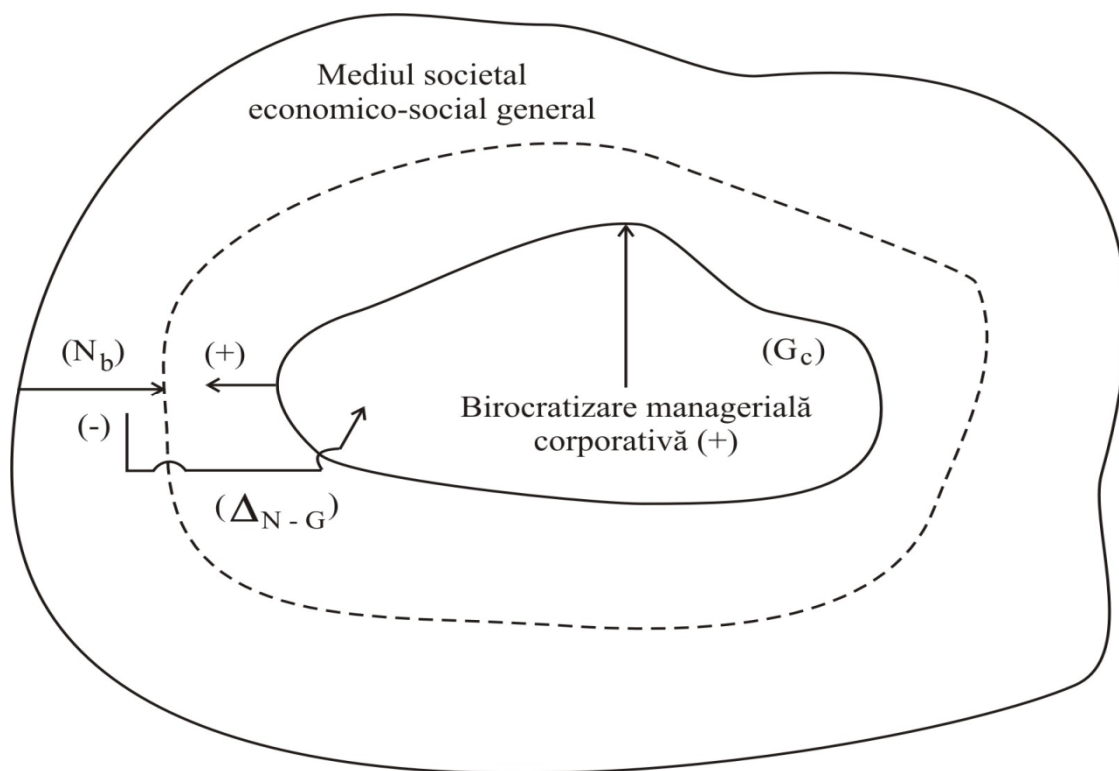

Figure no. 4. Acceptance of a new bureaucracy by introducing corporate management companies in the Romanian economy

(Nb) = level of bureaucracy; (Gc) = corporate management; $\Delta(N - G)$ = tend to reduce bureaucracy and creating a new bureaucracy date of introduction of corporate management

Source: original scheme, drawn by the author

So, corporate reputation in a company contributes to the effort to compete, indicating paths to achieving a competitive advantage.

Modern enterprise must be understood as a network or a cluster of contracts, which in global economic and social environment becoming more competitive.

Characteristics of the legal environment, specific countries, including Romania, may have implications for corporate management.

Most other European countries have opted for the board with a single legislative level business structure, that combines management control responsibility among managers.

Shareholders of different companies in Romania is frequently passive, neglect, lack of interest and business development company and thus give for managers the opportunity to corruption practice, finding concepts, methods, techniques, solutions, options etc.

To combat misconduct, unlawful on managers and companies actors, is not necessarily the way „punishment”, but by the new methods of organization and management more controlled and productive - oriented entities economic and social, political and economic freedom respecting.

3. Conclusions

Briefly, the scientific approach performed on corporate management in Romania and its regional variables to detach smart conclusions, findings and observations mainly relate to:

- It was concluded that regional differences of corporate management in the organization are related to the management of internationalization and regionalization of corporate management practices Romanian companies;

- Organization and corporate governance in Romania should be considered in the development projects of undertakings. As such, it is necessary to further adapt national policies and institutions to corporate mode in the regional economy in Europe and globally.

Main recommendations and new scientific contributions in the context of theoretical and methodological analysis made above, refer to:

- Are further insights into the methods and techniques of management, especially consider new quality of managers, have manifested towards competitive global economic environment;

- It is helpful to introduce the principle of proportionality of remuneration in society, namely by reference to the earnings of directors, of other executive directors in the board and the senior employees and senior level within the company;

- Debureaucratization pursued in contemporary socio-economic environment is, in our opinion, to the contrary with corporate management. It is estimated that corporate management companies in Romania, as a distinctive feature, means a type of a „new bureaucracy”, but the background is a positive development, useful for controlling and slewing Romanian enterprises to performance.

Bibliography

1. Fulop, M., *The role of effective corporate governance in understanding and proper application of the principle of transparency by Romanian entities*. Auditing magazine. Bucharest: Year X. No. 92 -8/2012
2. Gâf-Deac, M., *Corporate managerial behavior and corporate crisis management plans*. In: Volume 'Economic and financial policies for a competitive"- Practices. Chisinau: CISE, 2013
3. Gâf-Deac, M., *Formalizing corporate management and the need for ethical code of organizational behavior*. In: Volume 'Economic and financial policies for a competitive"- Practices. Chisinau: CISE, 2013
4. Gâf-Deac, M., *Management. General and legal bases*. Bucharest: 2003, Publisher FRM, 238p.
5. Gâf-Deac, M., *Organization of corporate management in Romania*. In: Journal Economic Studies. Chisinau: IISE, An. V, no. 3-4 December 2011
6. Gâf-Deac, M., *Formulas of corporate management in Romania in comparative context with the management of the productive, economic and social regional/global*. In: Volume „Economy crisis. Opportunities and challenges for the Romanian market”. Bucharest: 2012, University Publishing House, p.85 -93.
7. Gareth M., Gibson B., *Sociological Paradigms and Organizational Analysis: Elements of the Sociology of Corporate Life*, London: Heinemann Educational Books, 1979
8. Nocco W.B., *Enterprise Risk Management: Theory and Practice*. In: Journal of Applied Corporate Finance, Ohio State University. Vol 18, No. 4, 2006
9. Purnanamdam A., *Disstres and Corporate Financial Risk Management: Theory & Evidence*, Cornell University, Ithaca, NY, January 2004
10. Roșca P., Gâf-Deac, M., *Increasing the role of corporate decision-making firms in the modern economy*. In: Review of Economic Studies. Chisinau: IISE, An. V, no. 3-4 (December) 2011, (revistaeconomica_47@yahoo.com)
11. *The American Heritage Dictionary of the English Language*. Third Edition. Editors of The American Heritage Dictionaries, 1990

ROLUL ȘI IMPORTANȚA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIEI ȘI ALE COMUNICAȚIILOR ÎN MANAGEMENTUL ORAȘELOR INTELIGENTE

ROLE AND IMPORTANCE OF INFORMATION TECHNOLOGIES AND COMMUNICATIONS IN THE MANAGEMENT OF THE SMART CITIES

Prof. univ. dr. Zenovic GHERASIM,
Universitatea Spiru Haret,
Facultatea de Management Financiar-Contabil București,
e-mail: zgherasim.mfc@spiruharet.ro

Rezumat. În întreaga lume, conceptul de oraș inteligent a căpătat, în ultimii ani, valoare și conținut, prin abordarea în contextul mai larg al serviciilor integrate de management al marilor aglomerări urbane.

Inițiativa europeană referitoare la orașele inteligente, EISC (European Initiative on Smart Cities) promovează investițiile pentru creșterea eficienței energetice și reducerea emisiilor de carbon la nivel local, concomitent cu îmbunătățirea calității vieții locuitorilor și a performanțelor economiilor locale. Ansamblul integrat de politici, măsuri și tehnologii adecvate privește construcția clădirilor, a rețelelor de energie și a facilităților de transport, precum și problematica rezultată din managementul urban.

Scopul lucrării este abordarea sintetică și integratoare a unora dintre problemele fundamentale ale aplicării tehnologiilor informației și ale comunicațiilor (IT&C) în managementul orașelor inteligente, cu exemplificări din domeniul sistemelor și aplicațiilor informatice ale marilor furnizori mondiali.

Abstract. Worldwide, the concept of smart city has become, in recent years, value and content by addressing the broader context of integrated management services of large urban areas.

European Initiative on Smart Cities (EISC) promote investments in energy efficiency and carbon emissions reducing at the local level, while improving the life quality of habitants and the performances of local economies. Integrated ensemble of policies, measures and technologies suitable for construction of buildings, energy networks and transport facilities, and the resulting problems of urban management.

The aim of this work is the synthetic and integrating approach of the fundamental problems of applying information and communications technologies (IT&C) in the management of smart cities, with examples from the field of computer systems and applications of major international suppliers.

Cuvinte-cheie: oraș inteligent, tehnologiile informației și ale comunicațiilor, IT&C, management, economie digitală

Key-Words: smart cities, IT&C, management, digital economy

JEL Classification: D69, L86, L9, Q57, R40.

2. Introducere

Cadrul de lucru al *Societății informaționale europene pentru creștere și angajare (i2010)*, în contextul *agendei Lisabona* revizuite, se înscrie în *Agenda digitală pentru Europa*, una dintre cele șapte direcții de acțiune ale strategiei *Europa 2020*. Temele principale din

domeniul IT&C se referă la dezvoltarea aplicațiilor de bandă largă, serviciile avansate, incluziunea și serviciile publice.

În strategia *Europa 2020*, unul dintre cele mai importante și interesante *grupuri de proiecte* este reprezentat de *Inițiativa europeană referitoare la orașele inteligente*.

Parteneriatul european pentru inovare din strategia *Europa 2020* este destinat unirii eforturilor tuturor participanților la ciclul de inovare cu scopul de a scurta timpul de implementare a *soluțiilor inovative în societate*, incluzând *energia, transportul și comunicațiile* în orașe și comunități. *Tehnologiile urbane inteligente* participă la dezvoltarea durabilă a orașelor europene în care trăiește 68% din populația Uniunii Europene²¹.

În România, în *Strategia pentru cercetare și inovare în 2014-2020*, în domeniile de specializare inteligentă pentru perioada specificată, este inclus și domeniul IT&C, cu precizarea principalelor direcții de acțiune: analiza și securitatea datelor de mari dimensiuni (Big Data), calculul de înaltă performanță și tehnologiile de dezvoltare software.

Scopul lucrării este abordarea sintetică și integratoare a unora dintre problemele fundamentale ale aplicării tehnologiilor informației și ale comunicațiilor (IT&C) în managementul orașelor inteligente (*smart cities*), cu exemplificări din domeniul sistemelor și aplicațiilor informatice ale marilor furnizori mondiali.

3. Conceptul de oraș inteligent

Inițiativa europeană referitoare la orașele inteligente, EISC (*European Initiative on Smart Cities*) promovează investițiile pentru creșterea eficienței energetice și reducerea emisiilor de carbon la nivel local, concomitent cu îmbunătățirea calității vieții locuitorilor și a performanțelor economiilor locale²². Ansamblul integrat de politici, măsuri și tehnologii adecvate privește construcția *clădirilor*, a rețelelor de *energie* și a facilităților de *transport*, precum și problematica rezultată din *managementul urban*.

Conceptul Caragliu de *oraș inteligent* (*smart city*) este prezentat de *Wikipedia* prin existența, la nivelul orașului, a unui *volum mare al investițiilor* în capital uman și social, ca și în transportul tradițional și infrastructura IT&C, pentru *dezvoltare economică durabilă* și pentru o înaltă calitate a vieții, concomitent cu *managementul inteligent al tuturor resurselor naturale* (inclusiv al resurselor energetice), prin participare și angajare activă.

În literatura de specialitate există mai multe configurații ale *modelului unui oraș inteligent* care se axează pe unele dintre componentele sistemice. Astfel, în *modelul de oraș inteligent* folosit de Comisia Europeană pentru grupul de proiecte de cercetare științifică denumit generic *Orașele și comunitățile inteligente* (*Smart Cities and Communities*), sunt configurate componentele *energie, transport și IT&C (tehnologiile informației și ale comunicațiilor)*. Un alt *model de oraș inteligent*²³ folosește șase elemente de tip inteligent: guvernanta, economie, mobilitate, mediu, oameni (locuitori) și nivel (stil) de trai.

În întreaga lume, conceptul de *oraș inteligent* a căpătat, în ultimii ani, valoare și conținut, prin abordarea în contextul mai larg al *serviciilor integrate de management* al marilor aglomerări urbane.

4. IT&C în managementul orașelor inteligente

Sistemul de rețele de calculatoare și de comunicații (IT&C) al unui *oraș inteligent* definește nivelul de *performanță urbană*, gândită ca rezultată a acțiunilor componentelor *hardware* în sens larg (infrastructura, management și configurare) și ale celor *software*, de asemenea, privite în sens larg (rețeaua IT&C, capitalul intelectual și cel social, elementele de

²¹ Eurostat, *Regional Yearbook 2011: European Cities*.

²² setis.ec.europa.eu/.../european-initiative-smart-cities

²³ www.smart-cities.eu.

mediu ambiant), așa cum s-a arătat la Forumul de la Barcelona din 2012²⁴. Predominanța IT&C conferă orașelor inteligente și caracterul *de orașe digitale*. Din modelele de orașe inteligente prezentate mai sus rezultă că principalii *indicatori de evaluare a performanțelor* acestora sunt legați de economie durabilă (cu precădere de tipul *economiei digitale*), mediu înconjurător sustenabil, locuitori și stil de viață, mobilitate și administrație (guvernanță) urbană.

Dintre caracteristicile *orașelor inteligente* ce implică utilizarea IT&C se remarcă (fig.1):

- *rețelele metropolitane integrate de telefonie- fixă și mobilă, televiziune și Internet, rețele implementate pe canale de comunicații de bandă largă diverse (cablu optic, radio, satelit etc);*
- *rețelele Wi-Fi dezvoltate în arealele urbane de mare interes public, inclusiv turistic;*
- *managementul integrat al traficului urban include în infrastructură soluții transversale de IT&C;*
- *managementul energetic al clădirilor, inclusiv al locuințelor, cu soluții transversale de IT&C;*
- *reducerea drastică a emisiilor de gaze cu efect de seră;*
- *managementul inovării;*
- *managementul informațional.*

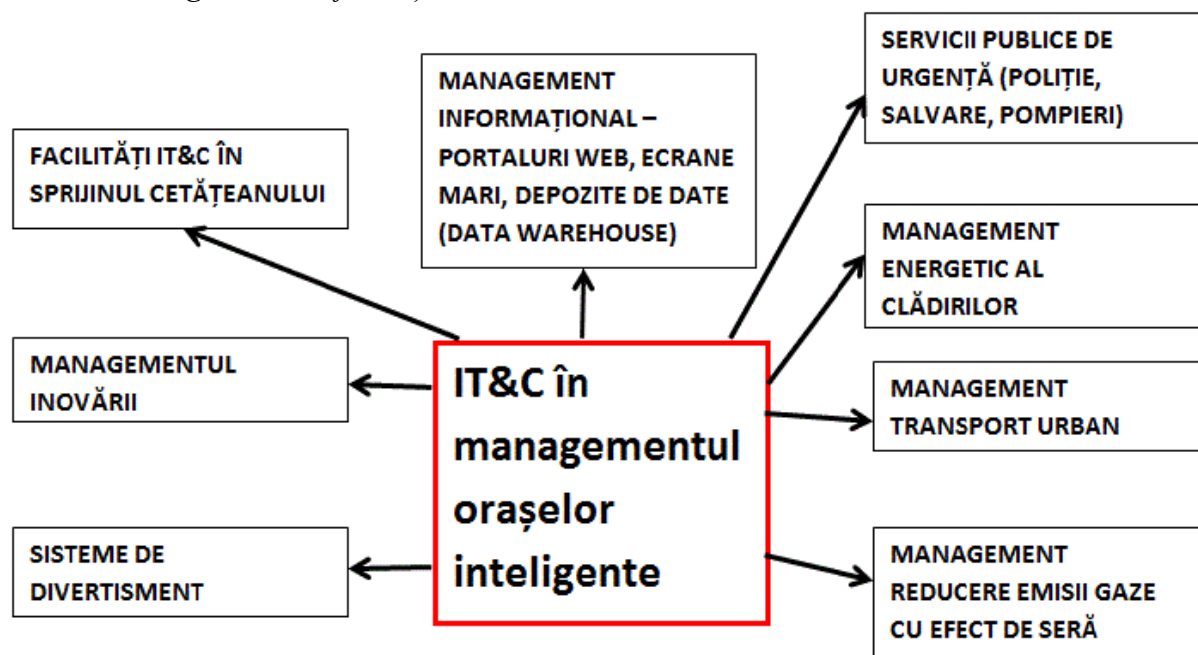

Figura nr. 1. Caracteristicile *orașelor inteligente* ce implică utilizarea IT&C

În marile centre de *shopping* ale *supermarket*-urilor se folosește *tehnologia ecranelor mari de afișare* a celor mai importante informații pentru diversele categorii de cumpărători. Cumpărătorii efectuează *plăți electronice* prin intermediul *POS (Point-Of-Sale)*. Rețelele stradale de ATM-uri bancare asigură locuitorilor posibilități extinse de utilizare a depunerilor și retragerilor de bani, inclusiv de efectuare a *operațiunilor electronice* în conturile proprii din bănci (*e-Banking*). În aeroporturi și gări predomină, de asemenea, sistemele de informare cu ecrane mari de afișare, precum și *sistemele de automatizare a operațiunilor pentru călători*-rezervare electronică a biletelor și locurilor în avion sau tren, *checking*, preluare/predare bagaje, verificare identitate călători la punctele de frontieră, tranzit, verificare antiteroristă. Atât băncile cât și societățile de asigurări și *supermarket*-urile stochează în *depozite de date*

²⁴ Sirghi, D., (2012), *Smart Cities- Orașe care s-au deșteptat*, [www.hrbexpert.ro/ edition/article/pdf/1/...](http://www.hrbexpert.ro/edition/article/pdf/1/.../)

(*Data Warehouse*) volume imense de date referitoare la *preferințele clienților*, date care, analizate prin tehnici sofisticate (OLAP, Data Mining), asistă *luarea deciziilor* referitoare la politicile organizaționale de dobânzi, creditare, daune, aprovizionare etc.

În infrastructura de IT&C se constată trecerea de la *societatea conectată cu fire* (cablată) la *societatea conectată prin canale de comunicații diverse, inclusiv wireless* (fără fir) și cu *cabluri optice* (ce asigură *banda largă* pentru transmisia multiplă de canale și nu sunt influențate de interferențele electromagnetice din zonele aglomerate ale marilor orașe).

Tehnologiile informației și ale comunicațiilor (IT&C) sprijină, în orașele inteligente, *serviciile emergente*, automatizarea și managementul poliției, salvării, pompierilor, salubrității etc. Sistemul SMURD din România constituie unul dintre cele mai performante sisteme de acest gen, soluție solicitată a fi aplicată și în alte state ale lumii. Sunt realizate și implementate *sisteme de avertizare timpurie* în caz de calamități și dezastre (cutremure, inundații, furtuni violente, temperaturi foarte mari sau foarte scăzute etc.). *Soluțiile de monitorizare video* a zonelor aglomerate (inclusiv din traficul auto) sau cu delicvență ridicată din marile orașe au intrat de mult în peisajul obișnuit al acestora. *Sistemele de supraveghere și pază perimetrală* (realizate preponderent pe baza IT&C) contribuie, pe lângă apărarea proprietăților publice și private, la colectarea unor importante date și informații necesare bazelor de date pentru prevenirea criminalității. Sisteme de publicitate stradală cu ecrane mari, ca și punctele de informare cetățenească sau turistică, contribuie la eficientizarea *managementului informațional* al orașelor. *Sistemele de divertisment* de toate categoriile înglobează numeroase elemente și componente IT&C, realizând atractivitatea punctelor și zonelor turistice.

Companii de IT&C renumite ca IBM, Cisco, Microsoft, Siemens au investit resurse financiare mari în proiecte de sisteme informatice și de comunicații destinate orașelor inteligente. Sunt utilizate noile concepte de *Smart Cities*, *Big Data*, *Data Warehouse*, *Data Mining*, *Cloud Computing* pentru cercetarea, proiectarea și dezvoltarea sistemelor informatice integrate care deservește *managementul orașelor inteligente* din perspectiva conectării, stocării, prelucrării și folosirii tuturor *surselor de date*, informații și cunoștințe (*integrarea datelor*) necesare fundamentării și asistării deciziilor administrative și operative (*managementul situațiilor de urgență*), inclusiv prin previziune.

Firma IBM a realizat proiecte informatice pentru *managementul criminalității* prin intermediul unui *centru IBM de operațiuni de cercetare*. Acest centru stochează, sincronizează și analizează datele și informațiile culese din diferite surse de interes, pe bază de *modele*. Sistemele de securitate publică dispun de posibilități de răspuns adecvat în momentul producerii unor evenimente neașteptate, inclusiv prin anticiparea și prevenirea unora dintre acestea. De exemplu, după atacurile teroriste din Madrid din 11 martie 2004, s-a realizat un *centru integrat pentru urgențe și securitate* destinat coordonării eforturilor și resurselor poliției, salvării și pompierilor, cu afișarea pe un ecran de aproximativ 30 de metri a imaginilor de la diferite camere de supraveghere, corelat cu datele GPS, starea și locația persoanelor. Un alt exemplu se referă la *unitatea de analiză a informațiilor financiare* ce funcționează în cadrul guvernului columbian, realizată și implementată de firma IBM, destinată culegerii, stocării și analizei datelor de la 16 agenții diferite, în scopul identificării delictelor potențiale. Sistemul informatic integrat este bazat pe o arhitectură SOA.

Inițiativă consacrată orașelor inteligente a firmei Microsoft este denumită *CityNext* și se referă la folosirea serviciilor de *Cloud Computing* și *Big Data* în sectorul public pentru reducerea costurilor și îmbunătățirea serviciilor orașelor inteligente.

Conceptul de *Internet al lucrurilor*, IoT (*Internet-Of-Things*), destinat orașelor inteligente a fost dezvoltat de firmele IBM, Cisco și Microsoft. La Microsoft, IoT se referă la *ecosistemul* conectat cu dispozitive multiple la platforma *Windows 8*. Dispozitivele pentru POS din New York au implementate componente de tipul *Windows Embedded* (componente încapsulate). Sunt realizate echipamente ce permit înlocuirea manualelor de utilizare fizice cu o varietate de aplicații individuale într-o manieră similară cu *iPad* al firmei Apple.

În locuințele din orașele inteligente sunt prevăzute a se realiza *oglinzi de baie echipate cu senzori* (firma Cisco) care să previzioneze sănătatea și viața persoanei prin compararea imaginilor zilnice ale acesteia, precum și a valorilor principalelor analize medicale.

Grupul de firme IEEE a lansat în 25 martie 2014 *Inițiativa orașelor inteligente IEEE* (IEEE *Smart Cities Initiative*) care este gândită ca o voce de încredere în comunitățile ingineresti de IT&C din întreaga lume în ceea ce privește orașele inteligente. *Portalul web* special destinat – IEEE *Smart Cities* – asistă municipalitatea în *managementul unitar* și luarea în considerație a tuturor *serviciilor esențiale*. De asemenea, IEEE *Smart Cities* sprijină operarea omogenă a infrastructurii critice, concomitent cu asigurarea unui mediu înconjurător curat, economic și sigur pentru locuitorii orașului (locuință, loc de muncă și divertisment). De asemenea, există *portaluri specializate* cu informații pentru serviciile de sănătate, pentru serviciile educaționale (campusuri virtuale, legătura cu unitățile de învățământ), culturale (biblioteci și muzee virtuale), turistice, pentru cetățean.

Managementul orașelor inteligente folosește avantajele *economiei digitale* (*economiei web, economiei bazată pe cunoștințe, noii economii sau economiei Internet*) – *deplasare globală instantanee, virtualitatea, imponderabilitatea* – și gestionează corelarea rezolvării problemelor municipalităților cu interacțiunea specifică cu managementul afacerilor electronice (*e-Business*) prin aplicații de tipul *licitații electronice, plata electronică a impozitelor și taxelor, precum și a amenzilor (ghișeu virtual de plăți), furnizarea reglementărilor în format electronic (infochioșcuri), notar electronic, arhive electronice, semnătura electronică, servicii online - furnizarea formularelor tipizate și rezolvarea problemelor cu administrația din orașe fără a mai fi necesară deplasarea la sediul acesteia (e-guvernare.ro), legături cu sistemul electronic național etc. Caracteristicile economiei digitale* sunt fundamentale în *managementul orașelor inteligente pe baza IT&C* – număr ridicat de sisteme de calcul electronic conectate în rețele de calculatoare și de comunicații, conexiuni între aceste rețele (*inter-network*), nivelul de pregătire și de instruire al cetățeanului ce înțelege și aplică sistemele IT&C, investiții mari în IT&C, cunoștințe și inovare, corelarea cu modelele de *e-Business*, noile posibilități de punere în evidență a contextelor culturale diferite, noi activități lucrative în areale geografice diferite de locul de domiciliu al persoanelor (*telelucru*).

Telecentrele reprezintă spații publice aflate la dispoziția membrilor unei colectivități din orașele inteligente pentru acces la rețeaua Internet și mijloace diverse de comunicații, în situația absenței mijloacelor individuale de comunicații – telefon mobil, tabletă, laptop etc.

Sistemele IT&C sunt utilizate pentru optimizarea colectării gunoaielor, ca și pentru optimizarea tratării și distribuirii apei potabile.

4. Concluzii

Utilizarea IT&C în managementul orașelor inteligente este *esențială și determinantă* pentru realizarea *obiectivelor* legate de eficiența energetică, a facilităților de transport, reducerea noxelor și menținerea interconectării comunicaționale

Tendința actuală în domeniul aplicării IT&C în *managementul orașelor inteligente* este aceea a preluării celor mai rafinate și sofisticate tehnologii și soluții informatice și de comunicații din *managementul afacerilor*. Marii furnizori de sisteme și soluții de sisteme informatice integrate realizează și implementează componente pentru infrastructurile orașelor inteligente ce asigură *capabilități de sesizare și răspuns adecvat, într-o manieră autonomă*, prin modelarea informatică, stocarea, vizualizarea și analiza volumelor mari de date (*Big Data*).

Bibliografie

1. **Batty, M.**, (2012), *Smart Cities, Big Data, Environment and Planning B., Planning and Design* 2012, vol.39, pages 191-193, www.envplan.com
2. **Bătăgan, L.**, (2008), *Localități virtuale*, Colecția *Societatea Informațională*, 12, Editura *Economică*, București.
3. **Dixon, M.**, (2013), *Smarter Cities*, IBM Smarter Cities Manager, www.ibm.com.
4. **Edwards, D.**, (2013), *Public Safety Solutions for Cities*, Global Solutions, www.ibm.com
5. **Endler, M.**, (2013), *Microsoft Launches Smart Cities Initiative*, *Information Week*, October, 2013, www.informationweek.com.
6. **Filip, Fl.** (2013), Conferința „*Smart City - Future City - Connected City*”, organizată de Revista *Comunicații Mobile* la Biblioteca Academiei Române.
7. **Gherasim, Z., Fusaru, D., Andronie, Maria**, (2008), *Sisteme informatice pentru asistarea deciziei economice*, Editura *Fundației România de Măine*, București, 2008.
8. **Giffinger, R., Fertner, C., Kramar, H., Pichler-Milanovic, N., Meijers, E.**, (2012), *European Smart Cities*, Project, Vienna University of Technology, Delft University and Ljubljana University, www.smart-cities.eu.
9. **Sirghi, D.**, (2012), *Smart Cities- Orașe care s-au deșteptat*, www.hrbexpert.ro
10. *** (2014), *Strategia de cercetare și inovare*, Versiunea tehnică, Februarie 2014.
11. *** (2012), European Commission, *Smart Cities and Communities*.
12. *** (2012), Eurostat, *Eurostat Yearbook 2012: Europe in Figures*, ISSN 1681-4789.
13. *** (2011), Eurostat, *Regional Yearbook 2011: European Cities*.
14. *** (2007), *Smart Cities. Ranking of European medium-sized cities*, Final report, Vienna University of Technology, Delft University and Ljubljana University, www.smart-cities.eu.
15. *** (2007), *European Smart Cities – New Scientific Ranking Instrument for European Middle-sized Cities*, Press Conference, Expo Real, Munich, October 10th, 2007.
16. setis.ec.europa.eu/.../european-initiative-smart-cities, cordis.europa.eu/, www.wikipedia.com, www.smart-cities.eu, www.clubitc.ro, www.ibm.com, www.microsoft.com, smarcities.ieee.org, www.e-guvernare.ro, www.e-licitatii.ro,

MEGA RISKS IN A WORLD OF MICRO POSSIBILITIES

MEGA-RISCURI ÎNTR-O LUME DE MICRO-OPORTUNITĂȚI

Associate Professor PhD Elena GURGU,
Spiru Haret University, Faculty of Marketing and International Business, Bucharest
Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Marketing
și Afaceri Economice Internaționale
e-mail: elenagurgu@yahoo.com

Abstract. *In this paper a want to warn about a lot of major risks that the world is facing now and what we need to do for it. On 31st October 2011 we find that we are officially 7 billion earthlings, which means a significant increase in the world population, which in the early twentieth century include only 2 billion. The figure is even more impressive because 50 years ago there were about 3.5 billion. Population explosion in Asia and Africa disrupted the planet and continue to affect political and economic balance of the world. People under 25 represent 43% of the world population, compared to only 8% for those over 64.*

Rezumat. *Prin intermediul acestei lucrări aș dori să trag un semnal de alarmă asupra riscurilor majore cu care omenirea se confruntă în momentul de față și să aduc argumente pentru o eventuală îmbunătățire a stării de fapt. La 31 octombrie 2011, aflăm oficial că suntem 7 miliarde de pământeni, ceea ce înseamnă o creștere semnificativă pentru populația planetei, care la începutul secolului al XX-lea număra doar 2 miliarde de locuitori. Cifra este cu atât mai impresionantă cu cât în urmă cu 50 de ani eram aproximativ 3,5 miliarde de pământeni. Explozia demografică din Asia și Africa a bulversat planeta și continuă s-o face, afectând echilibrele politice și economice ale întregii lumi. Astăzi, o persoană din două trăiește în mediul urban, dar numai în 35 de ani proporția va fi de două din trei. Oamenii sub 25 de ani reprezintă 43% din populația mondială, față de abia 8% pentru cei cu peste 64 de ani.*

Keywords: *poverty, illiteracy, hunger, inequality, unemployment, risks*

Cuvinte cheie: *sărăcie, analfabetism, foamete, inegalitate, șomaj, riscuri*

JEL Classification: I1, I3, J1, J3, J6, J8

Introduction

This paper tries to pull a warning about the major risks to which the population of Earth is subject at the moment. The paper is important because it brings to the public the major risks that make the lives of millions of people on the planet to be compounded. This situation occurs especially in poor and very poor countries of the world, with a growing number of inhabitants or poor living conditions. Analyzing literature consists of reports of the UN and its agencies, and the statements of presidents of states, presidents of top companies, politicians or famous researchers in the field, I tried to give an answer to global problems facing humanity in 2014.

World population will exceed nine billion people by 2050, according to ONU estimates. Most of the people will live in developing countries, where population will grow from 5,6 to 7,9 billion by 2050. Increase is divided by age: 15 to 59 years - 1, 2 billion more people and more than 60 years - with 1.1 billion more people. In the same time, the report shows that developed countries will register a slight increase from 1.23 to 1.28 billion people. From 2005 to 2010, eight countries or regions will record a high population growth: Belgium,

Macau, Czech Republic, Luxembourg, Qatar, Singapore, Slovenia and Spain. For the period 2010 - 2050, the main countries that will record a positive balance of migration are: U.S., UK, Canada, Spain, Italy, Germany, Australia and France.

In July 11th 2013, World Population Day, the United Nations called for more investment in family planning actions, according to BBC Romania. The planet will have to provide living conditions for nine billion people in the next few decades. This means a greater demand for food, water and fuel. UN believe that such population growth rate is difficult to sustain, given that degrades arable land and water resources decrease. UN adds that such a growth rate of population is not wanted for people. The problem is however that two hundred million women in developing countries have no access to contraception. Hundreds of thousands of women die annually in childbirth or from illegal abortions. And women are vital to the economy of Africa and Asia, as they grow 80 percent of the crop. UN believe that access to contraception would give women the chance to plan their lives better. Population growth rate would be reduced, as the pressures of lack of food or environmental deterioration. Shares of family planning for developing countries annually would cost 1.2 billion dollars per year. Currently it spends only half of that amount.

Literature review on the subject matter. In substantiating my arguments I used the publications and statistics of the UN or the UN bodies, including: *Protecting the poor: a compendium microinsurance 2012*; *Tackling child labor: From commitment to action, 2012*; *Crop Prospects and Food Situation 2012*; *Global Environment Outlook 5 (GEO-5): Environment for the Future We Want*; *Human Rights Indicators: a Guide to Measurement and Implementation*; *Child Marriage End Marrying Too Young*; *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*; *Weathering Uncertainty: Traditional Knowledge for Climate Change Assessment and Adaptation, 2012*. I also referred to important works, aside other international institutions and organizations, such as the World Health Organization - WHO, *The World Health Report*; World Health Organization - WHO, *The World Health Statistics*; Credit Suisse - *Global Wealth Databook 2012*; National Institute of Demographic Studies, INED – *Report on All countries of the world*; OECD-FAO - *Agricultural Outlook 2012-2021*; Rosamond L. Naylor, David S. Battisti, Daniel J. Vimont, Walter P. Falcon, and Marshall B. Burke, *Assessing Risks of climate variability and climate change for Indonesian rice agriculture*, Center for Environmental Science and Policy, Stanford University, Stanford, Department of Atmospheric Sciences, University of Washington, Seattle Department of Atmospheric and Oceanic Sciences and University of Wisconsin, Madison. Also, I made reference to comments and statements of state presidents and multinational companies presidents, directors of international institutions, such as: UN Director of Agricultural Agency, Jose Graziano da Silva; Winnie Byanyima, CEO of Oxfam; Eric Schmidt, CEO of Google; President of Madagascar, Marc Ravalomanana.

World population trend. The main reason of the current population explosion, according to experts, is the increasing of life expectancy. The top three countries in the world, which include most people, are China, India and the U.S., but by 2050, the highest rate of birth shall be registered in Nigeria and Ethiopia.

1. China, the most populated country in the world, has 1.339.724.852 people and a population growth of +0.48% per year, concentrating a third of Asia and a fifth of the planet. The population is not evenly spread across the country and there are very high density regions in East China Plain, 1,000 inhabitants per km², and low density regions in the west and north, and very small in Tibet Plateau under 2 inhabitants / km².

2. India has 1,210,193,422 inhabitants and a population growth of +1.46% per year. Indian census data shows the population has increased by 181 million people over the last decade and include as many people as the United States, Indonesia, Brazil and Bangladesh combined.

3. U.S. currently counts 311 806 000 inhabitants, population growth standing at +0.97% per year. In 2010, the U.S. had 309.3 million inhabitants, of which 287 million U.S. citizens. 40 million people are born outside the country, i.e. 12.9% of the population. More than half of them from South America (53.1%), 28.2% Asian and 4% in Africa.

4. Indonesia is the 4th most populated nation in the world with 237 556 363 inhabitants and a population growth of +1.16% per year. The archipelago is estimated at over 17,500 islands, of which about 6,000 are inhabited.

5. Population of Brazil, 190 732 694 inhabitants, is composed of several groups, 49.9% of the population is white, 43.2% mulattos and the rest black, Asian or Native American. They speak about 180 different languages, the most prevalent being Portuguese. Population growth is about 1.26% per year.

In order to build on the effects of population growth on Earth will do a quick tour of *demographic and economic world. Statistics* are not satisfactory:

1. Poor hygiene. According to the World Health Organization (WHO, The World Health Report), more than 2.6 billion people do not always have access to toilets or other sanitation, while 910 million human beings do not even have drinking water. However, we are noting that by 1990 about 1.1 billion city dwellers and 723 million rural people were able to enjoy access to an improved source of drinking water.

2. Issues about health. More than 14% of the world population shows some form of disability. Figures published earlier this year by the same source talking about 800 million (11.55% of total population) of individuals who have difficulties in terms of access to medical care. A recent article in The Lancet Publication reveals that 500 million people are overweight (7.14%), the same percentage was recorded and hypertension. In addition, in 1980 reached 600 million, and in 2008 to nearly 1 billion people obese (WHO, The World Health Statistics).

Because our weight is above the normal average is like Terra would support another billion people, according to a recent report. In North America are living the fattest people on the planet, shows the report quoted by BBC. Although only 6% of the world population lives here, a third of the rim of the world are concentrated in this region. World population weighs in total 287 million tones, 15 million tones representing excess worn overweight and 3.5 million tones from the obese, scientists have calculated. Global average weight is 62 pounds, but there are large regional differences. Thus, in North America the average weight is 80.7 kg, while only 57.7 in Asia, WHO mentions a report quoted by BMC Public Health.

In terms of countries with the most fatty citizens by far the U.S. lead. But a heavy weight does not mean the best standards of living, attract the attention of scientists, giving the example of Japan. It remains true that often continue to be weak equals being poor, a situation common in Eritrea, Vietnam and Ethiopia, countries at the opposite pole. Other countries in the top 10 fattest citizens are, surprise, Kuwait, Croatia, Qatar and Egypt. If Arab countries, weight gain is caused by the impact they have cars.

3. Inequality of incomes. National Institute for Demographic Studies (INED) each year publishes report „all countries” by signaling us that only the U.S. (representing 4%) have 21% of the planet's wealth. The other great part of the wealth is produced by other countries (14%). The poorest countries (20% of the global population) they share only 4% of revenue. Metropolitan France (1% of the global population) owns 3 percent of world wealth. A Frenchman has, on average, 3.3 times higher wealth global average.

4. Starvation. Global warming will cause a food crisis which will affect half of the world population, especially in tropical and subtropical regions, warns a study by U.S. researchers. Food crisis that will cause starvation at the end of this century will be felt most strongly in areas already affected by poverty, informs researchers in the Science Journal. In temperate regions, the hottest seasons on record will represent the new norm temperatures in most places, said David Battisti and Rosamond Naylor, who are two researchers, in a joint

study. Study used direct observation correlated with data produced by 23 global climate models. According to the study, there is a probability that by 2100 cold wave in subtropical and tropical regions to be higher than current maximums of 90%. They added that torrid summer of 2003 in Europe was a small insight into what will happen next, when the warming will be generalized, namely a decrease in food production and increased mortality caused by very high temperatures. Record temperatures are most felt on the corn and the fruit trees, crops are ripe 10 to 20 days faster. In Italy and France, for example, maize harvest fell between 30 and 36% in 2003. Warmth affects herds, the soil is dry and uses a greater amount of water in agriculture. Researchers warn that if in one year a drought consequences can be managed, it will not be possible when high temperatures will be on the agenda. „In the future there will be no current alternatives for food production,” said Rosamond Naylor. According to researchers, three billion people will be most affected by the food crisis. They encouraged the start of cultivation of crops resistant to heat to prevent hunger in the future. Agency for Agriculture of the United Nations show, in a report released that one in eight people suffer from hunger globally, while humanitarian organizations warned that the increasing price of food could eclipse advances made in the fight against world hunger. 868 million hungry people worldwide, in the period 2010-2012, i.e. 12.5% of Earth's population, a level lower than previous estimates of 1 billion people, or 18.6% compared to the level overall in the period 1990-1992 on Tuesday. These figures are lower than past estimates placed the number of hungry people at 925 million in 2010 and over 1 billion people in 2009. „These news are better than those of the past, but a Handful of eight still suffer hungry. This is unacceptable, especially in light of the fact that we live in a world of plenty, „said agency director for agriculture, Jose Graziano da Silva. „The most important breakthrough in the fight against hunger that was conducted until 2006, as food prices fell. Were no less successful with increasing prices and the onset of the economic crisis,” warned the official.

5. Poverty. In a report published last year, the United Nations program developer considers that, by 2015, the global poverty rate could fall below 15% (i.e. to be affected one billion individuals). Domestic Labor Office (BIT) estimates that today 2.9 billion people (41%) of the world population lives at least two U.S. dollars / day (1.41 euros). Seriously is there are 1.2 billion people who live their lives with less than \$ 1 / day (0.7 euro). Africa is the most affected continent, an African from two because there reaches this threshold. Sub-Saharan Africa is the poorest region in the world, followed by South Asia and the poor in these areas exceeds the threshold of 90%, a study conducted by Oxford University, with the support of the UN. In past 13 years, the annual report of the UN used the human Poverty Index, which has three basic dimensions - life, knowledge and standard of living - to measure poverty in developing countries. But this year, the UN will use the index to Oxford, which is considered a „multidimensional picture of people living in poverty” and that completes the indicators reflect a number of shortcomings that affect a person's life. Oxford University Index takes into account including whether a household has a toilet, if people have access to drinking water within 30 minutes walk, benefiting electricity, if school-age children are enrolled in an educational institution, if family members are malnourished. A family is considered „low dimensional”, if you miss more than 30 percent of the indicators used.

According to the data, 24 of the 25 poorest countries are in Africa. ***Top 10 poorest African countries*** look like this:

10. 10th place among the poorest countries is occupied by **Sierra Leone**, where 81.5% of the population lives in poverty, 53.4% of the population lives under \$ 1.25 a day and 52.3% of men here not drinking water.

9. In **Guinea**, 82.4% of the population is poor, 54.2% of the population are illiterate and 70.1% of residents live below the sum of \$ 1.25 per day. In June 2013, Guinea held its first free elections since independence, with more than 50 years ago.

8. In **Liberia** 83.9% of the population are poor and have no source of energy for cooking and 83.7% of the population lives in amounts less than 1.25 dollars a day.

7. **Central African Republic** has 86.4% of the population living in poverty and 82% live without electricity.

6. A dramatic situation as **Somalia** is ranked sixth, where 81.2% of the population lives in poverty, 70% no drinking water and 69% lack access to drinking water.

5. **Burundi** is the country where the rate of those living with a maximum \$ 2 per day is 93.4% and 81.3% of the \$ 1.25. Also, 84.5% of the population lives in poverty.

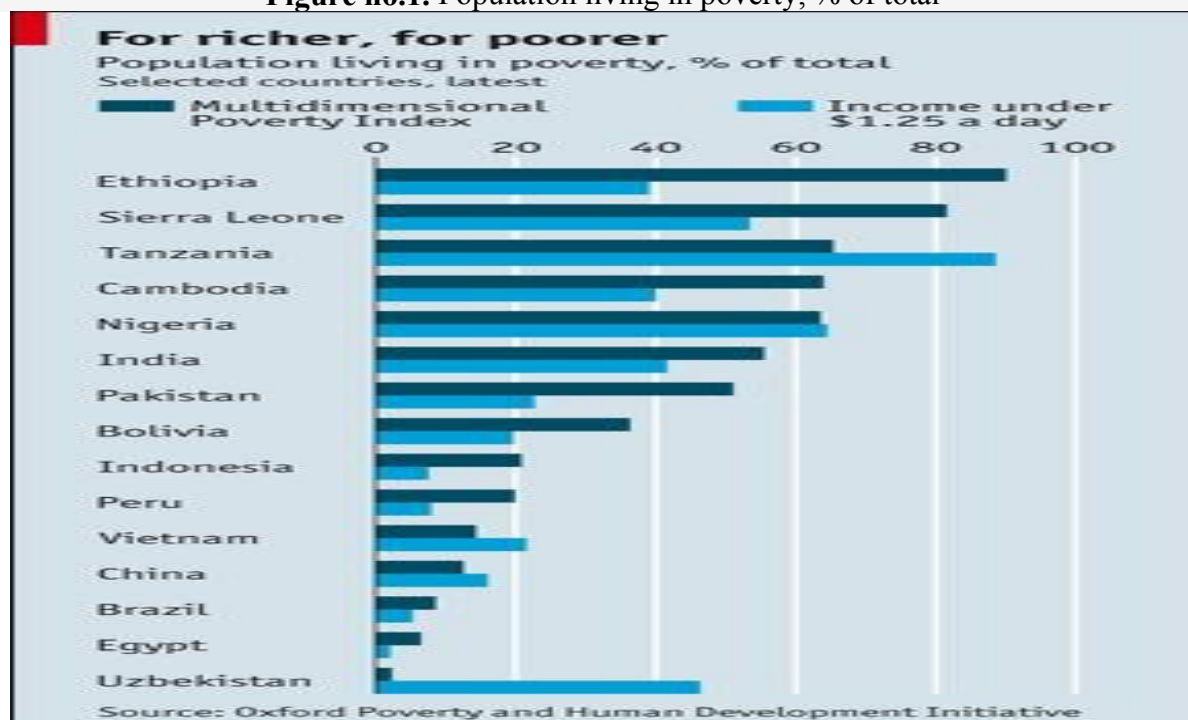
4. In **Burkina Faso** 35.4% of the population is deprived of food, 55.1% do not have access to education, and the percentage of those living with one, \$ 25 per day is 56.5%.

3. **Mali** is the country where 87.1% of the population lives in poverty, 51.4% less than \$ 1.25 per day and 36.2% of electricity is private.

2. A shocking percentage of population is living in poverty (90%) in **Ethiopia**. Also, 39% of people living with \$ 1.25 per day, and 61.5% are illiterate.

1. The poorest country in the world is **Niger**, where the poverty rate is 92.7% and 89.5% of the inhabitants are deprived of sanitation. Meanwhile, 65.9% of people are living with \$ 1.25 per day.

Figure no.1. Population living in poverty, % of total

Source: The Economist, *Oxford Poverty and Human Development Initiative* (2013)

6. **Wealth.** Annual Report *Global Wealth Databook* about credit institutions in Switzerland, indicate that total world wealth would have been 194,000 billion in 2010, assigning adults is between 4.4 billion. Detailing, 1% of the richest on the planet would have 43.6% of the wealth and 10% (700,000 people) own 83%. 0.5% of the population, 24 million adults have a wealth at least equal to \$ 1 million, representing 35% of global wealth. To join the select circle of tycoons, a man must have a minimum of \$ 588,000 in accounts (about 420,000 euros). In contrast, half of the poor has only a percentage of assets. The rich rule the world - 85 people have money as half the world's population: „We cannot hope to win the battle against poverty without addressing the problem of income inequality. Increasing them will lead to a vicious circle, where wealth and power are concentrated in the hands of few people, and others will fight for a few crumbs from their table. In developed and emerging

countries note that the lowest fees and the best opportunities in the medical and educational systems were offered to rich people and their children, attracted attention *Winnie Byanyima, CEO of Oxfam*. He noted that this issue should be taken seriously all over the world. „Soon we'll get to live in a world where equality and opportunities will become just a dream,” warned Winnie Byanyima.

7. Illiteracy. According to UNESCO, today, 793 million adults do not even know to read or write. In other words, 11.3% of the population is totally illiterate. In Africa, it is found the most depressing situation. Nearly 11 countries make reckoning at least 50% of the population as illiterate: Benin, Burkina Faso, Ethiopia, Mali, Niger, Senegal and all children of Ciad. The number of unschooled children is 67 million, 32 million coming from sub-Saharan Africa. A quarter, or about 16 million, come from South Asia.

8. Lack of social protection . Domestic Labor Office (BIT) UNDP estimates that the total number of those working (15 years and over) who survive at least \$ 1.25 a day decreased between 1991-2010 from 874 million to 476 million, and those with \$ 2 / day went from 1.25 billion to 942 million. Although, if we exclude China from the equation, the number of workers below the \$ 1.25 is lower than the national 23 million. As it concerns those who live below the \$ 2 / day, they are actually more numerous, going from 697 million to 794 million. In fact, 5.1 billion people lack social protection after the report published in October 2011 by the UN.

9. Slums. In 2011, *UN-Habitat* has pulled up the results estimated. 827.6 million people live in slums (12% of the total population). The good news is that 227 million shacks left for about a decade. But another 50 million have taken place. Frightening figures come from Africa. According to *UN Habitat* slum population will likely increase by 6 million every year (about 61 million more), reaching a total of 889 million by 2020.

10. Unemployment . Earlier this year, *BIT* has published a study on current trends of employment. Number of unemployed in the world is estimated at 205 million in 2010, about 27.6 million more than before the financial crisis of 2007. Others find themselves in a vulnerable situation.

11. Means of communication. At the end of 2010, 0.3% had a smartphone or pocket PC, according to RBC Capital. 5.1 billion individuals had subscribed to a mobile Internet. The number of cell phone users was 2 billion, and those who own a personal computer 1.27 billion. The same study points out that one milliard of people have access to a phone line, while 600 million are subscribed to a television service. *Le Monde* shows that 555 million Internet subscribers are registered with very high flow rates. Eric Schmidt, CEO of Google, said recently that in less than seven years, the entire population of the globe will be online. „Think of how the Internet is wonderful now, when he has no more than 2 billion users, and how amazing it will be in a few years, when the 5 billion people will be online ... a new digital era ...,” says Eric Schmidt, quoted by CNN. Google has become one of the largest and most innovative IT companies in the world due to visions of this kind. According to estimates of the International Telecommunication Union, a UN agency dedicated to information technology, in 2013 about 38% of the world population uses the internet, 3% more than last year. In this context, given that many poor countries or developing ones have a poor private Web infrastructure due to geographical conditions or censorship imposed by its own management structure, Schmidt's vision looks like an utopia. In reality, his words have a real foundation, building on the success that some foundations register in IT projects. An example of this comes from the Google, which supports non-profit group „Geeks Without Frontiers” in all actions involving donations of computers for poor countries. Focusing on areas such as Mexico, Central America and Africa, the group with a history of over ten years plans to introduce wireless networks in countries without traditional Web access. Samsung develops in turn a project in South Africa and Sudan, where old shipping containers were converted into solar-powered internet schools. The increasing number of Web users through mobile phone

plays a role. For example, in Africa, more people have access to mobile devices than electricity. Google's statistics show that in South Africa, 25% of search engine access during the week are from mobile devices, the percentage reaching 65% in the weekend. In these circumstances, seem exaggerated vision of Eric Schmidt, or we will find all online in less than seven years?

12. Working children. The UN estimates that there are 250 million child laborers in the world. Of these, 60 million are between 5 and 11 years. The future is not hopeful. Youth unemployment (after BIT) between 15-24 years (they represent about 23.5% of the working poor) is almost two times higher than the global unemployment. It's been 11.8% in 2007 and increased to 12.6% in 2010.

13. Population by age on Earth . INED estimates that 27% of the world population has more than 15 years, i.e. 1.89 billion individuals. Workers (15-64 years) is 65%, i.e. 4.55 billion people. Individuals being older than 64 years are 560 million, or 8% of the global population. INED projections say that by 2025 the world population will increase by another billion. World population will continue to increase until 2100, reaching climax cam at around 10 billion human beings. But let see how the world would look like today if we reduce the 7 billion to only 100 individuals, while preserving specific proportions of each group in the whole population of the globe. Here is the result:

1. **Age:** 26 people aged up to 14 years; 66 people aged between 15 and 64 years; 8 people having 65 years or more;

2. **Geography:** 60 people live in Asia and Australia, 15 people living in Africa, 11 people live in Europe, 9 people living in Latin America and the Caribbean; 5 people living in North America

3. **Religion:** 33 people are Christians; 22 people are Muslims, 17 people are Hindu, 7 people are Buddhist, 12 individuals belonging to other religions and 12 people not belonging to any religion.

4. **Literacy rate:** 83 adults know how to read or write; 17 adults do not know to read or write at all;

5. **Language speaker:** 12 people speak Chinese, 5 people speak Spanish, 5 people speak English, 3 people speak Arabic, 3 people are speaking Hindi, 3 people speak Bengali, 3 people speak Russian, 2 people talking Japanese, 2 people speak other languages

6. **Living:** 51 people live in urban areas; 49 people live in rural areas

7. **Source of water:** 87 people have access to treated drinking water; 13 people drink untreated water

8. **Nutrition:** 15 people suffer from malnutrition; 21 people suffer from obesity; 1 person dies due to malnutrition; 63 people have secured a minimum of food

9. **Serious infections:** At least one person suffering from AIDS, at least one person suffering from TB

10. **Poverty:** 48 people earn less than \$ 2 a day; one of two children lives in poverty

11. **Electricity:** 78 people receiving electricity, 22 people light up the candle or the lamp.

12. **Technology:** At least 75 people could have mobile phones, about 30 people could have access to the Internet; 22 people could have access to a computer.

The above should not be interpreted strictly arithmetic. Existing mobile phone number currently represents 75% of the 7 billion people. But we cannot know how many people have a phone or two and as many receivers as it is difficult to assess how many of them are in use and how many disabled. A similar interpretation should be considered in terms of Internet or computer.

14. Threats to teenagers . The world's 1.2 billion adolescents are often overlooked social category. But their problems are so great that even adults would not do better, reveals a recent report by the UN children's agency, UNICEF. It is a new generation of children who

survived death factors favoring early ages and now faces a new series of threats, as they enter adolescence, from car accidents to group violence, HIV and pregnancy, show a UNICEF report. It is for the first time when UNICEF report examines threats to the world's 1.2 billion adolescents (those aged between 10 and 19 years). Key findings of the report entitled „Progress for Children: A report card on adolescents” show that they are threatened by violent death, HIV, and have chances to marry and give birth to young ages.

1. *Manufacturer.* Teens represent 18% of the world population, and over half of them live in Asia. India's have most adolescents - 243 million, while China is second, with about 200 million. In sub-Saharan Africa, teenagers represent most of the population, namely 23%. The situation is similar in the least developed countries, where teenagers represent 23% of the population, compared with 19% in developed countries and 12% in industrialized countries.

2. *Violent death.* Although they avoid many of the factors that causes death in childhood, teens are still threatened. According to the report, 1.4 million teens die from injuries caused by traffic accidents, complications at birth, HIV, and other causes of group violence. In some Latin American countries such as El Salvador, Venezuela, Guatemala, Brazil and Colombia, more boys die from homicide than from car accidents or suicides. In Africa, complications in pregnancy and childbirth are the main factor of mortality for girls aged 15 to 19 years.

3. *Early marriage and pregnancy.* In many developing countries, teenage girls are jumping directly from childhood into adulthood, marrying and staying pregnant before they are ready, and dramatically reducing their chances to complete their education. Throughout the world, 16 million girls aged between 15 and 19 years give birth annually, a figure that represents 11% of all births. About 90% of teens who give birth are married. Countries in Latin America, sub-Saharan Africa and the Caribbean have the highest proportion of children born to teenage mothers.

4. *HIV, AIDS.* Approximately 2.2 million adolescents are living with human immunodeficiency virus (HIV) that causes AIDS, and most of them do not know they are infected. Teenage girls represent the largest part of this number, about 1.3 million are infected with HIV, most of the transmission of the virus from birth, from their mother, but others through unprotected sex or infected needles.

5. *Education.* 90% of the world's children are enrolled in primary school, but enrollment in secondary school / middle school is worrisome, especially in developing countries in Asia and Africa. According to the report, 71 million adolescents are not enrolled in secondary school, and up to 127 million young people between the ages of 15 and 24 are illiterate.

15. Evolution of world population

Our world population is growing every day with a total of 200,000 inhabitants. In reference day, there were 353,015 births. On the same day, there were 158,857 deaths . 28% of the world population is aged under 15, and 7% over 65 years. The average life expectancy is 64.3 planetary years. The population is the largest in China, but demographic studies show that, in 2030, it will be surpassed by India. 700 million of its inhabitants (approximately 10%) live on the slopes of volcanoes. Other 380 000 000 inhabitants (over 5%) have home located on coastal areas at altitudes below 10 meters. In case the rising seas, study researchers will confirm, they will have to move to higher rates. In a census conducted in June 9, 2010, were identified 5 billion mobile subscribers, which could represent 72.7% of the population. With regard to the latter figure, it is normal to have some reservations, since many subscribers hold by two or more phones, and on the other phones belonging to institutions or companies. Returning to the figure on the „seven billion” citizen of the planet, an estimate shows that, based on the increase of 200,000 people per day and the difference of 44 636 907 people, we have the opportunity to celebrate the event in about 31 weeks.

16.The world colonization. A new kind of capitalism is raging around the world - rich countries buy natural resources from poor countries, in the framework of qualified business, being considered even by the West as „shocking”. In Madagascar, the president

Marc Ravalomanana was ousted by the pressure of the street after the Malagasy government signed a contract with Korean multinational Daewoo, which it rented for a period of 99 years, an area of 1.3 million hectares of agricultural land (about one and a half as Belgium, approximately half of the arable land available in the island). Daewoo has announced plans to produce corn and palm oil on fresh property and send all production in South Korea, to the dismay of Malagasy, crushed by poverty and hunger, which will have nothing to gain from following this „business”. Financial Times, a publication that advocates for free market described business as „rapacious” and warned that a „naughty instance that is part of a larger phenomenon,” as the nation's monopolizing the rich natural resources of poor countries. United Nations, the Food and Agriculture Organization, called this „grabbing lands.” The expansion is remarkable: buyers are generally countries unable to produce their own food, like the Persian Gulf countries - Saudi Arabia, Bahrain, Kuwait, Omar, Qatar. They control 45% of world oil reserves and invest a lot of petrodollars to buy fertile land in the most unexpected corners of the world - Brazil, Russia, Kazakhstan, Ukraine and Egypt, and from poor countries in Africa, such as Ethiopia, Cameroon, Uganda, Zambia. Ground surfaces involved in the new global phenomenon are staggering: South Korean companies have bought 650,000 hectares in Sudan, where six more countries have large areas of arable, but the population is starving. The Saudis currently negotiating 500,000 hectares in Tanzania and UAE companies have acquired 324,000 hectares in Pakistan. Cheap food is not the only goal of great buyer of land. About one fifth of the acquisitions are intended to produce biofuel crops. Activists in countries such as Ethiopia and Tanzania say 75% of the production of biofuels on sold surfaces are forested, and will be cleared of vegetation. Water is another important issue. In a certain sense, there is more important the water than the land, says the founder of Nestle, Peter Brabeck-Letmathe. Along with land is purchased also the right to water in its basement, which might prove more valuable in the long term. „Water scarcity for agriculture happens quickly. In some of the most fertile regions in the world (America, southern Europe, northern India, northeastern China), excessive use of water, particularly for agriculture, leading to water scarcity, „said Brabeck-Letmathe. Basically, people consume more water than Earth can produce. A person uses between 3,000 and 6,000 liters of water daily, unaware that outside there is a tiny amount of water used for drinking and personal hygiene, the rest is consumed to produce food. To produce meat requires 10 times more water than the plants. Biofuels are some of the most „thirsty” on the planet: soy plants to produce one liter of biofuel requires 9,100 liters of water. „In the current conditions, if we continue to consume water at this rate, the water will end long before oil”, says the founder of Nestle.

Conclusions or how the world will look in 2100 . 2100 will bring, as expected, major changes in the world, leading to an increase of trends, such as the explosive growth of population and increasing life expectancy, but will bring the risk of overfishing, according to a UN report. The most important change will be that the world population will reach 10 billion from 7 billion, as is now, and the only way for countries to manage this growth will be urbanization, so that 80% of humanity will live in cities, and towns with more than 20 million people will be frequent, writes Business Insider. Raising the standard of living and medical discoveries will lead to an explosion in the number of elders, so 22.3% of the planet's inhabitants will be over 65, compared to 7.6% at the moment, which will be a burden social security systems. Life expectancy will reach 81 years, from 68 currently. Another change in the population will be explosive growth in Africa, the continent whose population will reach about 3.6 billion from over 800 million today. Population growth can also lead to extremely high unemployment, which will bring serious consequences for the planet. At the same time, in the world will disappear many languages, but countries will become more homogeneous in terms of ethnicity. The world will be faced with serious risks, including that of hunger caused by global warming, especially in hot countries. Lack of food may affect hundreds of millions

of people who depend on certain agricultural products and will have to seek other sources of food. Global warming will affect the corals that will destroy the world and many ecosystems, with unexpected consequences. Another effect will be that resource depletion will head towards renewable energy sources such as sun or wind. Increased energy and food prices, water shortages and climate change could lead to renewed instability and violence in the world during the next decade. This could result in lower long-term population of the globe. A report by the Millennium Project, a worldwide network of institutions in over 100 countries, established at the initiative of the United Nations, warns that in 2050 the world population will reach 9.2 billion souls and in a very short time to overcome 9.8 billion; by 2100 decimation will be so drastic that on the Earth will live only 5.5 billion people, informs AFP. According to the International Center for Research, 15 challenges facing humanity, from water and energy to organized crime. The report cautions that half of the world population is vulnerable to social instability and violence. According to the report, there are 46 countries with a population of 2.7 billion people, who face an increased risk of armed conflict. Other 37 countries are struggling with a food crisis because of rising demand in developing countries, because of an increase in energy prices, the use of crops for biofuels production, the fertilizer costs and market speculation. The report notes that, in recent years, global consumption exceeded production. A long-term global conflict is inevitable. „With over three billion people living on less than two dollars a day, a long-term global social conflict seems inevitable,” warns the report. The world's population already pays 50% more for basic food.

References

1. Credit Suisse, *Global Wealth Databook* (2013)
2. National Institute of Demographic Studies, INED - *Report of all countries* (2013)
3. OECD-FAO, *Agricultural Outlook 2012-2021* (UN, 2012)
4. Rosamond L. Naylor, David S. Battisti, Daniel J. Vimont, Walter P. Falcon, Marshall B. Burke, *Assessing risks of climate variability and climate change for Indonesian rice agriculture* (Center for Environmental Science and Policy, Stanford University, Stanford, Department of Atmospheric Sciences, University of Washington, Seattle and Department of Atmospheric and Oceanic Sciences, University of Wisconsin, Madison, 2013)
5. UN , *Protecting the poor: a microinsurance compendium* (2012)
6. UN , *State of Food Insecurity in the World 2012* (2012)
7. UN , *Status Report on The Application on Integrated Approches to Water Resource Management* (2012)
8. UN , *Tackling child labour: From comittment to action* (2012)
9. UN , *The State of the World's Children 2012: Children in an Urban World* (2012)
10. UN, *Crop prospects and Food Situation* (2012)
11. UN, *Global Environment Outlook 5 (GEO-5): Environment for the Future We Want*, United Nations Environment Programme (2013)
12. UN, *Human Progress and The Rising South*, United Nations Development Programme (2013)
13. UN, *Human Rights Indicators: A Guide to Measurement and Implementation*, United Nations, Office of the High Commissioner for Human Rights (2013)
14. UN, *Humanitarian Action for Children* (2012)
15. UN, *Marrying too Young-End Child Marriage* (2012)
16. UN, *Measuring the Information Society 2012* (2012)
17. UN, *Progress for Children: A Report Card on Adolescents* (United Nations, 2013)
18. UN, *The World Health Report* (2013)
19. UN, *The World Health Statistics* (2013)

20. UN, *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*, United Nations (2013)
21. UN, *United Nations Demographic Yearbook* (United Nations Publisher, Department of Economic and Social Affairs , 2013)
22. UN, *Weathering Uncertainty: Traditional Knowledge for Climate Change Assessment and Adaptation* (2012)
23. UN, *World Health Statistics 2013* (Official Development Assistance, 2013)
24. UN, *World of Work Report 2012: Better Jobs for a Better Economy* (2012)
25. UN, *World Statistics Pocketbook 2011* (United Nations, 2012)
26. UN, *World Youth Report 2012* (2012)
27. UN, *Education and Global Monitoring Report 2012-Youth and skills: Putting Education to work* (2012)
28. UNCTAD, *Technology and Innovation Report* (2012)
29. UNICEF, *Championing Children's Rights: A Global Study of Independent Human Rights Institutions for Children* (Innocenti Research Centre, 2013)

SECURITATEA DATELOR UTILIZATE ÎN MANAGEMENTUL ȘI CONTROLUL FINANCIAR

SECURITY OF DATA USED IN FINANCIAL MANAGEMENT AND CONTROL

HURLOIU Lăcrămioara-Rodica

Universitatea *Spiru Haret*

ȘTEFAN Raluca-Mariana

Academia de Studii Economice, București

ȘERBAN Mariuța

Universitatea din Pitești, Pitești

e-mail: hlacra@yahoo.com, t_mariuta@yahoo.com, ralucastefan77@yahoo.com

Rezumat. *Securitatea datelor, în general, și a datelor utilizate în managementul și controlul financiar a oricărei societăți comerciale, în special, poate fi considerată o entropie.*

Cu toate că pentru securitatea datelor și pentru procesele de conformitate a acestora, societățile comerciale investesc destul de mult, datele cu caracter confidențial sunt în pericol datorită accesului neautorizat - furtul de date fiind principala amenințare.

În această lucrare este prezentată în ansamblu securitatea datelor din managementul și controlul financiar, punându-se accent pe securitatea datelor transmise prin intermediul comunicațiilor între societăți comerciale.

Abstract. *Security of data in general, and security of data that are used in financial management and control of any company in particular, could be considered entropy.*

Although for data security and for compliance of their processes, companies are investing pretty much, confidential data is at risk from unauthorized access - the main threat being data theft.

In this paper is presented a general view over the security of data from financial management and control, focusing on the security of data transmitted via the communications between companies.

Cuvinte cheie: *securitatea datelor, confidențialitate, management financiar, criptare, control financiar.*

Keywords: *data security, privacy, financial management, encryption, financial control.*

JEL Classification: A12, C15, C38, C52, C53, C63, E22, M41.

Introducere

Bazele de date constituie una dintre componentele cele mai importante a oricărui sistem informatic, care păstrează și prelucrează diverse date, informații. Acestea pot fi sisteme de gestiune a documentelor și a evidenței contabile, sisteme de facturare și de management al conținutului (CMS – Content Management System), sisteme de gestiune a proceselor tehnologice la producere etc. Datorită faptului că bazele de date stochează informațiile valoroase ale unei companii, informații privind date confidențiale ale clienților săi precum și date referitoare la activitatea financiară, acestea sunt considerate ca fiind unul din factorii critici în structura societății. Acest fapt implică asigurarea unor cerințe sporite de confidențialitate, integritate și acces la date economice.

Cu toate că pentru securitatea datelor și pentru procesele de conformitate a acestora, societățile comerciale investesc destul de mult, datele cu caracter confidențial sunt în pericol datorită accesului neautorizat, furtul de date fiind principala amenințare.

Atacatorii valorifică inadecvarea protecțiilor informatice prin creșterea gradului de sofisticare a metodelor de oparare. Statistic vorbind, aproximativ 80% dintre atacurile informatice asupra societăților provin din interior, fiind cele mai periculoase și cele mai anevoios de depistat. Majoritatea sistemelor de securitate conțin proceduri de blocare în mare parte a tentativelor venite din exterior și mai puțin pentru atacurile interioare.

Astfel de incidente interioare pot genera atacuri exterioare, deoarece orice slăbiciune sau greșală interioară societății constituie un avantaj clar valorificat la maximum de către persoanele care au intenții răuvoitoare.

Din punctul de vedere al unei afacerii, importanța informației a crescut foarte mult în ultima perioadă iar măsurile de securitate pentru protejarea acesteia a cunoscut o dezvoltare paralelă; astfel constatându-se cădoar soluția criptării informației nu mai este suficientă. Pe lângă politicile de securitate bine definite și implementate, foarte utilă este monitorizarea tentativelor de accesare a informațiilor.

Vulnerabilitatea reprezintă un punct slab al unui sistem care poate fi exploatat de un potențial adversar.

Evaluarea vulnerabilității reprezintă o procedură preliminară pentru determinarea riscului unui program de asigurare a securității în cazul când procesul de evaluare a riscurilor este în desfășurare.

Serviciile de securitate au menirea de a contabiliza atacurile de securitate și apoi de a utiliza unul din mecanismele de securitate pentru a împiedica aceste atacuri.

Principalele servicii de securitate sunt:

- Confidențialitatea definită ca fiind protecția datelor transmise în fața atacurilor pasive. Există numeroase posibilități pentru confidențialitatea informațiilor de la protecție fizică până la algoritmi matematici.

- Autenticitatea presupune asigurarea unor comunicații autentice.

Cu alte cuvinte, două entități aflate într-un schimb de mesaje se pot identifica una pe cealaltă. În prima fază, la inițierea conexiunii, acest serviciu asigură că cele două entități sunt autentice. În al doilea rând, autenticitatea presupune că transferul de date dintre cele două entități nu este interferat astfel încât o a treia entitate poate să se legitimeze ca fiind una din ele.

- Integritatea datelor presupune nealterarea datelor de către o entitate neautorizată.

Pentru a asigura integritatea datelor trebuie să fie detectată manipularea de date de către o entitate neautorizată.

- Nerepudierea previne ca nici o entitate să nu refuze să recunoască un serviciu executat. Când un mesaj este trimis, destinatarul poate demonstra că mesajul primit este cel trimis de emițător. Similar, când un mesaj este primit, emițătorul poate demonstra că mesajul primit este cel primit de destinatar.

- Controlul accesului presupune abilitatea de a limita și controla accesul în rețea (la sisteme sau aplicații). Pentru a se realiza acest serviciu, fiecare entitate care încearcă să aibă acces trebuie mai întâi identificată și apoi verificate drepturile de acces în sistem.

- Disponibilitatea înseamnă că datele, aplicațiile sau programele sunt întotdeauna disponibile pentru entitățile autorizate.

Protecția și controlul datelor transmise prin intermediul comunicațiilor între societăți economice.

Delictele de interceptare a comunicațiilor între diferite societăți economice sunt anevoios de depistat iar legislația națională conține imperfecțiuni în ceea ce privește încadrarea și pedepsirea delictelor de acest fel.

Tocmai de aceea este recomandat ca prin intermediul e-mail-ului să nu fie transmis nimic din ceea ce nu se dorește a nu se afla despre date personale, membrii familiei, adversari

și concurenți ai societății, etc. și se folosește criptarea datelor pentru asigurarea confidențialității și autenticității mesajelor.

Soluția unei dintre cele mai mari probleme întâmpinată de specialiști în îmbunătățirea serviciilor de e-mail în ceea ce privește securitatea, o constituie tehnica criptării. Astfel, responsabilitatea confidențialității informațiilor revine celor care corespund, în particular revine avocatului și clientului.

În procesul de implementare a unui sistem criptografic între doi parteneri partea dificilă nu constă în obținerea unui program adecvat de cifrare ci în stabilirea și transmiterea cheilor. Acest lucru trebuie să se realizeze prin mijloace de comunicație sigure, altele decât e-mailul.

Se poate spune că această problemă se poate rezolva dacă se folosește tehnica criptării cu chei publice, deoarece cheile de criptare sunt publice. Astfel, orice persoană își publică cheia într-un fișier, cheie care poate ajunge în posesia oricărui eventual corespondent care pentru a corespunde cu persoana respectivă poate să creeze mesajele înainte de a i le trimite. Siguranța mesajului în astfel de condiții constă în faptul că doar destinatarul deține cheia secretă, perechea cheii publice cu ajutorul căreia poate decodifica mesajele primite.

Prin implementarea unui soft potrivit protecției prin criptografie a mesajelor schimbate prin intermediul Internetului, se poate asigura confidențialitatea acestor mesaje.

Pentru asigurarea siguranței poștei electronice se utilizează standardul PEM - *Privacy-Enhanced Mail* sau standardul MOSS - *Minimum Operating Security Standards* și programul PGP - *Pretty Good Privacy*.

Produsul PGP este un pachet de software pentru criptarea traficului de e-mail, criptarea facilitând realizarea securizării fișierelor precum și arhivarea acestora, fiind creat de către Philip R. Zimmermann și a fost publicat gratuit pe internet în anul 1991. Motto-ul lui Zimmerman din acea perioadă: „dacă dreptul la confidențialitate este în afara legii, atunci doar cei aflați în afara legii vor beneficia de confidențialitate” este valabil și acum.

PEM - Privacy Enhanced Mail (poștă cu confidențialitate sporită) este un standard oficial care oferă o varietate de servicii de securitate pentru utilizatorii poștei electronice, respectiv asigurarea secretului și autentificarea sistemelor de mail bazate pe standardul uzual.

Utilizarea standardului PEM duce la asigurarea mai multor servicii de securitate pentru persoanele care corespund electronic:

- confidențialitatea mesajelor;
- autentificarea originii mesajelor;
- integritatea legăturii în rețea;
- nerepudierea mesajelor.

Toate mesajele prelucrate în PEM beneficiază de facilitățile de autentificare, integritate și nerepudiare, însă confidențialitatea reprezintă un serviciu opțional depinzând de dorința utilizatorului.

Confidențialitatea face posibilă citirea conținutului mesajelor doar de către receptorii specificați de către emițător, astfel ținând secret conținutul mesajelor pentru persoanele neautorizate. Această protecție poate fi îndeplinită prin două metode:

- ascultarea și înregistrarea neautorizată a traficului de pe liniile de comunicații,
- posibilitatea accesului la cutiile de scrisori.

Autentificarea originii mesajelor permite receptorului unui mesaj prin poșta electronică să determine în mod sigur identitatea emițătorului scrisorii. Reprezintă un serviciu de securitate foarte necesar astăzi, când în sistemele de poștă electronică este relativ ușor să forțezi emiterea unor scrisori în numele unor alți utilizatori. Acest lucru creează mari semne de întrebare asupra credibilității mesajelor primite prin poștă (Răuciu C., Glăvan D., 2008).

Integritatea legăturii în rețea oferă receptorului certitudinea că mesajul primit și mesajul emis sunt identice. Prin integritatea legăturii în rețea se realizează protecția împotriva diverselor atacuri ce pot altera mesajele aflate în tranzit prin rețea. Cele două servicii de autentificare și de integritate sunt furnizate de obicei împreună.

Împiedicarea nerecunoașterii mesajului de către expeditor - nerepudierea mesajelor garantează integritatea și originea datelor din punctul de vedere al expeditorului, nu al destinatarului. Rolul acestui serviciu este acela de a împiedica negarea unui mesaj transmis prin poșta electronică, de către expeditor și mai mult decât atât, permite transmiterea scrisorilor la alți destinatari cu scopul verificării identității originii și a mesajului, nu doar a intermediarului. Receptorul are posibilitatea verificării mesajului dacă acesta a fost modificat de către emițătorul său autentic. Acest serviciu este foarte des întâlnit în comerț unde comenzile online sunt transmise prin e-mail, trebuie confirmate și recepția acestora trebuie dovedită.

Rolul informațiilor corecte în managementul financiar

Managementul financiar pune accent pe controlul managerial, respectiv pe controlul intern.

Pentru management și administrație, controlul este un sistem de mecanisme și mijloace de ghidare, autoreglare sau constrângere, folosit cu scopul de a preveni. A controla înseamnă a verifica și analiza, a avea o imagine clară a conturilor.

Controlul contabil constă în proceduri și documentări focalizate pe protejarea patrimoniului, conducerea și înregistrarea tranzacțiilor financiare și conformitatea documentelor financiare. Procedurile sunt frecvent bazate pe standardele internaționale și naționale, pentru a se asigura uniformitatea practicilor contabile (Hurloiu L.-R. și colectivul, 2014).

În activitatea lor, managerii sunt asistați de un fond de informații constituit din documente justificative, registre și situații financiare. Sistemele de informații pentru managementul financiar au menirea de a asigura o mai bună gestionare a resurselor. De asemenea, aceste sisteme pot contribui la evaluarea performanței programelor, la planificarea atribuțiilor și la monitorizarea progresului înregistrat, conform obiectivelor propuse.

Sistemele de informație managerială formează un element cheie al controlului managerial.

Esențial în sistemele de informație este sistemul contabil, reprezentat de ansamblul de proceduri și documente ale unei entități, care permite identificarea, corelarea tranzacțiilor și a altor evenimente.

Pentru a sintetiza real și legal activitatea economică și financiară, este necesar ca sistemul de evidență să fie exact, corect, real și complet.

Evidența este esențială în managementul activității economico-sociale bazate pe criteriul de profit, întrucât implică ordine și disciplină economică și financiară. Managementul rațional și clar al evidenței asigură disciplina economică, contractuală, gestionară și financiară. Pentru a obține o imagine fidelă a activității economice și financiare, este necesar ca informațiile cuprinse în situațiile financiare să fie reale, legale, corecte și de înaltă calitate (Hurloiu L.-R. și colectivul, 2014).

Sistemele de prelucrare automată a datelor în domeniul financiar-contabil printre altele criterii la care trebuie să răspundă, trebuie să asigure confidențialitatea și protecția informațiilor, a programelor. Acest lucru se realizează cu ajutorul parolelor (de preferat criptate), a unui cod de identificare pentru accesul la informații, realizare periodică a unor copii de siguranță pentru programe și informații.

Unitățile de informatică sau persoanele care efectuează lucrări cu ajutorul tehnicii de calcul sunt singurii răspunzători prelucrării cu exactitate a informațiilor din documente, iar răspunderea pentru exactitatea și realitatea datelor transmise spre prelucrare o poartă beneficiarii.

Concluzii

Menținerea celor mai bune practici și reglementări de securitate nu este o sarcină nici pe departe ușoară, dar cu un plan potrivit și cu procese care includ întărirea și schimbarea

controlului managementului, o societate are posibilitatea securizării datelor sensitive și păstrării în siguranță de hackeri.

În momentul de față, poșta electronică reprezintă o aplicație necesară utilizatorilor de calculatoare și diverselor dispozitive care permit accesul la e-mail. Datorită acestui fapt protocoalele implementate pentru manipularea mesajelor electronice oferă utilizatorilor siguranța că acestea ajung nealterate și în timp util la destinație.

Deoarece sistemele de informație managerială formează un element cheie al controlului managerial, sistemele de prelucrare automată a datelor în domeniul financiar-contabil trebuie să asigure confidențialitatea, protecția informațiilor și a programelor.

Bibliografie

1. Barnes, R. (2011) *Database Security and Auditing: Leading Practices*, Enterprise Auditing Solutions Applications Security.
2. Băjenescu, T.I. (2003) *Progresele informaticii, criptografiei și telecomunicațiilor în secolul 20*, Editura Matrix Rom, București.
3. Dragomir R.-G., *Securitatea poștei electronice*, E-Learning and Software for Education, București, 2007.
4. Haiduc L.-R., Zărnescu O.-M., Burtea E., *Managementul contabilității societăților comerciale* - Editura Fundației România de Măine, București, 2009, ISBN 978-973-163-264-3.
5. Hurloiu L.-R. și colectivul, *Documentele financiar-contabile – Management, audit, control, clasificare și securitate*, Editura Print Caro, Chișinău, 234 pp., 2014.
6. Mihai, C.I. (2010) Modele de atac, Securitatea-informațiilor.ro, Criminalitatea informatică.ro <http://www.securitatea-informatiilor.ro/tipuri-de-atacuri/modele-de-atac-113.html>.
7. Miles T., Jansen W., Bisker S., *Guidelines on Electronic Mail. Guidelines Mail Security - Recommendations of the National Institute of Standards and Technology*, NIST Special Publication 800-45 version 2, February 2007.
8. Răuciu C., Glăvan D., PEM – standardul de poșta electronică cu facilități de securitate, 6pp., 2007.

CLUSTERIZAREA DATELOR UTILIZATE ÎN MANAGEMENTUL ȘI CONTROLUL FINANCIAR

CLUSTERING DATA USED IN FINANCIAL MANAGEMENT AND CONTROL

HURLOIU Lăcrămioara-Rodica

Universitatea *Spiru Haret*

ȘTEFAN Raluca-Mariana

Academia de Studii Economice, București

ȘERBAN Mariuța

Universitatea din Pitești, Pitești

e-mail: hlacra@yahoo.com, raluca stefan77@yahoo.com, t_mariuta@yahoo.com

Rezumat. Ansamblul ce cuprinde sistemele care constau într-o serie de activități efectuate cu scopul de a recunoaște date, obiecte, precum și procedurile și tehnicile utilizate pentru a face acest lucru este cunoscut sub denumirea de sistem de recunoaștere a obiectelor. Aceste sisteme de recunoaștere sunt utilizate în foarte multe domenii, prin urmare și în domeniul economic.

Mecanismul de funcționare a economiei se datorează respectării și aplicării legilor în vigoare. Acest lucru presupune existența unui management organizat și a unui control financiar sistematic și constant. Managementul și controlul financiar utilizează date și informații reale referitoare la starea patrimoniului și la activitatea comercială a unei entități economice.

În această lucrare este prezentat modul în care poate fi folosită clusterizarea asupra datelor din managementul și controlul financiar, fiind descrise tipurile de algoritmi aplicați și rezultatele obținute.

Abstract. The assembly comprising the system consisting of a series of works carried out in order to recognize data, objects, as well as the procedures and techniques utilized to do this is known under the name of pattern recognition system. These recognition systems are used in many fields, and the economic domain makes no exception.

The functioning of economy mechanism is due to compliance and enforcement of existing laws. This implies the existence of an organized management and financial control that is systematic and consistent. Financial management and control are using real data and information regarding the state heritage and commercial activities of an economic entity.

In this paper we present the way it can be used cluster analysis for data from financial management and control, being described the types of algorithms used and the results obtained.

Cuvinte cheie: analiza cluster, management financiar, clusterizarea datelor, control financiar, algoritmi de clusterizare.

Keywords: cluster analysis, financial management, clustering data, financial control, clustering algorithms.

JEL Classification: C38, C81, C82, D83, C02, C88, M40, M48

Introducere

Învățarea nesupervizată sau analiza cluster, implică doar date care sunt neetichetate (Duda și colectivul, 2001), acestea fiind ulterior grupate conform tendinței lor naturale. Un sistem nesupervizat de învățare automată este folosit pentru a rezuma informațiile în cazul

volumelor extrem de mari de date digitale înregistrate care au și un nivel foarte ridicat de eterogenitate și complexitate. Prin urmare, procedurile de învățare automată nesupervizată sunt utile și eficiente. Principala trăsătură ce caracterizează sistemele de învățare nesupervizată este faptul că apartenența obiectelor analizate nu este cunoscută, ceea ce indică faptul că numărul claselor obiectelor considerate este necunoscut, de asemenea. Realizarea clusterizării datelor presupune reprezentarea acestora și aplicarea algoritmilor de clusterizare.

Învățarea automată și clusterizarea

Învățarea automată reprezintă o modalitate prin care se poate realiza optimizarea unui proces sau a unei proceduri de tip economic pe baza unor date folosite anterior. Fiind o combinație complexă de informatică și statistică, obiectivul învățării automate este de a reprezenta și evalua modelul obținut. Astfel că, informatica aplică algoritmi eficienți pentru rezolvarea problemei de optimizare, iar statistica este cea care implică inferențele din eșantioanele de date.

Învățarea nesupervizată (analiza cluster) și supervizată, alături de alte tipuri nou apărute (*semi-supervised learning*, *reinforcement learning* etc.) compun învățarea automată.

Analiza cluster reprezintă studiul oficial de algoritmi și metode pentru gruparea sau clasificarea de obiecte. Un obiect ce aparține unui set de date este descris fie printr-un set de măsurători sau printr-o mulțime de relații existente între obiect și restul obiectelor din mulțimea de date (Jain, Dubes, 1988). Conceptele metodelor de clusterizare și algoritmi sunt utilizate pentru a găsi structura din date sau obiecte. Un grup este format dintr-un număr de obiecte similare colectate sau grupate (Jain, Dubes, 1988). Tehnicile de grupare aplică un criteriu obiectiv specific în mod constant peste un set de date cu scopul de a face grupuri de obiecte.

Datele se obțin în urma unor procese de măsurare și observare a realității investigate și pentru a folosi datele pentru analiza cluster acestea trebuie procesate. Metodele și tehnicile sunt reprezentate atât de reguli, principii și analize ale datelor, cât și de proceduri de procesare și interpretare a acestora (Ruxanda, 2001).

Managementul și controlul financiar

Dincolo de aspectele strict informaționale, managementul și controlul financiar au un rol incontestabil în fundamentarea deciziilor entității economice.

Managementul financiar se referă la sistemele legale și administrative, precum și la procedurile stabilite pentru a permite entităților să conducă activitățile, astfel încât să asigure utilizarea corectă a fondurilor, în conformitate cu standardele definite de probitate și regularitate. Aceste activități includ creșterea venitului, managementul cheltuielilor, contabilitatea financiară și managementul activelor.

Managementul financiar eficient presupune actualitatea și legitimitatea cheltuielilor, dirijarea cheltuielilor în concordanță cu regulamentele, luarea măsurilor necesare pentru a preveni și pedepsi orice încălcare a legii și a recupera orice pagubă provocată de nereguli sau neglijență (Hurloiu L.-R. și colectivul, 2014).

Figura nr. 1. Ciclul managementului financiar (Disponibil la: http://www.who.int/management/readingshospital/en/index2.html#index2.html?&_suid=140274098552606072374670501386)

Un concept-cheie în teoria și practica managementului modern îl constituie *responsabilitatea*. Una dintre cele mai importante acțiuni ale managerilor este aceea de a duce la îndeplinire un set definit de sarcini, în conformitate cu regulile și standardele aplicabile posturilor lor. Persoana sau organismul căruia managerul trebuie să-i raporteze și față de care răspunde pentru acțiunile sale este explicit indicată și managerul trebuie recompensat, pentru performanțe bune, să suporte consecințele unei prestații inadecvate. Managerul unei unități organizaționale trebuie să răspundă și pentru acțiunile personalului din subordine (Hurloiu L.-R. și colectivul, 2014).

Managementul modern presupune să se asigure o mai mare flexibilitate și autonomie managerilor, în scopul îmbunătățirii eficienței și efectivității opțiunilor lor. Deoarece acest lucru conferă managerului mai mari puteri în a lua decizii, un mai mare accent se cere pus pe responsabilitate, ca instrument pentru echilibrarea și controlul exercițiului acestor puteri (Hurloiu L.-R. și colectivul, 2014).

Câteva dintre activitățile importante în cadrul unei entități economice sunt:

- Operarea documentelor aflate în lucru la un anumit user din organigramă, prin trimitere către alt user/nivel sau aplicarea rezoluției finale;
- Vizualizarea documentelor înregistrate, rezolvate, primite sau trimise;
- Crearea, răsfoirea fișierelor electronice și semnarea lor digitală;
- Arhivarea electronică a documentelor;
- Sistemul de căutări și raportări al managementului documentelor financiare (Hurloiu L.-R. și colectivul, 2014).

Algoritmi de clusterizare

Metodele și tehnicile care sunt considerate cele mai adecvate instrumente folosite pentru a identifica structuri similare sau disimilare ce se pot regăsi în diverse domenii de activitate sunt instrumente utilizate în analiza datelor. Procesul de analiză a datelor este un proces informațional. Acest tip de proces are date primare ca date de intrare și date sumarizatoare,

complexe ca date de ieșire. În consecință, datele din domeniul economic sunt extrem de importante deoarece sunt conectate la multe alte domenii.

Aplicând proceduri de analiză cluster unei mulțimi de obiecte se va asigna fiecare dintre obiectele mulțimii unui cluster și numai unuia, iar mulțimea de clase formate are o semnificație generalizatoare pe baza căreia se pot trage o serie de concluzii pentru procesul de cunoaștere.

Principalele tehnici ale analizei cluster sunt împărțite în două mari categorii: algoritmi ierarhici și algoritmi partiționali. Algoritmii ierarhici furnizează soluții multinivel, iar algoritmii partiționali furnizează soluții de unic nivel.

Algoritmii ierarhici sunt și ei divizați pe baza naturii lor și a soluției oferite, în alte două categorii: metode ierarhice de clusterizare prin aglomerare și metode ierarhice de clusterizare prin divizare. Schema logică a unui algoritm ierarhic este (fig. 2):

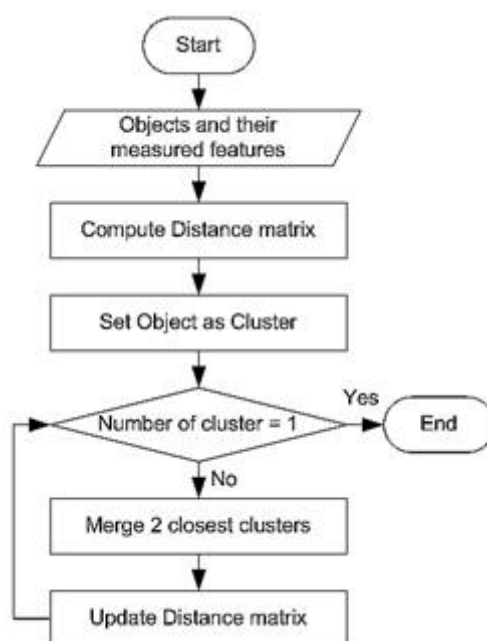

Figura nr. 2. Schema logică a unui algoritm ierarhic.

Sursa: <http://people.revoledu.com/kardi/tutorial/Clustering/Hierarchical%20Clustering%20Algorithm.htm>

Dintre cei mai utilizați algoritmi ierarhici prin agregare enumerăm: metoda agregării simple, metoda agregării complete, metoda agregării medii, metoda centroidului, metoda lui Ward. Numărul mic de metode divizive este datorat numărului mare de algoritmi ierarhici prin metode de agregare. Sunt două metode divizive care sunt foarte cunoscute: algoritmul DIANA și un algoritm care se bazează pe metoda clasificării monotetice dar, acestea pot fi folosite doar dacă variabilele care descriu obiectele sunt binare (Ruxanda, 2009).

Dintre cei mai frecvent folosiți algoritmi partiționali menționăm algoritmul celor k-medii și algoritmul celor k-medoizi. Algoritmul celor k-medii folosește funcția *kmeans* pentru a partiționa datele în k cluster reciproc exclusive. Algoritmul asignează fiecare observație unui cluster și funcția folosită returnează indicii clusterelor.

Analiza cluster este considerată de unii autori de specialitate o metodă statistică și de către alții, o colecție de diferiți algoritmi sau o tehnică statistică atipică.

Unele lucrări din literatura de specialitate consideră că există două criterii fundamentale care trebuie să fie respectate: similaritatea a două obiecte ce aparțin unui cluster și disimilaritatea a două obiecte ce aparțin unor cluster diferite să fie maxime. Alte lucrări menționează condițiile de mai sus sub forma unui singur criteriu general al clusterizării:

disimilaritate maximă între clasele de obiecte clusterizate și disimilaritate minimă între orice două obiecte dintr-un cluster.

Rezultatele analizei cluster nu se reduc la un simplu și unic tip de configurație a claselor de obiecte și acest lucru implică alegerea de către utilizator a unui număr de clase. Posibilitatea efectuării de analize sau predicții în zona domeniului economic este condiționată de existența datelor disponibile privind nivelul, structura și evoluția în timp a proceselor și fenomenelor economice investigate. Aflarea informațiilor relevante din volume masive de date care au fost structurate cu ajutorul tehnicilor de clusterizare devine mai ușoară și consistența interpretării acestor informații este mai ridicată. Identificarea claselor, categoriilor sau grupurilor informaționale dintr-o cantitate uriașă de date reprezintă principalul scop pentru analiza cluster.

Ca urmare, întrebările următoare sunt fundamentale în analiza cluster aplicată unui set de date financiare (Jain și Dubes, 1988):

- Ce este un cluster?
- Ce caracteristici ar trebui folosite?
- Este necesar ca datele să fie prelucrate?
- Datele conțin valori extreme?
- Cum se definește similaritatea dintre perechile de date?
- Câte clustere pot exista în mulțimea de date?
- Ce metodă de clusterizare se va alege?
- Datele au tendință de clusterizare?
- Clusterelor și partițiile descoperite prin clusterizare sunt valide? (Jain and Dubes, 1988).

Concluzii

Semnificația și relevanța rezultatelor obținute prin aplicarea algoritmilor de clusterizare asupra datelor utilizate în managementul și controlul financiar este direct proporțională cu acuratețea procedurilor aplicate asupra datelor, iar alegerea unei metode sau a alteia depinde de reprezentarea și caracterizarea datelor.

Alianța dintre informatică și domeniul economic reprezentat de managementul și controlul financiar produce rezultate benefice asupra necesității fundamentării deciziilor manageriale.

Bibliografie

1. Alpaydin E., *Introduction to Machine Learning*, The MIT Press, 2010.
2. Jain A.K., Dubes R.C., *Algorithms for clustering data*, Prentice – Hall, 334 pp., 1988.
3. Mihăiescu S., *Rolul controlului financiar în managementul general al firmelor*, Analele științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza Iași, 2005. Disponibil la: <http://anale.feaa.uaic.ro/anale/resurse/44%20Mihaiescu%20S-Rolul%20controlului%20financiar%20in%20managementul%20general%20al%20firmelor.pdf>.
4. Haiduc L.-R., Zărnescu O.-M., Burtea E., *Managementul contabilității societăților comerciale* - Editura Fundației România de Măine, București, 2009, ISBN 978-973-163-264-3.
5. Ștefan R.-M., *An Overview of Frequently Used Algorithms to Build Clusters*, Journal of International Scientific Publications: Materials, Methods & Technologies, Volume 6, 2012. Available at www.science-journals.eu.
6. Hurloiu L.-R. și colectivul, *Documentele financiar-contabile – Management, audit, control, clasificare și securitate*, Editura Print Caro, Chișinău, 234 pp., 2014.
7. *** <http://people.revoledu.com>
8. *** <http://www.who.int/management>

RELUĂRI ȘI DEZVOLTĂRI PRIVIND CONTABILITATEA SUBVENȚIILOR GUVERNAMENTALE

RESUMPTIONS AND DEVELOPMENTS REGARDING THE ACCOUNTANCY OF THE GOVERNMENT SUBSIDIES

conf.univ.dr. Lucian ILINCUȚĂ

Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Management Financiar Contabil,
Spiru Haret University, Financial Management Faculty
București, România/ Bucharest, Romania
e-mail: ilincuta.lucian@yahoo.com

Rezumat. *Subvențiile sau subsidiile de capital reprezintă resursele obținute de la bugetul de stat (Guvern, agențiile guvernamentale, precum și alte instituții naționale, europene sau internaționale) sau alte întreprinderi interesate în vederea procurării sau creării de active imobilizate (în special echipamente) sau de a finanța activități pe termen lung (exemplu, prime de dezvoltare pentru întreprinderile care creează noi locuri de muncă). De asemenea, sunt asimilate subvențiilor (pentru investiții) activele imobilizate primite cu titlu gratuit prin donație și cele constatate în plus cu ocazia inventarierii elementelor de natura activelor (patrimoniului).*

Abstract. *Subventions or capital subsidies are the resources obtained from the state budget (Government, Government Agencies, as well as national, European or international institutions) or other undertakings interested in acquiring or creating fixed assets (especially equipment) or in funding activities on long term (for example, the development bounty for undertakings that create new work places). Also, subsidies assimilate (through investments) the fixed assets received gratuitously through donations, and the assets that are found in excess when performing the inventory of the elements that are considered assets (patrimony).*

Cuvinte-cheie: *asistența guvernamentală, subvenții guvernamentale, subvențiile aferente activelor, subvențiile aferente veniturilor, subvenții pentru investiții, împrumuturile nerambursabile.*

Key words: *Government assistance, Government subsidies, subsidies regarding assets, subsidies regarding income, subsidies for investments, irredeemable loans.*

JEL Classification: M41; M40; B21; B22.

1. Introducere

Subvențiile, în general, se referă atât la *subvențiile aferente activelor* sau *pentru investiții* cât și la *subvențiile aferente veniturilor*. Nu este inclusă în categoria subvențiilor asistența de tipul scutirii de la plata impozitului pe profit pe o anumită perioadă sau al reducerii ratei de impozitare.

IAS 20 *Contabilitatea subvențiilor guvernamentale și prezentarea informațiilor legate de asistența guvernamentală* face o clasificare a subvențiilor în următoarele categorii: *subvențiile guvernamentale, subvențiile aferente activelor, subvențiile aferente activelor, împrumuturile nerambursabile.*

Prin recurs la *Reglementările contabile conforme cu directivele europene (RDE) [1]*, și *Reglementările contabile conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară (RIFRS) [2]*, *subvențiile primite sau de primit (contul 445 „Subvenții”)* de către entitate se înregistrează în contabilitate în conturi distincte, în funcție de destinația acestora, respectiv subvenții privind activele sau subvenții privind veniturile.

2. Fundamente teoretice pe baza literaturii de specialitate privind recunoașterea în contabilitate a subvențiilor guvernamentale [3], [4]

▪ **Subvențiile guvernamentale** reprezintă asistența acordată de guvern sub forma unor transferuri de resurse (monetare sau nemonetare) către o întreprindere în schimbul respectării, în trecut sau în prezent, a anumitor condiții referitoare la activitatea de exploatare a acestei societăți. Subvențiile guvernamentale nemonetare se referă la transferurile care au la bază active nemonetare (terenuri, clădiri etc.). Acestea trebuie să fie evaluate la valoarea justă care va reprezenta și valoarea subvențiilor recunoscute în situațiile financiare.

Subvențiile nu cuprind acele forme de asistență guvernamentală cărora nu li se poate atribui o anumită valoare, precum și acele tranzacții cu guvernul care nu se pot distinge de operațiunile comerciale normale ale întreprinderii.

Subvențiile trebuie să fie recunoscute în contabilitate în aceeași manieră, indiferent dacă acestea au fost obținute în numerar sau ca o diminuare a unor obligații fiscale pe care întreprinderea le avea față de bugetul de stat.

În categoria subvențiilor guvernamentale se încadrează și împrumuturile nerambursabile primite de la Guvern sau alte instituții guvernamentale.

▪ **Subvențiile aferente activelor** reprezintă subvenții guvernamentale pentru acordarea cărora principala condiție este ca întreprinderea beneficiară să cumpere, să construiască sau să achiziționeze într-un alt fel active pe termen lung. De asemenea, pot exista și condiții secundare care să restricționeze tipul sau amplasarea activelor sau perioadele în care acestea urmează a fi achiziționate ori deținute.

▪ **Subvențiile aferente veniturilor** cuprind toate subvențiile guvernamentale diferite de cele pentru active.

▪ **Împrumuturile nerambursabile** sunt împrumuturi al căror creditor se angajează să dispenseze debitorul de rambursarea acestora dacă se îndeplinesc anumite condiții prestabilite.

Subvențiile guvernamentale, inclusiv subvențiile nemonetare la valoarea justă, **nu se recunosc până când nu există suficientă siguranță că:**

a) întreprinderea va respecta condițiile acordării lor; și

b) subvențiile vor fi primite.

IAS 20 *Contabilitatea subvențiilor guvernamentale și prezentarea informațiilor legate de asistența guvernamentală* [5], prezintă **două abordări** referitoare la tratamentul contabil al subvențiilor guvernamentale:

a) o abordare din **punctul de vedere al capitalului**, sub incidența căreia o subvenție este creditată direct interesului acționarilor; și

b) o abordare din **punctul de vedere al venitului**, sub incidența căreia o subvenție este inclusă în venit de-a lungul uneia sau mai multor perioade.

Subvențiile guvernamentale trebuie recunoscute ca venit, pe o bază sistematică, de-a lungul perioadelor necesare pentru a le corela cu costurile aferente pe care aceste subvenții urmează a le compensa. Subvențiile guvernamentale nu sunt recunoscute în *Contul de profit și pierdere* atunci când sunt primite. Ele trebuie să fie recunoscute sistematic la venituri în exercițiile financiare în care cheltuielile pe care subvențiile le compensează au fost suportate.

De regulă, întreprinderea poate identifica relativ ușor perioadele în care va recunoaște costurile legate de o subvenție guvernamentală. Astfel, subvențiile sunt recunoscute la venituri în aceleași perioade ca și cheltuielile aferente suportate. De exemplu, în cazul imobilizărilor, subvențiile sunt recunoscute la venituri pe parcursul duratei de viață utilă a acestora, în funcție de metoda de amortizare utilizată de către întreprindere.

Subvențiile guvernamentale care vor fi primite de o întreprindere pentru a compensa pierderile înregistrate, anumite cheltuieli suportate sau ca ajutor financiar imediat, fără a

exista costuri viitoare aferente, trebuie să fie recunoscute la venituri și la creanțe în exercițiul financiar în care acestea vor fi primite.

Prin recurs la *Reglementările contabile conforme cu directivele europene (RDE)* și *Reglementările contabile conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară (RIFRS)* subvențiile primite sau de primit (contul 445 „Subvenții”) de către entitate se înregistrează în contabilitate în conturi distincte, în funcție de destinația acestora, respectiv subvenții privind activele sau subvenții privind veniturile.

În conturile de subvenții guvernamentale se înregistrează și împrumuturile nerambursabile cu caracter de subvenții.

Cu ajutorul contului 445 „Subvenții” se ține evidența decontărilor privind subvențiile aferente activelor și a celor aferente veniturilor, împrumuturilor nerambursabile cu caracter de subvenții și alte sume primite cu caracter de subvenții.

În **debitul** contului se înregistrează valoarea subvențiilor sau a altor împrumuturi cu caracter de subvenții de primit. În **creditul** contului se înregistrează valoarea subvențiilor sau a altor împrumuturi cu caracter de subvenții încasate. **Soldul** contului reprezintă subvențiile de primit.

Contul 445 Subvenții se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul al doilea astfel: 4451 Subvenții guvernamentale (este un cont de **activ**); 4452 Împrumuturi nerambursabile cu caracter de subvenții (este un cont de **activ**); 4458 Alte sume de primit cu caracter de subvenții (este un cont de **activ**).

Conturile de venituri utilizate pentru includerea în venituri de-a lungul uneia sau mai multor perioade a subvențiilor primite sunt 741 Venituri din subvenții de exploatare (care se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul al doilea), 7584 Venituri din subvenții pentru investiții și 771 Venituri din subvenții pentru evenimente extraordinare și altele similare (RDE).

Înregistrarea contabilă de tip generic în cazul subvențiilor aferente veniturilor este:

$$\begin{array}{ccc} 445 & = & 741 \\ \text{Subvenții} & & \text{Venituri din subvenții de exploatare} \end{array}$$

Subvențiile aferente activelor (monetare sau nemonetare) pot să fie recunoscute de întreprindere, astfel:

- înregistrarea subvenției la veniturile în avans (venitul va fi recunoscut sistematic și rațional pe toată durata de viață utilă a activului); sau
- deducerea subvenției din valoarea contabilă a activului pentru care a fost acordată (pe durata de viață utilă a activului, nu se înregistrează un venit propriu-zis, ci o diminuare a cheltuielii cu amortizarea pentru imobilizarea respectivă).

Prin apel la RDE și a RIFRS, venitul amânat se înregistrează în *Contul de profit și pierdere* pe măsura înregistrării cheltuielilor cu amortizarea sau la casarea ori cedarea activelor.

Indiferent de modul de recunoaștere utilizat, fluxurile de trezorerie aferente achiziționării activelor și primirii subvențiilor trebuie să fie prezentate separat în *Situația fluxurilor de trezorerie*, pentru a evidenția investiția brută în acele active.

Dacă întreprinderea nu respectă clauzele impuse la acordarea subvenției, ea va fi nevoită să ramburseze subvenția primită, parțial sau integral. Rambursarea subvențiilor aferente activelor se înregistrează prin:

- *reducerea soldului venitului în avans* cu suma ce trebuie rambursată, atunci când, la primirea subvenției, entitatea a înregistrat-o la venituri în avans (dacă suma rambursată este mai mare decât soldul subvenției, surplusul va fi recunoscut imediat pe seama cheltuielilor); sau
- *creșterea valorii contabile a activului subvenționat*, atunci când, la primirea subvenției, entitatea a dedus-o din valoarea contabilă a imobilizării.

În cel de a doua situație trebuie acordată o atenție sporită următorului aspect: amortizarea care ar fi fost recunoscută la cheltuieli în lipsa subvenției, trebuie recunoscută imediat la cheltuieli.

Pentru contabilitatea întreprinderii din România, s-a adoptat soluția contabilizării subvențiilor în contul 475 *Subvenții pentru investiții*, urmând să fie transferate în cote raționale asupra veniturilor pe măsura amortizării, imobilizărilor finanțate sau realizării activelor imobilizate.

Subvențiile legate de activele amortizabile sunt recunoscute de regulă drept venit de-a lungul perioadelor și în proporția în care este recunoscută amortizarea acelor active. *Subvențiile pentru activele neamortizabile* se recunosc la venituri de-a lungul perioadelor care confirmă costul realizării obligațiilor de a căror îndeplinire a fost condiționată acordarea subvenției. Dacă subvenția a servit la finanțarea de imobilizări neamortizabile, cota parte anuală este determinată raportând suma subvențiilor la numărul de ani stabiliți pentru îndeplinirea obligațiilor prevăzute în contract. De exemplu, subvenția acordată pentru achiziția unui teren poate fi alocată în condiția construirii pe acesta a unui imobil, în consecință este etalată în timp în raport de durată de viață a imobilului construit.

Cu ajutorul contului 475 „*Subvenții pentru investiții*” se ține evidența subvențiilor guvernamentale pentru investiții, împrumuturilor nerambursabile cu caracter de subvenții pentru investiții, donațiilor pentru investiții, plusurilor de inventar de natura imobilizărilor și a altor sume primite cu caracter de subvenții pentru investiții.

Contul 475 *Subvenții pentru investiții*, se **creditează** cu subvențiile de primit sau încasate de la bugetul de stat sau din alte surse pentru finanțarea investițiilor, precum și cu valoarea bunurilor de natura activelor imobilizate primite cu titlu gratuit sau constatate în plus la inventariere. În **debitul** contului se înregistrează cotele părți din subvenții asimilate veniturilor pe măsura amortizării sau realizării prin vânzare a activelor imobilizate, finanțate pe această cale. **Soldul creditor** reprezintă subvențiile pentru investiții delimitate în pasiv ca sursă de finanțare a imobilizărilor create pe această cale.

Contul 475 *Subvenții pentru investiții* se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul al doilea astfel: 4751 *Subvenții guvernamentale pentru investiții* (este un cont de **pasiv**); 4752 *Împrumuturi nerambursabile cu caracter de subvenții pentru investiții* (este un cont de **pasiv**); 4753 *Donații pentru investiții* (este un cont de **pasiv**); 4754 *Plusuri de inventar de natura imobilizărilor* (este un cont de **pasiv**); 4758 *Alte sume primite cu caracter de subvenții pentru investiții* (este un cont de **pasiv**).

Tipurile de înregistrări contabile sunt:

a) înregistrarea dreptului de încasare a subvenției:

445	=	475
<i>Subvenții</i>		<i>Subvenții pentru investiții</i>

b) încasarea subvenției:

512	=	445
<i>Conturi curente la bănci</i>		<i>Subvenții</i>

c) achiziționarea activelor imobilizate subvenționate, exemplu utilaje:

213	=	404
<i>Instalații tehnice și mijloace de transport</i>		<i>Furnizori de imobilizări</i>

d) recunoașterea amortizării activelor imobilizate subvenționate:

6811	=	2813
<i>Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor</i>		<i>Amortizarea instalațiilor și mijloacelor de transport</i>

e) recunoașterea venitului aferent subvenției pe măsura amortizării activului amortizabil:

475	=	7584
<i>Subvenții pentru investiții</i>		<i>Venituri din subvenții pentru investiții</i>

Subvențiile sub formă de compensare a cheltuielilor sau pierderilor apărute într-o perioadă contabilă precedentă este recunoscută drept venit al perioadei în care ea urmează a fi încasată, tipul de înregistrare contabilă fiind:

445	=	7415
<i>Subvenții</i>		<i>Venituri din subvenții de exploatare pentru asigurări și protecția socială</i>

O subvenție guvernamentală care urmează a fi primită drept compensație pentru cheltuieli sau pierderi deja suportate în cursul exercițiului (eliminarea efectelor unor calamități), fără a exista costuri viitoare aferente, se recunoaște ca venit în perioadă în care devine creanță, este înregistrată în grupă veniturilor extraordinare:

445	=	771
<i>Subvenții</i>		<i>Venituri din subvenții pentru evenimente extraordinare și altele similare</i>

Contabilitatea subvențiilor aferente veniturilor (precizări suplimentare)

Subvențiile aferente veniturilor cuprind toate subvențiile guvernamentale, mai puțin subvențiile pentru active. Subvențiile aferente veniturilor pot să fie recunoscute în două variante:

- *la venituri*; sau
- *prin diminuarea cheltuielilor* pentru care întreprinderea a primit subvenția respectivă.

Există susținători și critici pentru fiecare variantă. Susținătorii primei variante sunt de părere că veniturile și cheltuielile nu trebuie compensate, astfel încât cheltuielile respective să poată fi comparate cu alte cheltuieli pentru care întreprinderea nu a primit subvenții. Susținătorii celei de a doua variante sunt de părere că, din moment ce întreprinderea primește o subvenție aferentă unei anumite cheltuieli, aceasta trebuie diminuată pentru că e ca și cum acea cheltuială nu ar fi fost suportată de întreprindere. Reglementările contabile din România au adoptat prima variantă și anume recunoașterea subvențiilor guvernamentale aferente veniturilor la veniturile perioadei.

Subvențiile guvernamentale aferente veniturilor, primite de o întreprindere pentru a compensa pierderile înregistrate, anumite cheltuieli suportate sau ca ajutor financiar imediat, fără a exista costuri viitoare aferente, vor fie recunoscute la venituri și la creanțe în exercițiul financiar în care acestea sunt primite. Subvențiile aferente veniturilor **nu** sunt recunoscute întotdeauna în *Contul de profit și pierdere* atunci când sunt primite. Acestea trebuie să fie recunoscute sistematic la venituri în exercițiile financiare (perioadele) în care cheltuielile pe care subvențiile le compensează au fost suportate.

Dacă întreprinderea nu respectă clauzele impuse la acordarea subvenției, ea va fi nevoită să ramburseze subvenția primită, parțial sau integral. La rambursarea unei subvenții aferentă veniturilor, întreprinderea va diminua, în primul rând, soldul subvenției recunoscute la venituri în avans. Dacă suma rambursată este mai mare decât acest sold, întreprinderea va recunoaște surplusul imediat la cheltuieli.

Exemple de reguli ce trebuie respectate la înregistrarea sumelor care au rolul de a acoperi cheltuielile curente:

□ subvenție guvernamentală (sumă nerambursabilă) care urmează a fi primită drept compensație pentru cheltuieli sau pierderi deja suportate în cursul exercițiului, fără a exista costuri viitoare aferente, se recunoaște ca venit în perioadă în care devine creanță, astfel:

445	=	741
<i>Subvenții</i>		<i>Venituri din subvenții de exploatare</i>

□ în cazul în care se primesc fondurile pentru finanțare și nu s-au efectuat cheltuielile care se finanțează din aceasta sursă se efectuează înregistrările:

445	=	472
Subvenții		Venituri înregistrate în avans
• și pe măsura înregistrării cheltuielilor în conturile din clasa 6, are loc reluarea la venituri a sumelor din contul 472 <i>Venituri înregistrate în avans</i> :		
472	=	741
Venituri înregistrate în avans		Venituri din subvenții de exploatare
□ încasarea subvenției în contul de disponibil:		
512	=	445
Conturi curente la bănci		Subvenții

3. Studiu de caz privind contabilitatea subvențiilor guvernamentale [6]

Exemplul 1. O entitate primește o sumă nerambursabilă (de la o autoritate guvernamentală) de 120.000 lei pentru achiziționarea unui echipament tehnologic. Entitatea achiziționează echipamentul la cost de achiziție de 120.000 lei. Durata de viață estimată a respectivului echipament este de 10 ani, iar amortizarea se calculează prin metoda liniară.

În contabilitate se efectuează următoarele înregistrări:

a) înregistrarea dreptului de primire a subvenției în valoare de 120.000 lei:

120.000 lei	445	=	4751	120.000 lei
	Subvenții		Subvenții guvernamentale pentru investiții	

b) încasarea subvenției:

120.000 lei	512	=	445	120.000 lei
	Conturi curente la bănci		Subvenții	

c) achiziționarea echipamentului tehnologic (nu ținem seama de TVA):

120.000 lei	2131	=	404	120.000 lei
	Echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru)		Furnizori de imobilizări	

d) achitarea furnizorului de imobilizări:

120.000 lei	404	=	512	120.000 lei
	Furnizori de imobilizări		Conturi curente la bănci	

e) recunoașterea amortizării lunare de 1.000 lei (120.000 lei/10 ani/12 luni = 1.000 lei):

1.000 lei	6811	=	2813	1.000 lei
	Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor		Amortizarea instalațiilor, mijloacelor de transport, animalelor și plantațiilor	

și concomitent,

f) recunoașterea venitului aferent subvenției pe măsura amortizării activului amortizabil (venitul din subvenție este la nivelul cheltuielii cu amortizarea deoarece investiția a fost subvenționată integral):

1.000 lei	4751	=	7584	1.000 lei
	Subvenții guvernamentale pentru investiții		Venituri din subvenții pentru investiții	

În conformitate cu IAS 20 *Contabilitatea subvențiilor guvernamentale și prezentarea informațiilor legate de asistența guvernamentală*, subvențiile se prezintă în bilanț fie ca **venit amânat**, fie prin **deducerea subvenției pentru obținerea valorii contabile nete a activului**, standardul acceptând ambele variante.

Exemplul 2. O întreprindere investește 60.000 lei în achiziția unei instalații tehnice, amortizată liniar timp de 5 ani. În anul achiziției întreprinderea primește o subvenție guvernamentală de 10.000 lei pentru achiziția respectivei instalații.

<i>Metoda prezentării subvenției în bilanț ca venit amânat</i>	<i>Metoda scăderii subvenției pentru a obține valoarea netă a activului</i>
a) achiziția: 213 = 404 60.000 lei b) primirea subvenției: 512 = 475 sau 472 10.000 lei c) amortizarea activului: (60.000 lei / 5 ani) = 12.000 lei 6811 = 2813 12.000 lei d) amortizarea subvenției: (10.000 lei / 5 ani) = 2.000 lei 475 sau 472 = 7584 2.000 lei Prezentare în bilanț: 213: 48.000 lei (60.000 lei – 12.000 lei) 475 sau 472: 8 000 lei (10.000 lei – 2.000 lei) Prezentare în contul de profit și pierdere: pierdere (cheltuieli) 10.000 lei.	a) achiziția: 213 = 404 60.000 lei b) primirea subvenției: 512 = 213 10.000 lei c) amortizarea activului: (60.000 lei – 10.000 lei) / 5 ani = 10.000 lei 6811 = 2813 10.000 lei Prezentare în bilanț: 213: 40.000 lei (60.000 lei – 10.000 lei – 10 000 lei) Prezentare în contul de profit și pierdere: pierdere (cheltuieli) 10.000 lei.

Rambursarea subvențiilor guvernamentale. O subvenție guvernamentală care devine **rambursabilă** se înregistrează **ca o ajustare a unei estimări contabile**. Reluând exemplul de mai sus se consideră că la sfârșitul anului 2 întreprinderea nu va putea îndeplini condițiile asociate acordării subvenției deci o va rambursă.

<i>Metoda reducerii soldului contului de venit amânat cu suma rambursată</i>	<i>Metoda creșterii valorii nominale a activului cu suma rambursată</i>																								
<i>La sfârșitul anului 2 contul 475 sau 472 se prezintă astfel:</i>	a) rambursarea subvenției:																								
<table><tr><td>D</td><td>475 sau 472</td><td>C</td></tr><tr><td>(anul 1) 2.000</td><td></td><td>10.000</td></tr><tr><td>(anul 2) 2.000</td><td></td><td></td></tr><tr><td>SFC 6.000</td><td></td><td></td></tr></table>	D	475 sau 472	C	(anul 1) 2.000		10.000	(anul 2) 2.000			SFC 6.000			<table><tr><td>213</td><td>=</td><td>448</td><td>10.000 lei</td></tr><tr><td></td><td></td><td>sau</td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td>512</td><td></td></tr></table>	213	=	448	10.000 lei			sau				512	
D	475 sau 472	C																							
(anul 1) 2.000		10.000																							
(anul 2) 2.000																									
SFC 6.000																									
213	=	448	10.000 lei																						
		sau																							
		512																							
a) rambursarea subvenției: 6.000 lei 475 = 512 10.000 lei 4.000 lei 6588	<i>Amortizarea anuală:</i> (60.000 lei / 5 ani) = 12.000 lei <i>Amortizarea calculată după scăderea subvenției din valoarea activului:</i> (60.000 lei – 10 000 lei) / 5 ani =10.000 lei Surplus de amortizare anuală = 2.000 lei b) surplusul amortizării pe 2 ani inclus în cheltuieli: 2.000 lei × 2 ani = 4.000 lei <table><tr><td>6811</td><td>=</td><td>2813</td><td>4.000 lei</td></tr></table>	6811	=	2813	4.000 lei																				
6811	=	2813	4.000 lei																						

Exemplul 3. La data de 03 ianuarie N, o întreprindere a încheiat un acord cu o instituție abilitată a statului, de la care va primi o subvenție guvernamentală în valoare totală de 80.000 lei, la începutul fiecărui an din următorii trei ani, astfel: 40.000 lei în anul N, 20.000 lei în anul N+1 și 20.000 lei în anul N+2. Clauza impusă pentru primirea subvenției este crearea a 25 locuri de muncă noi pe care întreprinderea trebuie să le mențină cel puțin trei ani.

Costurile cu recrutarea și pregătirea personalului suportate în primul an sunt de 20.000 lei, iar salariul anual stabilit pentru fiecare angajat va fi de 1.200 lei în anul N, 1.400 lei în anul N+1 și 1.500 lei în anul N+2.

Recunoaște subvenției aferentă veniturilor primită în scopul compensării cheltuielilor cu remunerarea personalului se face astfel: subvenția aferentă veniturilor în valoare de 80.000 lei va fie recunoscută la venituri pe parcursul celor trei ani în care întreprinderea a suportat aceste costuri cu personalul care sunt compensate de stat, proporțional cu acestea.

Situația poate fi sintetizată astfel:

Anul	Cheltuieli cu remunerarea personalului	Nivelul subvenției recunoscute la venituri	Soldul subvenției la venituri în avans
N	20.000 lei + 1.200 lei x 25 = 50.000 lei	$\frac{50.000}{122.500} \times 80.000 = 32.653$ lei	40.000 lei – 32.653 lei = 7.347 lei
N+1	1.400 lei x 25 = 35.000 lei	$\frac{35.000}{122.500} \times 80.000 = 22.857$ lei	60.000 lei – 55.510 lei = 4.490 lei
N+2	1.500 lei x 25 = 37.500 lei	$\frac{37.500}{122.500} \times 80.000 = 24.490$ lei	0 lei
Total	122.500 lei	80.000 lei	-

În contabilitate se efectuează următoarele înregistrări:

□ **în anul N:**

a) înregistrarea dreptului de primire a subvenției în valoare de 40.000 lei:

40.000 lei **445** = **472** 40.000 lei
 Subvenții Venituri înregistrate în avans

b) înregistrarea cheltuielilor cu remunerarea personalului inclusiv cu recrutarea și pregătirea acestuia:

50.000 lei **6xx** = **4xx** 50.000 lei
 Conturi de cheltuieli după natură Conturi de terți

c) încasarea subvenției de la instituția statului:

40.000 lei **512** = **445** 40.000 lei
 Conturi curente la bănci Subvenții

d) recunoașterea sau reluarea la veniturile perioadei a subvenție pe măsura realizării cheltuielilor compensate din subvenția primită:

32.653 lei **472** = **7414** 32.653 lei
 Venituri înregistrate în avans Venituri din subvenții de
 exploatare pentru plata
 personalului

□ **în anul N+1:**

a) înregistrarea dreptului de primire a subvenției în valoare de 20.000 lei:

20.000 lei **445** = **472** 20.000 lei
 Subvenții Venituri înregistrate în avans

b) înregistrarea cheltuielilor cu remunerarea personalului inclusiv cu recrutarea și pregătirea acestuia:

35.000 lei **6xx** = **4xx** 35.000 lei
 Conturi de cheltuieli după natură Conturi de terți

c) încasarea subvenției de la instituția statului:

20.000 lei **512** = **445** 20.000 lei
 Conturi curente la bănci Subvenții

d) recunoașterea sau reluarea la veniturile perioadei a subvenție pe măsura realizării cheltuielilor compensate din subvenția primită:

22.857 lei **472** = **7414** 22.857 lei
 Venituri înregistrate în avans Venituri dn subvenții de
 exploatare pentru plata
 personalului

□ **în anul N+2:**

a) înregistrarea dreptului de primire a subvenției în valoare de 20.000 lei:

20.000 lei **445** = **472** 20.000 lei
 Subvenții Venituri înregistrate în avans

b) înregistrarea cheltuielilor cu remunerarea personalului inclusiv cu recrutarea și pregătirea acestuia:

37.500 lei	6xx	=	4xx	37.500 lei
	Conturi de cheltuieli după natură		Conturi de terți	

c) încasarea subvenției de la instituția statului:

20.000 lei	512	=	445	20.000 lei
	Conturi curente la bănci		Subvenții	

d) recunoașterea sau reluarea la veniturile perioadei a subvenție pe măsura realizării cheltuielilor compensate din subvenția primită:

24.490 lei	472	=	7414	24.490 lei
	Venituri înregistrate în avans		Venituri din subvenții de exploatare pentru plata personalului	

4. Concluzii

Din punct de vedere al **impactului fiscal**, subvențiile pentru investiții, sunt tratate în contabilitatea din România și sub aspectul impactului lor asupra rezultatului impozabil. În acest sens, fracțiunea din subvenția pentru investiții (venitul amânat) virat la contul 7584 *Venituri din subvenții pentru investiții* este luată în calcul la masa profitului impozabil. Iar în conformitate cu Legea nr. 571/2003 *privind Codul Fiscal*, art. 112⁷, din baza impozabilă a impozitului pe veniturile microîntreprinderilor, veniturile din subvenții se scad.

Remarca. În măsura practicării impozitelor amânate, potrivit IAS 12 *Impozitul pe profit*, subvențiile pentru investiții generează următoarele tratamente contabile:

(a) subvențiile pentru investiții sunt tratate în categoria deducerilor fiscale, în aceste condiții:

●	Valoarea contabilă a subvenției înregistrată la venituri amânate (sold creditor 475)	100 lei
–	Valoarea impozabilă (baza fiscală)	0 lei
=	Diferența temporară care generează o creanță din impozite amânate	100 lei
●	Creanță din impozite amânate (100 lei × 16 %)	16 lei

Așa cum se desprinde din IAS 12 *Impozitul pe profit* o asemenea creanță nu este recunoscută de nici o întreprindere, deoarece în mod corespunzător ar trebui ajustate și veniturile înregistrate în avans și o asemenea ajustare ar influența negativ transparența informațiilor furnizate de situațiile financiare.

(b) subvențiile pentru investiții sunt taxabile, tratamentul contabil capătă următoarea formă:

●	Valoarea contabilă a subvenției	100 lei
–	Valoarea impozabilă (baza fiscală)	100 lei
=	Diferența temporară	0 lei

Deci impozitele amânate nu se impun a fi recunoscute în nici un caz pentru subvențiile pentru investiții.

Referințe bibliografice

1. Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 3055/2009 *pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene*, M. Of. nr. 766 și 766 bis din 10 noiembrie 2009 – ANEXA, cu modificările și completările ulterioare.

2. Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 1286/2012 *pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile societăților comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată*, M. Of., nr. 687 din 4 octombrie 2012, ANEXELE nr. 1 și 2 se publică în M. Of. nr. 687 bis din 4 octombrie 2012, cu modificările și completările ulterioare.
3. *Ristea Mihai și colab., Contabilitatea societăților comerciale, vol. I și II, Editura Universitară, București, 2009.*
4. *Ristea Mihai și Dumitru Corina Graziella, Libertate și conformitate în standardele și reglementările contabile, Editura CECCAR, București, 2012.*
5. IASB, *Standardele Internaționale de Raportare Financiară*, traducere din limba engleză, Editura CECCAR, București, 2011 (Partea A și Partea B) .
6. Studiul de caz reprezintă exemple preluate și adaptate din literatura de specialitate: Ristea Mihai și colab., *Contabilitatea societăților comerciale*, vol. I și II, Editura Universitară, București, 2009, pag. 423 și următoarele.

ASPECTE CONTABILE PRIVIND OPERAȚIUNILE DE EXPORT

ACCOUNTANCY ASPECTS REGARDING THE EXPORT OPERATIONS

conf.univ.dr. Lucian ILINCUȚĂ

Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Management Financiar Contabil,

Spiru Haret University, Financial Management Faculty

București, România/ Bucharest, Romania

e-mail: ilincuta.lucian@yahoo.com

Rezumat. Vânzările la export (în afara spațiului comercial al Uniunii Europene) se pot face pe **cont propriu sau în comision**. Transportul bunurilor către destinațiile externe se poate realiza pe diverse căi, dintre care cea mai utilizată cale este cea maritimă.

Condițiile de livrare se reglementează conform prevederilor contractului, a regulilor și uzanțelor comerciale. În 1936, Camera Internațională de Comerț de la Paris a publicat o serie de reguli cu caracter internațional privind livrarea, denumite INCOTERMS (International Commercial Terms), care au fost revizuite de mai multe ori.

Abstract. The export sales (outside the commercial territory of the European Union) can be performed on one's **own account or on commission**. The transport of the goods to the abroad destinations can be carried out through different means, whereof the most frequently used is seaway.

The shipping conditions are regulated according to the contract clauses and the commercial rules and protocols. In 1936, the International Chamber of Commerce in Paris published a series of international regulations regarding the delivery of goods, named INCOTERMS (International Commercial Terms), that have been reappraised several times.

Cuvinte-cheie: export, condiții de livrare, INCOTERMS, export de mărfuri pe cont propriu, export de mărfuri în comision.

Key words: export, shipping conditions, INCOTERMS, merchandise export on one's own account, merchandise export on commission.

JEL Classification: M41; M40; B21; B22; F230; M310.

1. Introducere

Exportul de mărfuri pe cont propriu constituie o formă de organizare a modalității indirecte de export în care societatea de comerț exterior (SCE) cumpără mărfuri de la furnizorii interni (entitățile producătoare) și le vinde clienților externi pe contul și pe riscul ei. Ca urmare, rezultatele exportului pe cont propriu se reflectă în gestiunea SCE ca profit sau pierdere, după caz.

Exportul de mărfuri în comision ca formă a modalității indirecte de export, realizat de societatea de comerț exterior (SCE) se caracterizează prin faptul că aceasta, în calitate de comisionar, derulează exportul de mărfuri în numele ei, dar pe contul și pe riscul furnizorilor interni (entităților producătoare). Drept urmare, rezultatele financiare ale exportului de mărfuri în comision se reflectă în gestiunea entităților producătoare.

Condițiile de livrare se reglementează conform prevederilor contractului, a regulilor și uzanțelor comerciale. În funcție de condiția de livrare convenită se diferențiază nivelul și structura prețului extern. Astfel, în condiția de livrare FOB portul românesc de încărcare prețul extern cuprinde doar prețul mărfii (preț corespunzător valorii internaționale negociate); în condiția de livrare CAF sau CFR prețul extern cuprinde și transportul pe parcurs extern, iar în condiția de livrare CIF prețul extern cuprinde, pe lângă prețul mărfii, și

transportul extern și asigurarea pe parcurs extern. În toate cazurile, la prețurile de mai sus se mai pot adăuga: diverse comisioane (de intermediere, de control al mărfurilor), cote de service, dobânda, dacă vânzarea se face pe credit comercial ș.a.

2. Fundamente teoretice pe baza literaturii de specialitate privind condițiile de livrare și contabilitatea exportului de mărfuri [1], [2]

Condiția de livrare este reprezentată de clauzele contractuale ce se referă la determinarea locului și momentului în care, odată cu trecerea mărfurilor de la vânzător la cumpărător, are loc și transferul cheltuielilor și al riscurilor pe care le implică livrarea.

Condițiile de livrare se reglementează conform prevederilor contractului, a regulilor și uzanțelor comerciale.

Importanța deosebită a condițiilor de livrare în contractul internațional, ca și existența a numeroase practici și uzanțe privind livrarea a determinat codificarea unor reguli în acest domeniu, care să servească drept reper pentru lumea de afaceri.

Încă din 1936, Camera Internațională de Comerț de la Paris a publicat o serie de reguli cu caracter internațional privind livrarea, denumite INCOTERMS (International Commercial Terms), care au fost revizuite de mai multe ori.

INCOTERMS se referă la obligațiile reciproce ale vânzătorului și cumpărătorului într-un contract de vânzare internațională, propunând o serie de reguli pentru interpretarea condițiilor comerciale cele mai frecvent utilizate în comerțul exterior.

Regulile INCOTERMS își extind efectele asupra tuturor etapelor și operațiunilor implicate de transferarea mărfii de la furnizor la beneficiar, făcând referiri exprese la următoarele elemente:

- a) obligația vânzătorului de a livra și aceea a cumpărătorului de a prelua și plăti marfa;
- b) suportarea cheltuielilor de ambalare, care revin, în mod uzual, vânzătorului, cu excepția cazului în care mărfurile se livrează neambalate;
- c) controlul cantitativ și calitativ – vânzătorul este obligat să efectueze toate operațiunile (și să suporte cheltuielile) aferente controlului, în scopul de a pune marfa la dispoziția cumpărătorului, conform clauzelor contractuale;
- d) stabilirea locului de trecere a cheltuielilor și, respectiv a riscurilor, de la vânzător la cumpărător;
- e) obligația vânzătorului de a aviza pe cumpărător că marfa a fost pusă la dispoziția sa sau a cărașului;
- f) încheierea contractului de transport și obținerea documentelor legate de livrare;
- g) obținerea altor documente aferente exportului (importului);
- h) organizarea vânzării și plata taxelor vamale.

INCOTERMS 2010 se bazează pe clasificarea regulilor după criteriul obligațiilor crescânde ale vânzătorului. În total sunt 11 reguli INCOTERMS, sistematizate și calificate în funcție de modul de transport și tipul de vânzare.

Tehnica folosită în cadrul acestor condiții este aceea de a indica punctul geografic în care marfa este transmisă de la vânzător la cumpărător, cu îndeplinirea anumitor obligații. În mod normal în acest punct obligația de organizare a transportului mărfii până la destinația dorită și obligația de suportare a cheltuielilor și riscurilor aferente sunt transferate de la vânzător la cumpărător. Există însă și anumite condiții de livrare – CFR, CIF, CPT și CIP – în care punctul de transferare a cheltuielilor nu coincide cu cel de transferare a riscurilor. Practic, în contractul internațional de vânzare-cumpărare, condiția de livrare aleasă se completează cu denumirea localității convenită de părți.

Conținutul celor 11 reguli INCOTERMS este esențial la întocmirea contractelor de comerț exterior, alegerea uneia sau alteia dintre condiții bazându-se atât pe calcule riguroase, dar și pe posibilitățile societăților implicate în tranzacții.

Condițiile de livrare INCOTERMS 2010 sunt sortate după modul de utilizare: **toate tipurile de transport, respectiv transportul maritim și terestru.**

Condițiile de livrare la *toate tipurile de transport* sunt:

EXW – Ex Works (*franco fabrica sau liber la locul convenit*)

FCA – Free Carrier (*Franco transportator sau franco transportator loc convenit*)

CPT – Carriage Paid To (*Transport plătit pana la...*)

CIP – Carriage and Insurance Paid (*Transport și asigurare plătite până la...*)

DAT – Delivered at Terminal (*Livrat la terminal*)

DAP – Delivered at Place (*Livrat la locul convenit*)

DDP – Delivered at Duty Paid (*Livrat cu taxele vamale plătite*)

Condițiile de livrare la *transport maritim și terestru* sunt:

FAS – Free Alongside Ship (*Franco de-a lungul vasului*)

FOB – Free On Board (*Franco la bord*)

CFR – Cost and Freight (*Cost și navlu*)

CIF – Cost, Insurance and Freight (*Cost, asigurare și navlu*)

Data recunoașterii veniturilor și cheltuielilor în contabilitate în funcție de regula INCOTERMS

[3]

INCOTERM 2010	Prezentarea regulii INCOTERM	Data recunoașterii veniturilor și cheltuielilor în contabilitate
Transport maritim și terestru		
FAS (Franco de-a lungul vasului)	Vânzătorul își îndeplinește obligația de livrare în momentul în care marfa a fost pusă de-a lungul vasului, pe chei sau pe șleपुरi, barje sau pe bac, în portul de încărcare convenit. Aceasta înseamnă că toate costurile și riscurile de pierdere sau deteriorare a mărfii sunt suportate din acel moment de cumpărător. Termenul FAS implică obligația cumpărătorului de vămuire a mărfii pentru export.	Atunci când produsele sunt livrate de-a lungul navei în portul de încărcare convenit și sunt libere (vămuite) pentru export.
FOB (Franco la bord)	Vânzătorul își îndeplinește obligația de livrare în momentul în care marfa a trecut balustrada vasului, în portul de încărcare convenit. Costurile și riscurile de pierdere și deteriorare a mărfii sunt suportate din acel moment de cumpărător. Termenul FOB implică obligația vânzătorului de vămuire a mărfii pentru export.	Atunci când produsele sunt încărcate în vas în portul de încărcare convenit și sunt libere (vămuite) pentru export.
CFR (Cost și navlu)	Vânzătorul trebuie să plătească navlu-ul și costurile necesare pentru aducerea mărfii în portul de destinație convenit, dar riscul de pierdere sau deteriorare a mărfii, precum și orice costuri suplimentare cauzate de evenimente care au avut loc după ce marfa a fost livrată la bordul navei se transferă de la vânzător la cumpărător în momentul în care marfa trece de balustrada vasului în portul de încărcare. Termenul CFR implică obligația vânzătorului de vămuire a mărfii pentru export.	Venitul este recunoscut atunci când produsele au fost încărcate la bordul vasului, sunt libere (vămuite) pentru export și vânzătorul a contractat transportul. Cheltuiala cu transportul este recunoscută la aceeași dată la care are loc recunoașterea venitului, chiar dacă nu s-a primit factura de transport.
CIF (Cost, asigurare și navlu)	Vânzătorul are aceleași obligații ca în cazul termenului CFR dar suplimentar, el trebuie să efectueze asigurarea maritimă care să acopere riscul cumpărătorului de pierdere sau deteriorare a mărfii în timpul transportului maritim. Vânzătorul încheie și plătește contractele de asigurare și plătește prima de asigurare. Cumpărătorul ia notă că în cazul termenului CIF, vânzătorul este obligat să obțină asigurarea pentru acoperirea minimă. Termenul CIF implică obligația vânzătorului de vămuire a mărfii pentru export.	Venitul este recunoscut atunci când produsele au fost încărcate la bordul vasului, sunt libere (vămuite) pentru export și vânzătorul a contractat transportul și asigurarea. Cheltuiala cu transportul și asigurarea este recunoscută la aceeași dată la care are loc recunoașterea venitului, chiar dacă nu s-a primit factura de transport și/sau decontul de asigurare.

2.1. Exportul de mărfuri pe cont propriu

Exportul de mărfuri pe cont propriu constituie o formă de organizare a modalității indirecte de export în care societatea de comerț exterior (SCE) cumpără mărfuri de la furnizorii interni (entitățile producătoare) și le vinde clienților externi pe contul și pe riscul ei. Ca urmare, rezultatele exportului pe cont propriu se reflectă în gestiunea SCE ca profit sau pierdere, după caz.

În funcție de condiția de livrare convenită se diferențiază nivelul și structura prețului extern. Astfel, în condiția de livrare FOB portul românesc de încărcare prețul extern cuprinde doar prețul mărfii (preț corespunzător valorii internaționale negociate); în condiția de livrare CAF sau CFR prețul extern cuprinde și transportul pe parcurs extern, iar în condiția de livrare CIF prețul extern cuprinde, pe lângă prețul mărfii, și transportul extern și asigurarea pe parcurs extern. În toate cazurile, la prețurile de mai sus se mai pot adăuga: diverse comisioane (de intermediere, de control al mărfurilor), cote de service, dobânda, dacă vânzarea se face pe credit comercial ș.a.

Rezultă următoarele concluzii:

a) **în condiția de livrare FOB** se delimitează două noțiuni: FOB net, în care prețul extern cuprinde doar prețul mărfii; FOB brut, în care prețul extern cuprinde trei componente: prețul mărfii (FOB net) + serviciile externe (comisioane, cote de service etc.) + dobânda externă;

b) **în condiția de livrare CIF** se delimitează, de asemenea, trei componente ale prețului extern: prețul mărfii (FOB net) + serviciile externe (transport, asigurare, comisioane etc.) + dobânda externă.

Structurarea prețului extern pe cele trei componente este necesară pentru evidențierea veniturilor în contabilitate și anume: valoarea externă FOB net se reflectă ca venituri din vânzarea mărfurilor, valoarea corespunzătoare serviciilor externe se reflectă ca venituri din activități diverse (ambele concurând la formarea cifrei de afaceri), iar dobânda externă se reflectă ca venituri financiare.

Schematic, corelația dintre nivelul și structura prețului extern și condiția de livrare a mărfurilor este reprezentată astfel :[4]

Condiții de livrare	Nivelul și structura prețului extern			
1. FOB net • Vânzătorul trebuie să pună la dispoziția cumpărătorului marfa vămuită la bordul navei. • Transportul și toate cheltuielile aferente până la bordul navei sunt în sarcina vânzătorului. • Contractul de transport (maritim) este în sarcina cumpărătorului.	Prețul mărfii			
2. FOB brut (aceleași condiții ca la FOB net)	Prețul mărfii			Comisioane, cote de service, dobândă ș.a.
3. CAF sau CFR • Vânzătorul trebuie să pună la dispoziția cumpărătorului marfa în portul de descărcare convenit. • Transportul și toate cheltuielile aferente până la portul de descărcare sunt în contul vânzătorului. • Transportul și cheltuielile aferente din portul de descărcare până la destinația finală sunt în contul cumpărătorului.	Prețul mărfii	Transport		Comisioane, cote de service, dobândă ș.a.
4. CIF • Vânzătorul trebuie să pună la dispoziția cumpărătorului marfa în portul de descărcare convenit. • Transportul și asigurarea mărfii până la portul de descărcare convenit sunt în contul vânzătorului. • Transportul și cheltuielile aferente din portul de descărcare până la destinația finală sunt în contul cumpărătorului.	Prețul mărfii	Transport	Asigurare	Comisioane, cote de service, dobândă ș.a.

Exportul pe cont propriu în condițiile de livrare CIF se particularizează în contabilitate prin următoarele elemente:

- veniturile din vânzarea mărfurilor sunt reprezentate de valoarea externă FOB a mărfurilor vândute, în lei, și se înregistrează în contul 707 *Venituri din vânzarea mărfurilor*;
- în momentul vânzării, cheltuielile de asigurare și transport pe parcurs extern se înregistrează în contul 708 *Venituri din activități diverse*;
- creanța față de clientul extern este reprezentată de valoarea externă CIF în lei;
- asigurarea și transportul pe parcurs extern se înregistrează separat în conturile de cheltuieli 613 *Cheltuieli cu primele de asigurare* și 624 *Cheltuieli cu transportul de bunuri și personal*, urmând să fie recuperate de la clientul extern.

Exportul pe credit comercial pe termen scurt se practică, de regulă, pentru mărfuri generale. Încasarea mărfurilor exportate se face la un anumit termen de la livrare. Termenul respectiv este înscris în factura comercială.

Finanțarea fondurilor imobilizate în mărfurile exportate pe credit comercial se face prin credite bancare acordate prin contul curent sau prin cont separat de credite. Pentru aceste credite SCE plătește băncilor finanțatoare dobândă (cheltuială financiară) a cărei sursă de acoperire o reprezintă dobânda externă încasată.

Pentru creditul comercial acordat, SCE percepe clienților o dobândă. Dobânda calculată, chiar dacă se include în prețul extern, nu se constituie ca venit din exploatare, ci ca venit financiar.

Pentru reflectarea în contabilitate a dobânzilor plătite respectiv încasate la exportul de mărfuri pe cont propriu pe credit comercial pe termen scurt se utilizează conturile de cheltuieli și de venituri financiare: 666 Cheltuieli privind dobânzile și 766 Venituri din dobânzi.

Referitor la dobânda externă percepută importatorului pentru perioada de creditare mai trebuie reținut că aceasta se reflectă în mod diferit în contabilitate în cazul în care este inclusă în prețul extern față de cazul în care este facturată separat.

2.2. Exportul de mărfuri în comision

Exportul de mărfuri în comision ca formă a modalității indirecte de export, realizat de societatea de comerț exterior (SCE) se caracterizează prin faptul că aceasta, în calitate de comisionar, derulează exportul de mărfuri în numele ei, dar pe contul și pe riscul furnizorilor interni (entităților producătoare). Drept urmare, rezultatele financiare ale exportului de mărfuri în comision se reflectă în gestiunea entităților producătoare.

Exportul în comision în condițiile de livrare CIF se particularizează în contabilitate prin următoarele elemente:

- bunurile exportate nu fac obiectul gestionării de către SCE;
- comisionul SCE (societatea de intermediere) se înregistrează în contul 704 *Venituri din servicii prestate*;
- datoria față de proprietarul bunurilor exportate se înregistrează în contul 401 *Furnizori*;
- datoria față de transportator, asigurător etc. se înregistrează în contul 401 *Furnizori* sau 408 *Furnizori - facturi nesosite* dacă la data livrării la export nu se cunoaște valoarea exactă a acestor servicii, urmând ca regularizarea să se facă la primirea facturilor;
- creanța față de clientul extern se înregistrează în contul 4111 *Clienți* și este reprezentată de valoarea bunurilor exportate (prețul de vânzare stabilit de proprietarul bunurilor), comisionul SCE și contravaloarea serviciilor de transport, prima de asigurare etc.

Efectuarea de operațiuni de export în comision pe credit comercial constituie o problemă de decizie a furnizorilor interni (entităților producătoare). Întrucât decontarea cu furnizorii interni se face de către SCE după încasarea acestora de la extern, asigurarea refinanțării exportului revine entităților producătoare. În consecință, exportul în comision pe credit comercial, ca de altfel și cel cu încasare la vedere, nu afectează în nici un fel situația

gestionară a SCE care, din punct de vedere financiar, are doar obligația, potrivit contractelor de comision încheiate, să urmărească și să efectueze operațiunile de decontare la extern și la intern.

În condițiile în care asigurarea refinanțării exportului în comision revine entităților producătoare, dobânda calculată și facturată clienților externi pentru creditul comercial acordat se decontează de SCE entităților producătoare pe măsura încasării de la extern.

Modul de reflectare în contabilitate a dobânzii diferă, ca și la exportul pe cont propriu pe credit comercial, în funcție de faptul dacă dobânda externă este inclusă în prețul mărfurilor sau este facturată distinct.

3. Studiu de caz privind contabilitatea exportului de mărfuri pe cont propriu și în comision [5]

Exemplul 1. O SCE exportă marfă **pe cont propriu** în următoarele condiții:

- **Condiția de livrare CIF**
- Valoarea externă CIF $100.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 300.000 \text{ lei}$
- Transport pe parcurs extern $10.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 30.000 \text{ lei}$
- Asigurarea pe parcurs extern $5.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 15.000 \text{ lei}$
- **Valoarea externă FOB** $85.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 255.000 \text{ lei}$

a) Livrarea mărfurilor la extern pe baza facturii externe și a facturii externă de uz intern în condițiile de livrare CIF:

300.000 lei	4111	=	707	255.000 lei
	Clienți		Venituri din vânzarea mărfurilor	
			708	45.000 lei
			Venituri din activități diverse	

b) Înregistrarea și plata cheltuielilor de asigurare pe parcurs extern:

15.000 lei	613	=	401	15.000 lei
	Cheltuieli cu primele de asigurare		Furnizori	
	401	=	512	15.000 lei
	Furnizori		Conturi curente la bănci	

c) Încasarea de la extern a mărfurilor livrate, cursul de încasare 3,10 lei/\$:

			$100.000 \$ \times 3,10 \text{ lei}/\$ = 310.000 \text{ lei}$	
			$100.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 300.000 \text{ lei}$	
			Diferența de curs valutar favorabilă (+)	10.000 lei
310.000 lei	512	=	4111	300.000 lei
	Conturi curente la bănci		Clienți	
			765	10.000 lei
			Venituri din diferențe de curs valutar	

d) Înregistrarea cheltuielilor de transport pe parcurs extern. Cursul la livrare la extern 3,00 lei/\$, iar cursul din facturile prestatorilor de servicii 2,90 lei/\$.

			$10.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 30.000 \text{ lei}$	
			$10.000 \$ \times 2,90 \text{ lei}/\$ = 29.000 \text{ lei}$	
			Diferența de curs valutar favorabilă (+)	1.000 lei
30.000 lei	624	=	401	29.000 lei
	Cheltuieli cu transportul de bunuri și persoane		Furnizori	
			765	1.000 lei
			Venituri din diferențe de curs valutar	

e) Plata datoriei către transportator, cursul de schimb al zilei fiind de 3,10 lei/\$.

- Valoarea în lei la plată $10.000 \$ \times 3,10 \text{ lei}/\$ = 31.000 \text{ lei}$
- Valoarea în lei la facturare $10.000 \$ \times 2,90 \text{ lei}/\$ = 29.000 \text{ lei}$
- Diferența de curs valutar **nefavorabilă (-)** 2.000 lei

29.000 lei	401	=	512	31.000 lei
	Furnizori		Conturi curente la bănci	
2.000 lei	665			
	Cheltuieli din diferențe de curs valutar			

Remarcă 1. În situația în care există diferențe între cheltuielile de transport antecalulate (înregistrate în momentul vânzării mărfurilor) și cheltuielile de transport efective (din factura transportatorului) se modifică valoarea externă FOB. Înregistrările de tip generic sunt:

- dacă cheltuielile de transport antecalulate sunt **mai mari** decât cele efective din factură:

707	=	708
Venituri din vânzarea mărfurilor		Venituri din activități diverse

- dacă cheltuielile de transport antecalulate sunt **mai mici** decât cele efective din factură:

708	=	707
Venituri din activități diverse		Venituri din vânzarea mărfurilor

În această situație înregistrarea de la pct. **d)** se prezintă astfel:

d1) Înregistrarea cheltuielilor de transport pe parcurs extern facturate de transportator în valoare de 12.000 \$. Cursul la livrare la extern 3,00 lei/\$, iar cursul din facturile prestatorilor de servicii 2,90 lei/\$.

• Valoarea la cursul livrării		$12.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 36.000 \text{ lei}$	
• Valoarea în lei la facturare		$12.000 \$ \times 2,90 \text{ lei}/\$ = 34.800 \text{ lei}$	
• Diferența de curs valutar favorabilă (+)			1.200 lei
36.000 lei	624	=	401
	Cheltuieli cu transportul de bunuri și persoane		Furnizori
		765	1.200 lei
		Venituri din diferențe de curs valutar	

și concomitent regularizarea veniturilor cu diferența dintre cheltuielile antecalulate 10.000 \$ și cele efective 12.000 \$, diferență de $2.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 6.000 \text{ lei}$. Deci nivelul cheltuielilor din factura transportatorului este **mai mare** decât cel antecalulat, înregistrarea fiind:

6.000 lei	707	=	708	6.000 lei
	Venituri din vânzarea mărfurilor		Venituri din activități diverse	
	Dacă nivelul cheltuielilor din factura transportatorului este mai mic decât cel antecalulat, 8.000 \$ față de 10.000 \$, diferență de $2.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 6.000 \text{ lei}$, înregistrarea fiind:			
6.000 lei	708	=	707	6.000 lei
	Venituri din activități diverse		Venituri din vânzarea mărfurilor	

Remarcă 2. În cazul în care vânzarea mărfurilor la export s-ar fi realizat în condiția de livrare FOB, înregistrările ar fi fost următoarele:

a) facturarea mărfurilor, $85.000 \\$ \times 3,00 \text{ lei}/\\$ = 255.000 \text{ lei}$:				
255.000 lei	4111	=	707	255.000 lei
	Clienți		Venituri din vânzarea mărfurilor	
b) încasarea valorii mărfurilor, $85.000 \\$ \times 3,10 \text{ lei}/\\$ = 263.500 \text{ lei}$:				
263.500 lei	512	=	4111	255.000 lei
	Conturi curente la bănci		Clienți	
			765	8.500 lei
			Venituri din diferențe de curs valutar	

Exemplul 2. O SCE exportă marfă în comision în următoarele condiții:

- în contabilitatea furnizorului intern (proprietarul bunurilor):

- Valoarea FOB $85.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 255.000 \text{ lei}$
- Comision intermediere SCE 5% $85.000 \$ \times 5\% \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 12.750 \text{ lei}$

Valoare curentă 242.250 lei

a) facturarea mărfurilor, $85.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 255.000 \text{ lei}$:

255.000 lei	4111	=	707	255.000 lei
	Clienți		Venituri din vânzarea mărfurilor	

b) înregistrarea în negru sau în roșu a comisionului de intermediere datorat SCE.

Se prezintă înregistrarea în negru:

12.750 lei	707	=	4111	12.750 lei
	Venituri din vânzarea mărfurilor		Clienți	

Remarcă. Prezentăm și varianta normalizatorilor contabili din România:

a) la facturarea bunurilor:

4111	=	70x
Clienți		Cifra de afaceri netă

b) la încasarea creanței:

512	=	4111
Conturi curente la bănci		Clienți
622		

Cheltuieli privind comisioanele
și onorariile

Nu poate fi reținută o asemenea soluție, deoarece comisionul nu se contabilizează pe seama cheltuielilor în momentul plății, ci la angajare. Se iese astfel din *contabilitatea de angajament*.

În replică poate fi reținută soluția:

4111	=	70x
Clienți		Cifra de afaceri netă
622		

Cheltuieli privind comisioanele
și onorariile

□ **în contabilitatea SCE (societatea de intermediere):**

- Valoarea externă CAF sau CFR $95.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 285.000 \text{ lei}$
- Transport pe parcurs extern $10.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 30.000 \text{ lei}$
- Valoare externă FOB $(95.000 \$ - 10.000 \$) \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 255.000 \text{ lei}$
- Comision intermediere SCE 5% $85.000 \$ \times 5\% = 4.250 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 12.750 \text{ lei}$
- Suma cuvenită furnizorului intern:

$(95.000 \$ - 10.000 \$ - 4.250 \$) \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 242.250 \text{ lei}$

a) facturarea mărfurilor livrate clientului extern în condiția de livrare CAF sau CFR:

285.000 lei	4111	=	401	242.250 lei
	Clienți		Furnizori	
			704	12.750 lei
			Venituri din servicii prestate	
			408	30.000 lei
			Furnizori – facturi nesosite	

b) încasarea contravalorii mărfurilor de la clientul extern:

			$95.000 \$ \times 3,10 \text{ lei}/\$ = 294.500 \text{ lei}$
			$95.000 \$ \times 3,00 \text{ lei}/\$ = 285.000 \text{ lei}$
			9.500 lei
294.500 lei	512	=	4111
	Conturi curente la bănci		Clienți
			765
			Venituri din diferențe de curs valutar
			9.500 lei

c) regularizarea operației privind transportul extern:

• Factura unității de transport extern	12.000 \$ × 3,10 lei/\$ = 37.200 lei
• Transportul antecalculat	10.000 \$ × 3,00 lei/\$ = 30.000 lei
• Transportul de recuperat de la clientul extern	(2.000 \$ – 2.000 \$ × 5%) × 3,00 lei/\$ = 5.700 lei
• Diminuarea venitului din comision cu valoarea suplimentară a transportului	2.000 \$ × 5% × 3,00 lei/\$ = 300 lei
• Diferența de curs valutar nefavorabilă	12.000 \$ × (3,10 lei – 3,00 lei) = 1.200 lei
30.000 lei	408 = 401 37.200 lei
	Furnizori – facturi nesosite Furnizori
5.700 lei	461
	Debitori diverși
300 lei	704
	Venituri din servicii prestate
1.200 lei	665
	Cheltuieli din diferențe de curs valutar

Remarcă. Dacă cursul de schimb valutar la primirea și înregistrarea facturii de la transportator este mai mic decât la data antecalculării transportului, situația se prezintă astfel:

• Factura unității de transport extern	12.000 \$ × 2,90 lei/\$ = 34.800 lei
• Transportul antecalculat	10.000 \$ × 3,00 lei/\$ = 30.000 lei
• Transportul de recuperat de la clientul extern	(2.000 \$ – 2.000 \$ × 5%) × 3,00 lei/\$ = 5.700 lei
• Diminuarea venitului din comision cu valoarea suplimentară a transportului	2.000 \$ × 5% × 3,00 lei/\$ = 300 lei
• Diferența de curs valutar favorabilă	12.000 \$ × (3,00 lei – 2,90 lei) = 1.200 lei
30.000 lei	408 = 401 34.800 lei
	Furnizori – facturi nesosite Furnizori
5.700 lei	461
	Debitori diverși
300 lei	704
	Venituri din servicii prestate
(1.200 lei)	765
	Venituri din diferențe de curs valutar

sau, pentru a nu denatura rulajele conturilor de venituri, înregistrarea se poate face astfel (formulă contabilă neagreată totuși de practica contabilă, dar se pot găsi și alte soluții):

30.000 lei	408 = 401 34.800 lei
	Furnizori – facturi nesosite Furnizori
5.700 lei	461 765 1.200 lei
	Debitori diverși Venituri din diferențe de curs valutar
	704 (300 lei)
	Venituri din servicii prestate

d) plata datoriei către transportator:

- Valoarea în lei la cursul zilei 12.000 \$ × 3,05 lei/\$ = 36.600 lei
- Valoarea în lei la cursul de facturare 12.000 \$ × 3,10 lei/\$ = 37.200 lei
- Diferența de curs valutar **favorabilă** 600 lei

37.200 lei	401	=	512	36.600 lei
	<i>Furnizori</i>		<i>Conturi curente la bănci</i>	
			765	600 lei
			<i>Venituri din diferențe de curs valutar</i>	

4. Concluzii

Exportul de mărfuri se poate face de către o societate de comerț exterior pe *cont propriu* sau *în comision*. Principalele condiții de livrare pentru transportul maritim și terestru sunt *FAS* (*Franco de-a lungul vasului*), *FOB* (*Franco la bord*), *CFR* (*Cost si navlu*) și *CIF* (*Cost, asigurare si navlu*).

Exportul pe cont propriu în condițiile de livrare CIF se particularizează în contabilitate printre altele prin: veniturile din vânzarea mărfurilor se înregistrează, în lei, în contul 707 *Venituri din vânzarea mărfurilor*; în momentul vânzării, costul cu asigurarea și transportul pe parcurs extern se înregistrează în contul 708 *Venituri din activități diverse*; asigurarea și transportul pe parcurs extern se înregistrează separat în conturile de cheltuieli 613 *Cheltuieli cu primele de asigurare* și 624 *Cheltuieli cu transportul de bunuri și personal*, urmând să fie recuperate de la clientul extern.

Exportul în comision în condițiile de livrare CIF se particularizează în contabilitate printre altele prin: bunurile exportate nu fac obiectul gestionării de către SCE; comisionul se înregistrează în contul 704 *Venituri din servicii prestate*; datoria față de proprietarul bunurilor se înregistrează în contul 401 *Furnizori*; datoria față de transportator, asigurător etc. se înregistrează în contul 401 *Furnizori* sau 408 *Furnizori - facturi nesosite*, după caz; creanța față de clientul extern se înregistrează în contul 4111 *Clienți*.

Referințe bibliografice

1. Ristea M. și colab., Contabilitatea societăților comerciale, vol. I și II, Editura Universitară, București, 2009.
2. Ionescu I., Bălună R., Goagăra D., Contabilitatea comerțului exterior, Editura Universitaria, Craiova, 2007, pag 13 și următoarele.
3. <http://www.e-intrastat.ro/incoterms.php#EXW>
4. *Revista de Transport și Logistică – RBT*, <http://www.transport-business.ro/conditii-de-livrare-incoterms/CIF>
5. Studiul de caz reprezintă exemple preluate și adaptate din literatura de specialitate: Ristea M. și colab., Contabilitatea societăților comerciale, vol. I și II, Editura Universitară, București, 2009, pag. 383 și următoarele.

THE ACCOUNTING NORMALIZATION IN ROMANIA BETWEEN RULES AND PRINCIPLES

NORMALIZAREA CONTABILĂ ÎN ROMÂNIA ÎNTRE REGULI ȘI PRINCIPII

Cicilia IONESCU,
Floarea GEORGESCU
Universitatea Spiru Haret,
Facultatea de Management Financiar-Contabil București
e-mails: cicilia.ionescu@yahoo.com, georgescuflori@yahoo.com

Abstract. *The accounting normalization is the process through which the presentation of the summary documents, the methods and the terminology²⁵ are harmonized, an effort in which the postulated, the accounting principles and rules are defined and able to satisfy the diverse needs and sometimes contradictory of the users of accounting information.*

The strict compliance and consistency application of the principles of accounting and accounting information gives the financial reporting relevance, reliability, credibility and comparability especially in time and space, between different areas of activity: comparing the performance of the same enterprise from a period to another, the comparison of sizes in different areas, countries or different periods between them.

Rezumat. *Normalizare contabilă este procesul prin care se armonizează prezentarea documentelor de sinteză, metodele contabile și terminologia²⁶, efort care se concretizează în definirea de postulate, principii și norme contabile, în măsură să satisfacă necesitățile informaționale diverse și uneori contradictorii ale utilizatorilor de informații contabile.*

Aplicarea riguroasă și respectarea cu consecvență a principiilor contabile conferă informației contabile și raportărilor financiare relevanță, fiabilitate, credibilitate și mai ales comparabilitate în timp, în spațiu și între domenii diferite de activitate: compararea performanțelor aceleiași întreprinderi de la o perioadă la alta, compararea întreprinderilor de mărimi diferite precum și din zone, țări, domenii și/sau perioade diferite, între ele.

Keywords: *the accounting framework, the accounting rules, the accounting principles, the accurate picture, the prudence.*

Cuvinte cheie: *cadrul contabil, norme contabile, principii contabile, imagine fidelă, prudență.*

Introduction

Because it is very important that all those who keep the accounting evidence and / or receive accounting reports in order to interpret them uniformly and fairly, it was necessary to be developed a set of rules which forms the general concept of financial accounting, called *accounting principles*. These can be defined as „*the conventions, rules and procedures necessary to define accepted accounting practices at a specific time*”

The accounting principles can be defined as conceptual elements, statements of general rules that provide the basis, which on the one hand, ensure the developing of accounting

²⁵ N. Feleagă, I. Ionașcu, Financial Accountin Treaty, Vol. I. Economic Publishing house, Bucharest, 1998, pag. 261

²⁶ N. Feleagă, I. Ionașcu, Tratat de contabilitate financiară, Vol. I. Ed. Economică, București, 1998, pag. 261

rules and on the other hand, the fair, clear, sincere and complete representation of the enterprise development through financial statements.

Although each principle governs a certain point, all accounting principles form a coherent and unified system, meaning that among all the links there is interference and mutual interdependence and no principle can be violated without the risk of affecting the application. In other words, some aspects can be common to more principles (ex principle of independence of the year - the principle of accrual accounting, principles from the OMFP 3055/2009 - implicitly recognized principles, the principles of the IASB's conceptual framework - GAAP principles, etc.).

These principles are not similar to the immutable laws of nature or physical chemistry. They are developed by accounting specialists in order to serve the needs of decision makers and can be modified when better methods appear or when the conditions or circumstances under which the influence occurred are changing.

Choosing and defining the principles of accounting is considered to be the consequence of an exercise of power. The construction of the accounting information is based on the objective of setting up an accounting system and establishing some principles and rules. The definition, application and acceptance of these principles and rules confer „objectivity” to the accounting system chosen and describes an reliable, clear, sincere and complete image of the activity image and the results of the company.

Because there is not just a single accounting system, but a series of accounting systems, the accounting principles are not absolute, they are relative. This relativity is given by the objectives assumed by the accounting. In theory and practice of accounting the dispute over the accounting principles has resulted in different views, often contradictory from the point of view of the definition, implementation, classification and interpretation. The lack of consensus on accounting principles and therefore their non-relativity led to the hypothesis that the choice, the recognition and the enforcement is influenced by objectives assumed by the accounting and is also influenced by the economic and political modes of governance of the enterprise.

The objective of an accounting system is to provide financial information over the studied entity. This information relates the financial situation and performance of an entity and are used to take decisions. But if you take into account only the two main economic systems (capitalist and socialist / communist) of the XX sec, we see that, with regard to the performance measurement, the concept of result is different and, for the financial position reflected by the balance sheet, there are two fundamental concepts, *funds* in communism and *capital* in capitalism.

Thus, the existence of a dominant player in every economic system, the shareholders equity in capitalism and the state in communism impose different fundamental concepts that are required in accounting.

The main actor of a given economic system may exercise his power in different ways, depending on the existing political system and the mode of governance (entrepreneurial shareholders etc.).

Depending on the mode of governance, the other parties interested in the enterprise (Stakeholders²⁷) may be an important factor and have a certain influence in the construction of the accounting information.

The way in which its power is exercised on accounting level, the dominant factor and the other factors within a specific political-economic system requires a certain choice of accounting system, a certain type of accounting, requires also the recognition of certain accounting principles and certain bases and assessment methods. IASB impose the neutrality as a characteristic quality of financial statements because in order „to be credible, the

²⁷ Stake holders, who have interest in the respective enterprise, beneficiaries of accounting information and results, directly or indirectly, in business or beyond.

information contained in the financial statements should be neutral, without influence. The financial statements are not neutral if, by the selection or presentation of the information, affect the decisions, so in the end is obtained a predetermined result or objective²⁸. „

Even if the IASB requires compliance neutrality as a criterion for quality of accounting information, it can be confirmed only if we relate to one accounting system, to a certain type of accounting. Otherwise, the existence and the definition of fundamental accounting concepts make us to appreciate that the information is subjective and the accounting system can not be a neutral and objective system, but a subjective one. While we recognize the many users of accounting information and their different needs the neutrality should be raised. Regarding the possibility of options to choose between different accounting methods or treatments allowed under the same accounting system, we consider that it is the main way through which the „producer” of information accounting exercise its „subjectivity”, namely to promote and satisfy their own needs.

The accounting device²⁹, on the example of International Accounting Standards Board (IASB) is composed of:

1. General accounting framework;
2. International accounting standards (IAS / IFRS);
3. Interpretations of international accounting standards (IAS / IFRIC).

Through their importance the accounting principles are included, directly or indirectly, explicitly or implicitly, in all areas of the accountant. The IASB's accounting device is, eclectic, because it can be felt in it the influences of several theories³⁰.

First, we can note the strong influence of U.S. accounting doctrine, which requires a keynesist dirigisme at macroeconomic and global level, through a regulating factor on the accounting information market. The operation of the accounting information, the objectives, tenderness beneficiaries, tariffs, regulations, mechanisms and institutions is conditioned by the insurance of an optimal social - economic development. For the accounting information to function properly the regulations require a minimum of disseminating accounting information because the production and dissemination of the information has a cost for its producers and the beneficiaries do not pay anything to buy and use them.

In terms of the microeconomic doctrine they are developed under the influence of the neoclassical (micro)economic theory, based on assumptions such as the pure and perfect competition, efficient markets hypothesis, individual rationality, perfect information, etc. It is also obvious the influence of the proprietary theory in defining the basic of accounting concepts, such as assets, liabilities, equity, income, expenses, etc. According to this theory, a company is an entity acting as a representative of the owner (shareholder, associate, investor, etc.). As a result, the financial statements need to measure the property owners (who owns the assets and are responsible for all constraints imposed by the debts) and the net profit. In this optic, an income is defined as a source of enrichment of the owner and the expense is seen as a cause of impoverishment.

An essential problem of the accounting device issued is the *evaluation*. In accounting, it is linked to the concept of value, with all its forms of manifestation (intrinsic / utility, capital, price / revenue, cost / expense, profit, economic assets, debts, etc.). Therefore, through the prescriptions of the device issued by the IASB it can be observed the best influences of the neo-classical economic theory (emphasis on subjective value as a form of fair value, therefore the usefulness of the major importance of the property assessed of the enterprise). In the IASB accounting framework are defined several bases of evaluation that can be used in the preparation of financial statements: historical cost, current cost, feasible

²⁸ The general framework for the preparation and presentation of the financial statements, section 36 (neutrality).

²⁹ Ion Ionascu, 2003, p. 71.

³⁰ Ion Ionascu, 2003, p. 71 – 74.

value and the updated value. It was not indicated a preference for one or other of these bases of valuation, but the choice of one or more of these bases of evaluation must be coherent (consistent with) the concept of maintaining capital (which represents investor wealth) according to which it is measured the performance (profit) company.

In general, the IASB accounting enshrines assessing inputs (actives) and outputs (incomes) to their fair value, represented most frequently by the market value. In the neo-classical economic theory the market price or value of trade is resulting from the negotiation between providers (suppliers) and demanders (customers), in competitive conditions. The fair value, defined in this perspective, is the amount which can be actively traded and settled a debt between parts, in a transaction in which the price is determined objectively. This neo-classical definition implies the existence of a functioning market, where the buyer and the seller are equally informed and the competition is pure and perfect, which does not apply to current business environment in which there is information asymmetry between the buyer and the seller, and the result is not presented transparent, the market does not always work in a pure and perfect competition because there are monopoly prices, administered prices, etc. In the absence of a market price, fair value is a subjective value, attributed in particular by the managers and experts on the basis of the evaluated good.

From the geopolitical point of view the international accounting framework issued by the IASC / IASB presents a predominance of the Anglo Saxon accounting doctrine rather than a Europe - continental one, presenting an *economic accounting approach of the information*.

The general (conceptual) accounting framework

Most authors and practitioners consider that the philosophy and its rules are geared primarily to serve the interests and needs of large transnational corporations and listed companies can not talk directly about their application in countries with emerging economies (transition), where they serve only as a reference element and not as a rule. Moreover, even in the EU countries they are implemented only from 2005 and only for the consolidated accounts of the companies whose shares are quoted on a European stock exchange, or since 2007 for companies in the EU which have issued bonds rated.

A structure of the United Nations (UN) charge with the accounting of the firms, called „Intergovernmental Group of Experts on international accounting standards and financial reports - ISAR³¹ » has proposed since September 2001 the organization of a suitable regulatory accounting framework for SME s from the developing countries and also the compellation of the rules issued by the IASB This proposal is also intended by the IASB.

Also, the production of an uniform accounting information as a result of standardization of the accounting practices worldwide is supported by the large international consulting firms, all from the Anglo-Saxon area, because they hold 95% of the world in the field. An effect of the equilibration of the accounting rules would be a substantial reduction of costs of these offices with the training activities and specialized staff for more accounting systems for the translation and interpretation of accounting data structures from an accounting system to another .

Under the doctrinaire aspect, the accounting framework issued by the IASB is presented as a framework that explains a series of accounting concepts and techniques used to obtain an accounting information which should enable a good communication in the financial interest of all stakeholders (investors, employees, creditors, financial suppliers, customers, the public).

The conceptual framework of the current IASB is fully representative for the Anglo-Saxon conception of accounting, which can be summarized by three key features:

³¹ Ion Ionascu, 2003, p. 115.

- guidance to the financial markets which have become global, the market value of the company and the amount of it;
- the clear approach of the economic value for investors, utile to make a decision making and rationality from the point of the utility / cost of production report
- total independence of the accounting in relation with the taxation system.

We showed above that the economic information is approach from an economic perspective. The financial statements published by the companies provide the information which ensure the market efficiency and an optimal allocation of the economic resources.

Although the accounting information are intended for a wide range of users (managers, employees, suppliers, customers, creditors, financial, government and its institutions, public, media) the investors are recognized as the privileged users of accounting information: „because the investors are the bidders of the venture capital of the company, providing financial statements that meet their needs will satisfy most needs of other users. „³²

This explains also the fact that in measuring the company performance is highlighted the preference for cash flows: „economic decisions that are taken by the users of financial statements requires the evaluation of an enterprise capacity to generate cash or cash equivalents. „³³

The information about the profitability are subordinated to the measure of liquidity objective, since they must allow „the anticipation of the ability to generate cash flows with the existing resources „³⁴, because investors are concerned not only about the current profits of the enterprise, but also about their the capacity to pay future dividends.

The accounting device issued by the IASB prescribe that in the offer of accounting information must be included two financial statements for shareholders: cash flows table and the changing personal capital table. The practice of preparing these financial has an Anglo – Saxon source. Using the information provided by the cash flow table, the investors know where the revenue from the company resulted, which was the destination of payments and the variation of the cash flows from the company during the year. Starting from this information, shareholders can predict the future flows of dividends which are expected to charge.

The information provided by the statement of equity changes allows the shareholders to see how and why the value of their property increased: through the return of a performance management or due to other causes (the revaluation of a land and other tangible assets, the consequences of changes accounting policy etc.)

Also, the definition of the concepts of income and expenditure was made through the investor's interests. Because the personal capital is the accounting value of shareholders' wealth, the definition of the concepts of income and expenditure is given by a stream of influence on equity value. Thus, the income is a stream value which increases the shareholder wealth and equity, other than the shareholders contributions. The expenditure is the value stream which diminishes the personal equity, other than the distribution of dividends to shareholders.³⁵

The profit established as a residual value, which remains after covering the costs from the incomes measures the enrich of the shareholders during a period. In the IASB accounting concept, profit is defined in relation to the concept of maintaining the physical and financial capital. Thus, profit is achieved only if the size of capital (physical or financial) is higher at the end of the period, excluding operations with the owners. Such a vision has its origin in organic theory of the balance sheet, developed by German Schmidt early in the twentieth

³² Article 10 of the IASB accountig framework.

³³ Art. 15 from the IASB accounting framework

³⁴ Art. 17 from the IASB accounting framework

³⁵ To avoid repetitions please see the complete definitions of income and expenditure to the 5.1 cap , example 3.

century according to the result of the enterprise exists only as far the economic potential is maintaining.

In conclusion, the IASB framework is an indirect form of increasing the influence of Anglo-Saxon culture (accounting) in world, especially the U.S. accounting orientated to satisfy the shareholders interest of the companies. Of course, American influence on the normalization of international accounting is obvious, but you can not deny that the IASB framework has its virtues of international, is multicultural, pragmatic, proceeded from the „distillation” of the best concepts and practices, irrespective of their cultural affiliation.

Regarding the internal coherence of the accounting framework issued by the IASB, it is limited because the solutions specified by the IAS / IFRS norms are not always consistent with the definitions and concepts in accounting conceptual framework, which explains the abandonment or revision of the rules. This fact is recognized by the IASB which stipulate that in a conflict situation between an international accounting standard and the conceptual framework, the international accounting rules. And from this standpoint of view, the process of normalization of the accounting is continuous, iterative and laborious: recently drafted rules are expected to be changed soon.

As a result, the assimilation of the IASB framework in the theory and especially in the Romanian legislation and practice should be made with discerning, caution and critical spirit, creativity and boldness in innovation, by adapting to the Romanian economic and social current, to the context and the cultural traditions. Moreover, it is a current trend in many major countries: Britain, France, Germany, Canada, Australia. Such concerns exist for a time in the European Union, where there is a political filter, the European Committee of Accounting Regulation (ECAR) and a Technical Advisory Group Committee on Financial Reports (EFRAG), the last one having the mission to provide technical expertise and to coordinate at European level the point of views regarding the norms issued by the IASB.

This creative approach must be developed more so as the IASB accounting is focusing on a limited area of production and is using accounting information (large transnational corporations, listed companies) and thus remains a land of innovation for other types of enterprises, especially SME s .

Following the exposure of the above issues, we reach to the conclusion that for the practice of accounting firms with international dimension, the only reference is the Anglo-Saxon (North American) accounting , because the parts of the normalization process of accounting at international level are the next four:

- the globalization of national markets, especially financial markets;
- the interests of the great offices of international accounting and audit;
- the power of the north American investors
- the universality of English language .

The international accounting standards (IAS / IFRS)

In present are now in force and issued a number of 31 IAS and 7 IFRS (issued by the IASB in April 2001). These standards cover through rules and regulations all the main background of global accounting. The difficulty (and dilemma) that tries to transcend the international accounting standards and its interpretations therefore, is given by the duality between the need for uniform accounting methodologies that would generate comparability at global level and the diversity of macro and microeconomic reality from different areas and countries of the world (traditions, level of development, level of inflation, yet harmonized legal regulations, etc.), which requires flexibility, according to the principle of „think globally but act locally.”

This difficulty was quite satisfactorily resolved by the IASC / IASB through the opportunity to choose between a „recommended (basic) accounting treatment” and an „alternative accounting treatment “ on key issues such as evaluation, depreciation of

the provisions, the calculation of the results, etc. In order not to resign from the fundamental requirement of comparability of accounting information, IASC / IASB requires that an the option to permit alternative accounting treatment to be justified, reasoned judgments through rigorous and relevant training regarding the annexes of the economic balance sheet (SME) or the fifth accounting report (accounting policies), indicating the influence of using alternative treatment allowed over the outcomes, the net assets and the financial position if it's not used the basic accounting treatment.

The interpretation of the international accounting standards (IAS / IFRIC)

SIC issued until April 2001 a number of 30 interpretations and applications of the IAS's and the 8 IFRS interpretations for sites in force. They are explaining the different of the standards less clear for their understanding and uniform application by the parties concerned.

Regarding the accounting principles, on another level of reporting, it must be taking into account the high area of knowledge of accounting and be made a distinction between different levels of knowledge, intellectual approach to accounting:

- the meta-theory: this is a philosophical one, an object of philosophical reflection, values, principles, methods, theories and scientific truth of the accounts, or in other words, the general attitude of people to identify the problems and correct the real world accounting;
- theoretical level, composed of the accounting theories: we say accounting theories because there is no single generally accepted theory of accounting. Thus, as regarding the subject of study of accounting, there are differences of approach between schools-European continental (especially French and German, which focus on the normative and prescriptive character, campaigning for monism accountant, chosen for the assets using a formal design and considers the balance sheet as the most important financial reporting) and Anglo-Saxon school (represented in the U.S., Britain and its former colonies, where the emphasis is on the freedom of interpretation, on issues of substance, economic dualism are accountable, they the goal and the financial position as the main financial reporting, the profit and loss account) between the various schools of accounting differences;
- operational-level, which consists of rules and accounting practices, is composed of legal, technical, operational, such as the specific method of accounting procedures, the chart of accounts, the format of accounting documents, the methodology performance records, etc. At this level, the national and international companies, the largest financial services and tax in the world campaigns for the dissemination, the improvement and the application of the knowledge with its best practices and ethical issues presented in the professional guides. Accounting rules and practices are directly influenced by the accounting principles adopted.

Again, the accounting principles are present at all three levels of intellectual approach of accounting and in methodology and practice, as this will continue.

The accounting principles provided by the Romanian accounting regulations harmonized with the European standards

The principle of prudence

The entire registration, evaluation and accounting reporting activity must be made on a prudent base, the value of any element must be determined based on the principle of prudence, in particular to avoid supra evaluation of the outcomes. The next aspects must be respected:

- it will be taken into consideration only the recognized revenues and profits until the end of the financial year;

- it will not be overvalued the assets and the expenses and will not be underestimated the debts and the incomes;
- it will be taken into account all the debts incurred during the economic and financial year power, even if they become apparent only between the balance sheet date and the date of preparation;
- it will be taken into account all the foreseeable debts and the potential losses that arose during the financial year, even if they will become apparent only between the date of closing the financial year and the date of drawing up the balance sheet
- it will be taken into account all the adjustments due to the depreciation of the value, even if the result of the financial year is profit or loss.

If there is no relevant international accounting standards the enterprise's manager will develop an accounting policy in accordance with the „General Framework for preparation and presentation of the financial statements” and will ensure that the financial statements provides the information that must be:

- *Relevant*, meaning useful for the needs of the users who making decisions, and;
- *Credible* in the sense that:
 - represents faithfully the results and the financial position of the enterprise;
 - reflects not only the legal form of the events and the transactions but also their economic substance
 - are neutral,
 - are prudent
 - are complete

The principle of the continuity of the activity

It must be presumed that the entity is operating under this principle. This implies that the company is going to function normally in the near future, without going into the impossibility of continuing the business or significantly reduce it. If the managers are aware of some elements of uncertainty related to certain events that may lead to the inability to continue their work, these should be presented in the explicative notes. If the financial statements are not based on the principle of continuity, this information should be presented together with the explanations on how the financial statements were drawn up and the reasons that conducted to the decision that the company can no longer continue its activity.

Among the major events that could affect in the foreseeable future the business entity are included:

- division (two or more new entities);
- merger with one or more entities (by land or by acquisition);
- initiating a strategic partnership (Association ventures, etc);
- the significant change of the shareholder, of the activity objective or the geographical area of action;
- massive restructuring of the business and / or the entity structure (the change of the objective, enlargement or reduction of the size activity);
- privatization (re-) nationalization or any other changes in the associative structure of the entity;

Any of these events will decisively influence the policies and methods applied by the entity under the influence of new circumstances, through:

- the general concept of management and administration;
- the policy and depreciation methods of fixed assets and economic assessment of the elements;
- policy of supply and storage;
- investment policy;

- policy of production and sales regarding the quantity, quality and mix products, pricing policy and procedures for distribution and sale;
- policy staff and payroll, the number of staff and structure, the calculation and the amount of wages;
- subject of activity;
- redundant assets;
- debt payment and collection of claims;
- dividend policy

For example, an entity that will merge with another entity will make order in the assets of the company: it will liquidate stocks and sell redundant assets, will postpone new investments, will pay its debts, it will focus on the most profitable activities, will reduce its staff; in general will reduce its expenses etc. to have a more advantageous position in the negotiations for the merger, to have a balance sheet as „clean” and as highly profitable, so the share of its net asset accounting (capital) to be more active in the new entity, whether the merger is by acquisition or by land. As a result, the owners of the entity will have a higher position in the new entity resulted from the merger.

The principle of consistent methods

Is related to the previous principle and assumed that the methods of evaluation and amortization to be applied consistently from one year to another. If, by exception is necessary to change one or more accounting methods during a economic and financial year or from an economic-financial year to another, this fact will be mentioned in the annexes to the balance sheet or in the reporting called „ accounting policies „, as appropriate³⁶, indicating and explaining the circumstances that required the changing of the accounting method and indicating the influence caused by this change on the key indicators of financial reporting (financial position, capital, result, etc.).

The independence of the exercise principle

It is a very complex principle, encompassing at least four main aspects:

- the registration into an economic and financial exercise only of the revenues and expenditures for that year (independence year);
- the inclusion of all the revenues and expenditures for the financial year that is reporting, without regard to the date of receipt of amounts or payments (accrual accounting);
- the recognition of the revenues according to which an income or a profit must be noted only when the company carries out an operation with a third party, an exchange of goods or services;
- the connection of the revenues with the expenditures, a natural consequence of the aspect above, that, after noting the revenues, the expenses are recorded (associated), in order to deduct from the revenues the expenditures, to make all the regularizations and to determine the net result.

The principle of separate evaluation of assets and liabilities

According to this principle, the assets or liabilities should be assessed separately, given the specificity of each real component, which entails a specific method of evaluation and not a single valid for all the assets. This means abandoning the practice of administrative assessments, through a single method, required by an normativ act (specific to the centralized economies) and adopting of economic evaluation methods that whould take into account both of the real item under evaluation and its usefulness or its market conditions.

³⁶ In function of the entity size and the reporting system chosen

The principle of the opening balance sheet intangibility

The opening balance sheet for each financial year should correspond to the closing balance sheet of the previous financial year, a consequence of the economic activity flow and financial accounting information. Any alteration on the opening balance sheet is illegal, including on the closing balance sheet, between the two balances is an organic, a causally and chronological sequence connection.

The principle of non compensation

Any compensation between the assets and the liabilities or between the revenue and expenditure elements is prohibited. The eventual compensation between the claims and the debts of an enterprise against the same economic agent may be conducted with the observance of the legal regulations, but only after recording the revenues and expenditures are recorded into accounting at their integral value.

They are also allowed, under the law conditions, after a thorough analysis and with the approval of the management, the compensation between what is in addition and what is missing detected during the inventory, with the condition that they are equivalent.

The principle of the economy over the juridical prevalence

The presentation of the items in the balance sheet and the profit and loss account is taking into account the economic background of the transaction or the reported operation.

Thus, it can be recorded into the balance-sheet the productive assets of the entity from the operations of rent, leasing or concession, as appropriate, under a sign contract for a period of minimum three years.

The principle of semnificative there shold

It is also called the principle of relative importance. It has Anglo-Saxon origin and therefore it adapts to the economic and socio-cultural context more difficult in continental Europe countries, where the bureaucracy requires that the minor details to have the same importance as the truly important things that can influence the decisions. Along with the principle of the economy over the juridical prevalence the principle of relative importance constitutes the foundation of the clear image honest, faithful and complete concept that the financial statements must provide regarding the patrimony, the financial position and the results of the enterprise.

The essence of this principle is the presentation of all the financial information which, by their importance, can affect the judgments and the decisions of external users of information.

By applying the principle of materiality³⁷, the information must avoid the two extremes possible:

- to be too condensed or synthetic, especially that the principle of non compensation should be respected;
- to be too abundant, detailed, to „suffocate” the user in a tide of unnecessary and insignificant details (which would mean, for example, to publish into the annual accounts all the details on the suppliers).

The relative importance should not be applied only to the publication of summary documents, but also to any accounting process. Therefore, must be obtained, where is possible, only the relevant information, in conditions of optimum efficiency and costs of the process, that is inferior to the advantages obtained after using such information.

³⁷ Nicolae Feleaga; Ion Ionascu: vol. I, 1998, p.396.

Another criterion in assessing the relative importance and the impact of the information is the economic nature, type and size of that amount. If a 5,000 USD embezzlement at a ticket booth for transport in common is an extremely important event, with a major negative impact on the management company (although it also has several kiosks in heritage), the same amount is not something great where the patrimony of the firm represents billion of dollars. Another criterion for assessing and determining the materiality is the situation in which the company is (state normal case of liquidation, etc.). That is why, in order to avoid a disproportionate effort³⁸ to detect, explain and resolve any differences in addition or minus, was established the use of some regularization accounts, in which the opposite differences are compensated. This principle is essentially liberal, shows creativity, openness and flexibility in mental thinking. It is exactly the opposite of „facts justifying” principle when for insignificant difference, the accountants and the managers were threatened with prison and forced to discover and repair any errors that led to the registration of such differences, after the irrational principle: „who was able to hide or steal an amount as small, can do the same thing with 1 million lei! „.

Bibliography

1. Batteau P., *Actionnaires, dirigeants financiers et managers. Historique et perspectives*, Revue Française de Gestion, vol. 35/2009;
 2. Duțescu A., *Politici contabile de întreprindere*, Editura CECCAR, București, 2003;
 3. Epstein, Barry J.; Mirza, Abbas Ali: *IFRS 2005 – Interpretarea și aplicarea Standardelor Internaționale de Contabilitate și Raportare Financiară* (traducere din limba engleză), BMT Publishing House, București, 2005;
 4. Feleagă, Nicolae; Ionașcu, Ion: *Tratat de contabilitate financiară* (vol. I și II), Editura Economică, București, 1998;
 5. Feleagă, Nicolae: *Sisteme contabile comparate* (ediția a II-a), vol. I – 1999, Vol. II, III – 2000, Editura Economică, București;
 6. Feleagă, Nicolae; Malciu, Liliana: *Politici și opțiuni contabile. Fair Accounting versus Bad Accounting*, Editura Economică, București, 2002;
 7. Feleagă, Nicolae; Malciu, Liliana: *Provocările contabilității internaționale la cumpăna dintre milenii*, Editura Economică, București, 2004;
 8. Ionașcu, Ion: *Dinamica doctrinelor contabilității contemporane*, Editura Economică, București, 2003;
 9. Ionescu Cicilia, *Informarea financiară în contextul Internaționalizării Contabilității*, Ed. Economică, București, 2003;
 10. Ionescu Cicilia, *Sisteme contabile moderne*, Ed. Fundația România de Măine, București, 2005;
 11. Needles Jr., Belverd E.; Anderson, Henry R.; Caldwell, James, C.: *Principiile de bază ale contabilității* (traducere din limba engleză), ediția a V-a, Editura ARC, Chișinău – Republica Moldova, 2001;
- *** Ministerul Finanțelor Publice, *Reglementări contabile conforme cu Directivele europene*, 2008
- *** Monitorul Oficial al României, colecția 2000-2010
- *** OMFP nr. 1898/2013 *pentru modificarea și completarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, aprobate prin Ordinul MFP nr. 3055/2009*, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 727 din 26 noiembrie 2013

³⁸ According to the ECB, the total amount of bank card fraud in 2012 amounted to 1.33 billion euros, up 14.8% compared to 2011. Whether it's the first increase after four years of decline, the total fraud is lower by 9.3% compared to the level recorded in 2008, even if the value of transactions increased by 17% meanwhile.

- *** OMFP nr. 79/2014 *privind principalele aspecte legate de întocmirea și depunerea situațiilor financiare anuale și a raportărilor contabile anuale ale operatorilor economici la unitățile teritoriale ale Ministerului Finanțelor Publice*
- *** www.accaglobal.com
- *** www.focusifrs.com
- *** www.iasplus.com
- *** www.ifrs.org
- *** www.mfinante.ro
- *** www.ceccar.ro

CONTABILITATEA, BIROCRAȚIA ȘI CORUPȚIA - ORIZONT 2020³⁹

ACCOUNTING, BUREAUCRACY AND CORRUPTION - HORIZON 2020

IONESCU Luminița
Universitatea Spiru Haret,
Facultatea de Management Financiar-Contabil București
Spiru Haret University
Faculty of Financial-Accounting Management
e-mail: lionscu.mfc@spiruharet.ro

Rezumat. *Această lucrare cu caracter de cercetare analizează relația dintre contabilitate, birocrăție și corupție cu privire la orizontul 2020, când se prefigurează o economie inteligentă. Deși, tehnologia și sistemele informatice au avansat considerabil, iar comunicarea electronică este fără precedent, contabilitatea devine un instrument inteligent cu valențe strategice pentru economia europeană și cea internațională.*

În cadrul acestei lucrări au fost stabilite ca obiective cum ar fi modul în care contabilitatea poate fi un mijloc de combatere a corupției și birocrăției, însă factorii de decizie pot încuraja birocrăția în domeniul financiar-contabil pentru a ascunde faptele de corupție.

Abstract. *This paper examines the nature of relationship between accounting, bureaucracy and corruption on 2020, when we expect an intelligent economy. Although technology and information systems have advanced considerably, and electronic communication is unprecedented, accounting becomes a smart strategic instrument for European and international economy.*

In this work were set as goals such as, how accounting can be an instrument of combating corruption and bureaucracy, but policymakers can encourage financial accounting bureaucracy to hide the facts of corruption.

Cuvinte-cheie: *birocrăție, corupție, contabilitate, profit și pierdere*

Keywords: *corruption, bureaucracy, accounting, profit and loss*

JEL Classification: H0, H70, I30, M48

Introducere

Birocrația este necesară și ține de funcționarea normală eficientă a sistemului, a aparatului de stat în general. Astfel, birocrăția poate fi un element de eficiență economică, de perfecționare și de continuitate a activității. **Corupția** nu poate fi eradicată total, aceasta existând din cele mai vechi timpuri, însă poate fi minimizată, iar efectele acesteia pot fi reduse, astfel încât consecințele pe plan economic să nu afecteze dezvoltarea buna funcționare a statelor.

³⁹ Această lucrare a fost și transmisă la revista CECCAR, fiind de interes pentru profesioniștii contabili din România

Este important de identificat cât mai multe metode de combatere a birocrăției și corupției la nivel micro și macro economic, iar **contabilitatea** poate fi utilizată în mod inteligent pentru a înregistra tranzacțiile economice prezente și viitoare, astfel încât birocrăția să nu afecteze dezvoltarea întreprinderilor, iar corupția să nu influențeze deturnarea fondurilor publice necesare dezvoltării orașelor inteligente.

Recenzia literaturii pe tematica abordată:

România și strategia Europa 2020 lansată în luna martie 2011, prevede reforme naționale pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii la orizontul anului 2020. Comisia europeană a lansat Strategia Europa 2020 care fixează 5 obiective asumate la nivel european, care sunt concrete și axate pe domeniile: ocupare, cercetare, mediu – energie, educație și combaterea sărăciei - incluziune socială⁴⁰. Contabilitatea este un instrument inteligent pentru dezvoltarea cercetării, creșterea nivelului de educație, precum și combaterea sărăciei prin mai buna evidență a resurselor, bunurilor și a mijloacelor materiale, în general. În cadrul Strategiei Europa 2020 au fost delimitate trei priorități care definesc viziunea Uniunii Europene, după cum urmează:

- a) creșterea inteligentă, prin dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare;
- b) creșterea durabilă, prin promovarea unei economii mai eficiente, mai ecologice și mai competitive;
- c) creșterea favorabilă incluziunii prin promovarea unei economii cu un grad înalt de ocupare a forței de muncă care să asigure coeziunea socială și teritorială.

La nivel național, guvernul României a stabilit reforme prioritare pe termen scurt și mediu, dintre care menționăm⁴¹:

- asigurarea unei administrații publice eficiente și transparente, prin implementarea Programului Operational Dezvoltarea Capacității Administrative, al cărui obiectiv general este acela de a contribui la crearea unei administrații publice mai eficiente, în beneficiul socio-economic al societății românești;
- crearea unui mediu de afaceri predictibil, care să stimuleze competitivitatea întreprinderilor românești, mai ales a IMM-urilor.

Dezvoltarea birocrăției europene poate dăuna economiilor inteligente, precum și reformelor stabilite prin Strategia Europa 2020. În lucrarea *“Expansiunea birocrăției europene”* autorul Ioan Popescu prezintă cum birocrăția europeană este legată de administrația națională și suferă o serie de influențe reciproce. Autorul apreciază că birocrăția europeană este mai complexă ca birocrăția existentă la nivel național pentru fiecare stat membru UE.

În lucrarea *“Cyber Fraud. Tactics, Techniques, and Procedures”* se prezintă expansiunea corupției și a fraudei prin Internet, sisteme electronice și globalizare (Bryan, K. 2009). Dezvoltarea birocrăției și a corupției sunt facilitate de multe ori de sistemele informatice, dacă nu sunt protejate prin parole și alte mijloace de securitate.

Contabilitatea și birocrăția: orizont 2020

Contabilitatea poate deveni factor de influență al birocrăției **birocrăției și corupției**, în lumina modificărilor frecvente în plan legislativ, dar și ca urmare a solicitărilor primite de la Uniunea Europeană pentru armonizarea sistemelor contabile ale țărilor membre (Ionescu L. 2012).

În domeniul contabilității publice observăm o reformă continuă la nivelul administrației publice centrale și locale, care a influențat modul de organizare a contabilității publice,

⁴⁰ http://www.fonduri-ue.ro/Suport/Studii/1_Studii_POR/10_Romania_si_strategia_ue_2020.pdf- p. 7

⁴¹ http://www.fonduri-ue.ro/Suport/Studii/1_Studii_POR/10_Romania_si_strategia_ue_2020.pdf- p. 36

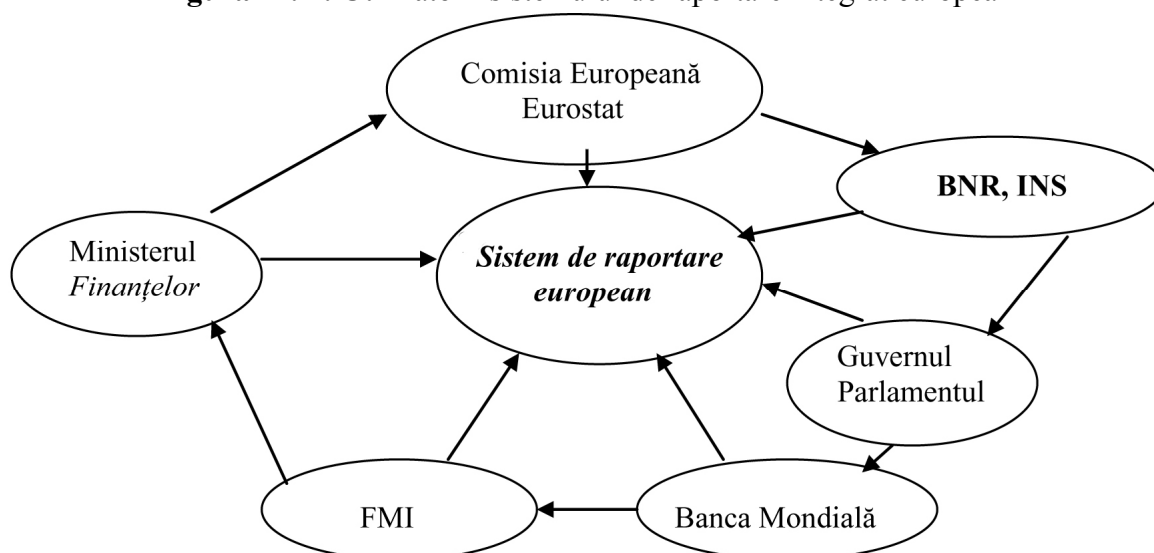
concomitent cu creșterea birocrăției în sistemul public. Reforma contabilității publice a început în anul 2002, când s-a discutat pentru prima dată de trecerea de la contabilitatea de casă(cash accounting) la contabilitatea de angajamente(accrual accounting), dar în același timp a crescut și numărul de documente care trebuie completate de funcționarii publici. Odată cu adoptarea OMFP nr. 1917/2005 au fost introduse elemente ale Standardelor Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public și a fost conceput un nou sistem de raportare pentru instituțiile publice din România. În perioada postaderare a României la Uniunea Europeană s-a constatat că este insuficient acest sistem de raportare, astfel încât se impune modernizarea și îmbunătățirea formularelor de raportare. Este de menționat numărul mare de organisme europene și internaționale care solicită date de raportare de la instituțiile publice, ceea ce a presupus nu numai consum de timp și resurse la nivelul instituțiilor publice și agenților economici, dar și o serie de schimbări succesive, care au impus eforturi suplimentare de asimilare, cunoaștere și implementare.

Solicitarea de către organisme internaționale(Fondul Monetar Internațional sau Banca Mondială) a unor informații de detaliu privind angajamentele bugetare și legale, execuția bugetară în profil bugetar și economic au impus utilizarea sistemului **COFOG II**(General government expenditure by function). Pentru realizarea angajamentelor menționate, Ministerul Finanțelor Publice implementează un proiect co-finanțat din Fondul Social European, denumit „Creșterea responsabilizării administrației publice prin modernizarea sistemului informatic pentru raportarea situațiilor financiare ale instituțiilor publice (ForExeBug)” cu perioadă de implementare intervalul 16 ianuarie 2012 - 15 iulie 2014⁴².

Mai mult, se prefigurează introducerea sistemului de raportare **COFOG III** cu caracter obligatoriu pentru raportarea datelor la EUROSTAT, ceea ce impune dezvoltarea conturilor de venituri și cheltuieli cash din trezorerie pentru capitol, subcapitol, paragraf, detaliate pe clasificarea economică la nivel de titlul, articol, aliniat.

Orizontul 2020 aduce adoptarea și implementarea **EPSAS**-urilor (Standarde Europene de Contabilitate pentru Sectorul Public) în scopul creării unui cadru contabil armonizat și de raportare integrat la nivel european. Orizontul 2020 prefigurează creșterea birocrăției prin menținerea sistemului contabil național și implementarea sistemului de raportare integrat european.

Figura nr. 1: Utilizatorii sistemului de raportare integrat european

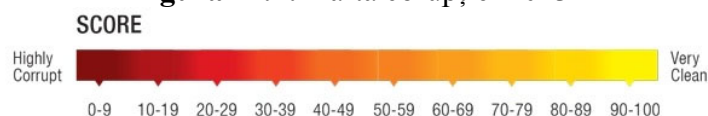

Birocrația și corupția: orizont 2020

⁴² <http://www.mfinante.ro-forexbug>

Corupția în sectorul public rămâne una dintre cele mai mari provocări din lume, în special în domenii cum ar fi partidele politice, poliția și sistemele de justiție⁴³. Corupția poate fi combătută dacă instituțiile publice sunt deschise cu privire la activitatea lor și funcționarii sunt mai transparenți în procesul de luare a deciziilor. În ansamblu, la nivel mondial se poate observa că în Europa nivelul corupției este destul de scăzut comparativ cu alte continente.

Figura nr.2: Harta corupției 2013

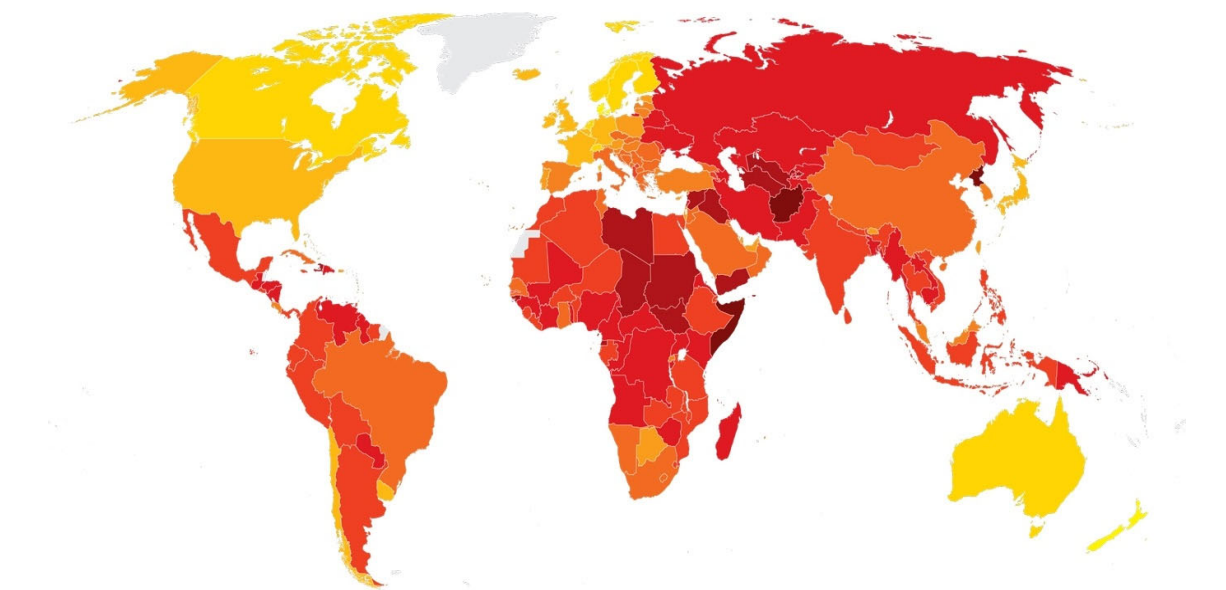

Sursa: [www. http://www.transparency.org.ro](http://www.transparency.org.ro)

În imaginea de mai sus se observă cu culoare roșie continentele cu nivel înalt al corupției, iar cu culoare galbenă nivelul scăzut al corupției.

Conform clasamentului întocmit pentru anul 2013 România ocupă poziția 69 dintr-un număr de 177 de state analizate, valoarea indicelui de 43 ceea ce relevă un nivel ridicat al percepției privind corupția. Raportându-ne exclusiv la țările membre UE, România ocupă locul 25 din 27 de state membre (un nivel mai mare al percepției privind corupția înregistrându-se doar în Grecia-40 și Bulgaria – 41).

Corupția în România, ca și în Uniunea Europeană este legată cu predilecție de fondurile publice, instituții publice și partide politice. În tabelul de mai jos se poate observa care este percepția cetățenilor cu privire la cele mai corupte instituții publice din Uniunea Europeană:

Apreciem că nivelul corupției în România va scădea ca urmare a perfecționării sistemului contabil și fiscal, concomitent cu implementarea sistemelor electronice de transmitere a informațiilor și a declarațiilor fiscale. Astfel, va fi eliminat timpul de așteptare, de înregistrare și de procesare a documentelor, iar satisfacția cetățenilor va crește constant. Este un semn pozitiv faptul că percepția cetățenilor cu privire la cele mai corupte instituții se referă numai la partidele politice și nu la ministere sau agenții guvernamentale, ceea ce indică încrederea în sistemul public.

⁴³ http://www.transparency.org.ro/politici_si_studii/indici-indicele_de_percepție_a_corupției_2013

Tabelul no. 1: Cele mai corupte instituții europene în anul 2013

ȚARA	INSTITUȚIA
UNIUNEA EUROPEANĂ	PARTIDE POLITICE
Belgia	Partidele politice
Bulgaria	Sistemul juridic
Croația	Partidele politice, Sistemul juridic
Cipru	Partidele politice
Danemarca	Grupurile religioase
Estonia	Partidele politice
Franța	Partidele politice
Germania	Partidele politice
Grecia	Partidele politice
Ungaria	Partidele politice
Italia	Partidele politice
Letonia	Partidele politice
Lituania	Parlamentu și Sistemul Juridic
Luxemburg	Partidele politice
Portugalia	Partidele politice
România	Partidele politice
Slovacia	Sistemul juridic
Slovenia	Partidele politice
Spania	Partidele politice
Regatul Unit	Partidele politice și Media

Sursa: [www. http://www.transparency.org.ro](http://www.transparency.org.ro)

Concluzii

Această lucrare pune în evidență o serie de aspecte cu privire la birocrăția din România și modul în care estimăm că se va dezvolta ca urmare de modernizării și transformării sistemului contabil public, influențat de cerințele europene și necesitățile naționale de raportare. Elementele de corupție apar în strânsă legătură cu creșterea birocrăției după anul 2007, dar mai ales după 2013, când România a trecut la implementarea sistemului de raportare COFOG II.

Considerăm că modificările legislative nu sunt percepute și înțelese suficient de funcționarii publici, dar nici de lucrătorii din domeniul financiar-contabil, iar sistemele informatice nu pot înlocui inspectorii antifraudă, care pot exercita acțiuni de control inopinant și pot demara recuperarea pagubelor.

Bibliografie

1. Bryan, K et al. - *Cyber Fraud. Tactics, Techniques, and Procedures*, CRC Press, a. Taylor&Francis Group, 2009
2. Bulai A. (coordonator) - *Reconstrucție instituțională și birocrăție publică în România*, Editura Fundației Societatea Reală, București, 2009
3. Burke, R. Cooper, C. – *Research Companion to Corruption in Organizations*, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, UK, 2009
4. Cerna S. - *Corupția, birocrăția, directocrația și economia*, Editura Sedona, Timișoara, 1996
5. Ionescu L. – *Principii și ipoteze în fenomenul birocrăției și corupției*, Teză Post-doctorală Academia Română, 2012
6. Ionescu L. – *Controlul financiar și fiscal, teste grilă și practice*, Editura Ars Academica, București, 2010

7. Ionescu L. – *Controlul financiar și fiscal și audit, fundamente teoretice și practice*, Editura Ars Academica, București, 2009
8. Popescu, I(2011). “The Expansion of European Bureaucracy, CES Working Papers, Vol II, 2011
9. Treisman, D., (2000). The causes of corruption: a cross-national study, *Journal of Public Economics*, 76 (2000)
10. Uslaner, E.M., (2008). *Corruption, Inequality, and the Rule of Law: The Bulging Pocket Makes the Easy Life*. New York: Cambridge University Press
11. Zaman, G. and Cristea, A., (2011). EU Structural Funds Absorption in Romania: Obstacles and Issues, *Romanian Journal of Economics*, Volume 32, nr. 2, pp. 60-77
12. Site internet: www.fonduri-ue.ro – România și strategia Europa 2020, Reforme naționale pentru creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii la orizontul anului 2020

MANAGEMENTUL CUNOȘTIINȚELOR ȘI ACTORII INTELIGENȚII AI SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE

SMART PLAYERS IN THE INFORMATION SOCIETY AND KNOWLEDGE MANAGEMENT

MAREȘ Marius Daniel

Universitatea Spiru Haret, Facultatea Management Financiar Contabil București

MAREȘ Valerica

Academia de Studii Economice, București, Facultatea Contabilitate
și Informatică de Gestiune

e-mail: mdmares.mfc@spiruharet.ro, maresvalerica@yahoo.com

Rezumat. *Managementul cunoștințelor a dobândit o importanță sporită în ultimele decade, în paralel cu dezvoltarea unei arii largi de tehnologii și aplicații în cadrul comunității științifice. Cunoașterea nu mai este numai un proces mental uman, ci și unul al sistemelor de inteligență artificială, al organizațiilor. Externalizarea cunoștințelor se referă la conversia cunoștințelor tacite în cunoștințe explicite.*

Orice organizație are o misiune, iar atingerea obiectivelor sale necesită asistență din domenii multiple. Pentru ca managementul cunoștințelor să-și dovedească utilitatea, este necesară integrarea cu obiectivele și misiunea organizației. Este, de asemenea, importantă, stabilirea priorității acestor obiective organizaționale. Odată ce obiectivele au fost stabilite, este posibilă identificarea cunoștințelor critice pentru organizație.

Abstract. *Knowledge management has gained increased importance in recent decades, in parallel with the development of a wide range of technologies and applications within the scientific community. Knowledge is no longer only a mental process, but also one of the artificial intelligence, systems of organizations. Outsourcing of knowledge refers to the conversion of tacit knowledge into explicit knowledge.*

Any organization has a mission and the achievement of its purpose requires assistance from multiple domains. Because knowledge management to demonstrate the usefulness, it is necessary to integrate the goals and mission of the organization. It is also important to establish priority organizational objectives. Once the objectives have been set, it is possible to identify critical knowledge for organization.

Cuvinte cheie: *managementul cunoștințelor, inteligență artificială, ontologie, metadata*

JEL Classification: F23, M12, M15, O33, M51

Introducere

Noua paradigmă generată de metafenomenul de globalizare și digitalizare a economiei mondiale are în centrul ei două concepte cheie:

- Economia bazată pe cunoaștere;
- Organizație virtuală.

Noile soluții pentru sisteme informatice, de infrastructură și de comunicare în mediul electronic (IT&C) orientate pe servicii (SOA) și pe sisteme bazate pe cunoștințe (KBS) vin în întâmpinarea cerințelor și necesităților noii societăți. Managementul cunoștințelor, ca și domeniu academic, a catalizat eforturi susținute în vederea explorării naturii sale, a

conceptelor, arhitecturilor, instrumentelor, metodologiilor, funcțiilor, dar și implementărilor pentru domenii și probleme specifice.

În ultima decadă a secolului XX și la începutul secolului XXI cunoașterea a căpătat înțelesuri și semnificații noi, raportat la filosofii clasice și moderne ale cunoașterii. Spre deosebire de psihologie și filosofie, domeniul inteligenței artificiale are drept scop construirea de entități inteligente, nu numai înțelegerea acestora. Deși nimeni nu poate prezice viitorul în detaliu, este cert că un rol important în perioada următoare îl vor avea calculatoarele cu un nivel de inteligență asemănător celui al omului.

Problema cunoașterii a cunoscut numeroase controverse de-a lungul timpului, evoluând de la concepția cunoașterii ca și stare mentală, la teoriile moderne care susțin inteligența artificială ca formă a cunoașterii în lipsa conștiinței specifice omului.

Fundamentele teoriei cunoașterii îi aparțin lui Platon (427- 347 Î. Hr.) și sunt expuse în lucrările sale *Theaetetus* și *Republica*. În viziunea lui Platon, cunoașterea implică *credința că ceva este adevărat* (true belief). Dar acest lucru nu este suficient: de exemplu, o anumită persoană poate ‘cunoaște’ că inventatorul razei laser este Charles H. Townes, deși Gordon Gould este considerat de alți istorici ca fiind primul. Acel cineva are un 'true belief' (credință despre adevăr) care nu se confirmă a fi cunoaștere. De aceea, după cum remarcă chiar Platon, true belief (*credința sau încrederea despre adevăr*) este necesară dar nu suficientă. Este necesară și o justificare. Pentru Platon în *Theaetetus* cunoașterea este credință justificată despre adevăr (*justified true belief- JTB*). Ce se înțelege prin justificare sau stabilire a ceea ce poate constitui justificare rămâne o problemă și astăzi.

Realizând o paralelă trecut - prezent, putem remarca faptul că abordarea ontologică, în calitate de disciplină filosofică, își are rădăcinile în domeniul metafizic. Astăzi, cel mai important aspect al cunoașterii îl reprezintă cunoașterea “artificială” a sistemelor expert, a agenților inteligenți, adică a sistemelor de inteligență artificială. Inteligența artificială de astăzi este nementală și totuși operează cu această cunoaștere.

Conținutul articolului

Filosofia secolului XXI cu siguranță va ține cont de importanța pe care o capătă toate formele de cunoaștere în **Societatea cunoașterii**. În afară de cunoașterea științifică, în limbajul uzual întâlnim forme de cunoaștere care răspund la întrebări precum: cunoști cum (know-how), cunoști unde, cunoști de ce, cunoști că, cunoști dacă.

Cunoașterea presupune abilitatea de a aplica informația, în mod conștient sau nu, în vederea rezolvării unei anumite probleme. Cunoașterea nu se rezumă doar la acumularea de fapte, ci include experiența și capacitatea de efectuare de raționamente, care pot fi folosite pentru a ghida utilizarea acelor fapte.

Cercetările în domeniul managementului cunoștințelor au debutat în a doua jumătate a secolului trecut când s-a făcut distincția dintre cunoștințele tacite și implicite. Aceasta a deschis calea cercetărilor ulterioare, care au dezvoltat un set complex de definiții, concepte, activități, etape și proceduri.

Important de menționat este faptul că, impactul ingineriei și managementului cunoștințelor, a fost intuit încă din fazele incipiente ale cercetărilor în acest domeniu. În timp, domeniul ingineriei cunoștințelor va avea un impact în toate domeniile activității umane în care cunoștințele permit rezolvarea unor probleme importante. Putem întrevedea două efecte benefice. Primul și cel mai evident este dezvoltarea de sisteme pentru managementul cunoștințelor care asigură replicarea și aplicarea autonomă a expertizei umane. Pentru aceste sisteme, ingineria cunoștințelor furnizează tehnologia pentru convertirea cunoștințelor umane în putere industrială. Al doilea beneficiu este mai puțin evident. Ca un efect secundar inevitabil, ingineria cunoașterii va cataliza efortul global în colectarea, schimbarea și

exploatarea formelor aplicabile ale cunoașterii umane. În acest mod, ingineria cunoașterii va accelera dezvoltarea, clarificarea și expansiunea cunoștințelor umane.

O schimbare de abordare are loc începând cu anul 1994, când Internetul devine disponibil pentru utilizare globală, deschizând o nouă etapă în domeniul informației și comunicării acesteia. Internetul a avut un rol covârșitor nu numai în ceea ce privește dezvoltarea comerțului electronic, dar și în domeniul managementului cunoștințelor.

În anul 1994, Nonaka propune o teorie potrivit căreia, la nivelul organizației, cunoașterea este creată printr-o relație strânsă între cunoștințele tacite și explicite. Nonaka a reprezentat viziunea sa asupra procesului de creare de noi cunoștințe sub forma unei spirale care constă în 4 tipuri de conversie a cunoștințelor: *socializare, externalizare, combinare și internalizare (Modelul lui Nonaka pentru crearea cunoștințelor)*.

Aceasta are loc atunci când expertul uman folosește “metafore” pentru a exprima cunoștințe care ar fi greu de reprezentat în absența acestora. Tehnicile de reprezentare a cunoștințelor pot ajuta la articularea și reprezentarea cunoștințelor tacite.

Cel de-al doilea tip de conversie a cunoștințelor, *socializarea*, se referă la crearea de noi cunoștințe tacite pe baza cunoștințelor partajate. Indivizii pot achiziționa cunoștințe tacite prin observare, imitare și practică.

Combinarea cunoștințelor se referă la crearea de noi cunoștințe, prin schimbul și combinarea cunoștințelor explicite deținute de indivizi în cadrul organizațiilor. Schimbul cunoștințelor explicite se poate realiza prin partajarea acestora, sau prin partajarea bazelor de date, a documentelor și a modelelor. Integrarea cunoștințelor partajate și reorganizarea acestora prin sortare, adăugare, recategorizare și recontextualizare vor contribui la crearea de noi cunoștințe explicite.

Al patrulea tip de proces, *internalizarea*, are loc atunci când cunoștințele explicite devin tacite. Acesta este un proces de învățare care constă în modificarea și îmbunătățirea cunoștințelor individuale tacite prin prisma practicilor dintr-un anumit domeniu.

Shu-hsien Liao realizează o etapizare și din punct de vedere al aplicabilității cercetărilor din perioada 1995-2002 și remarcă absența cercetărilor din domeniul diagnosticului financiar.

Literatura de specialitate este marcată de numeroase cercetări care urmăresc reprezentarea conceptelor umane într-o formă accesibilă calculatoarelor. Un studiu realizat demonstrează că, deși, în majoritatea cazurilor, reprezentarea conceptelor încorporează cunoștințe valoroase care pot fi utilizate în procesul de integrare, aceste cunoștințe se concentrează adeseori asupra datelor, ignorând aspecte precum practicile și cunoștințele umane tacite care au condus la colectarea și utilizarea datelor. Această transformare incompletă a cunoștințelor într-o formă care să permită procesarea automată de către calculator, are un impact deosebit în domeniile în care sensul cunoștințelor depinde de perspectiva subiectivă a celui care le utilizează.

Sintetizând cercetările din domeniu, identificăm următoarele grupuri de aplicații și arii de cercetare:

- Cercetări în domeniul teoriei cunoașterii, care acoperă subiecte precum: abordarea cunoașterii la nivelul organizației, cultura organizațională, măsurarea capitalului intelectual, învățarea organizațională;
- Cercetări în domeniul memoriei organizaționale, din cadrul căreia au reieșit sistemele informaționale pentru memoria organizațională. Memoria organizațională cuprinde toate formele de cunoștințe, de la cele explicite până la cele implicite;
- Cercetări în domeniul inteligenței artificiale care vizează subdomenii precum agenții inteligenți și antologiile.

Sistemele dezvoltate ca parte a acestor cercetări își propun să ofere soluții pentru organizarea, formalizarea și stabilirea contextului cunoștințelor.

Orice organizație are o misiune, iar atingerea obiectivelor sale necesită asistență din domenii multiple. Pentru ca managementul cunoștințelor să-și dovedească utilitatea, este

necesară integrarea cu obiectivele și misiunea organizației. Este, de asemenea, importantă, stabilirea priorității acestor obiective organizaționale. Odată ce obiectivele au fost stabilite, este posibilă identificarea cunoștințelor critice pentru organizație.

În ceea ce privește diagnosticul financiar, apreciem că există un nivel suficient de standardizare și obiectivitate, motiv pentru care preluarea cunoștințelor de la expertul uman, deși presupune un grad ridicat de complexitate, poate fi obiectul unui proces structurat și organizat. În cadrul acestei teze vom demonstra că o abordare bazată pe ontologii, în reprezentarea acestor cunoștințe financiare, necesare procesului de diagnostic financiar, este o soluție posibilă și viabilă.

Structurând cercetările recente din domeniul cunoașterii, identificăm următoarele direcții:

Tabelul nr. 1. Evoluția temelor de cercetare în domeniul managementului cunoștințelor

Perioada	Contextul general	Tehnologii
1960-1970	Creșterea numărului organizațiilor de mari dimensiuni Sisteme de procesare a tranzacțiilor	Sisteme expert și pentru managementul cunoștințelor, dezvoltate doar la nivel academic
1980-1989	Globalizare Creșterea interesului pentru organizațiile bazate pe cunoaștere	Utilizarea operațională a sistemelor expert și a sistemelor suport pentru decizie
1990-2000	Creșterea interoperabilității dintre firme Creșterea interesului pentru managementul cunoștințelor	Data Mining Business Intelligence Sisteme pentru managementul documentelor
2000-2010	Web Semantic	Ontologii RDF

Majoritatea studiilor identifică următoarele elemente drept componente de bază ale cunoștințelor: concept și metadată.

Conceptul exprimă existența unei categorii abstracte. Un anumit concept poate avea denumiri diferite în contexte diferite, deși același sens de bază.

Există o serie de viziuni asupra modului în care pot fi captate și reprezentate conceptele mentale. Teoria clasică aristoteliană presupune că apartenența unui concept este definită prin intermediul unor reguli necesare și suficiente, însă în practică, uneori, este dificil de stabilit o definiție consistentă care să permită poziționarea clară a conceptului și modificarea lui ulterioară.

Pe ansamblu, analiza domeniului diagnosticului financiar demonstrează un nivel suficient de stabil al conceptelor, datorat unei practici îndelungate. Ceea ce se poate constata totuși, este, că anumite concepte sunt exemple mai bune ale categoriei lor decât altele, fapt care poate fi explicat prin tendința oamenilor de a clasifica conceptele prin raportarea la un prototip.

Conceptele vor fi raportate la metadate, acestea conținând atributele generice ale conceptului, independent de un anumit context de utilizare a conceptului.

În ceea ce privește managementul cunoștințelor, cercetările ultimilor ani au concluzionat că, acesta presupune îmbinarea a trei procese, aflate în relație evidentă de interdependență:

- Stocarea și accesarea cunoștințelor;
- Partajarea cunoștințelor;
- Sintetizarea cunoștințelor.

Considerând specificul domeniului managementului cunoștințelor și diferențele față de domeniul clasic al managementului datelor, aceste trei procese au ridicat o serie de dispute în

lumea cercetătorilor. Una din principalele provocări o reprezintă găsirea unor mecanisme de interconectare a acestora.

O altă problemă comună abordărilor recente, este aceea că, în cele mai multe cazuri, experții în domeniul ontologiilor sunt cei care determină modul în care poate fi reprezentat un domeniu, și nu cei care activează și dețin cunoștințe tacite extrem de valoroase.

Învățarea organizațională

Prin prisma teoriei generale a sistemelor, putem modela orice organizație ca pe un sistem social deschis, adaptativ, cu diverse grade de permeabilitate la influențele din mediu, dar, în același timp, trebuie considerat și aspectul său dinamic. Evoluția și viabilitatea acestui sistem sunt determinate de modificările care se produc în interiorul său, în relațiile cu mediul extern.

Totodată, organizația poate fi privită și ca fiind un sistem cu abilități de auto-reglare și auto-organizare, care are capacitatea de a face față diferitelor influențe din exterior și din interior. Ca sistem autoreglabil, organizația acționează în concordanță cu un ansamblu de norme și valori și se autoreglează în funcție de mai multe elemente. Auto-organizarea exprimă capacitatea organizației de a reface echilibrul în raport cu perturbațiile detectate, în timp ce autoinstruirea reflectă capacitatea pe care o are de a folosi experiențele anterioare, în vederea optimizării propriiei activități.

Organizațiile bazate pe cunoaștere sunt actorii inteligenți ai societății informaționale și au un rol determinant în afirmarea acesteia ca societate a cunoașterii. În funcționarea unei asemenea organizații, determinante sunt procesele desemnate generic prin sintagma celor „3 I”, respectiv inovare (crearea de cunoștințe noi), învățare (asimilarea de cunoștințe noi) și interactivitatea partenerială referitoare la cunoaștere.

Conceptul de organizație bazată pe cunoaștere își are originile în anii 1984-1988 și a înregistrat, de atunci, faze succesive de cristalizare. Astfel, Huber și-a pus în mod explicit probleme legate de natura și proiectarea organizațiilor „post-industriale”, sesizând necesitatea unui model organizațional propriu noului tip de societate care îi succede celei industriale.

Câteva ani mai târziu, ideea de organizație bazată pe cunoaștere se regăsește în cadrul a două abordări, care îi explică determinismul fie pornind de la factori tehnologici, fie de la factori organizaționali, fiecare din ele propunând și soluții specifice de operaționalizare.

De pe pozițiile promotorilor tehnologiei informatice, Holsapple și Whinston definesc organizația bazată pe cunoștințe drept „o colectivitate de lucrători cu muncă de concepție, interconectați printr-o infrastructură computerizată”; autorii consideră că existența unei asemenea organizații necesită un demers explicit de proiectare și realizare, cu aplicații ale inteligenței artificiale.

De pe pozițiile celeilalte abordări, cea managerială, Drucker prezintă firma bazată pe informații drept modelul organizațional al secolului al XXI-lea și îi preconizează principalele caracteristici: componență dominată de profesioniști, numărul redus al nivelurilor intermediare de conducere ierarhică, asigurarea coordonării prin mijloace de factură non-autoritară (standarde, norme, reguli de cooperare).

Diversitatea de viziuni a condus la un pluralism terminologic constând în utilizarea paralelă de noțiuni precum „*organizație centrată pe memorie*”, „*firmă intelectual-intensivă*”, „*organizație inteligentă*”.

În esență, întregul spectru al cunoștințelor existente la nivelul unei organizații poate fi clasificat în cunoștințe tacite și explicite. Prima categorie, cunoștințele tacite, își are originile în experiența personală și profesională a fiecărui individ, și este compusă atât din elemente cognitive, cât și tehnice. Putem enumera în această categorie cunoștințe precum: capacitatea managerului de a aplica modelele decizionale, interpretarea pe care un manager o poate da unui anumit raport intern, etc.

Cea de-a doua dimensiune a cunoștințelor, cele explicite sunt mult mai ușor de exprimat și reprezentat, fiind adeseori incluse în manualele, codurile, metodologiile interne ale fiecărei organizații. Prin formalizarea acestor cunoștințe în diverse documente, organizația se asigură că aceasta va persista și în cursul diverselor schimbări intervenite la nivelul unei organizații, prin fluctuațiile datorate plecării anumitor angajați. Literatura de specialitate prezintă cazul particular al restaurantului McDonald's care captează în manualele sale operaționale toate aspectele legate de managementul restaurantului, incluzând aspecte legate de nutriție, igienă, marketing, social și contabilitate.

Concluzii

Putem aprecia că, în prezent, informația contabilă este ușor accesibilă la nivelul organizației datorită sistemelor informatice integrate.

Pe măsură ce managerii devin conștienți de importanța pe care cunoștințele o au pentru organizație, aceștia vor căuta cele mai potrivite metode și instrumente pentru captarea, conservarea și diseminarea acestora. Cercetările axate pe domeniul inteligenței artificiale își aduc aportul la dezvoltarea unor instrumente și metode pentru facilitarea acestui proces.

Cunoștințele angajaților sunt pierdute adeseori în mediul dinamic care caracterizează mediul de afaceri de astăzi. Adeseori, cei care rămân în organizație nu sunt conștienți de volumul mare de resurse ascunse în diverse medii de stocare (documente, baze de date). Este adevărat că o parte importantă a cunoștințelor este tacită și este pierdută în momentul în care acești angajați părăsesc organizația, dar pe de altă parte o mulțime de documente, rapoarte și proceduri scrise sunt disponibile.

În cazul informației contabile, necesară în procesul de diagnostic și previziune, este deosebit de important ca aceasta să nu se irosească prin arhivare și stocare necorespunzătoare. Aceste rapoarte conțin informații extrem de valoroase, deoarece oferă o imagine asupra stării anterioare a organizației și a evoluției acesteia, ambele deosebit de utile pentru procesul de previziune.

Referințe bibliografice

1. S. Ba, K. R. Lang, A. B. Whinston, Enterprise decision support using intranet technology, Decision Support Systems 20, 1997
2. Clark, Kendall, SPARQL: Web 2.0 Meets the Semantic Web, O'Reilly, <http://www.Oreillynet.Com/pub/wlg/7823>
3. Eriksson, H. Using JessTab to integrate Protégé and Jess. IEEE Intelligent Systems, 18 (2), pp 43–50, 2003
4. F. Lampathaki, et al., Business to business interoperability: A current review of XML data integration standards, Elsevier, Computer Standards & Interfaces, 2009
5. I. Nonaka, A dynamic theory of organizational knowledge creation, Organization Science 5 (1), 14–37, 1994.
6. H. A. M. Daniels, A. J. Feelders, Theory and methodology: a general model for automated business diagnosis, European Journal of Operational Research, 130: 623-637, 2001.
7. Jelena Jovanovic', Dragan Gas'evic, Achieving knowledge interoperability: An XML/XSLT approach, Elsevier, issue 29 , ISSN 535–553, 2005
8. M. Spies, An ontology modeling perspective on business reporting, Information Systems, Elsevier, 2009
9. Riichiro Mizoguchi, Tutorial on ontological engineering, The Institute of Scientific and Industrial Research, University of Osaka
10. Shu-hsien Liao, Knowledge management technologies and applications – literature review from 1995 to 20002, Expert Systems with Applications 25, p 155-164, 2005
11. ***http://briefs.Cs.Hut.Fi/phase8/Ontologies_and_KB/kbdocumentation.Html

DEZVOLTAREA ORGANIZAȚIONALĂ ȘI ATITUDINEA FAȚĂ DE RISC - ÎNTRE FORMALIZAREA EXCESIVĂ A PROCESULUI ȘI ACȚIUNEA PE BAZĂ DE INTUIȚIE

ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT AND ATTITUDE TOWARDS RISK - BETWEEN EXCESSIVE FORMALIZATION OF THE PROCESS AND ACTION BASED ON INTUITION

MAREȘ Valerica

Academia de Studii Economice, Facultatea Contabilitate și Informatică de Gestiune

MAREȘ Marius Daniel

Universitatea Spiru Haret, Facultatea Management Financiar Contabil

e-mail: maresvalerica@yahoo.com, mdmares.mfc@spiruharet.ro

Rezumat. Prin această lucrare autorii realizează o prezentare a atitudinii față de risc a unei organizații, urmărind în principal înțelegerea riscurilor la care este expusă o organizație, astfel încât acestea să poată fi administrate, procesele de identificare, analiză și răspuns la riscurile potențiale ale unui sistem informațional sau unui proiect. Riscul în activitatea unei firme se referă la probabilitatea de a nu se respecta obiectivele stabilite în termeni de performanță (nerealizarea standardelor de calitate), program (nerespectarea termenului de execuție) și cost (depășirea bugetului).

Managerii unei organizații nu trebuie să se limiteze la a trata consecințele unor evenimente care s-au produs. Tratarea consecințelor nu ameliorează cauzele și, prin urmare, riscurile materializate deja se vor produce și în viitor, de regulă, cu o frecvență mai mare și cu un impact crescut asupra obiectivelor. Managerii trebuie să adopte un stil de management reactiv, ceea ce înseamnă că este necesar să conceapă și să implementeze măsuri susceptibile de a atenua manifestarea riscurilor.

Reacția orientată spre viitor permite organizației să stăpânească, în limite acceptabile, riscurile trecute, ceea ce este același lucru cu creșterea șanselor de a-și atinge obiectivele.

Abstract. In this paper the authors carried out a presentation of alertness risk an organization, mainly aiming at understanding the risks to which it is exposed to an organization so that they can be managed, the processes of identification, analysis and response to the potential risks of an information system or a project. The risk in the activity of a company refers to the probability of failing to comply with the objectives set in terms of performance (deviations from quality standards) program (non-compliance with the term of execution) and cost (budget overrun).

Managers of an organization should not be confined to dealing with the consequences of events that have occurred. The consequences of not treating relieves causes and hence the risks materialized already will be in the future, usually with a higher frequency and with an increased impact on targets. Managers must adopt a reactive management style, which means that it is necessary to design and implement measures likely to mitigate the risks.

Forward-looking reaction allows the Organization to master, within acceptable limits, other risks, which is the same as increasing the chances to achieve your goals.

Cuvinte-cheie: atitudine față de risc, management proactiv, risc financiar la nivel macroeconomic și microeconomic

JEL Classification: J53, L21, M12, M54, O15

Introducere

Managementul riscului se referă la transpunerea unui aspect de business în toate scenariile posibile. Este vorba de o atitudine prevăzătoare și de credința în posibilitatea de materializare a unui risc. Plecând de la această atitudine, se ia o decizie constructivă pentru eliminarea sau diminuarea pagubelor care ar putea să apară în urma riscului respectiv.

Astfel, managementul riscului devine un proces de identificare, analiză și răspuns la riscurile potențiale ale unei organizații, unui sistem informațional sau unui proiect.

În România, companiile care alocă resurse către zona de management al riscului sunt cele din domeniul financiar-bancar, IT, dar și autoritățile din subordinea Guvernului. Din păcate, organizații din alte zone de activitate, cum ar fi companiile de construcții sau ONG-urile nu consideră alocarea de resurse spre zona de management al riscului ca fiind o necesitate.

Scopul general al managementului riscului este acela de a ajuta înțelegerea riscurilor la care este expusă o organizație, astfel încât să poată fi administrate.

În funcție de momentul în care se analizează riscurile, există scopuri pre-eveniment (înainte ca riscul să materializeze), când se urmărește evitarea producerii riscului și scopuri post-eveniment (riscul s-a materializat deja), când se urmărește asigurarea continuității afacerii, a supraviețuirii companiei.

Principalul avantaj al unui program de management al riscului este eficiența economică prin care managerii conștientizează riscurile la care este expusă organizația și le administrează corespunzător, astfel încât acestea să nu se materializeze.

Conținutul articolului

Managementul riscului este o obligație a întregii echipe a unei companii⁴⁴. Acest aspect trebuie completat prin existența unui departament de management al riscului sau măcar a unei persoane care să aibă atribuții în această direcție.

În unele cazuri, poate să existe un anumit nivel de risc acceptat, în conformitate cu specificațiile unui standard. Este o situație întâlnită în sectorul financiar-bancar sau în marile companii care apelează la un audit extern. Conformitatea dă un plus de valoare imaginii în fața clienților, a partenerilor de afaceri.

Un manager poate avea una din următoarele *trei atitudini față de risc*: asumarea riscului, respingerea riscului sau indiferența față de risc. Atunci când se administrează riscul și se dorește obținerea unui răspuns în funcție de cele trei atitudini, reacțiile oamenilor de afaceri pot fi următoarele:

- Evitarea riscului: managerii sau antreprenorii consideră că expunerea la risc este mult prea mare și atunci decid înlocuirea factorului care ar putea cauza riscul. Acest lucru poate însemna evitarea unei acțiuni, schimbarea unui furnizor, reconfigurarea unui proces etc. Însă, trebuie să se țină cont de faptul că nu pot fi evitate sau eliminate toate riscurile. De cele mai multe ori, evitarea tuturor riscurilor ar presupune schimbarea scopului proiectului, reconfigurarea completă a activităților sau a planificării calendaristice, modificarea bugetului sau a deciziilor legate de alte achiziții.
- Atenuarea sau diminuarea efectelor: presupune reducerea expunerii la risc prin scăderea probabilității de apariție a acestuia. De exemplu, folosirea unei tehnologii care a demonstrat de multe ori că poate fi de încredere.

⁴⁴ Nicolescu Ovidiu, *Metodologii manageriale*. Ediție nouă, editura Universitară, București 2011

- Acceptarea riscului: reprezintă acceptarea consecințelor și reprezintă o metodă de răspuns mai ales atunci când riscurile sunt necunoscute echipei de proiect sau atunci când avantajele obținute în caz de nematerializare a riscului ar fi imense.
- Transferul riscului: presupune contractarea unei polițe de asigurare sau externalizarea unui serviciu. De regulă, această practică atrage alte riscuri, provenite din activitatea de externalizare sau rezultate din contractele de asigurare.

Procesul de management al riscului cuprinde trei faze: identificarea riscului, analiza riscului și reacția la risc. Identificarea riscului se realizează prin întocmirea unor liste de control, organizarea unor ședințe de identificare a riscurilor și analiza documentelor arhivate. Analiza riscului utilizează metode cum sunt: determinarea valorii așteptate, simularea Monte Carlo și arborii decizionali. Reacția la risc cuprinde măsuri și acțiuni pentru diminuarea, eliminarea sau repartizarea riscului.

În faza de identificare a riscului se evaluează pericolele potențiale, efectele și probabilitățile de apariție ale acestora pentru a decide care dintre riscuri trebuie prevenite, eliminându-se riscurile neconcordanțe, respectiv acele elemente de risc cu probabilități reduse de apariție sau cu un efect nesemnificativ.

Identificarea riscurilor trebuie realizată în mod regulat. Aceasta trebuie să ia în considerare atât riscurile interne, cât și pe cele externe. Riscurile interne sunt riscuri pe care echipa managerială le poate controla sau influența, în timp ce riscurile externe nu se află sub controlul acesteia.

Riscurile interne sunt de obicei legate de neclaritatea obiectivelor sau a priorităților, lipsa de coerență în ceea ce privește caietele de sarcini, definirea imprecisă a unor responsabilități/activități în cadrul companiei, riscul tehnologic, de producție, inovație-modernizare, tehnic: incompatibilitatea între tehnologiile vechi și cele noi.

Cel mai important *risc extern* este reprezentat de competiția entităților. Un alt risc extern major este cel politic, care apare în urma schimbărilor frecvente ale regimului politic și ale structurii guvernului conducând la nesiguranță în lumea afacerilor, incluzând: modul de impozitare; tarifele și alte bariere de comerț; modul de angajare al personalului; convertibilitatea și schimbul valorii monetare; licențe/monopoluri; sănătate/mediu și siguranță; naționalizare/expropriere.

Tot din categoria riscurilor externe fac parte riscurile comerciale, cu referire la nivelul costurilor, al crizelor economice, al materialelor neprelucrate, embargouri, blocaje economice, riscurile comunitare care presupun întreruperea serviciilor esențiale (apă, electricitate), riscuri de reglementare fac apel la interziceri de transferuri valutare, anulări de autorizații de import, riscuri de mediu.

În funcție de modul lor de producere, putem identifica două categorii majore de riscuri:

- *Riscuri pure* – reprezintă consecințe ale unor evenimente accidentale ce nu pot fi prevăzute (uragane, cutremure, incendii, inundații, războaie, atentate etc.);
- *Riscuri speculative* – sunt legate de deciziile luate în cadrul unei companii, fiind evenimente cu o mare probabilitate de apariție, depinzând în mare măsură și de o serie de factori externi care influențează aceste procese.

Riscul poate fi identificat folosind diferite metode:

- ✓ întocmirea unor liste de control care cuprind surse potențiale de risc, cum ar fi: condiții de mediu, rezultatele așteptate, personalul, modificări ale obiectivelor, erorile și omisiunile de proiectare și execuție, estimările costurilor și a termenelor de execuție etc.;
- ✓ analiza documentelor disponibile în arhiva firmei, pentru identificarea problemelor care au apărut în situații similare celor curente;
- ✓ utilizarea experienței personalului direct productiv (șefi de secții și de echipe) prin invitarea acestora la o ședință formală de identificare a riscurilor. De multe ori oamenii de pe teren sunt conștienți de riscuri și probleme pe care cei din birouri nu le

sesizează. O comunicare eficientă teren - birouri este una dintre cele mai bune surse de identificare și diminuare a riscurilor;

- ✓ identificarea riscurilor impuse din exterior (prin legislație, schimbări în economie, tehnologie, relații cu sindicatele) prin desemnarea unei persoane care să participe la întrunirile asociațiilor profesionale, la conferințe și care să parcurgă publicațiile de specialitate.

Realizarea obiectivelor și proiectelor unei organizații presupune identificarea și asumarea unor riscuri multiple, cum ar fi: schimbările de mediu sau interne, conceperea unor strategii nerealiste, erori și omisiuni în proiectare și execuție etc. Riscul apare atunci când un eveniment se produce sigur, dar rezultatul acestuia este nesigur; efectul unui eveniment este cunoscut, dar apariția evenimentului este nesigură; atât evenimentul, cât și efectul acestuia sunt incerte.

Riscul în activitatea unei firme se referă la probabilitatea de a nu se respecta obiectivele stabilite în termeni de *performanță* (nerealizarea standardelor de calitate), *program* (nerespectarea termenului de execuție) și *cost* (depășirea bugetului).

Elementul de risc este orice element care are o probabilitate măsurabilă de a devia de la plan. Strategiile, planurile și programele firmei constituie elemente care permit prefigurarea realității și apoi confruntarea realizărilor efective cu rezultatele așteptate. Pentru realizarea obiectivelor firmei este necesară derularea unor seturi de activități.

Faza de *analiză a riscului* ia în considerare riscurile identificate în prima etapă și realizează o cuantificare aprofundată a acestora. Pentru analiza riscului se folosește un instrumentar matematic divers, mergând de la analiza probabilistică la analiza Monte Carlo. Alegerea instrumentarului matematic trebuie să fie adaptată necesităților analizei și să țină seama de acuratețea datelor disponibile.

Cea mai simplă metodă de cuantificare a riscurilor este aceea a *valorii așteptate* (VA), care se calculează ca produs între probabilitățile de apariție ale anumitor evenimente și efectele acestora:

$VA(a) = P(a) \times E(a)$, unde: $VA(a)$ = valoarea așteptată a evenimentului, $P(a)$ = probabilitatea de apariție a evenimentului (a), $E(a)$ = efectul apariției fenomenului (a),

Având în vedere faptul că estimarea probabilităților este un proces cu un grad mare de subiectivitate, rezultatele obținute prin metoda valorii așteptate sunt de obicei utilizate ca date de intrare pentru analize ulterioare.

Simulările constituie o metodă avansată de cuantificare a riscurilor care utilizează un model al unui sistem pentru a analiza performanțele sau comportamentul sistemului. Cel mai des se folosește simularea Monte Carlo a programului de execuție și a costurilor asociate activităților, furnizând ca rezultat un grafic care prezintă o distribuție statistică a rezultatelor.

Arborii decizionali sunt instrumente care descriu interacțiunile cheie dintre decizii și evenimentele aleatoare, așa cum sunt percepute de către decidenți. Reacția la risc este faza de acțiune din cadrul ciclului managementului riscului, în care se încearcă să se elimine riscurile să se reducă riscurile și/sau să se repartizeze riscurile.

Eliminarea riscurilor are scopul de al îndepărta, Echipa managerială sau întreprinzătorul poate să nu inițieze o anumită tranzacție sau afacere; să stabilească un preț foarte mare, care să acopere riscurile; să condiționeze oferta, remarcând faptul că cele mai multe dintre opțiunile care elimină riscul tind să scoată organizația din afaceri.

Diminuarea riscurilor se poate realiza printr-o serie de instrumente cum sunt:

1. *programarea*. Dacă riscurile sunt legate de termenul de execuție, programarea științifică a activităților cu ajutorul graficelor rețea poate diminua riscurile în limite rezonabile;

2. *instruirea*. Multe riscuri sunt legate de securitatea muncii, influențând productivitatea și calitatea lucrărilor. Prin programe de instruire și conștientizare în domeniul securității muncii se poate reduce probabilitatea producerii accidentelor și efectul acestora;

3. *reproiectarea*. Riscurile pot fi de multe ori diminuate printr-o reproiectare judicioasă a echipelor de muncă, fluxurilor de materiale, folosirii echipamentelor și a forței de muncă.

Repartizarea riscurilor este un instrument de management al riscului, care utilizează divizarea riscului către părțile care vor accepta o parte sau întreaga responsabilitate pentru consecințele riscului. Repartizarea riscului trebuie să se facă ținându-se seama de comportamentul față de risc al diferitelor organizații implicate. Regula generală de alocare a riscului este să se aloce riscul părții care poate să îl suporte și să îl controleze cel mai bine.

Un proces formalizat de management al riscului va da rezultate pozitive numai dacă ia în considerare toate aspectele acestuia. Performanța în procesul de management al riscului este dată de calitatea managerilor și a personalului implicat, mai ales de cea mai slabă componentă structurală din cadrul său. Managerii firmei trebuie să se asigure că echipa care realizează managementul riscului este competentă și a găsit o cale de mijloc între tehnicizarea excesivă a procesului și acțiunea pe bază de intuiție.

Cea mai întâlnită metodă de identificare a unui risc este *lista de control* (checklist), deoarece se bazează pe un standard ce consideră că un proces trebuie să se comporte într-un anumit mod. Astfel, managerul de risc verifică în ce măsură corespunde realitatea cu ceea ce declara standardul (oricare ar fi el) ca fiind în limitele normale.

Dar acest lucru nu este suficient, pentru că, de obicei, standardele sunt fie generale, nefiind capabile să surprindă toate aspectele particulare ale unei organizații, fie particulare, orientate spre un anumit domeniu.

În etapele de identificare a riscului trebuie să se analizeze și documentele disponibile în organizație, datele istorice ale companiei și studiile de caz (experiența proprie sau a altor organizații), consultarea experților interni și externi, realizarea de inspecții în diverse unități ale organizației (cele considerate ca fiind expuse la risc), tehnicile de brainstorming sau interviul cu angajații.

Managementul riscului trebuie să reprezinte o practică prezentă sau măcar despre care să se vorbească în orice organizație. Dimensiunea pe care îl va avea efortul de implementare diferă de la organizație la organizație, în funcție de domeniul de activitate și de mărimea acesteia. Este obligatoriu să se identifice riscurile, evaluarea calitativă și/sau cantitativă, dezvoltarea și implementarea unui plan de răspuns la risc, controlul răspunsului la risc, monitorizarea riscurilor identificate, mediul intern și extern, precum și identificarea unor noi situații de risc. Anticipând evenimentele viitoare, beneficiile pot fi imense: certitudine privind condițiile de piață, avantaj competițional, înțelegerea mediului intern și extern în care firma își desfășoară activitatea, anticiparea situațiilor de criză, evitarea fraudelor.

Viitorul unei afaceri depinde de strategie, de obiective. Strategia și obiectivele țin de decizii manageriale. Deciziile sunt/pot fi luate în condiții de certitudine, în condiții de incertitudine și/sau în condiții de risc. Atunci când perioada de criză a fost anticipată și s-a conștientizat iminența ei, dar și atunci când nu a fost anticipată, însă conducerea afacerii s-a gândit la posibilitatea apariției unui astfel de scenariu, apare o altă față a planului de management al riscului: planul de asigurare a continuității afacerii și planul de recuperare în caz de dezastru.

Planul de asigurare a continuității afacerii poate fi unul simplu, care să se reducă la asigurarea existenței unui fond de rezervă, sau unul mai complex, care să prevadă, de exemplu, implementarea din timp a tehnicilor de backup a informațiilor vitale ale organizației.

Cel mai bun cadru pentru a aplica oricare dintre aceste instrumente este analiza valoare-vulnerabilitate-risc. Mai exact, se scot în evidență bunurile, valorile organizației. Pentru fiecare bun se derulează o analiză a vulnerabilităților, unde vulnerabilitatea presupune absența unei măsuri de control, de protejare a valorii. Apoi se identifică sursele de risc intern sau extern organizației.

Managementul are de îndeplinit un rol critic atunci când lucrurile nu merg în direcția cea bună și trebuie operate schimbări. Pentru ca schimbarea să fie efecă, este esențial ca problemele să fie corect identificate și ca rezultatele oricărei acțiuni de schimbare să fie evaluate în mod adecvat. Culegerea de informații și analizarea lor permite reformularea

problemei astfel încât aspectele centrale pot fi urmărite în etapele de planificare a acțiunii și de desfășurare a acțiunii propriu-zise. Alegând criteriul potrivit, acțiunile ce vizează schimbarea pot fi analizate în termenii rezultatelor lor.

Schimbarea poate avea loc la nivel individual sau la nivel de grup. Indiferent de nivelul către care este orientată schimbarea, strategiile de schimbare trebuie să țină cont de nevoile oamenilor.

Schimbarea implică de obicei un nivel ridicat de neliniște/anxietate. Deși un număr de motive pot explica rezistența la schimbare, neliniștea poate persista chiar în ciuda acordului cu privire la nevoia de schimbare și la acțiunea care urmează a se desfășura. În acest caz, managementul neliniștii/anxietății este la fel de important ca managementul schimbării în sine. Uneori managerul este conștient de nevoia de schimbare, dar ceilalți membri ai organizației nu conștientizează acest fapt. Modelele de disparitate reprezintă un mod de a crea conștiința diferenței dintre condițiile existente și cele ideale. Instrumentele de creare a conștiinței acestei disparități includ filme, prezentări, literatură de specialitate, feedback interpersonal, sondaje și rapoarte.

Pentru inițierea schimbării este nevoie de îndeplinirea a două condiții: nevoia resimțită de schimbare și implicarea celorlalți. Pentru menținerea schimbării se impune respectarea a patru condiții: planurile să fie specifice, o mai mare satisfacție a celor care întreprind acțiunea de schimbare, reîntărirea schimbării în sistemul de sprijin social și angajamentul pe plan intern față de schimbare/implicarea în schimbare.

În momentul selectării unui plan de acțiune este importantă identificarea cauzei problemei, observarea constrângerilor temporale și a celor financiare, și obținerea sprijinului oamenilor cheie. De asemenea, este importantă conștientizarea faptului că schimbarea planificată poate avea efecte secundare, fiind utilă anticiparea efectului de împrăștiere/ răspândire.

Cele mai multe acțiuni de schimbare implică schimbări în sistemele organizației. Sistemele includ toate modalitățile prin care organizația obține rezultatele sale. Cultura, pe de altă parte, reflectă convingerile fundamentale împărtășite de membrii organizației. În timp ce schimbarea sistemelor organizației este relativ ușor de făcut, schimbarea culturii implică lucrul cu valorile, fiind un proces mult mai dificil. Accesul la informație și recunoașterea drepturilor celorlalți de a accepta/refuza schimbarea sunt elemente esențiale pentru dreptul etic al conducerii de a face schimbări. Ignorarea acestor drepturi creează sentimentul de manipulare.

Cea mai critică funcție a unui manager trebuie exercitată atunci când obiectivele organizaționale nu sunt îndeplinite și se impune o schimbare. Uneori, poate să apară o condiție care impune o modificare sau o îmbunătățire a situației datorită faptului că obiectivele organizaționale nu sunt atinse. Dezvoltarea organizațională este termenul folosit pentru a descrie acțiunea sistematică menită să elimine aceste condiții care reduc eficacitatea angajaților dintr-o organizație.

Schimbarea planificată este termenul folosit pentru descrierea acestui proces sistematic de rezolvare a problemelor organizației, fie că acestea sunt relativ lipsite de importanță, fie că au o mare importanță. Managerii sunt cei chemați să conducă și să direcționeze acest efort al schimbării planificate.

În planificarea schimbării, trebuie avută în vedere distincția existentă între schimbarea *planificată* și schimbarea *neplanificată*. Schimbările neplanificate survin frecvent, uneori în mod aleator, în toate organizațiile. Cele mai multe accidente, decese, schimbări economice sau războaie nu pot fi prevăzute, așa cum nu poate fi anticipat efectul pe care acestea îl pot avea asupra rezultatelor obținute de organizație. Schimbarea planificată reprezintă o strategie conștientă, predeterminată de acțiune în vederea atingerii anumitor obiective dorite. Provocarea căreia trebuie să-i facă față managerul este conducerea schimbării planificate.

Toate strategiile de schimbare planificată încep cu o situație/împrejurare a cărei îmbunătățire este cerută de cineva. Succesul unui plan de schimbare depinde de gradul în care toți cei implicați conștientizează existența problemei, o definesc în același fel și cad de acord că

este necesară îmbunătățirea stării de fapt. Programele de schimbare eșuează rapid dacă oamenii privesc în mod diferit problema sau nu admit existența acesteia. Identificarea problemei presupune consensul general cu privire la natura și la cauza acesteia.

Strategia începe cu *identificarea problemei* într-un mod cât mai clar posibil.

Pasul al doilea, *culegerea informațiilor*, care ține cont de faptul că informațiile precise sunt esențiale pentru producerea schimbării, deoarece acestea permit descrierea naturii și cauzei problemei. Deși există surse de date primare și secundare, informațiile culese din sursele primare tind să fie mai precise.

Sursele primare de date. Au ca cea mai bună sursă observarea directă, orientată către culegerea de informații directe despre evenimentele curente. Deși nu este foarte complicată, observarea directă realizată de o persoană competentă este de obicei suficientă pentru descoperirea cauzei unei probleme. Interviuurile sau comentariile scrise ale celor direct implicați constituie o sursă primară de date, dar utilizarea interviurilor, chestionarelor și a sondajelor nu reflectă întotdeauna în totalitate adevărul. Dacă cel care oferă informațiile se simte amenințat de intervievator sau se teme că datele ar putea fi utilizate greșit sau în detrimentul său, informațiile pot fi imprecise, motiv pentru care este de preferat să se utilizeze o persoană din afara organizației (un consultant sau un specialist în resurse umane) pentru realizarea interviului sau a sondajului.

Surse secundare de date. Acestea includ alte surse de date decât observarea directă sau discuția cu cei direct implicați, cum ar fi, de exemplu, obținerea de informații de la o persoană neimplicată direct, dar care a discutat cu cineva direct implicat în problemă. Înregistrările și rapoartele reprezintă surse secundare care reflectă realitatea, dar pot fi falsificate, incomplete sau adaptate pentru a oglindi un anumit punct de vedere.

Pasul al treilea, *analizarea informațiilor*, are în vedere faptul că pentru diagnosticarea unei probleme este necesară măsurarea frecvenței (de câte ori s-a spus ceva sau de câte ori a apărut o situație) și a intensității (cât de puternice sunt sentimentele oamenilor în raport cu ceva).

După măsurarea frecvenței și a intensității este utilă clasificarea informațiilor în trei categorii: tipul A – o situație care poate fi schimbată sau asupra căreia se poate acționa în mod direct; tipul B – o situație care poate fi rezolvată de cineva care trebuie influențat de cel care culege informațiile și tipul C – situații de neschimbat cărora trebuie să li se facă față.

Pasul al patrulea, *reformularea problemei*, apare ca rezultat al analizării informațiilor, problema este privită din perspectiva noilor informații, și este reformulată. Reformularea arată că planul de acțiune trebuie să țină seama de aspectele tehnologice, de conflictele dintre departamentele organizației și trainingul inadecvat.

Pasul al cincilea, *planul de acțiune pentru rezolvarea problemei*, utilizează un proces creativ adresat tipului de acțiune de schimbare care va trebui desfășurat pentru a asigura cele mai mari șanse de reducere sau eliminare a problemei.

Pasul al șaselea, *desfășurarea acțiunii*, urmărește implementarea acesteia, acțiune care pentru o finalizare cu succes a programului de schimbare trebuie să dispună de resursele suficiente, de timp și de angajarea personalului implicat în asigurarea impactului optim.

Pasul al șaptelea este *evaluarea acțiunii*, care determină în avans succesul/eșecul acesteia. În mod ideal, planul ar trebui să fie monitorizat cu atenție pentru a evalua impactul real al acțiunii asupra celor implicați. Evaluarea poate indica faptul că problema încă există datorită faptului că secvența inițială diagnostic-planificarea acțiunii a fost greșită sau că au apărut noi factori care impun un alt plan.

Din punct de vedere statistico-matematic, *analiza riscului unei activități financiare* presupune evaluarea probabilității de a obține anumite rezultate favorabile (câștig) sau nefavorabile (pierdere), ținând cont de evenimente viitoare incerte și probabile. Printre dificultățile întâmpinate atunci când este evaluat riscul financiar se pot menționa lipsa informațiilor sau gradul lor de disponibilitate pentru a determina distribuția de probabilitate a

fenomenului economic analizat. De asemenea, identificarea și cuantificarea riscului financiar nu înseamnă și eliminarea acestuia, dar furnizează elementele necesare managementului riscului financiar. Riscul este utilizat în situațiile în care sunt posibile mai multe rezultate și despre care există o experiență anterioară relevantă pentru a defini un model statistic, care să permită o predicție asupra rezultatelor posibile. Incertitudinea există în situațiile în care sunt posibile mai multe rezultate, dar nu se dispune de informație suficientă pentru modelul statistic de decizie.

Câteva din principalele categorii de risc financiar referitoare la mediul macroeconomic sunt următoarele: • riscul de țară; • organizarea, funcționarea și controlul sistemului financiar-bancar; • Stabilitatea și flexibilitatea legislației și a sistemului juridic; • organizarea și funcționarea sistemului de asigurări; • evoluția economică generală și evoluția inflației; • dinamica dobânzilor pe piața internă sau externă.

La nivel micro-economic, riscurile financiare pot fi legate de: • managementul activităților economice ale partenerilor de afaceri; • imobilizări de fonduri sau lipsa de lichidități; • pregătirea profesională și abilitatea în afaceri a partenerilor; • moralitatea și comportamentul în afaceri al partenerilor.

În continuare prezentăm un model general al adoptării deciziilor de evitare, atenuare sau eliminare a riscurilor financiare, care are următoarele componente:

1. *Identificarea obiectivelor* - Un obiectiv (sau o țintă) pe care decidentul speră să-l atingă, cum ar fi maximizarea profitului sau a valorii actuale a cash-flowului. Cuantificarea unui obiectiv înseamnă, în unele situații, determinarea unei *funcții obiectiv*, care va fi utilizată pentru evaluarea acțiunilor posibile și ca bază pentru alegerea celei mai bune alternative.
2. *Determinarea acțiunilor posibile*. Căutarea acțiunilor alternative posibile, care să asigure realizarea obiectivului.
3. *Identificarea stărilor naturii*. Deoarece problemele de decizie financiară sunt definite într-un mediu de incertitudine, este necesar să se ia în considerare toți factorii necontrolabili care nu pot fi ținuti sub control de către decident și care ar putea să apară pentru fiecare acțiune posibilă identificată. Acești factori necontrolabili constituie evenimente sau stări ale naturii.
4. *Stabilirea rezultatelor posibile*. Ca urmare a diferitelor combinații posibile dintre acțiuni și stările naturii, rezultă un set de rezultate posibile. Fiecare rezultat este condiționat de o anumită acțiune și o anumită stare a naturii.
5. *Măsurarea valorii riscului*. Este o măsură a pierderii (sau utilității) pentru fiecare rezultat posibil, în funcție de obiectivele decidentului. Pierderea în modelele de decizie financiară este de natură monetară, cum ar fi profitul sau cash-flow-ul.
6. *Alegerea acțiunii optime*. Este acțiunea care conduce la atingerea obiectivului decidentului, în condiții de pierdere minimă.

Conform standardului 11 referitor la *managementul riscurilor* și a *Codului controlului intern*, aprobat inițial prin Ordinul MFP nr. 946⁴⁵ din 4 iulie 2005, fiecare entitate publică are obligația de a analiza sistematic, cel puțin o dată pe an, riscurile legate de desfășurarea activităților sale, să elaboreze planuri corespunzătoare în direcția limitării posibilelor consecințe ale acestor riscuri și să numească responsabili pentru aplicarea planurilor respective.

Înșușirea unui sistem coerent de concepte și de reguli unanim acceptate pe plan internațional, actualizat prin Ordinul MFP nr.1423⁴⁶ din 30.10.2012, în condițiile integrării României în Uniunea Europeană devine indispensabilă aplicarea practicii organizaționale actuale în sectorul public.

⁴⁵ Publicat în Monitorul Oficial nr. 675 din 28 iulie 2005

⁴⁶ Publicat în Monitorul Oficial nr. 793 din 26 noiembrie 2012

Concluzii

În managementul riscurilor, nu modelele și tehnicile sunt cele mai importante, ci atitudinea față de risc, iar aceasta este, în primul rând, un aspect al culturii organizaționale ce se formează în timp, și nu un rezultat al unor norme imperative.

Orice manager trebuie să-și pună problema de a gestiona amenințările, deoarece, în caz contrar, neatingându-și obiectivele, s-ar descalifica, sau de a fructifica oportunitățile în beneficiul organizației, dovedindu-și eficiența. Dacă incertitudinea este o realitate cotidiană, atunci și reacția la incertitudine trebuie să devină o preocupare permanentă, iar managementul riscurilor vizează:

a) Managementul riscurilor impune modificarea stilului de management

Managerii unei organizații nu trebuie să se limiteze la a trata, de fiecare dată, consecințele unor evenimente care s-au produs. Tratarea consecințelor nu ameliorează cauzele și, prin urmare, riscurile materializate deja se vor produce și în viitor, de regulă, cu o frecvență mai mare și cu un impact crescut asupra obiectivelor. Managerii trebuie să adopte un stil de management reactiv, ceea ce înseamnă că este necesar să conceapă și să implementeze măsuri susceptibile de a atenua manifestarea riscurilor.

Reacția orientată spre viitor permite organizației să stăpânească, în limite acceptabile, riscurile trecute, ceea ce este același lucru cu creșterea șanselor de a-și atinge obiectivele.

Managementul proactiv are la bază principiul “este mai bine să previi, decât să constăți un fapt împlinit”. În organizațiile care beneficiază de un management performant, “scrutarea orizontului” nu se limitează la viitorul imediat, ci ia în considerare și perspective mai îndepărtate. În aceste situații, managementul proactiv devine un management prospectiv, în care managementul încearcă să identifice acele riscuri care pot apare ca urmare a modificărilor de strategie sau de mediu.

Se poate concluziona că managementul riscurilor exclude expectativa și promovează acțiunea și previziunea.

b) Managementul riscurilor facilitează realizarea eficientă și eficace a obiectivelor organizației

În mod evident cunoașterea amenințărilor permite o ierarhizare a acestora în funcție de eventualitatea materializării lor, de amploarea impactului asupra obiectivelor și de costurile pe care le presupun măsurile menite de a reduce șansele de apariție sau de a limita efectele nedorite.

Este esențial ca organizația să-și concentreze eforturile spre ceea ce este cu adevărat important, și nu să-și disperseze resursele în zone nerelevante pentru scopurile sale. Totodată, revizuirea periodică a riscurilor, așa cum este prevăzut în standarde, conduce la realocări ale resurselor, în concordanță cu modificarea ierarhiilor și, implicit, a priorităților.

c) Managementul riscurilor asigură condițiile de bază pentru un control intern sănătos

Dacă controlul intern este ansamblul măsurilor stabilite de conducere pentru a se obține asigurări rezonabile că obiectivele vor fi atinse, rezultă că managementul riscurilor este unul din mijloacele importante prin care se realizează acest lucru, deoarece managementul riscurilor urmărește tocmai gestiunea amenințărilor ce ar putea avea impact negativ asupra obiectivelor.

Planul de acțiune (activitățile ce trebuie desfășurate pentru realizarea obiectivelor) trebuie secondat de planul ce cuprinde măsurile ce atenuează manifestarea riscurilor și de planul de tratare a situațiilor dificile (riscuri materializate).

Referințe bibliografice

1. Cornescu Viorel și colectivul, Management - de la teorie la practica, editura Universității București, 2004

2. J. Davidson Frame, Managing the risk in organization, San Francisco, 2013
3. Mareş Marius Daniel, Mareş Valerica, Auditul şi documentele economice la firme şi instituţii, editura Tribuna Economică, 2010
4. Mareş Marius Daniel, Mareş Valerica, Fluxul informaţiilor financiar-contabile, editura Tribuna Economică, 2010
5. Nicolescu Ovidiu, Metodologii manageriale. ediţie nouă, editura Universitară, Bucureşti 2011
6. Oprean Ioan, Popa Irimie, Lenghel Radu, Procedurile auditului şi ale controlului financiar, editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2007
7. Ptak, C.A., Schragenheim, E. – ERP: Tools, Techniques, and Applications for Integrating the Supply Chain, Second Edition, The St.Lucie Press/APIC Series Resource Management, 2003
8. Toma Marin, Iniţiere în auditul situaţiilor financiare ale unei entităţi, ediţia a II-a, editura CECCAR, Bucureşti, 200
9. Spătaru Liviu, Analiza economico-financiară, instrument al managementului întreprinderilor, editura Economică, Bucureşti, 2011
10. Vâlceanu Gheorghe, Robu Vasile, Georgescu Nicolae, Analiza economico-financiară, ediţia a 2-a revizuită şi adăugită, editura Economică, Bucureşti, 2009

ROLUL ANTREPRENORILOR ÎN RELAȚIILE ECONOMICE INTERNAȚIONALE

ROLE OF ENTREPRENEURS IN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

MERUȚĂ Alexandrina¹

ȚĂU Nicolae²

HURLOIU Iulian³

Universitatea *Spiru Haret*^{1,3}

Spiru Haret University

Universitatea *Liberă Internațională din Moldova*²

Free International University of Moldova

e-mail: alexandrina.meruta@yahoo.com, iulian_hurloiu@yahoo.com

Rezumat. Scopul acestui articol este acela de a scoate în evidență rolul important al antreprenorilor care beneficiază din ce în ce mai mult de atenție și acord din partea autorităților și publicului larg atât din România cât și din lume. Astfel că un număr semnificativ de societăți acordă o mare atenție și recunoaștere antreprenorilor, în mare parte și datorită aportului pe care îl aduc aceștia la evoluția mediului antreprenorial și a influenței pe care o au asupra indicatorilor macroeconomici. Obiectivele urmărite în cadrul acestui articol sunt furnizarea unui instrument simplu pentru măsurarea competitivității mediului antreprenorial românesc și posibilitatea măsurării comparative de la an la an a progresului sau regresului înregistrat.

Abstract. The purpose of this article is to highlight the important role of entrepreneurs receiving attention and agreement of the authorities and the general public both in Romania and lume. As such that a significant training curriculum societies acordă great attention and recognition entrepreneurs mostly and because they bring their contribution to the evolution of the business environment and the influence they have on macroeconomic indicators. The objectives in this article are providing a simple tool for measuring the competitiveness of Romanian business environment and the possibility of measuring comparative year on year progress or regress.

Cuvinte cheie: criză economică, investiții, recesiune, creștere economică, antrepriză

Key words: economic crisis, investments, recession, economic growth, contract

JEL classification: M12, M20, M51, M53, M54

Introducere

Cuvântul antreprenor este de proveniență franceză și pune accent pe funcția primară a antreprenorului, este o persoană care conduce o antrepriză și prestează muncă pe cont propriu. În sensul modern al economiei de piață, un antreprenor este un agent economic care adoptă un comportament activ și novator, care acceptă deliberat riscuri financiare pentru a dezvolta proiecte noi. În acest sens, un număr semnificativ de societăți acordă o mare atenție și recunoaștere antreprenorilor, în mare parte și datorită aportului pe care îl aduc aceștia la evoluția mediului antreprenorial și a influenței pe care o au asupra indicatorilor macroeconomici.

Antreprenoriatul a început să fie recunoscut în timpul monarhului francez Ludovic al XIV-lea iar recunoașterea valorii datează încă din secolul al XVIII-lea în Franța, când economistul Richard Cantillona asocia asumarea de riscuri în economie cu antreprenoriatul.

În Anglia, în jurul aceleiași perioade Revoluția Industrială își făcea simțită prezența, iar antreprenorii beneficiau de primele oportunități de a juca un rol din ce în ce mai vizibil în transformarea și valorificarea resurselor, înregistrându-se astfel primele influențe asupra indicatorilor macroneconomici.

De-a lungul timpului tot mai multe instituții naționale și internaționale având ca principală activitate studierea mediului și a comportamentului antreprenorial au definit antreprenorul ca fiind o persoană care, pe baza unor clauze și condiții contractuale, se obligă să presteze în favoarea altei persoane sau organizații, diverse lucrări industriale, de construcții, servicii etc., în schimbul unei recompense stabilite. Aceste lucrări sunt părți componente ale unui proiect în care antreprenorul contractează cu subantreprenori părți din lucrarea pentru care s-a angajat față de beneficiar. Răspunderea pentru întregul proiect revenindu-i antreprenorului principal. Contractul prin care antreprenorul se obligă față de beneficiar să execute un anumit proiect se numește contract de antrepriză.

Antreprenorii joacă un rol vital în orice economie sănătoasă deoarece creează locuri de muncă și văd oportunități în criza economică.

De aceea, susținerea antreprenorilor a devenit una dintre măsurile care pot crea o fundație puternică pentru creșterea economică.

Antreprenoriatul a fost introdus de economiști în secolul al XVIII-lea și a continuat să atragă interesul acestora începând cu secolul al XIX-lea.

Pentru a completa lista de informații despre activitatea și calitățile care impulsionează rezultatele antreprenorilor s-au întreprins numeroase studii, iar, concluzia comună a acestora a fost că toți antreprenorii de succes prezentau calități cum ar fi: controlul intern, capacitatea de planificare, asumarea riscurilor, inovația, folosirea feedback-ului, luarea deciziilor, independența. Această listă se află între-un proces de îmbunătățire continuă prin adăugarea altor noi caracteristici.

În viziunea reprezentanților școlii behavioriste, cea care acordă cea mai mare atenție elementelor ce caracterizează antreprenorii, principalele aspecte specifice sunt acelea de: inovatori, lideri, asumatori de riscuri, independenți, creatori, tenaci, energici, originali, optimiști, orientați spre rezultate, flexibili, materialişti, având un progres remarcabil în ceea ce privește abordarea conținutului muncii și a caracteristicilor antreprenorului. În unul din ultimele sale studii Jacques Fillo realizează o abordare integratoare deosebit de interesantă și utilă a activităților și caracteristicilor specifice antreprenorilor.

Aceste caracteristici confirmă mai mult decât oricare alt factor că dedicarea totală către succes ca antreprenor poate depăși multe obstacole. Astfel că, prima caracteristică *determinarea puternică* și perseverența pot face un antreprenor să facă față oricăror greutăți pe care alte persoane le-ar considera imposibil de realizat și chiar pot compensa lipsa de experiență și de îndemânare a personalului angajat.

1. Caracteristicile antreprenorilor

Prima caracteristică *determinare și perseverența* este însoțită de dorința de a câștiga deoarece antreprenorii examinează o situație, determină cum își pot mări șansele de câștig și trec mai departe. Ca rezultat riscurile considerate mari de persoanele obișnuite sunt riscuri mari și pentru antreprenori.

Căutarea feedback-ului este caracteristica care îi face pe antreprenori eficienți fiind descriși ca având capacitatea de a învăța repede și dorința puternică de a ști cât de bine se descurcă și cum își pot îmbunătăți rezultatele. Feedback-ul este important deoarece antreprenorii sunt dispuși să învețe din greșelile și din experiențele anterioare dar și din greșelile altora.

O altă caracteristică, *rezolvarea problemelor persistente* arată că antreprenorii nu sunt intimidăți de situații dificile iar încrederea în sine și optimismul general îl fac să vadă imposibilul ca pe ceva ce doar necesită mai mult timp pentru a fi rezolvat. Problemele simple

îl plictisesc, antreprenorii sunt extrem de persistenți însă sunt realiști în a aprecia ceea ce pot și ceea ce nu pot să facă și unde au nevoie de ajutor pentru rezolvarea unor probleme dificile, dar de neevitat.

Inițiativa și responsabilitatea antreprenorilor este caracteristica prin care au fost întotdeauna considerați persoanele independente care caută și preiau inițiativa, se pun în situații în care sunt personal răspunzători pentru succesul sau eșecul întregii activități și se implică în probleme în care impactul lor personal să poată fi măsurat.

Orientarea spre oportunități este o altă caracteristică care îi diferențiază pe antreprenori prin concentrarea spre oportunitate mai mult decât spre resurse, structură sau strategie. Când se hotărăsc să întreprindă o acțiune o fac într-un mod calculat, încearcă să facă totul pentru a obține cât mai multe șanse de câștig, dar evită să-și asume riscuri ce nu sunt necesare.

Caracteristica *toleranță pentru eșec* îi face pe antreprenorii să folosească eșecul ca pe o experiență din care pot învăța ceva. Cei mai eficienți antreprenori sunt cei care se așteaptă la dificultăți și nu sunt dezamăgiți, descurajați sau deprimați de un eșec.

Încredere în sine și optimism. Deși antreprenorii întâmpină adesea obstacole majore încrederea în abilitățile personale îi determină să le depășească și îi face pe ceilalți să-și mențină propriul optimism.

Printr-o altă caracteristică *realizarea de viziuni* antreprenorii știu unde vor să ajungă, având viziune sau concept despre ceea ce vor să fie firma lor.

Creativitatea și spiritul de inovație. Creativitatea a fost privită timp îndelungat ca ceva genetic, cu care te naști și nu o poți dobândi, iar una dintre teoriile celebre apărute spre sfârșitul secolului al-XX-lea afirmă că aceasta poate fi învățată.

Abilitățile manageriale nu reprezintă o caracteristică absolut necesară a antreprenorilor însă este important de știut că un antreprenor de succes are nevoie și de acest tip de cunoaștere.

Antreprenorul este un actor principal și un simbol al economiei de piață. Rolurile și contribuția antreprenorilor se amplifică substanțial, simultan cu manifestarea lor pe plan calitativ superior, ceea ce se reflectă în revoluția antreprenorială actuală, care potrivit afirmațiilor a numeroși specialiști, va ajunge la apogeu în secolul al-XXI-lea, generând multiple mutații, unele încă dificil de imaginat în prezent.

Totuși în societățile dezvoltate, pentru a permite accesul noilor domenii, multe universități dezvoltă adevărate incubatoare de afaceri, care sunt puse la dispoziția antreprenorilor, pentru a avea posibilitatea de a experimenta și verifica noile teorii de business.

2. Formele antreprenoriatului

Cele mai frecvente forme de antreprenoriat sau muncă pe cont propriu sunt formele de activitate comercială cu licență sau forma companiilor comerciale. Principala diferență între cele două forme este că un comerciant, persoană fizică face afaceri pe cont propriu și are nevoie de autorizație comercială, în timp ce o companie, persoană juridică face afaceri în contul companiei. În acest caz este nevoie de autorizația comercială a fondatorilor și de un contract legal încheiat între aceștia.

Activitatea cu autorizație comercială este cea mai simplă modalitate de a începe o afacere, adică se solicită o autorizație comercială care să confere dreptul de a face afaceri într-un anumit domeniu.

Spre exemplu pentru activitatea de comerț liber nu este necesară o calificare specifică, ci numai un extras de cazier, pentru activitățile meșteșugărești este necesară ucenicia sau alte cursuri specifice de învățământ și pregătire profesională sau 6 ani de experiență în activitățile sau ocupațiile respective (exemplu: tâmplăria, fierăria, activitățile mecanice, zidăria, tinichigeria, serviciile cosmetice). Dar pentru activitățile reglementate pe lângă calificările adecvate există cerințe suplimentare definite în diverse regulamente în domeniul contabilitate,

montajul, repararea și controlul aparatelor electrice, producția chimică, optică, serviciile de masaj, consilierea psihologică.

Tipurile de activități enumerate mai sus se numesc activități înregistrate. Solicitantul care îndeplinește cerințele specifice depune documentele relevante la registrul comerțului, care eliberează licența comercială.

În cazul în care costurile de începere a afacerii sunt mari, există posibilitatea ca mai multe persoane să se asocieze și astfel să înființeze o societate comercială. Societățile comerciale se pot constitui în una din următoarele forme: societate în nume colectiv, societate în comandită simplă, societate în comandită pe acțiuni, societate pe acțiuni, societate cu răspundere limitată.

Cea mai frecventă formă de societate comercială întâlnită este societatea cu răspundere limitată (SRL). Astfel, fiecare partener este obligat să facă o depunere de capital de bază, din care vor putea fi plătite datoriile sau alte angajamente financiare în cazul lichidării societății. Acesta este motivul pentru care răspunderea este limitată: societatea este răspunzătoare numai în limita capitalului de bază. Partenerii încheie contractul de parteneriat care menționează, printre altele, suma investită de către fiecare partener și modul în care se va face distribuirea profitului comun. O asemenea societate cu răspundere limitată poate fi de asemenea înființată de către un singur partener.

Tabloul economiei contemporane prezintă o mare diversitate de societăți și structuri ale acestora, cu dimensiuni, roluri și caracteristici mult diferite care se regăsesc, simultan, în lume.

Se pot distinge, după forma de proprietate societăți aflate în proprietate private, societăți proprietate de stat sau publică, societăți un regim combinat al proprietății.

După natura juridică, legislația țărilor cu economie de piață reglementează următoarele tipuri de societăți individuale: societăți comerciale, societăți de persoane și societăți de capitaluri.

Din punct de vedere al mărimii, estimată după numărul de personal, cifra de afaceri sau capitalul social, companiile se clasifică în întreprinderi mici, mijlocii și mari.

Dar, indiferent de performanțele sale economice, activitatea unei companii se află sub influența unor factori de natură legislativ-normativă, sociali, financiari, tehnologici, politici și globali care influențează mediul antreprenorial într-un mod diferit, și pot acționa atât în sensul scăderii cât și în sensul creșterii performanțelor sale. Astfel, un antreprenor care are cunoștințe solide în domeniul resurselor umane va da dovadă de tact și diplomatie în cazul unei crize de personal. În aceeași măsură un antreprenor care nu se informează despre legislația care îi reglementează activitatea, chiar dacă beneficiază de consiliere juridică, se va afla în imposibilitatea deschiderii și menținerii unui dialog productiv cu statul român sau va obține cu dificultate o finanțare, fie ea prin societăți financiar-bancare, cât și prin instituții europene și putem complete cu faptul că nu au forțată obțină credit de la bancă și nu au acces la Fondurile europene. Există și factori de natură legislativ-normativă având ca principal trăsătură caracterul lor extern. *Acest tip de factori sunt generați în principal de statul român, de instituțiile sale, și de momentul aderării la Uniunea Europeană respectiv de reglementările impuse de aceasta prin care se vizează în mod direct legile, actele, ordonanțele de guvern, dispozițiile cu caracter special sau alte proiecte de legi care se referă în mod direct la mediul antreprenorial.* Spre deosebire de ceilalți factori, raportul de forțe pentru această situație este inegal. Indiferent de statutul, domeniul de activitate sau de elementele care țin strict de persoana antreprenorului, asupra factorilor menționați societatea comercială nu are putere de decizie în sensul schimbării lor. La nivel individual, fiecare companie trebuie să manifeste un comportament de adaptare și de înțelegere asupra condițiilor pieței pe care activează.

Principala lege la care se raportează mediul antreprenorial din România este Legea nr. 31 din 16.11.1990 privind societățile comerciale, actualizată prin care se stabilesc formele de constituirea a unei societăți comerciale, precum și obligațiile și drepturile acestora.

Mediul antreprenorial este influențat și de factorii sociali care se întâlnesc atât în mediul extern cât și în mediul intern al companiilor. Factorii sociali în raport cu mediul extern firmei sunt reprezentați de furnizori, clienți, funcționarii statului, investitori și partenerii de afaceri. Dacă ne referim la factorii sociali interni, cea mai mare pondere o au angajații unei companii.

Relația antreprenor - furnizori - clienți este bazată pe încredere și pornește de pe poziții egale în care fiecare element urmărește păstrarea subunitară a raportului economic cu minimum de efort, adică cheltuială și maxim de efect, adică venituri. De obicei, acest tip de relație este ghidat de cutume comerciale care s-au format de-a lungul timpului.

Factorii financiari nu introduc numai noțiuni teoretice în privința unor indicatori, ci prin analiza lor oferă informații relevante pe baza cărora se pot face verificări ale situației actuale, evaluări, dar și previziuni pentru o perioadă determinată de timp. O altă noțiune în definiția factorilor de ordin financiar se referă la posibilitatea infuziei cu cash-flow prin: credite, fonduri europene, împrumuturi de la stat și alte modalități. Principalii actori în categoria factorilor de ordin financiar sunt: instituțiile financiar-bancare, Banca Națională a României (BNR), Bursa de Valori București (BVB).

Spre deosebire de factorii prezentați mai sus, factori de ordin global tratează cu precădere efectele pe care le au evenimentele din economiile puternice ale lumii, politica statelor care dețin monopol pe o anumită piață, acordurile privind circulația mărfurilor sau ultimele descoperiri în domeniu.

3. Factorii care influențează mediul antreprenorial

Aceste influențe pot fi atât pozitive cât și negative. Dintre influențele pozitive ale factorilor de natură legislativ-normativă se poate menționa crearea unui cadru normal de desfășurare a activităților firmelor mici și mijlocii, acordarea de beneficii pentru a stimula extinderea mediului antreprenorial, consultanța gratuită în domeniul juridic și contabil, cursuri de perfecționare, organizarea de evenimente special adresate comunității antreprenoriale, înlesnirea unei comunicări accesul la fonduri europene.

Factorii de ordin financiar contribuie în mod semnificativ la creșterea lichidităților unei companii, dezvoltarea pe termen lung, bugetul de promovare a produselor și serviciilor oferite și la o îmbunătățire continuă în relația cu clienții, atunci când se referă preponderent la atragerea de fonduri prin diferite modalități. Putem spune că sunt principalul suport pentru dezvoltarea companiei deoarece un fond bine gestionat crește viteza de rotație a capitalului.

Există și factorii tehnologici, pozitivi care îmbracă activitatea antreprenorială, îmbunătățesc serviciile oferite, susțin evoluția și competitivitatea mediului antreprenorial.

Cu influențe negative se pot aminti factorii de natură legislativ-normativă în cadrul cărora aplicarea legilor constituie unul dintre cele mai dese întâlnite motive de dispută între companie, multe articole de lege suferă lipsa cercetării sau a concordanței dintre nevoile mediului antreprenorial și ceea ce se vor a fi aceste nevoi. Influențele negative ale factorilor sociali pot fi evitate de antreprenori încă de la început prin planul de afaceri dacă se proiectează numărul optim de oameni de care firma are nevoie, un plan salarial fără consecințe negative asupra cash-flow-ului companiei, sarcini bine trasate și evaluare neîntreruptă la un anumit interval de timp. Astfel, pentru o companie care a înregistrat o creștere a numărului de salariați peste media admisă, va fi destul de complicat să-și urmeze planurile de dezvoltare în perioade economice de regres.

Se poate spune că este factorul cel mai sensibil la schimbările mediului antreprenorial și se formează într-un timp îndelungat, în cazul companiilor care activează în zona serviciilor.

Factorii de ordin financiar constituie punctul de atracție în mediul antreprenorial, care în raport cu legile în vigoare, atrag impozite mai mari, cereri nejustificate de sponsorizări, Cerere pentru un credit mai mare decât este capabilă structura financiară a companiei să susțină, situație ce amplifică lipsa de lichiditate și eficiență.

Conform unui studiu făcut de EY G20 Entrepreneurship Barometer 2013 (Barometrul antreprenoriatului în țările G20) cele mai prietenoase țări cu antreprenorii dețin cel mai mare scor pe toți pilonii din barometru, oferind cele mai bune ecosisteme pentru dezvoltarea antreprenoriatului.

Astfel, Australia, Canada, Coreea de Sud, Marea Britanie și SUA se află pe primele locuri din G20 la toți cei cinci piloni accesul la finanțare, cultura antreprenorială, sistemul fiscal și de reglementare, educația și formarea profesională, precum și sprijinul coordonat pentru dezvoltarea antreprenoriatului.

SUA este lider în ceea ce privește accesul la finanțare și cultura antreprenorială, iar Franța ocupă primul loc la categoria educație și formare profesională.

Cu toate acestea, piețele emergente reduc decalajul și aduc cele mai rapide îmbunătățiri sistemului lor antreprenorial.

Arabia Saudită este percepută ca fiind cea mai atractivă din punct de vedere fiscal și al condițiilor de reglementare, datorită ratelor reduse de impozit pe profit și normelor juridice simplificate.

În cadrul pilonului referitor la sprijin coordonat, care include programe de mentorat și schimb de bune practici, Rusia deține scorul cel mai mare, urmată de Mexic și Brazilia.

Antreprenorii oferă două treimi din locurile de muncă din țările G20 și reprezintă un motor important pentru crearea de locuri de muncă, inclusiv pentru tineri. Pe întreg teritoriul UE, s-a estimat că antreprenorii au generat 67% din noile locuri de muncă în 2012, în timp ce în China, procentul s-a ridicat la 75%.

Accesul la finanțare este menționat ca principală prioritate pentru dezvoltarea mediului antreprenorial la nivel global de către 70% dintre antreprenori. Aceștia sunt de părere că obținerea fondurilor este dificilă pe toată durata de viață a firmelor lor. Barometrul subliniază faptul că guvernele trebuie să creeze o serie de mecanisme și instituții care să poată furniza capital antreprenorilor, conform fiecărei etape de dezvoltare a afacerii, alături de alte tipuri de ajutor și mentorat, acestea din urmă fiind și ele esențiale pentru susținerea antreprenorilor.

Datele cantitative și calitative oferite direct de antreprenori au fost dublate de date statistice oferite de Banca Mondială, OECD și Institutul Național de Statistică.

Concluzii

Pentru antreprenoriatul românesc concluzia este că antreprenorii români nu dispun de informații relevante despre sursele de finanțare, organizațiile care sprijină antreprenoriatul, programele de educație și instruire specifice formării antreprenorilor. De asemenea, finanțarea continuă să fie una dintre cele mai mari provocări ale antreprenorilor români: 88% dintre ei consideră dificil sau foarte dificil accesul la finanțare. În același timp, antreprenorii români continuă să perceapă o imagine negativă a antreprenoriatului și a eșecului în afaceri în România, 81% dintre aceștia considerând că eșecul în afaceri ar reprezenta o barieră pentru viitoarele proiecte de afaceri.

Pentru a genera schimbarea și dezvoltarea antreprenoriatului în România, este extrem de importantă monitorizarea performanței măsurilor de creare a unui mediu antreprenorial puternic și de a înțelege ce își doresc întreprinzătorii.

Este bine de știut că cele mai importante lucruri pe care ar trebui să nu le facă antreprenorii sunt ca atunci când sunt confrunțați cu un viitor imprevizibil, ar trebui să nu planifice ci să acționeze, de asemenea trebuie să delege lucrurile la care nu excelează evitând astfel stresul, de asemenea nu trebuie să se plângă, trebuie să muncească mult pentru a obține cele mai bune rezultate, să nu fie prea independenți și să aplezeze ori de câte ori este nevoie la oameni inteligenți.

Țările care reușesc să îmbunătățească condițiile oferite antreprenorilor se pot aștepta la creșterea numărului de companii generate, pe măsură ce tot mai multe persoane vor considera că este accesibil și oportun să debuteze ca antreprenori.

Una dintre motivațiile esențiale pentru stimularea creării de firme de către guvern este rolul foarte important pe care antreprenorii l-ar putea juca în revenirea creșterii economice și în crearea unor noi locuri de muncă. IMM-urile sau companiile care au mai puțin de 250 de angajați reprezintă majoritatea companiilor din economie și angajează cei mai mulți oameni.

La nivelul țărilor OECD, IMM-urile reprezintă 99% din companii și 2/3 din angajați. În România, IMM-urile contribuie cu 66% din totalul numărului de angajați din companiile private.

De asemenea, aceste companii creează locuri de muncă la o rată de două ori mai mare decât companiile mai mari.

În Uniunea Europeană, între anii 2002-2010, 85% din totalul creșterii locurilor de muncă s-a datorat IMM-urilor.

Antreprenorii sunt extrem de motivați, inovativi și găsesc resurse pentru a face față oricărui context. Totuși, dacă mediul fiscal, de reglementare, de finanțare, cultural și educativ ar fi mai prietenos, mai multe persoane ar avea curajul să înceapă o afacere, contribuind la creșterea competitivității economiei.

Spre deosebire de acum cativa ani, antreprenorii romani au inceput sa fie mai deschisi spre parteneriatele de business cu investitori alaturi de care să-și dezvolte compania.

Bibliografie:

1. **Cezar Petrilă**, *Cum să câștigi noi clienți*, Editura Polirom, 2008, 28 p.
2. **Florea Voiculescu**, *Educație în economia de piață*, Editura Institutul European, 2008, 424 p.
3. **Ilie V.**, *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Editura Meteor Press, 2007.
4. **Nanu R., Gruescu R., Budica I.**, *Antreprenoriatul în România*, Revista Finanțe Publice și Contabilitate, v. 18, nr. 2, p. 30-35, 2007.
5. *Finanțarea IMM-urilor între surse proprii și credite externe*, Tribuna economică, v. 15, nr. 50, p15, 2004.

SISTEMELE DE MONITORIZARE ALE BIOTOPULUI FORESTIER ÎN VEDEREA DEZVOLTĂRII DURABILE A PĂDURILOR - BENEFICII ECONOMICE -

**Ioan MUNTEANU,
Ilioara-Sofia RAICU
absolvenți Universitatea *Spiru Haret*,
Facultatea de *Management Financiar-Contabil* București
e-mail: munteanu0403@yahoo.com**

Introducere

În actualul stadiu de dezvoltare tehnico-științifică a societății umane se observă că impactul negativ produs la nivelul ecosistemului planetei este din ce mai important, cu influențe uneori dramatice, ce provoacă o serie de perturbări climatice manifestate prin uragane, tornade, secete. Mediul academic și cercetătorii din domeniu au atenționat factorii politici de consecințele generate de acest comportament agresiv al dezvoltării economice asupra mediului, determinând statele puternic industrializate din grupul G8 să introducă măsuri de reducere a poluării.

În 1991, NASA a lansat un program pentru studierea Terrei ca sistem, denumit Earth Science Enterprise (ESE), care a constituit embrionul Sistemului de Observare al Terrei EOS (Earth Observing System). EOS este deservit de un sistem de date achiziționate printr-o rețea de sateliți cu orbită polară, echipați cu instrumente de observare pe termen lung și cu acoperire globală a scoarței terestre, biosferei, atmosferei și oceanului. Esența programului EOS a constatat în explorarea modalităților în care interacționează atmosfera, apa, uscatul și biosfera, înțelese ca și componente ale unui sistem și în înțelegerea schimbărilor globale în stările sistemului.

Datele colectate au adresabilitate variată fiind caracterizate de măsurări efectuate în timp real, fiind utilizate de servicii publice descentralizate, direcții agricole, companii de profil și fermieri, inspectorate de mediu, ONG-uri de profil, persoane particulare.

Sistemele de monitorizare terestre, aeriene și satelitare sunt folosite de puțin timp pentru investigarea ecosistemelor din România. Sistemul de tip „**ST**atie **R**eleu” (STAR) pentru date satelitare în timp real”, este o facilitate experimentală, cu un înalt grad de automatizare și, care permite oricărui utilizator care dispune de un PC și o conexiune la Internet să vizualizeze imagini transmise în timp real de către mai mulți sateliți de monitorizare a mediului care acoperă România.

Principalele caracteristici funcționale ale STAR sunt:

- accesul utilizatorilor la imagini este gratuit;
- diferența de timp între achiziția datelor deasupra teritoriului României și momentul în care imaginea devine disponibilă utilizatorului este de câteva ore;
- se obțin în timp real, adică intervalul mediu de timp STAR acoperă majoritatea sateliților care transmit imagini cu rezoluție mai mică de 1 Km / pixel.

Folosirea informațiilor furnizate de sistemul STAR coroborate cu informațiile satelitare de tip LANDSAT care se pot accesa gratuit din arhiva disponibilă pe internet relaționate cu sistemele terestre (laboratoare mobile) și aeriene (platforme aeriene) pot evidenția starea de sănătate și impactul produs de activitățile umane într-un biotop forestier bine determinat.

Model funcțional de stație releu pentru date satelitare de monitorizare a mediului în timp real (Figura 1), cu următoarele componente principale:

- NAA - Nod de achiziție, arhivare și diseminare automata a datelor satelitare în timp real;
- NAD - Nod în arhiva (internațională) distribuită de date satelitare;
- NOI - Nod instrumental pentru achiziția și diseminarea automata de date climatice locale.

Sisteme de observare a terrei din spațiu:

- EOS - Earth Observing System (Sistemul de Observare a Terrei) al NASA
- GMES - Global Monitoring for Environment and Security al UE – ESA

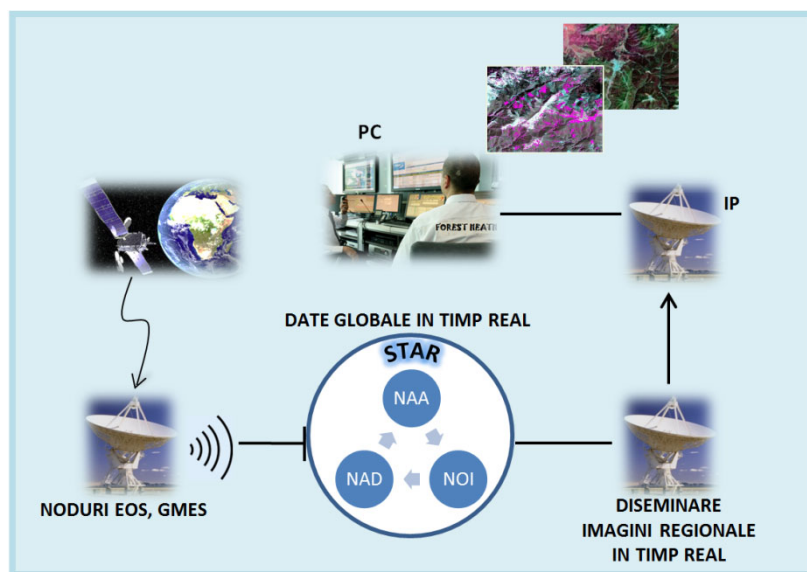

Figura nr. 1. Model funcțional de stație releu pentru date satelitare de monitorizare a mediului în timp real

Scop și obiective

► Scopul sistemelor de monitorizare ale biotopului forestier îl constituie stabilirea posibilităților de reducere a impactului produs de activitățile economice legale și ilegale asupra ecosistemelor forestiere în strânsă legătură cu perturbările de ordin climatic.

► Obiective:

- Elaborarea hărților privind distribuția vegetației prin clasificarea fotogramelor aeriene;
- Investigarea terestră a arealului supus observației și identificarea principalilor factori de stres;
- Identificarea suprafețelor din arealul supus observației perturbate prin compararea datelor (fotograme și factori de stres) achiziționate anterior;
- Elaborarea bazei de date privind comportamentul arealului observat pentru studiu și prognoză pe termen scurt;
- Conștientizarea autorităților locale privind rezultatele obținute, înștiințarea acestora privind monitorizarea continuă a activităților economice din zonă și posibilitatea de identificare a persoanelor care desfășoară activități ilegale.
- Elaborarea planurilor de împădurire

Figura nr. 2. Versant defrișat ilegal în județul Alba

Stadiul cunoștințelor privind perturbările biotopului forestier

► ***Perturbările forestiere din cauze naturale*** pot fi clasificate în trei mari categorii: *perturbări abiotice* (furtuni, alunecări de teren, vulcani, secete și inundații), *perturbări biotice* (insecte, boli, și plante invazive), și *incendii* (un amestec de perturbări abiotice și biotice).

Determinarea perturbărilor biotopului forestier presupune cercetarea riguroasă structurată pe mai multe etape:

- etapa de documentare bazată pe identificarea arealului studiat și realizarea observațiilor;
- recoltarea unor probe de apă și de alte elemente ce au trebuit analizate;
- analiza rezultatelor obținute (cercetarea propriu-zisă);
- elaborarea concluziilor privind viabilitatea și sustenabilitatea cercetării;
- documentarea în ceea ce privește definitivarea conceptelor necesare a fi implementate, coroborat cu implicarea factorilor administrativi locali;
- transpunerea în practică a rezultatelor cercetării.

Din cauza cadrului administrativ defectuos, în ultimii 20 de ani ecosistemele forestiere aflate în proprietate privată au fost destructurate prin intervenții antropice (activitatea umană) ilegale, dar și fenomene naturale. Activitatea umană care generează disfuncționalitatea mediului poate fi grupată în următoarele trei categorii:

- introducerea în mediu a unor substanțe organice sau anorganice diferite de cele necesare funcționalității acestuia, sau într-o cantitate care depășește capacitatea de preluare de către mediu, definită poluare;
- preluarea din mediu a unor resurse minerale sau organice și, prin aceasta, perturbarea funcționalității acestuia, deteriorarea calității peisajului, diminuarea rezervelor, și periclitarea dezvoltării durabile a societății umane;
- modificări în structura mediului prin diferite categorii de amenajări (îmbunătățiri funciare, irigații sau desecări, navigație, turism) sau prin construcții industriale sau social culturale, consum de spațiu și saturarea demografică și tehnică a peisajului geografic

► ***Perturbările artificiale ale biotopului forestier*** produse de activitățile economice legale și ilegale desfășurate de societăți comerciale și persoane fizice

Figura nr. 3. Defrișări ilegale în județul Alba

Stadiul actual al dezvoltării sistemele de monitorizare

► **Sistemele de monitorizare bazate pe fotografia panoramică** - utilizează platforme aeriene care permit o colectare a datelor nedistructivă și neinvazivă pe suprafețe forestiere mari. Utilizând camere speciale de înaltă rezoluție se poate pune în evidență nivelul forestier din punct de vedere al zonelor împădurite, procentul de pădure afectat de boli, gradul de maturitate, determinarea zonelor cu umiditate excesivă etc. Utilizând date achiziționate în diferite spectre se pot crea hărți tematice foarte utile în planificarea managementului forestier pentru protecția biotopului forestier. De asemenea, pe baza fotografiilor aeriene, se pot gestiona mai bine acțiunile de împădurire, ținând cont de densitatea arborilor raportată la concentrația de apă din sol, precum și la realizarea perdelelor necesare combaterii secetei.

► **Sistemele de monitorizare bazate pe fotografiere aeriană multispectrale**, montate tot pe platforme aeriene, permit achiziționarea de imagini cu **rezoluție înaltă** având costuri mult reduse față de zborurile clasice. Evoluția acestor sisteme de monitorizare permit o flexibilitate mare de aplicații fiind adaptate pentru tehnici de:

- hărți de răspândire și tematice
- determinarea densității vegetației
- detectarea focarelor de incendii
- estimarea daunelor post dezastre
- identificarea diferitelor specii
- managementul exploatarei eficiente și sustenabile
- stabilirea gradului de vigoare
- stabilirea ritmului de creștere a vegetației
- determinarea zonelor afectate de eroziune
- elaborarea de ortofotoplanuri

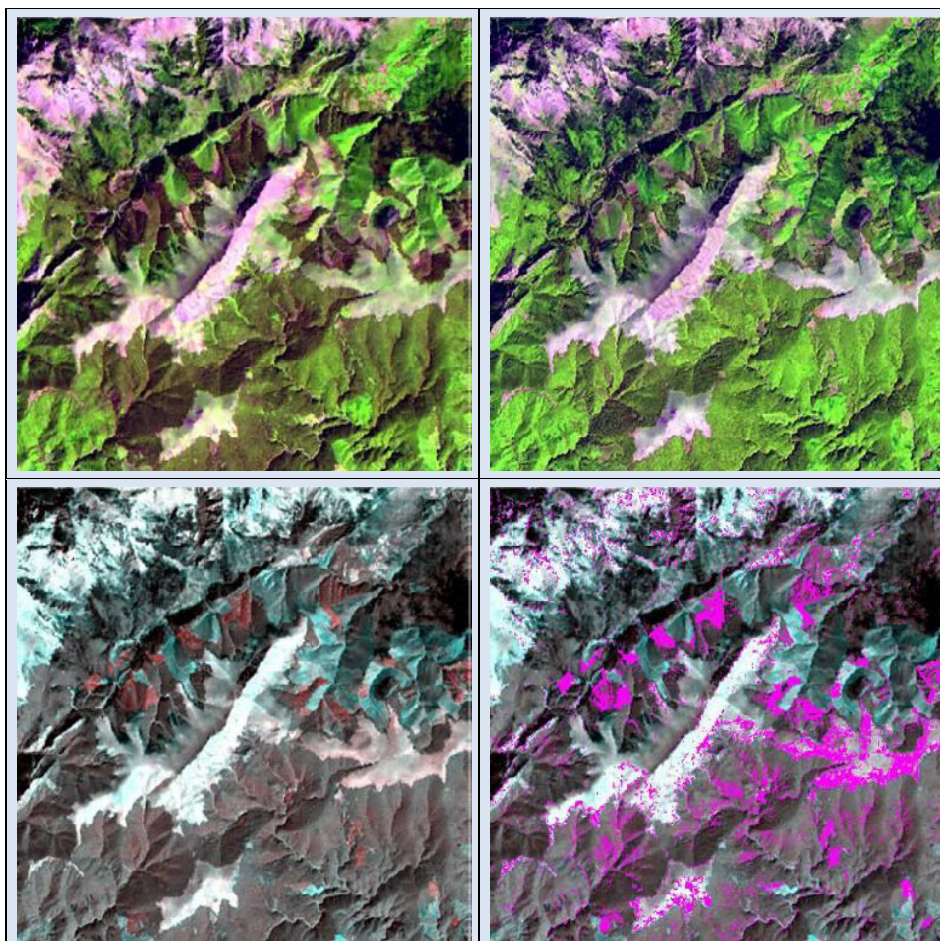

Figura 4. Fotografii multispectrale
- accentuarea nuanțelor de roșu determină creșterea reflexității datorată defrișărilor

► **Sisteme de monitorizare terestre de tip modular autopropulsate** independente energetic, dotate cu spații de lucru necesare activităților, capabile să asigure o operabilitate de minim 7 zile. Laboratorul dispune de un sistem modular de senzori cu destinații multiple asigurând monitorizarea parametrilor de calitate a aerului (dioxid de sulf, dioxid de azot, ozon, monoxid de carbon, pulberi în suspensie și sedimentabile) și monitorizarea fondului sonor propriu al pădurilor identificând fondul sonor artificial cerat de activitățile economice legale și ilegale.

Beneficii economice

Pădurile acoperă 34% din suprafața României și sunt concentrate în principal în zona montană. În anul 2000, suprafața forestieră totală a fost de 8.171.399 de hectare. Suprafața forestieră totală despădurită și degradată, în perioada 2000-2011 a fost de 280.108 hectare (aproximativ 28.000 hectare pe an). Acest lucru înseamnă că în ultimii 10 ani, 3,4% din suprafața forestieră a României a fost distrusă sau s-a degradat.

Folosirea eficientă a sistemelor de monitorizare ale biotopului forestier în vederea dezvoltării durabile a pădurilor contribuie la:

- Managementul eficient al biotopurilor forestiere prin stabilirea gradului de exploatare în urma evaluării datelor obținute prin monitorizare
- Intervenția eficientă în cazul atacurilor dăunătorilor naturali și bolilor parazitare
- Măsurile în timp real în cazuri de dezastre naturale

- Activități de împăduriri bazate pe posibilitățile de dezvoltare naturală a biotopurilor forestiere, raportate la eficiența economică (împăduriri cu specii valoroase din punct de vedere economic și cu timp diferiți de maturizare)
- Dezvoltarea de activități economice specifice cu implicare minimă în păstrarea echilibrului biotopurilor forestiere.

Concluzii

Modul de gestionare a pădurilor private din România este un subiect de o importanță deosebită ținând cont de rolul pe care îl joacă pădurea în furnizarea unor servicii de natură publică, cum ar fi funcțiile de protecție climatică, antierozională, sanogene și de recreere. De aceea, deciziile de retrocedare a pădurilor în România au fost deseori criticate pentru că au creat un cadru instituțional slab de gestionare responsabilă proprietăților retrocedate. S-a estimat astfel că tăierile abuzive în proprietatea privată au avut ca principală cauză impulsul de a valorifica imediat o resursă în contextul nesiguranței și a vidului legislativ.

Bibliografie

1. BADEA, Alexandru (dr. Ing) - Director de proiect et al. *Metoda Hibrid de Actualizare a Inventarierii Tematice privind Utilizarea Terenurilor prin Tehnologii de Teledetectie/GIS, Suport pentru Implementarea Programelor Europene Agricultura-Mediu*. Acronim: LCCS07 - Raport Științific Etapa II. Programul Național Cercetare, Dezvoltare și Inovare II, 2007-2008
2. BADEA, Alexandru, (2006). *Analiza efectelor amenajărilor funciare din Bărăganul de Sud prin mijloace de teledetectie – SIG*, Editura Universitaria, Craiova
3. BOȘ, Nicolae. *Geomatica și realizarea bazei cartografice a fondului forestier din România*. Revista pădurilor. Vol. 126, nr. 6, pp.27-36, 2011. <http://www.revistapadurilor.ro/%281%29Colecția-pe-ani/%2816714%29anul-2011/%2816756%29nr-6-2011/%2816763%29Geomatica-si-realizarea-bazei-cartografice-a-fondului-forestier-din-Romania>
4. CAMPBELL, J.B. *Introduction to Remote Sensing*. The Guilford Press, New York, 1987
5. CIUPAGEA Ctin et al. Direcții strategice ale dezvoltării durabile în România - Studiul III. Institutul European din România, 2006
6. CRACKNELL, A.P., (1998). Review article *Synergy in remote sensing-what's in a pixel?*. *International Journal of Remote Sensing*, 19:11,2025=2047;
7. DONISĂ, V., DONISĂ, I. *Dicționar explicativ de Teledetectie și Sisteme Informaționale Geografice*. Ed. Junimea, Iași, 1998;
8. DOUGHERTY, Edward R. and GIARDINA, Charles R. *Matrix Structured Image Processing*. Prentice-Hall, New Jersey, 1987.
9. GREENPEACE Rusia, departamentul GIS. Evoluția suprafețelor forestiere din România în perioada 2000 – 2011. <http://www.greenpeace.org/romania/Global/romania/paduri/Despaduririle%20din%20Romania/Evoluția%20suprafetelor%20forestiere%20din%20Romania%202000-2011.pdf>;
10. Guvernul României. Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile. *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030*. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă. București, 2008
11. JENSEN, John R. *Introductory Digital Image Processing*. Prentice-Hall. New Jersey, 1986
12. LILLESAND, T.; KIEFER, R.; CHIPMAN, J. *Remote sensing an image interpretation*. Fifth Edition, John Wiley & Sons, 2004;

13. MATHER, Paul. *MComputer processing of remotely-sensed images-An introduction*. 3rd Edition, John Wiley & Sons, 2004;
14. MELENTI Ioana Laura. *Utilizarea tehnicilor G.I.S, G.P.S și de Teledetecție în Monitorizarea Vegetației* (Studiu de Caz - Comuna CIURILA), p.121 -127. Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului. Universitatea din Petroșani. Facultatea de Mine. Lucrările celui de-al IX – lea Simpozion Științific Național Studentesc „GEOECOLOGIA”, 27 – 29 noiembrie 2008, PETROȘANI, Secțiunea Ingineria Mediului, ISSN 1842-4430
15. MIHAI, B. *Teledetecție*, Vol 1. *Introducere în procesarea digitală a imaginilor*, Ed. Universității din București, p.208, 2007,
16. MIHAI, B. *Teledetecție*, Vol 2. *Noțiuni și principii fundamentale*, p.198. Editura Universității din București, 2009,
17. NICORICI, Maria - conf.univ.dr. *Dezvoltarea durabilă*. Conferința științifico-didactică, Ediția a II-a, Facultatea de Științe ale naturii și Agroecologie, 29.04.2011
18. OLIVER, C. & QUEGAN, S. *Understanding synthetic aperture radar images*, p. 479. Artech House, Norwood, MA, USA, ISBN 089006850X, 1998
19. PETRILĂ, Marius – ing. *Cercetări privind utilizarea tehnicilor geomatice în amenajarea pădurilor*. Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului Și Sportului – Universitatea Transilvania din Brașov, Facultatea de Silvicultură și Exploatare Forestiere. Brașov, 2011. <http://webbut.unitbv.ro/teze/rezumat/2011/rom/PetrilaMarius.pdf>
20. PODOLEANU, Doina. *Dealurile și Culoarul Crișului Repede. Studiu Geografic Privind Organizarea și Utilizarea Funciară pe Bază de Elemente Cartografice – teză de doctorat*. Coordonator științific: prof. univ. dr. GRIGORE MIHAIL. UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI, Facultatea de Geografie.București, 2008
21. PURCĂREANU, Gh. - ing.; CEACOVEANU, I. -econ. *Cercetări privind evaluarea funcțiilor de protecție ale pădurilor*. p.223, Editura Silvica, www.editurasilvica.ro/analeleicas/33/1/purcareanu.pdf
22. REES, W.G. *Physical Principles of remote sensing*. 2nd ed. Cambridge, New York, Cambridge University Press;
23. SAVIN, Elena - dr. et al. *Sistem Integrat de Avertizare Timpurie, Monitorizare și Analiză a Riscului la Secetă pentru România*. Ctr. Nr. Nr. 82-092/ 01.10.2008. Agenția Spațială Română.
24. *Studii și cercetări pentru dezvoltarea unor algoritmi de culegere automată și semiautomată a datelor geografice și de determinare a preciziei bazelor de date rezultate (ALGIS)*. Activitate Cercetare PN II Parteneriate - Directia 8. <http://www.acttm.ro/ro/activitaticercetare/algis.html>
25. WENDELL Berry. *Ce contează cu adevărat? - Economie pentru renașterea unei societăți a bunăstării*, pp. 112-123. TEI Traduceri Ecologice Independente, 2014, Ediția 1 în limba română
26. WERLE, D. *Radar Remote Sensing – A training Manual*, p.193 Dendron Resource Surveys Ltd. Ottawa, Ontario, Canada, ISBN 0-9693733-0-9, 1998 și 1992
27. ZEGHERU, Nicolae; ALBOTĂ, M. *Dicționar de geodezie, topografie, fotogrammetrie, teledetecție, cartografie, cadastru*. Editura Nemira, București, 2008;

Surse web

1. <http://earth.unibuc.ro/>
2. <http://eoweb.dlr.de:8080/index.html>
3. <http://glossary.eea.europa.eu/terminology/sitesearch?term=corine+landcover>
4. <http://glovis.usgs.gov/>
5. <http://landsat.gsfc.nasa.gov/education/tutorials.html>

6. <http://revistaie.ase.ro/content/23/Gradinaru.pdf> - GRADINARU, Giani. Teledetecția, metoda statistica în societatea informațională. Catedra de Statistica și Previziune Economica, A.S.E. București
7. <http://servicii.geodis.ro/servicii/harta-radar-intermap>
8. <http://srtm.csi.cgiar.org/SELECTION/inputCoord.asp>
9. <http://totb.ro/harta-globala-interactiva-care-arata-cum-sunt-distruse-padurile/>
10. <http://viewer.nationalmap.gov/viewer/>
11. http://wdc.dlr.de/data_products/
12. <http://www.brantax.ro/servicii-brantax-1/servicii/fotografie-aeriana-2/fotografii-multispectrale/>
13. <http://www.cnmp.ro:8083/pncdi2/program4/competitie/main/index.php?&we=26531b94a8aa9ff7df5c5d983a506cd6&wf=detail&id=1999&wchk=ac86281f815bdd4d1f314d266b1ad061>
14. <http://www.ecomagazin.ro/actiune-de-amploare-pentru-combaterea-taierilor-ilegale-in-parcul-natural-lunca-muresului/>
15. <http://www.ecomagazin.ro/actiunile-de-combatere-a-taierilor-ilegale-din-paduri-incep-sa-aiba-efecte-in-satu-mare/>
16. <http://www.ecomagazin.ro/combaterea-taierilor-ilegale/>
17. <http://www.ecomagazin.ro/harta-taierilor-de-paduri/>
18. <http://www.ecomagazin.ro/proiect-de-monitorizare-a-taierilor-ilegale-de-paduri/>
19. <http://www.educationgis.com/>
20. <http://www.eea.europa.eu>
21. <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/natura-2000-eunis-database>
22. <http://www.esriro.ro/landsat-imagery/index.html>
23. http://www.geografie.uvt.ro/adm/teme_master_2012/Tema%2013.pdf
24. <http://www.icas.ro/Geomatica-Forestiera>
25. http://www.icpa.ro/organz/Departament%20Tehnologia%20Informatiei/proiectenatcol_respdmp/2010_PNCIDI-II_LCCS07.pdf
26. <http://www.ldeo.columbia.edu/res/fac/rsvlab/glossary.html>
27. <http://www.mapcruzin.com/>
28. <http://www.microimages.com/documentation/Tutorials/introrse.pdf>
29. http://www.mmediu.ro/protectia_naturii/protectia_naturii.htm
30. <http://www.ncdc.noaa.gov/satellite-data/satellite-data-access-datasets>
31. http://www.nrcan.gc.ca/sites/www.nrcan.gc.ca/earth-sciences/files/pdf/resource/tutor/fundam/pdf/fundamentals_e.pdf
32. <http://www.rasfoiesc.com/inginerie/comunicatii/PRINCIPIILE-TELEDETECTIEI-PASI25.php>
33. http://www.silvic.usv.ro/informa/results/Cosofret_Vasile_Cosmin_RO.pdf -
34. http://www.smart-sa.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=126:inspectia-multispectrala-din-elicopter&catid=14:sample-data-articles&Itemid=849
35. <http://www.ziare.com/europa/uniunea-europeana/monitorizarea-pamantului-din-spatiu-aprobata-de-parlamentul-european-ce-presupune-proiectul-copernicus-1287651>
36. <https://www.fas.org/irp/imint/docs/rst/>
37. Imagini Satelitare Landsat | Acces facil și rapid la imagini Landsat... - Esri
38. www.editurasilvica.ro
39. www.fizica.unibuc.ro/Fizica/Studenti/.../Principiile_teledetectiei.pdf

INTERFERENȚE ÎNTRE MISIUNEA DE AUDITOR FINANCIAR ȘI CEA DE EXPERT CONTABIL ÎN ACTUALELE ȘI VIITOARELE PROIECTE CU FINANȚARE EUROPEANĂ TIP POSDRU

INTERFERENCES BETWEEN THE FINANCIAL AUDIT MISSION AND THE CHARTERED ACCOUNTANT MISSION IN RELATION TO CURRENT AND FUTURE POSDRU TYPE EUROPEAN FINANCED PROJECTS

Prof. NICA Dumitru PhD – Spiru Haret University
Associate Professor COCOSATU Cristinel Claudiu PhD – Spiru Haret University
e-mail: nicadumitru_aism@yahoo.com

Synopsis. *In the beginning of our study we have approached some legal aspects and defintory coordinates regarding the activity of the financial auditor in POSDRU projects and various priorities related to the implementation of such projects. Our study continues on some legal aspects and defintory coordinates regarding the chartered accountant activity in POSDRU projects and various priorities related to the implementation of such projects. In the third part of our study we emphasized on elements that might interfere between the financial audit and chartered accountant positions during the missions they have to fulfill in current and future POSDRU type projects. Finally we have presented the conclusions and suggestions we came upon during our study.*

Keywords: *financial audit, auditor, internal audit, object of a mission on agreed procedures, mission on agreed procedures, element of financial situations, public funds, externalization/ subcontract, eligible expenses, subsidies, chartered accountant, CECCAR, permament file and the mission file of the chartered accountant.*

JEL Classification: M42

Introducere

Problematica analizata este una deosebit de importanta la momentul când s-a lansat ultima serie de proiecte POSDRU din perioada 2007-2013 și urmează să înceapă declanșarea de noi proiecte de o factura semnificativ îmbunătățită și simplificata, pentru perioada 2014-2020.

În cercetarea noastră am pornit de la faptul ca în implementarea proiectelor de tip POSDRU, auditorul financiar și expertul contabil dețin un rol foarte important in efortul comun al echipei care concura la implementarea unor astfel de proiecte de tip strategic sau grant.

Întregul efort depus pentru finalizarea acestei cercetări s-a fundamentat pe reglementările europene și naționale în domeniu activității de audit financiar și cel al activității contabile.

Lucrarea de cercetare am structurat-o pe 4 mari probleme, reliefate și in abstractul lucrării, probleme pe care noi am avut posibilitatea nu numai sa le cercetam, dar să le și practicam in acest domeniu.

Recenzia literaturii pe tematica abordată

În realizarea acestei cercetări am investigat cele mai recente documente și lucrări din literatura de specialitate, care privesc atribuțiile auditorului financiar și expertului contabil in

proiectele POSDRU în România și în alte state europene care implementează proiecte similar. Avem în vedere în primul rând regulamentele și directivele europene în domeniu, actele normative naționale de baza (legi, hotărâri și ordonanțe ale guvernului, ordine ale miniștrilor cu responsabilități în domeniul financiar sau al resurselor umane). De asemenea ne-am mai raportat în cercetarea noastră la standarde, ghiduri, manuale și instrucțiuni ale autorității de implementare a acestor tipuri de proiecte (AMPOSDRU), lucrări și articole ce abordează astfel de probleme și diferite reglementari similare din state europene ce accesează fonduri cu astfel de destinații.

Fundamentarea teoretică

În realizarea acestei comunicări științifice am dorit să prezentăm conceptele-cheie și componentele de baza ale atribuțiilor auditorului financiar și expertului contabil în cadrul serviciilor externalizare ce se achiziționează de beneficiarii ce implementează proiecte POSDRU și apoi să mutăm problematica investigației științifice din zona teoriei în cea a practicii celor doi profesioniști contabili.

Pentru auditorii financiari am surprins următoarele aspecte mai semnificative pe zona activității lor practice concrete în proiecte tip POSDRU: 1) modul de întocmire a unui raport de verificare a cheltuielilor aferente cererilor de rambursare respective; 2) modul de selectare a auditorului pentru misiuni specifice necesare în proiecte POSDRU; 3) obligațiile rezultate pentru auditorul financiar din Protocolul de colaborare privind organizarea și desfășurarea activității de audit financiar pentru fonduri europene și alte fonduri nerambursabile de la alți donatori încheiat între Ministerul Fondurilor Europene (MFE) și Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR) din 20 ianuarie 2014; 4) conținutul Raportului de constatări factuale potrivit ISRS 4400 (pentru proiectele POSDRU aflate în implementare pentru perioada 2007-2013); 5) diferențele dintre rapoartele de audit potrivit ISRS 4400 și ISA 805 în proiecte tip POSDRU.

Pentru experții contabili implicați în actualele și viitoarele proiecte POSDRU, am evidențiat următoarele problematice de esență din zona practicii acestei activități: 1) unele aspecte ale rolului expertului contabil în astfel de proiecte; 2) standardele și reglementările utilizate de expertul contabil în misiunea sa în proiecte POSDRU; 3) cadrul general privind misiunea de examinare a contabilității în proiecte tip POSDRU; 4) colectarea elementelor probante necesare de care expertul contabil trebuie să dispună în vederea bunei îndepliniri a misiunii sale; 5) respectarea anumitor cerințe obligatorii și urmărirea lor atenta și de către expertul contabil al proiectului cu prilejul întocmirii situațiilor financiare aferente fiecărei CRC; 6) conținutul dosarului permanent și dosarului exercițiului pentru misiunile expertului contabil în proiecte POSDRU; 7) conținutul raportului expertului contabil la fiecare CRC din cadrul proiectelor POSDRU; 8) operațiunile contabile legate de activitățile Beneficiarului, potrivit Manualului Beneficiarului, ediția 2013 (în draft); 9) alte aspecte ce stau în atenția expertului contabil pe linie financiar-contabilă și de control financiar.

Finalul comunicării ne-a prilejuit surprinderea atât a unor elemente de interferență între activitatea auditorului financiar și cea a expertului contabil în proiecte tip POSDRU, dar și a unor deosebiri între misiunile celor doi profesioniști contabili în astfel de implicări.

Unele aspecte legislative și coordonate definitorii privind activitatea auditorului financiar în proiecte POSDRU și alte obligații privind implementarea unor astfel de proiecte

Pentru început dorim să clarificăm câteva concepte-cheie legate de auditul financiar legat de proiectele finanțate prin fonduri europene tip POSDRU. Avem în vedere definirea următorilor termeni: *audit financiar*; *auditor*; *control intern*; *misiuni privind proceduri*

convenite (în viziunea ISRS 4400 și AMPOSDRU); element al unei situații financiare; fonduri publice; beneficiar; cheltuieli eligibile.

Auditul financiar are ca scop să furnizeze o opinie asupra faptului dacă situațiile financiare sunt complete și precise și dacă operațiunile sunt legale și regulamentare (sau conforme cu legile și reglementările relevante; auditul conformității activității entității cu legile și reglementările sau auditul de regularitate, face parte din auditul financiar)[1].

Auditor este termen folosit pentru a face referire la persoana sau persoanele care efectuează auditul, de obicei partenerul de misiune sau alți membrii ai echipei misiunii, sau, în funcție de situație, firma[2].

Control intern reprezintă procesul conceput, implementat și menținut de către persoanele însărcinate cu guvernanta, conducere și alte categorii de personal cu scopul de a furniza o asigurare rezonabilă privind îndeplinirea obiectivelor unei entități cu privire la credibilitatea raportării financiare, eficiența și eficacitatea operațiunilor și conformitatea cu legile și reglementările aplicabile. Acest termen face referire la orice aspecte ale unei sau mai multor componente ale controlului intern [3].

Obiectul unei misiuni pe baza procedurilor convenite îl constituie efectuarea de către auditor a unor proceduri ce țin de natura unui audit convenit de către auditor, entitate și orice părți terțe adecvate și raportarea asupra constatărilor efective[4].

Misiunea privind proceduri convenite în cadrul proiectelor POSDRU reprezintă un tip de serviciu prin care un auditor financiar autorizat în condițiile legii se angajează să efectueze acele proceduri de natura unui audit, asupra cărora auditorul a convenit împreună cu entitatea (beneficiarul proiectului) și orice altă terță parte interesată (AMPOSDRU/ OIPOSDRU delegat) și raportează asupra constatărilor efective, fără a emite o opinie (destinatarii raportului își formulează propriile lor concluzii, pe baza raportului auditorului; raportul este adresat exclusiv acelor părți care au convenit asupra procedurilor care urmează să fie efectuate, deoarece alte persoane care nu cunosc motivele pentru care au fost aplicate prevederile, ar putea interpreta în mod eronat rezultatele)[5].

Element al unei situații financiare reprezintă un element, cont sau aspect al unei situații financiare (cum ar fi de exemplu: creanțe; provizioane; stocuri; datorii; valoarea înregistrată a imobilizărilor necorporale; datorii aferente pagubelor survenite dar neraportate, într-un portofoliu de asigurare; o schema privind activele administrate extern și veniturile dintr-un plan privat de pensii, inclusiv notele aferente, etc.)[6].

Fondurile publice reprezintă, sume alocate din bugetele prevăzute la art.1, alin. (2) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare (aceste bugete sunt: bugetul de stat; bugetul asigurărilor sociale de stat; bugetele fondurilor speciale; bugetul trezoreriei statului; bugetele instituțiilor publice autonome; bugetele instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele fondurilor speciale, după caz; bugetele instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii; bugetul fondurilor provenite din credite externe contractate sau garantate de stat și ale căror rambursare, dobânzi și alte costuri se asigură din fonduri publice; bugetul fondurilor externe nerambursabile) [7].

Beneficiar are înțelesul prevăzut în Regulamentul (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului din 11 iulie 2006 de stabilire a anumitor dispoziții generale privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de coeziune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1260/1999. în cadrul Ordinului nr. 1117/17 august 2010 al Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale și Ordinului nr. 2170/20 august 2010 al Ministerului Finanțelor Publice pentru stabilirea regulilor de eligibilitate și a listei cheltuielilor eligibile în cadrul operațiunilor finanțate prin Programul operațional sectorial “Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013”(POSDRU)[8]. Pentru proiectele implementate în parteneriat, termenul *beneficiar* semnifică parteneriatul, compus din două sau mai multe

entități cu personalitate juridică, înregistrate în România și/sau în state membre ale Uniunii Europene.

În cazul finanțărilor nerambursabile acordate prin Programul operațional sectorial „Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013” (POS DRU) în baza unui contract de finanțare, **externalizarea/subcontractul** reprezintă acel acord scris/contract încheiat în baza legislației relevante, prin care beneficiarul încredințează o activitate sau o parte limitată a unei activități asumate prin cererea de finanțare unei terțe persoane juridice, alta decât entitățile partenere (așa cum este cazul și serviciului prestat de expertul contabil în proiecte POS DRU).

Cheltuieli eligibile au înțelesul prevăzut în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 64/2009 privind gestionarea financiară a instrumentelor structurale și utilizarea acestora pentru obiectivul convergență, aprobată cu modificări prin Legea nr. 362/2009. Potrivit acestor reglementări cheltuielile eligibile reprezintă cheltuielile efectuate de beneficiar, aferente proiectelor finanțate în cadrul programelor operaționale, care pot fi finanțate atât din instrumente structurale, cât și din cofinanțarea publică și/sau cofinanțarea privată, conform reglementărilor legale comunitare și naționale în vigoare privind eligibilitatea cheltuielilor[9].

Potrivit **HG 759 din 2007 actualizată privind regulile de eligibilitate a cheltuielilor efectuate în cadrul operațiunilor finanțate prin programele operaționale**[10] pentru a fi eligibilă, o cheltuială trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele condiții cu caracter general:

a) să fie efectiv plătită de către beneficiar, între 1 ianuarie 2007 și 31 decembrie 2015, dacă autoritatea de management sau organismul intermediar, pentru și în numele acesteia, nu decide altfel prin contractul de finanțare/decizia/ordinul de finanțare;

b) să fie însoțită de facturi, în conformitate cu prevederile legislației naționale, sau de alte documente contabile cu valoare probatorie, echivalentă facturilor, pe baza cărora cheltuielile să poată fi auditate și identificate;

c) să fie în conformitate cu prevederile deciziei/ordinului de finanțare sau ale contractului de finanțare, încheiat de către autoritatea de management sau organismul intermediar, pentru și în numele acesteia, pentru aprobarea operațiunii, cu respectarea art. 54 alin. (5) și art. 60 din Regulamentul Consiliului nr. 1.083/2006;

d) să fie conformă cu prevederile legislației naționale și comunitare.

În **Ordinul ministrului fondurilor europene nr. 2591 din 12 decembrie 2013** privind aprobarea modelului de contract de finanțare de tip strategic/grant pentru Programul operațional sectorial „Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013”, în vederea aplicării acestui model pentru contractele de finanțare ce au fost sau urmează a fi semnate de Autoritatea de management pentru Programul operațional sectorial „Dezvoltarea resurselor umane”/organismele intermediare pentru Programul operațional sectorial „Dezvoltarea resurselor umane”[11] se regăsesc și responsabilitățile auditorului financiar în proiecte POS DRU.

În continuare prezentăm sintetic principalele referiri din acest act normativ la obligațiile auditorului financiar.

Odată cu transmiterea fiecărei cereri de rambursare intermediară sau finală, Beneficiarul va transmite la AMPOS DRU/OI POS DRU delegat **un raport de verificare a cheltuielilor aferente cererilor de rambursare respective**, emis de către un auditor financiar independent și autorizat în condițiile legii. Cererea de rambursare va purta mențiunea „Transmis spre auditare” și va fi semnată și datată de către auditorul financiar independent.

Auditorul financiar independent și autorizat în condițiile legii verifică faptul că toate cheltuielile declarate de Beneficiar în cererea de rambursare intermediară sau finală sunt reale, înregistrate în contabilitate și în evidența cheltuielilor și sunt eligibile în conformitate cu art. 4 și emite un raport de verificare a cheltuielilor în conformitate cu formatul standard furnizat de AMPOS DRU.

În cazul în care **în raportul de verificare a cheltuielilor întocmit de către auditor sunt evidențiate cheltuieli neeligibile, acestea nu vor fi incluse de către Beneficiar în evidența cheltuielilor.**

În situația în care sunt identificate cheltuieli neeligibile, care au fost însă certificate de auditorul financiar independent, AMPOSDRU/OI POSDRU delegat va comunica Camerei Auditorilor Financiari din România situațiile de această natură, conform prevederilor protocolului încheiat între AMPOSDRU și Camera Auditorilor Financiari din România.

De asemenea, AMPOSDRU/OI POSDRU delegat va reține din cheltuielile solicitate la rambursare aferente serviciilor prestate de auditor procentul stabilit ca neeligibil în urma verificărilor, în raport cu valoarea cererii de rambursare.

Beneficiarul trebuie să pună la dispoziția auditorului financiar independent și autorizat în condițiile legii toate documentele și/sau informațiile solicitate și să asigure toate condițiile pentru verificarea cheltuielilor de către acesta.

Auditorul financiar independent și autorizat în condițiile legii va fi selectat cu respectarea condițiilor prevederilor instrucțiunilor și deciziilor emise de AMPOSDRU, în cazul în care Beneficiarul nu reprezintă autoritate contractantă în sensul legislației naționale privind atribuirea contractelor de achiziție publică. Auditorul va fi selectat din cadrul membrilor activi ai Camerei Auditorilor Financiari din România și certificat de către această entitate pentru a desfășura activități specifice în cadrul POSDRU.

Beneficiarul va comunica AMPOSDRU/OI POSDRU delegat datele de identificare ale acestuia prin intermediul unei adrese de înștiințare.

În situația rezilierii contractului de servicii încheiat cu auditorul financiar independent, Beneficiarul va transmite la AMPOSDRU/OI POSDRU delegat o notificare în acest sens.

Până la încheierea unui nou contract cu un auditor financiar independent, Beneficiarul nu va putea depune la AMPOSDRU/OI POSDRU delegat nicio cerere de rambursare.

Din Protocolul de colaborare privind organizarea și desfășurarea activității de audit financiar pentru fonduri europene și alte fonduri nerambursabile de la alți donatori încheiat între Ministerul Fondurilor Europene (MFE) și Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR) din 20 ianuarie 2014[12] rezultă următoarele aspecte mai importante:

1) Autoritatea de Management (cum este și AMPOSDRU pentru proiecte POSDRU) și alte entități cu rol în coordonare, gestionare și certificarea fondurilor nerambursabile UE și de la alți donatori, are/au dreptul în orice moment să verifice activitatea auditorilor pe bază de eșantion, în conformitate cu prevederile comunitare și naționale și în situația în care sunt identificate deficiențe în activitatea prestată, CAFR se angajează să sancționeze corespunzător auditorii;

2) CAFR se va asigura de preluarea de la MFE și diseminarea către auditori a regulilor pe baza cărora auditorii au obligația să realizeze misiunile de asigurare cu scop special (ISA 100-805) privind eligibilitatea cheltuielilor și a surselor de finanțare primite și/sau solicitate prin cereri de rambursare de către beneficiari și care să ofere suficiente asigurări Autorității de Management sau altor entități cu rol în gestionarea și certificarea fondurilor nerambursabile de la alți donatori, cu orice informații solicitate în legătură cu auditul;

3) CAFR va publica lista auditorilor financiari, membrii activi, de categoria A certificați în urma testului obligatoriu de verificare a cunoștințelor în domeniul instrumentelor structurale și a altor fonduri nerambursabile;

4) CAFR va actualiza trimestrial lista auditorilor financiari, persoane fizice sau/și juridice, care îndeplinesc cerințele stabilite prin protocol pentru auditarea cheltuielilor eligibile și a altor cerințe ale beneficiarilor de fonduri, coordonate și gestionate de Ministerul Fondurilor Europene (MFE);

5) Pentru a realiza auditarea fondurilor europene coordonate și gestionate de MFE, auditorii financiari, membrii activi ai CAFR, trebuie să îndeplinească cumulativ, următoarele condiții: a) să fie auditori financiari de categoria A, absolvenți ai cursurilor de specializare și perfecționare pentru fonduri europene, organizate de CAFR, în condițiile și cu respectarea prevederilor protocolului privind organizarea și desfășurarea activității de audit financiar a fondurilor europene încheiat între Ministerul Fondurilor Europene (MFE) și Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR); b) să promoveze testul de verificare a cunoștințelor privind legislația națională și europeană a fondurilor europene; c) împotriva auditorilor financiari să nu se fi pronunțat sancțiuni disciplinare rămase definitive în ultimii trei ani;

6) Lista auditorilor financiari care îndeplinesc condițiile protocolului va fi comunicată MFE, se va publica atât pe site-ul CAFR, cât și pe cel al MFE precum și în revista „Audit financiar” editată de CAFR și va fi actualizată trimestrial;

7) Orice sancțiune împotriva auditorilor incluși pe lista menționată anterior va fi comunicată MFE de către CAFR, în termen de maxim 10 zile de la data aplicării sancțiunii;

8) În situația în care auditorii aflați inițial pe listă vor fi sancționați – prin declasificarea de la categoria A la o categorie inferioară, aceștia vor fi comunicați MFE de către CAFR ca fiind excluși din listă;

9) Părțile vor colabora în vederea emiterii de instrucțiuni în ceea ce privește formatul standard de contract, modelul scrisorii de angajament obligatorii, a raportului auditorului, a listei de verificare, precum și a documentației de atribuire, astfel încât, activitatea auditorilor să ofere suficientă asigurare prin prisma prevederilor comunitare în ceea ce privește verificările de management (Art.60 lit.b din Regulamentul CE 1083/2006 și Art.13 din Regulamentul CE nr. 1828/2006), ale Regulamentelor de implementare aplicabile mecanismelor financiare SEE și Norvegin, HG nr.1065/2010 privind aprobarea Acordului Cadru dintre Guvernul României și Consiliul Elvețian privind implementarea Programului de Cooperare Elvețiano-Român și alte documente relevante aplicabile;

10) Auditorii financiari de categoria A, membrii ai CAFR, abilitați conform prevederilor de mai sus, să desfășoare misiuni de asigurare cu scop special, vor audita cheltuieli eligibile pe baza respectării Standardelor Internaționale de Audit (ISA 100-805);

11) Auditorii financiari pe categorie A, membrii ai CAFR, în baza probelor de audit acumulate privind cantitatea și calitatea lor asupra eligibilității cheltuielilor, vor emite un raport de audit financiar independent cu opinia fără rezerve, conform ISA 700/coroborat cu ISA 805, sau un raport de audit modificat în baza ISA 705. Indiferent de opinia dată, auditorii financiari pentru orice fond european vor avea de abordat și sursele de finanțare conform ISA 805.

Până la apariția instrucțiunilor Autorităților de Management de la diferite fonduri europene, în auditarea fondurilor europene se utilizează ISRS 4400, care presupune un anumit format al raportului de audit denumit raport de constatări factuale (RCF) și niște standarde tehnice (ST).

Raport de constatări factuale (RCF) trebuie să atingă următoarele probleme-cheie: 1) Obiectiv; 2) Scopul lucrării; 3) Sursele informațiilor; 4) Constatări factuale; 5) Utilizarea Raportului. La partea de detalii a raportului se ating următoarele probleme: 1) Informații privind contractul strategic și acțiunea; 2) Proceduri realizate și constatări factuale (Obținerea unei înțelegeri suficiente a proiectului și a termenilor și condițiilor Contractului de Finanțare Nerambursabilă; Procedurile de verificare a eligibilității cheltuielilor menționate de Beneficiar în Raportul Financiar al Proiectului - Proceduri generale; Conformitatea cheltuielilor cu Bugetul și revizia analitică; Selecționarea cheltuielilor pentru verificare; Verificarea cheltuielilor - Eligibilitatea costurile directe; Acuratețea și înregistrarea; Clasificarea (încadrarea cheltuielilor); Realitatea (angajare/efectuare); Conformitatea cu regulile de achiziții,

naționalitate și origine; Costurile generale administrative (indirecte); Verificarea acoperirii cheltuielilor; Verificarea încasărilor proiectului).

Specificațiile tehnice (ST) acopera foarte bine aspectele de detaliu ale problemelor mentionate mai sus cu titlu de enumerare.

Începând cu proiectele ce se vor iniția pentru perioada 2014-2020 se va utiliza **modelul de raport de audit potrivit ISA 805**. Acest tip de raport ca cuprinde următoarele capitole mari: 1) partea introductivă; 2) responsabilitatea beneficiarului pentru situațiile financiare; 3) responsabilitatea auditorului; 4) opinia; 5) baza de raportare și restricțiile cu privire la distribuire și uz.

Deosebiri între cele două forme de audit (cel potrivit ISRS 4400 și IAS 805) sunt relevate în tabelul de mai jos:

ISRS 4400	IAS 805
Nu se oferă asigurare	Asigurare ridicată, nu absolută
Raport asupra constatărilor factuale	Opinie exprimată într-un raport al auditorului
Scrisoare de angajament diferită	Scrisoare de angajament diferită
Prag de semnificație mai mare	Prag de semnificație mai mic
Nu neapărat e cerută independența	Cerințe etice: independența
Se aplică: Procedurile convenite	Toate ISA adaptate
Acoperire mai mică	Acoperire mai mare

Se poate observa în esență că noul tip de raport de audit va conferi un grad mai mare de asigurare pentru beneficiarii lui (Beneficiarul; AMPOSDRU; Organisme antifraudă; Curtea de Conturi a României și Europeana).

Unele aspecte legislative și coordonate definitorii privind activitatea expertului contabil în proiecte POSDRU și alte obligații privind implementarea unor astfel de proiecte

În abordarea acestei problematice se impun clarificate încă de la început câteva concepte-cheie legate de expertul contabil și fondurile europene tip POSDRU. Avem în vedere definirea următorilor termeni: *expertul contabil, organismul profesional care gestionează profesia contabilă (CECCAR), fonduri publice, beneficiar, subcontractare/externalizare, cheltuieli eligibile, subvenții*.

Expertul contabil, potrivit Ordonanței Guvernului nr. 65 din 30 august 1994 privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați, republicată [13], este persoana care a dobândit această calitate în condițiile ordonanței menționate anterior și are competența profesională de a organiza și conduce contabilitatea, de a supraveghea gestiunea societăților comerciale, de a întocmi situațiile financiare și de a efectua expertize contabile.

Acest profesionist contabil poate executa pentru persoanele fizice și juridice următoarele lucrări: a) tinerea sau supravegherea contabilității și întocmirea sau verificarea și semnarea situațiilor financiare; b) acordarea de asistență privind organizarea și tinerea contabilității; c) efectuarea de analize economico-financiare și evaluări patrimoniale; d) efectuarea de expertize contabile dispuse de organele judiciare sau solicitate de persoane fizice ori juridice în condițiile prevăzute de lege; e) executarea altor lucrări cu caracter financiar-contabil, de organizare administrativă și informatică; f) îndeplinirea, potrivit dispozițiilor legale, a atribuțiilor prevăzute în mandatul de cenzor la societățile comerciale; g) acordarea de asistență de specialitate pentru înființarea și reorganizarea societăților comerciale; h) efectuarea pentru persoane fizice și juridice de servicii profesionale care presupun cunoștințe de contabilitate.

Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România este, potrivit aceleiași Ordonanțe a Guvernului nr. 65 din 30 august 1994 privind organizarea activității de

expertiza contabilă și a contabililor autorizați, republicată, o persoană juridică de utilitate publică și autonomă, din care fac parte experții contabili și contabilii autorizați, în condițiile stabilite de actul normativ menționat în definiție. Între atribuțiile mai importante ale acestui organism profesional legate de expertul contabil sunt de enumerat următoarele: organizarea examenului de admitere, efectuarea stagiului și susținerea examenului de aptitudini pentru accesul la profesia de expert contabil; organizarea evidenței experților contabili; asigurarea bunei desfășurări a activității experților contabili; elaborarea și publicarea normelor privind activitatea profesională și conduita etică a experților contabili, elaborarea de ghiduri profesionale în domeniul financiar-contabil; asigurarea pentru experții contabili a bunei desfășurări a activității de evaluare pe baza Standardelor Internaționale de Evaluare; sprijinirea formării și dezvoltării profesionale prin programe de formare și dezvoltare profesională adecvate.

Subvenții (ajutoare, premii) reprezintă suport acordat de către beneficiar grupului-țintă eligibil, sub forma financiară sau în natură.

În REGULAMENTUL (UE, EURATOM) NR. 966/2012 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 25 octombrie 2012 privind normele financiare aplicabile bugetului general al Uniunii și de abrogare a Regulamentului (CE, Euratom) Nr. 1605/2002 al Consiliului [14], la art.67, secțiunea 3 sunt stipulate prevederi importante referitoare la competențele și sarcinile contabilului desemnat de instituție să lucreze în proiecte cu finanțări europene, din care le menționăm pe cele mai semnificative: a) execuția corectă a plăților, încasarea veniturilor și recuperarea creanțelor constatate; b) pregătirea și prezentarea conturilor în conformitate cu partea I titlul IX din regulamentul menționat; c) ținerea contabilității în conformitate cu partea I titlul IX din același regulament; d) stabilirea procedurilor contabile și a planului de conturi în conformitate cu partea I titlul IX din regulament; e) instituirea și validarea sistemelor contabile și, dacă este cazul, validarea sistemelor instituite de ordonatorul de credite pentru furnizarea sau justificarea informațiilor contabile; în acest sens, contabilul este împuternicit să verifice în orice moment conformitatea cu criteriile de validare; f) gestionarea trezoreriei.

După prezentarea acestor câteva concepte-cheie legate de tematica comunicării noastre, dorim să ne referim în continuare la unele aspecte ale rolului expertului contabil în astfel de proiecte.

Cea mai concludentă dovadă a rolului expertului contabil este aceea că **toate documentele-suport justificative aferente activităților derulate în cadrul Proiectului vor avea aplicate de către acest expert propria ștampilă de profesionist, vizată pentru anul în cursul căruia se face verificarea, cu menționarea datei de verificare a documentelor, în vederea evitării dublei finanțări**[15].

În Ordinul ministrului fondurilor europene nr. 2591 din 12 decembrie 2013 privind aprobarea modelului de contract de finanțare de tip strategic/grant pentru Programul operațional sectorial „Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013”, în vederea aplicării acestui model pentru contractele de finanțare ce au fost sau urmează a fi semnate de Autoritatea de management pentru Programul operațional sectorial „Dezvoltarea resurselor umane”/organismele intermediare pentru Programul operațional sectorial „Dezvoltarea resurselor umane”[16] se regăsesc și responsabilitățile expertului contabil în proiecte POSDRU.

În continuare prezentăm sintetic principalele referiri din acest act normativ la obligațiile expertului contabil.

Beneficiarul și fiecare partener în parte trebuie să țină o evidență contabilă analitică distinctă a Proiectului, utilizând conturi analitice distincte pentru reflectarea tuturor operațiunilor referitoare la implementarea Proiectului, în conformitate cu dispozițiile legale.

Acest partener principal în proiect va avea obligația utilizării unui expert contabil care va semna și va data documentele contabile aferente operațiunilor din cadrul Proiectului. Pentru beneficiarii instituției publice care au constituit la nivelul lor un compartiment de

contabilitate, expertul contabil poate fi reprezentat de către șeful sau coordonatorul compartimentului de contabilitate. În caz contrar, conducătorul instituției publice va putea contracta un expert contabil, membru activ al Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România, pentru a asigura certificarea evidenței contabile a Proiectului, în conformitate cu prevederile prezentului contract de finanțare.

Expertul contabil, în cazul achiziționării de servicii de această natură, va fi selectat de către Beneficiar din cadrul membrilor activi ai Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România.

Cheltuielile cu expertul contabil se fundamentează în bugetul estimat al proiectului la capitolul bugetar „Resurse umane” sau la capitolul bugetar „Alte tipuri de costuri”, dacă sunt externalizați (subcontractați).

În vederea efectuării reconcilierii contabile anuale între conturile contabile ale AMPOSDRU și cele ale Beneficiarului pentru operațiunile gestionate în cadrul Proiectului, beneficiarii și partenerii au obligația transmiterii formularului nr. 9 conform Hotărârii Guvernului nr. 218/2012, cu modificările ulterioare, în termen de 30 de zile de la încheierea exercițiului financiar.

Reconcilierea contabilă dintre AMPOSDRU și Beneficiar va viza numai sumele care au fost transferate ca refinanțare și rambursare.

Din Legea contabilității nr. Art. 10 rezulta o serie de obligații pentru entități juridice privind persoanele care pot tine contabilitatea, din rândul cărora se detașează experții contabili. Potrivit acestui act normativ, contabilitatea poate fi organizată și condusă (în afara de directorul economic, contabilul-sef sau alte persoane împuternicite să îndeplinească această funcție, împreună cu personalul din subordine) și pe baza de contracte de prestări de servicii în domeniul contabilității, încheiate cu persoane fizice sau juridice, autorizate potrivit legii, membre ale Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România.

Răspunderea pentru aplicarea necorespunzătoare a reglementărilor contabile revine în diferite entități cu profil economic dar și de alta natura revine directorului economic, contabilului-sef sau altei persoane împuternicite să îndeplinească această funcție, împreună cu personalul din subordine. În cazul în care contabilitatea este condusă pe baza de contract de prestări de servicii, încheiat cu persoane fizice sau juridice, autorizate potrivit legii, membre ale Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România, răspunderea pentru conducerea contabilității revine acestora, potrivit legii și prevederilor contractuale.

În continuare ne vom referi la câteva aspecte legate de coordonatele activității expertului contabil în proiecte tip POSDRU.

În cadrul unei asemenea misiuni de servicii din sfera expertului contabil, profesionistul cu un asemenea profil, se vor utiliza, **următoarele standarde și reglementari:** 1)Standardul profesional nr. 22 al CECCAR intitulat “Misiunea de examinare a contabilității, întocmire, semnare și prezentare a situațiilor financiare”; 2)IAS-urile ca parte componentă a IFRS Ediția 2013; 3)Norme profesionale emise de CECCAR; 4)Legea contabilității nr. 82 din 1991, cu modificările și completările ulterioare; 5)Noul Cod Fiscal; 6)Reglementările contabile specifice celor trei mari categorii de entități ce pot participa la implementarea proiectelor tip POSDRU (Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1969 din 2007 privind aprobarea reglementărilor contabile pentru persoane juridice fără scop patrimonial – pentru ONG; Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1898/2013 pentru modificarea și completarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, aprobate prin OMFP nr. 3.055/2009, cu OMFP nr. 2067/2013 pentru modificarea și completarea unor reglementări contabile – pentru societăți comerciale; Ordinul ministrului finanțelor publice nr.2021/17.12.2013 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice privind organizarea și conducerea contabilității instituțiilor publice, Planul de conturi pentru instituțiile publice și instrucțiunile de aplicare a acestuia, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr.1917/2005 – pentru instituțiile publice); 7)Ordinul ministrului economiei

și finanțelor nr. 3.512/2008 privind documentele financiar-contabile; 8) Ordinul comun al ministrului muncii, familiei și protecției sociale nr. 1.117 din 17 august 2010 și al ministrului finanțelor publice nr. 2.170 din 20 august 2010 pentru stabilirea regulilor de eligibilitate și a listei cheltuielilor eligibile în cadrul operațiunilor finanțate prin Programul operațional sectorial „Dezvoltarea resurselor umane 2007—2013”; 9) Manualul beneficiarului - Ediția 2013 elaborat de AMPOSDRU.

Cadrul general privind misiunea de examinare a contabilității în proiecte tip POSDRU consta în: 1) examinarea contabilității pentru fiecare CRC; 2) verificarea modului de întocmire a situațiilor financiare specifice fiecărei CRC (Evidenta cheltuielilor; balanțele lunare pe perioada fiecărei CRC; registrele jurnal lunare pe perioada fiecărei CRC); 3) semnarea tuturor documentelor financiar-contabile aferente fiecărei CRC de persoanele legal abilitate de la beneficiar și parteneri și apoi semnarea și stampilarea lor de către expertul contabil al proiectului; 4) întocmirea raportului expertului contabil al proiectului la fiecare CRC; 5) prezentarea situațiilor financiare aferente fiecărei CRC pentru auditare de către auditorul proiectului.

Colectarea elementelor probante presupune întreprinderea de către expertul contabil a următoarelor acțiuni: 1) vizitarea entității; 2) interviu cu responsabilii asociației și cu membrii echipei de implementare a proiectului; 3) solicitarea tuturor documentelor justificative la fiecare tip de cheltuială din proiect (resurse umane; participanți; alte tipuri de costuri; cheltuieli de tip FEDR; cheltuieli indirecte) pe perioada fiecărei CRC; 4) efectuarea de comparații și verificări; 5) controale aritmetice ale documentelor financiar-contabile din proiect aferente fiecărei CRC; 6) examinări analitice (comparări cu perioadele celorlalte luni și CRC; analize de fluctuații; determinări de rate cerute de astfel de proiecte – procent cheltuieli FEDR; procent cheltuieli indirecte etc.) [17].

Întocmirea situațiilor financiare aferente fiecărei CRC presupune respectarea câtorva cerințe obligatorii și urmărirea lor atentă și de către expertul contabil al proiectului: 1) introducerea corectă în programul Action Web a informațiilor despre documentele ce atestă cheltuielile efectuate pe perioada fiecărei CRC; 2) încadrarea corectă a fiecărei cheltuieli din perspectiva eligibilității și la categoria corespunzătoare din bugetul proiectului pentru generarea corectă a Evidentei cheltuielilor; 3) informarea auditorului proiectului despre această operațiune pentru a permite acestuia să verifice și să fie de acord cu validarea evidenței cheltuielilor.

Documentarea lucrărilor presupune, întocmirea de către expertul contabil al proiectului, dosarului permanent și dosarului exercițiului.

Dosarul permanent al misiunii de expert contabil al proiectului va cuprinde: un exemplar din contractul de prestări servicii de expert contabil; o copie după statutul firmei, instituției publice sau asociației și CIF-ul acestora; descrierea sumară a societății, asociației sau instituției publice și activității acestora; lista consultantilor acestor entități și adresele lor sociale; repartizarea principalelor funcții și responsabilități; descrierea referențialului contabil și a principiilor sale; descrierea succintă a dotărilor informatice și a softului utilizat pentru contabilitatea proiectului de către entitățile în cauză; constatări privind descrierea și aprecierea politicilor și procedurilor contabile utilizate de asociație.

Dosarul exercițiului al misiunii de expert contabil al proiectului va cuprinde: nota privind orientarea misiunii; programul de lucru; foile de lucru privind aprecierea politicilor și procedurilor contabile; foile de lucru privind colectarea elementelor probante; foile de sinteză pentru fiecare secțiune de cheltuieli din proiect; foile de lucru privind examinarea dosarului inventarierii patrimoniului proiectului; nota de sinteză generală; situațiile financiare întocmite la finele fiecărei CRC (Evidenta cheltuielilor; balanțele lunare pe perioada fiecărei CRC; registrele jurnal lunare pe perioada fiecărei CRC).

Raportul expertului contabil din cadrul unei asemenea misiuni este destinat următoarelor persoane sau organisme: AMPOSDRU; Alte organisme cu drept de control

(Curtea de Conturi a României; Organisme europene și naționale de Lupta Antifraudă; Curtea Europeană de Conturi); Auditorul extern independent al proiectului; Beneficiarul (Asociația Romana pentru Transparența).

Obiectul angajamentului de expert contabil al proiectului vizează și respectarea condițiilor de eligibilitate a cheltuielilor. În acest sens misiunea acestui profesionist o reprezintă verificarea respectării pentru fiecare cerere de rambursare a proiectului a următoarelor condiții de către cheltuieli: 1)să fie efectiv plătită de către beneficiar de la data intrării în vigoare a contractului de finanțare nerambursabilă sau de la data menționată în contractul de finanțare; 2)să fie necesară pentru realizarea activităților din cadrul proiectului; 3)să fie prevăzută în bugetul proiectului; 4)să fie în conformitate cu principiile unui management financiar riguros, având în vedere utilizarea eficientă a fondurilor și un raport optim cost-eficiență; 5)să fie înregistrată în contabilitatea Beneficiarului, să fie identificabilă, verificabilă și să fie dovedită prin facturi, în conformitate cu prevederile legislației naționale, sau de alte documente contabile cu valoare probatorie echivalentă facturilor; 6)să nu fi făcut obiectul altor finanțări din fonduri publice, cu excepția prevederilor art. 7, lit. b din Hotărârea Guvernului nr. 759/2007, cu modificările și completările ulterioare; 7)să fie în conformitate cu prevederile legislației naționale și comunitare și cu prevederile contractului de finanțare; 8)să fie menționată în lista cheltuielilor eligibile prezentată în Ghidul Solicitantului – Condiții Specifice pentru fiecare cerere de propuneri de proiecte; 9)Cheltuielile angajate pe perioada de implementare a Proiectului pot fi plătite de către Beneficiar/Partener, în perioada maxima prevăzută în contractul de finanțare si/sau instrucțiunile emise de AMPOSDRU.

Potrivit Manualului Beneficiarului, ediția 2013 (in draft) operațiunile contabile legate de Activitățile Beneficiarului sunt, fără a se limita la acestea, următoarele: 1)înregistrarea facturii primite de la furnizor; 2)înregistrarea plății facturii către furnizor; 3)înregistrarea salariilor personalului care lucrează în proiect; 4)înregistrarea plății salariilor către personalul implicat în proiect; 5)recunoașterea activelor generate în cadrul proiectului; 6)corecții financiare la nivel de contractori; 7)încasarea sumelor din corecții financiare de către contractori; 8)corecții financiare la nivel de proiect; 9)plata sumelor aferente corecțiilor financiare; 10)înregistrarea cererii de refinanțare; 11)înregistrarea primirii sumelor din refinanțare; 12)înregistrarea cererii de rambursare; 13)înregistrarea sumelor primite cu titlu de rambursare de la AMPOSDRU; 14)înregistrarea corecțiilor financiare primite de la AM/OI; 15)înregistrarea veniturilor generate de proiect (dacă e cazul); 16)înregistrarea operațiunilor legate de decontarea între parteneri[18].

În efectuarea operațiunilor contabile legate de proiecte POSDRU dar și de celelalte tipuri, cu finanțare din fonduri europene, **CECCAR a elaborat un foarte bun instrument de lucru pentru experții contabili implicați în astfel de proiecte, intitulat Ghid privind accesarea, contabilitatea, fiscalitatea, auditul și managementul proiectelor cu finanțare europeană**, ce conține monografiile contabile pentru toate tipurile de entități care pot fi implicate în astfel de proiecte (publice, private și din cele fără scop patrimonial)[19].

Auditorul financiar contractat pentru proiecte POSDRU are **misiunea sa urmărească activitatea expertului contabil și sa se bazeze, dacă este posibil și acoperitor, cat mai mult pe activitatea acestuia.** În acest sens, prin foaia de lucru care se refera la «Sistemul contabil», auditorul financiar va urmări mai multe obiective majore și anume: 1)identificarea cadrului legal de raportare contabilă; 2)asigurarea că beneficiarul conduce separat evidența contabilă a proiectului, folosind conturi analitice specifice; 3)verificarea dacă evidențele contabile ale Beneficiarului sunt conforme cu reglementările contabile în vigoare privind păstrarea și arhivarea evidențelor contabile și cu cadrul de raportare financiară aplicabil operațiunilor proiectului cu scopul de a: evalua dacă o verificare eficientă și efectivă a cheltuielilor este fezabilă; raportarea excepțiilor importante și punctelor slabe cu privire la contabilitate, păstrarea înregistrărilor, cerințele documentației, astfel încât Beneficiarul să poată întreprinde măsuri ulterioare pentru corectarea și îmbunătățirea acestora pe perioada de

implementare rămasă a acțiunii; 4)verificarea dacă cheltuielile pentru o tranzacție sau acțiune au fost înregistrate corespunzător în sistemul contabil al Beneficiarului și dacă sunt sprijinite de evidențe adecvate și documente suport justificative, inclusiv evaluarea adecvată și utilizarea unor rate de schimb valutar corecte, atunci când este cazul; 5)evaluarea sistemului contabil și obținerea unei descrieri a programului informatic/ informațional; 6)obținerea altor documente de sinteză (registrul jurnal, cartea mare, balanței de verificare, jurnale de achiziții și orice alte evidențe contabile atât în format electronic, cât și tipărite pe suport de hârtie, semnate și ștampilate în vederea verificării modalității de înregistrare a cheltuielilor[20].

Totodată și auditorul financiar și expertul contabil al proiectului trebuie sa se asigure că evidența contabilă a proiectului este integrată în evidența financiar-contabilă de ansamblu a beneficiarului.

Tot legat de partea referitoare la aspectele contabile ale proiectelor cu finanțare din fonduri europene, un remarcabil specialist în audit financiar sublinia în legătură cu recunoașterea și înregistrarea cheltuielilor în astfel de proiecte, următoarele 4 aspecte majore:1)cheltuielile sunt recunoscute și înregistrate în contabilitatea beneficiarului, cu respectarea reglementarilor contabile aplicabile; 2)exista evidente contabile adecvate și identificabile pentru operațiunile proiectului; 3)cheltuielile sunt înregistrate în conturile beneficiarului pe baza documentelor justificative; 4)documentarea neconformității și discutarea acestora cu echipa de management[21].

Un set remarcabil de probleme pe care le urmărește expertului contabil în activitatea sa se refera la aspecte financiar-contabile și de control financiar, cum ar fi: 1)întocmirea, corectarea și înregistrarea documentelor contabile (întocmirea și utilizarea documentelor financiar-contabile sunt reglementate de Ordinul ministrului Economiei și Finanțelor nr. 3.512/2008 privind documentele financiar-contabile[22]);2)verificarea contabilității proiectului (instituțiile publice vor respecta prevederile Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 2169/2009 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice privind organizarea și conducerea contabilității instituțiilor publice, Planul de conturi pentru instituțiile publice și instrucțiunile de aplicare a acestuia, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1917/2005; persoanele juridice fără scop patrimonial vor respecta Ordinul nr. 1969 din 09/11/2007 privind aprobarea reglementărilor contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial; societățile comerciale vor respecta Ordinul nr. 3055/2009 din 29 octombrie 2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene); 3)verificarea realizării reconcilierii contabile (în vederea efectuării acestei operațiuni între conturile contabile ale AMPOSDRU și cele ale Beneficiarului pentru operațiunile gestionate în cadrul Proiectului, beneficiarii au obligația transmiterii unei notificări cu privire la reconcilierea contabilă, conform formularului standard prevăzut în legislația în vigoare, în termen de 30 de zile de la plata cererii de rambursare finale); 4)punerea la dispoziția controlorilor de la OIRPOSDRU și auditorilor proiectelor (cel externalizat, auditorul de la Curtea de Conturi a României sau de la Curtea Europeana de Conturi, reprezentanții Departamentului de Luptă Antifraudă, Comisiei Europene) a documentelor solicitate pe linie financiar-contabila.

Elemente de interferență între funcția de auditor financiar și de expert contabil în misiunile pe care aceștia le au de îndeplinit în prezent și viitor în proiecte tip POSDRU

In activitatea auditorului financiar și a expertului contabil în cadrul proiectelor cu finanțare europeană tip POSDRU (prezente și viitoare) exista o serie de elemente de interferență. Dintre acestea dorim sa le evidențiem pe următoarele:

1) ambele servicii de profil (audit financiar și de expert contabil) fac parte din categoria servicii externalizate, sunt achiziționate pe baza de achiziții publice, iar cheltuielile din buget pentru aceste servicii se suporta din linia bugetara «Alte tipuri de costuri », cu excepția

situațiilor când expertul contabil este din rândul personalului din structurile de contabilitate de la instituțiile publice, pentru care cheltuielile cu acesta se suportă din linia bugetară «Resurse umane»;

2) ambii profesioniști contabili urmăresc cu atenție respectarea regulilor contabile în proiectele POSDRU, cu specificația ca auditorul financiar face acest lucru în punctele fundamentale ale activității contabile, în timp ce expertul contabil realizează acest lucru în toate detaliile acestei activități;

3) auditorul financiar trebuie să verifice și activitatea expertului contabil în proiectele POSDRU și să se bazeze pe aceasta (dacă este desfășurată conform standardelor internaționale de contabilitate, instrucțiunilor AMPOSDRU și altor reglementări ale Ministerului Fondurilor Europene ori Ministerului Finanțelor Publice și standardelor profesionale CECCAR), atunci când formulează opiniile în Raportul constatărilor Factice la fiecare cerere de rambursare a cheltuielilor;

4) ambii specialiști își asumă cele verificate și certificate la fiecare cerere de rambursare a cheltuielilor în proiecte POSDRU, pe baza a o serie de documente specifice; astfel auditorul întocmește Raportul constatărilor Factice, la care atașează copia după carnetul de auditor vizat pe anul în curs, care acoperă perioada cererii de rambursare și da o declarație pe proprie răspundere că nu a fost sancționat de CAFR sau alte organisme abilitate pe perioada cât a auditat fiecare cerere de rambursare a cheltuielilor; la rândul său expertul contabil va stampila, semna și data fiecare document financiar-contabil, evidența cheltuielilor și documentele contabile (balanța și registrul jurnal ale fiecărei luni a proiectului) aferente fiecărei cereri de rambursare, la care va adăuga raportul expertului contabil conform Standardului profesional nr.22 aprobat de CECCAR, copia după carnetul de expert contabil vizat pe anul în curs care acoperă perioada cererii de rambursare și da o declarație pe proprie răspundere că nu a fost sancționat de CECCAR sau alte organisme abilitate pe perioada cât a îndeplinit această misiune la fiecare cerere de rambursare a cheltuielilor.

Însă între cele două misiuni specifice celor două categorii de profesioniști contabili în cadrul proiectelor POSDRU există și o serie de deosebiri, la care ne vom referi în continuare:

1) auditorul financiar se concentrează în demersul său nu numai pe exigibilitatea cheltuielilor la fiecare cerere de rambursare, ci și pe obiectivele atinse și de îndeplinit menționate în Raportul tehnico-financiar și în documentele grupului țintă atașate fiecărei cereri de rambursare;

2) în timp ce expertul contabil confirmă prin stampila, semnătura sa și datarea, veridicitatea cheltuielilor eligibile solicitate la fiecare cerere de rambursare a cheltuielilor, auditorul financiar oferă atestarea, prin Raportul constatărilor factuale, a eligibilității cheltuielilor din fiecare cerere de rambursare, bazându-se nu doar pe întocmirea corectă a documentelor financiar-contabile, ci și pe verificarea desfășurării activităților din proiect, conform graficului existent în acest sens și a documentelor-suport pentru fiecare activitate și expert, în vederea atingerii indicatorilor și a grupului țintă prevăzute în cererea de finanțare aprobată la momentul verificării;

3) auditorul financiar, conform ultimului format al contractului de finanțare [23] și al Protocolului încheiat de CAFR-Ministerul Fondurilor Europene[24], răspunde și financiar de depistarea unor cheltuieli neeligibile de către AMPOSDRU/OIPOSDRU delegat, prin diminuarea proporțională a onorariului acestuia, cu procentul cu care s-au depistat cheltuieli neeligibile din totalul cheltuielilor solicitate la fiecare cerere de rambursare a cheltuielilor.

Concluzii

În urma celor prezentate am desprins **următoarele concluzii mai importante:**

1) Complexitatea activităților desfășurate de auditorul financiar și expertul contabil în cadrul proiectelor de tip POSDRU impune eforturi intelectuale și fizice deosebite din partea

acestora, iar indicatorul de performanță rămâne, cu siguranță, gradul final de utilizare a bugetului eligibil în raport cu cheltuielile validate și rambursate, ca au fost considerate eligibile de către AMPOSDRU;

2) Legislația națională și comunitară foarte complexă și în continua schimbare, cu aplicabilitate în condiții specifice de implementare a proiectelor POSDRU, obliga profesioniștii contabili din cele două specializări, care sunt achiziționați în aceste funcții – cheie în proiecte POSDRU, la o cunoaștere și aplicare foarte temeinică a acesteia, la specificul fiecărui proiect de aceasta factura;

3) în vederea îndeplinirii cu succes a unor astfel de misiuni, auditorii financiari și experții contabili ce își desfășoară activitatea în proiecte, trebuie să fie înarmați cu întregul set de reglementari, ghiduri, metodologii și proceduri din domeniul proiectelor POSDRU și cel contabil, pe care să le urmărească cu tenacitate și consecvență să fie respectate și de echipa managerială și de implementare și de contabilii beneficiarilor de astfel de proiecte.

Pe baza studiului efectuat și a concluziilor prezentate anterior, avansăm și **unele propuneri** referitoare la activitatea viitoare a auditorului financiar și a expertului contabil în proiecte POSDRU:

1) Pe baza activității practice în domeniu este indicat ca AMPOSDRU, în Ghidul solicitantului și prin contractul de finanțare, să prevadă selectarea pentru această funcție, nu numai a auditorilor financiari care au urmat curs și au dat examen special pentru auditare de proiecte tip POSDRU, ci și a experților contabili, care să răspundă, de asemenea, unor exigente mai înalte (aceștia ar trebui să fie selectați din rândul celor care au o foarte bună reputație în cadrul corpului profesional și la controalele efectuate de CECCAR s-au prezentat foarte bine - nu doar că nu au fost sancționați disciplinar, care au o pregătire contabilă sau financiară remarcabilă și dețin o experiență importantă în domeniu);

2) O condiție importantă care ar trebui să fie îndeplinită de experții contabili achiziționați în proiecte tip POSDRU este aceea să fi urmat anterior, în mod obligatoriu, cursuri de formare organizate de CECCAR sau CAFR, pe probleme concrete referitoare la misiunea unui astfel de profesionist în cadrul acestor proiecte de aceasta factura;

3) Adoptarea unei atitudini de colaborare foarte strânsă între auditorii financiari și experții contabili din aceste proiecte și dintre aceștia și profesioniștii în acest domeniu ai beneficiarilor (liderii de parteneriat și ceilalți parteneri), în sensul de a se consulta reciproc asupra unor probleme complexe și insuficient de clarificate în reglementari, de a se solicita puncte de vedere oficiale din partea organismelor abilitate (AMPOSDRU; OIPOSDRU delegat; Ministerul Finanțelor Publice, etc.), în scopul de a ajuta beneficiarii să dețină și să utilizeze adecvat întregul set de reglementari, ghiduri, metodologii și proceduri din domeniul proiectelor POSDRU și cel contabil, pentru a nu se înregistra greșeli contabile și cheltuieli neeligibile.

Bibliografie

1. [1]Curtea de Conturi a României, Manual de Audit Financiar și Regularitate, Proiect finanțat de UE, București, 2003, p.99;
2. [2]Consiliul pentru Standardele Internaționale de Audit și Asigurare, *Manual de Reglementări Internaționale de Control al Calității, Audit, Revizuire, Alte Servicii de Asigurare și Servicii Conexe, Vol, 1*, CAFR, București, 2013, p.15;
3. [3]Consiliul pentru Standardele Internaționale de Audit și Asigurare, *Op.cit.*, p.19;
4. [4]ISRS 4400 – Misiuni de efectuare a procedurilor convenite privind informațiile financiare, în Consiliul pentru Standardele Internaționale de Audit și Asigurare, *Manual de Reglementări Internaționale de Control al Calității, Audit, Revizuire, Alte Servicii de Asigurare și Servicii Conexe, Vol, 1*, CAFR, București, 2013, p.172;

5. [5]AMPOSDRU, Manualul beneficiarului, Ediția 2013 (in draft),p.145, www.fseromania.ro;
6. [6]ISA 805 – Considerente special – audituri ale componentelor individuale ale situațiilor financiare și ale elementelor specifice, ale conturilor sau aspectelor unei situații financiare, în lucrarea realizata de Consiliul pentru Standardele Internaționale de Audit și Asigurare, *Manual de Reglementări Internaționale de Control al Calității, Audit, Revizuire, Alte Servicii de Asigurare și Servicii Conexe, Vol, I*, CAFR, București, 2013, pp.794-813;
7. [7]Publicata în Monitorul Oficial, Partea I nr. 597 din 13.08.2002, modificata prin OUG 15/2014 pentru completarea art. 52 din Legea 500/2002, publicata în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 241 din 4 aprilie 2014;
8. [8]Publicate în Monitorul Oficial, Partea I nr.596 din 23 august 2010;
9. [9]Art.2 din OUG nr. 64 din 3 iunie 2009 privind gestionarea financiară a instrumentelor structurale și utilizarea acestora pentru obiectivul convergență, publicata în Monitorul Oficial, Partea I nr.413 din 17 iunie 2009. A se vedea și Legea 362/2009 pentru aprobarea OUG nr. 64/2009 privind gestionarea financiară a instrumentelor structurale și utilizarea acestora pentru obiectivul convergența, publicata în Monitorul Oficial, Partea I nr.800 din 24 noiembrie 2009;
10. [10] Actul normativ a fost publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 517 din 01.08.2007;
11. [11] Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 814 din 20.12.2013 și intrat în vigoare de la 20.12.2013;
12. [12]Protocolul este postat pe site-ul Camera Auditorilor Financieri din România:www.cafr.ro;
13. [13]Republicata în temeiul art.IV din Ordonanța Guvernului nr. 17/2007 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 65/1994 privind organizarea activității de expertiza contabilă și a contabililor autorizați, publicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.84 din 2 februarie 2007, aprobată cu modificări prin Legea nr. 269/2007, publicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.678 din 4 octombrie 2007;
14. [14]Regulamentul se găsește postat pe www.mfinante.ro;
15. [15]Carney Corina, Bohaltea Miruna, Span Georgeta Ancuța, Dogar Cristian, Popa Irimie Emil, Tamas Attila, Ghid de bune practice în domeniul managementului financiar al proiectelor finanțate prin FSE în Romania, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011,p.64
16. [16]Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 814 din 20.12.2013 și intrat în vigoare de la 20.12.2013;
17. [17]Norma 2226 intitulată”Colectarea elementelor probante”, din Standardul profesional nr. 22 intitulat „Misiunea de examinare a contabilității, întocmirea, semnarea și prezentarea situațiilor financiare”, Ghid de aplicare, Ediția a IV-a revizuită și adăugită, Editura CECCAR, București, 2011, pp.19-20;
18. [18]AMPOSDRU, Manualul beneficiarului, Ediția 2013 (in draft), www.fseromania.ro;
19. [19]Ghidul a fost publicat în Editura CECCAR, București, 2011;
20. [20]A se vedea foaia de lucru intitulată “Sistemul contabil” (A200.5) publicata în lucrarea « Auditarea fondurilor structurale, pas cu pas», de Mataragiu Carmen și colectiv, publicata în Editura Datagrup, București, 2013, pp.92-93
21. [21]Dr.Botez Daniel, Experiențe și sugestii privind documentarea auditului fondurilor structurale (II), în revista Audit financiar nr. 4/2012, p.23;
22. [22]Ordinul a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 870/23.12.2008;
23. [23]A se vedea modelul de contract publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 814 din 20.12.2013 și intrat în vigoare de la 20.12.2013;
24. [24]A se vedea acest protocol pe site-ul CAFR și respectiv al Ministerului Fondurilor Europene;

INFLUENȚA ASUPRA FACTORILOR ECONOMICI PRIN MONITORIZAREA AREALULUI LUNCA DUNĂRII

Ilioara-Sofia RAICU,
Ioan MUNTEANU
absolvenți Universitatea Spiru Haret,
Facultatea de Management Financiar-Contabil București
e-mail: iris.michaela@rocketmail.com

Rezumat. *Arealul Lunca Dunării reprezintă deopotrivă, resursă de materii prime, dar și o zonă cu o importanță ecologică deosebită. Problema luncilor, în general, și anume a pădurilor de luncă, a stufărișurilor și păpurișurilor, a mlaștinilor etc. se află în atenția specialiștilor de multă vreme, cu atât mai mult cu cât locul și funcțiile acestora la nivelul landșaftului/peisajului sunt foarte importante, cu multiple implicații ecologice, economice și sociale, precum și prin aceea că au fost și sunt puternic modificate de activități umane.*

Declinul ecosistemelor, asociate zonelor umede, a debutat odată cu marea industrializare (începutul secolului al 20-lea) care a dus la distrugerea echilibrului ancestral al naturii. Conștientizarea distrugerii și degradării ecosistemelor a evidențiat nevoia dezvoltării unui cadru legal, precum și a unor instrumente care să stopeze această tendință, prin care se urmărea să determine statele lumii să ia măsuri ferme și concertate de refacere și de conservare a acestora.

În 1971, la Ramsar (Iran), a fost semnată Convenția asupra Zonelor Umede, având ca scop principal „conservarea și utilizarea rațională a tuturor zonelor umede prin acțiuni la nivel local, regional și național, precum și prin cooperare internațională, ca o contribuție la dezvoltarea durabilă a lumii” (www.ramsar.org). (România este parte din 1991).

Ziua de 2 februarie a fiecărui an, din 1997, a fost declarată Ziua Internațională a Zonelor Umede, iar anii '60 ai secolului trecut în Europa, dar și în România, au constituit debutul unor ample cercetări asupra condițiilor de viață și a biocenozelor⁴⁷ din lunci. În ultimii ani s-a preconizat elaborarea și implementarea de bune practici de gospodărire a pădurilor de luncă pentru a se asigura durabil (cu continuitate) funcțiile lor generatoare de servicii necesare societății.

Activitățile economice, dar și unele activități de renaturare, de refacere a ecosistemelor caracteristice, au schimbat, uneori fundamental, mediul abiotic și biotic din lunci. Rolul deosebit de important al pădurilor din lunci, în special al celor naturale, în stabilizarea peisajului luncilor, în asigurarea calității apei, în reducerea eroziunii și a efectelor catastrofale a inundațiilor, dar și în producerea de resurse, în activități recreative și turism a fost relevat de studii aprofundate în managementul ecosistemelor de luncă.

Totuși pe lângă activitățile curente, controlate ale omului asupra ecosistemelor de luncă, mai există și acțiunile ilegale ale unor persoane certate cu legea de furturi de masă lemnoasă, dar și de braconaj, care au o acțiune distrugătoare, uneori chiar dezastruoasă, asupra ecosistemelor de luncă, la care se adaugă intervențiile accidentale, precum incendiile, spontane sau provocate.

Monitorizarea arealelor de luncă este esențială în păstrarea sănătății ecosistemelor naturale, dar și de evitare, diminuare a pierderilor economice cauzate de sustrageri de masă lemnoasă, braconaj, incendii, însă zonele mlaștinoase specifice luncilor și deltelor sunt greu de pătruns cu mijloacele de transport clasice. Astfel, aceste arii se dovedesc de cele mai multe ori greu de supravegheat împotriva acțiunilor răuvoitoare ale semenilor noștri.

Pentru eliminarea acestor neajunsuri, cercetătorii societății MNA Prodcom Impex au dezvoltat un sistem de transport ecologic de tip glisor, realizat prin utilizarea de tehnologii nepoluante. Acest sistem de transport, CORMORAN, s-a dovedit a fi ideal de utilizat pe terenuri mai puțin practicabile, și anume în zone mlaștinoase greu accesibile, cu ape puțin adânci, vegetație acvatică bogată la suprafață, zone cu apă parțial înghețate, zone declarate rezervații naturale sau protejate, greu accesibile mijloacelor clasice de transport a căror propulsie este asigurată de elice. Astfel misiuni de

⁴⁷ **Biocenoză** (Biol.) Comunitate de organisme vegetale și animale care conviețuiesc într-un anumit mediu sau sector din biosferă. Sursa: DEX '09 (2009)

cercetare, prospectare, supraveghere; misiuni de intervenție rapidă; misiuni de salvare, de stingere a unor incendii locale, prin sistemul de transport CORMORAN nu vor mai fi o problemă de netrecut.

Cuvinte cheie: *Dunăre, Lunca Dunării, Delta Dunării, monitorizare, bune practici de gospodărire a ecosistemelor de luncă, Cormoran.*

● **Prezentare generală (Introducere)**

Cu o lungime de circa 2860 km, Dunărea este cel de-al doilea fluviu ca lungime din Europa, după Volga, și își are obârșia în munții Pădurea Neagră (Germania), la cota de 1.078 m d.M., sub forma a două râuri numite Brigach și Breg, ce izvorăsc de sub vârful Kandel (1241 m) și care se unesc în orașul Donaueschingen (altitudine: 678 m), în parcul castelului Fürstenberg.

Figura nr. 1. Confluența râului Brigach (spate dreapta) și Breg (stânga spate) formând Dunărea la Donaueschingen

Figura nr. 2. Dunărea la vărsare în Marea Neagră (Farul de la Sulina)

În lungul său drum european, de la vest la est, către Marea Neagră, Dunărea traversează 10 țării (Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croația, Serbia, România, Bulgaria, Republica Moldova, Ucraina) și 4 capitale (Viena, Bratislava, Budapesta și Belgrad). Se varsă în Marea Neagră, la Sulina, iar la vărsarea sa în Marea Neagră, cota 0 m d. M., s-a format Delta Dunării.

Figura nr. 3. Dunărea traversând Viena
<http://www.wildbergair.com/photos/lightimpressions/smallaircraft/>

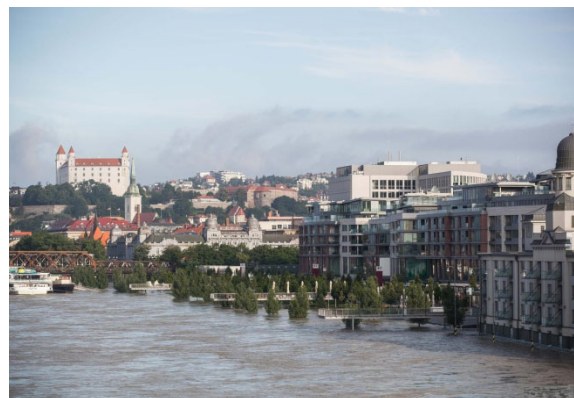

Figura nr. 4. Dunărea la Bratislava

Figura nr. 5. Dunărea prin Budapesta
<http://www.wildbergair.com/photos/flightimpressions/smallaircraft/>

Figura nr. 6. Dunărea și Belgrad

Cu un bazin hidrografic de 817.000 km², având o medie anuală a volumului de apă deversat în Marea Neagră de 6550 m³/s, iar din cei 2860 km ai săi, lungimea navigabilă este în prezent de 2575 km, fiind accesibilă doar pentru nave fluviale.

Figura nr. 7. Bazinul hidrografic al Dunării

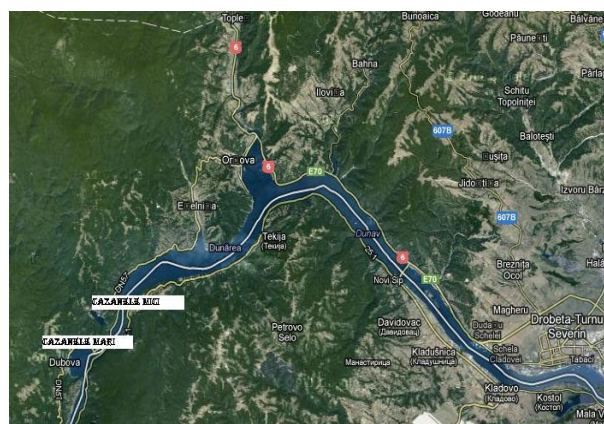

Figura nr. 8. Cazanele Dunării

Bazinul Dunării poate fi împărțit în patru sectoare:

- **Dunărea Superioară**, de la izvoare până la confluența cu râurile Morava și Bratislava;
- **Dunărea Mijlocie**, de la Bratislava până la Porțile de Fier I (România - Serbia);
- **Dunărea Inferioară**, ce formează granița dintre România și Bulgaria;
- **Delta Dunării**, regiunea cea mai joasă și mai nouă pe care fluviul o clădește înainte de a se vărsa în mare.

Dunărea inferioară și Delta Dunării

Cursul inferior al Dunării (sectorul românesc) se desfășoară pe o distanță de 1.075 km între localitățile Baziaș și Sulina, făcând graniță cu Serbia (235,5 km), Bulgaria (469,5 km), Republica Moldova (0,6 km) și Ucraina (53,9 km). Colectează majoritatea râurilor din România cu excepția celor din Dobrogea. Transportă anual cca 60 milioane tone aluviuni și 200 miliarde m³ de apă. Prezintă importanță deosebită pentru: navigație, hidrocentrală, piscicultură, furnizând apă pentru industrie, agricultură, populație.

Cursul inferior al Dunării este împărțit în 5 sectoare (Ujvari, 1972):

1. Sectorul „Defileul carpatic” (144km) - Baziaș-Porțile de Fier (până aproape de Drobeta Turnu Severin), denumit și **sectorul “defileului”**, aici unde Dunărea traversează (taie) Munții Banatului și Munții din Serbia și Muntenegru, formând cel mai lung defileu din Europa pe 144 km. Acest sector este o asociere de bazine depresionare, săpate acolo unde roca a fost mai moale și “clisuri”⁴⁸, unde roca a fost mai dură.

⁴⁸ Clisură - sector de vale îngustă, de tip cheie, în defileul Dunării, sculptat în calcar și roci cristaline. (Sursa: DE (1993-2009))

2. Sectorul sud-pontic (566 km) - Porțile de Fier-Călărași (sectorul “luncii”), unde fluviul scăpat de chingile munților își domolește cursul, albia se lățește (800 m lățimea medie), formându-și o luncă largă pe malul românesc.

3. Sectorul pontic oriental (195 km) - Călărași-Brăila, denumit și **sectorul “bălților”**, deoarece Dunărea se desparte și formează Balta Ialomiței, între brațul Borcea și Dunărea Veche, iar mai apoi Balta Brăilei între Dunărea Nouă și Dunărea Veche. Lunca are lățime maximă de până la 20 - 25 km. Terenurile cu mlaștini, bălți, gârle, canale prin desecări și îndiguiuri au devenit câmpuri fertile cultivate cu cereale și plante tehnice. De aceea, Balta Brăilei a devenit “Insula Mare a Brăilei”

4. Sectorul Dunării maritime, între Brăila și Sulina, este divizat în două subsectoare:

- **Sectorul predobrogean (80 km.)** (Brăila - Ceatalul Chiliei)

- **Sectorul deltaic (90 km.)** - conform literaturii de specialitate (Gâștescu, 1989), Delta Dunării este cuprinsă între prima bifurcație a Dunării (Ceatalul Chiliei), și este mărginită la est de litoralul Mării Negre, la nord de brațul Chilia și la sud de complexul lacustru Razim Sinoie.

Sectorul Dunării maritime este caracterizat printr-o adâncime de până la 12 m și o lățime a albiei mai mare de 1 km. Dunărea ocolește Podișul Dobrogei de Nord, iar de la Pătlăgeanca se bifurcă în două brațe: Chilia (60% din debit) și Tulcea (40% din debit). În aval de Tulcea, brațul Tulcea se bifurcă în brațele Sulina (18,8% din debit) și Sf. Gheorghe (21,2%), acesta din urmă fiind cel mai meandrat. Cel mai nou pământ românesc, Delta Dunării s-a format prin închiderea unui fost golf al Mării Negre de cordoane de litorale și transformarea sa în liman și mai apoi în deltă în holocen.

• Lunca Dunării

De-a lungul sectorului **sud-pontic** al Dunării Inferioare (**sectorul luncii** se formează lunci fluviale cu geneză aluvionară, ample, bine dezvoltate, în special pe partea stângă, românească, latura bulgărească fiind o câmpie fluvială îngustă, flancată de un mal abrupt. Terenurile mlăștinoase și zonele inundabile specifice zonelor de luncă sunt deosebit de fertile și productive, biocenozele specifice luncilor fiind propice pentru dezvoltarea unei bogate faune acvatice și dezvoltarea de păduri de esență moale de mare productivitate - sălcii, răchită, plop, anini etc., stufăriș și păduși. În aceste zone sunt bine dezvoltate sectoarele economice de exploatare: silvice și cinegetice, piscicole, exploatare secundare de nisip, pietriș, constituindu-se într-o sursă importantă de materii prime pentru construcții: lemn, nisip, pietriș, papură, dar și o importantă resursă de hrană: pește, vânat, produse agricole, precum și o zonă bună pentru pășunat și producție de nutreț pentru animale.

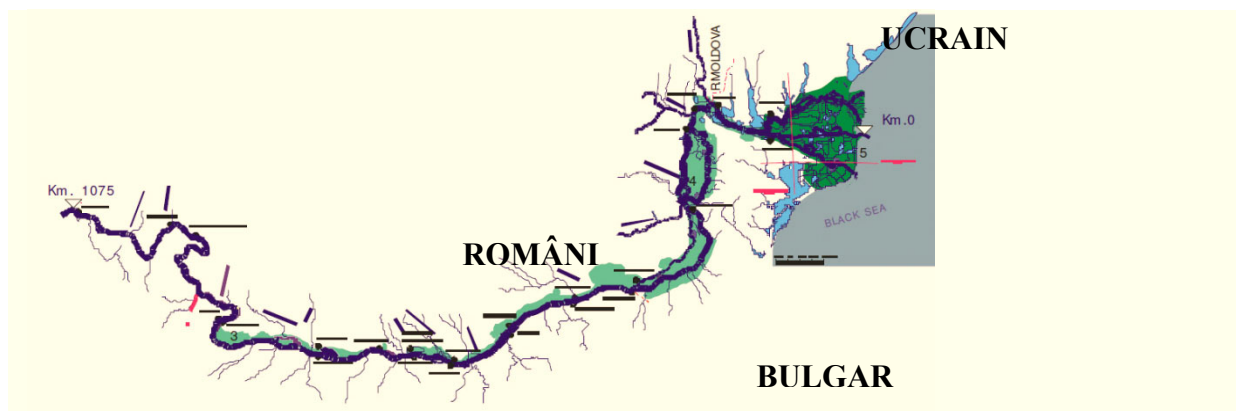

Figura nr. 9. Luncile Dunării Inferioare și Delta Dunării

Pădurile se formează și pe suprafețe mari, dar de regulă sunt așezate în fâșii, deseori foarte înguste, alternând cu pajiști umede sau mlăștinoase, cu stufărișuri și păpurișuri, dar și cu vegetația acvatică a japșelor⁴⁹, bălților, lacurilor.

Figura nr. 10. Pădurile predomină Lunca Dunării. Vedere generală asupra ostrovului Fermecatu.

Figura nr. 11. Întinsuri și terenuri joase situate în apropierea bălților și/sau a japșelor, inundate la cote mai mari ale Dunării și secate la ape mici

● Exploatarea resurselor din Dunăre și Lunca Dunării

Cu o valoare socială și economică deosebită, Dunărea susține, în mare parte, sistemul de alimentare cu apă potabilă, agricultura, industria, pescuitul, turismul și activitățile recreative, generarea de energie electrică, navigația, exploatarea a unor resurse secundare (nisip, lemn de esență moale, stuf etc.) și deversarea de ape uzate.

Totuși exploatarea acestora s-a făcut adeseori excesiv, de cele mai multe ori fără a ține cont de tulburarea ecosistemelor naturale și de deteriorarea echilibrului stabilit aici de natură de milioane de ani, punându-se în pericol marea varietate a florei și faunei, amplificând riscul de inundații prin tăieri necontrolate de arborete responsabile pentru susținerea și consolidarea malurilor.

Multe zone mlăștinoase sunt protejate ca rezervații ale biosferei, zone Ramsar, zone importante pentru păsări, dar, în același timp, sunt supuse continuei eroziuni ale fundului râurilor, poluării, silviculturii și vânatului desfășurate în mod excesiv, activităților recreative intensive etc.

Câmpia inundabilă a Dunării cuprinde diverse habitate, floră și faună caracteristice zonelor mlăștinoase. Diversitatea sa este unică în Europa, iar pentru unele specii și la nivel mondial. Zonele mlăștinoase din regiunea de frontieră constituie priorități pentru politica de mediu din România, acordându-se o importanță deosebită managementului protejării biodiversității și strategiei de conservare a acestor zone.

⁴⁹ **Japsă** - depresiune de mică adâncime din bălțile sau din Delta Dunării, cu contur circular sau alungit, acoperită de apă numai în timpul revărsărilor, în care se dezvoltă o bogată vegetație de apă. ♦ (Pop.) Baltă mică. Sursa: DEX '09 (2009)

Figura nr. 12. Benzi împădurite pentru protecția malurilor
- măsuri pentru consolidarea malurilor Dunării

Figura nr. 13. Lunca Dunării – între Fetești și Cernavodă
- păstorii transhumanți își aduceau oile din Carpați la iernat

În prezent, din ce în ce mai mult, oamenii au început să conștientizeze răul făcut naturii cu efecte directe asupra lor înșiși: aerul poluat, apele infestate, pădurile defrișate toate acestea au atras după ele tulburări climatice și meteorologice, boli grave și multe alte probleme. Totuși între sistemele socio-economice și componentele capitalului natural este necesar și firesc să existe schimburi materiale și energetice, volumul acestora depinzând de nevoile sistemului socio-economic ce trebuie acoperite, dar și de ocrotire a sănătății Planetei.

Resursă de apă - element vital al vieții.

Apa Dunării este exploatată prin sistemul de alimentare cu apă potabilă, agricultură, industrie, minerit, navigație. În epoca modernă, odată cu industrializarea și, respectiv, cu creșterea nivelului de trai s-a ajuns la un spor exploziv al populației care necesită să fie hrănită, ajungându-se practicarea unei agriculturi extensive, stimulată excesiv de îngrășăminte chimice, substanțe de ierbicidare etc. care au trecut în apele de suprafață și freatice, poluându-le puternic. De asemenea, a crescut și cantitatea de apă menajeră, pe care natura nu mai putea să o integreze în ciclul său normal.

Riscuri în exploatare: poluarea apelor de suprafață și apelor freatice prin: apa menajeră și scurgerile din gunoiul menajer urban; risc de poluare de la îngrășăminte și alte substanțe chimice folosite în agricultură; apele reziduale rezultate din procesul industrial; apele rezultate în procesul de prelucrare a minereului (proces controlate dar și accidentale); apele uzate radioactive conțin ca poluant principal substanțele radioactive, deosebit de periculoase; apele uzate care provin de la navele fluviale. Acestea conțin substanțe deosebit de toxice.

Măsuri: epurarea apelor; colectarea, izolarea și neutralizarea deșeurilor toxice; detectarea din timp a surselor poluatoare; măsuri de monitorizare a calității apelor (laboratoare mobile).

Resurse piscicole - peștele resursă importantă de hrană.

În contextul exploziei demografice, asigurarea necesarului de hrană pentru o populație globală în continuă creștere devine o adevărată provocare. Potrivit Organizației de Hrană și Agricultură de la ONU, la nivelul anului 2014, aproape 64 de milioane de tone de pește sunt produse anual în crescătorii, iar din pescuit 67 de milioane de tone de pește.⁵⁰

⁵⁰ „Luați-vă la revedere de la pește, nu mai durează mult”. Cum a ajuns cea mai comună hrană la marginea extincției, 4 iunie 2014, Sinziana Boaru, *Adevărul*.

Figura nr. 14. Pescuit sportiv

Figura nr. 15. Trofeu la pescuit

Exploatarea resurselor piscicole prin: pescuit sportiv / amator; pescuit industrial / comercial; amenajări (ferme piscicole)

Riscuri: epuizarea resursei piscicole; dispariția unor specii de pești.

Măsuri de protecție a resurselor piscicole: măsuri de ameliorare piscicolă; interdicții și răspunderea administrativă; stabilirea de zone/perioade prohibite pentru pescuit; monitorizare în scopul descurajării și combaterii braconajului.

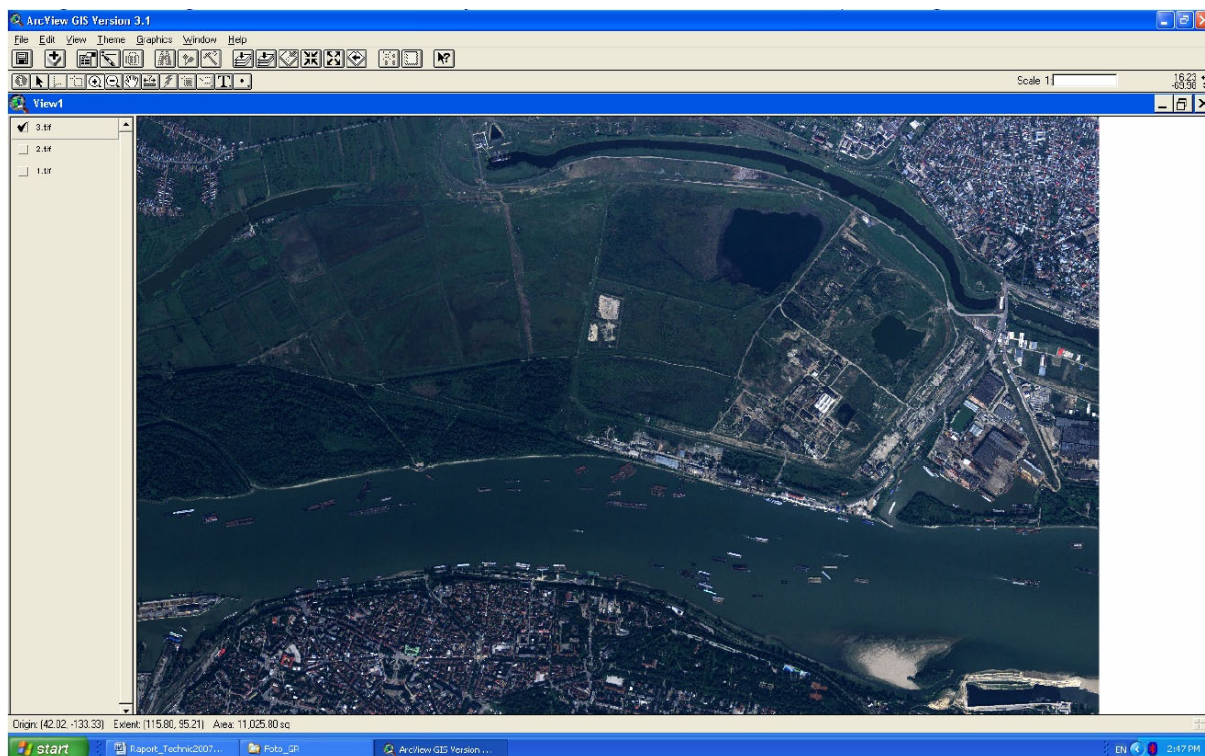

Figura nr. 16. Imagine fotogrammetrică a Amenajării piscicole Slobozia – Județul Giurgiu
Sursa: http://www.mmediu.ro/vechi/lunca-dunarii/REELD_MMDD_sinteza.pdf

Resurse silvice și cinegetice

Lemnul este o sursă de materii prime importantă pentru construcții, construcții navale, combustibil, în același timp reprezintă o bună modalitate de protecție a malurilor prin crearea de benzi de protecție din specii autohtone, pe cale naturală sau prin plantare.

Riscuri: tăieri necontrolate și furturi de lemn din pădurile de luncă; inundații din cauza tăierii ilicite a perdelelor (benzilor) de protecție; incendii din cauza condițiilor de climă nefavorabile (secetă); incendii spontane, accidentale sau provocate;

Măsurii: protejarea, conservarea și refacerea tipurilor de ecosisteme de pădure; monitorizare pentru preîntâmpinarea furturilor de lemn; intervenție de prevenire și de stingere a incendiilor; reanalizarea și perfecționarea tehnologiilor de cultură și exploatare pentru a se reduce la minim impacturile negative asupra arboretelor, stațiunilor și a biodiversității în general; pădurile din Lunca Dunării sunt încă puțin cercetate, așadar este necesară inițierea unor proiecte de cercetare și monitorizare a lor în vederea perfecționării managementului acestora.

Resurse secundare

Exploatarea excesivă a unor resurse, cum ar fi: nisip, stuf etc. reprezintă factori cauzatori a unor disfuncții asupra echilibrului ecologic și de destabilizare a malurilor fluviului.

• Managementul și monitorizare element definitoriu în economia Luncii Dunării

Omenirea a conștientizat, în cele din urmă, nocivitatea acțiunilor sale necontrolate asupra naturii. Acum, mai mult ca niciodată, există preocupări ferme în sensul restabilirii echilibrului ecosistemelor naturale și de exploatare a resurselor fără a periclita mersul firesc al ciclurilor în natură. Sistemele de supraveghere și monitorizare a mediului sunt un instrument esențial în prevenirea acțiunilor răuvoitoare, necontrolate, dar și accidentale ale oamenilor (tăieri ilegale de lemn stuf, păpuriș etc., braconaj, deversări accidentale de deșeuri poluatoare, incendii etc.) care duc la pierderi economice importante, dar și la nivelul perturbării echilibrului ecologic.

Pentru Dunărea Inferioară, respectiv Lunca Dunării și Delta Dunării vom enumera numai câteva inițiative:

I. Un vapor-laborator achiziționat de ANAR va acționa pe Dunăre în cazul poluărilor accidentale (BUCUREȘTI, 22 iun 2014, de Laura Mitran - Mediafax)⁵¹

Un laborator-vapor, achiziționat în cadrul proiectului comun România - Bulgaria cu fonduri europene „Danube Water”, va fi folosit pentru intervenție în cazul poluărilor accidentale pe sectorul de Dunăre comun celor două țări, informează Administrația Națională „Apele Române” (ANAR), în scopul îmbunătățirii activităților de monitorizare a apelor din lunca Dunării, atât pentru fluviu, cât și pentru acviferul cu care acesta face schimb de ape, precum și în aval de utilizatorii principali ai apei, centralele electro-nucleare de la Kozlodui, Cernavodă și câmpurile de exploatare și prelucrare ale petrolului din Serbia și România.

Sistemul de monitorizare presupune achiziția a două nave de supraveghere a calității apei, ca instrumente pentru asigurarea unei intervenții rapide în cazul unei poluări majore cu petrol pe fluviul Dunărea, alături de achiziția și dotarea cu echipamente, utilaje și aparatură topo-geodezică similare și performante, achiziționarea de soft-uri pentru prelucrarea datelor obținute și dezvoltarea unui model comun de prognoză a viiturilor și îmbunătățirea sistemului de avertizare pe sectorul de interes.

De asemenea, adiacent, achiziționarea a unui număr de stații de monitorizare automată a nivelului și temperaturii apei, cu transmisie GPRS (general packet radio service), care au fost instalate pe Dunăre precum și a unor stații pentru monitorizarea forajelor.

Prin acest sistem de monitorizare⁵², la fiecare 15 minute este înregistrată o valoare pentru fiecare parametru. Pentru nivel, la stațiile de pe Dunăre valoarea înregistrată este o medie a trei citiri făcute la fiecare trei minute. La fiecare oră se realizează transmisia datelor prin GPRS către baza de date a ANAR.

Totodată, cu ocazia acestui proiect, Institutul Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor (INHGA) a început modernizarea sistemului de prognoză și avertizare pe Dunăre, prin

⁵¹ <http://www.mediafax.ro/social/un-vapor-laborator-achizitionat-de-anar-va-actiona-pe-dunare-in-cazul-poluarilor-accidentale-12811148>

⁵² <http://www.danube-water.eu/ro/>

achiziția de echipamente performante, sistemul fiind deja folosit și testat pentru monitorizarea viiturii de pe Dunăre din perioada mai - iunie 2014. De asemenea, în foarte scurt timp, va fi achiziționat un sistem IT, pentru colectarea și diseminarea informațiilor și a datelor privind calitatea mediului, precum și informații privind episoadele de poluări accidentale.

II. „Sistem de Transport Ecologic de tip Glisor – CORMORAN”

Zonele mlăștinoase specifice luncilor și deltelor sunt greu de pătruns cu mijloacele de transport clasice. Astfel, aceste arii se dovedesc de cele mai multe ori greu de supravegheat împotriva acțiunilor răuvoitoare ale semenilor noștri. O monitorizare atentă și de calitate este posibilă prin dezvoltarea unui sistem capabil să pătrundă pe acest tip de teren.

Pentru eliminarea acestor neajunsuri, cercetătorii societății MNA Prodcom Impex au dezvoltat un sistem de transport ecologic de tip glisor, realizat prin utilizarea tehnologiei nepoluante de vârf „out of autoclave „vacuum assisted resind transfer molding” pentru realizarea unor subansambluri compozite. Acest sistem de transport, CORMORAN, s-a dovedit a fi ideal de utilizat pe terenuri mai puțin practicabile, și anume în zone mlăștinoase greu accesibile, cu ape puțin adânci, vegetație acvatică bogată la suprafață, zone cu apă parțial înghețate, zone declarate rezervații naturale sau protejate, greu accesibile mijloacelor clasice de transport a căror propulsie este asigurată de elice.

Caracteristicile unice ale produsului, date de sistemul constructiv inovativ, și anume acela de a fi un mijloc de transport care are posibilitatea de pătrunde prin medii acvatice, altfel greu accesibile, răspunde nevoilor de transport ale următoarelor categorii de consumatori: *pescarii* din zonele mlăștinoase, cum ar fi de exemplu Delta Dunării; *turiștii* amatori de ecoturism prin zone puțin accesibile; *pompierii* care în ultima vreme sunt confrunțați cu incendii de vegetație din astfel de zone și care nu au capacitate de intervenție tocmai pentru faptul că nu au posibilitatea de a pătrunde în astfel de zone; *grănicerii* din zonele cu caracteristicile mai sus amintite, în special în contextul aspirației României de a face parte din spațiul Schengen.

Principalele misiuni pe care le poate îndeplini CORMORAN ME sunt:

- cercetare, prospectare, supraveghere;
- misiuni de intervenție rapidă;
- misiuni de salvare, de stingere a unor incendii locale.

Proiectul inovativ, sistem de transport CORMORAN, a venit în întâmpinarea analizelor statistice a evenimentelor raportate de INSPECTORATUL SITUAȚIILOR DE URGENȚĂ, cu privire la accesul în zonele cu ape puțin adânci și vegetație acvatică bogată la suprafață, în zone declarate rezervații naturale sau protejate, pe suprafețe de apă parțial înghețate unde problema principală o constituie imposibilitatea folosirii mijloacelor de intervenție clasice, mai ales în perioade cu condiții meteorologice nefavorabile, situație rezolvată prin acest proiect, întrucât glisorul Cormoram este proiectat a funcționa în aceste condiții.

România, în contextul aderării la spațiul Schengen, trebuie să asigure o securitate sporită a granițelor sale, inclusiv a celei fluviale. Sistemul de transport CORMORAN poate să asigure un acces facil pentru trupele de pază și intervenție ale Ministerului Administrației și Internelor atât în zona fluvială, cât și în cea a Deltei Dunării.

De asemenea, poziția de membru a Alianței Nord Atlantice, obligă țara noastră să efectueze achiziții de tehnică militară astfel încât să poată asigura interoperabilitatea cu trupele celorlalte state membre. Glisorul poate asigura o debarcare rapidă a infanteriei marine și prezența acestora la țărm, în timp ce nava rămâne la distanța de siguranță în larg, de unde își poate sprijini cu foc luptătorii.

III. Sistem automat de monitorizare a bazinului hidrografic

Sistemul automat pentru monitorizarea bazinului hidrografic al Dunării inferioare, sectorul luncilor, se va realiza în vederea urmăririi calității apelor, prevenirea inundațiilor și protecția mediului înconjurător. Urmărirea calității apelor atât de suprafață, dar și al apelor din straturile agvifere, reprezintă obiectiv de o importanță deosebită se va face prin intermediul unor sisteme automate moderne de achiziție de date amplasate în punctele de interes ale arealului bazinului hidrografic studiat, de la stațiile hidrometrice și din puțuri de foraj în pânza freatică, utilizându-se modele matematice și statistice specifice, echipamente tehnologice moderne – radare meteorologice– prelucrarea informațiilor achiziționate și stocarea rezultatelor în baze de date create și implementate la sediul dispeceratului bazinului hidrografic.

Elaborarea prognozelor hidrologice corecte, prin urmărirea în timp real a evoluției parametrilor bazinelor hidrologice, mărește timpul avut la dispoziție pentru a se interveni eficient pentru înlăturarea, dacă nu completă, cel puțin pentru reducerea efectelor dezastruoase în situații limită, cum ar fi: inundații, căderi masive și în timp scurt de precipitații lichide sau ninsori abundente, formarea undelor de viituri, precum și în situații de contaminare a apelor de suprafață sau din straturile freatice cu substanțe nocive, deversate în râuri și pe terenuri agricole și forestiere.

Arhitectura sistemului automat de monitorizare

Structura sistemului automat de monitorizare al bazin hidrografic al Dunării Inferioare este un organizată pe mai multe nivele ierarhice (v. schema-bloc de principiu Figura 17).

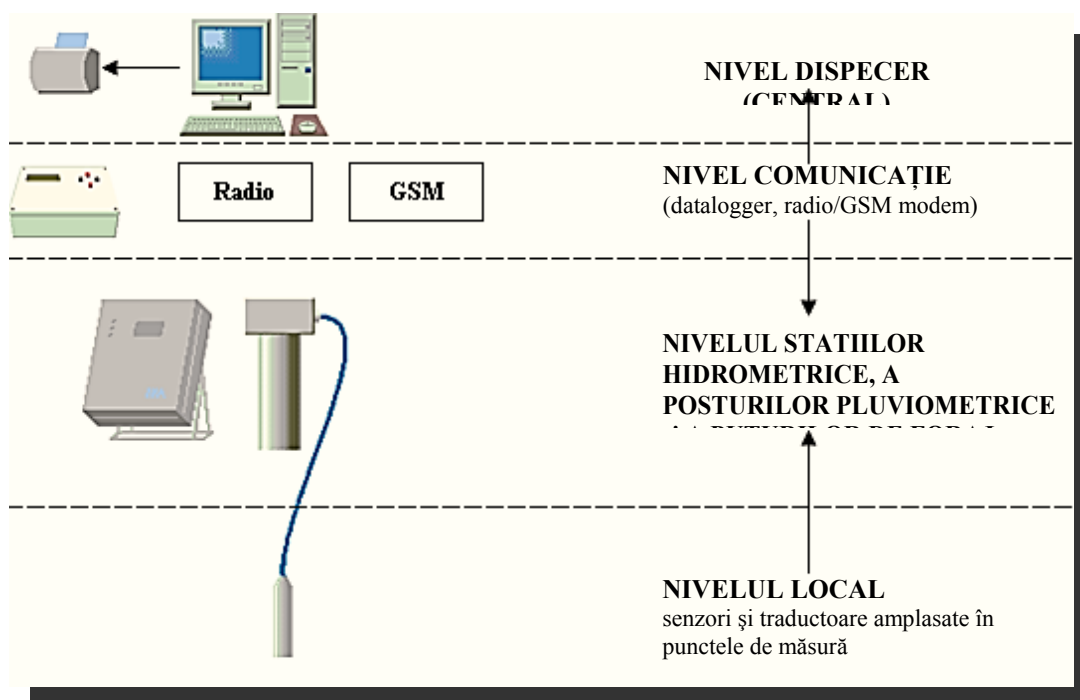

Figura nr. 17. Arhitectura sistemului automat de monitorizare

- Nivel central – amplasat la dispecerul zonal din bazinul hidrografic
- Nivel comunicație – realizat din elementele care participa la transferul datelor, între stațiile locale și dispecerul central (modemuri, stații radio, GSM), precum și din stații mobile de colectare și înmagazinare a datelor (dataloggere) din punctele de achiziție manuală.

- Nivelul stațiilor hidrometrice, a posturilor pluviometrice și a puțurilor de foraj – urmărirea parametrilor bazinului (nivele, temperatură, precipitații și calitatea apelor)
- Nivel local – compus din totalitatea senzorilor și traductoarelor amplasate în punctele de măsură

IV. Cooperare Transfrontalieră

În bazinul inferior al Dunării a fost identificată posibilitatea de colaborare dintre România și celelalte țări în următoarele zone transfrontaliere:

- Parcul Național Porțile de Fier (România) - Parcul Național Djerdap (Serbia);
- Zona ostroavelor Cama Dinu (România) - Insula Luliak (Bulgaria);
- Zona Mostiștea - Iezer Călărași (România) - Rezervația Biosferei Srebrana (Bulgaria);
- Prutul Inferior (România - Republica Moldova);
- Rezervația Biosferei Delta Dunării (România - Ucraina).

Concluzii

Arealul Lunca Dunării este o sursă permanentă de materii prime și de siguranță, condiția este ca noi să-l tratăm cu respect și să ne „**urmărim satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitățile generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi**”⁵³, realizând asigurarea unui echilibru între sistemele socio-economice și potențialul natural.

Bibliografie

1. <http://www.georginafrika.net/?p=552>.
2. <http://ro.wikipedia.org/wiki/Dun%C4%83rea>.
3. http://ro.wikipedia.org/wiki/Delta_Dun%C4%83rii.
4. http://www.arhiva.lumeasatului.ro/puncte-de-vedere-starea-luncii-dunarii-inferioare-pe-sectorul-romanesco-III_11338.html.
5. **Administrația Națională „Apele Române”**. *Planul Național de Amenajare a Bazinelor Hidrografice din Romania. Sinteză*. Versiune Revizuită - Februarie 2013.
6. **Doniță, Nicolae, și alții, și alții**. *Ghid de Bune Practici pentru Managementul Pădurilor din Lunca Dunării*. București: Editura Silvică, 2008. ISBN 978-973-88379-8-0.
7. **Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare „Delta Dunării” - Tulcea**. *Studiu de cercetare / Cod CPSA 7420.73, 7420.74 - Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare „Delta Dunării” - Tulcea. Studiu de Cercetare / Cod CPSA 7420.73, 7420.74 - Redimensionarea Ecologică și Economică pe Sectorul Românesc al Luncii Dunării*. 2008. T. Tulcea: Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile., 2008.
8. **Administrația Parcului Natural Porțile de Fier**. *Parcul Natural Portile de Fier*. Orșova: <http://www.pnportiledefier.ro/>, 2014.
9. <http://www.sp.gov.md/protectia1.html>.
10. **Enciu, Cateluța**. *Cercetări privind fundamentarea managementului integrat al bioresurselor în ecosistemele acvatice naturale și amenajările piscicole: rezumatul tezei de doctorat*. Cond. Științific prof. univ. dr. ing. George Vasilescu. Galați: Universitatea „Dunărea de Jos”, 2009.
11. **Gherghina, Carmen-Alina**. *Bărăganul Central – Sinergism microrelief-depozite-sol*. Teză de doctorat. Cond. șt.: prof. univ. dr. Florina Grecu; prof. univ. dr. Francesco Dramis. București: Universitatea din București. Facultatea de Geografie., 2011.
12. <http://dexonline.ro/definitie/RBDD>.

⁵³ Definiția dezvoltării durabile data de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCEF)

GLOBALIZAREA – UN FENOMEN CU IMPLICAȚII ASUPRA TURISMULUI

GLOBALIZATION-A PHENOMENON WITH IMPLICATIONS FOR TOURISM

Asist. univ. dr. SAVU Cosmina

Universitatea *Spiru Haret*, Facultatea de Marketing și Afaceri Economice Internaționale
Doctorand la Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Assistant Professor PhD SpiruHaret University,

Faculty of Marketing and International Business,

PhD Student at Free International University of Moldavia

e-mail: cosmina.savu@yahoo.com

Rezumat. *Voi aborda tema globalizării și a felului în care aceasta a influențat turismul. Dat fiind contextul în care România este o țară mică și cu o experiență relativ insignifiantă în ceea ce privește globalizarea, mă voi folosi și de exemplele altor state care au ajutat la crearea anumitor părți importante ale globalizării sau chiar de state de la care globalizarea s-a creat. Acele state au dovedit, prin trecerea timpului că măsurile adoptate sunt unele dintre cele mai eficiente pentru bunăstarea omenirii, dovezile reieșind de la statele care au avut de câștigat de pe urma adoptării acestor măsuri, a acceptării lor. Globalizarea a ajutat să își ajusteze economia și să o facă mai puternică. Ca orice alt fenomen de amploare mondială, consider că acesta a avut și încă are și dezavantaje pe lângă beneficiile pe care le oferă statelor.*

Abstract. *This article explores the theme of globalization and how it has affected the tourism. Given the context in which Romania is a small country with a comparatively not that significant experience in terms of globalization, I will use examples of other countries that have helped to create certain important parts of globalization or even other states from which globalization has been created. Those States have proven, through the passage of time that policies taken are some of the most effective for the welfare of mankind, based on evidence from States that had gained from the adoption of such measures, their acceptance. Globalization has helped to fine-tune the economy and make it stronger. Like any other major world phenomenon, I believe that it has had and still has its disadvantages in addition to the benefits offered by the States.*

Cuvinte-cheie: *globalizare, turism, economie, influența turismului, dezvoltare economică.*

Keywords: *globalization, tourism, economy, tourism influence, economic development.*

JEL Classification: F15, F6, L83, M21, M31

Introducere

Îmi propun să nu fac un studiu foarte amănunțit al caracteristicilor particulare ale globalizării raportat la influența pe care o oferă, ci să prezint cât mai detaliat sub formă de argumente și dovezi imaginea globalizării într-un stat mediu din punct de vedere financiar din Europa. Pentru a înțelege globalizarea voi crea premisele acesteia pornind de la istoria dezvoltării ei și mai ales conștientizarea acestui fenomen printre oamenii de rând.

Cel mai important aspect pe care îl voi aborda, va fi acela al relației pe care îl are România cu Uniunea Europeană, aspect foarte important pentru că globalizarea a reprezentat un detaliu tampon între cele două entități. Globalizarea este un fenomen care a inclus și România, țară cu resurse naturale deosebite și poziție geografică încântătoare, care prin

existența sa de secole este o țară europeană cu tradiții culturale și mari capacități de dezvoltare. Globalizarea consider că este un pas pe care trebuie să îl facă tot mai multe state pentru a intra sub lupă statelor care au anumite facilități, și implicit condiții mai bune și mai eficiente de accelerare a ritmului de dezvoltare.. Se creează o serie de organizații internaționale, fapt care precede și o relație mult mai strânsă între oameni, fapt care determină o situația conflictuală din ce în ce mai scăzută. Mă declar încă de la început, în proporție majoritară în favoarea acceptării globalizării de către stat și indivizi, prin prisma informațiilor pe care le dețin momentan despre acest fenomen. În industria turismului, globalizarea este percepută, prin intermediul companiilor turistice, comunităților, autorităților locale și naționale, ca rezultat implicit al deciziilor politice locale și naționale.

Globalizarea, un proces care a influențat concepții regionaliste și naționaliste, reprezintă pentru mine o evoluție permanentă pentru indivizi cât și pentru state deopotrivă. A fost și este în continuare un proces deosebit de dinamic în ceea ce privește interdependența dintre state, fenomen major și complex, care are un rol benefic în dezvoltarea la nivel național cât și la creșterea nivelului de civilizație și de trai. Gradul de dezvoltare economică a țărilor participante la procesul de globalizare, cât și nivelul de diversificare și specializare a producției, determină nivelul stări de integrare a economiilor naționale față de economia mondială, economii care diferă substanțial de la țară la țară. În industria turismului este benefică expansiunea conceptelor de afaceri de succes și este recunoscută de majoritatea consumatorilor ca o puternică forță în susținerea globalizării. Asemenea invențiilor secolelor trecute care la început erau privite cu scepticism, dar în final, ajungeau a fi considerate de nelipsit în viețile oamenilor, tot așa consider că și globalizarea în cel mai scurt timp își va arăta avantajele și va avea aprecierea de necontestat ca un bun câștigat pentru întreaga omenire.

Ce este globalizarea?

Globalizarea reprezintă un proces complex de liberalizare, deschidere economică și nu numai, care oferă piețelor deschise acces la o varietate de bunuri și servicii, cât și infuzie de capital și tehnologie. Actualul val de globalizare nu este primul pe care l-a cunoscut istoria. Un val de o intensitate asemănătoare cu a acestuia a început în anii 1870, dar a stagnat la sfârșitul anului 1914, datorită celor două războaie mondiale, cât și a marii crize economice. Ne aflăm în plină desfășurare a celui de-al doilea val de globalizare, care în mărime temporală l-a întrecut pe cel care a avut rădăcini în secolul XIX. Globalizarea a fost un fenomen tot mai dorit de către popoare datorită efectelor benefice aduse pe plan material, permițând uni stat sau unei regiuni să ofere la schimb un bun pentru alt bun creat la standarde înalte. Astfel, un bun a reușit să treacă de granițele propriei țări și să își creeze un nume recunoscut la nivel internațional. Deși globalizarea reprezintă o suită de avantaje pentru cei ce îi îmbrățișează preceptele, ea se poate dovedi a fi dăunătoare datorită respingerii ei și nu numai. Prin globalizare se înțelege un grad de libertate pe care și-l asumă participanții cu scopul precis de a capitaliza avantajul competitiv al unei țări în detrimentul alteia. Deși în secolul trecut acest termen de „globalizare” nu era cunoscut sub această formă, comerțul la nivel mondial avea aceleași caracteristici ca și globalizarea pe care noi o cunoaștem astăzi. Globalizarea reprezintă un avantaj atât pentru statele dezvoltate cât și pentru cele în curs de dezvoltare. Globalizarea a condus la o creștere sustenabilă a economiei în majoritatea țărilor, evitarea ei ducând la colaps financiar și economic, după cum a reușit să demonstreze marele crah din 1929. Bineînțeles că motivele au fost mult mai numeroase pentru stagnarea și chiar provocarea unor efecte negative fenomenului de globalizare ca proces de modernizare. Tot mai mulți economiști, atât din secolul trecut cât și din secolul acesta recunosc faptul că un stat nu se poate dezvolta rapid pe plan economic, social și politic în lipsa globalizării.

Globalizarea nu poate avea un singur sens și un singur înțeles, ea fiind acceptată la nivel multidimensional, ca și un fenomen economic complex a cărei dinamică dezvoltă multiplele domenii de activitate ale statelor. Trebuie subliniată importanța creării GATT-ului (Acordul General cu privire la comerț și tarife), a OMC-ului (Organizația Mondială a Comerțului), a OECD-ului (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică), dar și a FMI-ului (Fondul Monetar Internațional), organizații care prin legi, acorduri și directive, dar și printr-un control atent și constant, au un rol important în liberalizarea liberului schimb de bunuri și servicii între state. Această serie de acorduri multilateral dezvoltate între state a permis o bună desfășurare a procesului de globalizare. Deși proporțiile la care a ajuns acest fenomen sunt uriașe, prin prisma implicațiilor sale la nivel internațional, mulți economiști la care alături și părerea mea, consideră că expansiunea este departe de a se fi terminată. Acest proces se află într-o creștere constantă și nu va putea fi oprit decât de vreun război sau chiar de vreun sistem de guvernământ mai restrictiv. Acestea sunt cauze care au oprit amploarea valului de globalizare până în prezent, cauze care trebuie să fie evitate sau diminuate prin toate mijloacele.

Istoricul globalizării pe plan național și mondial

Începând cu secolul al XIX-lea oamenii au început să trăiască mai bine datorită ieftinirii unor produse din anumite regiuni ale țărilor care intrau în cadrul comerțului liber. Prin intermediul elementului de noutate transfrontalier, s-a apreciat ca un lucru bun care a condus la crearea unui precedent ce a dezvoltat relațiile comerciale între state. Deși astăzi ni se pare banal ceea ce ei considerau progres pentru anii 1870, standardele de viață erau ridicate. Acesta poate fi considerat un mare avantaj al globalizării, fenomen ce s-a manifestat atât pe plan mondial cât și pe plan național, românesc. Dezvoltarea economică, care a creat un plus de bunăstare populației, a fost un real motor și în amplificarea turismului de masă. Momente importante ale istoriei au dus la o dezvoltare continuă și de amploare a industriei de turism.

Dintre cele mai semnificative evenimente se amintesc următoarele:

- 1822 – Robert Senait din Bristol este primul agent de turism pentru un vas cu aburi.
- 1830 – primul tren de pasageri între Manchester și Liverpool
- 1837 – companiile feroviare construiesc primele hoteluri lângă gări
- 1840 – se lansează la apă primul vapor cu aburi pentru croaziere
- 1841 – Thomas Cook deschide prima agenție de turism
- 1850 – Se înființează American Express
- 1879 – Thomas Cook organizează prima excursie în SUA
- 1889 – Hotelurile Savoy, Claridge și Carlton deschid primele lanțuri hoteliere din Europa
- 1902 – se lansează modelul Ford T care va determina până în 1920 dezvoltarea rețelei de drumuri și deschiderea motelurilor
- 1910 – se deschide prima școală de hotelărie și restaurație
- 1914 – pe șosele britanice circulă 130000 de automobile
- 1919 – zboruri zilnice ale Lufthansei pe ruta Berlin Leipzig.
- 1930 – numărul englezilor care trec Canalul ajunge la 1,5 milioane
- 1934 – prima companie aviatică în marea Britanie
- 1938 – Parlamentul britanic aprobă o săptămână plătită de concediu pentru lucrători
- din 1950 – transportul aerian ieftin devine larg disponibil
- 1957 – numărul călătorilor cu avionul depășește pe cel al croazierelor
- 1983 – 77% dintre muncitori au 4 – 5 săptămâni de vacanță
- 1987 – numărul vizitatorilor de peste mări depășește 15 milioane

Toate aceste evenimente au creat premise importante de încurajare a deplasărilor în diversele locuri, de cunoaștere a noutăților din întreaga lume dar și de cunoaștere și cercetare a istoriei omenirii. Prin dezvoltarea serviciilor ce facilitează informarea și ajungerea la destinațiile dorite, se creează și se dezvoltă industria turismului, industrie care în multe state reprezintă ramura principală a economiei naționale. Dacă timpul și banii au fost și sunt bariere care cu unele sacrificii se dau la o parte, condițiile și restricțiile politice au făcut ca populația multor țări să fie restricționată sever la cunoaștere, la informații. Deschiderea granițelor, lucru făcut în special de statele dezvoltate sau a căror economie se bazează cu pondere mare pe turism, a demonstrat și se constată în continuare, că acest lucru a adus și aduce în continuare beneficii însemnate la bugetul de stat.

În mod standard, pentru prima parte a globalizării este recunoscută perioada 1870-1914. Acest moment coincide cu războiul de doi ani al Germaniei, ocazie în care această țară se remarcă ca putere conducătoare în Europa în detrimentul Franței, obținând un capital tehnologic și industrial foarte ridicat. Dezvoltarea globalizării la nivel internațional a coincis cu revoluția industrială, întâi în state precum Franța, Anglia sau Germania, urmând ca mai târziu să își facă simțită prezența și în state mai puțin dezvoltate și cunoscute la nivel internațional precum România.

Globalizarea în perioada 1960-2011

Globalizarea a încetat a se mai dezvolta în majoritatea țărilor după 1914, datorită celor două războaie mondiale dar și a marelui crah economic interbelic. Cu toate că situația economică nu a fost foarte ușor de suportat pentru majoritatea cetățenilor statelor, s-a remarcat o diferență între statele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate prin prisma globalizării. Pentru țările care au acceptat-o, numite de economiști țări cu economii deschise, globalizarea a condus la transmiterea mai rapidă a informației dar și la crearea capacităților de prelucrare și implementare a informațiilor, fapt care a ajutat la abordarea unor politici economice și sociale ce au dus și duc în continuare la asimilarea tehnologiilor cele mai avansate și în consecință duc la un progres accelerat. Deși acest val de globalizare de după cel de-al doilea război mondial a avut, cel puțin la început o perioadă de ascensiune mai rapidă, a cunoscut și perioade economice mai puțin faste prin anii 1970 și 1980, încetinindu-se ritmul creșterii economice datorită problemelor alocării resurselor. Globalizarea nu a început uniform, cel puțin pe continentul european a avut mari întârzieri, unele state având șansa la globalizare după căderea cortinei de fier din 1989.

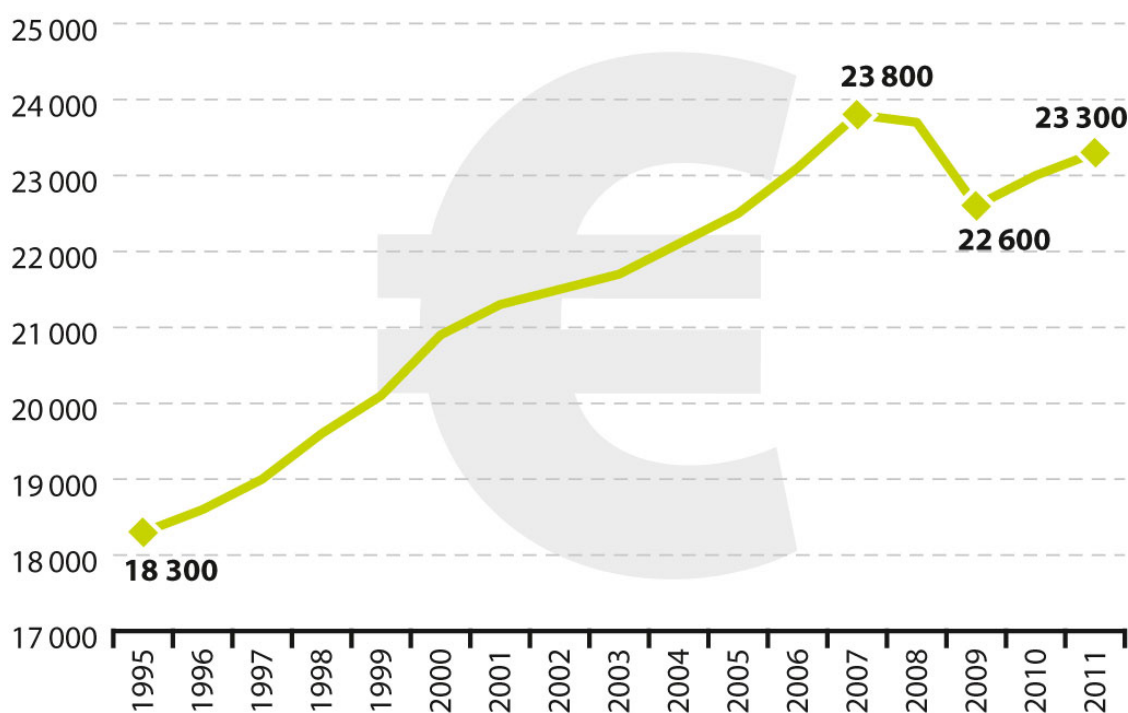
Cu toate că în prin anii după anul 1960 se credea că doar partea economică este importantă pentru dezvoltarea durabilă, și prin globalizare se căuta un model care să poată duce la atenuarea sărăciei și la atenuarea inegalităților și șomajului, la începutul anului 1980, ideile de dezvoltare se amplifică, la baza fenomenului de globalizare aflându-se, două concepte fundamentale și anume cel economic și cel tehnologic. Progresul ambelor concepte cât și înlăturarea barierelor au creat mutații rapide și ireversibile în domeniul vieții economice și sociale. Astfel globalizarea a creat până în 1990, spre deosebire de perioada de început noi factori conjugali precum:,,

- „explozia tehnologică și informațională, cu implicații la scară planetară. S-au creat noi domenii precum: energie regenerabilă, tehnica informațională, industria noilor materiale de construcții, tehnologia spațială sau tehnologia mediului;
- intensificarea procesului de liberalizare a circulației mărfurilor, serviciilor și persoanelor;
- mondializarea piețelor financiare;
- internaționalizarea producției, în contextul proceselor de reformă și privatizare, care a condus la creșterea dinamicii concurenței;

- creșterea rolului societăților transnaționale și al investițiilor străine în evoluția economiei mondiale;
- amplificarea componentei ecologice a dezvoltării;

Toți acești factori au creat noi locuri de muncă, iar prin crearea de noi locuri de muncă, s-a reușit încurajarea consumului, rezultat pe care îl preconiza un studiu al Organizației Mondiale a Comerțului în 2006. Această creștere a înregistrat datorită globalizării succese uriașe în state unde economia era foarte slab dezvoltată precum Ghana, Uganda sau Nigeria. Deși statele asiatice sau africane au fost foarte afectate de crizele economice, prin liberalizarea piețelor și deschiderea lor pe plan internațional au reușit să înregistreze creșteri cu valori cuprinse între 6-32 %. Mediul economic din aceste state a fost propice dezvoltării deși statele au venituri mici și medii, față de statele cu venituri mari. Și în Europa s-a simțit o creștere a PIB-ului pe cap de locuitor, deși a cunoscut câteva decalaje de-a lungul timpului conform următorului grafic:

PIB-ul real pe cap de locuitor, UE-27 Euro
(la prețuri curente)

Sursă: Eurostat (codul datelor online: [tsdec100](#))

Recunoscând că turismul are un rol fundamental în economia Uniunii Europene, Comisia, în martie 2006 a adoptat o nouă politică în materie de turism care are ca obiectiv „sporirea caracterului competitiv al industriei europene a turismului și la lărgirea și îmbunătățirea ofertei de locuri de muncă prin intermediul dezvoltării durabile a turismului în Europa și la nivel global”. Turismul la ora actuală reprezintă aproximativ 4 % din B.I.P.-ul U.E., fiind o semnificativă ramură economică cu cel mai mare potențial, menit să genereze creștere economică și locuri de muncă în cadrul U.E.

Turismul se remarcă și își găsește o importanță deosebită în ceea ce privește oferta de locuri de muncă destinate tinerilor, care sunt de două ori mai numeroși în sectorul turismului decât în restul sectoarelor economice. Este o realitate incontestabilă că turismul poate mai

mult decât oricare activitate economică să găsească echilibrul între activitățile economice, ce ajută la dezvoltarea autonomă, și necesitatea menținerii unui mediu ne poluat și a unei societăți sănătoase.

Deși tendințele și prioritățile globale se schimbă permanent, un mare merit al industriei de turism este de a se menține în continuare competitivă în majoritatea sectoarelor componente, protejând în același timp valorile culturale și calitatea mediului.

Pentru România situația s-a îmbunătățit mai mult după schimbarea socialismului cu democrația. „În cadrul țărilor aflate în procesul de tranziție spre economia de piață, macrostabilizarea și ajustarea structurală nu a cunoscut o abordare uniformă. Diferențele au survenit prin prisma condițiilor inițiale, a opțiunilor politice manifestate în raport cu procesele de reformă, precum și prin capacitatea economiilor aflate în transformare și obligate de a răspunde, cu efecte vizibile, la noile coordonate macroeconomice.

Perioada după anul 2001 s-a remarcat prin îmbunătățirea performanțelor reale ale economiei românești, dar mai ales după încheierea anului 2004. 2004 este anul cu cele mai bune performanțe economice din perioada de tranziție, concretizate în evoluții favorabile ale principalilor indicatori macroeconomici. Putem vorbi de un adevărat boom economic

Aspectele constatate pe care statul român a reușit să le dobândească prin globalizare sunt următoarele:

- „comunicațiile interstatale atât cele civile cât și cele la un grad mai mare sunt în parametri normali; România are acces la comunicație, având tehnologia din acest domeniu suficient de dezvoltată;
- sunt disponibile joburi în străinătate pentru românii bine pregătiți cât și pentru cei ne calificați;
- ideile oricărui cetățean pot circula liber la nivel interstatal fără îngrădiri din partea statului;
- cu multe state există contracte de comerț, fapt care a creat o piață deschisă benefică tuturor cetățenilor;
- nu există războaie și sunt și foarte scăzute șansele ca vreunul să se nască, în condițiile în care supervizează spre aplanarea eventualelor conflicte, instituții specializate, suprastatale precum Comisia Europeană sau ONU;
- „libertatea de a călători; România nu face parte din Schengen pentru că nu a reușit să îndeplinească cerințele evocate de celelalte state membre;
- afacerile nu au un grad de libertate atât de mare precum ar trebui pentru a se dezvolta pe plan internațional. Puține firme românești sunt atât de cunoscute peste hotare față de firme nemțești;
- produsele din țara noastră nu sunt atât de ieftine pentru salariile pe care le avem;
- multiculturalismul și diversitatea încă nu sunt acceptate de toți românii;
- nu acceptăm globalizarea, sunt unii românii mult prea tradiționaliști;

Concluzii

Toate aceste aspecte remodelate în Romania sau în curs de adaptare la aspectele concrete ale țării noastre, țin seama de politicile generale, precum și de politicile de mediu, de transport, sau de cercetare, ale U.E. Totalitatea politicilor și acțiunilor europene, cu siguranță au un impact deosebit și în industria turismului din România. Zonele montane, zonele maritime, zonele rurale, sau cele urbane, oferă posibilități deosebite de a trăi și locui, amintesc de o istorie impresionantă, dar sunt și un rezervor ne secăt de resurse naturale, de peisaje mirifice de o deosebită valoare, dar și o sursă importantă de venituri pentru locuitorii zonelor, venituri care contribuie la bunăstarea populației din regiunile amintite. Turismul internațional este și argument și expresie a globalizării, fiind condiționat de disponibilitatea timpului dar și de resursele bănești, care pot stăvili imboldul de a călători. Dorința de a călători vine însă din

cultură, din dorința de a cunoaște, dar și din puterea de convingere a agentului de turism care trebuie să aibă cunoștințele necesare, resursele logistice, cât și harul de a putea prezenta și scoate în evidență frumusețile și specificul de atracție a obiectivelor prezentate. Pentru a convinge și influența dorința de călătorie, sunt create servicii de marketing specializate, care fac eforturi serioase de cercetare a piețelor, cât și de stabilire cât mai exactă a preferințelor potențialilor turiști.

După părerea lui Eric Hoffer filosof autodidact american (1902 – 1983 California) „În vremuri de schimbări, doar cei care învață continuu pot moșteni viitorul. Cei care au încetat să învețe se vor trezi că sunt pregătiți să trăiască numai într-o lume care nu mai există”.

Bibliografie

1. CÂMPEANU Virginia, *Decalaje economice între România și UE-25 înainte de aderare*, Centrul de Informare și documentare economică, București, 2007
2. DEHESA Guillermo, „*Învingători și învinși în globalizare*”, Traducere în limba română de către Sanda-Illeana Racoviceanu, Editura Historia, București, 2007
3. ISAC Claudia, ECOBICI Nicolae, *Efectele Globalizării*, articol publicat în Analele Universității Constantin Brâncuși cu ocazia sesiunii de comunicări științifice cu participare internațională „*Globalizare și identitate*”, Nr.1/ 2007, volumul II
4. Ilie Rotariu „*Globalizare și turism*”, Editura Continent, Sibiu, 2004.
5. JOONHa, *23 de lucruri care nu ți se spun despre capitalism*, Traducere de Doris Mironescu, Editura Polirom, București, 2012
6. LITAN Robert, SCHRAMM Carl, *Capitalismul bun, capitalismul rău și economia dezvoltării și a prosperității*, Trad. de Laura Moroșanu și Horia Târnovanu, Polirom, București, 2009
7. MAJOR Dan Eugen, „*Asigurările sociale în România – Realități și perspective*”, Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2009
8. NORBERG Johan, „*În apărarea capitalismului global*”, Traducere în limba română de Radu Nechita, Editura Publishing Libertas, București, 2010
9. Comunicare a comisiei Agenda pentru un turism european durabil și competitiv. Bruxelles 19.10.2007.
http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/industry/110132_ro.htm

STRATEGIC MANAGEMENT IN THE HEALTH SYSTEM IN ROMANIA – REALITIES AND PERSPECTIVES

MANAGEMENTUL STRATEGIC ÎN SISTEMUL DE SĂNĂTATE DIN ROMÂNIA – REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

Simona Cătălina ȘTEFAN
absolventă Universitatea *Spiru Haret*,
Facultatea de *Management Financiar-Contabil* București
e-mail: simonacatalina_2006@yahoo.com

Abstract. *The paper is a theoretical and practical insight into the complex field of strategic management, aimed at studying the use of strategy and strategic management in the health sector in Romania and raise awareness among those concerned of the new approach to the management of integrated health organizations in the health system as a whole and also in Romanian society.*

Rezumat. *Lucrarea se constituie într-o incursiune teoretică și practică în complexul domeniu al managementului strategic, având ca scop studierea utilizării strategiei și managementului strategic în sectorul de sănătate din România și sensibilizarea celor interesați de o nouă abordare a conducerii organizațiilor de sănătate integrate în sistemul sanitar în întregul său și, de asemenea, în societatea românească.*

Keywords: *change, strategy, strategic management, performance level, health system*

Cuvinte-cheie: *schimbare, strategie, management strategic, nivel de performanță, sistem de sănătate*

Clasification JEL: C12, I18, L21, L25 „, M16, Z18

Introduction

Based on the stated purpose of the paper, I propose an evaluation of the performance level of strategic management practice within the health system in Romania at the three levels of territorial aggregation that occurs: at the level of their institutions, regional and national level.

As for performance management there own self-appraisal indicators, assessment of the level of performance of strategic management practiced within the health system in Romania it is possible to directly driven by performance evaluation systems, or indirectly through comparison with the performances of similar systems. (Nicolescu, Popa, & Nicolescu, 2013, p. 49).

The first method of performance measurement involves difficulties of application in case of the health sector, due to the complex relationship and often unknown between several input and output variables from the system, as well as due to non-comparable factors which should be taken into account (Borisov, Cicea, & Țurlea, 2012, p. 5), so in this paper we chose the second approach by:

- ✓ comparing with the management of other countries (the European Union and the countries of Central and Eastern Europe),
- ✓ the dynamic evolution to the previous year at the three levels of aggregation.

Based on the literature study we formulated a number of three assumptions:

1. The quality and effectiveness of the strategic management of the health system in Romania are rated as being of a lower level compared with the management that prevails in the European Union;
2. The level of performance of the strategic management of the health system in Romania is growing compared to the previous year, both at the level of institutions, as well as at the national level;
3. There are no significant differences between the performance evolution of the strategic management of the health system at the regional level.

Literature review

Necessity for strategy and strategic management in health services (Popa, 2010, p. 610)

One of the defining characteristics of contemporary society is change in a general sense, manifested on all levels of human activity. It directly affects the conduct of activities of organizations required to shape, adapt to new conditions which appear in the internal and external environment of these (Burduş & Popa, 2014, p. 7), changes brought about mainly by scientific and technical progress of acute competition, displayed nationally and worldwide, changing consumer needs and expectations, but also the trends manifested in the economy and society. A result of these trends, but also the general crisis faced by the majority of national health systems, Governments must deal with the complexities of an increasingly larger factors involved, but also an acute needs of specialized personnel to manage and solve new problems. (Sigrist, 2003)

Strategy can be defined as the major objectives of the Organization as a whole over the long term, the main ways of achieving with the resources allocated, in order to obtain competitive advantage according to the Organization's mission. (Nicolescu & Verboncu, 2008, p. 132) The strategy shows how the organization operates, how it uses the resources to fulfill its mission, in compliance with the policy which it has defined.

Strategic management is a form of leadership foresight, a process of systematic adaptation to changes in the Organization, through a specific approach to strategic decision-making and appropriate methodology in their application. The essence of strategic management is positioning and integration firm in her environment, in such a way as to ensure its success.

Effectiveness of health reform implementation can be achieved by choosing and following realistic strategies permanently aligned with multidimensional and dynamic healthcare organizations that provide coverage in a systemic vision of all aspects involved. (Gheorghită, 2008, p. 10) Establish and implement the organization's strategy is the main responsibility of top-management, the quality of the chosen strategy and followed embodying its ability to predict the strategic directions that will follow the development of the organization in the future. Choosing the right strategy is a complex process which must take account of the organization (strengths and weaknesses), the current conditions of their environment, but also the perspective of the impact they will have on the organization. (Gheorghită, 2008)

The key to success is, so the response of managers to the changes taking place within the health care system through the implementation of a set of actions that lead to the achievement of objectives, in accordance with the strategies in health services (Popa, 2010). Manager's responsibility is regarded by experts as having a crucial role; he has the mission of bringing things together, to make them function as a whole, to influence opinion and lead all actions. (Hintea, Mora, & Ţiclău, 2009).

Strategic approaches in the European Union

Public health is one of the main priorities of the European Union. European health policy provides for the right of everyone to have access to high quality healthcare. The policy promotes the EU aims: to prevent illness, promote a healthier lifestyle, to protect citizens from health threats.

While the organization and provision of health care services fall within the responsibility of the member states, the EU contributes to the pooling of efforts, in order to face challenges such as an aging population and the problems associated with this phenomenon.

On 20 February 2013 the European Commission showed a working document entitled „Investing in Health” as part of its package for economic growth and social cohesion. It states both the role of health as a value in itself, and as a precondition for economic growth and prosperity. This means: smart investing in sustainable health systems-not necessarily spending more, but smarter, investing in human health, in particular through programmes of health, investing in health insurance as a way to reduce inequities in health insurance domain and the Elimination of social exclusion. The document affirms the role of health as part of the Europe 2020 Strategy and expand the EU Strategy in the field of health by strengthening its objectives. (European Commission, 2013)

The Commission has adopted on 9 November 2011, a legislative proposal for the 3rd multiannual programme „health for growth” (2014-2020). The new program will help EU countries to react effectively to the economic and demographic challenges facing their health systems and to promote the extension of life expectancy in good health conditions. (European Parliament and the Council, 2011)

Health sector Strategy in Romania

Reform strategies aim at improving performance of the health services sector. In Romania, reform health services strategy is the result of the evolution of the strategic decisions taken over several years and is based on the following principles: improving people's access to health services, improving the quality of health services and improving the efficiency of health services (Dragomirşteanu, 2006). Future Strategies will require the restructuring of hospital activity, to get to fewer organizations but primarily performing medical but also economically.

In these circumstances, strategic management is a new management philosophy, which calls for a new attitude of public health units managers to integrate internal and external environment in which they operate and practice, to manage and position the organization for the future.

Reform of the health units, hospitals in particular, requires a set of actions that lead to the achievement of objectives, in accordance with the overall strategies of the health care system. In other words, where the objectives are to improve efficiency and increase capacity to meet the needs and expectations of the patient, the organizational reform has a real potential for success. (Popa, 2010)

Key actions necessary on strategic and operational level are: improving hospital management, improvement of hospital structures (buildings, equipment, etc.), the efficient use of human resources by the hospital, develop and implement a system for monitoring the quality of care services. (Popa, 2010)

Methodology

The research method used is the survey on a sample bases, using the questionnaire as a tool for data collection. In order to shape a comprehensive and realistic images on the performance of strategic management practiced within the health system in Romania, we have chosen to analyze it from a dual perspective:

- ✓ The specialists and employees in the health care system; in this sense being a sample of 42 employees of the National Institute of Rehabilitation, Physical Medicine and Balneoclimatology,
- ✓ The patients, as beneficiaries of health services. The study began March 2013 by distributing via electronic mail to approximately 600 online questionnaires and completing a total of 303 of them, using the technical support platform as Google Docs. Completion rate was 50% while providing a representative sample of the entire population studied.

To collect data in the two samples was defined by a database which has been exploited by using IBM SPSS Statistics 20.0 statistical program. The database structure was defined according to the structure of the questionnaire applied to the primary variables and the corresponding aggregates. The information was used for analysis of each variable, descriptive statistics indicators, hypothesis testing research for averages and percentages, analysis of the links between variables based on contingency tables, Student t-test, chi-square test, ANOVA.

Findings

Analysis of the responses to the questions included in the questionnaires administered to those two samples allow us to make the following observations and comments on the performance appraisal of strategic management of the health system in Romania:

By comparing it with the management of other countries

Using a scale with five values, where: 1 - much less good, 5 - much better sample respondents No. 1 considers that:

- ✓ management practiced in Romania **compared to the one practiced in the European Union** it is considered much less good and less good by 37.9% and 27.6% respectively of those interviewed, while only 6.9% regard him much better. The average value (obtained from answers to the questions in the questionnaire) management practiced in Romania is 2.21. Therefore, the central tendency of the data series is around the level of 2 points (less good), evidenced and the median (2.00);
- ✓ management practiced in Romania **compared to the average in the countries of Central Europe** (Hungary, Poland, the Czech Republic and Slovakia) is considered about as by 48.3% and 6.9%. The average value obtained is 2.72, and the median – 3.00.

From the analysis of the responses of the 303 beneficiaries of the health system (sample no. 2) it can be concluded that:

- ✓ management practiced in Romania **compared to the one practiced in the European Union** is considered much less good 40.7% of the interviewees, less good by 35.5%, and much better to just 3.4%. Based on the survey responses, and referring to the scale above, we get an average of valore - 1.97. Extrapolated to the entire population, we can guarantee with a probability of 95% that the average rating of quality and effectiveness of strategic management of the health system in Romania

compared to the European Union lies in the range 2.091- 1.848 points on a scale of 1 to 5;

- ✓ management practiced in Romania **compared to the average in the countries of Central Europe** (Hungary, Poland, the Czech Republic and Slovakia) received similar ratings, the average value obtained being 1.91.

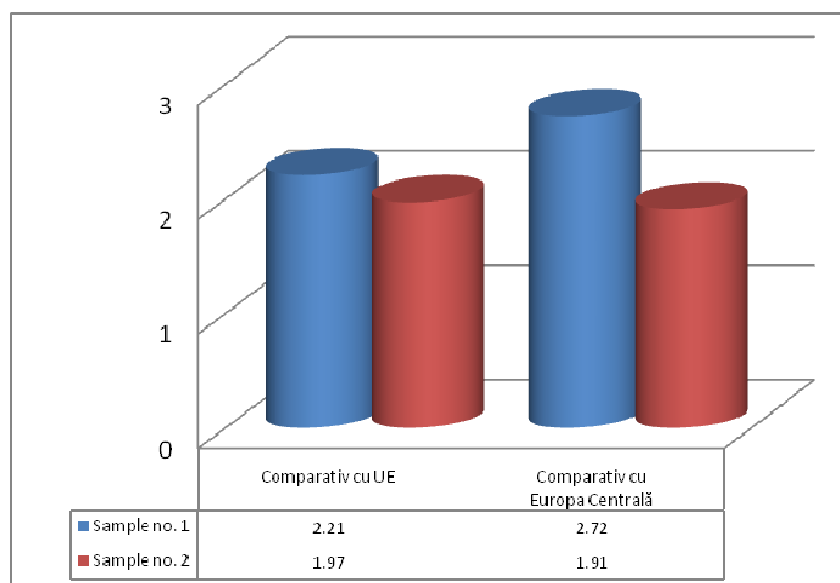

Figure no. 1. Performance level of strategic management in Romania compared to management in other countries

Keep in mind that:

- ✓ in the case of both comparații were obtained negative ratings (averages around 2);
- ✓ average rating group of beneficiaries of the health system is lower than that recorded in the first survey (conducted in among staff in the system);
- ✓ for the second group of respondents, the smaller values may find (surprisingly) in comparison with Central and Eastern Europe than with the European Union.

Through its dynamic evolution, compared with the previous year

- ✓ **the own organization** is considered approximately the same (57.6%) or better. Note that there was even a rating of Much less good - 1, the average response was - 3.30;
- ✓ **in the region**, most of it considered the same (48.5%), or lower average responses was - 2.70;
- ✓ overall, **at the country level**, strategic management practiced in the health institutions in Romania compared to the previous year is considered inferior by more than half of the respondents, the average being - 2.61.

Analyzing the responses of the 2nd sample of respondents, the evolution of strategic management of the health system in Romania is as follows:

- ✓ **regional level** mostly it believes about the same (61.1%) and only 3.00% - much better, the mean responses given - 2.63;
- ✓ overall, **at the country level**, responses are similar to the regional level, with an average of - 2.63. Extrapolated to the entire population can be guaranteed with a probability of 95% that the average assessments on developments feed into management levels of the health system compared to the previous year is in the range from 2.52 to 2.73 points on a scale from 1-5.

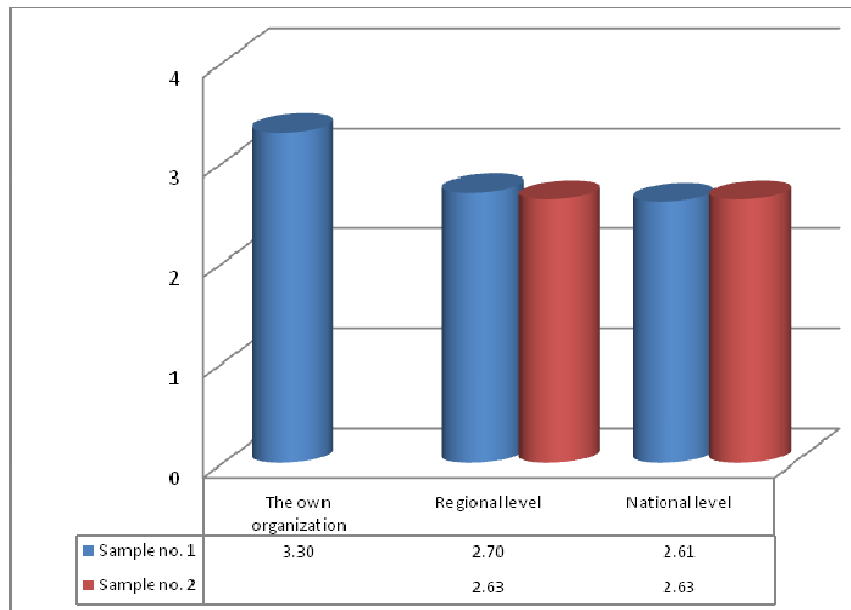

Figure no. 2. Performance level of strategic management in Romania compared to the previous year

It should be noted that:

- ✓ both groups of respondents believe that strategic management practices at health units, taken individually, is generally performed better than the regional and especially than the health system as a whole;
- ✓ for both levels, evolution of strategic management of the health system is regarded generally as a negative (below the neutral 3).

Hypothesis testing

Based on the assumptions outlined above, have been made a number of four statistical hypotheses, most of them being confirmed in the research.

Considering that we do not know the standard deviation of the population, and in some cases the sample is less than or equal to 30 persons, for hypothesis testing using t-Student distribution.

Hypothesis no. 1

H_0 : Average assessments of the quality and effectiveness of strategic management of the health system in Romania compared to management prevailing in the European Union is at least 3 on a scale from 1 to 5;

H_1 : Average assessments of the quality and effectiveness of strategic management of the health system in Romania compared to management prevailing in the European Union is less than 3 on a scale of 1 to 5.

✓ Sample no. 1:

$$t_{obs} = -3.378; t_{\frac{\alpha}{2}} = 2.042 \Rightarrow t_{obs} < -t_{\frac{\alpha}{2}} \quad (1)$$

✓ Sample no. 2:

$$t_{obs} = -16.688; t_{\frac{\alpha}{2}} = 1.96 \Rightarrow t_{obs} < -t_{\frac{\alpha}{2}} \quad (2)$$

H_0 is rejected, accepting H_1 . We guarantee a 95% probability that the average assessments of the quality and effectiveness of strategic management of the health system in

Romania compared to management prevailing in the European Union is less than 3 on a scale of 1 to 5.

Hypothesis no. 2

H₀: Average assessments of the level of strategic management practice within their own institutions compared to previous year is at most 3 on a scale from 1 to 5;

H₁: Average assessments of the level of strategic management practice within their own institutions against to previous year is more than 3 on a scale of 1 to 5.

$$t_{obs} = -2.055; t_{\frac{\alpha}{2}} = 2.042 \Rightarrow t_{obs} > t_{\frac{\alpha}{2}} \quad (3)$$

H₀ is rejected, accepting H₁. We guarantee a 95% probability that the average assessments of the level of strategic management practice within their own institutions compared to previous year is more than 3 on a scale of 1 to 5.

Hypothesis no. 3

H₀: Average appreciation on the strategic management of the health system in Romania compared to the previous year is at most 3 on a scale from 1 to 5;

H₁: Media comments on the strategic management of the health system in Romania compared to the previous year is more than 3 on a scale of 1 to 5.

✓ Sample no. 1:

$$t_{obs} = -1.813; t_{\frac{\alpha}{2}} = 2.042 \Rightarrow t_{obs} < t_{\frac{\alpha}{2}} \quad (4)$$

✓ Sample no. 2:

$$t_{obs} = -7.426; t_{\frac{\alpha}{2}} = 1.96 \Rightarrow t_{obs} < t_{\frac{\alpha}{2}} \quad (5)$$

H₀ is accepted. We can not guarantee a 95% probability that the average assessments of the strategic management of the health system in Romania compared to the previous year is more than 3 on a scale of 1-5.

Table no. 1 Hypothesis testing (sample no.1)

One-Sample Test

	Test Value = 3					
	t	df	SIG. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
Within their own institutions	2.055	32	0.048	0.30303	0.0026	0.6034
At the country level	-1.813	32	0.079	-0.39394	-0.8366	0.0488
Management which prevails in the EU	-3.378	28	0.002	-0.79310	-1.2740	-0.3122

Source: author

Table no. 2 Hypothesis testing (sample no. 2)
One-Sample Test

	Test Value = 3					
	t	df	SIG. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
At the country level	-7.426	294	000	-0.36949	-0.4674	-0.2716
Management which prevails in the EU	-16.688	294	000	-1.030508	-1.15204	-0.90898

Source: author

Hypothesis no. 4 (χ^2 test)

H₀: There is no correlation between macro-region of respondents and their view on the evolution of regional strategic management of the health sector compared to previous year;

H₁: There is correlation between macro-region of respondents and their view on the evolution of regional strategic management of the health sector compared to previous year;

$$\chi^2_{calc} = 37.26; \chi^2_{0.05;28} = 41.33714 \Rightarrow \chi^2_{calc} < \chi^2_{0.05;28} \quad (6)$$

So null hypothesis is accepted in the sense that there is no correlation between macro-region of respondents and their view on the evolution of regional strategic management of the health sector compared to the previous year.

Conclusions

Development and implementation of strategic management in public administration in Romania is a necessity, but its transformation into reality is still a serious problem. We need more intelligence and creativity to develop policies and strategies that would contribute to a real change. (Popa, Dobrin, Profiroiu, & Verboncu, 2009, p. 83)

In conclusion, we can say that strategic management in healthcare is only at the beginning; top management of health units is obliged to take the first steps on the road of changes ultimately will lead to the implementation of strategic management in the health system.

Realizing that this will take a long-term investment in the future of the organization and its elements including innovative contribution to achieving individual needs and aspirations. This can be achieved mainly through the knowledge promotion, methods and techniques specific to this complex forms of leadership, and a new approach to actions to shift from short-term forecast the medium and long term and to develop, substantiate and implement strategies in accordance with the state and internal capabilities of organizations to define ways and means to achieve and maintain competitiveness in this area.

References

1. Borisov, D., Cicea, C., & Țurlea, C. (2012). DEA model for assessing efficiency in providing health care and management decisions. *Management research and practice*, 4 (1), 5-18.
2. Burduș, E., & Popa, I. (2014). *Metodologii manageriale*. București: Pro Univesitaria.

3. Dragomișteanu, A. (2006). Etica alocării resurselor și procesul de cumpărare al serviciilor de sănătate în România. *Revista Română de Bioetică*, vol. 4, nr. 1, ianuarie - martie 2006, 4 (1).
4. European Commission. (2013, 02). *Investing in Health - Commission Staff Working Document*. Preluat pe 05 23, 2014, de pe European Commission: http://ec.europa.eu/health/strategy/docs/swd_investing_in_health.pdf
5. European Parliament and the Council. (2011, 11 09). *Regulation of The European Parliament and of The Council on establishing a Health for Growth Programme, the third multi-annual programme of EU action in the field of health for the period 2014-2020*. Preluat pe 05 23, 2014, de pe Site web oficial de l'Union européenne: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0709:FIN:EN:PDF>
6. Gheorghiță, M. (2008). Tipologia strategiilor organizationale în sănătate. *Management in sănătate*, 7-10.
7. Hintea, C., Mora, C., & Țiclău, T. (2009). Leadership and management in the health care system: Leadership perception in Cluj County Childrens Hospital. *Transylvanian Review of Administrative Sciences* (27E), 89-104.
8. Nicolescu, O., & Verboncu, I. (2008). *Fundamentele managementului organizației*. București: Editura Universitară.
9. Nicolescu, O., Popa, I., & Nicolescu, C. (2013). *Starea de sănătate a managementului din România în 2012*. București: Editura Pro Universitaria.
10. Popa, I. (2010). Necessity for strategic management in health services. *Review of Internățional Comparative Management*, 11 (1), 610-613.
11. Popa, I., Dobrin, C., Profiroiu, A., & Verboncu, I. (2009). Public sector strategy set up. *Transylvanian Review of Administrative Sciences* (25E), 82-97.
12. Sigrist, K. E. (2003). Prezentarea ideilor moderne referitoare la Managementul Sectorului Public. *Administrație și management public* (1), 116-120.

CERINȚELE DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN ROMÂNIA - PROVOCĂRI PENTRU INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE

THE REQUIREMENTS OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN ROMANIA - CHALLENGES FOR THE FOREIGN DIRECT INVESTMENTS

Prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN

Asist.univ.dr. Marinela GEAMĂNU

Universitatea Spiru Haret, Spiru Haret University

e-mail: gheorghezaman@ien.ro, geamanu_marinela@yahoo.com.au

Rezumat. Scopul și obiectivele lucrării de față vizează principalele aspecte privind evoluția ISD în România legate de contribuția pe care acestea au avut-o sau o pot avea la dezvoltarea economică a țării noastre; identificarea efectelor pozitive/negative.

Abstract. The purpose and objectives of this paper aims the main aspects regarding the evolution FDI in Romania, related to the contribution that these have had or may have to the economic development of our country; identifying the positive/negative effects.

Cuvinte cheie: investiție străină directă, import, export, dezvoltare durabilă, criză.

Key words: foreign direct investment, import, export, sustainable development, crisis.

JEL Classification: F13, F21, F43, G11, O16.

Introducere

Dezvoltarea durabilă reprezintă un obiectiv economico-social recunoscut, aprobat și implementat în diferite grade, practic în toate țările lumii, deși percepția și modalitățile de transpunere în practică a principiilor acesteia sunt diferite, uneori rezultatele fiind în totală contradicție cu preceptele teoretico-metodologice ale dezvoltării durabile.

Pornind tocmai de la aceste realizări, în prezenta cercetare ne-am propus să analizăm modul în care investițiile străine directe din România se încadrează în cerințele dezvoltării economico-sociale a țării pe termenul scurt, mediu și lung.

Mai concret, am analizat dinamica și structura investițiilor străine directe din România, din punctul de vedere al impactului acestora asupra creșterii PIB, utilizând ca element cheie indicatorul soldului net al balanței comerciale în cazul companiilor cu participare străină de capital din România.

În acest scop am utilizat datele statistice din Buletinul anual „Investițiile străine directe în România, în perioada 2008-2012”, lucrare comună elaborată de BNR și INS.

Analiza deficitului comercial al întreprinderilor cu investiții străine directe la nivel macroeconomic și sectorial

Întrucât soldul balanței comerciale reprezintă un indicator sintetic agregat la nivel macroeconomic, am pornit de la premisa potrivit căreia un **sold negativ** reflectă un impact negativ al ISD la nivel macroeconomic, un **sold echilibrat** poate însemna un factor de neutralitate de la care evoluțiile pot fi favorabile în viitor dacă soldul respectiv va fi pozitiv și invers, în cazul unui sold negativ. În situația în care investițiile străine directe generează un

sold pozitiv, putem afirma că ISD pot contribui la dezvoltarea durabilă a României cu următoarele totuși condiții:

- exporturile care depășesc importurile să nu reprezinte preponderent așa-numitele exporturi de „paupertate” sau „înmizerare”, adică să nu includă bunuri și servicii exportabile cu valoare adăugată redusă;

- profiturile expatriate de către societățile cu ISD să reprezinte o proporție care să răspundă cerinței de câștig pentru toți jucătorii (stakeholders) și, în principal, pentru investitorii străini, pe de o parte și țara-gazdă în sensul economiei sale naționale, pe de altă parte;

- prețurile de transfer, relațiile de barter, creditarea intra-grup dintre firma-mamă și filialele și subsidiarele acesteia din țările-gazdă să se supună regulilor și principiilor concurenței loiale (perfecte!), astfel încât să nu aibă loc o scurgere de venit național ca urmare a încălcării acestora.

Pornind de la cele trei condiții, am analizat exporturile și importurile întreprinderilor cu ISD per total și la nivelul industriei, din care industria prelucrătoare și alte activități.

Tabel nr. 1. Exporturile și importurile întreprinderilor cu ISD - structură și dinamică, în perioada 2008-2012

Anii	Export (FOB)		Import (CIF)		Soldul balanței comerciale (+/-) (mil.euro)
	valoare (mil.euro)	pondere în total exporturi* (%)	valoare (mil.euro)	pondere în total importuri* (%)	
Anul 2008					
Total, din care:	21.127	73,0	32.715	62,6	-11.588
Industria, din care:	18.560	83,4	20.492	83,2	-1.932
- industrie prelucrătoare	17.165	83,1	19.207	83,0	-2.042
Comerț	1.986	53,8	10.358	48,8	-8.372
Alte activități	581	19,3	1.864	32,9	-1.283
Anul 2009					
Total, din care:	19.643	69,8	2.525	60,1	-2.882
Industria, din care:	17.643	79,3	15.155	76,5	+2.488
- industrie prelucrătoare	16.440	79,7	14.423	78,8	+2.017
Comerț	1.827	51,7	6.214	45,4	-4.387
Alte activități	552	19,3	1.156	29,0	-604
Anul 2010					
Total, din care:	25.950	72,4	28.181	62,5	-2.231
Industria, din care:	22.887	63,8	19.923	44,2	+2.964
- industrie prelucrătoare	21.934	61,2	18.849	41,8	+3.085
Comerț	2.495	7,0	7.138	15,8	-4.643
Alte activități	568	1,6	1.120	2,5	-552
Anul 2011					
Total, din care:	31.418	71,4	33.358	62,6	-1.940
Industria, din care:	27.257	61,9	23.262	43,6	+3.995
- industrie prelucrătoare	26.135	59,3	22.120	41,5	+4.015
Comerț	3.338	7,6	8.883	16,7	-5.545
Alte activități	823	1,9	1.213	2,3	-390
Anul 2012					
Total, din care:	30.672	70,3	33.197	62,6	-2.525
Industria, din care:	26.429	60,6	22.799	43,0	+3.630
- industrie prelucrătoare	25.327	58,1	21.412	40,3	+3.915
Comerț	3.546	8,1	9.375	17,7	-5.829
Alte activități	697	1,6	1.023	1,9	-326

* nu include exporturile și importurile aferente activităților diviziunilor CAEN 84 Administrație publică, 97/98 Activități ale gospodăriilor populației și 99 Activități extrateritoriale.

Notă: Exporturile și importurile sunt agregate după activitatea de bază a firmelor, conform CAEN Rev.

Sursa: BNR, INS – Investițiile străine directe în România, în anii 2008, 2009, 2010, 2011 și 2012.

Din tabelul nr. 1 rezultă următoarele aspecte semnificative:

- atât exporturile, cât și importurile reprezintă ponderi foarte ridicate, peste 70% și respectiv 60% din volumul total al acestora la nivelul României, ceea ce justifică afirmația, potrivit căreia de fapt, relațiile comerciale ale României se află în partea lor covârșitoare sub controlul filialelor corporațiilor străine multinaționale⁵⁴. Observăm că această pondere relativ mare a exporturilor în comerțul exterior al României, în perioada de postaderare, s-a menținut cvasiconstantă și, în principal, se explică prin statutul de țară membră cu drepturi depline a țării noastre în cadrul Uniunii Europene;

- în toată perioada analizată, exporturile au fost mai mici decât importurile la societățile cu ISD, ceea ce evidențiază o tendință de cronicizare a deficitului balanței comerciale, tendință care contribuie la dezechilibrarea soldului contului curent și a balanței de plăți externe a României, factori care nici pe departe nu pot fi considerați ca având impact favorabil asupra dezvoltării sustenabile a României;

- analiza deficitului comercial pe principalele sectoare economice evidențiază că acesta s-a înregistrat practic la toate sectoarele, în perioada 2008-2012, exceptând industria prelucrătoare, cu unele subramuri ale acesteia, precum și agricultura, ceea ce dovedește că acestea au capacitate de reziliență economică mai mare la șocurile externe și potențial relativ însemnat de relansare a creșterii economice și ieșirii din criză. Ramurile la care se înregistrează excedent sunt: metalurgia; mijloacele de transport; fabricarea produselor din lemn, inclusiv mobilă; mașini, utilaje și echipamente;

- remarcăm că cele mai mari deficite comerciale s-au înregistrat în sectorul terțiar al serviciilor și comerțului.

Analiza deficitului comercial al întreprinderilor cu investiții străine directe la nivelul ramurilor și subramurilor economiei naționale

Dezagregarea deficitului comercial pe ramuri sau sectoare economice, cât și subramuri ale industriei prelucrătoare (tabelul nr. 2) oferă posibilitatea unei analize mai detaliate a structurii deficitului respectiv, în felul acesta putând identifica punctele tari și slabe ale competitivității economice internaționale în domeniul exporturilor și importurilor.

Tabelul nr. 2. Exporturile și importurile întreprinderilor cu ISD în anul 2012, pe sectoare economice și subramuri ale industriei prelucrătoare

Anii	Export (FOB)		Import (CIF)		Soldul balanței comerciale (+/-) (mil.euro)
	valoare (mil.euro)	pondere în total exporturi* (%)	valoare (mil.euro)	pondere în total importuri* (%)	
Total, din care:	30.672	70,3	33.197	62,6	-2.525
Industria, din care:	26.429	60,6	22.799	43,0	+3.630
Industria extractivă	623	1,4	672	1,3	-49
Industria prelucrătoare, din care:	25.327	58,1	21.412	40,3	+3.915
- alimente, băuturi și tutun	519	1,2	1.214	2,3	-695
- ciment, sticlă, ceramică	160	0,4	272	0,5	-112

⁵⁴ Această situație obligă la cunoașterea măsurii în care interesele economico-financiare și de altă natură ale corporațiilor multinaționale concordă, sunt compatibile, complementare și interpotențatoare cu interesele economiei românești, într-o măsură mai mare sau mai mică. Urmărirea acestei suprapuneri de interese care pot fi nu numai convergente, cât și divergente, reprezintă o sarcină de însemnătate primordială, pe de o parte pentru executiv și alte instituții ale autorității publice, dar și cu caracter privat, cât și pentru societatea civilă și componenta de cercetare-dezvoltare-inovare a acesteia care are misiunea de a oferi elemente de fundamentare științifică obiective, corecte, precum și argumente de susținere a unei sau altei strategii ale statului român pentru eficientizarea relațiilor economice internaționale ale țării, în condițiile globalizării și ale cerințelor dezvoltării sustenabile.

Anii	Export (FOB)		Import (CIF)		Soldul balanței comerciale (+/-) (mil.euro)
	valoare (mil.euro)	pondere în total exporturi* (%)	valoare (mil.euro)	pondere în total importuri* (%)	
- fabricarea produselor din lemn, inclusiv mobilă	1.492	3,4	486	0,9	+1.006
- fabricarea calculatoarelor, altor produse electronice, optice și electrice	2.617	6,0	2.376	4,5	+241
- mașini, utilaje și echipamente	1.187	2,7	711	1,3	+476
- metalurgie	3.139	7,2	1.741	3,3	+1.398
- mijloace de transport	8.428	19,3	6.217	11,7	+2.211
- prelucrare țitei, produse chimice, cauciuc și mase plastice	4.216	9,7	5.728	10,8	-1.512
- textile, confecții și pielărie	3.293	7,6	2.334	4,4	+959
- alte ramuri ale industriei prelucrătoare	276	0,6	333	0,6	-57
Energie electrică, termică, gaze și apă	479	1,1	715	1,4	-236
Activități profesionale, științifice, tehnice și administrative și servicii suport	61	0,1	121	0,2	-60
Agricultură, silvicultură, pescuit	488	1,1	173	0,3	+315
Comerț	3.546	8,1	9.375	17,7	-5.829
Construcții și tranzacții imobiliare	42	0,1	159	0,3	-117
Hoteluri și restaurante	2	0,0	17	0,0	-15
Tehnologia informației și comunicații	42	0,1	303	0,6	-261
Intermedieri financiare și asigurări	22	0,1	148	0,3	-126
Transporturi	37	0,1	88	0,2	-51
Alte activități	3	0,0	14	0,0	-11

* nu include exporturile și importurile aferente activităților diviziunilor CAEN 84 Administrație publică, 97/98 Activități ale gospodăriilor populației și 99 Activități extrateritoriale.

Notă: Exporturile și importurile sunt agregate după activitatea de bază a firmelor, conform CAEN Rev.

Sursa: BNR, INS – Investițiile străine directe în România, în anii 2010 și 2011.

Din tabelul nr. 2 putem sublinia o serie de aspecte relevante în ceea ce privește structura soldului comercial, rezultată din suma algebrică a exporturilor și importurilor, și anume:

- la nivel macroeconomic, în anul 2012, deficitul soldului comercial era de -2,5 mild. euro, în condițiile în care ramurile servicii, cuprinzând *Comerț, Hoteluri și restaurante, Intermedieri financiare și asigurări, Transporturi* etc. înregistrau un deficit de circa 6 mild. euro, ceea ce conduce la ideea că terțiarul reprezintă principalul factor de dezechilibru comercial în România, generat de faptul că aceasta a devenit o piață de desfacere pentru produsele prelucrate din țările dezvoltate și, mai ales, importurile concurențiale;

- începând cu anul 2010, industria prelucrătoare și agricultura au devenit din ramuri cu balanță comercială deficitară în ramuri cu balanță comercială excedentară, în cea mai mare măsură industria și într-o măsură mai mică agricultura;

- dintre ramurile industriei prelucrătoare care înregistrează excedent comercial, menționăm în ordine descrescătoare: *mijloace de transport* (+2,2 mild. euro), *metalurgie* (+1,3 mild.euro), *fabricarea produselor din lemn, inclusiv mobilă* (+1,0 mild.euro), *textile, confecții și pielărie* (+0,95 mild.euro), *mașini, utilaje și echipamente* (+0,47 mild.euro) și *fabricarea calculatoarelor, altor produse electronice, optice și electrice* (+0,24 mild.euro). Aceste subramuri ale industriei reprezintă și principalii factori de promovare a exporturilor și evident, de consolidare a eșafodajului dezvoltării durabile în România;

- ramurile industriei prelucrătoare cu deficit comercial sunt: *prelucrare țitei, produse chimice, cauciuc și mase plastice* (-1,5 mild.euro), *alimente, băuturi și tutun* (-0,65 mild.euro), *ciment, sticlă, ceramică* (-0,11 mild.euro) și *alte ramuri ale industriei*

prelucrătoare (-0,057 mild. euro). Aceste ramuri se caracterizează printr-o competitivitate mai scăzută și printr-un grad mai redus de rezistență a produselor naționale la concurența importurilor;

- agricultura, cu un excedent de 0,3 mild.euro în anul 2012, reprezintă un sector al cărui potențial este subutilizat din acest punct de vedere, fapt care în viitor impune luarea de măsuri pentru creșterea capacității și diversificării pieței de export în acest sector, în condițiile în care se respectă cerințele de eficiență a comerțului exterior pentru România.

Unele remarci finale

Analiza dinamicii și structurii exporturilor și importurilor întreprinderilor cu ISD în România, în perioada de postaderare conduce la desprinderea câtorva remarci finale cu caracter general, și anume:

- după aderarea din anul 2007 a României la Uniunea Europeană, predominanța controlului comerțului exterior al țării de către întreprinderile cu ISD a devenit și mai puternic, în principal datorită liberei circulații a mărfurilor, forței de muncă și capitalului în cadrul pieței unice a UE-27, precum și capacității concurențiale mai reduse a economiei românești, și implicit, mai puternică din partea altor țări membre ale UE;

- cea mai mare contribuție la reducerea deficitului balanței comerciale cronicizate a României, în perioada de postaderare au avut-o industria, îndeosebi unele ramuri ale industriei prelucrătoare, în timp ce componentele sectorului terțiar au contribuit la menținerea acestui deficit, chiar dacă în anii de posteriză acesta a înregistrat o modestă tendință de scădere;

- din punctul de vedere al relației macroeconomice **dezvoltare durabilă-ISD**, analizată prin prisma soldului balanței comerciale a României, datele arată că întreprinderile cu ISD în ansamblul lor au contribuit la deficitul balanței comerciale care, cum se știe se repercutează negativ asupra balanței de plăți. Cu alte cuvinte, rețeta valutară din exporturile întreprinderilor cu ISD cu sediul în România, nu este suficientă nici măcar pentru acoperirea cheltuielilor valutare cu importurile, de unde găsim rațională propunerea anumitor specialiști (Zaman, Gh., Vasile, V., Matei, M., Croitoru, C., Enescu, G., 2011) ca să se implementeze o serie de reglementări prin care agenții economici cu importurile mai mari decât exporturile pentru sectoarele tradabile, să aibă obligația de a-și mări exporturile astfel încât deficitul comercial să fie redus sau egal cu zero.

Bibliografie

1. Altzinger, W., 2008. *The Profitability of Austrian Foreign Direct Investment – Reinvestment or Repatriation?*, FIW Studien – FIW Research Report No. 010
2. Anghelache, Ctin., 2011. *Starea economică în malaxorul crizei*, Editura Economică, București
3. Carkovic, M., Levine, R., 2005. „Does Foreign Direct Investment Accelerate Economic Growth?”, in *Does Foreign Direct Investment Promote Development*, Edited by Moran, T.H., Graham, E.M. and Blomstrom, M., Institute for International Economics, Washington DC, pp.195-220
4. Dăianu, D., 2008. *The macro economics of EU integration. The case of Romania*, Editura Rosetti Educational, București
5. Geamănu, M. (2013), *Contribuția investițiilor străine directe la dezvoltarea economică a României, în condițiile integrării în U.E. și ale globalizării*, teză de doctorat susținută în cadrul Academiei Române - Institutul Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu”
6. Lundan, S., 2006. *Reinvested Profitability as a Component of FDI: An Analytical Review of the Determinants on Reinvestment*, Transnational Corporations, Vol.15, (3)

7. Pelinescu, E., Rădulescu, M., 2009. „The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth and Countries' Export Potential”, *Romanian Journal of Economic Forecasting*, 12(4), pp.153-169
 8. Popa, D., 2013. *Investițiile străine directe în România – ce s-a făcut, ce se mai poate face?*, <http://hymerion.ro/2013/02/27/investitiile-straine-in-romania-ce-s-a-facut-ce-se-mai-poate-face.html>
 9. Stoica, M., 2005. *Investițiile și dezvoltatea durabilă*, Editura Universitară, București
 10. Zaman, Gh., 2012. *Ways of Improving Foreign Direct Investment (FDI) Contribution to Romania's Sustainable Development*, *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, 14(2)
 11. Zaman, Gh., Vasile, V., Matei, M., Croitoru, C., Enescu, G., 2011. „Aspecte ale impactului ISD din România asupra exporturilor și dezvoltării durabile”, *Romanian Journal of Economics*, Vol. 33, issue 2(42)
- *** www.bnr.ro
- *** www.eurostat.ro
- *** www.insse.ro

ANTREPRENORIATUL – PRINCIPALELE PROVOCĂRI ȘI DIFICULTĂȚI ÎN PERIOADA ACTUALEI CRIZE ECONOMICE ȘI FINANCIARE ÎN ROMÂNIA ȘI ALTE ȚĂRI MEMBRE ALE U.E.

ENTREPRENEURSHIP - MAIN CHALLENGES AND DIFFICULTIES DURING THE CURRENT ECONOMIC AND FINANCIAL CRISIS IN ROMANIA AND OTHER EU COUNTRIES

Prof. univ.dr. DHC Gheorghe ZAMAN,
Membru corespondent al Academiei Române,
e-mail: gheorghezaman@ien.ro

Prof. univ.dr. Zenovic GHERASIM,
Universitatea *Spiru Haret*,
Facultatea de Management Financiar-Contabil București,
e-mail: zgherasim.mfc@spiruharet.ro

Rezumat. *Criza economică și financiară are implicații profunde în aproape toate domeniile vieții economico-sociale. Provocările și dificultățile în perioada actualei crize economice și financiare internaționale pentru știința economică, în general, și pentru antreprenoriat, în special, reprezintă elemente focalizatoare în eforturile depuse pentru rezolvarea, pe fundamente științifice, a unor cerințe de bază ale societății românești.*

Scopul lucrării îl constituie abordarea într-o manieră sintetică și integratoare, a unora dintre provocările și dificultățile antreprenoriatului din România și în alte 9 state membre ale Uniunii Europene pe fundalul general al crizei economice și financiare actuale.

Abstract. *Economic and financial crisis presents profound implications for all areas of economic and social life. Challenges and difficulties during the current international economic and financial crisis, in general for economics, and in particular for entrepreneurship, are key elements in efforts to find theoretical and operational solutions for requirements of the Romania's sustainable development.*

The purpose of this work is to approach, under the circumstances of globalization of current financial and economic crisis, in a synthetic and integrating manner, some of the challenges and difficulties of entrepreneurship in Romania in an international comparative context with other nine European Union member states.

Cuvinte-cheie: *criză economică, criză financiară, oraș inteligent, economie inteligentă, antreprenoriat,*

Key-Words: *economic and financial crisis, smart city, smart economy, entrepreneurship,*

JEL Classification: G01, L26, M21

Introducere

Criza economică și financiară are implicații profunde în toate domeniile vieții economico-sociale. Provocările și dificultățile în perioada actualei crize economice și financiare internaționale pentru știința economică, în general, și pentru antreprenoriat, în

special, reprezintă elemente focalizatoare pentru eforturile depuse în scopul rezolvării, pe fundamente științifice, a unor cerințe de bază ale societății românești.

Spiritul antreprenorial presupune acțiuni inovative, susținute științific prin *parteneriatul public-privat*, promovate pe piață, prin activități comune de cercetare, creare și consolidare a infrastructurii tehnologice specifice, cu acces relativ ușor la standardizarea de inovare.

Lucrarea abordează, pe fundalul crizei economice și financiare actuale, într-o manieră integratoare, unele dintre provocările și dificultățile antreprenoriatului în România și în alte 9 state membre ale Uniunii Europene.

2. Antreprenoriatul în contextul economiei inteligente pentru orașe inteligente

Economia inteligentă (Smart Economy) definită în mai multe moduri, combină elementele de succes ale *economiei întreprinderii*, cu *inovarea* și *economia ideilor*, punând accent pe asigurarea unui *mediu de afaceri* de înaltă calitate, pe îmbunătățirea *securității energetice* și pe promovarea *coeziunii sociale*⁵⁵. Economia inteligentă se caracterizează prin patru forme de acumulare a capitalului, generatoare de progres economic și social și anume: *capitalul uman* sau de cunoaștere; *capitalul fizic*; *capitalul mediului sau natural*; *capitalul social*.

Modelul unui oraș inteligent, în literatura de specialitate, cunoaște mai multe abordări care au în vedere focalizarea diferențiată a componentelor sale de sistem. Conceptul de “oraș inteligent”, utilizat de Comisia Europeană pentru grupul de proiecte de cercetare științifică denumit generic *Orașele și comunitățile inteligente (Smart Cities and Communities)*, în perioadele 2007-2013 și 2014-2020, are ca elemente esențiale componentele: *energie* (eficiență energetică totală a orașelor inteligente, cu exploatarea resurselor de energie locale, inclusiv cele regenerabile); *transport* (transport urban inteligent și sustenabil, cu reducerea emisiilor de noxe și CO₂); *IT&C (tehnologiile informației și ale comunicațiilor)*. Politica și cadrul de lucru legal actual al Uniunii Europene în cele trei domenii menționate sprijină *dezvoltarea sectorială* a acestora, pe baza unor *soluții inovatoare* așteptate, prin intermediul proiectelor publice și private în cele trei domenii, contribuind la creșterea calității vieții locuitorilor orașelor, facilitând crearea de noi locuri de muncă, reducând valoarea facturilor de plată a energiei și introducând un transport urban mai rapid.

*Modelul de oraș inteligent*⁵⁶ ia în considerare următoarele șase elemente sau caracteristici de tip inteligent: guvernanta, economie, mobilitate, mediu, oameni (locuitori) și nivel (stil) de trai.

Administrarea marilor aglomerări urbane reprezintă o sarcină dificilă și de mare complexitate care ia în considerare întregul ansamblu de probleme generate de civilizația modernă. *Parteneriatele public-privat* oferă antreprenorilor posibilitatea de a-și manifesta libera inițiativă în inovare prin gestionarea *proiectelor* de mai mare sau mai mică anvergură, proiecte ce conduc la îmbunătățirea caracteristicilor de tip inteligent. De exemplu, managementul riscului la dezastre (cutremure, inundații, furtuni, ierni grele, veri călduroase) implică integrarea tuturor proiectelor de infrastructură a orașelor într-o viziune unitară și realistă. Problemele privind sănătatea, calitatea factorilor de mediu, ordinea socială, creșterea economică, incluziunea și coeziunea socială, în marile aglomerări urbane, nu pot fi soluționate inteligent și durabil decât prin politici de implicare și monitorizare a antreprenoriatului într-o nouă viziune privind consolidarea societății bazate pe cunoaștere și noile paradigme ale procesului de globalizare.

Pe de altă parte, *efectele negative* ale funcționării marilor aglomerări ridică o serie de noi probleme legate de mărirea volumului noxelor, creșterea criminalității, diversificarea și

⁵⁵ Keegan, D., (2009), *Building Ireland's Smart Economy: 2009-2014*, http://www.taoiseach.gov.ie/eng/Publications/Publications_2008/Building_Ireland%E2%80%99s_Smart_Economy.html).

⁵⁶ www.smart-cities.eu.

amplificarea cheltuielilor pentru menținerea ordinii sociale, creșterea contrabandei cu produse accizabile, amploarea unor fenomene de contagiune și amenințare a sănătății publice. Aceste efecte negative nu pot fi soluționate fără implementarea unor strategii ale noilor aglomerări urbane având ca obiective prioritare creșterea rezilienței economice și sociale la șocurile externe și interne, eficiența antreprenorială pe termenele scurt, mediu și lung, formarea unui înalt spirit de solidaritate și cooperare între toți factorii implicați (*stakeholders*).

3. Antreprenoriatul, ca necesitate în afaceri în condițiile crizei economice și financiare

Provocările și dificultățile economico-sociale, în perioada actualei crize financiare internaționale pentru știința economică, în general, și pentru antreprenariat, în special, necesită eforturi considerabile pentru rezolvarea, pe baze științifice, a unor cerințe primordiale ale dezvoltării durabile a societății românești. *Cauzele și factorii crizei*, în raport cu cele ale *ciclului de afaceri (business cycle)*, pot fi grupate în *cauze generale*, comune tuturor crizelor, și *cauze specifice* care se referă, în special, la accentuarea faliei dintre economia reală și economia nominală, la sistemul financiar ca „*primum movens*” declanșator al crizei.

O altă provocare este reprezentată de *posibilitățile și modalitățile de îmbunătățire a capacității analitice ex-post*⁵⁷, dar, mai ales, a *capacității predictive* a științei economice care, în opinia unor specialiști, nu a fost în măsură să „prezică și să atenționeze” la timp producerea crizei și consecințele acesteia.

Actuala criză a ridicat o *serie de aspecte și probleme noi* privind necesitatea regândirii raporturilor dintre economie, piață și stat, costurile și avantajele crizelor, globalizarea și impactul ISD pentru țările în curs de dezvoltare și cele dezvoltate, parteneriatele public-privat, privat-privat, public-public, corectarea și supravegherea sistemelor financiare naționale și internaționale, ireversibilitatea/reversibilitatea grupărilor economice integraționiste și zonelor monetare optime, *compatibilizarea eticii în afaceri cu profitabilitatea* (eficiență economică) și ecoeficiența, responsabilitatea socială a întreprinderilor și instituțiilor etc.

Având în vedere o serie de factori care, în prezent, acționează în contradicție cu legăturile și cerințele *dezvoltării durabile* (intensificarea și frecvența mărită a fenomenelor meteo extreme, creșterea numărului de aglomerații urbane, reducerea biodiversității, impactul negativ al produselor alimentare modificate genetic etc.), știința economică acordă o importanță crescândă rolului pe care trebuie să-l aibă, în prezent și în viitor, *tehnologiile informației și ale comunicațiilor (IT&C)*, *cercetarea, dezvoltarea și inovarea, parteneriatul public-privat*, la scară locală, regională, națională și internațională, *antreprenoriatul* și mijloacele de consolidare a *rezilienței economice* la șocurile interne și externe.

Actuala criză economică și financiară a avut un impact defavorabil asupra consolidării și eficienței *antreprenoriatului din România* care a fost confruntat cu o serie de dificultăți, constrângeri și obstacole la care ne vom referi în continuare. *Antreprenorii* reprezintă unul dintre cei mai importanți factori generatori de locuri de muncă, venituri și creștere economică în marile aglomerări urbane. Aceștia își desfășoară activitatea, în principal, pe baza asumării riscului de aplicare a unor idei novatoare în interesul propriu, dar și al comunităților economico-sociale. Cu cât o aglomerare urbană capătă dimensiuni mai mari, cu atât antreprenoriatul va trebui să-și îmbunătățească abilitatea de adaptare și utilizare eficientă a *tehnologiilor informației și ale comunicațiilor (IT&C)*, să se implice în eficientizarea *schemelor de parteneriat public-privat*. Cea mai mare parte a antreprenorilor este reprezentată de IMM-uri caracterizate prin

⁵⁷ **Gheorghe Zaman** – *Provocările teoriei economice și urgențele ieșirii din criză. Lecții pentru România*, Volumul cu lucrări al Simpozionului *Cadrul conceptual al economiei post-criză*, AGER și ASE, București, 2012.

marea *diversitate a particularităților sectoriale*, dar și prin *diferențe de performanțe economico-financiare și de inserție în lanțurile valorice naționale și internaționale*.

4. Provocări și dificultăți ale antreprenoriatului în România și în alte țări membre ale Uniunii Europene

Studii recente relevă faptul că, din punctul de vedere al *cifrei de afaceri*, IMM-urile au înregistrat pierderi serioase; o mare parte a acestora (circa 200.000) au dat faliment sau au intrat în insolvență. Această situație economică defavorabilă a fost generată de dificultăți noi în îmbunătățirea mediului antreprenorial de afaceri. Criza a condus la *scăderea numărului de angajați și, implicit, la creșterea șomajului*. Deoarece cea mai mare parte a antreprenorilor (peste 50%) preferă *auto-finanțarea afacerilor* în detrimentul *finanțării din subvenții publice* (20%), dezvoltarea afacerilor este supusă unor *constrângeri financiare semnificative*. Principalele impedimente în accesul la finanțare al IMM-urilor sunt legate de aversiunea față de riscul împrumutului bancar, dificultățile ce apar în câștigarea de granturi, existența unor proceduri mari consumatoare de timp în sprijinul financiar public, ratele ridicate ale dobânzilor, absența stimulentei. Una din cauzele majore ale existenței constrângerilor din partea sectorului bancar, în procesele de finanțare a IMM-urilor, este reprezentată de *nerecunoașterea de către bănci a valorii economice a activelor necorporale* din multe IMM-uri.

O lipsă majoră în *activitatea antreprenorială*, lipsă intensificată de criză, este reprezentată de *absența planificării și previziunii financiare și economice* pe termen de un an, mediu și lung: peste 20% dintre IMM-uri nu au nici o planificare, circa 50% dintre IMM-uri au planificări pe un an și numai o proporție de 5% dintre IMM-uri dispun de previziuni pe termen mediu și lung.

Spiritul antreprenorial presupune *acțiune inovativă*, acțiune susținută de *parteneriatul public-privat*, cu acțiuni de promovare pe piață, cu activități comune de cercetare și promovare a infrastructurii tehnologice specifice, cu acces mai bun la standardizare și inovare. Insuficiența sau lipsa unor finanțări din surse proprii, externe sau publice pentru aceste activități de bază ale antreprenoriatului, generează o serie de disfuncții și subperformanța în sectorul IMM-urilor.

Antreprenorii de succes își dobândesc cunoștințele specifice de cercetare și inovare prin rețele profesionale, de pe Internet, prin rețele personale sau direct de la salariați și clienți. *Sursele de cunoaștere cele mai relevante pentru antreprenori* vizează cu prioritate schimbul individual de cunoștințe, cooperarea cu asociațiile profesionale sectoriale, mediul universitar, sectorul privat, administrația publică, conferințele, simpozioanele și colocviile naționale și internaționale.

Dimensiunea sprijinului acordat antreprenorilor de către autoritățile publice, în ceea ce privește valorizarea noilor oportunități de piață se reduce pe măsură ce se trece de la nivelurile național, regional și european, la nivelurile local și internațional.

Cele mai semnificative *aspecte de reglementare* cu care se confruntă antreprenorul sunt legislația de impozitare, de proprietate intelectuală, cu privire la forța de muncă și la asistența socială.

Dintre cele mai frecvent utilizate *instrumente și modalități de protejare a bunurilor și serviciilor de către antreprenor*, menționăm drepturile de autor, acordurile de confidențialitate, accesul deschis la acordarea licențelor, înregistrarea metodologiilor, tehnologiilor și rezultatelor cercetării și proiectării, precum și a mărcilor comerciale, brevetele de invenții etc.

Sistemul de *educație și formare profesională continuă* în România nu promovează încă în suficientă măsură, o *cultură a spiritului antreprenorial*, neajuns constatat și în celelalte țări noi membre ale UE. Tocmai din acest motiv, la nivelurile local, regional, național și

comunitar, se încearcă implementarea unor curricule și a unor politici și planuri de acțiune privind formare de bază în coordonarea proiectelor, construirea echipelor de lucru, formare profesională pe produse și servicii de dezvoltare, formare în managementul general și în cel al afacerilor, modelarea financiară și de afaceri.

Cercetarea *Green Paper*, consacrată analizei antreprenoriatului în Europa, publicată în 2013 de către Comisia Europeană (*“European Commission on Entrepreneurship in Europe”*) evidențiază două aspecte particulare legate de cauzele numărului redus de antreprenori în Europa și anume: înclinația relativ scăzută a populației față de statutul de antreprenor, în general, și ritmul relativ modest al creșterii economice, ca urmare a impactului negativ al crizei economice și financiare.

Strategia *Europa 2020* consideră *amplificarea spiritului antreprenorial și a numărului de lucrători pe cont propriu drept factori primordiali de consolidare a dezvoltării economice și sociale, inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.*

O atenție deosebită este acordată de Comisia Europeană încurajării șomerilor pentru începerea unor *afaceri independente*, pentru *sprijinirea antreprenoriatului la bărbați și femei*, cu sprijinul instrumentelor financiare ale Uniunii Europene, al fondurilor structurale și de coeziune socială.

Antreprenoriatul ca generator de beneficii economice, culturale și sociale, reprezintă o *puternică forță motrice* pentru creșterea ocupării forței de muncă, a competitivității și pentru consolidarea creșterii economice durabile.

Decizia de a începe o afacere independentă se situează sub impactul a numeroși factori favorizanți/defavorizanți, cum sunt: o piață adecvată; existența obstacolelor financiare; necesitatea de a dobândi noi competențe.

Potrivit sondajelor *Flash Eurobarometer No.354 - Antreprenoriatul în Uniunea Europeană și în alte 13 țări nemembre, în perioada 2009-2012*, ponderea respondenților care au preferat statutul de angajat a crescut de la 49% la 58% pentru UE-27, respectiv de la 39% la 40% în Bulgaria, de la 52% la 55% în Ungaria, de la 41% la 47% în România. În aceste țări, s-a înregistrat o tendință de scădere în preferințele pentru a fi o persoană care desfășoară activități independente (adică de a fi antreprenori). Motivațiile preferințelor pentru angajați, de obicei, au fost: existența unor salarii sigure; un program limitat de lucru pe zi; disponibilitate de timp pentru venituri complementare etc. Aceste motivații au fost complementar amplificate de impactul negativ al crizei economico-financiare, creșterea numărului de falimente și intrările în insolvență a agenților economici, ceea ce a făcut să crească aversiunea față de *riscul antreprenorial*.

Tabelul nr. 1. Fezabilitatea situației unei persoane de a deveni antreprenor în perioada următorilor cinci ani

Țara	Total fezabil			Total “ne-fezabil”		
	Iunie 2012	Decembrie 2009	2009-2012	Iunie 2012	Decembrie 2009	2009-2012
UE-27	30	31	+1	67	67	0.0
România	31	34	+3	67	67	0.0
Austria	37	42	+5	62	60	-2
Bulgaria	36	51	+15	59	60	+1
Cehia	19	23	+4	79	80	+1
Franța	32	33	+1	67	67	0.0
Germania	28	26	-2	67	66	-1
Grecia	30	31	+1	68	69	-1
Italia	27	28	+1	68	72	+4
Polonia	49	62	+13	50	43	-7
Ungaria	22	25	+3	76	73	-3

Sursa: Calculele proprii bazate pe datele primare din lucrarea (2012), *Entrepreneurship in the EU and beyond Flash Eurobarometer 354*.

Analiza fezabilității situației unei persoane de a deveni *antreprenor* în următorii cinci ani (Tabelul nr.1), pentru cvasitotalitatea țărilor analizate (excepție face doar Germania), evidențiază faptul că răspunsul *Total fezabil* este în creștere, în timp ce răspunsul *Total nefezabil* prezintă o evoluție variabilă, cu valori procentuale ridicate. Acest procent ridicat de răspunsuri cu „*nu este posibil*” ar putea fi explicat prin impactul negativ al crizei pe termen mediu. Bărbații sunt mai înclinați decât femeile să ia în considerare poziția de lucrător pe cont propriu ca o soluție fezabilă. Persoanele cu studii superioare sunt cele mai interesate să ocupe o astfel de poziție, în comparație cu cele cu nivel relativ scăzut de pregătire.

Tabelul nr. 2. Dificultăți sau obstacole identificate în calea opțiunii unei persoane de a deveni antreprenor (auto-angajat) în următorii cinci ani (procentajul este calculat pentru fiecare dificultate sau obstacol în raport cu numărul total de răspunsuri)

Țara	Absența resurselor financiare		Climat economic nefavorabil		Competențe insuficiente		Absența idelilor de afaceri		Dificultatea de a satisface angajamentele familiale		Riscurile falimentului și consecințele sale		Barierele birocratice și obstacolele administrative	
	2009	2012	2009	2012	2009	2012	2009	2012	2009	2012	2009	2012	2009	2012
UE-27	18	21	12	12	9	8	6	6	4	6	4	5	5	4
România	34	48	1	7	7	7	1	3	6	5	1	2	6	6
Austria	24	22	1	3	15	9	1	5	9	8	6	5	1	1
Bulgaria	8	29	15	15	2	9	1	4	2	5	1	3	6	5
Cehia	2	14	3	9	1	7	1	9	17	12	11	7	4	6
Franța	11	13	7	8	13	10	1	3	8	7	5	4	3	3
Germania	27	24	6	5	9	8	10	9	4	5	6	6	4	3
Grecia	36	26	49	33	13	7	5	3	14	10	4	5	5	3
Italia	11	17	15	14	3	4	8	7	6	9	6	6	9	6
Polonia	27	27	14	10	14	10	4	9	5	8	5	6	6	5
Ungaria	45	49	1	18	1	9	1	5	1	5	1	5	1	9
Media UE-10	22,5	26,9	11,2	12,2	7,8	8	3,3	5,7	7,2	7,4	4,6	4,9	4,5	4,7
Cel mai ridicat nivel (RD) UE-10	45	49	49	33	15	10	10	9	17	12	11	7	9	9
Cel mai scăzut nivel (SC) UE-10	2	13	1	3	1	4	1	3	1	5	1	2	1	1
Diferența RD-SC, UE-10	43	36	48	30	14	6	9	6	16	7	10	5	8	8

Sursa: Calculele proprii bazate pe datele primare din lucrarea (2012), *Entrepreneurship in the EU and beyond Flash Eurobarometer 354*.

Datele din tabelul 2 evidențiază o serie de concluzii referitoare la *ierarhizarea factorilor cu influență negativă asupra antreprenoriatului* în cele 10 state ale UE analizate, între care și România, și anume:

- media UE - 10 este mult mai mare decât media UE-27 pentru majoritatea dificultăților sau obstacolelor întâmpinate de antreprenori;
- lipsa de resurse financiare reprezintă principalul factor care împiedică antreprenoriatul de succes (băncile nu acordă credite fără garanții solide);

Tabelul nr. 3. Situația antreprenoriatului în iunie 2012

-%-

	Indicatori				
	1.Fostul antreprenor care a transferat sau a închis afacerea	2.Prin începerea unei noi afaceri sau preluarea unei afaceri, cu mai mult de 3 ani în urmă, afacere care încă funcționează	3.Luarea de măsuri pentru a începe o nouă afacere	4.Fostul antreprenor cu afacerea eșuată	5.Prin începerea unei noi afaceri sau preluarea unei afaceri în ultimii 3 ani, afacere care încă funcționează
Nivelul procentual mediu al UE-27	31	26	16	12	11
Romania	23	14	25	22	14
Austria	22	33	15	4	19
Bulgaria	16	18	9	40	12
Cehia	23	36	12	11	11
Franța	39	19	14	8	16
Germania	29	39	10	11	7
Grecia	35	34	6	14	8
Italia	34	26	15	6	12
Polonia	25	25	19	15	11
Ungaria	35	24	12	17	7
Procentul mediu al UE-10	28,1	26,8	13,7	14,8	11,7
Cel mai ridicat nivel procentual al UE-10 (RD)	39	39	25	40	19
Cel mai scăzut nivel procentual al UE-10 (SC)	16	14	6	4	7
Diferența RD-SC pentru UE-10	23	25	19	36	12

Sursa: Calculele proprii bazate pe datele primare din lucrarea (2012), *Entrepreneurship in the EU and beyond Flash Eurobarometer 354*.

- *climatul economic nefavorabil*, urmat de *lipsa de competență*, reprezintă alți factori defavorizanți în dezvoltarea antreprenoriatului, după care urmează *absența ideilor* și *riscurile falimentului și consecințele acestuia* cu mărimi apropiate ale ponderii, cu o tendință totuși de creștere în anul 2012 față de 2009.

Analiza *situației antreprenorilor* în anul 2012, ne oferă aspecte interesante în legătură cu faptul că, cea mai mare proporție a acestora și-au transferat sau și-au închis afacerea în România, indicatorul luând totuși valori mai mari față de media UE-27 sau alte țări.

O comparație între situația antreprenoriatului în UE-10 și media UE-27 relevă o situație *nefavorabilă a antreprenoriatului* în țările analizate pentru indicatorii 1 și 3 din tabelul 3 și o *situație favorabilă* pentru indicatorii 2, 4 și 5. (cele mai mari față de media UE-27).

Atractivitatea orașelor mari pentru influxuri migratorii cu calificări *high-tech*

Potrivit unor analize de specialitate privind migrația legată de muncă în sectorul 21 (*LinkedIn data* 2014), statele europene tind să fie perdante nete în ceea ce privește migrația forței de muncă înalt calificată (cum este forța de muncă din domeniul IT&C). Europa a rămas în urmă față de SUA și îndeosebi de India, în ceea ce privește ierarhizarea orașelor din punctul de vedere al atractivității talentelor tehnice. În perioada 2012-2013, există un *câștig net de creiere*, calculat ca pondere în totalul migrației, a fluxurilor nete de imigranți înalt calificați. Țările câștigătoare nete au fost: SUA (+1,3%), Elveția (+1,0%), Arabia Saudită (+0,9%), Singapore (+0,5%), Africa de Sud (+0,5%), India (+0,5%), Germania (+0,4%), Australia (+0,3%), Brazilia (+0,2%), Canada (+0,2%), Mexico (+0,1%), Suedia (+0,1%).

Ierarhia țărilor perdante nete de forța de muncă înalt calificată a fost următoarea: Olanda (0%), Irlanda (-0,1%), Italia (-0,1%), Franța (-0,2%), Anglia (-0,2%), Spania (-0,3%).

Din punctul de vedere al *nomenclatorului de calificări*, cele mai semnificative fluxuri de imigranți provin din domeniile matematică, științelor exacte, tehnologiei și ingineriei, iar ca *ramură de activitate* vizează în principal industriile media și divertisment, serviciile profesionale, petrol și energie, administrație guvernamentală, educație și tehnologia *software*.

Tabelul nr. 4. Primele 10 orașe care au atras membrii *LinkedIn* cu calificări *high-tech*

Orașul	Procentul mediu al noilor rezidenți cu calificare high-tech în totalul influxului migrator
Bangalore - India	44%
Pune - India	43%
Hayderabad - India	43%
Chennai - India	38%
San Francisco Bay Area – SUA	31%
Seattle – SUA	29%
Austin – SUA	23%
Melbourne – Australia	22%
Sydney – Australia	22%
Gurgaon - India	21%

Sursa: *Fact of the week: Not one European City in the top ten for tech talent.*
Breugel – Latest updates, 2014, p.3 (<http://feedlly.com/index.html>)

După cum rezultă din tabelul 4, din cele 10 orașe care au atras cel mai mare număr de imigranți înalt calificați (infrastructură IT&C și managementul sistemelor, dezvoltare și programare *web* în limbajul *Java*), 5 orașe sunt localizate în India, după care urmează 2 orașe în SUA și două în Australia. La un număr de 52 de orașe analizate, procentul median al noilor rezidenți cu calificare înaltă a fost de 16%, la Berlin fiind de 18%, la Paris 15% și Madrid 13%.

Potrivit unor cercetări efectuate în cadrul Universității Stanford, jumătate din *start-up*-urile din *Silicon Valley* au fost înființate de către imigranți educați la cele mai prestigioase universități americane, mulți dintre aceștia preferând să emigreze în alte țări în care au o remunerare și oportunități mai mari. Pentru a atrage forță de muncă înalt calificată, în SUA, se preconizează introducerea unor vize speciale pentru specialiștii care vor să lanseze *start-up*-uri, aceștia fiind considerați *elita antreprenorială* în societatea bazată pe cunoaștere.

6. Concluzii

Ținând seama de provocările *Strategiei UE 2020*, precum și de dificultățile întâmpinate, la nivelul UE au fost adoptate o serie de acte normative* privind *promovarea antreprenoriatului* îndeosebi cu impact în marile orașe și anume: mărirea accesului la finanțare; sprijinirea întreprinzătorilor în fazele decisive ale ciclului de viață al afacerilor și ale dezvoltării acestora; deschiderea de noi oportunități de afaceri în *era digitală*; facilitarea transferului de afaceri; simplificarea (reducerea) procedurilor de faliment și acordarea unei de a doua șanse întreprinzătorilor, reducerea nivelului poverii birocrăției și administrative.

Totodată au fost întreprinse măsuri de stimulare a tehnologiilor informației și ale comunicațiilor (IT&C) astfel încât dezvoltarea orașelor inteligente să ofere sprijin pentru *forme moderne de antreprenoriat*, între care *start-up*-uri, *spin-off*, *spill-out*, *spill-over*, *blue-angels*, „*venture capital*”, elemente definitorii pentru *economia durabilă bazată pe cunoaștere*.

Diminuarea obstacolelor economico-financiare sau de altă natură cu care se confruntă antreprenoriatul în România, după cum rezultă din analiza noastră, reprezintă un factor cu

* *Entrepreneurship 2020 Action Plan. Reigniting the entrepreneurial spirit in Europe*, Brussels 9.1. 2013 COM (2012), 795 final, p.8.

contribuție majoră la dezvoltarea orașelor inteligente în România și racordarea acestora la circuitul de valori economice, sociale, culturale și ambientale pe plan regional, național și internațional.

Bibliografie

1. **Andronie, Maria, Făiniși, Fl. (coord.), Zaman, Gh., Popa, M.E., Bondrea, A.A., Pașnicu, D., Mladen, L., Cocoșatu, M., Barbălată, Șt., Andronie, I.,** (2012), *Studiu privind segregarea de gen pe piața muncii*, Editura Fundației România de Măine, București.
2. **Andronie, Maria, Făiniși, Fl. (coord.), Zaman, Gh., Popa, M.E., Bondrea, A.A., Pașnicu, D., Mladen, L., Cocoșatu, M., Barbălată, Șt., Andronie, I.,** (2011), *Diferențele bazate pe gen în ceea ce privește profesiile, cariera și veniturile*, Editura Fundației România de Măine, București.
3. **Dîrțu, M., Roșca, A.,** (2014), *Cei care schimbă jocul, Cum gândesc, decid și acționează antreprenorii români care se bat cu multinaționalele*, Editura Publica, București.
4. **Filip, Fl.,** (2013), Conferința „*Smart City - Future City - Connected City*”, organizată de Revista *Comunicații Mobile* la Biblioteca Academiei Române.
5. **Giffinger, R., Fertner, C., Kramar, H., Pichler-Milanovic, N., Meijers, E.,** (2012), *European Smart Cities*, Project, Vienna University of Technology, Delft University and Ljubljana University, www.smart-cities.eu.
6. **Ianchovichina, E. and Lundstrom S.,** (2009), *Inclusive Growth Analytics Economic Policy and Debt Department Policy Research*, Working Paper Series. No.4851. Washington, DC: World Bank.
7. **Keegan, D.,** (2009), *Building Ireland's Smart Economy: 2009-2014*, http://www.taoiseach.gov.ie/eng/Publications/Publications_2008/Building_Ireland%E2%80%99s_Smart_Economy.html).
8. **Nijkamp P., Bal Fr., Medda Fr.,** (2011), *A Survey of Methods for Sustainable City Planning and Cultural Heritage Management*, Vrije Universiteit, Amsterdam, Serie Research Memorandum.
9. **Rauniyar, G. and R. Kanbur,** (2010), *Inclusive Development: Two Papers on Conceptualization, Application, and the ADB Perspective*. Unpublished.
10. **Withers K.,** (2006), *Intellectual Property and the Knowledge Economy*, London: Institute for Public Policy Research.
11. **Zaman, Gh.,** (2014), *Cultural heritage entrepreneurship (CHE) – challenges and difficulties*, Published by Elsevier Ltd.;
12. **Zaman, Gh.,** (2012), *Provocările teoriei economice și urgențele ieșirii din criză. Lecții pentru România*, Volumul cu lucrări al Simpozionului Cadrul conceptual al economiei post-criză, AGER și ASE, București.
13. **Zaman, Gh., Vasile, V., Matei, M., Croitoru, C., Enescu, G.,** (2011), *Aspecte ale impactului ISD din România asupra exporturilor și dezvoltării durabile*, pag.36, www.revecon.ro/articles2011-2.
14. **Zaman Gh., Gherasim Z.,** (2010), *Tehnologiile Informației și ale Comunicațiilor (TIC) și Cercetarea-Dezvoltarea-Inovarea (CDI), factori importanți ai redresării economice post-criză*, Volum cu lucrări, Sesiunea anuală de comunicări științifice a cadrelor didactice din facultățile economice, „Competitivitate și redresare economică post-criză”, Universitatea Spiru Haret, București, 19 Mai 2010.
15. ***** Comisia Europeană,** (2013), *Entrepreneurship in the EU and beyond Flash Eurobarometer 354*.
16. ***** Comisia Europeană,** (2012), *Entrepreneurship 2020 Action Plan. Reigniting the entrepreneurial spirit in Europe*, Brussels 9.1. 2013, COM (2012) 795 final.

17. *** **World Bank**, (2009), *What is Inclusive Growth? PRMED Knowledge Brief*. 10 February. Washington, DC, World Bank.
18. *** (2014), *Fact of the week: Not one European City in the top ten for tech talent*. Breugel – Latest updates, p.3 (<http://feedlly.com/index.html>).
19. www.wikipedia.com.

UNIVERSITATEA *SPIRU HARET*

FACULTATEA DE *MANAGEMENT FINANCIAR-CONTABIL*, BUCUREȘTI

**CENTRUL DE CERCETĂRI ÎN DOMENIILE MANAGEMENTULUI,
CONTABILITĂȚII ȘI INFORMATICII DE GESTIUNE**

**CONFERINȚA DE MANAGEMENT, CONTABILITATE ȘI
INFORMATICĂ DE GESTIUNE**

**CONFERENCE MANAGEMENT, ACCOUNTING AND
MANAGEMENT INFORMATION SYSTEMS**

- MAMIS 2014 -

***Orizont 2020: o economie inteligentă pentru viitorul orașelor
inteligente***

***Horizon 2020: a smart economy
for a future smart cities***

**București, România
27 mai 2014**

CONFERINȚA DE MANAGEMENT, CONTABILITATE ȘI INFORMATICĂ DE GESTIUNE

- MAMIS 2014 -

Orizont 2020: o economie inteligentă pentru viitorul orașelor inteligente

AGENDA CONFERINȚEI

- ❑ **9.30 – 10.00 Bine ați venit la MAMIS 2014!**
Primirea și înregistrarea participanților în holul Amfiteatrului A5, Corpul A, Campus Didactica, str. Fabricii, nr. 46G, sector 6, București.
- ❑ **10.00 – 12.00 Deschiderea Conferinței în Amfiteatrul A5 și prezentarea în plen a lucrărilor selectate de către *Comitetul științific*.**
- ❑ **12.00 – 12.30 Pauză pentru cafea și socializare.**
- ❑ **12.30 – 16.00 Prezentarea lucrărilor în cadrul secțiunilor.**
- ❑ **16.00 Concluziile Conferinței.**

Timpul recomandat de prezentare a comunicărilor este de 10 minute.

Comitetul științific

Președinte:

Prof. univ. dr. **Cicilia IONESCU**, USH,
decan MFC București

Co-președinte:

Conf. univ. dr. **Lucian ILINCUȚĂ**,
USH, director adj. CCDMCIG

Membri:

Prof. univ. dr. **Manuela EPURE**,
prorector USH, director ICCS

Prof.univ.dr. **Carmen COSTEA**,
prorector USH

Prof.univ.dr. **Gheorghe ZAMAN**,
m.c.a., ACADEMIA ROMÂNĂ,

Institutul de Economie Națională

Prof. univ. dr. **Zenovic GHERASIM**,
USH

Prof.univ.dr. **Cornel IONESCU**,
ACADEMIA ROMÂNĂ, Institutul de
Economie Națională

Prof.univ.dr. **Mărioara AVRAM**,
Universitatea din Craiova

Prof.univ.dr. **Aurelia ȘTEFĂNESCU**,
ASE București

Prof.univ.dr. **Maria ANDRONIE**, USH

Conf.univ.dr. **Floarea GEORGESCU**,
USH, prodecan MFC

Conf. univ. dr. **Aurelian BĂLUȚĂ**, USH

Conf. univ. dr. **Lăcrămioara**

HURLOIU, USH, director DMC

Conf. univ. dr. **Bianca PREDA**, membru
Senat USH

Conf. univ. dr. **Luminița IONESCU**,
USH

Lect. univ.dr. **Iulian HURLOIU**, USH

Lect. univ. dr. **Liana GĂDĂU**, USH

Lect. univ. dr. **Ramona CHIVU**, USH

Lect. univ. drd. **Alexandrina MERUȚĂ**,
USH

Asist. univ. drd. **Măriuța ȘERBAN**, USH

Asist. univ. drd. **Raluca ȘTEFAN**, USH

LUCRĂRI PREZENTATE ÎN PLENUL CONFERINȚEI

- CADRE DIDACTICE ȘI STUDENȚI -

Prezidiul Conferinței MAMIS 2014:

Prof. univ. dr. **Cicilia IONESCU** – Decan MFCB
Prof. univ. dr. **Manuela EPURE** – Prorector USH
Prof. univ. dr. **Carmen COSTEA** – Prorector USH

Conf. univ. dr. **Aurelian BĂLUȚĂ** – CCDMCIG
Conf. univ. dr. **Luminița IONESCU** – MFCB
Lect. univ. dr. **Florentin CALOIAN** – CECCAR

Moderator: Prof. univ. dr. **Zenovic GHERASIM**

- *ASPECTE ALE DEZECHILIBRELOR ECONOMICE EXTERNE ALE ROMÂNIEI ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII ȘI GLOBALIZĂRII*, **prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN DHC m.c.a.**, Universitatea Spiru Haret, e-mail: gheorghezaman@ien.ro
- *CONTABILITATEA, BIROCRAȚIA ȘI CORUPȚIA - ORIZONT 2020*, **conf.univ.dr. Luminita IONESCU**, Universitatea Spiru Haret, e-mail: lionescu.mfc@spiruharet.ro
- *DE LA CONCEPT LA PROGRES SOCIAL REAL. STUDIU DE CAZ LA PROIECTUL POSDRU PROFEMINANTREP*, **conf.univ.dr Aurelian Virgil BĂLUȚĂ**, **conf.univ.dr. Maria ANDRONIE**, **lect.univ.drd Ștefan BARBĂLATĂ**, Universitatea Spiru Haret , e-mail: aurelian.baluta@yahoo.com
- *ANTREPRENORIATUL – PRINCIPALELE PROVOCĂRI ȘI DIFICULTĂȚI ÎN PERIOADA ACTUALEI CRIZE ECONOMICE ȘI FINANCIARE ÎN ROMÂNIA ȘI ALTE ȚĂRI MEMBRE ALE U.E.*, **prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN DHC m.c.a.**, **prof.univ.dr. Zenovic GHERASIM**, Universitatea Spiru Haret, e-mail: gheorghezaman@ien.ro, zgherasim.mfc@spiruharet.ro
- *MANAGEMENTUL CUNOȘTIINȚELOR ȘI ACTORII INTELIGENȚI AI SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE/ SMART PLAYERS IN THE INFORMATION SOCIETY AND KNOWLEDGE MANAGEMENT*, **prof. univ. dr. Marius Daniel MAREȘ¹**, **conf. univ. dr. Valerica MAREȘ²**, Universitatea Spiru Haret¹, A.S.E. București², e-mail: mdmares.mfc@spiruharet.ro, maresvalerica@yahoo.com
- *O NOUĂ DIMENSIUNE A CONTABILITĂȚII. CONTABILITATEA VERDE*, **lect. univ. dr. Liana GĂDĂU**, Universitatea Spiru Haret, e-mail: lianagadau@yahoo.com
- *SISTEMELE DE MONITORIZARE ALE BIOTOPULUI FORESTIER ÎN VEDEREA DEZVOLTĂRII DURABILE A PĂDURILOR-BENEFICII ECONOMICE*, **Ioan MUNTEANU**, absolvent Universitatea Spiru Haret, S.C. MNA PRODCOM IMPEX S.R.L. e-mail: munteanu0403@yahoo.com
- **POPINCIUC Valentin și MISTORICĂ (STĂNICĂ) Maria Camelia**, CAEIP, anul I, *Situațiile financiare anuale la Spitalul Clinic de Urgență Floreasca*
Coordonator: **conf. univ. dr. Luminița IONESCU**

- **BOGDAN (TOMA) Tatiana**, CAEIP, anul II, *USING INSTRUMENTS ACCOUNTING LOW FOR LAUNCHING AND MANAGING A PUBLICLY FUNDED PROJECT OF EUROPEAN UNION THE CASE STUDY PROJECT: "RESEARCH ON THE PERTURBATIONS CAUSED BY RENEWABLE POWER SOURCES CONNECTED TO THE ELECTRIC POWER NETWORK AND MODELING SOLUTIONS TO MITIGATE THESE"*, USING EEA RESEARCH PROGRAM
Coordonator: **conf. univ. dr. Aurelian BĂLUȚĂ**
- **MOHOR (FÂNARU) Mihaela Veronica**, CIG, anul III, *TVA la incasare – noutati 2014*
Coordonator: **conf. univ. dr. Luminița IONESCU**
- **ROBESCU Paula Andreea**, CIG, anul III, *Contabilitatea și fiscalitatea amortizării imobilizărilor corporale*
Coordonator: **conf. univ. dr. Lucian ILINCUȚĂ**
- **IOAN Robert-Victor**, CAEIP, anul II, *Managementul fluxurilor informaționale privind activitățile integrate de contabilitate, salarizare și gestiune la nivelul unei societăți comerciale*
Coordonator: **prof. univ. dr. Daniel MAREȘ**
- **MIHAI (DRĂGAN) Daniela**, CAEIP, anul II, *Abordări comparative între auditul public intern și auditul extern financiar*
Coordonator: **conf. univ. dr. Bianca PREDA**
- **DICĂ (IOAN) Ana-Maria-Melania**, CAEIP, anul II, *Corelarea între departamentul financiar contabil și departamentul de aprovizionare cu ajutorul sistemului informatic integrat OMNIDATA la S.C. T.C.P. SISTEMS S.R.L.*
Coordonator: **prof. univ. dr. Daniel MAREȘ**

SECȚIUNILE CONFERINȚEI

1. Economie generală

SALA: AMFITEATRUL A8, h. 12.30 – 16.00

Consiliul secțiunii:

Moderator: Prof.univ.dr. **Gheorghe ZAMAN**, m.c.a.

Asist.univ.dr. **Marinela GEAMĂNU**

- *ÎNVĂȚAREA SUPERIOARĂ ȘI ECONOMIA INTELIGENTĂ/ TOP LEARNING AND SMART ECONOMY*, **conf.univ.dr. Ioan I. GÂF-DEAC**, Facultatea de Drept și Administrație Publică, Universitatea *Spiru Haret*, email: editurafmp@gmail.com
- *ROLUL ANTREPRENORILOR ÎN RELAȚIILE ECONOMICE INTERNAȚIONALE*, **lect. univ.drd. Alexandrina MERUȚĂ¹**, **prof. univ. dr. habilitat Nicolae TÂU²**, **lect.univ.dr. Iulian HURLOIU¹**, Universitatea *Spiru Haret*¹, ULIM², e-mail: alexandrina.meruta@yahoo.com, iulian_hurloiu@yahoo.com
- *CERINȚELE DEZVOLTĂRII ECONOMICE DURABILE ÎN ROMÂNIA-PROVOCĂRI PENTRU INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE*, **prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN DHC m.c.a.**, **asist.univ.dr. Marinela GEAMĂNU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: gheorghezaman@ien.ro, geamanu_marinela@yahoo.com.au
- *MEGA RISCURI ÎNTR-O LUME DE MICRO-OPORTUNITATI*, **conf.univ.dr. Elena GURGU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: elenagurgu@yahoo.com

- *GLOBALIZAREA – UN FENOMEN CU IMPLICAȚII ASUPRA TURISMULUI*, **asist.univ.dr. Cosmina Silvana SAVU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: cosmina.savu@yahoo.com
- *INFLUENȚA ASUPRA FACTORILOR ECONOMICI PRIN MONITORIZAREA AREALULUI LUNCA DUNĂRII*, **Iliora Sofia RAICU**, absolvent Universitatea *Spiru Haret*, S.C. MNA PRODCOM IMPEX S.R.L.
e-mail: iris.michaela@rocketmail.com
- *„LEBEDELE NEGRE” DIN ULTIMII TREI ANI ÎN BISERICA CATOLICĂ ȘI IMPACTUL LOR ECONOMICE LA NIVEL LOCAL ȘI GLOBAL*, **Petru-Ciprian BRADU**, absolvent Universitatea *Spiru Haret*, Liceul Greco-Catolic *Timotei Cipariu*
e-mail: pcbradu@yahoo.ro

2. Management

SALA: AMFITEATRUL A6, h. 12.30 – 16.00

Consiliul secțiunii:

Moderator: Prof. univ. dr. **Carmen COSTEA**

Conf.univ.dr. **Aurelian Virgil BĂLUȚĂ**

- *DEȘEURILE ELECTRONICE. AMENINȚARE SAU OPORTUNITATE*, **asist. univ. dr. Marin CHIVU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: chivu_marin@yahoo.com
- *AVANTAJE COMPETITIVE ALE PRACTICILOR DE MANAGEMENT ȘI MARKETING ÎN CONTEXTUL RESPONSABILITĂȚII SOCIALE CORPORATIVE*, **asist. univ. dr. Marin CHIVU¹, drd. Adrian IONESCU², Alexandru IONESCU³**, Universitatea *Spiru Haret*¹, Universitatea de Vest din Timișoara², Academia Română³, e-mail: chivu_marin@yahoo.com, adrian.ionescu@europe.com, alexandru.ionescu2005@gmail.com
- *PRACTICA MANAGERIALĂ DOXASTICĂ PRIN CVAȘI-ADEVĂR EPISTEMIC/ DOXASTIC MANAGEMENT PRACTICES BY QUASI- EPISTEMIC TRUTH*, **prof.univ.dr. Ioan GÂF-DEAC**, Universitatea *Spiru Haret* București,
e-mail: ro_affairs@yahoo.com
- *GESTIUNEA CORPORATIVĂ ÎN ECONOMIA INTELIGENTĂ – DEMERS MANAGERIAL ACTUAL CĂTRE ECONOMIA BAZATĂ PE CUNOAȘTERE/ CORPORATE MANAGEMENT IN SMART ECONOMY – CURRENT MANAGEMENT APPROACH TO KNOWLEDGE BASED ECONOMY*,
conf. univ. dr. Maria GÂF-DEAC, Universitatea *Spiru Haret* București,
e-mail: gafdeac@yahoo.com
- *TENDINȚE EVOLUTIVE IN MANAGEMENTUL SITUAȚIILOR PRODUCTIV-ECONOMICE IN SOCIETATEA CUNOAȘTERII/ EVOLUTIONARY TRENDS IN THE PRODUCTIVE-ECONOMICAL SITUATIONS MANAGEMENT IN THE KNOWLEDGE SOCIETY*, **asist. univ. drd. Elena BURTEA, lect. univ. dr. Ion Iulian HURLOIU, conf. univ. dr. Bianca PREDA**, Universitatea *Spiru Haret*,
e-mail: elenapana2006@yahoo.com
- *STRATEGIC MANAGEMENT IN THE HEALTH SYSTEM IN ROMANIA - REALITIES AND PROSPECTS*, **Simona Cătălina ȘTEFAN**, absolvent Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: simonacatalina_2006@yahoo.com

3. Contabilitate

SALA: AMFITEATRUL A5, h. 12.30 – 16.00

Consiliul secțiunii:

Moderator: Conf.univ.dr. **Luminița IONESCU**
Conf.univ.dr. **Floarea GEORGESCU**

- *CONTROLUL INTERN ÎN CADRUL ORGANIZAȚIEI ȘI AUDITUL INTERN - ORIZONT 2020*, **lect.univ.dr. Florentin CALOIAN**¹, **conf.univ.dr. Luminița IONESCU**², Președinte CECCAR- filiala București¹, Universitatea *Spiru Haret*², e-mail: lionsescu.mfc@spiruharet.ro
- *ANALIZA RELAȚIEI DINTRE CONTABILITATE ȘI FISCALITATE. DEPENDENȚE ȘI INDEPENDENTE*, **lect.univ.dr. Maria Ramona CHIVU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: chivumariaramona@yahoo.com
- *ROLUL CONTABILITĂȚII ÎN SFERA RESPONSABILITĂȚII SOCIALE CORPORATIVE*, **lect.univ.dr. Maria Ramona CHIVU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: chivumariaramona@yahoo.com;
- *RELUĂRI ȘI DEZVOLTĂRI PRIVIND CONTABILITATEA SUBVENȚIILOR GUVERNAMENTALE*, **conf.univ.dr. Lucian ILINCUȚĂ**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: ilincuta.lucian@yahoo.com
- *ASPECTE CONTABILE PRIVIND OPERAȚIUNILE DE EXPORT*, **conf.univ.dr. Lucian ILINCUȚĂ**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: ilincuta.lucian@yahoo.com
- *NORMALIZAREA CONTABILĂ ÎN ROMÂNIA ÎNTRE REGULI ȘI PRINCIPII/THE ACCOUNTING NORMALIZATION IN ROMANIA BETWEEN RULES AND PRINCIPLES*, **prof. univ. dr. Cicilia IONESCU**, **conf. univ. dr. Floarea GEORGESCU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: cicilia.ionescu@yahoo.com , georgescufiori@yahoo.com
- *INTERFERENȚE ÎNTRE MISIUNEA DE AUDITOR FINANCIAR ȘI CEA DE EXPERT CONTABIL ÎN ACTUALELE ȘI VIITOARELE PROIECTE CU FINANȚARE EUROPEANĂ TIP POSDRU*, **prof. univ. dr. Dumitru NICA**, **lect.univ.dr. Claudiu Cristinel COCOȘATU**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: nicadumitru_aism@yahoo.com

4. Informatică economică

SALA: AMFITEATRUL A4, h. 12.30 – 16.00

Consiliul secțiunii:

Moderator: Prof.univ.dr. **Zenovic GHERASIM**
Conf.univ.dr. **Mihai ANDRONIE**

- *PARTICULARITĂȚI ALE AUDITULUI MANAGEMENTULUI PROIECTELOR INFORMATICE*, **conf.univ.dr. Mihai ANDRONIE**, **prof.univ.dr. Zenovic GHERASIM**, **conf.univ.dr. Maria ANDRONIE**, Universitatea *Spiru Haret*, e-mail: mihai_a380@spiruharet.ro, zgherasim.mfc@spiruharet.ro, andronie_maria@hotmail.com

- *ROLUL ȘI IMPORTANȚA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIEI ȘI ALE COMUNICAȚIILOR ÎN MANAGEMENTUL ORAȘELOR INTELIGENTE*, **prof.univ.dr. Zenovic GHERASIM**, Universitatea *Spiru Haret*,
e-mail: zgherasim.mfc@spiruharet.ro
- *SECURITATEA DATELOR UTILIZATE ÎN MANAGEMENTUL ȘI CONTROLUL FINANCIAR/SECURITY OF DATA USED IN FINANCIAL MANAGEMENT AND CONTROL*, **conf.univ.dr. Lăcrămioara-Rodica HURLOIU**, **asist.univ.drd. Mariuța ȘERBAN**, **asist.univ.drd. Raluca-Mariana ȘTEFAN**, Universitatea *Spiru Haret* ,
e-mail: hlacra@yahoo.com, t_mariuta@yahoo.com, ralucastefan77@yahoo.com
- *CLUSTERIZAREA DATELOR UTILIZATE ÎN MANAGEMENTUL ȘI CONTROLUL FINANCIAR/CLUSTERING DATA USED IN FINANCIAL MANAGEMENT AND CONTROL*, **conf.univ.dr. Lăcrămioara-Rodica HURLOIU**, **asist.univ.drd. Raluca-Mariana ȘTEFAN**, **asist.univ.drd. Mariuța ȘERBAN**, Universitatea *Spiru Haret* ,
e-mail: hlacra@yahoo.com, ralucastefan77@yahoo.com, t_mariuta@yahoo.com
- *DEZVOLTAREA ORGANIZAȚIONALĂ ȘI ATITUDINEA FAȚĂ DE RISC - ÎNTRE FORMALIZAREA EXCESIVĂ A PROCESULUI ȘI ACȚIUNEA PE BAZĂ DE INTUIȚIE/ ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT AND ATTITUDE TOWARDS RISK - BETWEEN EXCESSIVE FORMALIZATION OF THE PROCESS AND ACTION BASED ON INTUITION*, **conf. univ. dr. Valerica MAREȘ¹**, **prof. univ. dr. Marius Daniel MAREȘ²**, A.S.E. București¹, Universitatea *Spiru Haret* ²,
e-mail: maresvalerica@yahoo.com, mdmares.mfc@spiruharet.ro

5. Secțiunea studenți și masteranzi

SALA: AMFITEATRUL A1, h. 12.30 – 16.00

Consiliul secțiunii:

Moderator: Prof. univ. dr. **Daniel MAREȘ**

Conf. univ. dr. **Bianca PREDA**

- **BÎRSĂNEL (COSTACHE) Steliana**, CAEIP, anul II, *Necesitatea creării și utilizării bazelor de date*
Coordonator: **prof. univ. dr. Daniel MAREȘ**
- **BOGDAN (TOMA) Tatiana**, CAEIP, anul II, *Managementul proiectelor de contabilitate utilizand MICROSOFT OFFICE PROJECT 2010*
Coordonator: **prof. univ. dr. Daniel MAREȘ**
- **CIAUȘ Katerina**, CIG, anul III, *Aplicarea simulării bilanțului contabil folosind tehnici rezultate din ansamblul factorilor motivaționali ai contabilității creative*
Coordonator: **prof.univ.dr. Zenovic GHERASIM**
- **CRISTEA (NECULA) Victoria**, CIG, anul III, *Impactul managementului riscului în eficientizarea activității de conducere*
Coordonator: **conf. univ. dr. Bianca PREDA**

- **GHINESCU Georgeta**, CAEIP, anul II, *Analiza costurilor de productie. Studiu de caz la S.C. BIOTEHNOS S.A.*
Coordonator: **prof. univ. dr. Daniel MAREȘ**
- **MIHAI (DRĂGAN) Daniela**, CAEIP, anul II, *Analiza lichidității unei entități. Studiu de caz la S.C. GERMICOR S.R.L.*
Coordonator: **prof. univ. dr. Daniel MAREȘ**
- **PETRE MIHAELA**, CIG, anul II, *Aspecte generale ale fraudei la nivel european*
Coordonator: **conf. univ. dr. Bianca PREDA**
- **NIȚĂ (POSTOLACHE) Gabriela**, CIG, anul III, *Rolul cheltuielilor în sistemul informațional contabil*
Coordonator: **conf. univ. dr. Bianca PREDA**
- **PRODAN Carmen Vasilica**, CIG, anul III, *Salariul – componentă esențială a pieței muncii*
Coordonator: **conf. univ. dr. Bianca PREDA**
- **VASILE Elena Tania**, CIG, anul III, *Aria de aplicabilitate și resursele alocate misiunii de audit intern*
Coordonator: **conf. univ. dr. Bianca PREDA**